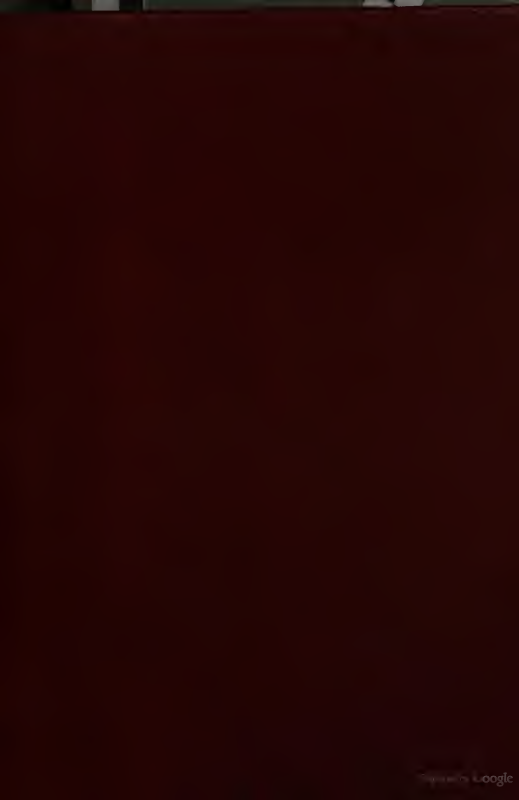

ILLUSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI DOMINI

D. F. JOSEPH-MARIÆ PERRIMEZZI

EX ORDINE MINIMORUM

S. FRANCISCI DE PAULA

ARCHIEPISCOPI BOSTRENSIS

SS. D. N. Prælati Domeſtici & Pontificio Solio Epiſcopi Aſſiſtentis, Epiſcoporum in Urbe Examinatoris, & Congreg. Examinis pariter Epiſcoporum a Secretis, ac Sanctæ Romanæ & Univerſalis Inquiſitionis Conſultoris.

IN SACRAM DE DEO SCIENTIAM

DISSERTATIONES SELECTÆ

HISTORICÆ, DOGMATICÆ, SCHOLASTICÆ,

PARS SEPTIMA.

Ad Eminentiſſimum & Reverendiſſimum

PRINCIPEM

JOANNEM-ANTONIUM GUADAGNI

S. R. E. CARDINALEM AMPLISSIMUM, ET SS. D. N. CLEMENTIS XII. NEPOTEM, AC VICARIUM.

ROMÆ, MDCCXXXVIII.
Ex Typographia Komarek in viâ Curſus.

SUPERIORUM FACULTATE.

83

Ad Eminentissimum & Reverendissimum

PRINCIPEM JOANNEM-ANTONIUM GUADAGNI

S. R. E. CARDINALEM AMPLISSIMUM ET SS. D. N. CLEMENTIS XII. NEPOTEM, AC VICARIUM.

AUCTOR

X quo datum est mihi, proxime elapso Jubilei anno, Te videre simul & demirari, *Princeps Eminentissime*; quando scilicet Aretinæ Ecclesiæ clavum moderaturus, sacræ ordinationis insignia suscepisti; & ego sacra loca visitaturus, almam Urbem ad modicum sane tempus degebam; illico animo concepi venerationem, qua majorem habere non poteram, erga tuam

æque personam, ordinem, familiam, & cæteras, quæ Te comitabantur, dotes; & quæ Te ipsum dignum eminenti illa dignitate, quam merito possides, præfigurabant. Sive enim modestiam tuam contemplarer, ut a persona exordium sumam, sive comitatem, sive prudentiam, eæ tales ac tantæ erant, ut Te vere, & ex eo sanguine progenitum, ex quo natus es, & in illo Ordine educatum, in quo Sanctæ Religionis habitum induisti, demostrarent. Illius nanque Principis in Ecclesia eminentissimi, & ea consanguinitate ornatus, in quo ad præsens Sanctissimum Christi Vicarium adoramus, adeo dissimulabas generis amplitudinem, ut in nullo Te singularem ostenderes; immo potius inter cæteros tanquam unum ex illis communi consortio reputares. Quot in Aula honoris & reverentiæ signa Tibi exhibebantur, tot erant modestiæ tuæ testimonia & ornamenta; ea enim omnia dum Tibi ruborem in vultu spargebant, cultum in inspicientium cordibus & amorem excitabant; ex quo Tu quoque ut a supremo Ecclesiæ Hierarcha affectionis & laudis argumentis exornabaris, eo pariter ab Ecclesiæ Proceribus, immo ab omnibus Aulæ Præsulibus, admirationis specimina excipiebas.

At quid mirum, si in eo Ordine educatus, ad quem confugeras, non ut in eo resplenderes, sed ut lateres; & ut lucem potius absconderes, quam Tibi nativitas dederat, & fortuna augmentarat, quam ut eam latius extenderes, & quaqua versus amplificares? Is enim Ordo tuus est, quem a S. Matre tua institutum fatentur omnes, ut in eo virtutes acquirantur, honores vero vel relinquantur, si alias habiti; vel si habendi, despiciantur. Norunt omnes, qui excalceatorum Carmelitarum religiosissimam familiam sciunt, quot in dies in eadem, sive in hominibus, sive in mulieribus, qui ipsi dant nomen, sanctitatis conspiciuntur exempla, & seculi hominibus ad imitationem quoque proponuntur. Hoc unum amplissimo toti Carmelitarum Ordini deficiebat; scilicet quod quum esset tot tantorunque Prophetarum, Patriarcharum, Archiepiscoporum fæcundissima mater, non adhuc inter suos aliquot

Emi-

Eminentissimo Cardinalium Collegio dederat, qui ipsius amplitudinem augerent. At hoc Tibi, *Amplissime Cardinalis*, a Deo reservabatur; ut Tu nimirum laudes omnes Instituti tui supra cæteros extolleres, Te sacra purpura ornatum ostendens, quod ad præsentem nempe diem nullus alius ex tuis ostenderat.

Si vero ad Gentem tuam me vertam, in ea generis antiquitatem cum sanguinis nobilitate conjunctam, a priscis quoque seculis, invenio. Etenim ab Anno 1240. legitur: *Dominus Pansa Melioris de Guadagnis*, qui fuit ditionis Sancti Martini Dominus; ut in Archivo Carmelitarum Fesulanæ Civitatis invenitur; & in ruderibus præfati Castri inspicitur. Scriptores autem observant, quod ab Anno 1010.; quando nimirum facta est unio inter Fesulanos & Florentinos, majores tui Fesulis discedentes Florentiam inhabitarunt; & inibi duodecim deinceps Reipublicæ Confalonerios, & sex Priores, seu libertatis Dominos, habuerunt. Postmodum Mattheus Guadagni, Guelphorum Dux legitur, qui contra Henrici VII. Imperatoris Exercitum strenue pugnans, pro Romani Pontificis incolumitate ac potestate, diem obiit extremum.

At non in Italia solum, verum etiam in Galliis Majores tuos invenimus avitæ fortitudinis ac fidelitatis experimenta dedisse. Thomas de Guadagnis, Simonis Filius, Francisco I. Francorum Regi, in Papiensi certamine fortiter ac fideliter, licet infeliciter, administravit; & in Captivitatis infortunio proprio sumptu eidem adjumento fuit. Ex quo factum est, quod subsequentes in Gallia Reges posteris suis ejusdem amoris & generositatis non pauca testimonia exhibuerunt.

Thomam alium de Guadagnis, prioris Nepotem, Henricus II. Avenioni visitavit, ac in Bello Alemanno strenuum habuit adjutorem. Carolus IX. in honore eundem pariter habuit, utpote quia bellum Gallicum proprio sumptu perfecerat; & Henricus III. Oratorem ad Imperatorem Maximilianum voluit, & inter Spiritus Sancti Equites adnumeravit.

Qui vero Florentiæ Guadagni superstites remanserunt,

runt, honoris & virtutis clara specimina pariter dederunt: & præcipue erga Romanam Ecclesiam, cujus fuit Generalis, ut dicitur, Commissarius, Verus Guadagni, una simul cum Jacobo Salviati, in Bello Neapolitano contra Ladislaum Regem; & tot tantasque victorias reportarunt, ut Romam introeuntes, antiquorum triumphorum pompas renovarent.

Hæc sunt Familiæ tuæ decora, quibus, & in patria, & extra ipsam, adeo Guadagnorum nomen elevatum est, ut in Gallia nobiliores Familiæ cum tua connubiali nexu conjungi quam maxime concupierint; & in Florentina Republica quoque illustriores de eadem unione cum tua omni tempore gloriatæ fuerint; & Ecclesia demum etiamnum Beneficiorum a Proceribus tuis receptorum, cum Guadagnorum nominis honore, recordetur.

Quod si ita est, justitiam oportet judicari ab omnibus Purpuram, qua Te Summus Pontifex ornavit, ut Judex quidem æquissimus bonorum, qui in Ecclesia merentur, & pro Ecclesia decertarunt; quam ut Avunculus, qui in Te propriæ Sororis Imaginem recognoverit. Tu vero ita pergis illius beneficentiam commendare, ut in nullo videaris impar muneribus, quæ sustines; quinimmo potius supra honores cunctos, quibus adornaris. Siquidem nec zelus Tibi deest in pontificia Vicaria authoritate, quam sustines; nec prudentia in te desideratur in Præfecturiis Sacrarum Congregationum, quas exerces; nec doctrina in Consessibus aliis, quos cumulatissime imples.

Patere igitur, *Princeps Eminentissime*, ut ultra debiti mei necessitatem, hoc qualecunque munus Tibi offeram, in meritorum tuorum exiguam quidem, at ex corde & ex jure, commendationem. Quod si ita efficere dignaberis, non erit aliud, quod optem; contentus quidem, quod Tu obsequii mei munus accipere velis, & me inter Clientes vere tuos adnumerare.

LE-

LEGENTIBUS
PROLOQUIUM.

Eptimam Tibi theologicarum mearum Dissertationum Partem, post expletum fere annum, reddo; tanquam luculentum testimonium laboris, quem pro Te adhuc sustineo, etsi laboribus aliis pro tenuitate mea in hac alma Urbe implicatus. Temporis enim reliquias, quæ ex aliis occupationibus mihi supersunt, nec otio, nec inutilibus consessibus offero; sed post Dei & Ecclesiæ honori sacrificium, quod cæteris hominum respectibus præfero, bono tuo, quantum a divina misericordia mihi datur, consulere studeo.

Habes ergo in hac septima parte de Sacramento Pænitentiæ *Dissertationes, & quidem juxta nostram consuetam methodum: Scilicet & pro Historica. & pro Dogmatica, & pro Scholi, quæ constituunt Historicas, Dogmaticas, Scholasticas Dissertationes. In iis tuam quoque rogo humanitatem, ut cuncta legas patientia, qua cætera legere consuevisti; sic enim fiet, ut non me terreas ab opere prosequendo, sed potius animum augeas, ut ipsum compleam & absolvam.*

Invenies profecto non pauca, quæ tuæ sapientiæ non placebunt; sed quis est, qui in omnibus, & singulis placeat? quis est autem, qui scribat, & omnium qui legunt, & omnium, quæ scribit, acceptationem sibi promittat? Hoc difficillimum est, ut homines consequantur, adeoque impossibile quoque erit, ut homines, si hoc consequi velint, verbum quidem scribant.

Ego quidem scripsi, & multa scripsi, ut vere quilibet scire potest, si ad ejus manus opera mea pervenerunt; at nunquam in animo habui omnibus, & in omnibus placere; quin potius Lectorum benignitatem rogavi, ut in scriptis meis errores compati dignarentur, & illa benignitate corrigere, qua suos vellent alios emendasse. Credo, quod hoc ipsum pro vestra benevolentia consequutus fuerim; & hoc fuit, quod me ad ulteriora scribenda portavit; quod si assequutus non fuissem, cætera profecto nec exarassem, nec evulgassem.

Accipe ergo hanc meam sinceram, fidelem, verificanque confessionem; videlicet, quod in omnibus, quæ scripsi, & scribo, non aliqua fuit animi præsumptio, quæ me ad scribendum impulit, sed sola Lectorum pietas & commiseratio, qua scripta mea prosequi dignati sunt. Illa animum movit, vires adjecit, ac scribendi Cachoetem præstitit; ut exequerer,

rer, quæ pro Dei honore, pro Religionis subsidio, pro Ecclesiæ servitute, quæ facere optabam, perficerem. Si factum voto respondit, Deo primum, & Vobis deinde, gratias ago, a quibus omne bonum agnosco; & Deum quoque, ac Vos impense rogo, ut ad scribenda, quæ desunt, me adjuvetis; dum interim ego, quæ hactenus scripsi, & quæ scribam deinceps, supremæ Ecclesiæ judicio humiliter sterno, ac sincere submitto.

AP-

APPROBATIONES.

JUbente Reverendiſſimo Patre Sacri Palatii Magiſtro, ea, qua par eſt, attentione, nec ſine animi jucunditate perlegi ſeptimum Tomum Theologiæ ab Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo Domino, D. Joſepho-Maria Perrimezzi, Archiepiſcopo Boſtrenſi, compoſitæ; in eoque nil reperi, quod a fide, rectiſve moribus vel tranſverſum unguem deflecteret; ſed e contra in Theologia Polemica argumentorum vim, & pondus, in rebus moralibus opinionum ſecuritatem ſuavitate admixtam, in Theologia Scholaſtica ingenii acumen, in hiſtorica tandem dilucidè expoſitam veritatem, demiratus ſum. Quare opus hoc numeris omnibus abſolutum, celeberrimo Authore, mira operum varietate notiſſimo, dignum, publica luce donandum cenſeo. Datum in Collegio S. Franciſci de Paula ad Montes de Urbe die 6. Januarii an. 1738.

F. Franciſcus-Maria Mazzei, Ordinis Minimorum, Sacræ Theologiæ lector jubilatus, in primæva ejuſdem Ordinis Provincia ex Provincialis, & S. Congregationis Indicis Conſultor.

APPROBATIONES.

DE mandato Reverendissimi Patris S. Palatii Magistri pervolvi septimum tomum Dissertationum Theologico-scholastico-Dogmatico-Morali-historicarum compositum ab Illustrissimo Domino Josepho Maria Perrimezzi, Archiepiscopo Bostrensi, a secretis in Congregatione Examinis Episcoporum, & Consultore Sac. Rom. Inquisitionis: In eo neutiquam in aliquod offendi, quod hortodoxæ Fidei, Catholicæ Ecclesiæ sanctionibus, ac consuetudinibus; aut morum honestati refragetur: quinimmò omnigena doctrina, pietate, ac securitate, & eruditione cumulatum introspexi: itaut pro operis merito, ac pro faciliori plurium sacrarum facultatum studio, prælo dignum censeo. Datum Romæ ex ædibus S. Silvestri in Monte Quirinali die septima Februarii 1738.

D. Franciscus Antonius Cavalcanti, Procurator Generalis Clericorum Regularium, ac Consultor S. Congregationis Indulgentiarum,

AP-

APPROBATIONES.

PRælum expectat omnibus votis optatissimum Opus, prænotatum : In sacram de Deo scientiam Dissertationum selectarum Pars septima ab Illustrissimo ac Reverendissimo D.D.Josepho-Maria Perrimezzi Archiepiscopo Bostrensi, Episcoporum Examinatore, ac Congregationis examinis Episcoporum Secretario, S. R. ac generalis Inquisitionis Consultore, de Ecclesia, de Republica litteraria, ob tot egregia edita volumina, pluribusque aliis nominibus, optimè merito. Cuncta in eo veritati sunt consona, Fidei conformia, morum candori convenientia, suoque Autore, ingenio, & eruditione præclarissimo, digna. Prælaudatum opus a me infrascripto de mandato Reverendissimi Patris Sacri Palatii Apostolici Magistri summa animi voluptate, uberrimoque fructu perlectum, publica luce dignissimum censeo, ut qui ad justitiam cæteros erudiunt, ex illo rebelles lumini confutare, & veritatis Sectatores in eadem valeant confirmare. Romæ ex monasterio S. Bernardi ad Thermas hac die 6.Febr.1738.

D. Valentinus a S. Philippo, Episcoporum Examinator, & Congregationis Monachorum S. Bernardi Cisterciensis ordinis Procurator Generalis.

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Sac. Palatii Apoſtolici Magiſtro.

N. Baccarius, Epiſc. Bojan. Viceſg.

IMPRIMATUR.

Fr. Jo: Benedictus Zuannelli, Ordinis Prædicatorum Sac. Palatii Apoſtolici Magiſter.

INDEX DISSERTATIONUM.

Dis-

INDEX DISSERTATIONUM.

Dissertatio CCCLXVI.

Dissertatio CCCLXVII.

Dissertatio CCCLXVIII.

Dissertatio CCCLXIX.

Dissertatio CCCLXX.

Dissertatio CCCLXXI.

Dissertatio CCCLXXI.

Dissertatio CCCLXXIII.

Dissertatio CCCLXXIV.

Dissertatio CCCLXXV.

Dissertatio CCCLXXVI.

Dissertatio CCCLXXVII.

Dissertatio CCCLXXVIII.

Dis-

INDEX DISSERTATIONUM.

I N

IN SACRAM DE DEO SCIENTIAM

DISSERTATIONES SELECTÆ HISTORICÆ, DOGMATICÆ, SCHOLASTICÆ

PARS SEPTIMA.

DISSERTATIO CCCLIV.

De Pænitentiæ nomine. Quotupliciter in Scripturis usurpetur? An aliis nominibus appelletur a Patribus? Et an aliæ sint voces, quibus & a Scripturis, & a Patribus indicetur?

RIMO, Pænitentiæ nomen accipitur in Scripturis pro pæna, qua quis in semetipsum advertit, & scelus a se commissum castigat. Et hoc pacto accipiunt Scriptores nostri verba, quæ Christus Dominus dixit Matthæi 11. *Si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere pænitentiam egissent*: & Lucæ 11. de Ninivitis loquens: *Pænitentiam egerunt ad prædicationem Jonæ*. Secundo, sumunt pro odio, & detestatione veteris vitæ; unde Petrus Actor 2. dicebat Judæis: *pænitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum*; quod explicant, ut detestarentur Deicidium, quod in Christi morte commiserant. Tertio, intelligunt pro resipiscentia, hoc est pro malæ vitæ antiquæ in novam meliorem commutationem; & ita explicant verba illa Apostoli 1. ad Corinth. 7. *Quæ secundum Deum tristitia est ..... Quantam in vobis operatur sollicitudinem; sed defensionem; sed indignationem; sed timorem; sed desiderium; sed æmulationem; sed vindictam.*

Hæc una Pænitentiæ vox, quæ hunc triplicem habet sensum, a Græcis per hoc unum verbum exprimitur *μετανοίας*; quod respexit, & explicavit Lactantius lib. 6. Institut. cap. 24. scribens: *Is, quem facti sui pænitet, errorem suum pristinum intelligit; ideoque Græci melius & significantius μετανοίας dicunt, quam nos possumus resipiscentiam dicere. Resipiscit enim, ac mentem suam quasi ab insania recipit, quem errati piget, castigatque seipsum dementiæ, & confirmat animum ad rectius vivendum; tum illud ipsum maxime cavet, ne rursus in eosdem laqueos inducatur*. Sugillat Bellarminus Laurentium Vallam, eumque dicit lutheranæ factionis præcursorem, quod in annotatione ad caput 7. posterioris ad Corinthios dicat, elegantiores esse græcas voces *μετάνοια* & *μεταμέλειαν*, quam *pænitentiam*, quæ latina est, & quod ratio ipsius sit, quod pænitentia significet *tristitiam commissi*, græcæ vero voces *mentis emendationem* importent. Sugillat pariter Erasmum, quasi alterum Lutheri præcursorem, quod in annotationibus novi testamenti ad caput 3. Matthei, & alibi frequentius, velit potius verti debere, ubi leguntur *μετανοεῖν* & *μετάνοιαν*, resipiscere, & resipiscentiam, quam pænitere, & pænitentiam. At de hoc in Dissertatione CCCLVI. habebitur sermo.

Concedimus ultro, veram & proprie dictam pænitentiam includere odium iniquæ veteris vitæ, & novæ vitæ propositum; sed asserimus quoque, nomen suum præsertim pænitentiam habere a pæna, per quam quis seipsum punit, quod aliquando peccaverit. Et ita intelligit Isidorus lib. 6. Originum: *a punitione pænitentia nomen accepit, quasi punitentia, dum ipse homo punit pænitendo quod male admisit*. Cum hoc tamen stat, quod quanvis pænitentia ita dicatur a punitione, punitio tamen non est primum, quod in ea reperitur, quia consequitur ad facti odium, quod ipsamet pænitentia importat. Unde Augustinus Epist. 54. *Nihil aliud agunt, quos veraciter pænitet, nisi ut id, quod male fecerint, impunitum esse non sinant. Eo quippe modo sibi non parcentibus, ille parcit, cujus altum justumque judicium nullus contemptor evadet*. Et secundum hæc scribit Estius in lib. 4. sentent. dist. 14. §. 1. „ Et quidem „ latinum vocabulum *pænitentia* non „ proprie mutationem vitæ significat, „ secundum eos, qui dicunt optima pænitentia nova vita, sed displicentiam „ facti conjunctam cum studio destruendi, quod factum est. Unde proprie & „ directe pænitentia respicit factum „ præteritum tanquam abolendum, ut „ in proposito peccatum commissum; „ quod quia aboleri, & destrui non potest, nisi Deo remittente, Deus autem „ remittere non statuit, nisi faciat homo ea, quæ ad impetrandam peccati veniam ab ipso sunt ordinata, „ quorum præcipuum est, converti ad „ Dominum, & vitam mutare in melius; „ hinc indirecte, & ex consequenti pænitentia respicit etiam vitæ novitatem. „

Ut rem vero penitius & luculentius explicemus, tres alias Pænitentiæ vocis applicationes subdimus, quæ pariter in sacris literis inveniuntur. Et primo quidem pænitentiæ vocabulum, si latissime accipiatur, significat dolorem non de errato solo, sed de qualibet re alia, quam fecimus, & quam cognoscimus aliter a nobis fieri debuisse, & quam vellemus aliter fuisse factam; & hic sensus etiam extenditur ad actum, quo aliquid nobis displicet, quod antea placebat, & hoc nihil cogitando, sive bonum, sive malum fuerit, sed tantum respiciendo ad commodum, vel ad incommodum, quod ex ipso percipimus. Adducuntur exempla in Scripturis a Natale Alexandro in Theologia Dogmatica morali Tom. 1. lib. 2. Tract. de Sacram. Pænitentiæ cap. 1. art. 1., scilicet Ananiæ & Saphiræ, quos pœnituit opes suas divisisse pauperibus, aut Ecclesiæ contulisse; insuper & illorum, qui secundum seculum tristitia sunt affecti, & non secundum Deum. De quibus intelligit verba Apostoli II. ad Corinthios cap. 7. *Quæ enim secundum Deum tristitia est, Pænitentiam in salutem stabilem operatur: seculo autem tristitia mortem operatur*. Secundo Pænitentiæ vox importat dolorem, quem concipimus ob aliquod a nobis male gestum, non ex Dei motivo, sed nostro. Et hoc pacto doluit Esau ob Primogenituræ venditionem; doluit Antiochus ob plagam, qua fuit a Deo correptus; doluit Judas ob magistri proditionem: de quibus fit sermo Exodi 12. *Postea cupiens hæreditare benedictionem, reprobatus*

batus est: non enim invenit pænitentię locum, quanquam cum lacrymis inquisisset eam. Et 11. Machab. 12. *Justum est subditum esse Deo, & mortalem non paria Deo sentire. Orabat autem hic scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam consecuturus*. Et Matth.27. *Pænitentia ductus retulit triginta argenteos Principibus Sacerdotum, & Senioribus dicens; peccavi tradens sanguinem justum*. Tertio Pænitentiæ vox exprimit dolorem ob peccatum commissum, quatenus hoc est offensa Dei; & de hoc intelliguntur verba apud Joelem 1. *Convertimini ad me in toto corde vestro*. Quibus congruunt verba Auctoris sermonis septimi *de tempore*, qui Augustino adscribitur: *videte qualis debet esse pænitentia: quia multi assidue se dicunt esse peccatores, & tamen adhuc illos delectat peccare. Professio est, non emendatio: accusatur anima, non sanatur: pronunciatur offensa, non tollitur. Pænitentiam certam non facit nisi odium peccati, & amor Dei. Quando sic pænitet, ut tibi amarum sapiat in anima, quod ante dulce fuit in vita, & quod te prius oblectabat in corpore, ipsum te cruciet in corde; jam tunc bene ingemiscis ad Deum, & dicis: Tibi soli peccavi, & malum coram te feci*.

Ex his infertur, quod nullo ex his tribus modo pœnitere convenit Deo, etsi aliquando in Scripturis legatur, eum & pænituisse, & non pænituisse. Dicuntur enim per metaphoram, & non per proprietatem; quia quum homines, quando eos pænitet aliquid fecisse, videantur illud amplius facere non velle; ita Deus, quando mutare aliquid statuit, quod decreverat, vel fecerat, improprie dicitur eum *pænitere*, & quando illud continuare vult, improprie etiam dicitur *non pænitere*. Et hoc pacto accipienda sunt verba Genesis 6. *Pænituit eum, quod hominem fecisset in terra. Et tactus dolore cordis intrinsecus; delebo, inquit, hominem, quem creavi a facie terræ, ab homine usque ad animantia, a reptili usque ad volucres cæli: pænitet enim me fecisse eos*. Et I. Regum 15. *Pænitet me, quod constituerim Saul Regem*. Et Psalm.109. *Juravit Dominus, & non pænitebit eum; tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*. Quibus verbis Deus ostendit & velle hominem delere, quem, si non peccasset, non delevisset; & velle Saulem Regno privare, quem, si non peccasset, non privasset; & denique verbis Psalmi manifestavit perpetuum Christi Sacerdotium, quod nunquam delebit. Unde Tertullianus lib.2. advers. Marcionem cap. 24. *Non enim si hominem ex recordatione plurimum delicti interdum, & ex alicujus boni operis gratia pænitet, ideo & Deum proinde. In quantum enim Deus nec malum admittit, nec bonum damnat, in tantum nec pænitentiæ boni & mali apud eum locus est. Nam & hoc tibi eadem Scriptura determinat, dicente Samuele Sauli*. Discidit Dominus Regnum Israel de manu tua hodie, & dabit illud proximo tuo optimo super te; & scindetur Israel in duas partes, & non convertetur, neque pænitentiam aget, quia non sicut homo est ad pænitendum. *Hæc itaque definitio in omnibus aliam formam divinæ pænitentiæ statuit, quæ neque ex improvidentia, neque ex ulla boni, aut mali operis damnatione reputetur, sicut humana. Quis ergo erit mos pænitentiæ divinæ? Jam relucet, si non ad humanas conditiones eas referas. Nihil enim aliud intelligetur, quam simplex conversio sententiæ prioris, quæ etiam sine reprehensione ejus possit admitti, etiam in homine, nedum in Deo, cujus omnis sententia caret culpa. Nam & in græco sono μετάνοια, Pænitentiæ nomen, non ex delicti confessione, sed ex animi demutatione compositum est, quam apud Deum pro rerum variantium sese occursu regi ostendimus.*

Alia demum sunt nomina, seu potius encomia, quibus pænitentia, sive virtus sit, sive Sacramentum, at ut plurimum ut Sacramentum, a Patribus indigitatur. Leo Magnus Epist.3., & Lateranense Concilium cap.9. apud Estium supracitatum, vocant manuum impositionem a Ceremonia externa administrantis; at hæc, sicut est communis Confirmationi, & Ordini, ita nec est peculiaris pænitentiæ, immo ad ipsam nec quidem necessaria. Tertullianus, & Cyprianus græco nomine appellant *Exomologesin* idest *confessionem*, vel communicationem, seu communionem, & pacem, quam Peccatores per pænitentiam reconciliati consequuntur. Cyprianus videndus est lib.3. epist. 15. 16. 17. Insuper Concilium Tridentinum sess. 14. cap.2. docet, a Patribus fuisse dictam pænitentiam *laboriosum baptismum*, ratione scilicet rigoris in satisfactione,

quem præ baptismo hoc Sacramentum exigit. Vocatur quoque *secunda Tabula post naufragium* a Hieronymo super Isaiam 3.;& in epist.67.ad Pammachiū, & Oceanum; & in epist. ad Demetriadem *de Virginitate servanda*:ab Ambrosio epist. ad Virginem lapsam,& initio expositionis Psalmi 37:a Paciano epist. 1. & 2. ad Sympronianum: a Tertulliano lib.*de Pænitentia*.Rationem hujus nominis, & insuper rationem hujus numeri assignat Estius loco supra citato. „ Vocatur autem hoc modo juxta multorum expositionem, quia cum prima tabula post naufragium sit baptismus, secunda non alia est, quam relapsorum pænitentia. Quam hujus Sacramenti appellationem probant Patres Concilii Tridentini sess.6. cap.14. & omnino retinendam esse contra Sectarios hujus seculi sub anathemate censent sess.14. can.2. Quod si quæras, cur pænitentia dicatur secunda post naufragium tabula, non item tertia, aut quarta, & ita deinceps, cum contingat homines sæpius relabi, atque ita sæpius per pænitentiam restitui;breviter respondeo; pænitentiam ideo semper vocari secundam tabulam,quia quantumcunque sæpe contingat hominem relabi, semper unum idemque remedii genus, idque a baptismo diversum, ei ad reconciliationem paratum est, Pænitentiæ videlicet Sacramentum. „

Igitur ex his colligimus,quod in pænitentia tria requiruntur. Primum, animi in melius mutatio, seu resipiscentia; animi dolor, seu detestatio peccati præteriti est alterum; Tertium vero est punitio, seu pæna, quam in vindictam scelerum homo pænitens ex se repetit. Primo, & secundo modo accepta pænitentia convenit etiam Peccatoribus, & Infidelibus, quos aliquando pænitet aliquid fecisse, sive malum in se, sive malum ipsis; & quod effecerint, concipiunt quoque animi dolorem; tertium verò convenit solis Fidelibus; quod totum initio libri de Pænitentia luculenter explicat Tertullianus. *Pænitentiam hoc genus hominum, quod & ipsi retro fuimus, cæci sine Domini lumine, natura tenus norunt, passionem animi quandam esse, quæ veniat de offensa sententiæ prioris. Cæterum a ratione ejus tantum absunt, quantum ab ipso rationis Authore . . . . . Quam autem in Pænitentiæ actu irrationabiliter deversentur, vel uno isto satis erit expedire, cum illam etiam in bonis factis suis adhibent. Pænitet fidei, amoris, simplicitatis, patientiæ, misericordiæ. Prout quid in gratiam ceciderit, semetipsos execrantur, quia bene fecerint; eamque maxime pænitentiæ speciem, quæ optimis operibus irrogatur, in corde figunt: meminisse curantes, ne quid boni rursus præstent: contra Pænitentiæ malorum levius incubant. Denique facilius per eandem delinquunt, quam per eam recte faciunt. Quod si Dei, ac per hoc rationis quoque compotes agerent, merita primo pænitentiæ expenderent, nec unquam eam ad argumentum perversæ emendationis adhiberent: modum denique pænitendi temperarent, quia & delinquendi tenerent, timentes Dominum scilicet; sed ubi metus nullus, emendatio proinde nulla; ubi emendatio nulla, Pænitentia necessario vana, quia caret fructu suo, cui eam Deus sævit, id est hominum saluti.*

Tandem, ut alia nomina perpendamus, quæ a Græcis usurpantur, hæc addimus ex Morino *de Amministratione Sacram. Pænitent.* lib.1.cap.1. n.14. „ Pænæ omnes in Pænitentiam impositæ Græcis ab annis nongentis & amplius generali nomine dicuntur ἐπιτίμια, quorum species est, Metanæa. Hinc in omnibus eorum Euchologiis, & Pænitentialibus leguntur preces super eos, quorum Pænitentia solvitur, εὐχὴ τῶν ἐξ ἐπιτιμίων λυομένων. Variarum auctoritatum vice fungatur Actio 9. Concilii VIII. sub Adriano II.celebrati,Patres Theodorum quendam Protospatharium, qui Ignatii depositioni consenserat, sic interrogant. *Cui confessus es? & a quo accepisti Epitimium? Theodorus dixit, qui dedit mihi Epitimium, defunctus est*, & cap.custodisti Epitimium, *Theodorus dixit, si vult Deus custodivi ea, quia Christianus sum*. Cæteris, quæ ibidem leguntur,testimoniis prætermissis,Concilii decretum adversus eos, qui nondum de consensu in depositionem Patriarchæ Ignatii Pænitentiam egerunt tantum referemus. *Definimus, & promulgamus eos, qui non pænituerunt, neque confessi sunt, neque epitimia acceperunt, sed permanserunt in duritia cordis &c. per septem annos epitimium habere, esse illos duobus annis extra Ecclesiam &c.* Et paulo post. *Quia vero acceperunt Epitimia prius, & custodiunt, post*

com-

„ *completum Epitimium digni fiant sanctis, & divinis mysteriis*, Vulgatissimum est „ apud eos nomen, quo tertiam Pænitentiæ partem significant. Dicitur „ illis ἱκανοποίησις, hoc est, verbum e verbo, *satisfactio*, ut videre est apud Gabrielem Philadelphiensem. Nomen autem illud ἐπιτίμιον in hac significatione „ est elegans, & antiquis optimisque auctoribus græcis, Herodoto, Demostheni, Plutarcho, aliisque usitatum, „ ἀπὸ τοῦ ἐπιτιμᾶν *objurgare, punire*; ut accipitur can. 73. Apostolico, εἰ δέ τις φωραθείη ἐπιτιμάτω ἀφορισμῷ. Si quis deprehensus fuerit, segregatione puniatur. Frequentissimus est istius verbi usus in novo Testamento, sed semper in objurgandi, & comminandi significatione. „ Vulgata versio aliquando transfert, „ *imperare*, sed subaudiendum, cum minis & objurgatione interminari. Unde „ nomen ἐπιτιμία II. ad Corinth. 2. 6. *objurgatio*. Sed antiquissimi Auctores „ Ecclesiastici ἐπιτίμιον pro pœna, & mulcta usurparunt, Canon Apostol. 74. ὁρίζεσθαι τὸ ἐπιτίμιον definire pœnam. Clemens Alexandrinus Pedagogi lib. 1. „ post medium dixit: τὸ ἐπιτίμιον τῶν ἁμαρτημάτων; & Stromatum lib. 2. ad finem „ ὁ τῶν κακῶν ἠλευθερωμένος τέτευχεν οὐκ ἀπαλλαγὴν μόνον ἐπιτίμιον ἔσχεν ἀλλὰ μαστίγωσιν καὶ ἔλεγχον, „ καὶ μακροθυμίας. Sic & alii Patres, „ quum de pœnis pænitentialibus agunt, „ eo nonnunquam utuntur, ut Basilius „ cap. 71. & 74. *ad Amphilochium*; Gregorius Nyssenus ad Letojum; Sozomenus lib. 7. cap. 16.; & alii plerique. „

Ex eodem Morino habemus, citato loco cap. 2. nomina, quibus Syri, Hebræi, Chaldæi, & Rabbini, Pænitentiam appellant; quæ ex ipso excribere, & hic referre non omittimus. Et primo quidem Syri ubi in novo testamento legitur μετάνοια, quod diximus Pænitentiam importare, vertunt תיבותא, *Thiabutha*; vel ut Maronitæ dicunt *Thiobutho*, quod apud Syros est vulgatissimum. Judæi utuntur eodem nomine quo utuntur Syri; vocant enim Pænitentiam תשובתא, quod idem est ac reversio, vel conversio a verbo שוב *converti, redire*. Chaldæi, quod Hebræi scribunt יתוב, dicunt תוב; ac proinde, ut subdit Morinus, eadem est ratio dictionum ab eis derivatarum, & sola pronunciatione differunt. Denique Rabbini *Thesubah* usurpant, quod idem est apud ipsos ac Pænitentia apud Latinos, vel μετάνοια apud Græcos. Quæ omnia quidem apud hos omnes important, ut ait laudatus Scriptor, „ sententiæ „ mutationem cum animi de errore, aut „ de crimine commisso dolore conjunctam, constans insuper animi propositum de crimine non amplius repetendo, & severam ideo corporis castigationem. „

DIS-

DISSERTATIO CCCLV.

De Pœnitentia, ut dicitur virtus. An sit virtus, & qualis? Quodnam ejus objectum, ac subjectum? Et quinam actus ejusdem?

Onveniunt communiter Scholastici, Pænitentiæ ut virtus est cognitionem præponendam esse cognitioni Pœnitentiæ ut est Sacramentum; & ratio ipsorum est, quia Pænitentia, ut virtus, est universalior Pænitentia ut sacramentum; adeoque huic præsupponenda. In Pænitentia igitur ut virtus est hæc sunt inquirenda; primo scilicet an vere sit virtus? deinde verò qualis sit virtus? hoc est, an sit virtus infusa & supernaturalis? an acquisita? an denique moralis, vel theologica?

Primo, Heterodoxi, & precipuè Moderni, Lutherus, & Calvinus, voluerunt Pænitentiam non esse virtutem, quatenus ab ejus essentia excludebant rationes illas, in quibus virtus ipsa consistit; scilicet peccati dolorem, ejusque detestationem;& dumtaxat fundari asserebant in vitæ mutatione, quæ formaliter nullum importat virtutis nec exercitium, nec rationem.

Secundo, Scholastici quidam volunt, Pœnitentiam esse virtutē generalem, quemadmodum Justitia virtus est generalis, eo quia virtutes omnes ingreditur, easque complectitur; adeoque, quum non sit specialis virtus, volunt reduci ad omnes & singulas virtutes, in quantum qualibet habet pænitere de peccatis commissis in propria materia. Attamen Angelicus Doctor. 3. par. q. 85. art. 2. docet, Pænitentiam virtutem quoque esse peculiarem ac specialem; & hæc sunt ejus verba: *Specialem rationem hujus virtutis esse operari ad destructionem peccati præteriti, in quantum est offensa Dei, quod non pertinet ad rationem alterius virtutis*. Sancto Thomæ subscribunt cæteri fere Scholastici communiter.

Dicimus I. Pænitentiam esse veram virtutem, & quidem non tantum generalem in omnibus virtutibus inclusam & ex omnibus aggregatam, verum quoque specialem, ab omnibus aliis distinctam.

Prima conclusionis pars probatur I. ex Patribus. Chrysostomus hom. 23. in Matth.: *non est aliquod omnino peccatum, quod non cadat Pænitentiæ virtuti.* Gregorius magnus, qui refertur cap. *Pænitentiam agere* dist. 3. *de Pænitentia*, & in ejus operibus legitur lib. 9. *Registri* epist. 36. *Magna est contra peccatum virtus Pænitentiæ*.

II. Probatur Rationibus. I. Habitus, qui facit recedere a malo, & accedere ad bonum, est vera virtus; sed hujusmodi est Pænitentia: ergo Pænitentia est vera virtus. Probatur minor, quia Pænitentia facit recedere a peccato, quod est summum malum, & facit accedere ad Deum, quod est summum bonum: ergo Pænitentia est habitus, qui facit recedere a malo, & facit accedere ad bonum. II. Nihil deficit Pænitentiæ ut sit virtus, & vera virtus: ergo Pænitentia est vera virtus. Probatur antecedens. Pænitentia habet obiectum bonum, quemadmodum est aliarum virtutum obiectum, habet pariter subjectum, habet finem, cæteraque omnia habet, quæ virtutes cæteræ retinent, ut veræ sint virtutes; quod ex sequentibus potebit: ergo Pænitentiæ nihil deficit ut sit vera virtus. III. Qualibet virtus vera importat facilitatem ad actus, qui sunt ipsius proprii; sed hæc facilitas importatur quoque a Pænitentia, ut est virtus: ergo

go Pænitentia est vera virtus. IV. Si Pænitentia non esset vera virtus, ideo esset, quia non esset propria & specialis virtus ab aliis virtutibus distincta, & esset potius virtus in aliis virtutibus inclusa, & ex omnibus aggregata; atqui hoc est falsum, ut mox in probatione secundæ partis Conclusionis patebit: ergo Pænitentia est vera virtus.

Secunda Conclusionis pars probatur. I. Si Pænitentia non est nisi virtus generalis, & trascendens, atque in omnibus inclusa, & ex omnibus aggregata, non debet detestari peccata, nisi ex motivo singularum virtutum, quibus ipsa peccata opponuntur; atqui datur virtus Pænitentiæ, quæ non detestatur peccatum ex motivo singularum virtutum, sed ex alio motivo particulari sibi proprio: ergo ultra Pænitentiam generalem admitti debet Pænitentia, quæ sit specialis virtus ab omnibus aliis distincta. Probatur minor. Quanvis dentur motiva, per quæ detestantur peccata, ob oppositionem, quam habent, ad virtutes respective, & hæc detestatio constituat Pænitentiam, ut virtutem generalem; datur tamen ultra hæc motiva aliud quoque motivum, propter quod Pænitentia detestatur quodlibet peccatum, ut peccatum est, ut Dei offensa est, ut æterna pæna dignum est: ergo ob hoc speciale motivum Pænitentia est virtus specialis ab aliis virtutibus distincta. Probatur & explicatur antecedens. Inobedientia adversatur præcepto, ingratitudo opponitur beneficio, luxuria est contra pudicitiam; & hæc sunt motiva specialia ut virtutum, ita etiam peccatorum, quæ virtutibus hujuscemodi opponuntur. Attamen ultra hæc motiva datur motivum generale, ob quod detestamur inobedientiam, ingratitudinem, luxuriam &c. quia nimirum sunt offensa Dei, æternam pænam merentur &c.: ergo ratione hujus motivi constituitur Pænitentia ut virtus specialis, quæ sit ab aliis virtutibus distincta. II. Pænitentia habet objectum distinctum ut virtus est specialis ab objectis aliarum virtutum, quæ Pænitentiam ut virtutem generalem constituunt: ergo Pęnitentia est virtus specialis ab aliis virtutibus distincta. Hęc ratio melius patebit, quando de Pęnitentię objecto erit sermo.

Opponunt I. Pęnitentia inclinat ad velleitatem; sed velleitas non est optimum, ad quod debet inclinare virtus: ergo Pęnitentia non est virtus. II. Pænitentia præsupponit peccatum; sed nequit esse virtus, quæ pręsupponat vitium: ergo Pænitentia nequit esse vera virtus. III. Objectum Pænitentię est malum: atqui nulla virtus habet pro objecto malum: ergo Pęnitentia non est virtus. IV. Ideo verecundia non est virtus, quia est de re turpi; sed etiam Pęnitentia est de re turpi, vel de turpi facto: ergo propter eandem rationem non potest esse virtus. V. virtus appetitur propter se ipsam; sed Pænitentia non appetitur propter se ipsam: ergo non est virtus. Minor constat, quia appetitur propter peccatum. VI. Pænitentia opponitur omni peccato; ergo est virtus generalis ex omnibus virtutibus aggregata. VII. Penitentia detestatur peccatum, quatenus peccatum est offensa Dei; atqui hoc est munus Charitatis: ergo Pęnitentia non distinguitur a charitate, atque adeo neque a cęteris virtutibus. VIII. Pænitentia punit, & vindicat delicta; quæ committuntur; sed hoc est proprium Justitiæ: ergo Pęnitentia non distinguitur a justitia, & per consequens neque distinguitur a cęteris virtutibus.

Respondemus ad I., quod peccatum dupliciter considerari potest, ut preteritum scilicet, & per consequens quod fieri non potest, ut non sit factum; & ut moraliter pręsens ac perseverans, & quod potest fieri, ut non amplius fiat. Primo modo detestamur utique peccatum per velleitatem, quatenus volumus per Pęnitentiam, ut non fuerit a nobis factum; at secundo modo volumus per propositum efficax firmum & absolutum, ut non sit, ut non perseveret, ut non denuo, & nec unquam fiat; & hoc non solum est bonum, sed quoque optimum, quod veram habet constituere virtutem.

Ad II. Utique peccatum commissum est malum; sed peccatum, ut deflendum, ut detestandum, ut delendum, habet rationem boni; adeoque potest objectum esse virtutis. Insuper, quanvis peccatum sit malum, potest nihilominus objectum esse virtutis, non quatenus virtus prosequitur illud, ut ad ipsum tendat, sed quatenus ipsi adversatur, & ab eo omnino recedit.

Ad

Ad III. Distinguitur major: Objectum Pœnitentiæ est malum, quod prosequatur, & ad quod tendat, negatur; quod præsupponat, & quod destruere intendat, conceditur. Justitia etiam præsupponit malum, quod puniat, & nihilominus est virtus. Verum non adeo necessarium est peccatum ad Pœnitentiæ virtutem, ut non possit Deus virtutem hanc infundere homini, qui nullum commiserit peccatum, & nihilominus doleret, ac vere pœniteret.

Ad IV. Hæc est differentia inter verecundiam & pœnitentiam, quod verecundia est de turpi facto præsenti, cum quo stare potest affectus ad peccatum; sed Pœnitentia est de re turpi, seu de turpi facto præterito, a quo excludi debet omnis affectus ad ipsum.

Ad V. Negatur minor, quia quum Pœnitentia appetatur propter peccatum quidem, sed propter peccatum delendum per ipsam, semper stat, quod Pœnitentia appetitur per se ipsam: adeoque etiam ob hanc rationem Pœnitentia est vera virtus.

Ad VI. Quanvis Pœnitentia opponatur cuicunque peccato, sub ratione generali, quæ cuicunque peccato adaptabilis est, non per hoc tamen opponitur cuilibet peccato sub illa ratione peculiari, quæ cujuscunque peccati est propria; adeoque ratione hujus generalis oppositionis, quæ in ipsa Pœnitentia est specialis ratio oppositionis, fit, quod Pœnitentia sit peculiaris virtus, a cæteris virtutibus distincta.

Ad VII. Licet aliquando conveniant Pœnitentia & Charitas in hoc, quod utraq; habeat pro motivo amorem Dei, differunt tamen in hoc, quod Charitas vult & respicit amorē Dei omnino illæsum; Pœnitentia vero respicit ut læsum, sed per Pœnitentem omnino reparandum. Unde Charitas non vult amantem sejungere a Deo, quem amat, & Pœnitentia vult conjungere peccatorem Deo per amorem, a quo per peccatū recessit.

Ad VIII. Justitia punit, & vindicat delicta ob bonum publicum, & quatenus hæc sunt offensiva humanæ societatis, & publicæ tranquillitatis, quibus prospicere debet, qui cæteris præest. Pœnitentia vero punit, & vindicat delicta, quatenus hæc sunt mala illis, qui ea committunt, quia illos ad æterna supplicia deportant, & perpetua felicitate privant; & sunt mala etiam, si non effective, affective tamen respectu Dei, cui maximam inferunt injuriam, dum ipsius trasgrediuntur legem, & Majestatem offendunt.

Pro illa Dissertationis Parte, in qua quæritur, qualis virtus sit Pœnitentia? duplex fieri potest sensus; unus scilicet, an Pœnitentia sit Virtus theologica, vel moralis?; alter vero, an sit Virtus infusa, vel acquisita?

Dicimus II. Pœnitentiam non esse Virtutem theologicam, sed moralem: neque esse virtutem per se infusam, sed acquisitam.

Prima Conclusionis pars probatur I. Illa Virtus non est theologica, quæ in Scripturis inter theologicas virtutes non adnumeratur; Sed in Scripturis inter theologicas virtutes non adnumeratur Pœnitentia: ergo Pœnitentia non est virtus thologica. Probatur minor. Tres in Scripturis Virtutes theologicæ adnumerantur; nimirum Fides, Spes, & Charitas; sed inter has non est Pœnitentia: ergo inter Virtutes theologicas Pœnitentia non adnumeratur. Major patet ex illo Apostoli in I. ad Corinth. 14. *Nunc autem manent tria hæc, Fides, Spes, & Charitas.*

II. Probatur. Virtus theologica habet pro objecto immediato Deum; sed Pœnitentia non habet pro objecto immediato Deum; ergo Pœnitentia non est virtus theologica. Major est certa, quia per hoc constituitur Virtus theologica, quod scilicet habeat Deum pro objecto immediato, ac formali motivo. Minor in sequenti conclusione probabitur.

Secunda Conclusionis pars, quod scilicet Pœnitentia non sit virtus infusa, sed acquisita, probatur etiam I. Illa est virtus infusa per se, quæ non acquiritur per actus; sed Pœnitentia cum divinæ gratiæ auxilio acquiritur per actus: ergo Pœnitentia non est virtus per se infusa. De majori nequit esse dubium, quia acquiri per actus est proprium virtutis acquisitæ, & non infusæ. Minor etiam patet, quia per legem ordinariam per replicatos actus Pœnitentiæ ipsa Virtus acquiritur.

II. probatur. Experientia docemur, majorem nos acquirere facilitatem ad pœnitendum, quando frequentiores Pœnitentiæ actus exercemus, quam illi, qui hujusemodi actus vel nunquam, vel raro exercent; sed si Pœnitentia esset

ſet virtus infuſa, eadem facilitas deberet eſſe in omnibus: ergo ſignum eſt, quod Pænitentia eſt Virtus acquiſita, & non infuſa.

Objiciunt I. Quælibet Virtus moralis dicit quid medium inter duo extrema, quæ ſunt vitioſa; ſed Pænitentia non habet hæc extrema; ergo non dicit hoc medium: ergo non eſt virtus moralis. Major patet in Liberalitate, quæ eſt media inter Avaritiam, & Prodigalitatem; in Religione, quæ eſt media inter Impietatem, & Superſtitionem; & in aliis quoque Virtutibus, quæ mediant inter exceſſum, & defectum, qui ſunt extrema. Minor pariter conſtat, quia circa Pænitentiam aſſignatur unum extremum per defectum, quod eſt impænitentia; aliud vero per exceſſum non aſſignatur. II. Pænitentia primario reſpicit Deum, ratione cujus nos pænitet peccaſſe, quia peccando Deum offendimus, atque ipſi diſplicuimus; ſed virtus, quæ primario tendit ad Deum, eſt theologica: ergo Pænitentia eſt virtus theologica, & non moralis. III. Virtutes, quæ immediate tendunt in Deum, ſunt infuſæ; ſed Pænitentia immediate tendit in Deum offenſum, quem vult placare: ergo Pænitentia eſt virtus infuſa, & non acquiſita. IV. Concilium Viennenſe aſſerit, per Baptiſmum infundi in animam gratiam, & virtutes; ſed inter virtutes adnumeratur Pænitentia: ergo ex Concilio Pænitentia infunditur in animam, & per conſequens eſt virtus infuſa, & non acquiſita.

Reſpondemus ad I. non eſſe diſtinctivum virtutis moralis a theologica, quod virtus moralis dicat quid medium inter extrema; ſed diſtinctivum eſſe potius, quod virtus theologica immediate reſpiciat Deum, moralis vero, quid creatum. Attamen ſi velimus in Pænitentia invenire extrema, inveniemus & complacentiam de peccato, & deſperationem de eodem, inter quæ vitia, quæ continent exceſſum, & defectum, ipſa Pænitentia mediat, tanquam virtus inter extrema, quæ ſunt vitioſa.

Ad II. negatur, quod pænitentia primario reſpiciat Deum, quanvis reſpiciat concomitanter, & mediate, ut in ſequenti Concluſione dicemus, & pariter in reſponſione ad tertium, quæ nunc ſubditur.

Ad III. diſtinguitur minor: Pænitentia immediate tendit in Deum offenſum, ideſt immediate attingit offenſam Dei, & Deum mediante illa, conceditur; alio modo, negatur. Exemplum habemus in Religione, quæ fertur in Deum colendum, & non per hoc Religio eſt virtus theologica; & non ob aliam rationem, niſi quia Religio attingit Deum, mediante cultu: ſic pariter Pœnitentia fertur in Deum offenſum, & attingit Deum, mediante offenſa; unde quemadmodum virtus moralis eſt Religio, ita pariter virtus moralis eſt Pœnitentia.

Ad IV. Concilium intelligitur de virtutibus theologicis, non vero de virtutibus moralibus; quod ex circumſtantiis Theologi deducunt, quanvis Concilium loquatur indefinite. Attamen etſi admittatur, quod poſſit per baptiſmū infundi Pœnitentia, non tamen per hoc fieret, quod Pœnitentia eſſet virtus per ſe infuſa, at ſolummodo per accidens; quemadmodum concedimus quoque, Pœnitentiæ virtutem poſſe aliquando a Deo infundi in aliquam animam: ſed non per hoc ejuſmodi Pænitentia eſſet virtus per ſe infuſa, de qua nos ſolummodo in præſenti loquimur.

Pro tertia Diſſertationis parte, quæ continet Pœnitentiæ objectum, commemorare hic primo oportet, objectum Virtutis eſſe *materiale*, & *formale*; primum dicit illud, quod eſt indifferens ad conſtituendas virtutes varias; ſecundum vero importat illud, quod determinat materiale ad certam virtutis ſpeciem. Inſuper materiale objectum vel eſt proximum, circa quod immediate verſatur virtus, vel eſt remotum, circa quod verſatur mediante objecto materiali proximo.

Dicimus III. Objectum materiale proximum Pœnitentiæ eſſe actus pœnales; remotum vero eſſe actus peccaminoſos; formale autem objectum eſſe correſpondentiam moralem inter pœnam, & culpam ſecundum legem.

Prima Concluſionis pars probatur I. Illud omne, ex quo pœnitentia, ut virtus eſt, eſſentialiter conſtat, eſt objectum materiale ipſius; ſed actus pœnales proxime conſtituunt pœnitentiam, ut virtus eſt: ergo actus pœnales ſunt objectum materiale proximum pœnitentiæ, ut virtus eſt. Major eſt certa; ma-

teria enim *ex qua* ingreditur Essentiatum; adeoque materia est illud omne, ex quo Essentiatum intrinsece constituitur. De Minori neque esse debet dubium; quatenus actus pœnales ingrediuntur Pęnitentiæ, ut virtus est, essentiam, ut de se patet.

II. probatur. Pęnitentia, ut virtus est, regulatur secundum Justitiæ commutativæ leges; sed Justitiæ commutativæ lex est, ut ponatur æqualitas modo possibili inter datum, & acceptum: ergo pariter hæc lex in Pęnitentia, ut virtus est, servari debet; atqui nullo alio modo servari potest, nisi aliqualem ponendo æqualitatem inter actus pœnales, & actus peccaminosos: ergo actus pœnales rationem objecti materialis proximi Pęnitentiæ virtutis ingrediuntur.

Secunda pars Conclusionis probatur I. Actus pœnales referuntur ad actus peccaminosos, quos supponunt, & vindicant: ergo si actus pœnales ingrediuntur rationem Pęnitentiæ virtutis, ut objectum materiale proximum, pariter actus peccaminosi ingrediuntur ut objectum materiale remotum.

II. probatur ratione prędictæ æqualitatis, quam nuper diximus in secunda probatione primæ partis Conclusionis; æqualitas enim, ut diximus, est inter actus pœnales, & actus peccaminosos: ergo tam illi, quam isti, sunt de ratione objecti materialis Pęnitentiæ; & quidem pœnales ut proximi, peccaminosi vero ut remoti.

Tertia Conclusionis pars probatur I. Objectum formale Justitiæ commutativæ est æqualitas physica inter datum & acceptum; sed ad instar Justitiæ commutativæ regulari debet Pęnitentia, ut virtus est: ergo ejus objectum formale est æqualitas moralis inter pœnam, & culpam. De majori non est dubium, quia æqualitas hæc constituit rationem formalem Justitiæ commutativæ, adeoque est objectum formale ipsius. Minor pariter patet, quia in Pęnitentia, ut virtus est, æqualitas hæc moralis attendenda est, ut ratio formalis ipsius.

II. probatur contra illos, qui volunt, objectum formale Pęnitentiæ virtutis esse *malum vindicabile*. Objectum formale Justitiæ commutativæ non est *restituibile* pręcise, sed *restituibile* ad æqualitatem: ergo pariter objectum formale Pęnitentiæ virtutis non est pręcise *peccatum vindicabile*, sed *vindicabile ad æqualitatem*: ergo sicut æqualitas physica inter datum & acceptum constituit objectum formale Justitiæ commutativæ, ita etiam ęqualitas moralis inter pœnam & culpam constituit objectum formale Pęnitentiæ virtutis.

Obstant I. Actus pœnales sunt effectus Pęnitentię: ergo non possunt esse ejusdem objectum, & ne quidem materiale. II. Si peccatum esset objectum materiale remotum Pęnitentię, sequeretur, quod idem objectum ingrederetur non solum peccatum proprium, sed etiam alienum, quia hoc pariter peccatum est; atqui hoc dici non potest: ergo &c. III. Finis intrinsecus Pęnitentię est reparare jus divinum lęsum: ergo hoc pariter est ejus objectum formale. Consequentia sequitur, quia finis intrinsecus, & objectum coincidunt in unum. IV. Per actus pœnales nos intendimus vindictam sumere de actibus peccaminosis: ergo actus peccaminosi, ut vindicabiles, constituunt rationem virtutis Pęnitentię, ut virtus est.

Respondemus ad I. Non implicare idem esse objectum, & esse effectum alicujus virtutis, vel artis, vel actionis. Ambulatio potest esse effectus sanitatis, & potest esse objectum ipsius. Vestis pariter est effectus artis vestiarię, & ipsius objectum. Humilitatis denique est objectum & effectus sui ipsius despectus.

Ad II. negatur sequela, quia ideo peccatum proprium est objectum Pęnitentię, ex eo quod est effectus illius, quem pęnitet peccasse; non sic autem peccatum alienum, cujus neminem pęnitet, nisi illum, qui ipsum perpatravit; & insuper quia nemo tenetur pro illo satisfacere, nisi qui ipsum commisit.

Ad III. dicitur, quod pro eodem venit jus divinum lęsum reparare, ac ęqualitatem, seu correspondentiam moralem ponere inter culpam, & pœnam; ipsa enim positio ęqualitatis, seu correspondentię moralis, est juris divini lęsi reparatio.

Ad IV. Quanvis per actus pœnales nos intendamus vindictam sumere de commissis culpis, attamen non in eo solo sistimus; quia ulterius intendimus per eosdem actus ponere ęqualitatem mo-

moralem inter culpam & pœnam, ac moraliter correſpondere debito, quod per peccatum contraximus juxta legem; unde ſemper ſtat, quod ratio formalis Pęnitentię, quę debet eſſe ultima, conſiſtat in ipſa ęqualitate, ſeu correſpondentia morali, quę eſt ultima; non vero in ipſa punibilitate, quę ad ęqualitatem, ſeu correſpondentiam, pręſupponitur.

Pro ſubiecto Pęnitentię duplex diſtinguitur; *immediatam* ſcilicet, & *mediatum*; ſecundum eſt homo illc, quem penitet; primum vero eſt Potentia illa hominis ipſius, per quam hominem ipſum pænitet. Unde

Dicimus IV. Subjectum mediatum Pænitentię habitualis eſſe omnem hominem viatorem, qui potens ſit peccare, licet nunquam peccaverit; immediatum vero eſſe voluntatem.

Prima Concluſionis pars probatur I. Subjectum, de quo loquimur, eſt ille ſolus, quem poteſt pęnitere, licet de facto non pæniteat; ſed hic eſt ſolus homo viator: ergo ſolus homo viator eſt ſubjectum mediatum Pęnitentiæ. Probatur minor. Solus homo viator poteſt peccare: ergo ſolus homo viator poteſt pęnitere.

II. Probatur. Habitus Pænitentiæ, de quo loquimur, ex Doctrina Angelici Doctoris 1. par. q.95. art. 3. de facto fuit infuſus primis Parentibus ante lapſum; ſed hoc non niſi, quam quia ipſi poterant peccare: ergo homo viator, qui poteſt peccare, eſt ſubjectum mediatum Pænitentiæ, de quo loquimur.

Secunda Concluſionis pars probatur I. Illa hominis Potentia eſt ſubjectum immediatum Pęnitentiæ, in qua reſidet habitus ejuſdem; ſed in voluntate reſidet habitus Pænitentiæ: ergo voluntas eſt ſubjectum immediatum Pænitentię. Probatur minor. In voluntate ſunt actus Pęnitentię: ergo in voluntate eſt habitus Pęnitentię. Probatur antecedens. Actus Pęnitentię ſunt vindicta peccati; ſed vindicta peccati eſt in voluntate: ergo pariter in voluntate ſunt actus Pęnitentię.

II. Probatur. Voluntas eſt ſubjectum immediatum Juſtitię: ergo pariter eſt ſubjectum immediatum Pęnitentię, ut virtus eſt ſpecialis. De antecedente non eſt dubium, quia ab omnibus conceditur; conſequentia autem probatur; quia Pęnitentia, ut virtus ſpecialis eſt, ſpecies eſt Juſtitię vindicativę: ergo in illa Potentia reſidere debet, in qua reſidet omnis juſtitia.

Arguunt I. Si ſubjectum mediatum Pęnitentię eſſet omnis homo viator, ſequeretur, quod pariter fuiſſet Chriſtus, & Beata Virgo, qui fuerunt homines viatores; ſed hoc eſt falſum: ergo pariter falſum eſt illud, ex quo ſequitur. Probatur minor. Chriſtus, & Beata Virgo nec peccaverunt, nec peccare potuerunt: & quidem Chriſtus vel ratione unionis hypoſtaticę, vel ratione viſionis beatificę, ut dictum eſt ſuo loco; Beata Virgo vero ratione privilegii ſpecialis. II. Habitus Pęnitentię remanet in Beatis, atque in Damnatis; & quidem in illis ad ornatum; in his vero ad confuſionem; & nihilominus Beati, & Damnati non ſunt homines viatores. III. Intellectus eſt, qui judicat, peccatum eſſe malum, & nunquam faciendum, quia eſt contra Deum, & contra illum ipſum, qui peccatum committit; ſed hoc eſt pęnitere: ergo ſubjectum immediatum Pænitentię eſt Intellectus. IV. Peccatum aliquando poteſt remitti per Pęnitentiam virtualem; ſed ſubjectum immediatum Pęnitentiæ virtualis eſt tota anima, non ſola voluntas: ergo ſubjectum immediatum Pęnitentię non eſt ſola voluntas.

Reſpondemus ad I., quod ſi Pęnitentia late ſumitur pro diſplicentia peccati ſive a ſe, ſive ab aliis commiſſi, fuit quidem in Chriſto, & Beata Virgine; quia iiſdem ſummopere diſplicebant peccata hominum, quatenus hęc erant offenſę Dei. Si vero ſtricte accipitur pro peccatis a ſe commiſſis, non fuit, quia Chriſtus, & Beata Virgo, nec peccaverunt, nec peccare potuerunt, ut in objectione dicitur.

Ad II. dicitur, probabilius eſſe, habitum Pęnitentię nec in Beatis, nec in Damnatis remanere, quia ratione ſui ſtatus ſtricte loquendo pęnitere non poſſunt; & quidem Beati, quia incapaces ſunt omnis doloris, & cujuſcunque pęnę, Damnati vero, quia inter culpam & pęnam remittere non poſſunt æqualitatem, & pro culpa nullo modo poſſunt ſatisfacere.

Ad III. diſtinguitur minor; ſed hoc eſt Pęnitere, ſcilicet *præſuppoſitive*, conceditur; *formaliter*, negatur. Verum eſt, quod ad actum voluntatis præſup-poni-

ponitur actus intellectus, qui dicitur actus Pœnitentiæ; sed non per hoc fit, quod ille actus Intellectus sit actus Pœnitentiæ formaliter, at solummodo præsuppositive.

Ad IV. dicitur, quod quanvis doctrina majoris propositionis sit sententia Scoti, non est tamen sententia omnium Theologorum; quia Melchior Canus, & Sotus, acriter defendunt, semper & in omni casu requiri Pœnitentiam formalem. At ommissa majori, negatur absolute minor; quia Pœnitentia virtualis includitur in actu Charitatis, & actus Charitatis secundum omnes Theologos, habet pro subjecto immediato Voluntatem, non Intellectum.

Denique pro Dissertationis complemento remaneret de actibus Pœnitentiæ, ut virtus est, differere; sed quia hi ex usque modo dictis satis innotescunt, & ex dicendis mox in sequenti Dissertatione clarius patefient, ideo Dissertationi finem imponimus.

DISSERTATIO CCCLVI.

De Hæreticorum erroribus contra Pœnitentiam, ut virtus est. An sit simplex resipiscentia, & nuda cessatio a peccato? An sit veteris vitæ abjectio, & novæ instauratio?

LTRA Pœnitentiam habitualem, quæ simul cum potentia concurrit ad actus sibi similes eliciendos, datur Pœnitentia actualis, quæ in ipsis actibus consistit. Et quidem hæc Pœnitentia actualis, quatenus est interior; de exteriori enim non loquimur, quia satis innotescit in quo consistat; in quadruplici genere actuum a Doctoribus assignatur, quorum prior est *velle vindicare, & punire peccatum* ex prævia cognitione intellectus, qui voluntati manifestat deformitatem, & malitiam peccati, unde voluntas movetur ad illud detestandum, vindicandum, ac puniendum. Secundus actus est *detestatio ejusdem peccati, & ergo illud odium conceptum*. Tertius est *voluntaria acceptatio pœnæ*, quæ propter peccatum quomodocunque peccanti infligitur. Quartus tandem est *ejusdem pœnæ voluntaria sustinentia, ac perpessio*.

Secundum hos quatuor actus Pœnitentia definitur, vel potius describitur, diversimode a Patribus, & a Theologis. Et quidem secundum primum *Pœnitere est vindicare peccatum a se commissum*; & hæc videtur esse definitio Auctoris libri *de vera & falsa Pœnitentia*, qui S. Augustino tribuitur, ubi cap. 8. hæc habet. *Pœnitentia est quædam volentis vindictam punitio in se, quod dolet admisisse*: & cap. 19. *Pœnitere est pœnam tenere, ut semper puniat se ulciscendo, quod admisit peccando*. Insuper ipsemet verus Augustinus epist. 108. ad Seleucianum. *Est etiam Pœnitentia bonorum & humilium Fidelium opera, in qua pectora tundimus dicentes: dimitte nobis debita nostra*. Et Isidorus lib. 6. *Etbymol.* cap. ult. *Pœnitentia appellata est, quasi punientia, eo quod ipsemet homo in se puniat pœnitendo, quod male admisit*.

Juxta vero secundum, Pœnitentia est *displicentia de peccato a se commisso*: & de hac loquitur Tridentinum sess. 6. cap. 6. *Propterea moventur adversus peccata per odium aliquod & detestationem; hoc est per eam Pœnitentiam, quam ante Baptismum agi oportet*. Et sess. 14. cap. 6. *Contri-*

tritio animi dolor, ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero.

Secundum tertium actum, Pænitentia est *voluntaria & grata acceptatio pænæ inflictæ pro peccato commisso.* Unde Auctor citati libri *de vera & falsa Pænitentia* Augustino adscripti cap. 13. dicit: *Hinc peccator semper doleat, & de dolore gaudeat.* Et Tridentinum sess. 14. cap. 1. *Ut perversitate abjecta & emendata, tantam Dei offensionem cum peccati odio, & pio animi dolore, detestarentur.*

Juxta denique quartum actum Pænitentia est *patiens & læta tolerantia pænæ sibi pro peccato inflictæ.* Et hanc approbat Tridentinum sess. 14. cap. 9. ubi habet. *Docet præterea, tantam esse divinæ munificentiæ largitatem, ut non solum pænis sponte a nobis pro vendicando peccato susceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis, sed etiam, quod maximum amoris argumentum est, temporalibus flagellis a Deo inflictis, & a nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Christum Jesum satisfacere valeamus.* His positis, Hæreticorum errores enarramus.

Primo, Lutherus in epist. ad Vicarium sui Ordinis scribit „ quod Pænitentia „ non significat dolorem, aut odium præ„teritæ vitæ, sed amorem Justitiæ, & novæ vitæ constituendæ. „ Ulterius in articulis Lutheri damnatis a sacra Facultate Parisiensi hic legitur. „ Con„tritio, quæ paratur per discussionem, „ collectionem, & detestationem pecca„torum, qua quis recogitat annos suos „ in amaritudine animæ suæ, ponderan„do peccatorum gravitatem, multitu„dinem, fœditatem, amissionem æternæ „ Beatitudinis, ac æternæ damnationis „ acquisitionem; hæc, inquam, contri„tio facit hominem hypocritam, imo „ magis peccatorem. „

Secundo, Calvinus lib. 3. *Institut.* cap. 5. declarat „ nomen Pænitentiæ maxime „ denotare conversionem vitæ præteri„tæ, ac mentis mutationem. „

Tertio, Laurentius Valla scripsit, græcam vocem *μετάνοια* rectius latinam reddi per *resipiscentiæ*, quam per *Pænitentiæ* vocabulum. Unde Scriptores nostri dicunt, quod ipsemet Valla in hoc errore afferendo Luthero, & Calvino præivit.

Quarto, Erasmus, semper quod in græco invenit *μετάνοιαν*, semper quoque per *resipiscentiam* expressit. Unde de ipso scribit Frassen, quod in cap. 3. Matth. declarat, Pænitentiam idem esse ac *ponetenentiam*, & pænitere *ponetenere*, videlicet, postea sapere, seu resipiscere, quia resipiscentia deducitur ex *re*, & *sapientia*, & resipiscere venit, a *re*, & *sapere*.

Dicimus I. Pœnitentiam non esse simplicem resipiscentiam, & nudam cessationem a peccato, sed etiam dolorem de peccato, ac de offensa præterita.

I. Probatur ex Scripturis. Psal. 30. *Tibi soli peccavi, & malum coram te feci.* Et Psal. 6. *Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum.* Et Isaiæ 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Ezech. 18. *Projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum.* Job. ult. *Ipse me reprehendo, & ago Pænitentiam in favilla & cinere.* Matth. 11. *Si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere Pænitentiam egissent.* Apostolus II. ad Corinth. 7. *Contristati enim estis secundum Deum; quæ enim secundum Deum tristitia est, Pænitentiam in salutem stabilem operatur.*

II. Probatur ex Conciliis. Tridentinum sess. 14. num. 14. *Declarat igitur Sancta Synodus, hanc contritionem non solum cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem, sed veteris etiam odium continere, juxta illud*: projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum; *& certe qui illos Sanctorum clamores consideraverit*: Tibi soli peccavi, & malum coram te feci: laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ; *& alios hujusmodi generis, facile intelliget, eos ex vehementi quodam anteactæ vitæ odio, & ingenti peccatorum detestatione manasse.* Et Can. 5. *Si quis dixerit, eam Contritionem, quæ paratur per discussionem, collectionem, & detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ Beatitudinis, & æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem.... anathema sit.* III.

III. Probatur ex Patribus. Nazianzenus Orat. *ad sacra lumina* vocat Pęnitentiam *Baptismum lacrymarum*: ergo exprimit dolorem de peccato, ac de offensa preterita. Augustinus lib.3. *de Trinitate* cap.4. eandem dicit *Crucifixionem interioris hominis*: ergo pariter exprimitur dolor de peccatis. Idem Augustinus lib.50. homiliarũ homil.ult. cap.5. hęc habet. *Non sufficit mores in melius commutare, & a factis malis recedere, nisi de his, quæ facta sunt, satisfiat Deo per Pænitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus eleemosynis*. Isidorus lib.6. *Etymologiar.* cap.19. scribit. *Pænitentia quasi* Punientia *dicitur, eo quod ipse homo puniat pænitendo, quod male admisit: nam nihil aliud agunt illi, quos veraciter pęnitet, nisi ut id, quod male fecerunt, impunitum esse non sinant; eo quippe modo sibi non parcentibus ille parcet, cujus altum justumque judicium nullus contemptor evadet.*

IV. probatur Rationibus I. Per Adversarios Pęnitentia importat resipiscentiam, & cessationem a peccato; sed resipiscentia nequit stare sine dolore de eodem: ergo Pænitentia importat etiam dolorem de peccato commisso. Probatur minor. Ideo pænitens habet resipiscentiam de peccato, quia cognoscit peccatum esse malum, & se ipsum peccando male egisse; sed hoc includit necessario dolorem: ergo &c. II. Per resipiscentiam vel detestatur peccatum commissum, vel non detestatur: si non detestatur: ergo non est resipiscentia, nec propositum novæ vitæ: si detestatur: ergo continet necessario dolorem, qui non est separabilis a detestatione peccati. III. Per Adversarios Pænitentia est cessatio a peccato; sed nequit esse cessatio a peccato, sine displicentia ipsius: ergo in Pænitentia includitur essentialiter displicentia, seu dolor peccati. Probatur minor. Cessatio a peccato dicit cessationem ab opere perverso, quod nolumus nos commisisse, & quod promittimus deinceps non amplius commissuros: ergo nequit esse cessatio a peccato sine displicentia, & dolore commissionis ejusdẽ. IV. Resipiscentia a peccato vel importat punitionem, quam in se ipso pænitens exercere debet, vel non importat; si importat: ergo includitur necessario dolor; punitio enim voluntaria, qualis hæc esse debet, nequit esse sine dolore; si non importat: ergo non est vera resipiscentia, sed simulata, qua scilicet quis sibi blanditur, putans se a peccato resipiscere, quando revera non resipiscit; quia de peccato non dolet, peccatum non punit, & se illud non amplius commissurum non promittit.

Arguunt I. Tertullianus lib.2. *cont. Marcionem* cap. 24. scribit: *nihil aliud intelligitur, quam simplex conversio sententiæ prioris, quæ etiam sine reprehensione ejus possit admitti, etiam in homine, nedum in Deo, cujus omnis sententia caret culpa*. Ex quibus verbis deducitur, quod Pænitentia ex se non importat dolorem & pœnam. II. Idem Tertullianus citato loco dicit, Pænitentiam significare tantum animi mutationem: & hæc sunt ejus verba. *Nam & in græco sono Pęnitentiæ nomen non ex delicti confessione, sed ex animi demutatione compositum est*. III. Lactantius lib.2. *Institut.* cap.24. asserit, vocem *μετάνοιαν* latinam fieri per verbum *Resipiscentia*: ergo ex Lactantio Pænitentia non aliud importat, quam mentis resipiscentiam. IV. Pænitere apud Scriptores latinos, & quidẽ primæ notæ, idem importat ac *tędere*: ita ut *pęnitet* idem sit, ac *tędet, pudet, piget &c.* Citantur Cicero lib. de *Senectute* ubi ait: *Si ad centesimum vixisset annum, senectutis eum suæ pęniteret*. Et in Somnio Scipionis. *Ipsa terra, ipsa parva mihi visa est, imperii nostri, quo quasi punctum ejus attigimus, pæniteret*. Plinius lib. 1. cap.17. loquens de Essenis apud Judæos religiosis. *Gens æterna, in qua nemo nascetur, tam fœcunda illis aliorum vitæ pęnitentia est*. V. Pænitentia ex dictis a nobis superius est virtus; sed virtus non excitat dolorem, immo potius delectationem parit: ergo vel Pænitentia non est virtus; vel si est virtus, nequit essentialiter continere dolorem.

Respondemus ad I. quod quanvis Pænitentiæ vox in genere intellecta, & a Scriptura Deo, & hominibus tributa, importet sententiæ conversionem; prout tamen inservit homini ad obtinendam commissæ culpæ remissionem, aliquid aliud supra ipsam sententiæ conversionem includit. Tertullianus intelligendus est de prima intelligentia; unde ipse citato loco dicit: *Superest enim jam agnoscere quid sit Pęnitentia Dei*: de secunda vero intelli-

gen-

gentia idem Tertullianus ibidem dicit. *Hæc definitio in omnibus aliam formam divinę Pęnitentię statuit, quę neque ex improvidentia, neque ex levitate, neque ex ulla boni, vel mali operis damnatione reputetur, sicut humana.*

Ad II. Verum est, quod Pænitentia secundum vocis Ethymologiam importat posteriorem sententiam, vel secundam cogitationem, vel sententiæ mutationem; unde μετάνοια dicitur a μετὰ, hoc est *trans* vel *post*, & νῦς, scilicet *mens & cogitatio*; quapropter μετάνοια idem dicit, ac posteriorem sententiam, vel secundam cogitationem, vel sententiæ mutationem. Attamen usus vocabuli *Pęnitentiæ* apud Scripturas. & Patres, prout exprimit hominis Pænitentiam, non dicit tantum simplicem sententiæ mutationem, sed animi quoque dolorem.

Ad III. Negamus consequentiam, & pro ratione adducimus ipsius Lactantii verba, quæ sunt citato loco. *Resipiscit, ac mentem suam, quasi ab insania recipit, quem errati piget, castigatque seipsum dementię, & confirmat animum suum ad rectius vivendum: tum illud ipsum cavet, ne rursus in eosdem laqueos inducatur.* Ex quibus verbis deducitur, quod secundum Lactantium Pænitentia significat, & agnitionem peccati, & pristinæ vitæ emendationem, & ulterius animi dolorem, dementiæ, seu peccati castigationem, & ultionem, cum proposito vitæ in melius mutandæ.

Ad IV. dicitur secundum Frassen, quod illa omnia dicuntur per metaphoram; quia nimirum in iis, quæ sunt nobis tædio, pudori, & contemptui, pænam quandam sentimus, molestiam, ac displicentiam; proinde fit, quod omne, quod tædet, pudet, & piget, dolorem quoque nobis ingerit, ac inducit.

Ad V. dicitur, quod Pænitentia simul excitat dolorem, & delectationem; at non secundum idem, sed secundum diversa. Excitat dolorem ratione objecti; excitat delectationem ratione actus. Igitur pænitens dolet de peccato, quatenus peccatum est offensa Dei; sed gaudet de actu, hoc est de dolore, ac proinde prompte & alacriter operatur ad vindictam in semetipso, & ad peccati destructionem. Unde Augustinus explicans verba illa Psalmi 126. *Surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris:* hæc scribit. *Nisi haberet aliquam suavitatem panis iste, nemo illum manducaret. Cum quanta suavitate plorat in gemitu, qui orat! Dulciores sunt lacrymę orantium, quam gaudia Theatrorum..... Dulces sunt & ipsæ lacrymæ, & pro cibo tibi erunt, quia factæ sunt & ipsæ panis die ac nocte, dum dicitur tibi quotidie, ubi est Deus tuus?* Et lib.5. Confessionum cap.11. *Ecce ibi es in corde confitentium tibi, & plorantium in sinu tuo post vias suas difficiles; & tu facilis terges lacrymas eorum, ut magis plorent, & gaudeant in fletibus.*

Dicimus II, ad rationem Pænitentiæ, ut virtus est, non sufficere veteris vitæ abjectionem, & novæ instaurationem, sed insuper requiri animi dolorem, & peccati detestationem.

I. probatur ex Scripturis, Ezechielis 18. *Si autem impius egerit Pænitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit judicium & justitiam, vita vivet, & non morietur; omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor.* Justitia autem, & judicium a peccatore pænitente fieri non possunt, nisi vindicando peccatum, se revocando a Creaturis, & convertendo ad Deum per debitam satisfactionem, quæ fieri debet per opera pænalia, & laboriosa, juxta illud Joelis 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & in fletu, & in planctu, & scindite corda vestra &c.* Psal. 50. *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis:* antecedenter autem dixerat: *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam..... quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper.* Cohærenter ad quæ verba Christus Lucæ 13. dixit: *nisi pænitentiam egeritis, omnes simul peribitis.* Insuper Apocalypsis 2. Joannes scribit Episcopo Ephesi Dei nomine. *Habeo adversum te, quod charitatem primam reliquisti; memor esto itaque unde excideris, & age Pænitentiam, & prima opera fac: sin autem venero tibi, & movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi Pænitentiam egeris.* Quibus omnibus verbis significatur, Pænitentiam includere pænam; quæ quidem pæna non importatur per solam veteris vitæ

tæ abjectionem, & novæ instaurationem, sed insuper per animi dolorem & peccati detestationem.

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 4. de Contritione. *Declarat igitur sancta Synodus, hanc contritionem non solam cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem, sed veteris etiam odium continere juxta illud: projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum*. Et Can. V. de Pænitentiæ Sacramento. *Si quis dixerit, eam contritionem, quæ paratur per discussionem, collectionem, & detestationem peccatorum, qua quis recogitat onnos suos in amaritudine animæ suę, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem ęternæ beatitudinis, & ęternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum & utilem dolorem, nec pręparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, demum illam esse dolorem coactum, & non liberum, ac voluntarium: anathema sit*.

III. Probatur ex Patribus. Cyprianus in libello de Lapsis. *Putas tu Dominum cito posse placare, quem verbis perfidis abnuisti? &c. Putas facile eum misereri tui, quem tuum non esse dixisti? Orare oportet eum impensius, & rogare, diem luctu transingere, vigiliis noctee ac fletibue ducere, tempus omne lacrymosis lamentationibus occupare, stratos solo adhęrere cineri, in cilicio, & sordibus volutari, post indumentum Christi perditum, nullum jam hic velle vestitum; post Diaboli cibum malle jejunium; justie operibus incumbere, quibus peccata purgantur; eleemosynis frequenter insistere, quibue a morte animæ liberantur ...... Si precem quis toto corde faciat, si veris Pęnitentię lamentationibue, & lacrymis ingemiscat, si ad veniam delicti sui Dominum iustis & continuis operibus inflectat, misereri talium potest &c.; potest ille indulgentiam dare, sententiam potest ille deflectere*. Ambrosius lib. 1. de Pænitentia cap. 4. *Expectat gemitus nostros, sed temporales, ut remittat perpetuos; expectat lacrymas nostras, ut profundat pietatem suam*. Et lib. 2. cap. 5. *Qui agit pænitentiam, non solum diluere lacrymis debet peccatum suum, sed etiam emendationibus factis operire, & tegere delicta superiora, & non ei imputetur peccatum: ergo tegamus lapsus nostros posterioribus factis, mundemus fletibus, ut audiat nos Dominus Deus noster ingemiscentes &c.* Augustinus Serm. 34. *de diversis* cap. 12. *Sunt quædam gravia & mortifera, quæ nisi per vehementissimam molestiam humiliationie cordis, & contritionis spiritus, & tribulationis Pænitentiæ non relaxantur*. Et Serm. 4. de Communibus. *Est Pænitentia medicamentum vulneris, spes salutis, per quam Deus ad misericordiam provocatur: Pænitentia a pæna nomen accepit, quia anima cruciatur, & caro mortificatur*. Et serm. 7. de tempore. *Multi assidue se dicunt Peccatores, & tamen adhuc delectat eos peccare. Professio est, non emendatio. Accusatur anima, & non sanatur. Pronuntiatur offensa, sed non tollitur. Pænitentiam certam non facit, nisi odium peccati, & amor Dei. Quando fit, ut tibi amarum sapiat in anima, quod ante in vita fuit dulce, & quod te prius delectabat in corpore, ipsum te cruciet in corde; jam tunc bene ingemiscis ad Deum, & dicis: tibi soli peccavi, & malum coram te feci. Bene*; tibi soli peccavi: *quia nullus hominum sine peccato; & ideo tibi soli peccavi; quia tu solus es sine peccato. Da misericordiam misero, qui tandiu pepercisti criminoso. Inclinet ad remedium humilitas pænitentis, quem permovere non potuit diuturnitas Peccatorie. Dic illi in fletu cordis. Aspice ad infelicem pietas immensa: respice crudelem misericordia publica. Desperatus ad Omnipotentem venio; vulneratus ad medicum curro. Serva pietatem mansuetudinis, qui tandiu suspendisti gladium ultionis. Dele numerositatem criminum multitudo misericordiarum*.

IV. Probatur Rationibus I. Pænitentia in nobis gerit vicem divinæ Justitiæ; sed divina Justitia non solum a nobis exigit novæ vitæ institutionem, sed etiam prioris vitæ expiationem: ergo pariter Pænitentia. Hæc autem prioris vitæ expiatio nequit fieri nisi peccator puniat, & dolore, & lacrimis, delicta, quæ antecedenter perpatravit, ut explicat Tertullianus cap. 9. lib. 2. de Pænitentia. *Hæc omnia exomologesis, ut Pænitentiam commendet, ut de periculi timore Dominum honoret, ut in peccatorem ipsa pronuntians pro Dei indignatione fungatur, & temporali afflictione æterna supplicia non dicam fru-*

stre-

ftretur, fed expungat. Et cap. 11. *Deliqui, dicito, in Deum, & periclitor in æternum perire. Itaque nunc pendeo, & maceror, & excrucior, ut Deum reconciliem mihi, quem delinquendo lesi*. Et initio cap. 12. *Si de Exomologesi tractas, gehennam in corde confidera, quam tibi Exomologesis extinguet, & pœnæ prius magnitudinem imaginare, ut de remedii adeptione non dubites ..... Igitur cum fcias adversus gehennam post prima illa instructionis dominicæ monimenta esse adhuc in Exomologesi fecunda fubfidia, cur falutem tuam deferis, cur ceffas aggredi, quod fcias mederi tibi?* II. Peccatum a pœnitente non folum debet emendatione tegi, fed etiam punitione deleri; atqui hoc importat, & veteris vitæ renovationem, & præteritarum culparum per dolorem & opera pœnalia, punitionem: ergo &c. Major eft Doctrina S. Ambrofii ad Virginem lapfam cap. 8., ubi defcribens afflictiones, & labores, quos fubire pœnitentes debent, addit: *Peccator ergo fi fibi ipfi non pepercit, a Deo illi parcitur; & fi futuras pœnas gehennæ præcipuas in hoc parvo vitæ fpatio compenfaverit, feipfum ab æterno judicio liberat*. III. Pœnitentia importat judicium, quod homo in femetipfo facit de criminibus a fe commiffis, quorum ipfe eft Reus & Judex, & quidem reus confitens, & judex puniens; atqui judicium importat pœnam, quam Judex infert, & Reus fuftinet: ergo &c. Major eft S. Profperi lib. 2. *de vita contemplativa* cap. 7. *Quod fi ipfi Judices fiant, & velut fuæ iniquitatis ultores, hic in fe voluntariam pœnam feveriffimæ animadverfionis exerceant, temporalibus pœnis mutabunt æterna fupplicia, & lacrymis ex vera cordis compunctione fluentibus reftinguent æterni ignis incendia*. IV. Per peccatum anima deturpatur: ergo opus eft, ut per Pœnitentiam purgetur, lavetur, atque exornetur; fed hoc fieri non poteft, nifi per animi dolorem, & corporis afflictationem: ergo ultra veteris vitæ deteftationem, & novæ fufceptionem, neceffaria eft in Pœnitente afflictio & dolor. Argumentum fundatur in Doctrina S. Petri Damiani cap. 2. libri, quem infcripfit Gomorrhianus. *Quifquis quolibet eorum modo, quos fupra diftrinximus, nefandæ turpitudinis fe contagione fœdaverit, nifi fructuofa Pœnitentiæ fuerit fatisfactione purgatus, nunquam habere Dei gratiam poterit, nunquam Chrifti corpore, & fanguine dignus erit, nunquam cæleftis patriæ limen intrabit*.

Objiciunt I. Ifaiæ 55. *Quærite Dominum, dum inveniri poteft: invocate eum, dum prope eft: derelinquat impius viam fuam; & vir iniquus cogitationes fuas, & revertatur ad Dominum, & miferibitur ejus, & ad Deum noftrum, quoniam multus eft ad ignofcendum*. Atqui verbis hifce non aliud Deus a peccatore exigit, quam ceffationem a peccatis, mandatorum obfervantiam, & vitæ novæ inftitutionem: ergo &c. II. Refpondens Chriftus petenti a fe, quid agere deberet ut falvaretur, nihil dixit, de peccatorum deteftatione, de dolore, de pœna, de labore &c.; fed tantum mandatorū Dei obfervantiam iniunxit, dicens Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, ferva mandata*: ergo fignum eft, quod non eft neceffarius dolor de commiffis, fed fufficit emendatio. III. Ad Galatas 5., & 6. Apoftolus docet, non valere aliquid Circumcifionem, neque præputium, fed tantummodo novam Creaturam in Chrifto Jefu: ergo ex Apoftolo fufficit prioris vitæ renovatio. IV. Pœnitentia non includit effentialiter verecundiam: ergo nec includit effentialiter dolorem. Confequentia fequitur, quia dolor fi effet neceffarius, deberet fupponere verecundiam. Antecedens patet, quia verecundia eft de turpi facto; turpis autem facti recordari non debet pœnitens, ne memoria delectationis præteritæ turpis & inhoneftæ denuo ferat eum in peccatum.

Refpondemus ad I., quod impius derelinquere debet vias fuas, non folum negative, defiftendo fcilicet folummodo a peccatis, fed etiam pofitive, nimirum per propofitum non peccandi de cætero. Hoc autem propofitum nequit effe fine contritione; hoc eft fine vitæ prioris deteftatione; quia ille folus dicitur quiefcere a peccando, & deferere peccata, cui peccata difplicent, & qui dolet fe commififfe peccata, & proponit, fe non amplius cōmiffurum.

Ad II. dicitur, quod nequit pœnitens fervare mandata, nifi pœnitentiam agat de eorundem mandatorum inobfervantia, cujus per peccata fua factus eft reus. In præcepto igitur, quod Chriftus dedit de fervandis mandatis includitur Pœnitentiæ præceptum, hoc eft do-

lor, quod antecedenter mandata non scivaverit, & propositum, quod imposterum eadem observabit. Alii dicunt, quod Præceptum de agenda Pænitentia, includitur saltem virtualiter in præcepto de diligendo Deo, quia quis non potest Deum perfecte diligere, quin velit ablatum illius honorem resarcire, & ei debitam satisfactionem impendere; ita Frassen.

Ad III. Valet quidem ad salutem nova vita, quæ per gratiam instauratur; sed ad hoc, ut vitæ instauratio sit perfecta, debet supponere prioris vitæ detestationem, & Deo impendere satisfactionem debitam pro illatis injuriis. Hæc autem esse nequeunt sine dolore peccati commissi, & sine firmo proposito, quod peccatum de cætero non admittet.

Ad IV. dicitur, quod pudor, seu verecundia, vel adjungitur peccato, & parit infamiam & mortem, vel unitur Pænitentiæ, & parit gloriam & salutem; potest autem stare verecundia de peccato commisso absque delectationis præteritæ memoria, quia Pænitens in generali recordatur, se peccasse, & pudet simul, & dolet; & non est necesse, ut ad individualia facta descendat. Cæterum Ecclesiastici 4. habetur discrimen inter confusionem, & confusionem; hoc est inter verecundiam, & verecundiam, in his verbis: *est confusio adducens peccatum: & est confusio adducens gloriam*: quæ verba sic explicat Gregorius Magnus lib. 1. in Ezechielem homil. 10. *Qui erubescit pænitendo mala, quæ fecit, ad vitæ libertatem pervenit: qui vero erubescit bona facere a statu rectitudinis cadit, atque ad damnationem tendit.*

DISSERTATIO CCCLVII.

De Virtutis Pænitentiæ necessitate & efficacia. An sit præceptum de agenda Pænitentia? Et quatenus obliget?

NTEQUAM deveniamus ad disserendum de Pænitentiæ virtutis præcepto, quod quidem importat Pænitentiæ virtutis necessitatem, sed necessitatem illam, quæ apud Theologos dicitur *præcepti*; opus est, ut videamus, dicamusque aliquid de alia necessitate, quæ ab iisdem Theologis dicitur *medii*, seu *finis*. Et quidem fere omnes conveniunt, quod si Pænitentia sumitur, ut est specialis virtus a cæteris virtutibus distincta, & importat duntaxat velle vindicare peccatum, non sit absolute necessaria ad peccati remissionem; si vero generatim accipiatur, quatenus est animi dolor, ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero, tunc dicendum est, quod fuerit necessaria peccatoribus quovis tempore, & sit etiam modo ad peccatorum veniam impetrandam. Et quidem hanc ultimam propositionem, tanquam de fide, determinavit Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 1. *Fuit quidem Pænitentia universis hominibus, qui se mortoli aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam assequendam necessaria, illis etiam, qui baptismi Sacramento ablui potuissent; ut perversitate abjecta & emendata, tantam Dei offensionem, cum peccati odio, & pio animi dolore, detestarentur; unde Propheta oit: convertimini, & agite pænitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Dominus etiam dixit: nisi pænitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Et Princeps Apostolorum Petrus peccatoribus baptismo initiandis pænitentiam commendans dicebat*

cebat: pænitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum. Et hæc quidem dicta fiot de Pænitentiæ necessitate, quæ dicitur *medii*, seu *finis*.

Venientes autem ad Pænitentiæ necessitatem, quæ dicitur *præcepti*; supponimus primo, præcepta divina alia esse negativa, alia affirmativa. Negativa sunt, quæ removent ab actione, & negativis verbis exprimuntur: nimirum non occides, non furaberis, non mæchaberis &c. Affirmativa vero actionem imperant, & inducunt, & affirmativis verbis concipiuntur; nimirum, honora parentes, Dies festos colito &c. Hæc autem notabilis & maxima differentia inter ipsa intercedit, quod præcepta negativa obligant semper, & pro quacunque temporis differentia, non solum quantum ad animi præparationem & effectum, sed etiam quantum ad actum negativum. Præcepta vero affirmativa obligant quidem semper, quantum ad animi præparationem & effectum, non vero quantum ad actus affirmativi exercitium, quia hoc duntaxat exigit tempus, quod Deus, vel Ecclesia, determinat. Utrorunque exempla ponamus. Præceptum de non mæcha do obligat non solum ad nusquam habendum propositum mæchandi, sive semper habendum propositum non mæchandi; sed etiam obligat ad nusquam committendam fornicationem. Insuper præceptum sanctificandi dies festos obligat quidem semper, quantum ad animi affectum, quo tenemur, semper habere illam animi propensionem erga Festorum sanctificationem; at non semper obligat ad actum; sed pro illa tantum differentia temporis, loci, & opportunitatis, qua nos liberi reddamur, ut festa sanctificemus. Supponimus secundo, præcepta divina posse a nobis adimpleri & quantum ad substantiam actus, & quantum ad finis intentionem. Primo modo, quando fit actio, quæ præcipitur; secundo modo, quando fit actio ob illum finem, ob quem præcipitur. Exemplo res fit manifesta. Est præceptum Ecclesiæ de jejunio diebus quadragesimæ &c., & quidem præceptum sub mortali obligans illos, qui ad illius observantiam tenentur. Jejunet quis in peccato mortali existens, adimplet quidem præceptum quantum ad substantiam actus, non vero quantum ad intentionem finis; quia finis præcepti est, ut jejunando novum acquirat meritum; at ille in mortali existens non facit actionem, quæ sit meritoria vitæ æternæ.

His suppositis, hæ sunt difficultates, quæ in hac Dissertatione se nobis agitandas offerunt; an scilicet de Pænitentia agenda sit divinum præceptum, & quoad substantiam actus, & quoad intentionem finis; ita quod, si peccator pænitentiam non agat tempore, quo agere tenetur, alterius novi peccati reus evadat? Insuper alia est difficultas, de tempore nimirum, quo peragi debeat Pænitentia, an statim post peccatum commissum? An in diebus solemnioribus? An in manifesto mortis periculo?

Dicimus I. Peccatores teneri agere pænitentiam sub præcepto; ac proinde novum committere peccatum, si illam non agant tempore, quo agere tenentur.

I. probatur ex Scripturis. Lucæ 13. dicitur: *nisi pænitentiam habueritis, omnes simul peribitis*; quod autem hæc verba importent necessitatem non solum medii, sed etiam præcepti, patet ex consimilibus verbis, quibus & præceptum baptismi, & præceptum Eucharistiæ a Christo nobis facta fuot. Dicitur enim Joannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c., non introibit &c.* & Joannis 6. *nisi manducaveritis carnem filii hominis &c., non habebitis &c.* Quum ergo eadem sint verba, per quæ nobis baptismus & Eucharistia imperantur, & quibus pænitentia imponitur, plane liquet, quod sicut de baptismo, & de Eucharistia est necessitas præcepti, ita pariter sit de Pænitentia.

II. probatur ex Conciliis. Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 1. *Fuit quidem Pænitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam & justitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui Baptismi Sacramento abluti potuissent, ut perversitate abjecta & emendata, tantam Dei offensionem cum peccati odio, & pio animi dolore, detestarentur: unde Propheta ait: convertimini & agite pænitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Dominus etiam dicit: nisi pænitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.*

Et Princeps Apostolorum Petrus peccatoribus baptismo initiandis pœnitentiam commendans, dicebat. Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum. Porro nec ante adventum Christi Pœnitentia erat Sacramentum, nec est post adventum illius cuiquam ante baptismum, ut nuper dictum est.

III. probatur ex Patribus. Tertullianus lib. de Pœnit. cap.4. *Audaciam existimo de bono divini præcepti disputare: neque enim quia bonum est, idcirco auscultare debemus, sed quia Deus præcepit. Ad exhibitionem obsequii prior est majestas divinæ potestatis, prior est auctoritas imperantis, quam utilitas servientis. Bonum est pœnitere, an non? Quid revolvis? Deus præcepit; at ille non præcepit tantum, sed etiam hortatur. Invitat præmio salutem; jurans etiam Ezechielis 33. Vivo dicens, cupit credi sibi; o beatos nos, quorum causa Deus jurat! O miseros, si nec juranti Domino credimus! Quod igitur Deus tantopere commendat; quod etiam humano more, sub dejeratione testatur, summa utique gravitate & aggredi, & custodire debemus, ut in asseveratione divinæ gratiæ permanentes in fructu quoque ejus, & emolumento proinde perseverare possimus.* Ambrosius lib.1. *de Pænit.* cap. 12. *Si quis positus in ultima necessitate ægritudinis suæ, voluerit accipere Pœnitentiam, & accipit, & mox reconciliatur, & hinc vadit; fateor vobis, non illi negamus, quod petit, sed non præsumimus, quia bene exit; non præsumo; non vos fallo; Fidelis bene vivens securus hinc exit: baptizatus ad horam securus hinc exit: agens pœnitentiam & reconciliatus, cum sanus est, & postea bene vivens, securus hinc exit: agens pœnitentiam ad ultimum & reconciliatus si securus hinc exit; ego sum securus; unde securus sum, do securitatem: unde non sum securus, Pœnitentiam dare possum; securitatem dare non possum.* Cæsarius Arelatensis homil.43. & 44. *Quid tibi dicam, nescio: dixit non præsumo, non promitto, prorsus nescio de Dei voluntate ..... Vis te, frater, a dubio liberare? vis quod incertum est, recedere? Age pœnitentiam dum sanus es; si enim agis veram pœnitentiam dum sanus es, invenerit te novissimus dies, currito ut reconcilierit; si sic agis securus es: quare securus es, vis dicam tibi? quia egisti pœnitentiam eo tempore, quo & peccare potuisti: ecce dixi, quod securus es: si autem tunc agere vis ipsam pœnitentiam, quando peccare jam non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa.* Isidorus Hispalensis lib. 2. sent. cap.13.; & S. Bernardus lib. *de modo bene vivendi* cap.17. *Quando homo peccare potens pœnitet, & vitam suam vivens ab omni crimine corrigit; sine dubitatione, quando ei mors advenerit, ad æternam perveniet requiem: qui autem male vivit, & in morte Pœnitentiam agit, sicut damnatio illius est incerta, & remissio illius est dubia. Qui ergo securus cupit esse in morte de indulgentia, in sanitate pœnitentiam agat, & in sanitate peccata sua lugeat: igitur quia miseratio Dei occulta est, sine intermissione fiere necesse est.*

IV. Probatur Rationibus I. Qui perdit amicitiam Dei tenetur sub præcepto procurare, & recuperare illam; sed per peccatum amittitur amicitia Dei: ergo qui factus est peccator, tenetur sub præcepto illam recuperare: atqui nequit recuperare illam nisi per pœnitentiam: ergo qui peccat sub præcepto tenetur agere Pœnitentiam. II. Qui est debitor alicujus tenetur sub præcepto solvere quiquid solvere contraxit ex debito: sed homo per peccatum fit debitor Dei: ergo tenetur sub præcepto solvere; atqui nequit solvere nisi per pœnitentiam: ergo sub præcepto tenetur agere pœnitentiam. III. Quisquis peccat, quantum ex se est, lædit honorem Dei; sed quicunque lædit honorem alterius tenetur sub præcepto illum restituere ac reparare: ergo peccator tenetur sub præcepto restituere ac reparare honorem Dei a se ipso læsum; atqui hoc adimplere non potest, nisi per pœnitentiam: ergo sub præcepto tenetur agere pœnitentiam. IV. Præceptum est in homine, ut acquirat gratiam habitualem ac charitatem, si aliquando eam amittat; sed per peccatum amittitur gratia habitualis & charitas: ergo tenetur homo eam denuo acquirere; sed eam denuo acquirere non potest, nisi per pœnitentiam: ergo sub præcepto homo peccator ad pœnitentiam obligatur.

Opponunt I. Si esset præceptum de agenda pœnitentia, nullus homo damnari posset propter unum solum peccatum mortale; sed hoc est falsum: ergo & unde sequitur. Probatur sequela. Supponamus, quod homo post commissum mor-

mortale, moriatur; homo iste damnatur, non propter unum peccatum mortale, sed propter duo; propter primum scilicet, quia illud commisit, propter secundum quoque, quia omisit de illo agere Pænitentiam; atqui hoc verificatur in quocunque peccato mortali, quod committitur: ergo semper sequitur, quod nullus homo posset propter unum solum peccatum mortale damnari II. Si homo non ageret pænitentiam de peccatis commissis, utique damnaretur; sed non damnaretur, quia non fecisset pænitentiam, sed quia perpatrasset peccata: ergo non est peccatum speciale non agere pænitentiam: ergo non est præceptum de agenda pænitentia. Probatur minor, Christus quando judicabit impios in Judicio, & eos damnabit, non objiciet illis, quia pænitentiam non egerunt, sed quia peccaverunt: ergo non damnabit illos ob pænitentiæ omissionem, sed ob peccatorũ potius cõmissionem. III. Per Pænitentiam nequit restitui honor Dei læsus per peccatum: ergo nequit esse præceptum de facienda Pænitentia. Consequentia sequitur, quia nequit esse præceptum de re impossibili. Antecedens probatur, quia, quæcunque sit Pænitentia, nullo modo obtinere potest divini honoris læsi reparationem. IV. Ex una parte non est assignabile tempus, quo hujusmodi præceptum agendi pænitentiam obbliget; ex altera parte nequit esse præceptum vagum & indeterminatum absque temporis designatione, quo illud adimplere teneamur: ergo vel præceptum Pænitentiæ nullum est; vel si est, ad purum nihil reducitur, quia redditur omnino vagum, incertum, ac indeterminatum.

Respondemus ad I., posse dari casum, quod homo peccans damnetur ob solum mortale peccatum, quod committit, & non per Pænitentiæ omissionem; quando scilicet agendi Pænitentiam tempus non habet, vel quia in ipsa actione peccaminosa moritur, vel quia in eadem rationis usum amittit. Cæterum nullum esset inconveniens, si diceretur, quod nullus homo posset per solam peccati mortalis commissionem damnari, absque altero peccato mortali, quod committeret per Pænitentiæ omissionem; & si damnaretur per utrunque, magis commendaretur Justitia Dei erga illum, ac simul reprobaretur ipsius pervicacia contra Deum.

Ad II. dicitur, quod Christus in judicio objurgabit quidem peccatores propter omnia peccata mortalia, quæ commiserint; sed hæc non omnia exprimuntur in Evangelio: aliter enim sequeretur; quia multa sunt alia peccata omissionis, propter quæ damnabitur homo, & quæ in Evangelio non exprimuntur; sequeretur nimirum, quod vel hæc non essent peccata, vel non esset præceptum de illis vitandis, quorum; neutrum est dicendum.

Ad III. Quamvis per Pænitentiam perfecte & integre obtineri non possit divini honoris læsi reparatio, quia tamen homo per ipsam facit, quantum ex se facere potest, ut illum reparet, & Deus maxime infinitam suam exercet misericordiam, reparationem illam acceptando: inde est, quod per pænitentiam divini honoris læsi reparatio, quantum homini licet, obtinetur; & quidem si argumentum valeret, nulla essent nostra opera meritoria, nulla essent nostra opera satisfactoria; quia ex se ipsis nullam habent æqualitatem cum Deo offenso. Quia tamen divina benignitas & misericordia supplent, quod homo facere non potest, inde est, quod homo obligatur ad faciendum illud omne, quod potest facere, & de reliquo ponere in Deo spem suam, ut perficiat ipse, quod deficit.

Ad IV. Responsio patebit ex sequenti Conclusione,

Dicimus II. Præceptum Pænitentiæ non obligare Peccatorem statim, ac commissum est peccatum; sed obligare pro prima opportunitate, pro certo ac determinato tempore, maxime in mortis articulo,

I. Probatur Conclusio. Si præceptum Pænitentiæ obligaret peccatorem statim, ac peccatum commisit, sequeretur, quod in singulis momentis, in quibus pænitentiam non ageret, mortaliter peccaret; sed hoc est falsum: ergo & illud, unde sequitur. Sequela est evidens, quia in singulis momentis trasgrederetur præceptum de Pænitentia facienda statim ac cõmisit peccatum: ergo mortaliter peccaret. Minor pariter negari non potest, quia praxis Ecclesiæ est, nec Confessarios interrogare pænitentes de tempore, quo commi-

miserunt peccatum, nec pænitentes illiu a omissionis confiteri.

II. Probatur. Præceptum agendi pænitentiam non est præceptum negativum, sed affirmativum: ergo non obligat pro omni tempore, sed tantum pro tempore determinato. Antecedens est certum; quia est præceptum eliciendi actus virtutis Pænitentiæ, sicuti sunt alia præcepta affirmativa, eliciendi scilicet actus amoris Dei, amoris Proximi &c. Consequentia optime infertur ex eadem paritate aliorum præceptorum, quæ sunt affirmativa; nam sicut illa non obligant pro omni tempore, sed pro tempore ab Ecclesia determinato; ita etiam hæc.

III. Probatur. Ideo Adversarij requirunt sollicitam pænitentiam statim ac commissum est peccatum, ne peccator æternæ mortis periculo se exponat, si infra tempus peccati commissi, & Pænitentiæ moreretur: atqui hæc ratio nimis probat: ergo non est subsistens. Major est doctrina Adversariorum, & præcipue Alexandri de Ales 4. par. q. 77. membro 4. art. 2. Minor Probatur, tum quia quilibet homo esset semper anxius de sua salute, quia semper dubitaret de aliquo gravi peccato a se commisso, tum etiam quia tale periculum in quovis vitæ momento instaret, ac proinde quodvis vitæ momentum esset pro peccatore novi peccati mortalis commisio, quod esset onus nimis grave, nec a Christo, nec ab Ecclesia nobis impositum.

Obstant I. Deus in Scripturis præcipit peccatoribus, ne pænitentiam differant: ergo non est protrahenda pænitentia sine peccato. Antecedens probatur Isaiæ 65. *Omnes in cæde corruetis, pro eo quod vocavi, & non respondistis; locutus sum, & non audivistis*. Et Jerem. 8. *Confessi sunt, quia abominationem fecerunt; quinimmo confusione non sunt confusi; & erubescere nescierunt: idcirco cadent inter corruentes, & in tempore visitationis suæ corruent; dicit Dominus*. II. Deus insuper graviter peccatores comminatur, si Pænitentiam cito non agant: ergo pænitentiam cito non agere est novum peccatum comittere. Antecedens probatur Eccles. 5. *Non tardes converti ad Dominum; & ne differas de die in diem; subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet Te*. Et Apocalyps. 2. *Memor esto unde excideris, & age pænitentiam, & prima opera fac; sin autem venio tibi, & movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi Pænitentiam egeris*. III. Deus quoque graviter punit, & damnat peccatores, qui pænitentiam procrastinant; sed hoc non faceret, nisi pænitentiam procrastinando graviter peccarent: ergo &c. Antecedens continetur in illo Proverbiorum 1. *Vocavi vos, & renuistis, extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret; despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo; cum id, quod timebatis, acciderit*. IV. Augustinus non approbat, uti veram & sinceram, Pænitentiam, quæ est sera, sed illam dicit esse valde dubiam: ergo ut sit vera & sincera, & non dubia, non debet esse sera, sed sollicita. Antecedens probatur afferendo verba Augustini lib. 50. homiliarum homil. 42. *Agens Pænitentiam & reconciliatus cum sanus est, & postea bene vivens, securus hinc exit: agens pænitentiam ad ultimum reconciliatus, si securus hinc exit, ego non sum securus, unde securus do securitatem, unde non sum securus, non do securitatem: Pænitentiam dare possum, securitatem dare non possum &c.* V. Periculum peccati mortalis est peccatum mortale; sed quando peccator non pænitet est in periculo peccati mortalis; est enim proximus, ut illud iterū committat: ergo est peccatum mortale. Minor est doctrina Gregorii Magni homil. 11. in Ezechielem. *Peccatum, quod per pænitentiam citius non deletur, aut peccatum est, aut causa peccati, simul & pæna peccati: omne enim, quod prius committitur, peccatum est; sed si citius pænitendo non tergitur, justo judicio Omnipotens Deus obligatam peccatis mentem etiam in culpam alteram permittit cadere, ut qui flendo & corrigendo noluit mundare, quod fecit, peccatum incipiat peccato cumulare: peccatum ergo, quod Pænitentiæ lamento non diluitur, peccatum simul est & causa peccati; quia ex illa oritur; unde adhuc peccatoris animus altius obligetur*. VI. Infirmus homo tenetur statim infirmitati suæ remedia adhibere, & hoc quidem ex præcepto naturali, quod continetur in præcepto illo Decalogi: *non occides*: ergo multo magis homo, qui est mortuus in anima, ratione lethalis pec-

peccati tenetur sibi ipsi consulere statim per pænitentiam.

Respondemus ad I. Si dilatio Pænitentiæ sit cum affectu actuali erga peccatum præteritum, tunc certe damnabilis est, & a Deo prohibetur sub novi peccati moralis interminatione; & hoc pacto intelliguntur verba Scripturarum in objectione allata; Isaias enim immediate subdit; *& faciebatis malum in oculis meis, & quæ nolui, elegistis*. Et pariter Jeremias: *omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium*.

Ad II. Vel dicitur, quod illa verba Scripturarum non contineant præceptum, sed consilium; vel dicitur, quod si continent præceptum, illud intelligi debet de tempore opportuno, non de quovis temporis momento, quod post peccatum commissum fluit; unde S. Petrus epist. 2. cap. 3. docet: *non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant; sed patienter agit propter vos &c.* Unde infertur, quod non dicitur tardare ille, qui non facit, quod potest, sed qui non facit illud eo tempore, quo faciendum est.

Ad III. dicitur, quod allatæ Scripturæ intelliguntur de peccatoribus, qui in peccato actuali perseverant; unde non damnatur sola Pænitentiæ dilatio, sed peccatorum iteratio; & propterea antecedenter ad allata verba Proverbior. 1. præmittuntur hæc alia. *Usquequo parvuli diligitis infantiam, & stulti ea, quæ sibi sunt noxia, cupient, & imprudentes odibunt scientiam?* Similiter intelligendus est Apostolus ad Rom. 2. cum ait. *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad Pænitentiam Te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impænitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ, & revelationis justi judicii Dei*. Præmiserat autem. *Existimamus autem hoc, o homo, qui judicas eos, qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies judicium Dei... qui reddit unicuique secundum opera ejus, iis quidem, qui secundum patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem, quærunt vitam æternam; iis autem, qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio.*

Ad IV. Augustinus arguit illos, qui pænitentiam prorogant nimium, & quasi usque ad mortem: unde dicit serm. 55. de tempore: *Pænitentia, quæ ab infirmo petitur, infirma est; quæ a moriente petitur, timeo, ne & ipsa moriatur*. Et serm. 120. pariter de tempore. *Præveniendus est dies, qui prævenire consuevit: ipse se illudit, & de morte sua ludit, qui cogitat, quod potest extremi temporis indulgentia subvenire. Insanum est hoc: primum quia periculosissima est in ultimum diem promissa securitas; deinde stultissimum est, ut causa, qua de necessitatibus agitur æternis, inutilitatibus vitæ deditis committatur extremis; odibile est apud Deum, quando homo sub fiducia Pænitentiæ in senectutem reservatæ liberius peccat*. Et Eucherius Lugdunensis. *Stultissimum est, ut causa qua de necessitatibus agitur æternis, mutabilibus vitæ deficientis committatur extremis*.

Ad V. Argumentum habet locum in periculo, quod dicitur imminens & proximum; non vero in periculo, quod dicitur remotum; & sic qui agnoscit, quod sibi non immineat periculum proximum ulterioris lapsus ob pænitentiæ dilationem, si pænitentiam differat, graviter non peccat. Gregorius Magnus monet, ne pænitentia diu differatur, at non dicit, illam esse statim necessariam; quod colligitur ex verbis ejusdem immediate præcedentibus: *districta sunt Omnipotentis Dei judicia, & qui peccatorem diu expectat, ut redeat, non redeunti atque contemnenti ponit adhuc, ubi gravius impingat*.

Ad VI. dicitur, quod etiam in infirmitate corporali & periculosa tenetur infirmus homo adhibere statim medicamenta, si urgeat necessitas, & periculum sit in mora; non sic vero si necessitas non urgeat. Ita etiam dicimus, quod non semper homini existenti in mortali instat periculum vel relapsus, vel damnationis; si tamen aliquando urgeat, tenetur utique sub mortali pænitentiam agere. Unde

Dicimus III. Præceptum Pænitentiæ obligare per se sub mortali, si immineat periculum mortis; per accidens vero in aliis plurimis periculis, & occasionibus: semper tamen esse periculosum pænitentiam usque ad mortem prorogare.

Prima Conclusionis pars probatur I. Urgente gravi necessitate tenetur quicunque peccator se reconciliare Deo per pænitentiam; sed nulla major est necef-

necessitas, quam urgens periculū mortis: ergo, si urgeat periculum mortis, tenetur homo agere Pænitentiam. Major est doctrina posita & probata in præcedenti Conclusione: Minor est de se patens: consequentia sequitur.

II. Probatur. Augustinus & consilio & exemplo in mortis articulo docuit quoscunque, ut sine pænitentia nollent ex hac vita migrare. Dictum enim ejus memorabile fuit, quod refert Possidius in ejus vita: *neminem, & si nullius sceleris sibi conscius esset, committere debere, ut sine pænitentia migraret e vita*. Exemplum pariter dedit, quia instante sibi morte Psalmos Davidis, qui dicuntur Pænitentiales, in conspectu positos habuit, & lacrymis plurimis recitavit.

Secunda Conclusionis pars; quod scilicet præceptum Pænitentiæ obbliget per accidens in multis aliis occasionibus & periculis; illorum enumeratione probatur. Primum periculum est, si peccator debeat vel conficere, vel suscipere Sacramenta; tunc enim debet per pænitentiam sibi consulere, ne ulterioris peccati, ministrando, vel suscipiendo illa absque pænitentia, reus efficiatur. Secundum periculum est, quando urget gravis tentatio, & homo quasi videt se proximum, ut incidat in peccatum, tunc enim debet se per pænitentiam fortificare, & a Deo novas vires implorare ad resistendum Diabolo, & tentationibus ejus. Tertium periculum est, quando adest publica calamitas, vel pestis, vel terræmotus, vel famis, & publica agitur pænitentia; tunc enim quilibet de populo tenetur Deum per pænitentiam suam placare.

Tertia Conclusionis pars, quod scilicet valde periculosum sit pænitentiam ad vitæ extremū prorogare I. probatur ex Patribus. Ambrosius lib. 2. *de Pænitent.* cap. 12. *Si quis positus in ultima necessitate ægritudinis suæ, voluerit accipere Pænitentiam, & accipit, & mox reconciliatur, & hinc vadit; fateor vobis, non illi negamus, quod petit; sed non præsumimus, quia bene exit; non præsumo, non vos fallo. Fidelis bene vivens, securus hinc exit: agens Pænitentiam & reconciliatus, cum sanus est, & postea bene vivens, securus hinc exit: agens pænitentiam ad ultimum & reconciliatus; si securus hinc exit, sum securus, unde securus sum do securitatem, unde non sum securus Pænitentiam dare possum, securitatem dare non possum*. Cæsarius Arelatensis homil. 44. & 45. primo noluit determinare cujus valoris sit pænitentia in extremis vitæ peracta: *quid tibi dicam nescio: dixi non præsumo, non promitto, prorsus nescio de Dei voluntate*; statim subdit: *vis te, Frater, a dubio liberare? Vis, quod incertum est, recedere: age pænitentiam, dum sanus es; si enim agis veram Pænitentiam, dum sanus es, invenerit te novissimus dies, curríto ut reconcilieris; si sic agis, securus es; quare securus es; vis dicam tibi; quia egisti pænitentiam eo tempore, quo & peccare potuisti. Ecce dixi quare securus es: si autem tunc agere vis ipsam pænitentiam, quando peccare jam non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa*. Eligius hom. 6. *Cum omnes homines pænitentiam velint in fine suæ vitæ accipere, vix paucos videmus, eam, secundum quod desiderant, adepisci*. Salvianus Epist. ad Ecclesiam Catholicam. *Non quidem ulli vitiis carnalibus implicato, sufficere ad vitam æternam putem, si cum usque ad mortem in flagitiis consueverit, in obitu bene cuncta disponat, nisi antea & peccatis renunciaverit..... alioqui peccare non desinit, quem in extremis situm, recedere a criminibus sola tantum fecit impossibilitas, non voluntas; qui enim a malis actibus tantum in morte discedit, non relinquit scelera, sed relinquitur a sceleribus, quia quantum ad animum, nec dum desiit, qui adhuc peccare velit, si possit*. Et post pauca subdit. *Quod si aut tanta vis morbi, aut tanta ægrotorum fuerit injuria, ut valetudinis labem usque ad dies ultimos trahant, quid dicam nescio; quid promittam penitus ignoro: revocare ab inquisitione ultimi remedii periclitantes, durum & impium; spondere autem aliquid in tam sera curatione, temerariam; sed melius tamen est absque dubio, quamvis diuturna paralysi, aridas manus, aliquo tamen nisu, ad cœlum erigi, quam lethali penitus desperatione dissolvi; melius est nihil inexpertum relinquere, quam morientem non curare; maxime quia nescio, an in extremis aliquod tentare medicina sit; certe nihil tentare perditia*. Bernardus lib. *de modo bene vivendi* cap. 17. *Quando homo peccare potent pænitet, & vitam suam vivens ab omni crimine corrigit, sine dubitatione, quando ei mors advenerit, ad æternam per-*

perveniet requiem; qui autem male vivit, & in morte pœnitentiam agit, sicut damnatio illius est incerta, & remissio illius est dubia. Qui ergo securus cupit esse in morte de indulgentia, in sanitate pœnitentiam agat, & in sanitate peccata sua lugeat: igitur quia miseratio Dei occulta est, sine intermissione flere necesse est.

II. probatur Rationibus. I. Tenemur animæ nostræ consulere, si prævideatur nobis imminere infirmitatem, quæ nobis impediat æternæ salutis adeptionem; sed Pœnitentiæ tempus prorogando ad extremum vitæ possibilis est infirmitas, immo fortassis erit etiam imminens, quæ nos impediat etiam ab æternæ vitæ cogitatione: ergo &c. Unde Augustinus apud S. Raymundum hæc scribebat; immo etiam Hieronymus apud eundem lib. 3. *de Pœnitentia* §. 23. *In extrema ægritudine vix potest aliquis pœnitere, vel etiam cogitare: ait enim Hieronymus: cum ægritudine oppimeris, vix potes aliud cogitare, quam quod sentis, & illuc rapitur intentio mentis, ubi est vis doloris: multa enim (ut ait Augustinus) occurrunt tunc impedimenta: nam morbus urget, pœna terret, filii, quos illicite dilexit, uxor, & mundus eum ad se vocant...... Forte quis iterum dicet: vir, qui toto tempore, quo vixit, male fecit, in mortis articulo accepta Pœnitentia a Deo veniam obtinebit. Heu quam vana suspicio, & falsa meditatio! vix de centum millibus hominum, quorum mala semper fuit vita, meretur a Deo habere indulgentiam unus. Vir totus in peccatis genitus & nutritus, qui nec Deum vidit, nec agnovit, nec de eo audire voluit, nec se peccasse cognoscit, nec quid Pœnitentia sit, nisi forte dormiendo novit; totus adhuc sæcularibus innodatus negotiis, quem angustia premit filiorum, quos deserit, quem infirmitas conterit, quem dolor divitiarum, & temporalium bonorum concutit, cum eis non posse frui amplius secernit; quam acceptam Deo accipit pœnitentiam, quam non acciperet, si adhuc se posse sanari crederet; certe vere concludam, qui dum sanus est, & juvenis, Deum offendere non formidat, in morte non meretur divinum obtinere indulgentiã.* II. Prorogando Pœnitentiæ tempus usque ad extremum vitæ exponimus nos periculo probabili damnationis æternæ; sed hoc periculum sub mortali tenemur omni modo vitare, ac præcavere: ergo ratione hujus periculi non possumus pœnitentiam ad extremum vitæ prorogare. III. In mortis articulo hominem occupat timor mortis, timor judicii, timor gehennæ; qui quidem timor non permittit ei tempus, ut serio & vere de Pœnitentia cogitet: ergo tenetur sub mortali ab hoc timore se liberare, & illum per pœnitentiam prævenire. IV. Per peccatum, quod habitu committitur, & per pœnitentiam, quæ procrastinatur, non deletur, contrahit homo habitum in peccaudo, qui quidem habitus non solum est difficillimum ut a peccatore removeatur, sed etiam facillimum est, ut cum ipso moriatur, & impœnitens, adeoque igni æterno tradendus, ad Dei tribunal perveniat: ergo ne huic discrimini se exponat, tenetur per pœnitentiam ante mortis periculum saluti suæ consulere.

Objiciunt I. Multa habemus exempla illorum, qui pœnitentiæ tempus ad mortem usque prorogarunt, & nihilominus salvi facti sunt: ergo non est periculosũ, immo nec etiam est peccaminosum pœnitentiam ad mortem usque prorogare. II. Deus semper est paratus recipere peccatorẽ, qui ad ipsum convertitur: ergo etiam in mortis periculo est paratus: ergo non est periculosum tempore illo agere pœnitentiam. III. Quia periculum mortis quotidie nobis imminet, & in quocunque momento potest Deus nobis vitam adimere; ex hoc sequeretur, quod in omni temporis momento deberemus nos pœnitentiam agere; sed hæc esset nimis dura obligatio: ergo &c. IV. Dei misericordia semper est eadem, hoc est semper interminabilis, & semper infinita: ergo non est a nobis restringenda legibus; ita ut illam unus consequatur, & alius non, modo nobis arrideat, & deinceps non.

Respondemus ad I., quod, quanvis aliqua dentur exempla, non tamen multa, illorum, qui pœnitentiam procrastinarunt, & nihilominus salvi facti sunt, non inde tamen potest quis sibi rationabiliter blandiri, ut in paucorum numero inveniatur, quin potius timere debet, ne sit de numero multorum, qui pœnitentiam procrastinarunt, & damnati sunt. Res enim est de salu-

tis æternæ, & de æternæ pariter perditionis discrimine, circa quod homo omnem suam navare debet operam, ut se ipsum in tuto ponat, & non periculorum incertitudini se committat.

Ad II. dicitur, quod, si Deus velit, certum est, quod semper potest esse paratus ad peccatorem recipiendum; at non semper vult, tum in pœnam hominum, qui pluries ab eo vocati, eidem respondere noluerunt; tum ob scelerum immanitatem, per quam semper Peccatores duriores fiunt, & Deus magis contra illos irascitur; tum denique ob delictorum multitudinem, ob peccandi securitatem, & quod magis est dolendum, ob peccandi facilitatem, quia Deus paratus est, ut quovis tempore peccatores recipiat, & amplectatur. Quam quidem peccandi confidentiam Deus magnopere odit, & infensissime adversatur. Unde fit, quod aliquando nec peccatorem vocet, nec peccatori vocanti ipsum respondeat; ipse enim est, qui peccatori minatur: *vocavi, & renuisti, ego autem in interitu tuo ridebo, & subsannabo te.*

Ad III. Supposito peccato mortali, in quod incidat homo, sequela est certissima, & negatur omnino minor, quod scilicet hæc obligatio sit nimis aspera & dura. Quod quidem ex hactenus dictis plane clarescit.

Ad IV. dicitur, quod quanvis Dei misericordia sit infinita, actus tamen infinitæ misericordiæ non debent esse infiniti, sed possunt esse finiti, & limitati, secundum Dei voluntatem. Quod est commune apud Patres, & apud Theologos, immo & ex ipsius divini Eloquii verbis sit manifestum, ubi legitur, quod Deus dixerit: *super tribus sceleribus Damasci se misericordem futurum; super quartum autem non futurum.*

DISSERTATIO CCCLVIII.

De Pœnitentia, ut est Sacramentum. Quænam sit ejus essentia, & quæ bona & ipsius idonea definitio? Quænam Scholasticorum opiniones circa ipsam? Et quinam Hæreticorum errores contra eandem?

UT PLENE agnoscamus, quid discriminis intercedat inter Pœnitentiam, ut est virtus, & inter Pœnitentiam, ut est Sacramentum, ultra ea, quæ in superioribus stricto calamo scripsimus, ea hic adnectere operæ pretium censemus, quæ fusiori atramento a celeberrimo Estio scripta sunt. Hinc enim fiet, ut quæ post hunc commendabilem satis Auctorem scribemus, omnibus Legentibus accepta reddantur; & rem, de qua agimus, omni modo clariori quacunque ex parte exponant, atque commendent. Hæc igitur Estius in lib.4. Sentent. dist. 14. *de Sacram. Pœnitentiæ* §.2. scribit. „ Pro majori intelligentia eorum, quæ de Sacramento Pœnitentiæ dicenda sunt, considerandum, quid intersit inter Pœnitentiam, quam nobis frequentissime commendant utriusque Scripturæ paginæ, & eam, quæ inter septem Sacramenta medio loco numeratur. Illa enim Pœnitentia virtus est, vel actus virtutis, hæc autem Sacramentum novæ legis institutum pro reparatione Lapsorum post baptismum, plus aliquid requirens, quam qualencunque illius virtutis actum. Hæc etiam a baptizandis exigitur, hæc a solis baptiza-

„ zatis. Unde Patres Tridentini sess. 6. „ cap. 14.: *docendum est*, inquiunt, *Christiani hominis pænitentiam post lapsum multo aliam esse a baptismali, eaque contineri non modo cessationem a peccatis, & eorum detestationem, aut cor contritum & humiliatum, verum etiam eorundem sacramentalem confessionem, & satisfactionem per jejunia &c.* Deinde sequitur. *De qua pænitentia scriptum est: memor esto, unde excideris, age Pænitentiam, & prima opera fac.* Apocalyp. 2. Et iterum. *Quæ secundum Deum tristitia est pænitentiam in salutem stabilem operatur.* 2. Corinth. 7. Et rursus: *Pænitentiam agite, & facite fructus dignos Pænitentiæ.* Matth. 3. & 4., & Lucæ 3. Quod postremum Scripturæ testimonium, non ideo putandum est non servire proposito, quia verba illa non ad baptizatos dicta sunt. Ad eos quippe dicebantur, qui circumcisionem, quæ populo Judaico fuit instar baptismi, secundum legem acceperant, & postea in gravia peccata fuerant prolapsi. Quibus proinde non qualiscunque pænitentia, sed ea, quæ merito ab omnibus Relapsis exigitur, erat prædicanda. Rursum sess. 14. cap. 1. traditur idem discrimen his verbis. *Fuit quidem Pænitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam & justitiam assequendam necessaria; illis etiam, qui baptismi Sacramento ablui petivissent, ut perversitate abjecta & emendata tantam Dei offensionem cum peccati odio, & pio animi dolore detestarentur*; deinde commemoratis aliquot Scripturæ testimoniis sequitur. *Porro nec ante adventum Christi Pænitentia erat Sacramentum, nec est post adventum illius cuiquam ante baptismum.* Sic ibi. Eodem pertinet, quod cap. 4. ejusdem sessionis dicitur, contritionis motum quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum fuisse necessarium. Idem discrimen ex definitionibus utriusque comprobatur. Nam pænitentia, ut virtutem, vel actum ejus significat, nihil aliud est, quam studium placandi Deum super peccato commisso, ortum ex amore Dei, & odio peccati; vel ut magister in textu definivit: Pænitentia est virtus, qua commissa mala cum emendationis proposito plangimus & odimus, & plangenda ulterius committere nolumus, vel ut Patres Tridentini Concilii, jam dicto loco contritionem definierunt (est enim contritio proprius pænitentiæ actus) hoc modo: Pænitentia est animi dolor, ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero, vel denique, ut Ambrosius, & Gregorius a Magistro citati eam denotant, potius quam describunt: Pænitentia est antea acta peccata deflere, & flenda non committere. Relapsorum vero pænitentia præter hæc jam dicta aliquid includit, poteftque hoc pacto definiri. Pænitentia est tristitia de peccato cum studio placandi Deum per media ad hoc divinitus ordinata, nempe per confessionem, & satisfactionem. Sacramentum autem Pænitentiæ definitur: in quo Relapsis vere pænitentibus & confessis cum proposito saltem satisfaciendi Sacerdotalis absolutio a peccatis impenditur. Ex quibus omnibus patet, pænitentiam in genere a pænitentia Relapsorum non aliter differre, quam ut genus a specie. Ab utraque vero distingui ipsum Pænitentiæ Sacramentum, tanquam signum sensibile ad reconciliationem eorum, qui post baptismum lapsi sunt, institutum, ac proinde pænitentiam Relapsorum tanquam necessariam dispositionem requirens. Convenit tamen, ut ait Magister, pænitentia, ut est virtus, cum Pænitentiæ Sacramento, quod utrunque est caussa salutis, & justificationis, etsi differenter. Nam virtus pænitentiæ, seu actus ejus, præparat & disponit ad justificationem. Sacramentum autem ipsam justificationis gratiam confert ex opere operato, more aliorum Sacramentorum. Ad id vero quod disputant hoc loco Scholastici, utrum pænitentia sit virtus generalis, an specialis, & utrum theologica, an moralis, & in qua parte animæ resideat, breviter respondemus, eam esse specialem virtutem, qua homo peccatum, in quantum Dei offensa est, detestatur, & ad ejus destructionem nititur. Pertinere autem ad speciem justitiæ commutativæ, uti S. Thomas docet (etsi alii secus sentiant) in quantum pænitens dolet de peccato commisso cum emendationis proposito; subjectum autem ejus esse voluntatem, in qua & cæteræ partes subjectantur „.

Hinc pluribus quidem definitionibus Pæni-

nitentiæ Sacramentum a Theologis exponitur & explicatur, sed omnibus quidem convenientibus in unum, ut scilicet illius essentiam constituant *insensibili signo, per quod peccata, quæ Peccatores confitentur Ecclesiæ Ministro, ab hoc per absolutionem dimittantur auctoritate, quam illi tribuit Ecclesia, & Ecclesiæ tribuit Christus*. Aliquas hic afferemus definitiones, per quas Pænitentiæ Sacramentum explicatur, quæ quidem, quanvis non concordentur in verbis, in re tamen conveniunt. Primo igitur aliqui dicunt, quod Pænitentiæ Sacramentum sit *signum efficax gratiæ remissivæ peccati post baptismum commissi*; & hæc videtur Henno brevior atque clarior præcæteris definitio. Alii definiunt, quod sit Sacramentum, *quo Lapsis post baptismum contritis, confessis, atque satisfacere proponentibus, absolutio a peccatis impenditur*. Tertio, alii describunt, quod sit *Sacramentum a Christo Domino institutum, quo per juridicam Sacerdotis absolutionē homine contrito & confesso remittuntur peccata post baptismum commissa*; per quam definitionem primo innotescit & minister hujus Sacramenti, nempe Sacerdos, & modus ministerii, scilicet juridicus, seu judicialis, qui est ex vera potestate remittendi peccata, non vero declarandi tantum ea esse remissa, & demum hujus Sacramenti effectus, qui est peccatorum remissio, quam, si in Pænitente sint conditiones necessariæ, semper hoc Sacramentum conferre habet. Per verba vero, *quo remittuntur peccata post baptismum commissa*, innuitur, quod Pænitentiæ Sacramentum solis baptizatis dispensari potest, ut ea tantum peccata deleat, quæ post baptismum commissa sunt; illa enim, quæ baptismum præcesserunt, fuerunt per baptismum deleta. Denique per verba posteriora indicantur duæ quasi partes materiales hujus Sacramenti, scilicet contritio, quæ comprehendit & perfectam & imperfectam, nempe contritionem proprie dictam, & attritionem; & aliam partem, quæ est oris confessio, quam summopere posteriorum temporum Hæretici insectati sunt, & nos suo loco contra eosdem totis viribus defendemus.

His addimus Natalem Alexandrum Tom. 1. Theologiæ Dogmaticæ & moralis lib. 2. de Sacram. Pænitent. art. 5. prop. 1., in qua probans exteriorem Pænitentiam esse novæ legis Sacramentum, Pænitentiæ Sacramenti essentiam per plura, eaque docta atque erudita, explicat, declarat, & probat, verbis hisce. „ Sacramentum enim est „ in aliqua celebratione, cum rei gestæ „ Ita commemoratio fit, ut aliquid significare intelligatur, quod sancte accipiendum est; ut ajunt S.S. Augustinus epist. 55. alias 119. ad Januarium, „ & Isidorus lib. 6. *Originum* cap. 19. & „ habetur cap. *Multi* causa 1. quæst. 1. Sive: signum est practicum & efficax „ gratiæ a Christo institutum. At externo Pænitentiæ ritu, prout administratur in Ecclesia, aliquid Sanctum significatur tam ex parte peccatoris pænitentis, quam ex parte Sacerdotis absolventis: nam peccator pænitens rerum & verborum notis plane ostendit „ cor suum a peccato recessisse. Similiter etiam ea, quæ a Sacerdote geruntur, & dicuntur, misericordiam & „ operationem Dei peccata remittentis „ significant. Hoc autem signum ex institutione Christi gratiam conferre, „ probant illa Salvatoris verba Matth. „ 16. 19. ad S. Petrum. *Tibi dabo claves „ Regni Cælorum: & quodcunque ligaveris super terram erit ligatum & in Cælis*. Tum & ad reliquos Apostolos „ Matth. 18. 18. *Amen dico vobis quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo; & quæcunque solveritis super terram erunt soluta & in Cælo*. „ Ac post Resurrectionem ad eosdem. „ *Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt*. Solvunt autem, & remittunt peccata „ Sacerdotes, quum Pænitentem rite dispositum a peccatis absolvunt: ligant, „ quū peccata legitimas ob caussas retinent, idest, peccatoribus sicut oportet „ non pænitentibus absolutionis & reconciliationis gratiam vel ad tempus „ suspendunt, vel omnino negant. Ligant, cum satisfactionem Pænitentibus „ imponunt; solvunt cum de illa ipsa „ satisfactione justis de caussis aliquid remittunt, vel per eam purgatos ad Sacramentorum participationem admittunt. His autem præcipue verbis: *quorum remiseritis, peccata remittuntur &c.* Apostolis, eorunque legittimis „ Successoribus, potestatem remittendi pec-

„ peccata in Sacramento Pænitentiæ „ fuisse communicatam, universorum „ Patrum consensus semper intellexit. „ Et Montanistas, atque Novatianos, „ potestatem remittendi peccata esse in „ Ecclesia olim pertinaciter negantes, „ Ecclesia Catholica, tanquam Hæreticos, jure merito damnavit. Quamobrem Sacra Synodus Tridentina verissimum illum verborum Domini sensum „ probans, & recipiens, damnavit commentitias Hæreticorum interpretatio„ nes, qui verba illa ad potestatem prædicandi verbum Dei, & Christi Evan„ gelium annunciandi contra hujusmodi „ Sacramenti institutionem falso detor„ quent. Sic ipsa loquitur sess. 14. cap. 1. „ & Can. 3. *Si quis dixerit, verba illa Do„ mini Salvatoris: accipite Spiritum San„ ctum: quorum remiseritis peccata, remit„ tuntur eis, & quorum retinueritis, reten„ ta sunt: non esse intelligenda de potestate „ remittendi & retinendi peccata in Sa„ cramento Pænitentiæ, sicut Ecclesia Ca„ tholica ab initio semper intellexit, detor„ serit autem contra institutionem hujus „ Sacramenti ad auctoritatem prædicandi „ Evangelium: anathema sit.* „

Ex quibus verbis hæc Pænitentiæ Sacramenti definitio eruitur. *Est Sacramentum novæ legis, quo per Pænitentis actus, & Ministri verba, & intentionem, actualia peccata delentur, & gratia sanctificans infunditur.* Per verba illa, *Sacramentum novæ legis*, convenit Sacramentum cum aliis sex novæ legis Sacramentis, & per solum verbum illud *Sacramentum*, convenit etiam cum Sacramentis veteris legis; adeoque stant loco generis. Cætera autem verba stant loco differentiæ, per quæ secernitur a Sacramentis tam veteris legis, quam novæ; & quidem actus Pænitentis indicant materiam Sacramenti hujus, sicut etiam actualia peccata; & Ministri verba indicant formam; intentio vero Ministri denotat, quod suo loco de intentione dictum est. Et denique peccatorum actualium deletio, & gratiæ sanctificantis infusio, ostendunt Sacramenti hujus effectum.

Venientes modo ad Hæreticorum errores contra essentiam Sacramenti Pænitentiæ, & præcipue Recentiorum; de antiquis enim in Dissertatione subsequenti tractabitur, status quæstionis hujusccemodi ita a Bellarmino exponitur Controversiar. tom. 3. Controversia IV. *de Pænitentia* lib. 1. cap. 8., an scilicet Pænitentia signis externis manifestata, accedente ad eam verbo absolutionis, sit Sacramentum novæ legis proprie dictum? Quibus verbis idem Bellarminus addit; „ istum enim ri„ tum reconciliandi lapsos post baptis„ mum, qui ex Pænitentia signis exter„ nis prodita, & verbo absolutionis con„ stet, Catholici verum ac proprie di„ ctum Sacramentum esse affirmant; „ Hæretici negant „. Et quidem primo, Lutherus negavit judiciariam potestatem dimittendi peccata Ecclesiæ Ministris; cæterum Pænitentiam esse vere & proprie dictum Sacramentum inficiatus est quoque, quanvis timide, & inconstanter; ut legitur in libro *de captivitate babylonica* circa initium: „ „ Principio neganda mihi sunt septem „ Sacramenta, & tantum tria pro tem„ pore ponenda; Baptismus, Pænitentia, „ & Panis „: attamen in eodem libro revocat Pænitentiam ad Baptismum, dicens: „ proprie ea Sacramenta vo„ cari visum est, quæ annexis signis pro„ missa sunt; quo fit, ut si rigide loqui „ volumus, tantum duo sint in Ecclesia „ Dei Sacramenta, Baptismus & Panis; „ cum in his solis & institutum divinitus „ signum, & promissionem remissionis „ peccatorum videamus. Nam Pæniten„ tiæ Sacramentum, quod ego his duo„ bus accensui, signo visibili, & divini„ tus instituto, caret, & aliud non esse „ dixi, quam viam ac reditum ad Ba„ ptismum „ Verum, ut idem Bellarminus advertit, Lutherus ipse fassus est, Pænitentiam esse Sacramentum in propositionibus adversus Lovanienses, quas edidit anno 1545. proposit. 35.

Secundo, Philippus Melanchthon *in locis communibus*, quæ edidit anno 1522. in tit *de Pænitentia* scripsit: „ Pænitentiam non esse signum, nihil obscurum „ est: est enim Pænitentia vetustatis no„ stræ mortificatio, & renovatio spiritus. „ Sacramentum ejus, vel signum, non „ aliud nisi Baptismus est: atque hic „ omnium rectissime vocatur Sacramen„ tum Pænitentiæ „. Idem quoque Melanchthon in aliis libris, & præcipue in Apologia Confessionis Augustanæ fassus est, Pænitentiam esse Sacramentum.

Tertio, Mathias Illyricus in Apologia Con-

Confessionis Antuerpiensis cap. 18. dixit, Apologiam Confessionis Augustanæ non agnoscere Pænitentiæ Sacramentum, nisi improprie, & modo quodam, non autem simpliciter & proprie. Bellarminus affert verba Confessionis Augustanæ, ut Illyrici mendacium detegat. Igitur in hac Apologia in cap. *de numero & usu Sacramentorum* hæc leguntur. „ Si Sacramenta vocamus ritus, qui habent mandatum Dei, & quibus addita est promissio gratiæ, facile est judicare, quæ sint proprie Sacramenta. Nam ritus ab hominibus instituti, non erunt hoc modo proprie dicta Sacramenta: non est enim auctoritatis humanæ, promittere gratiam. Quare signa sine mandato Dei instituta, non sunt certa signa gratiæ, etiamsi fortasse rudes docent, aut admonent aliquid. Vere igitur sunt Sacramenta, Baptismus, Cœna Domini, Absolutio, quæ est Sacramentum Pænitentiæ: nam hi ritus habent mandatum Dei, & promissionem gratiæ, quæ est propria novi Testamenti. Certo enim debent statuere corda, cum baptizamur, cum vescimur corpore Domini, cum absolvimur, quod vere ignoscat nobis Deus propter Christum. „

Quarto, Martinus Kemnitius in secunda parte examinis pag. 903. idem asserit, quod Illyricus, ejusque pariter mendacium detexit ac profligavit Bellarminus loco nuper citato.

Quinto, Zuinglius in libro de vera & falsa Religione cap. *de Sacram.*, Pænitentiam a Sacramentorum numero removit; eumque Zuingliani omnes sequuti sunt.

Sexto, Calvinus lib. 4. *Instit.* cap. 19. §. 15. & sequent. conatur probare, Pænitentiæ Sacramentum nullum esse; idem quoque facit in Antidoto Concilii Tridentini sess. 6. cap. 15.

Septimo, Theodorus Beza in confessione Fidei cap. 7. art. 51., suum Calvinum, in cujus verba juraverat, sequi conatus est.

Octavo, Nicolaus Selneccerus in secunda parte suæ Pedagogiæ, ubi agit de Sacramentorum numero; Joannes Wigandus in Methodo doctrinæ Ecclesiæ Madegburgensis cap. 14., aliique multi Lutherani, qui jurarunt in verba Confessionis Augustanæ, ejusque Apologiæ, & qui deinde in præsenti quæstione ad Sacramentarios defecerunt, Pænitentiam e numero Sacramentorum expungunt.

DIS-

DISSERTATIO CCCLIX.

De existentia Pœnitentiæ Sacramenti. De antiquorum Heterodoxorum errore contra Pœnitentię Sacramenti existentiam. De Montanistarum, & Novatianorum hæresi contra eandem.

PÆNITENTIÆ Sacramenti existentiam alii indirecte tantum, & quasi per latus, ut dicitur a Recentiore quodam, impugnarunt; alii vero directe & aperta fronte. Primi fuerunt, qui sublato boni & mali discrimine, in hominibus perfectis nullum agnoscebant peccatum, quanvis obscæna & turpissima scelera commisissent. Et hi sequentes fuerunt.

Primo, veteres Gnostici, sic dicti quasi spirituales & perfecti, qui adeo superbiebant ementita sua spiritualitate, ut cæteros, qui de sua secta non erant, dicerent per injuriam *Psychicos*, hoc est *carnales*, *animales*, *ac de seculo*. De his loquitur Irenæus lib.5.cont. Hæreses cap.6. *Intimorate omnia, quæ vetantur ...... de quibus Scripturæ confirmant, quoniam qui faciunt ea, Regnum Dei non hæreditabunt*. Et cap. 25. *Non tantum dicere, & audire non est fas nobis, sed ne quidem in mentis conceptionem venire, eos, qui sunt ipsorum perfecti, operari*. Dicti sunt a quibusdam *Borboritæ*, & *Borbotiani*, hoc est *Cœnosi*, & hoc ratione turpitudinis nefandæ, qua se ipsos polluebant in Mysteriorum suorum celebratione, quod docent Augustinus lib. *de Hæresibus* cap. 6., & Theodoretus lib. 1. *Hæreticarum fabularum cap. de Borbotianis*.

Secundo, fuerunt Priscillianistæ in Hispania circa finem IV. Seculi, qui Gnosticorum deliria renovarunt. Testes sunt Augustinus hæresi 70., & Severus Sulpitius in fine lib.2. historiæ sacræ.

Tertio, Cajani potestatem certa quædam peccata dimittendi negarunt Ecclesiæ,& ipsi Christo. Testem habemus S. Hieronymum epist. 82. ad Oceanum. *En consurgit mihi Cajana hæresis, atque olim emortua vipera contritum caput levat, quæ non ex parte, ut ante consueverat, sed totum Christi subruit Sacramentum. Dicit enim, esse aliqua, quæ Christus non possit purgare sanguine suo*.

Quarto, Manichæi, qui dicebantur etiam Mathematici, & inducebant fatalem ex syderibus peccandi necessitatem; hi porro peccata tollendo, Pænitentiam quoque de medio tollebant. De ipsis loquitur Cæsarius Arelatensis serm. 253., qui legitur in Appendice Tomi quinti Operum S. Augustini.

Quinto, Felicissimus, aliique quinque Presbyteri ejus socii, qui nulla peracta Pænitentia pacem & communionem lapsis temere laxabant, indirecte, & quasi per latus, Pænitentiæ necessitatem negarunt. De his loquitur S. Cyprianus epist. 40. ad Pamelium, dicens, quod *ruinam salutis, eversionem animarum inducebant*.

Sexto, alii quoque fuerunt Hæretici, qui insaniebant dicentes, peccata non dimitti per pænitentiam, sed per pretium, quod exigebant; & de ipsis loquitur S. Maximus, Taurinensis Episcopus, homil. 10. ex iis, quas vulgavit Mabillonius Tom. 1. Musæi Italici.

Devenientes modo ad Montanum, & Montanistas, de quibus dicitur, quod Pænitentiæ Sacramentum directe impugnaverint;& quidem de iisdem communiter asseritur dixisse, quod peccata con-

contra Proximum commissa poterant ab Ecclesia dimitti, non sic vero peccata, quæ contra Deum committebantur; unde scribebat Tertullianus lib. *de Pudicitia* cap.2. *Mundantur delicta, quæ quis in fratrem, non in Deum admiserit*. Insuper dicebant, quod peccata commissa in Deum, quædam erant remissibilia, alia vero irremissibilia; proinde idem Tertullianus citato loco: *causas pænitentiæ delicta condicimus: hæc dividimus in duos exitus: alia erunt remissibilia, alia irremissibilia.... secundum hanc differentiam delictorum, pænitentiæ quoque conditio discriminatur: alia erit, quæ veniam consequi possit, in delicto scilicet remissibili: alia, quæ consequi nullo modo possit, in delicto scilicet irremissibili*. Ulterius volebant, non omnia peccata mortalia esse irremissibilia, sed tantum gravissima; videlicet Idololatriam, homicidium, Mæchiam, & alia, quæ idem Tertullianus enumerat cap. 19. *Graviora & exitiosa, quæ veniam non capiunt, homicidium, idololatria, fraus, negatio, blasphemia, utique & mæchia, & fornicatio, & si qua alia violatio templi Dei*. Denique Montanistarum mens erat, quod pro gravissimis illis peccatis, quæ dicebant ab Ecclesia remitti non posse, pænitentia agenda erat, quanvis veniam ab Ecclesia non consequerentur. Idem Tertullianus testatur cap. 3. Catholicorum objectioni respondens. *Frustra scilicet agi Pænitentiam, quæ caret venia: merito utique ita opponunt, quoniam hujus quoque pænitentiæ fructum, idest veniam, in sua potestate usurpaverunt..... Quantum autem ad nos, qui solum Dominum meminimus delicta concedere, & utique mortalia, non frustra agetur. Ad Dominum enim remissa, & illi exinde prostrata, hoc ipso magis operabitur veniam, quod eam a solo Deo exorat, quod delicto sua humanam pacem sufficere non credit, quod Ecclesiæ mavult erubescere, quam communicare. Adsistit enim pro foribus ejus, & de notæ suæ exemplo cæteros admonet, & lacrymas fratrum sibi quoque advocat, & redit plusque negotiata, compassionem scilicet, quam communicationem*. Et cap. 19. *Hæc erit pænitentia, quam & nos deberi quidem agnoscimus multo magis; sed de venia Deo reservamus*.

Ex his infert Jueninus in Commentario *de Sacramentis* dist. 6. *de Sacram. Pænitent.* quæst.2. cap.1. Montanistas non expunxisse Pænitentiam ex albo Sacramentorum novæ legis. Et sic probat; quia asserebant, multa esse peccata, quæ per claves a Christo Ecclesiæ creditas remittuntur. Et hoc quoque probat, ex pluribus Tertulliani verbis; nimirũ lib. *de Pudicitia* cap.2. *Causas Pænitentium delicta condicimus. Hæc dividimus in duos exitus. Alia erunt remissibilia, alia irremissibilia*. Et cap.9. *Cæterum si in hoc gestit diversa pars ovem & drachmam, & filii luxuriam christiano peccatori configurare, ut mæchiam, & fornicationem pænitentia donent; aut & cætera delicta pariter capitalia concedi oportebit, aut paria quoque eorum mæchiam, & fornicationem, inconcessibilia servari*. Et cap.18. *Quod si clementia Dei ignorantibus adhuc & infidelibus competit, utique & pænitentia ad se clementiam invitat, salva illa pænitentiæ specie post fidem; quæ aut levioribus delictis veniam ab Episcopis consequi poterit, aut majoribus, & irremissibilibus a Deo solo*.

Post Montanum & Montanistas sequuntur Novatiani, de quibus dicitur, quod negaverint, Ecclesiam habere potestatem dimittendi peccata iis, qui in persecutione lapsi fuerant. Eusebius lib.8. *Historiæ* cap. 43. hæc de Novatiano scripsit, quem ipse vocavit Novatus. *Ecclesiæ Romanæ Presbyter, arrogantia adversus eos elatus, quasi nulla spes salutis ipsis posthac superesset, tametsi omnia explerent, quæ ad sinceram conversionem, puramque confessionem pertinent, propriæ cujusdam sectæ eorum, qui tumore mentis elati se ipsos Catharos cognominant, auctor extitit*. Nec pariter circa Novatianos, eorumque errorem, Scriptores conveniunt; siquidem Atticus apud Socratem lib.3. Historiæ cap. 25. eum non erroris, sed nimiæ duntaxat severitatis arguebat, putans Novatianum ex rigore & amore disciplinæ, non ex desperatione indulgentiæ, per Ecclesiam obtinendæ, lapsos in persecutione rejecisse. Attamen alii diverso prorsus modo discurrunt, dicentes nimirum, quod quando ipse ab Ecclesia defecit, & nondum hæresim suam formaverat, solis Idololatris in persecutione lapsis veniam denegabat, & non aliis; & hoc volunt colligi ex Eusebio lib.6.cap.43., & ex Socrate lib.4. cap. 28. Postmodum ipsius Discipuli rejecerunt pariter Mæchos, & Adulteros,

teros, alioſque per baptiſmum graviter delinquentes, quod probant teſtimoniis Euſebii, Dionyſii Alexandrini, Ambroſii, & Paciani Epiſt.3. ad Sympronianum, ubi hæc habet. *Tractatus omnis Novatianorum, quem ad me confertis undique propoſitionibus deſtinati, hoc continet: quod poſt baptiſmum pænitere non liceat: quod mortale peccatum Eccleſia donare non poſſit, imo quod ipſa pereat, recipiendo peccantes*. Demum aliam ineuntes viam alii Novatiani diſcipuli conceſſerunt Eccleſiæ poteſtatem dimittendi ſaltem peccata leviora; quod teſtatur S. Ambroſius lib.1. *De Pænitentia* cap.3. *Ajunt ſe, exceptis gravioribus criminibus, relaxare veniam levioribus. Non hoc quidem auctor veſtri erroris Novatianus .... In eo igitur patrem veſtrum propria damnatis ſententia, qui diſtinctionem peccatorum facitis, quæ ſolvenda a nobis putetis, & quæ ſine remedio eſſe arbitremini.* Hinc inferunt, Novatianos nunquam negaſſe, peccatorum graviſſimorum veniam a Deo poſſe concedi; quod comprobant teſtimonio Socratis lib.4. Hiſtoriæ cap.28. *Novatus ſcripſit ad omnes ubique Eccleſias, ne eos, qui dæmonibus immolaverunt, ad ſacra myſteria admitterent, ſed ut hortarentur quidem eos ad pænitentiam, indulgentiam autem criminum relinquerent Deo, penes quem jus, arbitriumque eſt crimina remittendi*: & S. Ambroſii lib.1. *de Pæniten.* cap.2. *Ajunt, ſe Domino deferre reverentiam, cui ſoli remittendorum criminum poteſtatem reſervant*. Inferunt quoque, nec negaſſe Novatianos Pænitentiæ actionem iis, qui in graviora crimina lapſi fuiſſent; quod & pariter comprobant ex Socrate, & Ambroſio, citatis, & ex Cypriano epiſt.52. *O fruſtrandæ fraternitatis irriſio! O miſerorum lamentantium caduca deceptio! O hæreticæ inſtitutionis inefficax & vana traditio! Hortari ad ſatisfactionis pænitentiam, & ſubtrahere de ſatisfactione medicinam; dicere fratribus noſtris, plange, & lacrymas funde, & diebus & noctibus ingemiſce ....., ſed extra Eccleſiam poſt omnia iſta moreris*. Jueninus denique hanc firmat concluſionem in Commentario loco citato, Novatianos nuſquam negaſſe, Pænitentiam eſſe Sacramentum novæ legis. Et hoc probat, tum quia Novatiani illud idem aſſerebant, quod aſſerebant Montaniſtæ; ſed Montaniſtæ non negabant, Pænitentiam eſſe Sacramentum novæ legis, ut probatum ſupponit: ergo non pariter Novatiani negabant: tum etiam quia Novatiani negabant Eccleſiæ poteſtatem dimittendi tantum peccata Idolatriæ, Mechiæ, & homicidii: ergo de aliis peccatis concedebant Eccleſiæ hanc poteſtatem; quod ad Sacramenti Pænitentiæ rationem ſufficit.

Adnumerantur inſuper Maſſaliani, ſeu Euchytæ, qui tantam orationibus vim tribuebant, ut per eas putarent ſine Sacramento Pænitentiæ peccata dimitti poſſe; unde Damaſcenus lib. *de Hæreſibus* ſcripſit. *Tanta eſt eorum arrogantia, ut eos, qui apud ipſos ſenſum illum Spiritus Sancti perceperint, beatos prædicent, veluti perfectas, & ab omni culpa liberos, peccatoque ſuperiores.... Illos item, qui variis criminibus obnoxii ad ſe confugiunt, nullo pænitentiæ edito fructu, nulla Sacerdotum auctoritate muniti, nulla habita ratione graduum, quos eccleſiaſtici Canones pænitentibus præſcribunt, omni ſe ſtatim peccati labe mundaturos pollicentur*. His adduntur Meletiani, de quibus Auguſtinus lib. *de Hæreſibus* cap.48. *Nolentes orare cum converſis, ideſt eis, qui in perſecutione ceciderunt, et ſchiſma fecerunt.* Apoſtolici, de quibus idem Auguſtinus citato libro cap.40. *In ſuam communionem non reciperent utentes conjugibus, & res proprias poſſidentes. Nullam veniæ ſpem lapſis relinquebant...... Ideo ſunt hæretici, quoniam ſe ab Eccleſia ſeparantes, nullam ſpem putant eos habere, qui utuntur his rebus, quibus ipſi carent. Encratitis ſimiles ſunt, nam & Apotactitæ appellantur*. Luciferiani, de quibus aſſerit Hieronymus in Dialogo adverſus Luciferianos, quod aſſererent, non eſſe recipiendos in ſuis gradibus Epiſcopos, & Clericos, qui conſeuſerant hæreſi Arianæ, & poſtmodum eam damnaverant, & ad Eccleſiam Catholicam redierant, ſed eſſe potius amandandos ad Laicorum ſortem, & Communionem. Ponunt denique Petrum de Oſma Theologum Salmaticenſem, quem anno 1478. damnavit Sixtus IV., Pontifex Romanus, ob multas ejus propoſitiones, inter quas erat: *Peccata mortalia, quoad culpam, & pœnam alterius ſeculi, ſola cordis contritione ſine confeſſione,*

ne, & ordine ad claves remittuntur.

Demum adnumerantur Wielefitæ, Waldenses, Hussitæ &c., de quibus dicitur, quod Wiclefus, & Hus docuerint, Sacerdotem vere non absolvere, malum Sacerdotem nec absolvere, nec alia Sacramenta vere conferre; quod testatur Thomas Waldensis Tom. 2. *de Sacram.* cap. 141., & colligitur ex Concilio Costantiensi. Juenimus vero asserit, apud Waldenses Pænitentiam semper fuisse habitam pro Sacramento novæ legis; quod et probat, tum quia nemo ex illis, qui Waldenses impugnarunt, erroris hujusmodi meminerunt; tum etiam quia alii expresse dixerunt, Waldenses agnovisse in Ecclesia potestatem dimittendi peccata, contritis, confessis, & satisfacere proponentibus, quanvis circa hujusmodi potestatis usum hos haberent errores, quos refert Reinerus cap. 4. lib. cont. Waldenses, qui legitur Tom. 25. maximæ Bibliotecæ Patrum Editionis Lugdunensis. *De Sacramento Pænitentiæ dicunt, quod nullus possit absolvi a malo Sacerdote. Item quod bonus Laicus potestatem habet absolvendi. Item, quod ipsi per manus impositionem peccata dimittant, & dent Spiritum Sanctum. Item, quod confitendum sit potius bono Laico, quam malo Sacerdoti. Item, quod non gravis pænitentia sit imponenda, exemplo Christi: vade & jam amplius noli peccare. Item publicas pænitentias, ut carenas reprobant, maxime in fæminis. Item, quod generalis Confessio non sit singulis annis facienda.*

His omnibus dictis, & huc usque enumeratis Pænitentiæ Sacramenti hostibus, addunt nonnulli Marcum Antonium de Dominis, Archiepiscopum olim spalatensem, & deinde turpissimum Catholicæ Religionis Desertorem, qui libro quinto *de Republica Ecclesiastica* cap. 7. & 12. hos vulgavit errores. I. Sola peccata externa, publica, scandalosa, & manifesta, subjecta sunt clavibus Ecclesiæ, quæ proinde ab ea solvi possunt, vel retineri, peccata vero occulta, quæ solum Deum habent testem, sola interiori pænitentia sanantur, & a Deo remittuntur. II. Peccata externa, quæ Ecclesiæ Clavibus subjiciuntur, vere et proprie, tam quoad culpam, quam quoad pænam, dimittuntur ab Ecclesia, coram Deo, quia promisit Christus, solvenda fore in Cælis, quæ soluta sunt in terra. Insuper dicit, Ecclesiam dimittere peccata non directe, sed indirecte, hoc est ex divina promissione, ac concessione, quatenus nimirum solvitur per Ecclesiam exterius vinculum anathematis; in quo tota ejus consistit auctoritas. Postmodum concludit, quod peccata, prout sunt offensa Ecclesiæ, directe dimittuntur ab illa; prout sunt offensa Dei, dimittuntur indirecte; & hoc pacto putat, conciliari posse Catholicos, & Hæreticos, qui dicunt, Ecclesiam vere non dimittere peccata, quod asserunt Catholici, sed declarare tantum a Deo esse remissa. III. denique vult, quod Auctoritas Ecclesiæ in solvendis, vel retinendis peccatis exterioribus & manifestis, non sit sacramentalis, seu non sit verum Sacramentum, & statuit differentiam hanc inter modum, quo peccata remittuntur per baptismum, & modum, quo remittuntur per reconciliationem: „ quod actio ministrantis „ baptismum sit sacramentalis, & verum Sacramentum; actio autem reconciliantis, neque est sacramentalis proprie, nec verum Sacramentum „.

Tandem posteriorum temporum Hæretici hos protulerunt errores contra Pænitentiæ Sacramenti existentiam, qui referuntur a Coccio *in Thesauro Catholico* lib. 7. *de Pænitentia* art. 1. Martinus Lutherus *in captivitate babylonica* cap. *de Baptismo*. „ Præbuit „ his opinionibus occasionem verbum illud periculosum D. Hieronymi, sive „ male intellectum, quo Pænitentiam „ appellat, *secundam post naufragium tabulam*, quasi Baptismus non sit Pænitentia. Hinc enim, ubi in peccatum lapsi „ fuerunt, de prima tabula, seu navi desperantes, velut ammissa, secundæ tantum incipiunt niti, & fidere tabulæ, „ idest Pænitentiæ „. Et libro eodem prope finem. „ Pænitentiæ Sacramentum signo visibili, & divinitus institu„ to caret, & aliud esse non dixi, quam „ viam & reditum ad Baptismum „. Philippus Melanchthon *in locis communibus* editis anno 1622. asserit: „ Pænitentiam non esse signum nihil obscu„ rum est; est enim Pænitentia vetustatis „ nostræ mortificatio, & renovatio spi„ ritus. Sacramentum ejus, vel signum, „ non aliud, nisi baptismus est, atque hic „ omnium rectissime vocatur Sacramen-

tum

„ tum Pænitentiæ „. Melchior Hoffmannus, ut refert Bullingerus cont. Anabaptistas lib. 2. cap. 13. asseruit: „ quod si quis, accepta gratia, denuo voluntarie peccaret, hunc nunquam deinceps in gratiam recipi „. Wolfgangus Musculus *in locis communibus* cap. *de Bapt.* „ Baptismus est Sacramentum „ regenerationis, initiationis, & incorporationis in Christum, & Ecclesiam „ ejus; qui autem semel regeneratus est „ e supernis, ac Sacramento regenerationis in gratiam Christi & Ecclesiæ incorporatus, si ab hac rursus gratia „ prorsus exciderit, fieri non potest, ut „ denuo regeneretur, initietur, & incorporetur. Quare cum ipsum Sacramenti mysterium iterari nequeat, recte „ sentiunt, qui Sacramentum illius iterari posse negant „. Joannes Islebius, a quo Antinomi dicti sunt, docuit: „ Pænitentiam ex Decalogo non esse docendam, statuit, quæcunque sit hominis vita, & quantumvis impura, justificari tamen eum, si modo promissionibus Evangelii credat „. Joannes Calvinus lib. 4. *Institut.* cap. 19. §. 17. „ Quacunque in parte Sacramentum posuerint, nego, jure haberi pro Sacramento, & mendacium, & imposturа „ fuit, quod de Sacramento Pænitentiæ „ commenti sunt. Ementitum hoc Sacramentum egregio ornarunt elogio, „ dicentes, secundam esse post naufragium tabulam; sed dictum est Hieronymi. Cujuscunque sit, quin plane „ impium sit, excusari nequit „. Martinus Kemnitius *in examine Concilii Tridentini*, folio 93 t. „ Petrum Lombardum primum esse asserit, qui ex „ Pænitentia Sacramentum fecerit, & „ post eum Scholasticos quæsivisse, quæ „ sit materia, & forma „.

DISSERTATIO CCCLX.

De Existentià Pænitentiæ Sacramenti. An Pænitentia sit proprie dictum evangelicæ legis Sacramentum? An sit Sacramentum a Sacramento Baptismi distinctum? An sit peccatum in hac vita irremissibile?

Dicimus I. Pænitentiam esse vere & proprie dictum novæ legis Sacramentum.

I. Probatur ex Scripturis. Joannis 20. *Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Christus Dominus verbis hisce, quod Pœnitentiæ Sacramentum, non Pænitentiæ virtutem intellexerit, ex ipsismet verbis fit manifestum; & quia loquebatur de Pænitentia illa, non quæ convenit cuilibet, qualis est virtus, sed per quam Apostoli remittere debebant peccata, quæ utique est Sacramentum; & quia intelligebat Pænitentiam illam, per quam Spiritus Sanctus Sacerdotum ministerio peccata remittit, quæ absque dubio est Sacramentum; & quia expressit, Apostolos, & Sacerdotes se debere gerere ut Judices in remittendis, vel in retinendis peccatis: unde Pænitentiæ Sacramentum voluit esse per modum Judicii; & hac ratione continet rationem signi, quod ad Sacramentum pertinet; & quia præscripsit Sacramenti materiam, quæ sunt peccata; & quia denique docuit, per hoc signum peccata deleri, & consequen-

ter gratiam infundi, quod ingreditur rationem figni practici, & novæ legis Sacramenta essentialiter constituit. Matth. 18. *Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo, & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in Cælo.* Quæ quidem verba quod contineant Pænitentiæ Sacramentum, docent communiter Concilia, & Patres, quos mox afferemus.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Cœlestinus epist.1. ad Episcopos Galliæ. *Horremus tantæ impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate desperet, quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere, & periclitantem sub onere peccatorum hominem pondere, quo se expediri desiderat, liberare. Quid hoc rogo aliud est, quam morienti mortem addere, ejusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere, cum Deus ad subveniendum sit paratissimus, & invitans ad pænitentiam sic promittat: peccator, inquiens, quacunque die conversus fuerit, peccata ejus non imputabuntur ei. Salutem homini adimit, quisquis mortis tempore pænitentiam ei denegaverit.* Leo Magnus serm.11. *de Quadragesima* cap.4. *Lapsos, & insidiarum suarum fraude deceptos, pænitentiæ lacrimis ablui, & portas misericordiæ Apostolica Clave reserante, ad remedia reconciliationis admitti videt.* Et epist.91. cap.2. *Multiplex misericordia Dei in lapsibus subvenit humanis, ut non solum per Baptismi gratiam, sed etiam per pænitentiæ medicinam, spes vitæ reparetur æternæ.* Gregorius Magnus ad librum 1. Regum cap.1. *Qui quotidie delinquimus, quotidie ad lamenta Pænitentiæ curramus, quia ipsa sola virtus est, quæ evacuat, quod in ventre animæ culpa coadunat.* Et lib.7. *Moralium* cap. 2. *Per veram pænitentiam, quamvis multa & gravissima sint, peccata per misericordiam Dei facile relaxantur, & apud misericordiam suam leve est peccatum, quod relaxatur.* Lib.13. *Moralium* cap.6. *Quid in sacco, & cinere, nisi Pænitentia? Quid in cute, & carne, nisi peccatum carnis debet intelligi? Cum ergo quidam post lapsum carnis ad pænitentiam redeunt, quasi saccus super cutem consuitur, & cinere caro operitur, quia culpa carnis per pænitentiam tegitur, ne in districti Judicis examine ad ultionem videatur; infirma autem membra sua sancta Ecclesia, cum a peccatis retrahit, atque ad Pænitentiæ remedium ducit, hæc procul dubio fletibus adjuvat, ut ad recipiendam auctoris sui gratiam convalescant, & per fortes plangit, quod non fecit, quod in membris suis debilibus, quasi ipsa fecit.* Et lib. 2. epist.44. *Tribunal Judicis æterni securus aspiciet quisquis reatus sui conscius, digna eum modo pænitentia placare contendat.* Gregorius Tertius *de Pænitentia* in præfatione: *Pænitentia dicta est a pænitendo, quod scilicet aliquis corde pæniteat, & se peccasse coram Deo erubescat. Quia, Deo donante, nihil potest contra nos Diabolus in sua proficere nequitia, si purã volumus agere pænitentiam.* Innocentius Tertius Serm.2. in Solemnitate omnium Sanctorum. *Quo circa, fratres, mundate cor vestrum, ut Deum videre possitis; cor autem mundandum est scopis illis, quibus mundata est domus, de qua Spiritus immundus exivit, quam postea scopis mundatam & ornatam invenit: bona scopa est Pænitentia, bona Eleemosyna, bona jejunium, bona oratio, bona vigiliæ.* Serm.1. in Festo Conversionis Pauli. *Nullus præ multitudine & magnitudine peccatorum desperet, quia Deus non solum recipit pænitentes, verum etiam attrahit peccatores. Nam a diebus Joannis Baptistæ regnum Cælorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. Nullus omnino desperet, quia Deus patiens, & misericors, & præstabilis super malitia, suavis, & mitis, & copiosus in misericordia omnibus invocantibus se; quia non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat.* Et in Psalm.1. Pænitentialem. *Homo, qui cecidit per affcusam, resurgit per pænitentiam, ut per eum decimus Angelorum Ordo restauretur.*

III. probatur ex Conciliis. Concilium Nicænum can.19. ex Arabicis. *Si quis ex iis, qui sine violentia, & periculo negaverunt, sicut illi, qui a Regibus, & Principibus Gentilium persecutionem patiebantur, perfecte, & recta corde voluerint ad fidem redire, recipiendi sunt; sed oportet, ut non prius cum Fidelibus Communionem habeant, quam appareat, eos pænituisse peccati sui, & tribus annis pænitentiam inter audientes agant, & inter pænitentes annis septem, & postea poterunt intrare Ecclesiam ad orandum cum populo.* Conc. Cabilonense cap.11. *Pænitentiam peccatorum, quæ est medela animæ, utilem omnibus hominibus esse* cen-

ceuſemus. Concilium Lateranenſe tertium cap. 1. *Si poſt ſuſceptionem baptiſmi, quiſquam prolapſus fuerit in peccatum, per veram pœnitentiam ſemper poteſt reparari.* Concilium Florentinum in Doctrina de Sacramentis. *Quantum Sacramentum eſt Pœnitentia, cujus quaſi materia ſunt actus pœnitentis, qui in tres diſtinguuntur partes, quarum prima eſt cordis contritio, ſecunda oris confeſſio, tertia ſatisfactio. Forma hujus Sacramenti ſunt verba abſolutionis, quæ Sacerdos profert, cum dicit: ego te abſolvo &c.; effectus hujus Sacramenti eſt abſolutio a peccatis.* Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 14. *Qui vero ab accepta juſtificationis gratia per peccatum exciderunt, rurſus juſtificari poterunt, cum, excitante Deo, per pœnitentiæ Sacramentum, merita Chriſti amiſſam gratiam recuperare procuraverint. Hic enim juſtificationis modus eſt lapſis reparatio, quam ſecundam poſt naufragium deperditæ gratiæ tabulam Sancti Patres apte nuncuparunt. Etenim pro iis, qui poſt baptiſmum in peccata labuntur, Chriſtus Jeſus Sacramentum inſtituit pœnitentiæ, cum dixit: accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Et Can. 29. *Si quis dixerit, eum, qui poſt baptiſmum lapſus eſt, non poſſe per Dei gratiam reſurgere, aut poſſe quidem, ſed ſola fide, amiſſam juſtitiam recuperare ſine Sacramento Pœnitentiæ, prout Sancta Romana & univerſalis Eccleſia, a Chriſto Domino, & ejus Apoſtolis edocta, huc uſque profeſſa eſt, ſervavit, & docuit; anathema ſit.* Et ſeſſ. 14. cap. 2. *Si quis Sacramenta confundens, ipſum baptiſmum Pœnitentiæ Sacramentum eſſe dixerit, quaſi hæc duo Sacramenta diſtincta non ſint, atque ideo pœnitentiam non recte ſecundam poſt naufragium tabulam appellari; anathema ſit.*

IV. Probatur ex Patribus Græcis. Clemens Alexandrinus lib. 2. Stromatum. *Jam iis, qui vocati ſunt, proponitur pœnitentia, expurgans locum animæ a peccatis, ut Fides fundetur. Cum autem ſit Dominus cognitor cordium, & futura præſciat, facilem hominis mutationem, & ad revertendum propenſionem, & diaboli calliditatem ab alto vidit a principio, qui homini invidens propter remiſſionem peccatorum, aliquas peccatorum cauſas Servis Dei ſuggerit, aſtute hoc molliens, ut ipſi quoque cum eo cadant. Dedit ergo, cum ſit multæ miſericordiæ, iis etiam, qui in fide in aliquod peccatum incidunt, ſecundam pœnitentiam, quam ſi quis tentatus fuerit poſt vocationem, coactus & callide circumventus, unam adhuc impœnitendam acceperit pœnitentiam.* Origenes homil. 1. in Ieremiam. *Deus ad benefaciendum promptus eſt, ad puniendum autem eos, qui pœna digni ſunt, diſſimulat. Cum poſſit quippe tacens ſine conteſtatione venturi punire eos, quos ſimul dignos ſupplicia judicavit, nunquam hoc facit, ſed etiamſi condemnaverit, dicit, quod ſibi ſemper dicere propoſitum eſt, ut liberarentur a condemnatione per pœnitentiam, qui condemnati fuerant per delictum.* Baſilius Magnus Serm. de Pœnitent. *Nos, ſi e novo Teſtamento oſtenderimus, quod & poſt baptiſma, & acceptum Spiritum, qui peccavit, a peccato per Pœnitentiæ Chariſma revocatur, manifeſtum erit, & poſt baptiſmu pœnitentiæ locum eſſe iis, qui deliquerunt &c. Rogemus Servatorem: quare ad nos veniſti? Reſpondebit: non veni ſervare juſtos, ſed peccatores vocaturus ad pœnitentiam. Sciſcitemur ab ipſo, quid portas in humeris? Ovem, inquit, perditam. Cujus gratia gaudent, qui ſunt in Cœlis? Unius, inquit, Pœnitentis gratia Angeli lætantur, & tu pœnitenti bone invides lætitiam? Deus illum cum gaudio complectitur, & tu hoc prohibes? Cupidius ad bonum Deum confugiamus. Duo, inquit, erant, ambo filii: (non potes dicere, quod iſta pœnitentia fuerit recedentis a gentiliſſimo, ſed ambo erant filii, ex æquo conſortes) junior quæ habebat aſſumpſit, & cum juſtus eſſet, conſumptis omnibus, excidit. Cœpit pœnitere, properavit ad Patrem, & quo modo illi ſeſe applicaret, ſtudioſe cogitavit. Quid dixit ad Patrem? Peccavi contra te, & coram Cœlo. Hæc apud ſe conſultavit, non ignarus bonitatis paternæ. Venit ad Patrem, cauſam dicturus acceſſit illum pudore ſuffuſus. Tantummodo voles, & ipſe Deus ultra occurret. Cœperat dicere, & mox Pater illum complectitur. Conſidera, quæ ſint Patris viſcera, & ſpem veniæ haudquaquam abſcindes: ſuſcepit illum, ac dixit: mactate vitulum &c. Vehementer volo, non peccare eos, qui baptiſma ſuſceperunt; ſi vero citra animi propoſitum ceciderint aliquando quidam, nolo decernant hic, qui pœnitentiam ſuſtulerunt, volentes nos una cum Cruce Chriſti mortificari.* Gre-

go-

gorius Nazianzenus Orat. 39. , quæ est in Sancta lumina. *Quintum locum lacrymarum baptismus tenet; verum asperior est, & laboriosior; quo quidem ille tingitur, ut qui per singulas noctes lectum suum ad stratum lacrymis lavat, cui ipse quoque vitii cicatrices fœtent, qui lugens, & contristatus ingreditur, qui Manassis resipiscentiam, & Ninivitarum humilitatem, cui misericordia impertita est, imitatur, qui Publicani verbis in templo utitur, ac supra insolentem, & superbum Pharisæum justificatur: qui denique Chananææ in modum deprimitur, & misericordiam implorat, ac micas poscit, hoc est, canis vehementi fame pabulum correpti &c. Tu vero quid ais? Quam legem statuis o nove Pharisæe, ac nomine, non autem animi inductione pure, ac Novati dogmata cum eadem infirmitate nobis efflans? Pœnitentiam non admittis? Luctibus locum negas? Lacrymas lacrymis non prosequeris? Utinam talem tibi judicem experiri non contingat. Benignitate Jesu non moveris, qui infirmitates nostras suscepit, & morbos nostros portavit: qui non venit vocare justos, sed Peccatores ad Pœnitentiam, qui misericordiam mavult, quam sacrificium; qui septuagies septies peccata condonat &c. Quid? ne pœnitentem quidem David admittis, cui propheticam quoque gratiam pœnitentia conservavit; nec magnum illum Petrum, qui circa Salvatoris passionem humani aliquid perpassus est? At Jesus eum suscepit, ac per triplicem interrogationem, & confessionem, triplicem abjurationem sanavit &c.*

V. Probatur ex Patribus Latinis. Tertullianus lib. *de Pœnitentia* cap. 2. *Nam Deus post tot ac tanta delicta humanæ temeritatis a principe generis Adam auspicata, post condemnatum hominem cum sæculi dote, post ejectum paradiso, mortique subjectum; cum rursus ad suam misericordiam maturavisset, jam inde in semetipso pœnitentiam dedicavit, rescissa sententia irarum pristinarum, ignoscere pactus operi, & imagini suæ. Itaque, & popalum sibi congregavit, & multis bonitatis suæ largitionibus fovit, & ingratissimum toties expertus, ad pœnitentiam semper hortatus est, & prophetando universorum Prophetarum emisit ora, mox gratiam pollicitus, quam in extremitatibus temporum, per spiritum suum universo Orbi illuminaturus esset, præbire intinctionem, pœnitentiæ jussit, ut quos per gratiam vocaret ad promissionem Semini Abraham destinatam, per pœnitentiæ subsignationem ante componeret. Non tacet Joannes. Pœnitentiam initote, dicens, jam enim salus nationibus appropinquavit, Dominus scilicet afferens, secundum Dei promissum. Cui præministrans pœnitentiam destinabat peragandis mentibus propositam, uti quicquid error vetus inquinasset, quicquid in corde hominis ignorantia contaminasset, id pœnitentia verrens & radens, & foras abjiciens, mundans pectoris domum super venturo Spiritui Sancto paret, quo se ille cum cœlestibus bonis libens inferat. Horum honorum unus est titulus, salus hominis, criminum pristinorum abolitione præmissa. Hæc Pœnitentiæ causa: hæc opera negotium divinæ Misericordiæ, curans, quod homini proficit, Deo servit.* Et cap. 4. *Vivo, inquit Dominus, & Pœnitentiam malo, quam mortem: ergo Pœnitentia vita est, cum præponitur morti. Eam tu peccator, mei similis, imo mei minor, (ego enim præstantiam in delictis meam cognosco) ita invade, ita amplexare, ut naufragus alicujus tabulæ fidem. Hæc te peccatorum fluctibus mersum perlavabit, & in portum divinæ Clementiæ protelabit.* Et cap. 7. *Nemo idcirco deterior sit, quia Deus melior est, toties delinquenda, quoties ignoscitur. Cæterum finem utique evadendi habebit, cum offendendi non habebit. Evasimus semel, hactenus periculosis nosmetipsos inferamus, etsi iterum evasuri videmur. Plerique naufragio liberati, exinde repudium, & navi, & mari dicunt, & Dei beneficium, salutem suam scilicet, memoria periculi honorant. Laudo timorem, diligo verecundiam; nolunt iterum divinæ misericordiæ oneri esse; formidant videri inculcare, quod consecuti sunt; bona certe sollicitudine iterum experiri vetant, quod semel didicerunt timere. Ita modus temeritatis, testatio est timoris. Timor autem hominis, Dei honor est. Sed enim pervicacissimus hostis ille nunquam malitiæ suæ otium facit &c. Doleat, & ingemiscat, necesse est, venia peccatorum permissa, tot in homine mortis opera diruta, tot titulos damnationis retro suæ erasos &c. Hæc igitur venena ejus providens Deus, clausa licet ignoscientiæ janua, & intinctionis sera obstructa, aliquid adhuc permisit patere. Collocavit in vestibulo Pœnitentiam secundam, quæ pulsantibus patefaciat; sed jam semel, quia jam secundo;*

do; sed amplius nunquam, quia proxime frustra &c. Si tibi Indulgentia Domini accomodat, unde restituas, quod amiserat, iterato beneficio gratus esto, nedum ampliato; majus est enim restituere, quam dare; quoniam miserius est perdidisse, quam omnino non accepisse &c. Neminem pudeat. Iteratæ valetudinis iteranda medicina est. Gratus in Dominum extiterit, si quod tibi Dominus offert, non recusaveris. Offendisti, sed reconciliari adhuc potes. Cyprianus epist. 52. ad Antonianum. *Cum Dominus, relictis nonaginta novem sanis, unam errantem & lassam quæsierit, & inventam humeris suis ipsam portaverit, nos non tantum non quæramus lapsos, sed & venientes arceamus, & cum Pseudoprophetæ Christi gregem nunc vastare, & lacerare non desinant, occasionem caudibus, & lupis demus, ut quos persecutio infesta non perdidit, eos nos duritia nostra, & inhumanitate perdeamus. Et ubi erit, Frater charissime, quod Apostolus dicit: omnibus per omnia placeo, non quærens, quod mihi utile est, sed quod multis, ut salventur &c.; & ideo placuit, frater charissime, examinatis causis singulorum, Libellaticos interim admitti, sacrificatis in exitu subveniri; quia exomologesis apud inferos non est, nec ad pænitentiam quis a nobis compelli potest, si fructus pænitentiæ subtrahatur. Si prælium prius venerit, corroboratus a nobis invenietur armatus ad prælium; si vero ante prælium infirmitas urserit, cum solatio pacis, & communicationis abscedit. Neque enim præjudicamus Domino judicaturo, quo minus si pænitentiam plenam & justam peccatoris invenerit, tunc ratum faciat, quod a nobis fuerit hic statutum. Si vero nos aliquis Pænitentiæ simulatione deluserit, Deus qui non deridetur, & qui cor hominis intuetur, de his, quæ nos minus perspeximus, judicet, & servorum sententiam Dominus emendet &c. Nec putes, Frater charissime, hinc aut virtutem Fratrum minui, aut martyria deficere, quod lapsis laxata sit pænitentia, & quod pænitentibus spes pacis oblata. Manet vere Fidentium robur immobile, & apud timentes ac diligentes corde toto Deum stabilis & fortis perseverat integritas. Nam & mæchis a nobis pænitentiæ tempus conceditur, & pax datur, non tamen id circo Virginitas in Ecclesia deficit, aut continentiæ propositum gloriosum per aliena peccata languescit. Floret Ecclesia tot Virginibus coronata, & castitas, ac pudicitia tenorem gloriæ suæ servat, nec quia adultero pænitentia, & venia laxatur, continentiæ vigor frangitur &c. Quod si invenimus, a Pænitentia agenda neminem debere prohiberi, & deprecantibus utque exorantibus Domini misericordiam, secundum quod ille misericors & pius est, per Sacerdotes ejus pacem posse concedi, admittendus est plangentium gemitus, dolentibus non negandus.* Lactantius cap. 24. *Nec tamen deficiat aliquis, aut de se ipso desperet, si aut cupiditate victus, aut libidine impulsus, aut errore deceptus, aut vi coactus, ad injustitiæ viam lapsus est. Potest enim reduci, ac liberari, si eum pæniteat actorum, & ad meliora conversus satisfaciat Deo. Quod fieri posse Cicero non putavit, cujus hæc in Achademico 3. verba sunt: quod si liceret iis, qui in itinere deerravissent, sic viam deviam secutos corrigere errorem pænitendo, felicior esset emendatio temeritatis. Licet plane. Nam si liberos nostros, cum delictorum suorum cernimus pænitere, correctos esse arbitramur, & abdicatos, abjectosque rursus suscipimus, fovemus, amplectimur, cur desperemus Clementiam Dei Patris pænitendo posse placari? Ergo idem Dominus ac parens indulgentissimus remissurum se pænitentibus peccata promittit, & obliturum omnes iniquitates ejus, qui justitiam denuo cœperit operari; sicut enim nihil prodest male viventi anteactæ vitæ probitas, quia superveniens nequitia justitiæ opera delevit, ita nihil efficiunt peccata veteru correcto; quia superveniens justitia labem vitæ prioris abolevit. Is enim, quem facti sui pænitet, errorem suum pristinum intelligit &c. Id circo Deus imbecillitatem nostram sciens pro sua pietate aperuit homini portum salutis, ut huic necessitati, cui fragilitas nostra subjecta est, medicina pænitentiæ subveniret.* Hilarius Ad Psalm. 137. *Extinguit quoque insolentem eorum professionem, qui humanæ naturæ, & infirmitatis immemores, immisericordem Deum prædicantes, peccatis pænitentium veniam, & solatium non relinquunt, cum ad Pænitentiam, per quam a peccatis desistitur, doctrina legis Prophetarum, Evangeliorum, & Apostolorum, eos, qui peccaverint, adhortetur, ut desperatæ jam spei aliquantulum per eam solatii comparetur, ut ammissis licet beatis, & maximis, & Deo proximis, ne bis saltem, quæ talibus sunt secunda,*

car-

careamus. Ambrosius lib. 1. *de Pænitentia* cap.7. *Cur baptizatis, si per hominem peccato dimitti non licet? In baptismo utique remissio omnium peccatorum est. Quid interest, utrum per pænitentiam, an per lavacrum, hoc jus sibi datum Sacerdotes vindicent? Unum in utroque ministerium est. Sed dices, quia in lavacro operatur mysteriorum gratia, quid in Pænitentia? Nonne Dei nomen operatur? Quid ergo! ubi vultis vindicatis vobis Dei gratiam? ubi vultis repudiatis? Sed hoc insolentis arrogantiæ, non sancti timoris est, ut fastidio vobis sint, qui volunt agere pænitentiam. Perpeti videlicet fletuum lacrymas non potestis. Non ferunt oculi vestri vilia vestimentorum, illuviem sordidatorum, superbo oculo, & tumido corde delicati mei, arroganti voce dicentes singuli: noli me tangere, quia mundus sum &c.* Hieronymus epist.65. ad Pammachium, & Oceanum cap.2. *Secunda post naufragium tabula est, culpam simpliciter confiteri. Imitati estis errantem, immitamini & correctum. Erravimus juvenes, emendemur senes: jungamus gemitus, lacrymas copulemus, ploremus, & convertamur ad Dominum, qui fecit nos; non expectemus diaboli pænitentiam; vana est illa præsumptio, in gehennæ trahens profundum. Hic autem quæritur vito, aut ammittitur.* Augustinus Epist. 108. *Agunt homines ante baptismum pænitentiam de suis prioribus peccatis, ita tamen ut etiam baptizentur; sicut scriptum est in Actibus Apostolorum: Pænitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Domini Jesu Christi, & dimittentur vobis peccata vestra. Agunt etiam homines pænitentiam, si post baptismum ita peccaverint, ut excommunicari, postea reconciliari mereantur; sicut agunt in omnibus Ecclesiis illi, qui proprie pænitentes appellantur &c. Est etiam pænitentia bonorum & humilium fidelium pene quotidiana, in qua pectora tundimus, dicentes, dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Neque enim ea nobis dimitti volumus, quæ dimissa non dubitamus in baptismo; sed illa utique, quæ humanæ fragilitati, quamvis parvo, tamen crebra subrepunt.*

V. Probatur ex Imperialibus Constitutionibus. Justinianus Imperator Constitut. 133. *Quomodo Monachos oporteat vivere* cap.5., Si quis deliquerit, (nam „ multa sunt humana, & nullus potest „ naturam sic retinere, ut non peccet „ nihil, hoc enim proprium est solius „ Dei) hunc, si quidem mediocre pec„ catum est, & monere, & suspendere, „ & Pænitentiæ ei dare tempus, ut me„ liorem ordinem sumens mox reverta„ tur ad semetipsum, & non, quos jam „ posuit, amittat labores. Si vero ma„ jor culpæ sit modus, secundum com„ missum, & medelam correctionis es„ set; & rursus admonitionem vehemen„ tiorem, & pænitentiam fortem exi„ geret; & si quidem voluerit istis modis „ amovere lapsum, & corrumpi cæ„ ptum, (hoc autem & in mulieribus „ conversis, & viris dicimus) grates „ agere magno Deo, cum & in Cælo fiat „ magnum gaudium Angelicis Virtuti„ bus, quando aliquis salvus fit pecca„ torum „ Et Constit. 141. *De his, qui luxuriantur contra naturam*: „ Quan„ quam minatus est Deus, & clare „ ostendit, quibus secundum peccata „ nostra digni essemus; tamen clemen„ ter nobiscum egit, iramque suam in „ aliud tempus rejecit, nostram expe„ ctans pænitentiam, ut qui nolit mor„ tem nostram peccatorum, sed con„ versionem, & vitam. Quapropter ju„ stum non fuerit, ut omnes nos opulen„ tiam bonitatis, ac tollerantiæ, & lon„ ganimitatis benigni Dei contemna„ mus, ne in obdusatum, & pænitentiam „ refugiens cor nostrū iram nobis in die „ iræ accumulemus &c. Qui itaque hoc „ mortis genere contabuerunt, illi non „ solum de cætero peccare desinant, „ sed & rite agant Pænitentiam, & co„ ram Deo procidant. „ Manuel Palæologus orat.6., Fieri nequit, ut sit Pæni„ tentia, quæ omnino pura non sit. Per „ hanc enim purificamur. Et quo pacto „ fieri purificatio per rem non puram „ possit? Etenim vera Pænitentia est, „ resipiscere de admissis, & factis pæni„ tentiam ostendere, ad eum currere, „ qui servare potest, idque toto corde, „ tota anima, totis viribus, ut lex pris„ ca loquitur &c. Si vult omnes salvos „ fieri, qui pænitentiam egerint; quæ„ cunque vero vult, potest; nihil ergo „ deest illis, qui constituti sunt in pec„ catis, ad hoc ut salvi fiant, quam ut „ resipiscere velint, & pænitentiam fa„ ctis ostendere „. Carolus Magnus lib.6. *Legum* cap.160. „ Per Spiritum „ Sanctum remissio peccatorum in bap„ tismo, Confirmatione, Pænitentia, & cæte-

„ cæteris canonicis decretis confertur, „ & Fidelibus in Eccleſia, per Chriſtum, „ ejusdem ſancti Spiritus dono, per mi- „ niſterium ſacerdotale, & per pæniten- „ tiam remiſſio peccatorum indubitan- „ ter attribuitur „.

VI. Probatur Rationibus. I. Pænitentia in ratione Sacramenti ab omnibus æquiparatur Baptiſmo; ſed Baptiſmus eſt verum novæ legis Sacramentum: ergo pariter Pœnitentia. Argumentum eſt Petri Lombardi lib.4. *Sentent.* diſt.14. verbis hiſce „ Poſt baptiſmum „ prolapſi per pænitentiam renovari va- „ lent, ſed non per baptismum; licet „ homini ſæpius pænitere, ſed non bap- „ tizari. Baptiſmus tantum eſt Sacra- „ mentum; ſed & Pænitentia dicitur & „ Sacramentum, & virtus mentis. Eſt „ enim Pænitentia interior, & exterior. „ Exterior Sacramentum eſt, interior „ virtus mentis eſt, & utraque cauſa ſa- „ lutis eſt, & juſtificationis. „. II. Datur in Eccleſia Sacramentum, ut deſtruat peccatum originale: ergo pariter dari debet in Eccleſia Sacramentum, ut deſtruat peccatum actuale. Eſt ratio Alberti Magni ad caput 4. Matthei. „ Pænitentia eſt Sacramen- „ tum deſtruens peccatum actuale com- „ miſſum; & hoc quidem in quantum „ contrarium eſt gratiæ, culpa vocatur; „ in quantum autem contrarium eſt vir- „ tuti, vocatur vitium. Pænitentia „ igitur, quæ eſt prædicabile primum, „ eſt Sacramentum Eccleſiæ, deſtruens „ peccatum in ſe, & omne peccati effe- „ ctum. „ III. Alexander Aleſius hanc alteram adducit rationem part. 4. quæſt.14. membro 5. art.2. „ Pæniten- „ tia iterari poteſt, dum eſt in hac vita; „ ſed poſt hanc vitam non poteſt. Et ra- „ tio, quare pænitentia poteſt, ac debeat „ iterari, & baptiſmus non, eſt triplex, „ una eſt, quia in baptiſmo imponitur „ Caracter, qui eſt indelebilis, in pæ- „ nitentia non. Secunda ratio eſt, quia „ baptiſmus eſt contra morbum non ite- „ rabilem, qualis eſt morbus peccati „ originalis, ſed pænitentia eſt contra „ morbum iterabilem, qualis eſt morbus „ peccati actualis. Tertia ratio eſt, quia „ baptiſmus habet totam efficaciam a „ paſſione Chriſti, pænitentia non, ſed „ ab actu noſtro, & ita baptiſmus non „ iteratur, ſecundum quod voluntas no- „ ſtra convertitur, & revertitur. Inde „ eſt, quod in baptiſmo omnis pœna re- „ mittitur, in pænitentia non; & ſi bap- „ tiſmus iteraretur, daretur nobis occa- „ ſio peccandi, non ſic in Pænitentia, quia „ bene punit. „. IV. Pænitentia omni tempore habita eſt ut novæ legis Sacramentum: ergo vere ita eſt. Antecedens probatur, enumerando Hæreticos illos, qui primis Eccleſiæ ſeculis, & deinde poſterioribus, Pænitentiam eſſe Eccleſiæ Sacramentum negarunt, & ab Eccleſia proſcripti ſunt, atque damnati. V. Dari debet Sacramentum, ut purificet nos ab omni labe lethali, quam nos ipſi contrahimus, ſicut datur Sacramentum, quod purificat nos a labe originali, quam contraximus per originem; ſed hoc eſt Pænitentia: ergo Pænitentia eſt verum Eccleſiæ Sacramentum. Major eſt Sancti Thomæ 3. par. q. 84. art. 1. in corp. *Sicut baptiſmus adhibetur ad purificandam a peccato, ita & Pænitentia; unde & Petrus dixit Simoni Mago Act.8. Pænitentiam age ab hac nequitia tua; ſed Baptiſmus eſt Sacramentum, ut ſupra habitum eſt: ergo pari ratione & Pænitentia.* VI. Sicut Deus vult omnes homines ſalvos fieri, ita & Chriſtus pro omnibus hominibus mortuus eſt; ſed nullum ex his duobus nobis profuiſſet, niſi Pænitentiæ Sacramentum inſtitutum fuiſſet: ergo &c.

Arguunt I. Ex Cyrillo Comment. in Joannem, & ex Hieronymo in cap. 44. Iſaiæ, verba illa: *accipite Spiritum Sanctum; quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis &c.*, non intelliguntur de remiſſione, quæ fit per modum judicii in Tribunali Pænitentiæ, ſed de remiſſione, quæ fit per prædicationem Evangelii, quia per prædicationem homines retrahuntur a vitiis, & ad virtutem excitantur; ergo ex verbis illis non eruitur, quod Pænitentia ſit novæ legis Sacramentum. Probatur antecedens ex præfato Hieronymo, qui citato loco ſcribit: *Solvunt eos Apoſtoli ſermone Dei, & teſtimoniis Scripturarum, & exhortatione virtutum.* II. Pænitentia habet eandem vim pro remiſſione peccatorum in nova lege, quam in veteri lege habebat; atqui in veteri lege non erat verum Sacramentum: ergo neque eſt in nova. III. Eodem prorſus modo intelligi debent verba illa Chriſti: *quæcunque ſolveritis in terra, erunt ſoluta & in Cælis*: ac verba illa: *quæcunque ligaveritis in terra,*

erunt ligata & in Cælis; fed per hæc poftrema verba non intelligitur aliquod novæ Ecclefiæ Sacramentum: ergo nec per prima: ergo Pænitentia, quæ per prima verba importatur, non eft verum novæ legis Sacramentum. IV. Omne Sacramentum novæ legis debet conftare ex rebus, tanquam ex materia, & ex verbis, tanquam ex forma; fed in Pænitentia non reperiuntur res, quæ fint materia, neque verba, quæ fint forma: ergo Pænitentia non eft novæ legis Sacramentum. V. Chriftus Dominus non expreffe inftituit Pænitentiæ Sacramentum, fed tantum dedit Apoftolis Poteftatem, ut Peccatoribus veniam indulgerent; fed hoc totum fieri poteft per actum internum; & ex altera parte, ut effet Sacramentum, deberent intercedere res fenfibiles, & verba fenfibilia: ergo in rigore Pænitentia non eft verum Ecclefiæ Sacramentum. VI. Dicitur quod per Pænitentiam remittuntur peccata; fed non poteft quilibet homo peccata remittere: ergo, quum homo non poffit effe Pænitentiæ minifter, Pænitentia non eft verum Ecclefiæ Sacramentum. Probatur minor ex illo Marci 2. *Quis poteft dimittere peccata, nifi folus Deus?* VII. Apoftoli prædicaverunt Pænitentiam, quam Prophetæ prædicaverant, ex illo Actorum 10.; fed Prophetæ non prædicaverunt, Pænitentiam effe Sacramentum: ergo neque Apoftoli. VIII. Quod Pænitentia fit verum Ecclefiæ Sacramentum, traditio nunquam docuit: ergo, quum non habeamus pro nobis traditionem, afferere non debemus, Pænitentiam effe verum Ecclefiæ Sacramentum. Probatur antecedens. Multi Theologi poft Magiftrum fententiarum docuerunt, Sacerdotem non dimittere peccata, fed declarare tantum effe dimiffa; fed hoc opponitur Traditioni, quod Pænitentia fit Sacramentum: ergo nec fuit, nec eft traditio &c. IX. Pænitentia non eft Sacramentum a Sacramento Baptifmi diftinctum: ergo non eft vere & proprie novæ legis Sacramentum. V. Si Pænitentia effet verum & proprie Ecclefiæ Sacramentum, omnia per ipfum remitti deberent peccata; fed non omnia funt remiffibilia, quia dantur peccata, quæ funt irremiffibilia: ergo &c.

Refpondemus ad I. Quod etfi unus aut alter ex Patribus expofitionem illam de prædicatione depromat, nemo tamen ex illis alteram, quam nos damus, expofitionem rejicit; unde bene ftat, quod poteft utraque admitti, præcipue quum noftra fit etiam ab Ecclefia admiffa, & illam rejicere fit ab Ecclefia damnatum; ut patet ex Tridentino feff. 14. Can. 3. *Si quis dixerit, verba illa Domini Salvatoris: accipite Spiritum Sanctum, quorum remiferitis peccata &c, non effe intelligenda de poteftate remittendi, & retinendi peccata in Sacramento Pænitentiæ, ficut Ecclefia Catholica ab initio femper intellexit, detorferit autem contra inftitutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem prædicandi Evangelium; anathema fit.*

Hunc Canonem fic explicat Eftius in 4. diftint. 14. §. 6. quod fcilicet „ non „ adverfatur quibusdam Sanctorum Patrum expofitionibus, etfi minus propriis, fed in eos pronuntiatur, qui „ verba Domini Joan. 20. commentitiis „ interpretationibus ad auctoritatem „ prædicandi Evangelium, contra inftitutionem Sacramenti Pænitentiæ, detorquent, quod faciunt Novatores, & „ a Sanctis Patribus citatis nufquam factum legimus „. Cyrillus autem lib. 12. in Joan. expreffe afferit, Sacerdotes dimittere peccata, & per Baptifmum, & per Pænitentiam: *remittunt peccata, vel retinent fpiritu afflati homines, duobus, ut arbitror, modis. Vel enim dignos ad baptifmum vocant..... vel eum filios Ecclefiæ peccantes corripiunt, vel pænitentibus ignofcunt, ficuti Paulus erga fornicarium Corinthium.*

Ad II. Quamvis Pænitentia, ut virtus eft, eadem fuerit in veteri, ac in nova lege, non fic tamen, ut eft Sacramentum, quia in veteri lege Sacramentum non erat, in nova vero eft. Proinde non eandem habebat vim, & efficaciam in veteri, ac habet in nova, quia in veteri dimittebat peccata ex opere operantis, in nova vero dimittit ex opere operato: ulterius in veteri Minifter declarabat, peccata effe dimiffa, in nova vero, quia eft Judex, & Sacramentum eft per modum Judicii, ipfe minifter dimittit. Unde Davidi confitenti peccatum fuum Nathan non dimifit illud, fed tantum declaravit a Deo fuiffe dimiffum, dicens: *Dominus tranftulit peccatum tuum.*

Ad

Ad III. dicitur, quod facultas ligandi, & solvendi una est, sed quæ duas habet partes, ambas tamen ad Sacramentum unum ordinatas, & hoc ratione ordinis, quem duæ hæ partes inter se dicunt; neque enim solvi potest, qui non ligatur. Unde etsi proprie Sacramentum Pænitentiæ consistat in potestate solvendi, supponit tamen potestatem ligandi, quæ quanvis alterum non constituat Sacramentum, ad idem tamen pænitentiæ Sacramentum ordinatur.

Ad IV. negatur minor; in Sacramento enim pænitentiæ, ut suo loco dicetur, adest materia, & quidem remota, scilicet peccata, & etiam proxima, hoc est actus Pænitentis; adest similiter & forma, quæ est sacerdotalis absolutio. Si autem dicaut, quod in Sacramento Pænitentiæ non sint hæc tria, videlicet Sacramentum tantum, res Sacramenti, & Sacramentum simul, & res Sacramenti; primo occurritur dicendo, quod hæc tria non inveniuntur ab Ecclesia definita, sed tantum a Theologis de schola excogitata, secundo etiam occurritur addendo, quod tria hæc in Pænitentia inveniuntur, quia Confessio, & absolutio dici possunt Sacramentum tantum; sunt enim sensibiles, & gratiam significant simul, & producunt; gratia vero, seu remissio peccatorum, quæ significatur, & non significat, est res Sacramenti; Contritio denique est Sacramentum simul, & res Sacramenti; Sacramentum quidem, quia per confessionem fit sensibilis, & res Sacramenti, quia ex se non cadit sub sensu, sed exprimitur per Confessionem; ut Theologi ipsi loquuntur.

Ad V. Quod est argumentum Calvini, dicitur, quod, quum Christus Dominus voluerit, ut remissio peccatorum fieret per actum judicialem, & in actu judiciali sententia non interius a Judice proferri soleat, sed exterius debeat pronuntiari, inde est, quod actus internus non sufficit, sed exterior etiam actus requiratur. Insuper præcepit Christus, ut a Sacerdotibus, qui sunt Pænitentiæ Ministri, sententia absolutionis per exteriora verba proferatur, & inde evenit praxis Ecclesiæ, qua ipsa constanter, & omni tempore, lapsis reconciliationem concedebat per verba, quæ leguntur in omnibus antiquis Pænitentialibus, tum sacramentariis, tum ritualibus; & colligitur ex Cypriano epist. 10., qui carpit Sacerdotes, qui dabant lapsis pacem, *nondum manu eis ab Episcopo, & Clero imposita*; scilicet, ut explicat Jueninus, precibus reconciliatoriis nōdum supra eos (ut ferebant Canones) recitatis. Colligitur pariter ex Augustino lib. 5. de bapt. cap. 20.: *quomodo exaudit homicidam deprecantem, vel super aquam baptismi, vel super capita eorum, quibus manus imponitur*.

Ad VI. Utique solus Deus peccata dimittit principaliter; at homo dimittit ministerialiter; quum ergo Sacerdotes in Pænitentiæ Sacramento sint Ministri Christi, possunt ipsi peccata dimittere, per virtutem quidem ministerialem, absque eo quod præjudicium inferatur Deo, qui solus per virtutem principalem remissor est Peccatorum.

Ad VII. Eandem Pænitentiæ virtutem prædicaverunt Apostoli, quam prædicaverant Prophetæ; at Prophetæ non prædicaverant Pænitentiæ Sacramentum, quod prædicaverunt Apostoli. Verba autem, quæ leguntur Actor. 26., scilicet quando dicebat Apostolus, *Se nihil extra dicere, quam ea, quæ Prophetæ loquuti sunt futura*; non intelligi debent de Pænitentia, sed de iis, quæ Christi passionem & resurrectionem spectabant.

Ad VIII. Tres responsiones adhibet Jueninus, quas omnes ipsiusmet verbis exponimus. „ . Resp. I. Lutheranos, & „ Calvinistas ea ratione uti non posse, „ ut Pænitentiæ Sacramentum impu„ gnent, quippe qui (ut jam fuit observa„ tum) Sacramenta in eorum systemate „ nullam gratiam producant, sed jam „ producta signa sint, ac sigilla. II. Re„ ferri quidem a Richardo, & Hugone „ Victorino, Scriptores aliquos, qui do„ cuerint, datam a Sacerdotibus absolu„ tionem jejunam esse ac nudam pec„ cati prius remissi declarationem; sed „ eo in capite errasse asserunt iidem Ri„ chardus, & Hugo, præcipui Theologiæ „ Scholasticæ parentes. III. Magistro „ sententiarum visum quidem fuisse, „ quod per sinceram cordis contritio„ nem peccata lapsis dimittantur; sed ea „ in contritione votum absolutionis in„ cludi censuit; requisivit enim, ut ejus„ modi contritio votum confitendi, ac

„ satisfaciendi propositum complectere-
„ tur. Unde sequitur, quod licet juxta
„ Magistri sententiarum principia, abso-
„ lutio, cum actu datur, sit modo judi-
„ ciali declarativa peccati prius remissi;
„ peccatum tamen independenter ab ea,
„ saltem in voto recepta, non dimittatur.
„ Verum de ea Magistri sententiarum
„ doctrina fuse agemus, cum de contri-
„ tione inferius differetur. „

Ad IX. & X. Conclusiones quæ sequuntur, responsionem exhibebunt.

Dicimus II. Pœnitentiam esse Sacramentum a Baptismi Sacramento omnino distinctum.

I. Probatur ex Scripturis, in quibus habemus præceptum baptismi a Pœnitentiæ præcepto omnino distinctū: ergo pariter habemus Sacramentum Pœnitentiæ a Baptismi Sacramento omnino distinctum. Et quidem Matth. 28. Baptismi præceptum legitur: *euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & filii, & Spiritus Sancti*. Pœnitentiæ vero præceptum legitur Joannis 20.: *accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur ejs, & quorum retinueritis, retenta sunt*. Insuper remedium, quod in Pœnitentia continetur, aliud est a remedio, quod continet baptismus; & quando Scripturæ Pœnitentiæ remedium nobis proponunt, ad baptismi memoriam non recurrunt, ut Novatores comminiscuntur; unde Joannes cap. 1. epist. 1. ut Lapsi peccatorum veniam obtineant, non remittit eos ad baptismi memoriam, sed ad Pœnitentiæ confessionem. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & justus Deus, ut remittat nobis peccata nostra*. Et Petrus Actor. 8. ad Pœnitentiam pariter remittit Simonem Magum, non ad baptismi memoriam: *Pœnitentiam age ab hac nequitia tua, & roga Deum*. Paulus quoque incestuosum Corinthium 1. Corinthior. 5. *ligavit*, & 11. Corinthior. 2. *solvit*, at nunquam ad baptismi memoriam demandavit. Denique ad Hebreos 6. docet, illos, qui semel sunt baptizati, omnino non posse per baptismum, vel per baptismi memoriam, renovari: *impossibile est eos, qui semel sunt illuminati..... & prolapsi sunt, rursus renovari*.

II. Probatur ex Conciliis, & quidem solum Concilium Tridentinum asserimus, quia primus omnium, qui hunc errorem invenerit fuit Lutherus, scribens in libro *de captivit. Babylonica* cap. *de Bapt.* „ præbuit his opinio-
„ nibus occasionem verbum illud peri-
„ culosum D. Hieronymi, sive male posi-
„ tum, sive male intellectum, quo pœni-
„ tentiam appellat secundam tabulam
„ post naufragium, quasi baptismus non
„ sit Pœnitentia. Hinc enim, ubi in pec-
„ catum lapsi fuerint, de prima tabula,
„ seu navi, desperantes, velut amissa, se-
„ cundæ tantum incipiunt niti, & fidere
„ tabulæ, idest Pœnitentiæ. „. Et circa finem. „ Pœnitentiæ Sacramentum si-
„ gno visibili & divinitus instituto caret:
„ aliud non esse dixi, quam viam, ac re-
„ ditum ad baptismum. „. Lutherum secutus est Melanchthon *in locis editis* anno 21. tit. *de Pœnitentia*; pariter Calvinus lib. 4. *Institut.* cap. 15. §. 4., & cap. 19. §. 17. qui illud audaciæ signum tetigit, ut Hieronymum reprehenderit, quia dixerat, quod Pœnitentia esset *secunda tabula naufragii*. „ Sed di-
„ ctum est Hieronymi. Cujuscunque
„ sit, quin plane impium sit, excusari
„ nequit, si eorum sensu exponitur; qua-
„ si vero per peccatum deleatur baptis-
„ mus, & non potius in memoriam re-
„ vocandus sit peccatori, quoties de re-
„ missione peccatorum cogitat, ut illinc
„ sese colligat, animumque recipiat, &
„ fidem confirmet..... Aptissime itaque
„ dixeris, si baptismum vocaveris Pœni-
„ tentiæ Sacramentum, cum in confir-
„ matione gratiæ, & fiduciæ sigillum,
„ iis datus sit, qui Pœnitentiam meditan-
„ tur. „. Sequutus est pariter Kemnitius in 2. parte *Examinis* pag. 929. &c. Tridentinum igitur contra hos omnes docuit sess. 14. cap. 2. *Caterum hoc Sacramentum Pœnitentiæ multis rationibus a baptismo differre dignoscitur. Nam præter quam quod materia, & forma, quibus Sacramenti essentia perficitur, longissime dissidet, constat certe, Baptismi Ministrum judicem esse non oportere, cum Ecclesia in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipsam per baptismi januam fuerit ingressus. Quid enim mihi, inquit Apostolus, de iis, qui foris sunt, judicare? Secus est de Domesticis fidei, quos Christus Dominus, lavacro Baptismi sui, corporis membra semel effecit. Nam hos si se postea crimine aliquo contaminaverint, non jam repetito baptismo ablui, cum id in Ecclesia Catholica nulla ratione liceat, sed ante hoc tribunal*

nal, tanquam reos, ſiſti voluit, ut per Sacerdotum ſententiam non ſemel, ſed quoties ab admiſſis peccatis ad ipſum pænitentes confugerint, poſſent liberari. Alius eſt præterea Baptiſmi, & alius Pænitentiæ fructus. Per baptiſmum enim Chriſtum induentes, nova prorſus in illo efficimur creatura, plenam & integram peccatorum omnium remiſſionem conſequentes; ad quam tamen novitatem & integritatem per Sacramentum Pænitentiæ ſine magnis noſtris fletibus, & laboribus, divina id exigente juſtitia, pervenire nequaquam poſſumus. Et Can. 2. *Si quis, Sacramenta confundens, ipſum Baptiſmum Pænitentiæ Sacramentum eſſe dixerit, quaſi hæc duo Sacramenta diſtincta non ſint, atque idea Pænitentiam non recte ſecundam poſt naufragii tabulam appellari; anathema ſit.*

III. Probatur ex Patribus. Tertullianus lib. *de Pænit.* cap. 7. *Hæc igitur venena providens Deus, clauſa licet ignoſcentiæ janua, & intinctionis ſera obſtructa, aliquid adhuc patere permiſit. Collocavit in veſtibulo Pænitentiam ſecundam, quæ pulſantibus patefaciat.* Et cap. 4. Pænitentiam vocat, *ſecundam poſt naufragium tabulam.* Et cap. 7. *Secundam ſpem.* Cyprianus epiſt. 52. *Miror autem, quoſdam ſic obſtinatos eſſe, ut dandam non putent Lapſis Pænitentiam, aut Pænitentibus exiſtiment veniam denegandam, cum ſcriptum ſit: memento unde cecideris, & age Pænitentiam, & fac priora opera. Quod utique ei dicitur, quem conſtat cecidiſſe, & quem Dominus hortatur per opera rurſus exurgere, quia ſcriptum eſt: Eleemoſyna a morte liberat, & non utique ab illa morte, quam ſemel Chriſti Sanguis extinguit, & a qua nos ſalutaris baptiſmi, & Redemptoris noſtri gratia liberavit, ſed ab ea, quæ per delicta poſtmodum ſerpit.* Athanaſius lib. *de Peccato in Spiritum Sanctum* ad Serapionem. *Eſt inter Pænitentiam, & Baptiſma non leve diſcrimen. Quem enim pænitet, is deſinit quidem peccare, ſed tamen retinet vulnerum cicatrices: qui autem baptizatur, jam veterem hominem exuit; tum ſuperne renovatur, quaſi de integro regeneratus Spiritus gratia.* Pacianus epiſt. 3. ad Sympronianum. *Baptiſmus Sacramentum eſt dominicæ Paſſionis; Pænitentiæ venia meritum Confitentis. Illud omnes adipiſci poſſunt, quia gratiæ Dei donum eſt; ideſt gratuita donatio; labor vero iſte paucorum eſt, qui poſt caſum reſurgunt, qui poſt vulnera convaleſcunt, qui lacrymoſis vocibus adjuvantur, qui carnis interitu reviviſcunt.* Joannes Chryſoſtomus homil. 9. in Epiſtolam ad Hebreos. *Novos facere eſt ſolius Baptiſmi, Pænitentiæ autem eſt, eos, qui, novi facti ſunt, deinde in peccatis inveteraverunt, liberare a vetuſtate, ſolidoſque reddere; ad illum autem ſplendorem non licet reducere: illic enim totum eſt gratia.* Auguſtinus Serm. 195. alias 41. ex homiliis quinquaginta: *ægrotant homines, mittunt ad Eccleſiam, vel portantur ad Eccleſiam, & baptizantur, & renovantur, & fælices hinc erunt. Sed non ipſa eſt cauſa Pænitentiæ. Qui nondum accepit Baptiſmum, nondum violavit Sacramentum: qui autem violavit Sacramentum, male & perdite vivendo, & ideo remotus eſt ab Altari, ne judicium ſibi manducet, & bibat, mutet vitam, corrigat ſeſe, & reconcilietur, cum vivit, dum ſanus eſt.*

IV. Probatur rationibus. I. Peccata, quæ committuntur poſt baptiſmum, dimittuntur longe difficilius, quam peccata, quæ ante baptiſmum perpatrantur: ergo ad ea delenda non ſufficit baptiſmi Sacramentum, vel ejus memoria, ſed requiritur ſpeciale Pænitentiæ Sacramentum. Antecedens eſt doctrina S. Auguſtini homil. 50. inter quinquaginta cap. 5., ubi loquens de peccatis commiſſis a baptizatis, hæc habet. *Non ſufficit mores in melius commutare, & a factis malis recedere, niſi etiam de his, quæ facta ſunt, ſatisfiat Deo per pænitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis Sacrificium, cooperantibus Eleemoſynis.* Eſt pariter Doctrina Tridentini ſeſſ. 14. cap. 2. *Per baptiſmum Chriſtum induentes nova prorſus in illo efficimur Creatura, plenam & integram peccatorum omnium remiſſionem conſequentes; ad quam tamen novitatem, & integritatem per Sacramentum Pænitentiæ ſine magnis noſtris fletibus, & laboribus, divina id exigente juſtitia, pervenire nequaquam poſſumus, ut merito Pænitentia laborioſus quidam baptiſmus a SS. Patribus dictus fuerit.* II. Baptizati, qui peccant poſt baptiſmum, ut reſurgant, & ſanentur, non remitti debent ad baptiſmum, & ejus memoriam, ſed ad labores Pænitentiæ, & ad Eccleſiæ claves: ergo non ſufficit baptiſmus. Antecedens eſt do-

ctrina

ctrina Patrum, & præcipue Cypriani in tractatu *de Lapsis*, & in multis ex ejus Epistolis, & Tridentini sess. 14. Can. 2. *Si quis Sacramenta confundens ipsum baptismum Pœnitentiæ Sacramentum esse dixerit, quasi hæc duo Sacramenta distincta non sint, atque ideo Pœnitentiam non recte secundam post naufragium tabulam appellari: anathema sit.* III. In Sacramento Pœnitentiæ est subjectum, Minister, forma, materia, & effectus, qui sunt omnino diversi & distincti ab illis, qui sunt Sacramenti baptismi: ergo est Sacramentum omnino diversum. Probatur Antecedens. Subjectum Pœnitentiæ est tantum homo baptizatus, Baptismi est quilibet homo; Minister illius est Sacerdos, hujus vero homo quicunque; Materia illius sunt peccata, & actus Pœnitentis, hujus est aqua; forma illius sunt verba absolutionis, hujus sunt verba baptizantis; effectus illius est remissio actualium peccatorum, hujus vero etiam originalis remissio. IV. Sacramentum baptismi est initerabile, adeoque imprimit characterem; non sic vero Sacramentum Pœnitentiæ, quod iterari potest, & characterem non imprimit.

Objiciunt I. Ad Ephes. 5. Apostolus tribuit omnem mundationem baptismo, scribens: *ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ*: ergo Pœnitentia vel non mundat, vel mundat per baptismum, quod idem est ac dicere per memoriam ejus. II. Habemus in Evangelio baptismum Pœnitentiæ, quem prædicavit Joannes in peccatorum remissionem: ergo si hoc est Pœnitentiæ Sacramentum, a Sacramento baptismi non est distinctum. III. Augustinus pluribus in locis docet, & præcipue lib. 2. *de gratia, & peccato originali* cap. 39. & 40. Lib. 1. *de nuptiis, & concupiscentia* cap. 23. Lib. 6. *contra Julianum* cap. 13. & 18. Lib. 3. *ad Bonifacium* cap. 3., quod omnia peccata, etiam commissa post baptismum, per baptismum ipsum dimittuntur: ergo ex Augustino Sacramentum Pœnitentiæ non est distinctum a Sacramento Baptismi. IV. S. Thomas interpretans verba illa Apostoli ad Hebr. 6. *Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cælestæ . . . . & prolapsi sunt; rursus renovari ad Pœnitentiam*; nomine Pœnitentiæ renovandæ intelligit baptismum. V. Scriptura non loquitur de baptismo, & Pœnitentia tanquam de duobus Sacramentis specie, & numero distinctis; quod probatur, quia Christus, quando misit discipulos ad prædicandum Evangelium, dedit eis potestatem non solum baptizandi, sed etiam remittendi peccata: legitur enim Matth. 28. *Euntes ergo docete omnes gentes; baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, et Spiritus Sancti*. Et rursus. *Quodcunque solveris super terram, erit solutum & in Cælis*. VI. Baptismus non solum remittit peccatum originale, sed etiam peccata actualia; unde Augustinus: *lavacro regenerationis non tantum peccata præterita, sed etiam posterius admissa remittuntur*: ergo Sacramentum Baptismi non est distinctum a Sacramento Pœnitentiæ. VII. Eadem est gratia regenerativa, & gratia suscitativa; sed illa est effectus baptismi: ergo pariter hæc. VIII. S. Fulgentius lib. de fide ad Petrum cap. 30. vocat baptismum *Sacramentum Fidei, & Pœnitentiæ*; ergo nullam inter hæc Sacramenta differentiam agnoscit.

Respondemus ad I. quod quamvis omnis mundatio, respectu peccatorum antecedentium, tribuatur baptismo vere & effective, respectu vero peccatorum subsequentium, tribuitur baptismo fundamentaliter, præsuppositive, & dispositive, quia nemo per Sacramentum Pœnitentiæ mundari potest, nisi ille qui fuerit antecedenter baptizatus; quum Baptismus sit Sacramentorum omnium janua.

Ad II. Ideo Joannes vocavit baptismum suum, quem ipse prædicabat, & conferebat, baptismum Pœnitentiæ, quia tota ejus vis a Pœnitentia dependebat; at non ita est in baptismo Christi, ut diximus, quando de discrimine inter baptismum Christi, & Joannis agebamus.

Ad III. Augustinus tribuit remissionem peccatorum baptismo in ea ratione, qua intelligit, Baptismum esse dispositionem quandam, seu fundamentum præsuppositum ad obtinendam peccatorum veniam, ministerio clavium Ecclesiæ. Et hæc sunt ejus verba, quibus suam mentem aperit lib. 1. de nuptiis, & concupiscentia cap. 33. *Peccata, quæ posterius humana ignorantia, vel infirmitate, contrahuntur, in baptismo remittuntur, non ut baptisma, quoties* pec-

peccatur, toties repetatur, sed quia eo ipso, quod semel datur, fit ut non solum antea, verum etiam postea, quorumlibet Peccatorum venia fidelibus impetretur. Quid enim prodesset vel ante baptismam Pænitentia, nisi baptismus sequeretur, vel postea, nisi præcederet? In ipsa quoque oratione dominica, quæ quotidiana est nostra mundatio, quo fructu, quo effectu diceretur, dimitte nobis debita nostra, nisi ab eis, qui baptizati sunt diceretur?

Ad IV. dicitur a P. Boucat, quod Apostolus ibi loquitur de Pænitentia veteris legis, ut perstringat Judæos, qui putabant, baptismum renovari posse, sicut Pænitentia, quam prædicabat Joannes Baptista; non vero loquitur de Sacramento Pænitentiæ novæ legis, tanquam a Sacramentobaptismi indistincto; & addit, quod hæc est solutio S. Thomæ. At clarius & rectius verba illa explicat diss. 4. §.9.

Ad V. Idem P. Boucat cum hac distinctione respondet: „ Christus suos mitten-
„ do Discipulos dedit eis potestatem
„ baptizandi simul, & remittendi pecca-
„ ta diversimode, concedo; eodem mo-
„ do, nego. Constituit eos baptismi mi-
„ nistros ordinarios, extraordinarios
„ laicos: Pænitentiæ vero solos Presby-
„ teros, & hoc per modum jurisdictio-
„ nis; quo circa laici, Subdiaconi, &
„ Diaconi, etiam de via extraordinaria,
„ defectu potestatis jurisdictionis, a pec-
„ catis absolvere non possunt. Omnis
„ igitur, qui absolvit, potest & baptizare;
„ sed non e contra „.

Ad VI. Distinguitur propositio illa: baptismus etiam peccata actualia dimittit; ante baptismi susceptionem commissa, conceditur; post baptismi susceptionem; subdistinguitur; radicaliter, conceditur; formaliter negatur; distinctio patet ex dictis.

Ad VII. distinguitur major; gratia regenerativa & suscitativa eadem est, materialiter, seu entitative, conceditur; formaliter, & in esse sacramentali, negatur. Quanvis enim gratia habitualis, quæ dicitur generalis, ab omnibus Sacramentis conferatur, adeoque in hoc sensu dici possit eadem; gratia vero specialis ab unoquoq; Sacramēto diversimode confertur; Baptismus enim Confert per modum regenerationis; Confirmatio per modum roboris, & fortitudinis; Pænitentia per modum medicinæ, & curationis; Eucharistia per modum cibi, & confortationis &c.

Ad VIII. dicitur, quod S. Fulgentius appellat baptismum Sacramentum fidei, & Pænitentiæ respectu Infidelium Adultorum, qui non admittuntur ad baptismum, nisi aliquam de commissis peccatis Pænitentiam præmittant, ut ibidem S. Fulgentius se explicat; non vero respectu illorum, qui peccant post baptismum, de quibus intelligenda est controversia.

Dicimus III. nullum esse in hac vita peccatum irremissibile.

I. Probatur ex Scripturis. Matth. 18. ubi a Christo traditur potentia peccata dimittendi, nulla fit distinctio peccatorum; dicitur enim: *Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo; & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in Cælo*. II. ad Corinth. 2. Apostolus post pænitentiam suscepit, & Ecclesiæ tradidit incestuosum Corinthium, quem prius Satanæ tradiderat; scribens: *Nam & ego, quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi*: quæ verba obiiciebat Ambrosius Novatianis lib. 1. *de Pænitentia* cap. 7. *Jus sibi vindicavit Paulus acceptum, non usurpavit indebitum*. Et cap. 16. *Cum igitur Apostolus peccatum remiserit, qua vos auctoritate dimittendum negatis? Quis reverentior Christi, Novatianus, an Paulus? Sed noverat Paulus Dominum misericordem, noverat Dominum Jesum severitate magis Discipulorum affensum, quam misericordia*. Insuper plurima quoque sunt antiqui Fæderis testimonia, quibus peccata omnia, etsi immania, remissibilia esse perhibetur. Isaiæ 1. 16. *Lavamini, mundi estote, . . . quiescite agere perverse, discite benefacere . . . & venite, & arguite me, dicit Dominus: si fuerint peccata vestra ut coccinnum, quasi nix dealbabuntur, & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt*. Ezechielis 18. 21. *Si impius egerit Pænitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est . . ., vita vivet, & non morietur; omnium iniquitatum ejus non recordabor*; & infra: *Nunquid voluntatis meæ est mors impii . . . ., & non convertatur a viis suis, & vivat?* Quibus verbis adhærens S. Petrus ait epist. 2. cap. 3. 9. *Nolens aliquos perire, sed omnes ad pænitentiam reverti*.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Cælestinus epist. 1. ad EpiscoposGalliæ. *Hor-*

Horremus tantæ impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate desperet, quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere, & periclitantem sub onere peccatorum hominem pondere, quo se expediri desiderat, liberare. Quid hoc, rogo, aliud est, quam morienti mortem addere, ejusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere, cum Deus ad subveniendum sit paratissimus, & invitans ad pænitentiam sic promittat: Peccator quacunque die conversus fuerit, peccata ejus non imputabuntur ei. Salutem homini adimit, quisquis mortis tempore pænitentiam ei denegaverit. Leo Magnus epist. 151. ad Theodorum Forojuliensem Episcopum. *Multiplex misericordia Dei ita lapsibus subvenit humanis, ut non solum per baptismi gratiam, sed etiam per Pænitentiæ medicinam spes vitæ reparetur æternæ, ut qui regenerationis dona violassent, proprio se judicio condemnantes ad remissionem criminum pervenirent: sic divinæ bonitatis præsidiis ordinatis, ut indulgentia Dei, nisi supplicationibus Sacerdotum, nequeat obtineri. Mediator enim Dei, & hominum Homo Christus Jesus hanc Præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem Pænitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos, ad Communionem Sacramentorum per januam Reconciliationis admitterent. Cui utique operi incessabiliter ipse Salvator intervenit, nec unquam ab his abest, quæ ministris suis exequenda commisit, dicens: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationē seculi, ut si quid per servitutem nostram bono ordine, & gratulando impletur affectu, non ambigamus per Spiritum Sanctum fuisse donatum.* Refertur cap. *Multiplex*. Dist. 1. *de Pænitentia*. Gregorius Magnus lib7. Moral. cap. 2. *Per veram pænitentiam, quamvis multa & gravissima sint peccata, per misericordiam Dei facile relaxantur, & apud misericordiam suam leve est peccatum quod relaxatur.* Innocentius III. Serm. 1. in Festo Conversionis Pauli. *Nullus præ multitudine & magnitudine peccatorum desperet, quia Deus non solum recipit pænitentes, verum etiam attrahit peccatores: nam a diebus Joannis Baptistæ Regnum Æternum vim patitur, & violenti diripiunt illud. Nullus omnino desperet, quia Deus patiens, & misericors, & præstabilis super malitiam, suavis, & mitis, & copiosus in misericordia omnibus invocantibus se; quia non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat.*

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Romanum, in quo sexaginta Episcopi damnaverunt Novatiani errorem, & quorum judicio se subscripserunt cæteri per orbem Episcopi, quod testatur Eusebius lib. 6. hist. cap. 43., satis probat, nullum esse peccatum, quod per pænitentiam sit irremissibile. Pariter in Cappadocia damnatus fuit error Novatiani in Concilio, quod memorat Firmilianus, illius Provinciæ Metropolitanus in sua ad S. Cyprianum epistola. Pluribus quoque Conciliis idem error damnatus est in Africa, ut legitur in epistola Synodica, quæ est 54. inter illas S. Cypriani. Et præcipue Alexandriæ legimus quoque proscriptum, & apud Dionysium Alexandrinum, & apud Eusebium lib. 7. hist. cap. 8. Denique Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 1. *Si ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum esset, ut justitiam, in baptismo, ipsius beneficio, & gratia, susceptam, constanter tuerentur, non fuisset opus, aliud ab ipso baptismo Sacramentum ad peccatorum remissionem esse institutum. Quoniam autem Deus, dives in misericordia, cognovit figmentum nostrum, illis etiam vitæ remedium contulit, qui sese postea in peccati servitutem, & Dæmonis potestatem tradidissent, Sacramentum videlicet Pænitentiæ, quo lapsis post baptismum, beneficium mortis Christi applicatur. Fuit quidem Pænitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam & justitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui baptismi Sacramento ablui postulassent, ut perversitate abjecta & emendata, tantam Dei offensionem cum peccati odio, & pio animi dolore, detestarentur. Unde Propheta ait: Convertimini, & agite pænitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Dominus etiam dixit: nisi pænitentiam egeritis, omnes similiter peribitis; & Princeps Apostolorum Petrus peccatoribus baptismo initiandis pænitentiam commendans dicebat: pænitentiam agite, & baptizetur unusquisq; vestrum. Porro nec ante adventum Christi Pænitentia erat Sacramentū, nec est post adventū ipsius cuiquam ante baptismum. Dominus autem Sacramentum Pænitentiæ tunc præcipue instituit,*

tait tunc præcipue, cum a mortuis excitatus insufflavit in Discipulos suos dicens: accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Quo tamen insigni facto, & verbis tam perspicuis, potestatem remittendi, & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles, post baptismum lapsos, Apostolis, & eorum legitimis successoribus, fuisse communicatam, universarum Patrum consensus semper intellexit; & Novatianos, remittendi peccata potestatem olim pertinaciter negantes magna ratione Ecclesia Catholica, tanquam hæreticos, explosit, atque condemnavit. Quare verissimum hunc illarum verborum Domini sensum sancta hæc Synodus probans, & recipiens, damnat eorum commentitias interpetrationes, qui verba illa ad potestatem prædicandi verbum Dei, & Christi Evangelium annunciandi, contra hujusmodi Sacramenti institutionem, falso detorquent.

IV. Probatur ex Patribus Græcis. Chrysostomus lib. 3. *de Sacerdotio* cap. 4. *Nostris Sacerdotibus non corporis lepram, verum animæ nævas, non dico purgatos probare, sed purgare prorsus concessum est.* Gregorius Nyssenus de vita Moysis, seu de vita perfecta: *Moyses rursum per lapidem inundare aquis eremum fecit. Quæ res quantum qualeque sit Pænitentiæ Sacramentum, docet: Nam qui post quam semel biberunt e lapide, quanvis ad ventrem, & Ægyptias voluptates lapsi, bonorum privatione, ac doloris perpessione in deserto condemnentur: possunt tamen virtute pænitentiæ lapidem, quem dereliquerunt, invenire, ac fontes, quos delinquendo absecrarunt, pænitendo reserare.* Et Orat. in eos, qui durius & acerbius alios judicant: *Quid enim est aliud Pænitentia, nisi dissolatio & aversia præteritorum, quæ vel re, vel cogitatione sunt admissa? Qui vero cognita Pænitentiæ utilitate adhuc in flagitiorum, & impietatis cœno volutatur, similis est illi servo, qui Dominum sibi iratum sciens, in ejus conspectu sceleratè se gerit, peccatumque duplicat.* Cyrillus Alexandrinus in Joan. lib. 12. cap. 56. *Qua ratione divinæ naturæ dignitatem ac potestatem discipulis suis Salvatar largitus est. Quia certe absurdum non est, peccata remitti posse ab illis, qui Spiritum Sanctum in se ipsis habeant. Nam cum ipsi remittunt, aut detinent, Spiritus, qui habitat in iis, per eos remittit, aut detinet; erit autem id per eos duobus, ut arbitror, modis; primum baptismo, deinde pænitentia. Nam aut credentes, & vitæ sanctimonia probates homines ad baptismum inducunt, & indignos inde diligenter expellunt; aut Ecclesiæ filios peccantes quidem increpant, pænitentibus autem indulgent. Sicut Paulus olim fornicantem apud Corinthios in perniciem carnis tradebat, ut spiritus ejus salvaretur, recepitque rursus, ne majore submergeretur dolore.* Basilius Seleucius Orat. in Jonam: *Vestiti sunt saccis a majore usque ad minorem, & clamaverunt ad Deum in fortitudine, & conversus est quilibet a via sua mala. Hæc veræ pænitentiæ sunt indicia, lugens anima, lacrymantes aculi, discessio a malitia, impietatis fuga, carnis contritio, animi compressio, injustitiæ devitatio. His peccatam purgatur, his divinum decretum cedere non erubescit, Deus solvit sententiam, & corrigit periculum. Enim vero humani generis amator vultus appropinquantem veneratus pænitentiam, supplicanti paret; lacrymantem liberat, compatitur flenti, victoriosum emittit. Vidit enim, inquit, Deus opera eorum, qaod conversi sunt a viis suis malis. Pænitentia pænitentiam peperit. Hamines mutantur, & Deus Pænitentia ducitur. O divinam bonitatem, ad qualem dignitatem evexit pænitentiam? Homines lacrymantur, & Deus mutatur; mortales lugent, & solvit sententiam Immortalis. Non enim vult mortem peccatoris, sed ut convertatur ad ipsum, & vivat.*

V. Probatur ex Patribus Latinis. Tertullianus lib. de Pænitentia cap. 4. *Vivo, inquit Dominus, & Pænitentiam malo, quam mortem: ergo Pænitentia vita est, cum præponitur morti. Eam tu peccator, mei similis, (imo me minor, ego enim præstantiam in delictis meam agnosco) ita invade, ita amplexare, ut naufragus alicujus tabulæ fidem. Hæc te peccatorum fluctibus mersum perlavabit, & in portum divinæ clementiæ protelabit.* Et cap. 7. *Nemo idcirco deterior sit, quia Deus melior est, toties delinquendo, quoties ignoscitur. Cæterum finem utique evadendi habebit, cum offendendi non habebit. Evasimus semel; hactenus periculosis nosmetipsos inferamus, & si iterum evasuri videamur. Plerique naufra-*

gia liberati, exinde repudium, & navi, & mari dicunt, & Dei beneficium, salutem suam scilicet, memoria periculi honorant. Laudo timorem, diligo verecundiam; nolunt iterum divinæ misericordiæ oneri esse; formidant videri inculcore, quod consecuti sunt; bona certe sollicitudine iterum experiri vitant, quod semel didicerunt timere. Ita modus temeritatis testatio est timoris. Timor autem hominis, Dei honor est; sed enim pervicacissimus hostis ille nunquam malitiæ suæ otium facit. At quin tunc maxime sævit, cum hominem plene sentit liberatum; tunc plurimum accenditur, dum extinguitur. Doleat, & ingemiscat necesse est, venia peccatorum permisso, tot in homine mortis opera diruta, tot titulos damnationis retro suæ erasos. Dolet, quod ipsum, & Angelos eius, Christi servus ille peccator judicaturus est &c. Hæc igitur venena ejus providens Deus, clausa licet ignoscentiæ janua, & intinctionis sera obstructa, aliquid adhuc permisit patere. Collocavit in vestibulo pœnitentiam secundam, quæ pulsantibus patefaciat. Sed jam semel, quia jam secundo, sed amplius nunquam, quia proxime frustra. Non enim, & hoc semel satis est? Habes, quod jam non merebaris, amisisti enim quod acceperas. Si tibi indulgentia Domini accommodat, unde restituas, quod amiseras, iterato beneficio gratus esto, nedum ampliato; majus est enim restituere, quam dare, quoniam miserius est perdidisse, quam omnino non accepisse. Verum non statim succidendus, ac subruendus est animus desperatione, si secundæ quis Pœnitentiæ debitor fuerit: pigeat sane peccare rursus, sed rursus pœnitere non pigeat; pigeat iterum periclitari, sed non iterum liberari. Neminem pudeat. Iteratæ valetudinis iteranda medicina est. Gratus in Dominum extiteris, si quod tibi Dominus offert, non recusaverit. Offendisti, sed reconciliari adhuc potes. Cyprianus epist. 34. Statueramus quidem jam pridem, frater charissime, participato invicem nobiscum consilio, ut qui in persecutionis infestatione supplantati ab Adversario, & lapsi fuissent, & sacrificiis se illicitis maculassent, agerent diu pœnitentiam plenam, & si periculum infirmitatis urgeret, pacem sub ictu mortis acciperent. Nec enim fas erat, aut permittebat paterna pietas, & divina clementia, Ecclesiam pulsantibus claudi, & dolentibus ac deprecantibus spei salutaris subsidium denegari, ut de seculo recedentes sine communicatione & pace ad Dominum demitterentur, quando permiserit ipse, qui legem dedit, ut ligata in terris, etiam in cælis ligata essent; solvi autem possent illic, quæ hic prius in Ecclesia solverentur. Hilarius Can. 18. in Matthæum. Neque fas est, nos ex præscripto legis dandæ veniæ numero concludi, cum per Evangelii gratiam sine modo nobis a Deo fuerit indulta. Pacianus epist. 1. ad Sympronianum Novatianum. Nunquam Deus non pœnitenti comminaretur, nisi ignosceret pœnitenti. Solus hoc, inquies, Deus poterit. Verum est; sed, & quod per Sacerdotes suos facit, ipsius potestas est. Nam quid est illud, quod Apostolis dicit: quæ ligaveritis in terris, ligata erunt & in Cælis &c. Cur hoc, si ligare hominibus, ac solvere non licebat? An tantum hoc solis Apostolis licet? ergo & baptizare solis licet, & Spiritum Sanctum dare solis, & solis gentium peccata purgare; quia totum hoc non aliis, quam Apostolis imperatum est. Quod si uno in loco & resolutio vinculorum, & Sacramenti potestas datur, aut totum ad nos ex Apostolorum forma, & potestate deductum est, aut nec illud ex decretis relaxatum: ego, inquit, fundamentum posui, alius autem super ædificat. Hoc ergo superædificamus, quod Apostolorum doctrina fundavit. Denique, & Episcopi Apostoli nominantur, sicut de Epaphrodito Paulus edisserit: Fratrem, & Commilitonem, inquit, meum, vestrum autem Apostolum. Si ergo & lavacri, & crismatis potestas majorum & longe charismatum ad Episcopos inde descendit, & ligandi quoque jus adfuit, atque solvendi. Quod etsi nos ob nostra peccata temererie vindicamus; Deus tamen illud, ut Sanctis, & Apostolorum cathedram tenentibus non restabit, qui Episcopis etiam unici sui nomen indulsit. Et Parænesi ad Pœnitentiam. Apocalypsis septem Ecclesiis, nisi pœnitentiam egerint, comminatur. Neque utique non pœnitentibus comminaretur, nisi ignosceret pœnitentibus. Etiam ipse Deus dicit: memento unde excideris, & fac pœnitentiam; & iterum: cum ingemueris, salvus eris. Ambrosius lib. 2. de Pœnitentia cap. 27. Lazarum Judæi interficere volebant. Nonne merito eorum successores vos fore cognoscitis, quorum du-

ritiæ

ritiæ hæredes eſtis? Nam & vos indignamini, & contra Eccleſiam congregatis Concilium; quia videtis mortuos in Eccleſia reviviſcere, & peccatorum indultu venia reſuſcitari. Itaque, quod in vobis eſt, per invidiam vultis interficere reſuſcitatos. Sed Ieſus non revocat beneficia, imo cumulo ſuæ liberalitatis amplificat. Reviviſcit ſolicite reſuſcitatū, & celebratæ reſurrectionis gratia lætus ad Cænam venit, quam ei ſua præparavit Eccleſia, in qua ille, qui fuerat mortuus, vivus inter diſcumbentes cum Chriſto invenitur. Et Exhortatione ad agendam Pænitentiam. *Baptizatur homo, ſi poſtea deſertor, violatorque Sacramenti fuerit, peccat, & Deum repellit a ſe. Si autem agat Pænitentiam ex toto corde, ubi Deus videt, ſalvabitur, ſicut vidit cor Davidis, quando increpatus a Propheta graviter, poſt comminationes terribiles Dei, exclamavit dicens: Peccavi: & mox audivit: abſtulit peccatum tuum. Quantum valent tres ſyllabæ? Tres enim ſyllabæ ſunt: Peccavi: ſed in iſtis tribus ſyllabis flamma ſacrificii cordis ejus ad cælum aſcendit. Ergo qui egerit veraciter pænitentiam, & ſolutus fuerit a ligamento, quo erat conſtrictus, & a Chriſti corpore ſeparatus, ut bene poſt pænitentiam vixerit, cum defunctus fuerit ad Dominum vadit, ad requiem vadit, Regno Dei non privabitur, & a populo Diaboli ſeparabitur.* Et Lib. 2. *de Pænitentia* cap. 4. num. 26. *Omnibus converſis pollicetur veniam, quia ſcriptum eſt: omnis quicunque invocaverit nomen Domini, ſalvus erit.* Et lib. 1. cap. 2. *Dominus nullum crimen excepit, qui peccata donavit omnia.* Hieronymus epiſt. ad Oceanum de Bigamia. *Fruſtra mortuus eſt Chriſtus, ſi aliquos vivificare non poteſt. Mentitur Joannes Baptiſta, & digito Chriſtum, & voce demonſtrans: Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi, ſi ſunt adhuc in ſæculo, quorum Chriſtus peccata non tulerit.* Denique S. Auguſtinus cum lib. 1. *de Serm. Domini in monte* dixiſſet, eſſe aliquod peccatum ad mortem, quod remitti non poteſt, libro tamen *Retractationum* 2. cap. 19. num. 7. ait. *Addendum fuit, ſi in hac tam ſcelerata mentis perverſitate finierit hanc vitam. Quoniam de quocunque peſſimo in hac vita conſtituto, non eſt utique deſperandum; nec pro illo imprudenter oratur, de quo non deſperatur.*

VI. probatur Rationibus I. Si eſſet peccatum aliquod irremiſſibile per pænitentiæ Sacramentum, vel hoc eſſet ex defectu auctoritatis in miniſtro, vel ex defectu poteſtatis a Chriſto Domino traditæ eidem miniſtro; ſed ex nullo ex his duobus capitibus: ergo nullum eſt peccatum per pænitentiæ Sacramentum irremiſſibile. Probatur Minor. Non ex primo, quia auctoritas, quam miniſter habet, eſt univerſalis, & ad quæcunque peccata remittendi; neque ex ſecundo, quia Chriſtus poteſtatem miniſtris traditam non limitavit, nec ad tempus, nec ad crimina: ergo &c. II. Ideo Adverſarij dicunt, aliqua peccata eſſe a Sacerdotibus irremiſſibilia, quia Deus illorum remiſſionem ſibi ſoli reſervavit; ſed hoc eſt falſum: ergo &c. Probatur minor: quia ex S. Paciano epiſt. 1. ad Sympronianum, *quod per ſuos Sacerdotes facit Chriſtus, ſua poteſtas eſt.* Et epiſt. 3. *Quod ego facio, id non meo jure, ſed Domini: Dei enim ſumus adiutores.* Ex quibus deinoe infert, quod ſemper Chriſtus ſolus eſt cauſſa principalis remiſſionis peccatorum; Sacerdotes vero ſunt tantum cauſa miniſterialis: *quare, ſive baptizamus, ſive ad pænitentiā cogimus, ſeu veniam petentibus relaxamus, Chriſto id Auctore tractamus.* III. Scripturarum teſtimonia, per quæ Sacerdotibus confertur poteſtas remittendi peccata, non ſunt de aliquibus tantum peccatis, ſed de omnibus, etiam de gravioribus; & quæ in Deum ipſum committuntur: ergo ex nullo capite Scripturarum probari poteſt, quod ſit peccatum aliquod per Eccleſiam irremiſſibile. Antecedens eſt doctrina Sancti Ambroſii lib. de *Pænitentia* cap. 3. *Deum nullam feciſſe diſtinctionem, qui miſericordiam ſuam promiſit omnibus, & relaxandi licentiam Sacerdotibus ſuis ſine ulla exceptione conceſſit.* IV. Si Eccleſiæ claves extenduntur ad quæcunque crimina ſolvenda, nullum erit in Eccleſia peccatum irremiſſibile: ſed ita de facto extenduntur Eccleſiæ claves: ergo &c. Minor eſt doctrina S. Hilarii can. 16. in Matt. ad verba illa Matthæi: *tu es Chriſtus filius Dei vivi*; pro quibus explicandis exclamat. *O in nuncupatione novi nominis fælix Eccleſiæ fundamentum, dignaque ædificatione illius petra, quæ infernas leges, & tartari portas, & omnia mortis clauſtra*

dissolvent! O beatus Cæli Janitor, cujus arbitrio claves æterni aditus traduntur, cujus terrestre judicium præjudicata auctoritas sit in Cælo; ut quæ in terris, aut ligata sint, aut soluta, statuisti, ut eandem conditionem obtineant, & in Cælo.

Opponunt I. Quamvis ex Scripturis, & ex Patribus constet, quod Ecclesiæ Ministri habeant potestatem remittendi peccata, quæ commissa fuerint ante baptismum, non tamen constat, quod habeant illam remittendi peccata, quæ baptismum sequuntur: ergo saltem peccata commissa post baptismi susceptionem sunt irremissibilia. II. Etsi concedatur, quod Apostolis fuerit a Deo tributa potestas remittendi omnia peccata, non ex hoc tamen evincitur, quod fuerit aliis hæc eadem facultas concessa. III. Aliud est denegare Ecclesiæ auctoritatem ligandi, per quam potest imponere pænarum vincula, & quæ a nemine negatur; aliud est denegare auctoritatem solvendi, quam Deus sibi soli reservavit. IV. Nec Ecclesiæ traditio, nec ejusdem praxis, probare poterunt unquam, quod peccata omnia, etiam enormia, fuerint ab Ecclesiæ Ministris remissa primis saltem Ecclesiæ seculis. V. Morinus lib. 9. *de Pænitentia* cap. 28. asserit, blasphemiam in Spiritum Sanctum, seu Fidei negationem, & Apostasiam, prioribus seculis nunquam a Deo, & ab Ecclesia veniam obtinuisse: ergo saltem hoc crimen putatum fuit in Ecclesia irremissibile. VI. Athanasius epist. 4. ad Serapionem testatur, Origenem, & Theognostum putasse, peccatum in Spiritum Sanctum fuisse ab Ecclesia irremissibile, & hæc sunt ejus verba: *Prisci certe Viri, Origenes, eruditissimus & laboriosus scriptor, & Theognostus admirandus ille & studiosus homo . . . . . aiunt, illam esse in Spiritum Sanctum blasphemiam, cum ii, quibus in baptismate donum Spiritus sancti tribuitur, ad peccata recidunt, ideoque illos remissionem non consecuturos ajunt; quemadmodum & Paulus Apostolus in epistola ad Hæbreos ait: impossibile est &c. Idipsum ambo dicunt.* VII. Ipsemet Athanasius de blasphemia in Spiritum Sanctum idem tulit judicium, quod scilicet sit irremissibile, verbis hisce, quæ habet in epist. 4. ad Serapionem n. 12. *Cum autem illos* (Pharisæos) *de multis criminibus prius accusaret Salvator, quod scilicet legem de parentibus latam propter pecuniam transgrederentur, & Prophetarum dicta respuerent &c. . . . . ., attamen hortabatur eos, ut pænitentiam agerent. Verum, ubi ipsum dicerent in Beelzebub ejicere dæmonia, non hoc ultra peccatum simpliciter, sed blasphemiam dixit esse tantam, ut qui talia proferre ausi essent, nec pænam effugere, nec veniam obtinere possent.* VIII. Alii etiam Patres Conclusioni nostræ adversantur, & sunt Firmilianus in epist. ad S. Cyprianum, quæ est inter Cyprianicas 75. *Non quasi a nobis remissionem peccatorum consequantur, sed ut per nos ad intelligentiam delictorum suorum convertantur, & Domino plenius satisfacere cogantur.* Pacianus in epist. 3. ad Sympronianum, de blasphemia in Spiritum Sanctum dicit: *non remittetur, nec in hoc seculo, neque in futuro.* Ambrosius lib. 2. de Pænitentia cap. 4. loquens de Pharisæis, qui opera Christi Diabolo tribuebant, scribit. *Hos ergo, qui hæc loquuntur, negat ad veniam pertinere.* Et paulo post. *Responsum est igitur a Domino blasphemiæ Pharisæorum; & ideo his potestatis suæ gratiam negat, quæ in remissionem peccatorum est, qui cælestem ejus potestatem diabolico fultam suffragio vindicarunt.* Hieronymus epist. 149. ad Marcellum de eodem crimine in Spiritum Sanctum scribit: *Manifestum est, peccatum in Spiritum Sanctum ideo non posse dimitti, quod habeat blasphemiam, ut cum videas in virtutibus Deum, Beelzebub calumnieris in factis. Doceat igitur* (Novatianus) *aliquem negatorem Beelzebub vocasse Christum, & ultro referam gradum, negatorem non posse veniam consequi post ruinam.*

Respondemus ad I. ex Ambrosio lib. 1. *de Pænitentia* cap. 6., quod Ecclesiæ potestas eadem est, tam pro remittendis peccatis, quæ committuntur ante baptismum, quam pro illis relaxandis, quæ baptismum sequuntur. *In baptismo utique remissio peccatorum omnium Sacerdotes vindicent? Unum in utroque mysterium est. Sed dicis, quia in lavacro operatur mysteriorum gratia, quid in Pænitentia? Nonne Dei nomen operatur? Quid ergo? Ubi vultis vindicatis vobis Dei gratiam, ubi vultis repudiatis? Sed hoc insolentis arrogantiæ, non sancti timoris est, ut fastidio vobis sint, qui volunt agere pænitentiam.*

Ad

Ad II. respondet S. Pacianus epist. 1. verbis hisce: *ergo, & baptizare solis licet Apostolis, & Spiritum Sanctum dare solis, & solis gentium peccata purgare, quia totum hoc, non aliis, quam Apostolis imperatum est? .... Si ergo & lavacri, & Chrismatis potestas majorum longe Charismatum ad Episcopos inde descendit, & ligandi quoque jus adfuit, atque solvendi, ut in probationibus est dictum.*

Ad III. Ex Ambrosio lib. 1. de Pænitentia cap. 2. dicimus, quod eadem est potestas in Ecclesia & ligandi, & solvendi: *Dominus par jus esse voluit solvendi, & ligandi, qui utrunque pari conditione permisit*. Insuper ad Dei misericordiam spectat, quod potior sit in Ecclesia potestas solvendi, quam ligandi. Denique, ex eodem Ambrosio, inutilis est Pænitentia quando spe veniæ est destituta. *Nemo potest bene agere Pænitentiam, nisi qui speraverit indulgentiam* Et cap. 16. *Frustra dicitis vos* (Novatiani) *prædicare pænitentiam, qui tollitis fructum pænitentiæ. Homines enim ad aliquod studium, aut præmiis, aut fructibus, incitantur; omne autem studium torpescit dilatione.*

Ad IV. Praxis Ecclesiæ, ac ejusdem constans & perpetua traditio, satis constaut ex communi Ecclesiarum omnium voto; quo impium Novatianorum Dogma proscriptum fuit, & in Africa, & in Italia. Insuper ubique Ecclesia consuevit pænitentes quoscunque ad pacem, & veniam admittere. Denique Conciliorum decreta evincunt, quod nusquam Ecclesia a Christi pietate in quibuscunque criminibus dimittendis descivit.

Ad V. Morinus priora sua verba in ulteriori editione his aliis verbis emollivit, & explicavit: *Non fuit a me dictum de certa quadam specie peccati, quæ sit ex natura sua irremissibilis, cum nulla sit ejusmodi; sed de nonnullis gravium peccatorum circumstantiis, propter quas Deus impiis istis auxilia pænitendi subtrahit*. Morini explicationem nihilominus non admittit Tournely, immo potius deridet verbis hisce. „ At frigida profecto videtur expositio hæc, & merum effugium: perinde enim est, peccatum aliquod ex se irremissibile esse, ac peccatum tam grave esse, ut nunquam pænitentiæ gratiam Deus propter illud largiatur; cum impossibile sit peccatum sine Pænitentia, dimitti; quod agnovit ipse Morinus eodem citato capite 28. n. 16., ubi scribit: ea reciprocatione quadam inter se connecti, nempe Deum peccato veniam denegare, & Deum gratiam Pænitendi non inspirare, sine qua non potest a tanto crimine ad pietatem converti. „.

Ad VI. dicitur, quod Origenes, & Theognostus dixerunt, peccatum in Spiritum Sanctum esse irremissibile, non absolute, & simpliciter, sed dumtaxat cõparate ad peccata Ethnicornm. Cæterum Origenes sic pro sententia Catholicorum lib. 3. contra Celsum scribebat: *Jam ergo peccantes, quam severa est disciplina, præcipue contaminatos libidine, quos e sua Republica ejiciunt nostri ..... resipiscentes haud secus, quam redivivos recipiunt, tandem post longiorem melioris mentis approbationem.*

Ad VII. Athanasius putavit, blasphemiam in Spiritum Sanctum, tunc esse irremissibilem, quando cum finali impænitentia conjungitur, secus vero quando ab hac est sejuncta. En sua verba in tractatu de communi essentia Patris, & Filii, & Spiritus Sancti n. 49. *Sunt alii, qui in Spiritum Sanctum impingunt, qui scilicet in Christi Deitatem blasphemiat dicunt, aiuntque in Beelzebub, Principe dæmoniorũ, ejicit dæmonia. De istis intelligendum est, quod ait: non remittetur neque in præsenti seculo, neque in futuro. Quin, & hoc observandum est, non dixisse Christum blasphemanti, & Pænitentiam agenti, remissionem dandam non esse, sed blasphemanti, id est in blasphemia perseveranti. Quandoquidem nullum est peccatum irremissibile apud Deum illis, qui vere ex animo, & ut par est pænitentiam agunt.*

Ad VIII. Firmilianus intelligendus est, quod Sacerdotes non dimittant peccata anctoritate propria, sed potestate a Christo ipsis tributa. Pacianus voluit, blasphemiam in Spiritum Sanctum esse graviorem, quam peccata Gentilinm, non vero esse irremissibilem. Ambrosius ideo censuit, blasphemiam in Spiritum Sanctum dici irremissibilem, quia hujus criminis paucissimi sunt homines, quos vere pæniteat. Hieronymus denique contra Novatianos agens hoc argumento utebatur, quod etiamsi detur, & concedatur, blasphemiam in Spiritum Sanctum esse

se

se irremissibilem, non per hoc tamen Novatiani recte ac legitime deducebant, alia crimina pariter irremissibilia esse.

DISSERTATIO CCCLXI.

De existentia Sacramenti Pœnitentiæ. An Christus Dominus concesserit Ecclesiæ potestatem remittendi peccata? An detur Forum Ecclesiæ exsternum pro Censuris? An detur Forum internum Ecclesiæ pro Peccatis? Et quid dicendum de errore Marci Antonii de Dominis, Spalatensis Archiepiscopi, & Apostatæ, de peccatis occultis, & manifestis?

RIMO, Novatus voluit, illos, qui Idolis immolassent, ad mysteria admittendos non esse, sed a Deo peccati remissionem impetrare debere, nullam tribuens Sacerdotibus potestatem, qua potuissent lapsos, & si pœnitentes, contritos, & confessos, absolvere. Testantur Cyprianus lib.4. cap.2., Eusebius lib. 6. cap.39., Socrates lib.4. cap.23., Ambrosius lib.4. *de Pœnitentia* cap. 2. *Et hic Novatus* tertio seculo floruit.

Secundo, Meletius, qui erat Episcopus Thebidos, Lapsos ad pœnitentiam non admittebat, nisi post longum tempus, dicens, se hac potestate præditum a Deo non fuisse, sed Deum sibi solum eandem præservasse. Testis est Epiphanius hæresi 68, Et hic floruit Seculo quarto.

Tertio, Acesius Novatianus dixit, non in Sacerdotum, sed in Dei solius situm esse potestate, illud peccati genus solvere, quod Scripturæ vocant *peccatum ad Mortem*. Refert Coccius tom. 2. Thesauri lib.7. *de Pœnitentia* art.1. ex Sozomeno lib.1. cap.21.

Quarto, Sympronianus, pariter Novatianus, asserebat, solum Deum ignoscere pœnitenti, & post baptismum non esse licitum pœnitere, quia mortale peccatum Ecclesia dimittere non potest. Testis est quoque Pacianus epist.1. & 3. ad Sympronianum. Et hi ambo eodem seculo quarto floruerunt.

Quinto, Protestantes nostrorum temporum, ut testatur P. Boucat, negant Forum internum, in quo Peccata per modum judicii a Sacerdotibus remittantur, quanvis concedant Forum exsternum, in quo absolvuntur a Censuris. Et hæc sunt ejus verba Differt. 4. *de Pœnitentiæ Sacramento* §. 7. „ Pœnitentiæ Sacramentum est judicium „ latum, ut Reus absolvatur quantum „ ad pœnam, & ligetur quantum ad „ pœnam pro peccatis satisfactoriam. „ Illud docet S.Thomas 3.par.q.17. art. „ 1., sed a Christo nato hujusmodi judi- „ cium latum est in foro Ecclesiæ, & „ probatur ex traditione, qua constat, „ esse duplex forum ecclesiasticum, „ unum scilicet exsternum, quo absolute „ pœnitentes, aut censura aliqua, aut aliis „ pœnis astringuntur; alterum internum, „ quo sacramentaliter reconciliantur, „ itaut mirum sit, Protestantes illud re- „ tinere, istud vero abnegare, cum „ utrunque auctoritate, ratione, & usu „ comprobetur. „

Sexto, Marcus Antonius de Dominis, Archiepiscopus & Apostata Spalatensis, lib.

lib.5. de republica Eccleſiaſtica, ex Frailen tom. 4. tract. 1. diſput. 2. art. 2. quæſt. 5. in Corollario „ fatetur quidem, Sacerdotes novæ legis habere poteſtatem revera ſolvendi, ac ligandi peccatores apud Deum; at non reſpectu omnium peccatorum, ſed dumtaxat quorundam. Duplicis quippe generis peccata diſtinguit, quorum quædam ita occulta ſunt & latentia, ut nulla ratione exterius pateant, nec ullum afferant Eccleſiæ ſcandalum, qualis eſſet V. G. deliberata animi interna voluntas adulterandi, nullo exteriori ſigno manifeſtata: quædam vero ita notoria ſunt & publica, ut Eccleſiæ ſcandalum afferant, ejuſque ſanctitatem inficiant, ut homicidium, adulterium publicum &c. Docet autem, occulta peccata non inducere vinculum, nec ligare, niſi apud Deum, a quo ſolo poſſunt diſſolvi recte, & immediate: quare ſi peccator occultus coram Deo perfecte contritus, ejuſmodi peccati veniam exoret, eam confequitur, nec tenetur peccatum illud Sacerdotibus per Confeſſionem exponere; ſi vero ita exponat, ut a Sacerdote abſolvatur, hæc abſolutio prorſus erit inutilis & otioſa; tum quia, inquit, peccatum iſtud remiſſum eſt, antequam peccator accedat ad Eccleſiam, tum quia Eccleſia non poteſt ſolvere, quod ipſa non ligavit. Quatenus vero peccata ſunt publica, remittuntur a Deo directe & immediate, ut ſunt offenſiva Dei, & ab Eccleſia, quatenus ſunt offenſiva Eccleſiæ; idque duntaxat poſt peractas ſatiſfactiones, & perpeſſos labores pænitentiales. Ex quibus colligit, quod & ſi abſolutio Eccleſiæ pænitentibus non proſit, quantum ad remiſſionem occultorum peccatorum; nihilominus, inquit, SS. Patres hortati ſunt pænitentes, ut ab Eccleſia poſtularent ligationem, & ſolutionem pro criminibus occultis, eo quod impoſiti Pænitentiæ labores eis prodeſſent, ut fructus, & effectus interioris Pænitentiæ; exercitia quippe durioris Pænitentiæ a Sacerdotibus iniuncta, argumenta erant contriti ac humiliati cordis „.

Dicimus I. Chriſtum Dominum tribuiſſe Eccleſiæ poteſtatem dimittendi peccata,

I. Probatur ex Scripturis. Chriſtus tradidit Petro, & Succeſſoribus ejus, claves ligandi, & ſolvendi, hoc eſt remittendi, vel retinendi peccata: Matth. 16. *Tibi dabo claves Regni Cælorum, & quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatū & in Cælis, & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.* Quæ verba explicans Tertull. in Scorpiaco cap. 10. ſcribit: *Si adhuc clauſū putas Cælum, memento claves ejus hic Dominum Petro, & per eum Eccleſiæ reliquiſſe.* Item Chriſtus poteſtatem eandem omnibus Apoſtolis tribuit Matthæi 18. *Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cælo, & quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cælo.* Et hæc eadem verba Patres Africani intellexerunt de poteſtate ſolvendi, & retinendi peccata, ut legitur in ipſorum epiſtola ſynodica, quæ eſt inter illas Cypriani 54. Inſuper hanc eandem poteſtatem, quam Chriſtus promiſerat Apoſtolis Matthæi 18., defacto contulit iiſdem Joannis 20. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos: accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Denique hac eadem poteſtate uſi ſunt Apoſtoli, & præcipue Paulus erga Corinthium inceſtuoſum II. ad Corinth. 2., quem tradidit Satanæ, & poſtmodum eidem veniam indulſit, dicens: *nam & ego quod donavi, ſi quid donavi, propter vos in perſona Chriſti:* quæ verba ſic explicavit Ambroſius lib. 1. *de Pænitentia* cap. 7. *Ut ſibi vindicavit Paulus acceptum, non uſurpavit indebitum.* Et cap. 26. *Cum igitur Apoſtolus peccatum remiſerit, quà vos auctoritate dimittendum negatis? Quis reverentior Chriſti, Novatianus, an Paulus? Sed noverat Paulus Dominum miſericordem, noverat Dominum Ieſum ſeveritate magis Diſcipulorum offenſum, quam miſericordia.*

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Clemens Romanus, vel quiſquis alius Conſtitutionum Apoſtolicarum eſt Auctor, lib. 2. cap. 11. his verbis Epiſcopum alloquitur. *In Eccleſia ſede ſermonem faciens, ut qui poteſtatem habens judicandi eos, qui peccarunt: quoniam vobis Epiſcopis dictum eſt: quodcunque ligaveritis ſuper terram, erit ligatum & in Cælo &c. Iudica igitur poteſtate fretus tanquam Deus.* Gregorius Magnus homil. 26. in Evangelia. *Ecce non ſolum de ſemetipſis ſecuri fiunt, ſed etiam alie-*

alienæ obligationis potestatem relaxationis accipiunt, principatumque superni judicis sortiuntur, ut vice Dei quibusdam peccata retineant, quibusdam relaxent. Sic eos a Deo decebat erigi, qui tantum pro Deo conseserant humiliari. Ecce qui districtum Dei judicium metuunt, animarum judices fiunt, & alios damnant, qui semetipsos damnari metuebant. Horum profecto nunc in Ecclesia Episcopi locum tenent; ligandi, atque solvendi auctoritatem suscipiunt, qui gradum regiminis sortiuntur. Grandis honor, sed grave pondus istius honoris. Durum quippe est, ut qui nescit moderamina vitæ suæ, judex vitæ fiat alienæ.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Ancyranum, quod habitum est anno 314. statuit pænitentias pro peccatorum varietate, & Can.4. hæc habet. *De iis, qui vi sacrificarunt, & propterea ad Idola prausi sunt, quicunque abducti quidem, & lætiore habitu accesserunt, & veste sumptuosiore usi fuut, & parati prandii, non ægre id ferentes participes fuerunt, visum est anno audire, tribus autem annis substerni, ac supplices esse, soli autem orationi duobus annis communicare, & tunc ad id quod est perfectum accedere.* Et Can.7. *Hi qui secundo, & tertio sacrificaverunt coacti, quatuor annis pænitentiæ subiiciantur, duobus autem aliis sine oblatione communicent, & septimo anno perfecte recipiantur.* Et Can.24. *Quidam Sponsam habens, sororem ejus violavit, & gravidam reddidit, postmodum desponsatam sibi duxit uxorem; illa vero, quæ corrupta est, laqueo se peremit. Hi, qui fuerunt conscii, post decennem satisfactionem jussi sunt suscipi, secundum gradus pænitentiæ constitutos.* Concilium Laodicenum Can.2. *De his, qui diversis facinoribus peccaverunt, & perseverantes in oratione confessionis, & Pænitentiæ, conversionem a malis habuere perfectam, pro qualitate delicti, talibus pænitentiæ tempus impensum, propter clementiam, & bonitatem Dei communio concedatur.* Concilium Eleberitanum Can. 76. *Si quis Diaconum se permiserit ordinari, & postea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquando commiserit, si sponte fuerit confessus, placuit eum, acta legitima pænitentia, post trienuium accipere communionem; quod si alius detexerit, post quinquennium acta pænitentia accipere communionem laicam debere.* Concilium Tridentinum sess.14.cap.1. *de Pænitentia. Quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis potestatem remittendi, & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos, Apostolis, & eorum legitimis Successoribus, fuisse communicatam, universorum Patrum consensus semper intellexit; & Novatianos, remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Ecclesia Catholica, tanquam hæreticos, explosit, atque condemnavit.* Et Can. 5. ejusdem sessionis. *Si quis dixerit, verba illa Domini Salvatoris: accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt, non esse intelligenda de potestate remittendi, & retinendi peccata in Sacramento Pænitentiæ, sicut Ecclesia Catholica ab initio semper intellexit; detorserit autem contra institutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem prædicandi Evangelium: anathema sit.*

IV. Probatur ex Patribus. Joannes Chrysostomus Homil. 80. ad Populum Antiochenum. *Si fueris antiquatus a peccato, per pænitentiam te renova: num pænitentem licet salvari? Maxime. Totam vitam in peccatis absumpsi, & si pænitentiam egero, salvabor? Maxime. Unde constat? Ex Domini Clementia. Ne tuæ confidas pænitentiæ: tua nanque pænitentia tanta nequit peccata delere. Si sola foret pænitentia, jure timeres: sed post quam cum pænitentia commiscetur Dei misericordia; confide, quoniam tuam vincit nequitiam. Multum est enim misericors Deus, & tantum clement, ut neque filio pepercerit, ut ingratos servos redimeret. Nec mihi dicas: nimium peccavi, & quomodo possum salvari? Tu non potes, tunc potest Dominus, & ita delet peccata, ut nec eorum remaneat vestigium &c. Si vel infinita quis habens vulnera pænitentiam egerit, & aliquid fecerit boni, sic ea Deus delet, ut neque cicatricem, neque vestigium, neque peccatorum ostendat indicium. Sicut in corpore vulnera sunt, & medicamina, itidem in anima peccata sunt, & pænitentia. Et quid loquar animadverte. Vulnus, & medicamentum; peccatum, & pænitentia.* Ambrosius lib.9. epist. 76. *Ubi pœna præscribitur, debet esse pænitentia peccatorum: ubi remissio datur, gratia est. Præcedit Pænitentia, sequitur gratia. Neque ergo Pænitentia sine gratia, neque gratia sine pænitentia. Debet*

bet enim pænitentia prius damnare peccatum, ut gratia poſſit abolere. Ideo typum legis accipiens Joannes, baptizavit in Pænitentia, Chriſtus ad gratiam. Hieronymus ad cap.2. Joelis. *Si poſt pænitentiam tantam ubertatem Deus rerum omnium pollicetur, quid reſpondebit Novatus negans pænitentiam, & reformari poſſe peccatores in priſtinum ſtatum, ſi digna fecerint opera pænitentiæ? In tantum enim Deus recipit pænitentes, ut vocet eos populum ſuum, & nequaquam afferat confundendos, & habitaturum ſe in eorum medio repromittat.* Auguſtinus epiſt. 108. *Agunt homines ante baptiſmum pænitentiam de ſuis prioribus peccatis, ita tamen ut etiam baptizentur, ſicut ſcriptum eſt in Actis Apoſtolorum. Pænitentiam agite, & baptizetur unusquisque veſtrum in nomine Domini Ieſu Chriſti, & dimittentur vobis peccata veſtra. Agunt etiam homines pænitentiam, ſi poſt baptiſmum ita peccaverint, ut excommunicari, & poſtea reconciliari mereantur: ſicut agunt in omnibus Eccleſiis illi, qui proprie pænitentes appellantur &c. Eſt etiam Pænitentia bonorum, & humilium fidelium pene quotidiana, in qua pectora tundimus dicentes: dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Neque enim ea nobis dimitti volumus, quæ dimiſſa non dubitamus in baptiſmo; ſed illa utique, quæ humanæ fragilitati, quamvis parva, tamen crebra ſubrepunt.*

V. Probatur rationibus I. Præcepit Apoſtolus, Presbyteros debere eſſe judices Chriſtianorum in temporalibus rebus, ſi quæ inter illos jurgia naſcerentur: ergo multo magis iidem Presbyteri debent eſſe Judices in Conſcientiæ rebus examinandis, ac judicandis. Antecedens patet ex epiſt. 1. ad Corinth. cap.6., ubi Paulus hæc ſcribit. *Audet aliquis veſtrum habens negotium adverſus alterum judicari apud iniquos, & non apud Sanctos? An neſcitis quoniam Sancti de hoc mundo judicabunt? Et ſi in vobis judicabitur mundus, indigni eſtis, qui de minimis judicetis? Neſcitis quoniam Angelos judicabimus, quanto magis ſecularia? Secularia igitur judicia, ſi habueritis contemptibiles, qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad judicandum.* Ad quæ reſpexit Gratianus Can. 32. cauſa 11. quæſt. 1. *Si qui ex fratribus negotia habent inter ſe, apud cognitores ſeculi non judicentur, ſed apud Presbyteros Eccleſiæ, quidquid illud eſt dirimatur, & omnimode obediant ſtatutis eorum.* II. Ubi ſunt delicta, & ſunt Rei delictorum, ibi debent eſſe Judices; ſed ubi ſunt Iudices, ibi debet eſſe tribunal judiciale: ergo ſi inter Chriſtianos ſunt crimina, & ſunt criminum Rei; inter Chriſtianos debent eſſe Judices, & forum pariter judiciale; atqui hoc nequit eſſe, niſi tribunal Sacramenti Pænitentiæ: ergo &c. Hanc rationem ſic illuſtrat S. Proſper lib.2. de vita contemplativa cap.2. *Ipſis proprie animarũ curandarum ſollicitudo commiſſa eſt, qui pondus populi ſibi commiſſi viriliter ſuſtinentes, pro peccatis omnium, velut pro ſuis, infatigabiliter ſupplicant Deo. Qui ac velut quidam Aaron incenſum contriti cordis, & humiliati ſpiritus offerentes, quo placatur Deus, avertunt iram futuræ animadverſionis a Populo, qui per Dei gratiam fiunt divinæ voluntatis Judices &c. Ipſi januæ civitatis æternæ, per quos omnes, qui credunt in Chriſtum, ingrediuntur ad Chriſtum: ipſi Janitores, quibus claves datæ ſunt Regni Cælorum.* III. Pro judicio Peccatorum conveniebat, ut Deus in hac vita inſtitueret forum, in quo partes ſuas agerent Miſericordia ſimul, & Juſtitia; ſed hoc eſſe non poterat, niſi forum Eccleſiæ: ergo conveniens fuit, ut pro judicandis peccatis in Eccleſia Deus forum judiciale inſtitueret; quod eſt Pænitentiæ forum. IV. Ex una parte non expediebat, ut Deus in hac vita fineret peccatores eſſe ſine remedio, & peccata eſſe ſine ſupplicio; ſed hoc totum peragitur in Pænitentiæ foro; ergo expediens fuit, ut Chriſtus in Eccleſia pro peccatis forum Pænitentiæ inſtitueret.

Dicimus II. dari forum externum Eccleſiæ pro Cenſuris.

I. Probatur ex Scripturis. I. ad Corinth. 6. *Audet aliquis veſtrum habens negotium adverſus alterum judicari apud iniquos, & non apud Sanctos? An neſcitis, quoniam Sancti de hoc mundo judicabunt? Et ſi in vobis judicabitur mundus, indigni eſtis, qui de minimis judicetis? Neſcitis quoniam Angelos judicabimus, quanto magis ſecularia? Secularia igitur judicia ſi habueritis, contemptibiles qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad judicandum.* Quibus verbis ex communi Patrum intelligentia forum eccleſia-

sticum aperte insinuatur, & pro rebus secularibus, & pro judiciis etiam spiritualibus, non tantum internum, sed etiam externum; quod quidem Ambrosius lib. 1. de Pænitentia cap. 2. solis Catholicis adjudicavit, non vero Hæreticis, qui veros Sacerdotes non habent. *Hoc sibi recte Ecclesia vindicat, quæ veros Sacerdotes habet: Hæresis vindicare non potest, quæ Sacerdotes Dei non habet. Non vindicando autem ipsa, de se pronuntiat, quod cum Sacerdotes non habeot, jus sibi vindicare non debet sacerdotale. Ita in impudenti contumacia prudentem cernimus confessionem.* It super Apostolus forum Ecclesiæ externum pro Censuris insinuavit I. ad Corinth. 5., ubi incestuosum Corinthium excommunicavit. *Ego quidem absens corpore, præsens autem Spiritu, jam judicavi, ut præsens, eum, qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Jesu Christi, congregatis vobis, & meo Spiritu, cum virtute Domini nostri Jesu Christi tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis, ut Spiritus salvus sit in die Domini nostri Jesu Christi.* Et II. ad Corinth. 2., ubi eundem Corinthium incestuosum, jam excōmunicatione ligatum, absolvit. *Si quis autem contristavis, non me contristavit, sed ex porte, ut non onerem omnes vos, sufficit illi qui ejusmodi est, objurgatio hæc, quæ fit a pluribus, ita ut e contrario magis donetis, & consolemini, ne forte abundantiori tristitia absorbeatur, qui ejusmodi est. Propter quod obsecro vos, ut confirmetis in illum charitatem. Ideo enim & scripsi, ut cognoscam experimentum vestrum, an in omnibus obedientes sitis. Cui autem aliquid donastis; & ego &c.* Quibus verbis explicandis applicat Morinus *de administratione Sacramenti Pænitentiæ* lib. 1. cap. 3. hæc Tertulliani verba. *Hoc pretio dominus veniam addicere instituit; hac Pænitentiæ compensatione redimendam proponit impunitatem. Cum enim provolavit hominem, magis relevat; cum squalidum facit, magis mundatum reddit; cum accusat, excusat; cum condemnat, absolvit. Eam igitur tu peccator ita invade, ita amplexare, ut naufragus alicujus tabulæ fidem. Hæc te peccatorum fletibus mersum perlavabit, & in portum divinæ clementiæ protelabit. Rape accasionem inopinatæ felicitatis, ut ille tu, nihil quondam penes Deum, nisi stilla situlæ, & areæ pulvis, & vasculum figuli, arbor exinde fias illa, quæ penes aquas seritur, & in foliis perennat, & tempore suo fructus agit, quæ non ignem, non securim videbit. Nam temporali afflictione æterna supplicia, non dicam frustratur, sed extinguit.*

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Innocentius epist. 3. cap. 4. Exuperio, qui eum interrogaverat, cur communicantes viri cum adulteris uxoribus non conveniant, cum contra uxores in consortio Adulterorum manere videantur? respondet verbis hisce. *Super hoc christiana religio adulterium in utroque sexu pari ratione condemnat. Sed viros suos mulieres non facile de adulterio accusant, & non habent latentia peccata vindictam. Viri autem liberius uxores adulteras apud Sacerdotes deferre consueverunt, & ideo mulieribus, prodita eorum crimine, communio denegatur: virorum autem latente commisso, non facile quisquam ex suspicionibus abstinetur, qui utique submovebitur, si ejus flagitium detegatur. Cum ergo par causa sit, interdum probatione cessante, vindictæ ratio conquiescit.* Gregorius Magnus homil. 27. in Evangelia. *Ecce non solum de semetipsis securi fiunt, sed etiam alienæ obligationis potestatem relaxationis accipiunt, principatumque superni judicis sortiuntur, ut vice Dei quibusdam peccata retineant, quibusdam relaxent. Sic eos a Deo decebat erigi, qui tantum pro Deo consenserant humiliari. Ecce qui districtum Dei judicium metuunt, animarum judices fiunt, & alios damnant, vel liberant, qui semetipsos damnari metuebant. Horum profecto nunc in Ecclesia Episcopi locum tenent, ligandi atque solvendi potestatem suscipiunt, qui gradum regiminis sortiuntur. Grandis honor, sed grave pondus istius honoris. Durum quippe est, ut qui nescit moderamina vitæ suæ, judex vitæ fiat alienæ.* Adducitur etiam a Morino loco citato, & a P. Boucat, Clemens Romanus lib. 2. Constitutionum Apostolicarum cap. 5., & præcipue cap. 11., ubi his verbis Episcopum alloquitur. *In Ecclesia sede sermonem faciens, ut qui potestatem habeas judicandi eos, qui peccarunt. Quoniam vobis Episcopis dictum est: quodcunque ligaveritis super terram, erit ligatum & in Cælo &c. Judica igitur Episcope potestate fretus tanquam Deus.* Insuper docet cap. 10., Epis-

Episcopum, qui peccatori temere parcit, Reum esse; cap. 12. præscribit, qua ratione Episcopus delinquentibus veniam concedere debeat, & cap. 16. ait *Cum vero delinquentem aliquem videris, acerbe ferens, jube eum ejici foras. De Ejecto doleant Diaconi, eumque observent, & extra* Ecclesiam *contineant, & postea jubebis ingredi, & facta examinatione, an pæniteat, sitque dignus, qui in Ecclesiam ex toto admittatur, castigo illum jejunii duarum, aut trium, aut quinque septimanarum, ut delicti genus, & ratio poposcerit, atque ita absolve eum.* Et cap. 20. pariter explicat ecclesiastici Fori auctoritatem. Quanvis enim Eruditi negent genuinum fœtum Apostolicarum Constitutionum librum S. Clementis esse, omnes tamen conveniunt, ipsarum Auctorem esse perantiquum, & fortassis alterius Romani Pontificis sententias collegisse, & sub Sancti Clementis nomine publicasse.

III. Probatur ex Conciliis. Quanvis Canones, qui dicuntur *Apostolorum*, Critici eruditi inficientur, vere ab Apostolis fuisse conditos, conveniunt tamen fere omnes, eos fuisse conditos in primis Ecclesiæ Conciliis, & sub Apostolorum nomine fuisse evulgatos. Hos igitur allegare, tanquam Conciliorum sanctiones, nemo poterit nobis jure prohibere. Igitur ad rem nostram sequentes Canones afferuntur. Scilicet 9., in quo legitur. *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, vel quilibet ex Sacerdotali Catalogo, facta oblatione non communicaverit, aut causam dicat, ut si rationabilis fuerit, veniam consequatur; aut si non dixerit, communione privetur, tanquam qui populo causa læsionis extiterit, dans suspicionem de eo, qui sacrificavit, quod recte non obtulerit.* Et 10. *Omnes fideles, qui ingrediuntur Ecclesiam, non autem perseverant in Oratione, nec sanctam Communionem percipiunt, veluti inquietitudines Ecclesiæ commoventes, convenit communione privari.* Et 24. *Laicus semetipsum abscindens, annis tribus communione privetur, quia suæ vitæ insidiator exstitit.* Et 31. *Si quis Episcopus secularibus potestatibus usus Ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur, & segregentur omnes, qui illi communicant.* Et 43. *Subdiaconus, aut Lector, aut Cantor similia faciens, aut desinat, aut communione privetur. Similiter etiam Laicus.* Et 48. *Si quis Laicus uxorem propriam pellens, alteram, vel ab alio dimissam duxerit, communione privetur.* Et ex iis, qui triginta quinque numerantur, & quos supra quinquaginta Græci recipiunt: 11. *Si adversus Fidelem aliqua accusatio intendatur, ut fornicationis, vel adulterii, vel alicujus alterius prohibitæ actionis, & convictus fuerit, ad Clerum ne promoveatur.* Et 21. *Si quis Christianus oleum deferat in Templum gentium, vel in Synagogam Judæorum in eorum festis, ut lucernam accendat, segregetur.* 22. *Si quis Clericus, vel Laicus a Sancta Ecclesia ceram, vel oleum auferat, segregetur.* 23. *Vas aureum, vel argenteum, vel velum sanctificatum nemo amplius in suum usum convertat: hoc fit enim præter jus, & contra legem. Si quis autem deprehensus fuerit, mulctetur.* Eadem habent Concilium Ancyranum, quod habitum est anno 314. Can. 4. Concilium Laodicenum Can. 2. Concilium Eliberitanum Can. 76., quos Canones in præterita conclusione attulimus, ac recitavimus.

IV. Probatur ex Patribus. Cyprianus epist. 55. *Opto omnes in Ecclesiam regredi: opto universos commilitones nostros intra Christi castra, & Dei Patris domicilia concludi; remitto omnia, multa dissimulo studio, & voto colligendæ fraternitatis, etiam quæ in Deum commissa sunt, non pleno judicio religionis examine delictis, plusquam oportet, remittendis pene ipse delinquo.* Et epist. Ad Antonianum. *De eo tamen, quod statuendum esse circa caussam lapsorum distuli, ut cum quies & tranquillitas data esset, & Episcopis in unum convenire indulgentia divina permitteret: tunc communicato, & librato de omnium collatione consilio, statueremus, quid fieri oporteret; si quis vero ante Concilium nostrum statutum lapsis temere communicare voluisset, ipse a communione abstineretur &c.* Et paulo post. *Secundum quod antea fuerat destinatum, persecutione sopita, cum data esset facultas in unum conveniendi copiosus Episcoporum numerus, quos integros & incolumes fides sua, & Domini tutela protexit, in unum convenimus, & scripturis diu ex utraque parte prolatis, temperamentum salubri moderatione libravimus, ut nec in totum spes communicationis, & pacis, lapsis denegaretur, ne plus desperatione deficerent, & eo quod sibi Ecclesia clauderetur, secuti seculum gentiliter vive-*

rent. Nec tamen rursus censura evangelica solveretur, ut ad communicationem temere prosilirent, sed traheretur diu Pœnitentia, & rogaretur dolenter paterna clementia, & examinarentur causæ, & voluntas, & necessitates singulorum, secundum quod libello continetur, quem ad te pervenisse confido, ubi singula placitorum capita conscripta sunt. S. Pacianus adversus Sympronianum epist.3. *Ego plantavi, Apollo irrigavit, sed Deus incrementum dedit: ergo neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Quare sive baptizamus, sive ad Pœnitentiam cogimus, seu veniam Pœnitentibus relaxamus, Christo id auctore tractamus. Tibi videndum est. an Christus hoc possit, an Christus hoc fecerit...... Jam quam argute caput illud absolvis, quod ego posui, datam Episcopis potestatem, ut quæ ligassent in terris, ligata essent in Cœlis. Dicis,hoc non ad fideles, sed ad Catechumenos pertinere: ut baptizandis adhuc scilicet populis solvi liceret crimina, vel teneri...... Quod si ad gentes hanc solvendi licentiam, vel ligandi spectasse concedam, multa magis ad baptizatos pertinuisse convincam. Nam si is solvi potuit, vel ligari, qui non habuit vinculum, quanto magis ille, quem fidei jura tenuerunt. Ais, posuisse Matthæum: si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum solus cum solo,ac statim subjunxisse Dominum; quæcunque solveris in terra, soluta erunt & in Cœlis, ut ad fratris offensam pertinere videatur. Age, non vides, quod supra dicit, si in te peccaverit frater tuus; hic vero addit; amen dico vobis, quæcunque solveritis in terra &c. Illud uni jussit, hoc pluribus relaxavit; illud ipse solvit, in quem admittitur; hoc vero Ecclesia: illud sine Sacerdote, sine fratribus; hoc ab omnibus impetratur. Quæcunque solveritis, inquit, omnino nihil excipit. Quæcunque, inquit, vel magna, vel modica.* Ambrosius lib.1.de Pœnitentia cap. 2. *Sed ajunt se Domino deferre Pœnitentiam, cui soli remittendorum criminum potestatem reservent. Immo nulli majorem injuriam faciunt, quam qui ejus volunt mandata rescindere, commissum munus refundere. Nam cum ipse in Evangelio suo dixerit Dominus Jesus; accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta erunt, quis est ergo qui magis honorat, utrum qui mandatis obtemperat, an qui resistit. Ecclesia in utroque servat obedientiam, ut peccatum & alliget, & relaxet &c. ...... Sed ajunt, se, exceptis gravioribus criminibus, relaxare veniam levioribus. Non hoc quidem auctor vestri erroris Novatianus ait, qui nemini dandam pœnitentiam putavit, ea scilicet contemplatione, ut quod ipse non posset solvere, non ligaret; ne ligando sperari faceret a se solutionem. In eo igitur patrem vestrum propria damnatis sententia, qui distinctionem peccatorum facitis, quæ solvenda a vobis putetis, & quæ sine remedio esse arbitremini. Sed Deus distinctionem non facit,qui misericordiam suam promisit omnibus, & relaxandi licentiam sacerdotibus suis sine ulla exceptione concessit.*

V. Probatur ex Legibus fecularium Principum. Constantinus Magnus audiens Novatistarum appellationem ab Ecclesiæ judicio ad se ipsum factam, exclamavit:*Onrabida furoris audacia! Sicuti in causis Gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt*; quod refert Optatus Milevitanus lib.1. pag.44. Et præterea statuit hanc legem, quæ legitur in fine Codicis Theodosiani. *Multa enim, quæ in judicio captiosa præscriptionis vincula non patiantur,investigat, & promit sacrosanctæ religionis auctoritas.* Ad quæ addit P.Boucat.„.
„ Hoc edictum suo munivit calculo
„ Theodosius, hoc suo Carolus Magnus,
„ hoc Ludovicus Pius, qui illud in sua
„ transtulit capitularia lib.6.cap.281. Il-
„ lud ipsum refert Gratianus II. q.1.cap.
„ 35. *Quicunque*.„

VI. Probatur rationibus I. Ecclesiæ Personæ sunt extra seculi forum, & possunt delinquere, ut delinquere possunt illi, qui sunt sub Ecclesiæ foro: ergo pro hominibus Ecclesiæ judicandis debet dari forum, quod sit a seculi foro separatum; sed hoc nequit esse, nisi forum Ecclesiæ: ergo datur forum Ecclesiæ externum. II. Dantur delicta, quæ sunt externa, & quorum judicium ad Ecclesiam pertinet; sed de his non possunt Laici Judices judicium ferre: ergo ferre debent judices Ecclesiastici; atqui hoc idem est, ac Ecclesiæ forum externum statuere pro censuris: ergo dari debet forum externum Ecclesiæ pro censuris. III. Dari debet forum illud in Ecclesia, quod omni ævo in illa fuit, & pro personis, & pro cri-

criminibus ecclesiasticis; sed ex perpetua traditione habemus, forum hoc omni tempore in Ecclesia extitisse: ergo &c. IV. Forum illud admitti debet in Ecclesia, quod Laici Principes in sua ditione falsi sunt non esse, nec illud unquam aut usurparunt, aut usurpare intentarunt; immo potius admiserunt, & adjuvarunt; sed hoc est forum externum Ecclesiæ pro censuris: ergo &c.

Dicimus III. Dari in Ecclesia Forum internum pro peccatis.

I. Probatur ex Scripturis. Matthæi 18. *Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo; & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in Cælo.* Quæ verba expendens Augustinus serm. 8. *de verbis Domini* cap. 2. inquit; *Dicit ergo aliquis, quid prodest Ecclesia, si jam Confessor voce dominica resuscitatus prodit? Quid prodest Ecclesia confitenti, cui Dominus ait; quæ solveritis in terra, soluta erunt & in Cælo? Ipsum Lazarum attende, cum in vinculis prodit; jam vivebat confitendo, sed nondum liber ambulabat vinculis irretitus. Quid ergo facit Ecclesia, cui dictum est, quæ solveritis, soluta erunt, nisi quod ait Dominus continuo ad Discipulos, solvite illum, & sinite abire?* Joannis 20. *Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* De hac auctoritate loquens Chrysostomus lib. 3. *de Sacerdotio* hæc scribit. *Qui terram incolunt, atque in ea versantur, his commissum est, ut ea, quæ in cælis sunt, dispensent: iis dotum est, ut potestatem habeant, quam Deus optimus neque Angelis, neque Archangelis datam esse voluit. Neque enim ad illos dictum est: quæcunque alligaveritis in terra, erunt alligata & in Cælo; & quæcunque solveritis in terra, erunt soluta & in Cælo. Habent quidem & terrestres Principes vinculi potestatem, verum corporum solum. Id autem, quod dico, Sacerdotum vinculum, ipsam etiam animam contingit, atque ad Cælos usque pervadit; usque adeo, ut quæcunque inferne Sacerdotes confecerint, illa eadem Deus superne rata habeat, ac servorum sententiam Dominus confirmet. Etenim quidnam hoc aliud esse dicas, nisi omnium rerum cælestium potestatem illis a Deo concessam? Quorumcunque, ait, peccata retinueritis, retenta sunt. Quænam absecra potestas hac una major esse queat? Pater omnifariam filio potestatem dedit. Cæterum video ipsam eandem omnifariam potestatem a Deo filio illis traditam. Nam quasi jam in cælum translati, ac supra humanam naturam positi, atque nostris ab effectibus exempti, sic illi ad principatum istum perducti sunt. Quid multa? Rex aliquis, si cui ex subditis suis honorem hunc detulerit, ut potestatem habeat, quoscunque velit in carcerem conjiciendi, eosdemque rursus laxandi, beatus ille, & admirandus omnium judicio fuerit. At vero, qui a Deo tanto majorem accepit potestatem, quanto Cælum terra pretiosius est, quanto animæ corporibus præstant, hic vilem eo usque dignitatem accipisse nonnullis videri debet. &c. Procul, procul hinc facessat hujusmodi insania. Insania enim manifesta despicere tantum istum principatum, sine quo neque salutis, neque promissorum bonorum compotes fieri possumus . . . . . . Corporis lepram purgare, seu verius dicam haud purgare quidem, sed purgatos probare Judæorum Sacerdotibus solis licebat. Neque nescis quanta cum ambitione, quanta cum studio, ac lucertatione Sacerdotalis dignitas id temporis acquireretur. At vero nostris Sacerdotibus, non corporis lepram, sed animæ sordes, non dico purgatas probare, sed purgare prorsus concessum est. Quare judicio quidem meo, qui istos despiciunt, contemnuntque, multo sceleratiores, ac majori supplicio digni fuerint, quam fuerint Dathan &c*

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Leo Magnus serm. 11. *Quadragesimæ* cap. 4. *Lapsos & insidiarum suarum fraude deceptos pænitentiæ lacrimis ablui, & portas misericordiæ apostolicæ clave reserante, ad remedia reconciliationis admitti videt.* Gregorius Magnus lib. 13. *Moral.* cap. 6. *Quid in facco, & cinere, nisi pænitentia? Quid in cute, & carne, nisi peccatum carnis debet intelligi? Cum ergo quidam post lapsum carnis ad pænitentiam redeunt, quasi saccus super cutem consuitur, & cinere caro operitur, quia culpa carnis per pænitentiam tegitur, ne in districti Judicis examine ad ultionem videatur. Infirma autem membra sua sancta Ecclesia cum a peccatis retrahit, atque ad pænitentiæ remedium ducit, hæc procul dubio fletibus adjuvat, ut ad recipiendam auctoris sui gratiam convalescat, & per fortes plangit,*

git, quod non fecit, quod in membris fuit debilibus quasi ipsa fecit. Et lib. 2. epist. 44. *Tribunal Judicis æterni securus aspiciet, quisquis reatus sui conscius, digna eum modo pœnitentia placare contendat.* Innocentius III. In Psalm. 1. Pœnitentialem. *Homo, qui cecidit per offensam, resurgit per pœnitentiam, ut per eum decimus Angelorum ordo restauretur.*

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Carthaginense IV. cap. 74. & 75. statuit, ut Sacerdos Pœnitentiam imploranti, absque personæ acceptione, Pœnitentiæ leges injungat, atque ut negligentiores Pœnitentes tardius recipiantur. Eadem habet Concilium Toletanum III. cap. 11. Concilium Parisiense sub Ludovico, & Lothario lib. 1. cap. 13. & 32. Cabillonense sub Carolo cap. 38. Vormatiense sub Hadriano: quæ omnia refert Morinus, addens etiam Concilium Trullanum cap. 102. Tridentinum sess. 14. cap. 5. *Ex institutione Sacramenti Pœnitentiæ, jam explicata, universa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse a Domino integram Peccatorum confessionem, & omnibus post baptismum lapsis jure divino necessariam existere, quia Dominus noster Jesus Christus e terris ascensurus ad Cælos, Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit, tanquam præsides, & judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christi Fideles ceciderint; qui pro potestate clavium remissionis, aut retentionis peccatorum, sententiam pronuncient. Constat enim, Sacerdotes judicium hoc, cognita causa, exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere duntaxat, & non potius in specie, ac sigillatim, sua ipsi peccata declarassent.* Fere eadem habentur cap. 8.

IV. Probatur ex Patribus. Augustinus serm. 352. inter homilias quinquaginta. *In quibuscunque peccatis non perdit viscera pia Mater Ecclesia. Ergo solent inde etiam Pagani, quasi insultare nobis, nescientes quid loquantur. Vos, inquiunt, facitis, ut peccent homines, cum illis promittitis veniam, si egerint Pœnitentiam. Dissolutio est ista, non admonitio .... Tamen quomodo vincantur breviter accipiat charitas vestra, quia Domini misericordia totum optime constituit in Ecclesia sua ..... Dicunt nos dare peccatis licentiam, quia portum Pœnitentiæ pollicemur. Si clauderetur aditus Pœnitentiæ, nonne ille peccator tanta magis adderet peccata peccatis, quanto magis sibi desperaret ignosci? Diceret enim sibi. Ecce peccavi, ecce scelus admisi, jam mihi veniæ nullus est locus; Pœnitentia infructuosa est; damnatus sum: quare jam non vivo, ut volo? Quia ibi non invenio charitatem, hic saltem pascam cupiditatem. .... Quid ergo? Deus, ne per ullam spem indulgentiæ rursus augerentur peccata, non debinc providere debuit? Quomodo enim providit, ne desperando augeantur, sic providere debuit, ne sperando augeantur. Quomodo enim revera auget peccata, qui desperavit, sic potest augere peccata, & qui veniam speraverit, ut dicat sibi: faciam quod volo, Deus bonus est, quando me convertero, ignoscet mihi. Ita plane dic tibi, me quando convertero, ignoscet mihi, si crastinus dies certus est tibi. Nonne ad hoc te admonet Scriptura dicens:* Ne tardes converti ad Dominum, neque differas de die in diem; subito enim veniet ira ejus, & in tempore vindictæ disperdet te. *Ecce ad utrunque vigilavit pro nobis Providentia Dei. Ne desperando augeamus peccata, propositus est Pœnitentiæ portus: rursus ne sperando augeamus, datus est dies mortis incertus.* Petrus Chrysologus serm. 84. Quorum remiseritis peccata. *Ubi sunt, qui per homines hominibus non posse peccata remitti præscribunt? qui semel diabolica impulsione collapsos opprimunt, ne se erigant? Qui languoribus curam, vulneribus crudeli spiritu subtrahunt negantque medicinam? Qui peccatoribus remittendi & redeundi desperatione impia resultant? Remittit Petrus peccata, & toto eum gaudio suscipit pœnitentes, atque omnibus Sacerdotibus hunc a Deo concessam amplectitur potestatem, qui post negationem, nisi pœnitentiam repetisset, Apostolatus gloriam, & vitam pariter perdidisset. Et si Petrus per pœnitentiam rediit, quis sine pœnitentia subsistis?* Gennadius Massiliensis lib. *de Ecclesiasticis Dogmatibus* cap. 78. *Pœnitentia aboleri peccata indubitanter credimus, etiamsi in ultimo vitæ spiritu admissorum pœniteat, & publica lamentatione peccata prodantur; quia propositum Dei, quo decrevit salvare, quod perierat, stat immobile. Et ideo, quia voluntas ejus non mutatur, sive emendatione vitæ, si tempus conceditur, sive supplici confessione, si continuo vita exciditur, venia peccatorum fideliter præ-*

præsumatur ab illo, qui non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur a perditione pænitendo, & salvatus miseratione Domini vivat. Si quis autem secus de justissima Dei pietate sentit, non Christianus, sed Novatianus est, Fulgentius Epist.7. cap.4. *Sed fortisan dicitur, illos peccatores posse salvos fieri, qui post peccata merentur baptismatis ablutione mundari; deinceps autem peccata, quæ videtur baptizatus admittere, irremissibilia permanere. Nunquid non baptizatis loquebatur Joannes Apostolus, quibus dicebat*: Filioli mei hæc scribo vobis, ut non peccetis: si quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum; & ipse est exoratio pro peccatis nostris? *Qualecunque sit ergo peccatum, a Deo quidem potest remitti converso; sed ille sibi remitti non finit, qui desperando contra se indulgentiæ ostium clauserit. Ceterum veritas non mentitur, quæ*, quærite, & invenietis, petite, & accipietis, pulsate, & aperietur vobis *Matth.7. dixit*. Isidorus Hispalensis lib. 2. *de divinis officiis* cap.16. *Pænitentia est medicamen vulneris, spes salutis; per quam peccatores salvantur, per quam Deus ad misericordiam provocatur, quæ non tempore pensatur, sed profunditate luctus, & lacrimarum. Pænitentia autem nomen sumpsit a pæna, qua anima cruciatur, & caro mortificatur. Hi vero, qui pænitentiam agunt, proinde capillos, & barbam nutriunt, ut demonstrent abundantiam criminum, quibus caput peccatoris gravatur. Capilli enim pro vitiis accipiuntur, sicut scriptum est*. Crinibus peccatorum suorum unusquisque constringitur. Vir quippe si comam nutriat, ignominia est. *Ut ait Apostolus. Ipsam ergo ignominiam suscipiunt pænitentes, pro merito peccatorum. Quod vero in cilicio prosternuntur (per cilicium quippe recordatio est peccatorum) propter hædos ad sinistram futuros. Inde ergo confitentes in cilicio prosternimur, tanquam dicentes*: & peccatum meum contra me est semper. *Ille vere pænitentiam agit, qui nec pænitere præterita negligit, nec adhuc pænitenda committit, qui vero lacrimas indesinenter effundit, & tamen peccare non desinit, hic lamentum habet, sed mundationem non habet*.

V. Probatur rationibus I. Ubi est potestas judicialis interna, ibi est Forum internum pro peccatis; sed in Sacramento Pænitentiæ est potestas judicialis interna: ergo pariter est Forum internum pro peccatis. II. Deus dedit potestatem Sacerdotibus suscitandi homines, qui per peccatum dormitant, & quodammodo moriuntur; sed hoc non fit, nisi per potestatem absolvendi illos a peccatis, quam tribuit iisdem: ergo dedit illis potestatem absolvendi; atqui hoc importat forum internum judiciale: ergo &c. Unde Anselmus ad cap. 9. Matthæi ad verba illa *Puella dormit*; subdit; *quia, qui peccant in præsenti, nondum mortui sunt, sed dormiunt, quia adhuc per pænitentiam suscitari possunt*. III. Ex probatis a nobis alibi nullum est peccatum, quod non sit remissibile; sed potestas remittendi peccata importat forum internum pro peccatis: ergo &c. Quapropter idem Anselmus ad cap. 12. II. ad Corinthios subdit. *Cum de his tam execrandis libidinum perpatrationibus, pænitentiam fieri suadeat Apostolus, patet, quia non est ulla criminum tam horrenda macula, quæ per pænitentiam deleri non possit*. IV. Potestas ligandi, & solvendi, remittendi, & retinendi peccata, constituit vere forum internum pro iisdem, vel condonandis, vel retinendis ad tempus; sed hæc potestas fuit a Deo tributa Apostolis, & Successoribus ipsorum: ergo Deus vere constituit in Sacramento Pænitentiæ forum internum pro peccatis.

Objiciunt I. Sacræ Paginæ tribuunt Peccatorum remissionem non Ecclesiæ judicio, sed Peccatoris conversioni, ac contritioni: ergo ex earundem testimonio, non datur in Ecclesia Tribunal, neque internum pro peccatis, neque externum pro censuris. Probatur antecedens. Psal.50. dicitur: *cor contritum & humiliatum Deus non despicies*: & Ezechielis 18. *Si impius egerit Pænitentiam ab omnibus peccatis suis, vita vivet, & non morietur*. II. Novum pariter testamentum tribuit Peccatorum remissionem Charitati, & misericordiæ operibus, & non Ecclesiæ tribunali: ergo &c. Probatur antecedens. Lucæ 7. Christus mulieri peccatrici peccata condonavit, quia dilexit. *Propter quod dico tibi, remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit*. Joannis 8. Mulieri adulteræ pariter Jesus dixit. *Mulier ubi sunt, qui te accu-*

accusabant? Nemo te condemnavit! Quæ dixit: Nemo Domine. Dixit autem Jesus, nec ego te condemnabo: vade & jam amplius noli peccare. III. Actorum 8. S. Petrus non remisit Simonē Magum, gravium criminum Reum, ad aliquod Eccclesiæ Tribunal, ut in eo vel condemnaretur, vel absolveretur: ergo signum est, quod nullum tribunal in Ecclesia agnoscebat. Probatur antecedens ex verbis Petri. *Petrus autem dixit ad eum: non est tibi pars, neque sors in sermone isto, cor enim tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui; in felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te esse.* IV. In lege gratiæ Fides, Pœnitentia, & Charitas eandem virtutem habent, quam in lege mosaica habebant; sed in lege mosaica per has solas virtutes Peccatores justificabantur, absque eo quod esset in Ecclesia tribunal, in quo judicarentur: ergo pariter in lege nova satis esse debent virtutes eædem, absque eo quod in Ecclesia novum tribunal constituatur. V. Chrysostomus docet homil. 85. in Joannem, quod minister in Sacramento Pœnitentiæ solum linguam adhibeat; sed sola lingua non potest Judicis officium exercere, & adimplere: ergo ex Chrysostomo nullum est judicium in Pœnitentiæ Sacramento: ergo nullum Tribunal. VI. Augustinus lib. 3. quæstionum veteris testamenti docet, quod in Sacramento Pœnitentiæ nihil reperitur, quod sit sensibile, sicut in cæteris Sacramentis habetur; sed judicium nequit fieri sine aliquo sensibili, cui innitatur: ergo ex Augustino in Sacramento Pœnitentiæ nullum sit judicium, adeoque nullum est tribunal.

Respondemus ad I. Utique Scripturas inducere necessitatem in peccatoribus pœnitentibus sinceræ conversionis, & contritionis cordis; at non negare judicii necessitatem, imo potius inducere, & confirmare. Sic pariter nos Catholici commendamus contritionis, & conversionis virtutem, quæ semper est necessaria; at non idcirco excludimus efficaciam, & necessitatem Sacramenti Pœnitentiæ, & per consequens neque excludimus existentiam Tribunalis, sive interni, sive externi in Ecclesia, tam respectu peccatorum, quam censurarum.

Ad II. Tribuunt quoque Scripturæ suam vim in Sacramento Pœnitentiæ Charitati, & Misericordiæ operibus; sed non ideo negant existentiam fori, sive externi, sive interni, in quo peccata, & crimina vel relaxentur, vel retineantur. Ad exempla Christi tam respectu mulieris peccatricis, quam respectu mulieris adulteræ, dicitur, quod tunc temporis adhuc Christus Pœnitentiæ Sacramentū noninstituerat, & per consequens, nec internum, nec externum Ecclesiæ forum pro peccatis, & censuris erexerat. Denique & si Pœnitentiæ Sacramentum institutum antea fuisset, poterat Christus per potestatem excellentiæ peccata dimittere sine illo; ejus autem exemplum extendi nequit ad Ecclesiæ Ministros, in quibus non est potestas excellentiæ, quæ erat in Christo.

Ad III. S. Petrus remisit Simonem Magum ad Pœnitentiam, non solum, ut virtus est, sed etiam, ut est Sacramentum, quando ei dixit: *Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua*; ut Doctores nostri communiter explicant.

Ad IV. dicitur, quod sicut per institutionem baptismi nihil detractum fuit ab efficacia virtutum, Fidei, & Charitatis, ita nec per institutionem Pœnitentiæ; & quemadmodum compati possunt virtutes hæ cum baptismo, ita etiam sunt compatibiles cum Pœnitentia.

Ad V. Hæc sunt verba Chrysostomi citato loco. *Sacerdos linguam, & manus præbet; neque enim justum est propter alterius malitiam, ad salutem nostram accedentes, offendi.* Et hujusmodi verborum sensus est, quod in Sacramento Pœnitentiæ, in ejusque foro, inveniatur potestas principalis, & potestas ministerialis; illa est in Christo, qui Princeps est; altera vero est in Ecclesiæ Ministro, qui Judex est, & virtute potestatis operatur, quam a Christo Principe accepit. Unde S. Pacianus Barcinonensis in epist. ad Sympronianum, qui erat Novatianus, hæc scribit. *Solus hoc Deus poterit, verum est; sed & quod per Sacerdotes suos facit, ipsius potestas est. Nam quid est illud, quod Apostolis dicit:* quæ ligaveritis in terris, ligata erunt & in Cælis; quæcunque solveritis in terris soluta erunt & in Cælis.

Cur

Cur hoc, ſi ligare hominibus, et ſolvere non licebat? An tantum hoc ſolis Apoſtolis licet? Ergo & baptizare ſolis licet, & ſpiritumSanctum dare ſolis, & ſolis Gentium peccata purgare; quia totum hoc non aliis, quam Apoſtolis imperatum eſt. Quod ſi uno in loco, & reſolutio vinculorum, & Sacramenti poteſtas datur, aut totum ad nos ex Apoſtolorum forma, & poteſtate deductum, aut nec illud ex decretis relaxatum eſt.... Si ergo & lavacri, & Chariſmatis poteſtas, majorum longe chariſmatum ad Epiſcopos inde deſcendit, & ligandi quoque jus adfuit, atque ſolvendi.

Ad VI. Dicitur, quod Auguſtinus intelligendus eſt de elemento proprie dicto, non vero de ſigno ſenſibili, quod ſic explicat P. Boucat. ,, . Duplicis ge-
,, neris ſunt Sacramenta: quædam ha-
,, bent materiam phyſicam, & elementa-
,, rem, ut Baptiſmus, Confirmatio; &
,, quædam moralem, quæ in actibus vo-
,, luntatis ſita eſt, ut matrimonium in
,, conſenſu, ut Pænitentia in Confeſſio-
,, ne, & dolore; omnia ſenſibilem ha-
,, bent, nanque conſenſus interior debet
,, aut voce, aut nutibus exprimi in Ma-
,, trimonio: peccata per confeſſionem
,, aperiuntur, dolor per voces, aut pecto-
,, ris percuſſionem, ſe prodit, quod ſuffi-
,, cit ad rationem ſigni: juxta illud ipſius
,, Auguſtini lib. 10. Confeſſ. cap. 35. his
,, verbis. *Vide, quid ſapiat, vide quid*
,, *oleat, vide quid ſonet, vide quam durum*
,, *ſit*. Ea igitur omnia ſigna dicuntur,
,, quæ ſenſu percipiuntur. ,, .

Pro ultima Diſſertationis parte, hæc addimus ex Fraſſen tract. 1. de Sacram. Pænitent. diſp. 2. art. 2. q. 5. in Corrollario. ,, . Ex his aperte ſatis, & abunde
,, confutata manet ſententia *Antonii de*
,, *Dominis, Archiepiſcopi Spalatenſis*, qui
,, lib. 5. *de Republica Eccleſiaſtica*, fatetur
,, quidem, Sacerdotes novæ legis habere
,, poteſtatem revera ſolvendi, ac ligandi
,, peccatores apud Deum, at non reſpe-
,, ctu omnium peccatorum; ſed dunta-
,, xat quorundam. Duplicis quippe gene-
,, ris peccata diſtinguit, quorum quædam
,, ita occulta ſunt, & latentia, ut nulla
,, ratione exterius pateant, nec ullum af-
,, ferant Eccleſiæ ſcandalum, qualis eſſet
,, V. G. *deliberata animi interna voluntas*
,, *adulterandi, nullo exteriori ſigno manife-*
,, *ſtata*; quædam vero ita notoria ſunt
,, & publica, ut Eccleſiæ ſcandalum af-
,, ferant, ejuſque Sanctitatem inficiant,
ut *homicidium, adulterium publicum &c*
,, Docet autem, occulta peccata non in-
,, ducere vinculum, nec ligare, niſi apud
,, Deum, a quo ſolo poſſunt diſſolvi di-
,, recte, & immediate; quare ſi pecca-
,, tor occultus, coram Deo perfecte con-
,, tritus, ejuſmodi peccati veniam exo-
,, ret, eam conſequitur, nec tenetur
,, peccatum illud Sacerdotibus per Con-
,, feſſionem exponere; ſi vero ita expo-
,, nat, ut a Sacerdote abſolvatur, hæc
,, abſolutio prorſus erit inutilis & otio-
,, ſa; tum quia, inquit, peccatum iſtud
,, remiſſum eſt, antequam peccator
,, accedat ad Eccleſiam; tum quia Ec-
,, cleſia non poteſt ſolvere, quod ipſa
,, non ligavit. Quatenus vero peccata
,, ſunt publica, remittuntur a Deo dire-
,, cte, & immediate, ut ſunt offenſiva
,, Dei, & ab Eccleſia, quatenus ſunt of-
,, fenſiva Eccleſiæ; idque duntaxat poſt
,, peractas ſatisfactiones, & perpeſſos
,, labores pænitentiales. Ex quibus col-
,, ligit, quod, etſi abſolutio Eccleſiæ pæ-
,, nitentibus non proſit, quantum ad re-
,, miſſionem occultorum peccatorum,
,, nihilominus, inquit, SS. Patres hortati
,, ſunt Pænitentes, ut ab Eccleſia po-
,, ſtularent ligationem, & ſolutionem
,, pro criminibus occultis, eo quod im-
,, poſiti Pænitentiæ labores eis prodeſ-
,, ſent, ut fructus, & effectus interioris
,, pænitentiæ: exercitia quippe durioris
,, Pænitentiæ a Sacerdotibus injuncta,
,, argumenta erunt contriti ac humiliati
,, cordis. ,, . His poſitis

Impugnatur I. hoc hæreticum dogma ab eodem Fraſſen. Sacerdotes novæ legis acceperunt a Chriſto poteſtatem remittendi quæcunque peccata ſimpliciter, & abſque ulla exceptione: ergo acceperunt etiam poteſtatem dimittendi peccata occulta. Antecedens probatur; quia Chriſtus indiſcriminatim, & univerſim dixit Apoſtolis Matth. 16. *quodcunque ſolveritis &c.* Matth. 18. *quæcunque ſolveritis &c.* Joannis 20. *quorum remiſeritis peccata &c.*

Impugnatur II. ex Patribus. Chryſoſtomus lib. 3. *de Sacerdotio* cap. 5. *Omnem rerum cæleſtium poteſtatem a Deo Sacerdotibus eſſe traditam, & tantā ad remittenda peccata, quantam Deus Pater dedit Filio*. Hilarius Can. 16. in Matth. *O felix Eccleſiæ fundamentum* (alloquitur S. Petrum), *dignaque ædificationis illius Petra, quæ infernas leges, & tartari portas, & omnia mortis clauſtra*

dissolveret. O beatus Cæli Ianitor, cuius arbitrio claves æterni aditus traduntur, cujus terrestre judicium præjudicata sit auctoritas in Cælo, ut quæ in terris, aut ligata sunt, aut soluta, soluti ejusdem conditionem obtineant & in Cælo. S. Leo serm. 3. *Manet ergo Petri privilegium, ubicunque ex ejus æquitate fertur judicium, nec nimia est severitas, vel remissio, ubi nihil erit ligatum, nihil solutum, nisi quod B. Petrus solverit, aut ligaverit.*

III. Impugnatur ratione, & verbis ejusdem Frassen citato loco. „. In hoc autem turpissime hallucinatu Spalatensis, quod confundat *potestatem clavium* quoad *forum exterius*, & *contentiosum cum potestate clavium* quoad *forum interius*: ait enim cap. 7. nu. 25. ligamen, seu vinculum, quo peccatores Ecclesia ligat, in aliqua semper excommunicatione consistere, dum videlicet Ecclesia vel peccatorem publicum prorsus separat e numero fidelium, si sit contumax, & incorregibilis, vel duntaxat ad tempus, donec scandalum debita satisfactione publica expiaverit; sicque vult solum alligari, vel retineri peccata per Ecclesiæ claves, cum ita in peccatorem publicum animadvertit; solvi autem, & remitti, cum tollit ejusmodi Excommunicationis vinculum. sicque externum forum Ecclesiæ cum interno perperam confundit; si quidem potest aliquis ab excommunicatione solvi, qui nihilominus remanebit peccato obstrictus; sicut & alius absolvi potest a peccato per contritionem perfectam, *qui tamen remanebit excommunicatione ligatus. Igitur diversa est potestas absolvendi ab excommunicatione ab illa, qua quis absolvitur a peccatis in foro interiori & secreto Sacramenti Pænitentiæ.* „.

Opponit I., quod solus Deus remittit offensam sibi illatam ergo non Ecclesia. II. Ecclesia solvit tantum quæ ligat; sed non ligat peccata occulta: ergo neque solvit. Probat minorem; quia Ecclesia non judicat de internis, & de occultis.

Respondet Frassen ad I., quod Deus remittit offensam auctoritate propria, & principali; Ecclesia vero ex delegatione, & commissione Dei: „ Sicut enim privatus Judex non potest condonare offensam irrogatam Principi propria auctoritate, sed solum ex Principis delegatione, ita Sacerdos non ex propria, sed ex Dei concessione remittit offensam Deo irrogatam. „.

Ad II. distinguit dicens, quod Ecclesia non potest ligare peccata, quando occulta sunt & omnino interna, at potest ligare, quando manifestantur, & nota fiunt per Confessionem „: Tunc enim Ecclesia per suos Ministros ejusmodi occulta peccata retinere potest, si debitas dispositiones in pænitente non requirat; ea vero absolvere, si idoneas dispositiones inveniat. „.

DIS-

DISSERTATIO CCCLXII.

De Materia Sacramenti Pœnitentiæ. Quænam sit materia Sacramenti Pœnitentiæ circa quam? *Quænam sit materia* ex qua?

Ateriam Sacramenti Pœnitentię dividunt communiter Theologi, ut materiam aliorum Sacramentorum pariter dividunt; scilicet in remotam, & proximam. Materiam remotam vocant quoque materiam *circa quam*, quam dicunt esse objectum, vel subjectum, circa quod Sacramentum occupatur, nimirum peccáta, circa quæ occupatur Pœnitentiæ Sacramentum. Materiam vero proximam dicunt etiam materiam *ex qua*, & sunt partes, ex quibus Sacramentum Pœnitentiæ constituitur, nimirum Contritio, Confessio, & satisfactio; ex quibus aliquæ dicuntur essentiales, sine quibus nullum est Sacramentum, aliæ vero solum integrantes, quæ scilicet ad integritatem Sacramenti, non ad essentiam pertinent.

Circa materiam *circa quam* dubitari potest, an sit eadem materia, quæ dicitur remota, hoc est peccata, & qualia? Nimirum an originale, an actuale solum? Et, an veniale sit materia sufficiens, aut etiam necessaria? Circa materiam vero proximam, quæ est materia *ex qua*, dubitatur quoque, an consistat in actibus Pœnitentis? An in manus impositione ex parte Ministri? An in aliquo alio? Et demum dubitatur quoque, quænam hujus Sacramenti sint partes essentiales, & quænam integrantes?

Dicimus I. Peccatum originale non esse materiam remotam, seu *circa quam* Sacramenti Pœnitentiæ; sed actuale tantum, quod committitur post Baptismum; Mortale scilicet esse materiam necessariam; veniale vero peccatum esse materiam liberam,& sufficientem.

Prima Conclusionis pars I. probatur. Ex probatis a nobis, Sacramentum Pœnitentiæ est distinctum a Sacramento Baptismi: ergo non est pro peccatis illis, pro quibus Sacramentum baptismi est institutum pro peccato originali delendo: ergo pro peccato originali delendo non est institutum Pœnitentiæ Sacramentum.

II. probatur. Sacramentum Pœnitentiæ continet judicium Ecclesiæ: ergo illos tantum complectitur, qui Ecclesiæ sunt subjecti; sed qui originale peccatum habent, non sunt Ecclesiæ subjecti: ergo illos non complectitur Pœnitentiæ Sacramentum. Minor subsumpta probatur, quia, qui originale peccatum habent, sunt infideles, qui extra Ecclesiam reperiuntur, & Apostolus dicit I. ad Corinth. 5. *Quid mihi de iis, qui foris sunt, judicare*.

III. Probatur. Peccata, quæ propria voluntate committuntur, & quæ proinde de voluntatis dicuntur, sunt materia, *circa quam* Sacramenti Pœnitentiæ; sed peccatum originale non est peccatum voluntatis, sed naturæ: ergo ad illud expiandum non extenditur Pœnitentiæ Sacramentum.

Secunda conclusionis pars probatur. I. Sacramentum Pœnitentiæ est pro remittendis peccatis illis, quorum peccatorem pænitere debet,& quæ proponere habet non amplius se commissurum; sed hæc sunt tantum peccata actualia mortalia post baptismum commissa: ergo hæc sunt tantum materia *circa quam* Sacramenti Pœnitentiæ. Probatur major; quia ex Tridentino habemus, Sacramentum Pœnitentiæ fuisse a Chri-

a Christo institutum pro Lapsis; sed Lapsi sunt illi tantum, qui committunt crimina, seu mortalia peccata: ergo pro his tantum peccatis remittendis fuit Sacramentum Pænitentiæ institutum: ergo hæc tantum peccata sunt materia necessaria Sacramenti Pænitentiæ.

II. probatur. Materia proxima Sacramenti Pænitentiæ versatur tantum circa peccata actualia mortalia: ergo hæc sola sunt materia necessaria, circa quam Sacramenti Pænitentiæ; unde Tridentinum sess. 14. cap. 1. expresse docet. *Si ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum esset, ut justitiam in baptismo, ipsius beneficio, & gratia susceptam constanter tueretur non fuisset opus aliud ab ipso baptismo Sacramentum ad peccatorũ remissionẽ esse institutum. Quoniam autem Deus, dives in misericordia, cognovit figmentum nostrum, illis etiam vitæ remedium contulit, qui se postea in peccati servitutem, & Dæmonis potestatem tradidissent, Sacramentum videlicet Pænitentiæ, quæ lapsis post baptismum, beneficium mortis Christi applicatur. Fuit quidem Pænitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam, & justitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui baptismi Sacramento ablui potuissent, ut perversitate abjecta, & emendata, tantam Dei offensionem, cum peccati odio, & pio animi dolore, detestarentur.*

III. Probatur. Peccata illa sunt materia necessaria Sacramenti Pænitentiæ, quę non nisi, quam per idem Pænitentiæ Sacramentum remitti possunt ab Ecclesia; sed ita sunt peccata actualia mortalia: ergo peccata actualia mortalia sunt materia necessaria Sacramenti Pænitentiæ. Argumentum est doctrina Concilii Tridentini in sess. 14. cap. 5. *Ex institutione Sacramenti Pænitentiæ, jam explicata, universa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse a Domino integram peccatorum Confessionem, & omnibus post baptismum Lapsis, jure divino, necessariam existere, quia Dominus noster Jesus Christus e terris ascensurus ad Cælos, Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit, tanquam Præsides, & Judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christi fideles ceciderint, qui pro potestate Clavium remissionis, aut retentionis peccatorum, sententiam pronuncient.* Et Can. 7. *Si quis dixerit, in Sacramento pænitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse, jure divino, confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant; sed eam confessionem tantum esse utilem ad erudiendum, & consolandum pænitentem, & olim observatum fuisse tantum ob satisfactionem canonicam imponendam; aut dixerit, eos qui omnia peccata confiteri student, nihil relinquere velle divinæ misericordiæ ignoscendum, aut demum non licere confiteri peccata venialia: anathema sit.*

Tertia Conclusionis pars, quod scilicet peccata venialia sint materia sufficiens & libera Sacramenti Pænitentiæ, probatur I. Peccata venialia sunt vera peccata: ergo sunt materia pænitentiæ: sed non sunt materia necessaria, quia non sunt peccata gravia: ergo saltem sunt materia sufficiens. Antecedens probatur. Peccata venialia sunt talia peccata, quæ clavibus Ecclesiæ juste subjici possunt, & rite subjiciuntur: ergo sunt vera peccata.

II. Probatur. Illa peccata sunt materia Sacramenti pænitentiæ, quorum remissionem Christus tribuit Apostolis; sed Christus tribuit Apostolis remissionem venialium: ergo peccata venialia sunt materia Sacramenti Pænitentiæ. De majori propositione non est dubium, quia peccata illa recte nos confitemur, quæ Ecclesiæ ministri rite absolvunt; minor probatur; quia Christus absque illa peccatorum distinctione Apostolis dixit: *Quorum remiseritis peccata &c.; quæcunque solveritis super terram &c.* ergo, si Christus nullam fecit peccatorum distinctionem in absolutione, nec nos debemus facere in confessione.

III. Probatur ex usu & praxi Ecclesiæ, quum sciamus, viros alioquin pios & doctos subjicere clavibus Ecclesiæ in Confessione peccata etiam venalia; unde Tridentinum citato Can. 7. hanc praxim approbavit, tanquam rectam & utilem, & quæ potest citra omnem præsumptionem retineri. Et Sacra facultas Parisiensis anno 1665. hanc propositionem proscripsit: *Confessio valida est, deficientibus peccatis: potuit ergo*

Bea-

Beatissima Virgo, licet nec contritionem habuerit, nec ullum, vel levissimum peccatum, comiserit, Beato Joanni confiteri. Ex quibus verbis deducitur, quod possumus peccata levia Ecclesiæ ministro confiteri.

IV. Probatur. Peccatorum venialium quotidie a Deo petimus remissionem in oratione dominica, quam Augustinus in lib. Enchiridii cap. 70. vocat quotidianam pænitentiam, & satisfactionem: dicimus enim: *dimitte nobis debita nostra &c.*: ergo signum est, quod sunt materia sufficiens & libera Sacramenti Pænitentiæ. Proinde Tridentinum citato loco, hæc habet. *Venialia peccata, quibus a gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quanquam recte, & utiliter, citraque omnem præsumptionem in confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat, taceri tamen citra culpam multisque aliis remediis expiari possunt.* Et Augustinus citato loco Enchiridii scribit. *De quotidianis autem brevibus, levibusque peccatis, sine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit: eorum est enim dicere: Pater noster, qui es in Cælis, qui jam Patri tali regenerati sunt ex aqua, & Spiritu Sancto. Delet omnino hæc oratio minima & quotidiana peccata. Delet & illa, a quibus vita Fidelium scelerate etiam gesta, sed pænitenda in melius mutata, discedit.*

Arguunt I. Potest dari peccatum mortale, quod actu committatur ab aliquo, quando baptizatur; sed hoc peccatum est materia necessaria Sacramenti Pænitentiæ, & tamen non est comissum post baptismum, sed in actu receptionis baptismi: ergo materia necessaria Sacramenti Pænitentiæ non sunt sola peccata comissa post baptismum. II. Peccata venialia non possunt a Ministris Sacramenti Pænitentiæ retineri: ergo, nec debent remitti: ergo, nec pariter tenemur eadem confiteri. Consequentia prima sequitur; quia de iisdem peccatis data est a Christo Ecclesiæ ministris potestas remittendi, ac potestas retinendi: ergo, si iidem ministri non habent potestatem retinendi venialia, nec pariter habent auctoritatem illa remittendi. III. Eodem modo sunt materia Sacramenti Pænitentiæ peccata venialia, ac mortalia alias absoluta; sed mortalia alias absoluta non sunt materia sufficiens & libera Sacramenti Pænitentiæ: ergo nec venialia. Probatur minor; quia si mortalia alias absoluta essent materia sufficiens, & libera Sacramenti Pænitentiæ, sequeretur, quod ex una & eadem materia conficerentur duo Sacramenta Pænitentiæ, quod non est dicendum; sequeretur insuper, quod absolutio esset falsa, quia Minister absolveret peccata, quæ jam fuissent antecedenter absoluta: sequeretur denique, quod, quum peccatum absolutum esset purum nihil, tum moraliter, tum physice, judicium in Sacramento Pænitentiæ fieret de mero nihilo; quod nec pariter dici potest. IV. Peccata, quorum in Confessione obliviscimur, vel quæ tacemus ob justam rationem, non debent iterum Confessario aperiri: ergo multo minus debent eidem manifestari peccata, vel venialia, vel mortalia alias absoluta.

Respondemus ad I. quod nomine peccatorum, quæ post baptismum comittuntur, veniunt peccata illa, quæ per baptismum non remittuntur. Unde, quum peccatum illud, de quo arguens loquitur in hypotesi, non sit per baptismum remissum, quod negari ab arguente omnino non potest, sequitur, quod per pænitentiam remitti debeat.

Ad II. dicitur, quod etiam Venialia aliquando ob justas caussas Confessario retineri possunt, tum ob frequentem in eadem lapsum, absque ulla emendationis spe, tum ob propositi defectum, tum ob doloris, vel ob alias caussas, quæ facere possunt, ut eorundem absolutio, saltem per aliquod tempus, suspendatur.

Ad III. dicitur, quod mortalia alias absoluta possunt esse materia sufficiens & libera Sacramenti Pænitentiæ, quod patet ex Benedicto XI. in Extravaganti *inter cunctas de Privilegiis §. Ceterum*; ubi hæc leguntur. *Licet necessitate non sit eadem confiteri peccata, tamen, quia propter erubescentiam, quæ magna est pænitentiæ pars, ut eorundem peccatorum reiteretur confessio, putamus salubre.* Et quanvis sit eadem materia *circa quam*, non tamen est eadem materia *ex qua*, quia diversi sunt actus doloris, propositi, & confessionis; nec absolutio est falsa, quia per verba illius, vel confertur gratia, vel augetur, si alias

in

in pænitente invenitur, & hoc in casu proposito absolutionis verba importarent; & denique, quia peccatum absolutum, etsi condonatum, est nihilominus denuo condonabile; quod si faciunt homines, & bene faciunt, sæpius remittendo offensas, quas ab hominibus acceperunt, a fortiori potest facere Deus, qui in condonando suam infinitam exercet, & potentiam, & misericordiam.

Ad IV. Falsitas argumenti propositi patet ex propositione damnata ab Alexandro VII. quæ est; *Peccata in Confessione remissa, seu oblita, ob instans vitæ periculum, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.*

Circa alteram Dissertationis partem, enumeramus Hæreticorum errores, præcipue novissimorum; & deinde subnectimus Scholasticorum opiniones.

Primo, Lutherus voluit, partes pænitentiæ non esse contritionem, confessionem, & satisfactionem, sed duas tantum, scilicet terrores incussos Conscentiis post peccati agnitionem, & fidem conceptam ex Evangelio, vel ex absolutione, qua quis credit sibi remissa esse peccata per Christum. Hæc sunt verba Lutheri in Refutatione articulorum Lovaniensium cap. 37. ,, A
,, Lovaniensiû Synagoga tradita senten-
,, tia (scilicet, quod sit Contritio, Confes-
,, sio, & satisfactio,) est nulla, nisi Judæ
,, prodireris, & similium, ideo ut hære-
,, tica est damnanda ,,. Hæc sunt pariter ejusdem Lutheri verba prout ea refert Cardinalis Pallavicinus lib. 12. Historiæ Concilii Tridentini cap. 10. ,, Non
,, sunt tres pænitentiæ partes, contritio,
,, confessio, & satisfactio; sed duæ tan-
,, tum terrores scilicet incussi conscien-
,, tiis agnito peccato, & fides concepta
,, ex Evangelio, vel absolutione, qua
,, credit quis sibi per Christum esse re-
,, missa peccata. ,, .

Secundo, Calvinus duas asserit esse Pænitentiæ partes, scilicet mortificationem, & vivificationem; per mortificationem, non intelligit terrores incussos, ut intelligebat Lutherus, sed vitiorum mortificationem, abnegationem sui, & totius veteris hominis spoliationem; per vivificationem vero non intelligit fidem, vel fiduciam, aut consolationem ex Evangelio conceptam, ut pariter intelligebat Lutherus, sed studium bene vivendi, affectum ad opera bona &c. ut videre est apud ipsum lib. 3. Institut. cap. 33. §. 8. ubi concludit. ,, proinde non va-
,, leret aliquo tempore, sed tota vita pæ-
,, nitentia agenda est. ,, .

Circa vero Scholasticorum opiniones, asserit Jueninus in Institutionibus Theologicis part. 8. *de Pænitentia* q. 2. duas esse Theologorum sententias, unam scilicet Scotistarum, qui volunt, actus pænitentis, seu contritionem, confessionem, & satisfactionem, non esse materiam *ex qua* Sacramenti Pænitentiæ, sed esse ipsamet verba, ex quibus absolutio constat; unde asserunt, absolutionem esse Sacramenti Pænitentiæ materiam simul, & formam; materiam scilicet, prout sunt sonus quidam sensibilis, formam vero, prout significant, ac exprimunt peccatorum remissionem; alteram vero Thomistarum, qui contendunt, actus Pænitentis esse materiam *ex qua* Sacramenti Pænitentiæ. Verum, ut res cum majori distinctione, & claritate explicetur, singulorum Scholasticorum circa ipsam adducimus, & enumeramus.

Primo Scotus in 4. dist. 14. quæst. 4. & dist. 16. quæst. 1. vult, quod tota Sacramenti Pænitentiæ ratio, seu essentia in sola Sacerdotis absolutione consistat, & quod contritio, confessio, & satisfactio sint quidem necessariæ ad Sacramenti effectum, proprie tamen non esse illius partes essentiales. Multum quidem distat Scoti sententia a Novatorum errore, prout ipsemet se explicat dist. 16. quæst. 1. citatis num. 7. ubi hæc scribit. *Hujus nulla pars est contritio; quæ est quoddam spiritale in animo,* (idest non sensibile) *neque confessio, quia nihil est ipsius sententiæ Sacerdotis, sed actus rei accusantis se, neque satisfactio, quæ sequitur illam absolutionem Sacramentalem .... Hæc tamen tria ad Sacramentum Pænitentiæ. ad hoc ut digne recipiatur, requiruntur, vel prævia, vel sequentia.*

Secundo, Andreas Vega lib. 13. *de justificatione* cap. 5. acriter defendit Scoti opinionem, eamque dicit multum a Novatorum errore distare, ac proinde Concilium Tridentinum Novatorum errorem damnans, nullum intendit Scolasticorum opinionibus præjudicium inferre. Quod, & narrat Cardina-

dinalis Pallavicinus lib. 12. historiæ Concilii Tridentini cap. 10. dicens: *non parum in Concilio disceptatum fuisse, qua ratione actus pœnitentis declarandi forent pars Sacramenti, nihil ob id perstricta Scoti sententia, cui neque pariter officere voluerat Synodus Florentina.*

Tertio, Maldonatus part.3. de pœnitentia Thesi 7. pariter Scoti opinionem defendit, & de Concilii Tridentini mente scribit: „ nunquam fuisse „ Ecclesiæ sensum,ut decerneret in om„ ni Sacramento debere esse res duas „ distinctas, quarum altera materia es„ set, altera forma. Hoc enim non po„ test in omni Sacramento reperiri, „ V.G. in matrimonio: sed tantum vo„ luit dicere, in omni Sacramento esse „ quiddam externum, quod habeat vi„ cem materiæ, & quiddam, quod ha„ beat vicem formæ, etiamsi non sit di„ stinctum. Ego vero jam docui, non „ tantum aqua in baptismo esse mate„ riam, sed etiam verba, quia quidquid „ sensibus percipitur, vocatur materia „ in Sacramento; significationem au„ tem esse formam. „.

Quarto, Durandus in 4. dist. 16. quæst. 1. tuetur, quod sola pœnitentis confessio sit materia essentialis pœnitentiæ;contritio vero sit dispositio, & satisfactio sit fructus Pœnitentiæ.

Quinto, Paludanus asserit in 4. dist. 16. quæst.4. quod contritio, confessio, & satisfactio ex æquo constituant essentialem materiam pœnitentiæ. Et Petrus de Osma Paludani sententiæ accedens voluit, quod absolutio data ante satisfactionem sit nulla.

Sexto, Melchior Canus parte 6. *de Pœnitentia*, docuit, quod contritio non sit pars essentialis pœnitentiæ, sed tantum integralis.

Septimo, alii Theologi, quos impugnat S. Thomas Opusculo 21. cap.4., & sequitur Marianus Victorius in lib. *de Sacramento Confessionis* cap. 13., & in lib. *de Pœnitentiis publicis*, voluerunt, quod manuum impositio sit materia proxima & essentialis Sacramenti Pœnitentiæ.

Octavo, communiter Theologi post Concilium Tridentinum scribentes pro materia *ex qua* Sacramenti Pœnitentiæ, assignant tres actus pœnitentis, scilicet Contritionem, confessionem, & satisfactionem, ita tamen, quod contritio, & confessio constituant materiam essentialem, satisfactio vero materiam integralem.

Dicimus II. Terrores Conscientiæ incussos, & fidem ex Evangelio, vel ex absolutione conceptam, in sensu Lutheri, & mortificationem, & vivificationem, in sensu Calvini, non esse materiam essentialem *ex qua* Sacramenti Pœnitentiæ.

I. Probatur ex Scripturis. Apostolus II. ad Corinth. 7. scribit: *Quæ secundum Deum est tristitia, Pœnitentiam in salutem stabilem operatur.* Ubi per tristitiam, non intelligit Apostolus dolorem de peccatis commissis, quæ est contritio, sed molestiam illam, & verecundiam, quæ gignit Pœnitentiam. Et hoc ex eodem Apostolo patet, in eadem epistola cap.2. *Ex multa tribulatione,& angustia cordis scripsi vobis, non ut contristemini, sed ut sciatis, quam charitatem habeam abundantius in vos.* Et cap.7. *Gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad Pœnitentiam.* Ad quæ Bellarminus *de Pœnitent.*lib.1. cap.19. subdit. „. At cer„ te Apostolus non hæc diceret, si per „ tristitiã dolorem illum acciperet, quo „ quis angitur, quod Deum offende„ rit. Non diceret, inquam: *scri„ psi vobis,non ut doleatis de peccato*, cum „ hoc ipsum vehementissime cuperet,ne„ que diceret:*non gaudeo, quia contristati „ estis*;cum maxime gaudendum sit,quod „ peccatores peccasse se doleant, & gau„ dium sit in Cælo super uno peccatore „ pœnitentiam agente. Itaque, ut Chry„ sostomus, & alii exponunt, senten„ tia Pauli est; gaudeo de fructu, „ qui est Pœnitentia. Et quemadmodum „ medicus non gaudet, quod amaro „ pharmaco, vel sectione, aut adustio„ ne ægrotum cruciet, sed gaudet de „ sanitate, quæ ex illo pharmaco, vel „ sectione,aut adustione consequitur, sic „ etiam Paulus non gaudet, quod aspe„ ra objurgatione, & minis, terrorem, „ & molestiam Corinthiis attulerit; sed „ quod, ea molestia, ac terrores, Pœni„ tentiam, eamque stabilem, & omni„ no salutarem pepererint. Vides igitur „ ex doctrina Apostoli Pœnitentiam „ non esse terrorem ex minis incussum, „ sed effectum, seu fructum quendam „ ejus terroris, ut Concilium Tridenti„ num recte docet „. Calvini autem error sic impugnatur; quia ipse, vel confundit Pœnitentiam cum justificatione

poste-

posteriorem esse Pænitentia: Scripturæ vero aperte asserunt, Pænitentiam esse viam ad justificationem, & per consequens esse priorem justificatione; vel supponit justificationem posteriorem esse Pænitentia: Scripturæ vero aperte asserunt. Pænitentiam esse viam ad justificationem,& per consequens esse priorem justificatione ipsa. Jerem. 18. *Si pænitentiam egerit gens illa a malo, agam & ego Pænitentiam*. Ezechielis 18.& 33. sæpe repetit Dominus. *Si pænitentiam egerit impius, iniquitatum ejus non recordabor*. Lucæ 3. *Nisi pænitentiam habueritis, omnes similiter peribitis*. Lucæ 24. *Oportebat prædicari Pænitentiam, & remissionem peccatorum*. Actorum 2. *Pænitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum, & accipietis donum Spiritus Sancti*. Actor 3. *Pænitemini, & convertimini, ut deleantur peccata vestra*. Actor.5. *Hunc Principem, & Salvatorem Deus exaltavit dextera sua ad dandam Pænitentiam Israeli, & remissionem peccatorum*. Actor.8. *Pænitentiam age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui*. Actor.2. *Ergo,& Gentibus Pænitentiam dabit Deus ad vitam*,

II. probatur ex Romanis Pontificibus. Gregorius Magnus homil.34. Pænitentiam definit: *præterita peccata plangere, & plangenda non admittere*: ubi dolor de admissis, & propositum de non admittendis exprese continetur, & nulli terrores, & nec fides exprimitur, quam vult Lutherus, & nec vivificatio, nec mortificatio, quam vult Calvinus. Et ante ipsum Leo Magnus serm.11. *de Quadragesima* cap.4. *Lapsos, & insidiarum suarum fraude deceptos pænitentiæ lacrymis ablui, & portas misericordiæ, Apostolica clave referante, ad remedia reconciliationis admitti videt*. Gregorius III. De Pænitentia in præfatione. *Pænitentia dicta est a pænitendo, quod scilicet aliquis corde pæniteat, & se peccasse coram Deo erubescat. Quia Deo donante, nihil potest contra nos Diabolus in sua proficere nequitia, si puram volumus agere pænitentiam*.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Tridentinum sess.14. cap.3. *Sancta Synodus damnat eorum sententias, qui pænitentiæ partes, incussos conscientiæ terrores,& fidem esse contendunt*. Et can.4. ejusdem sessionis. *Si quis dixerit duas tantum esse Pænitentiæ partes, terrores scilicet incussos conscientiæ,agnito peccato, & fidem conceptam ex Evangelio, vel absolutione, qua credit quis sibi per Christum remissa esse peccata; anathema sit*.

IV. Probatur ex Patribus. Tertullianus in lib. *de Pænitentia* asserit, necessariam esse contritionem, quia oportet, Pænitentis animum mæroribus deuri, ingemiscere, lacrymari, & mugire dies, ac noctes: necessariam esse satisfactionem, quia oportet, sacco, & cineri incubere, corpus sordibus obscurare, jejuniis preces alere: necessariam esse confessionem, de qua hæc omnia scribit: *Hæc omnia Exemologesis, ut pænitentiam commendet, ut de periculi timore Dominum honoret, ut peccatorem, ipsa pronuncians pro Dei indignatione fungatur ..... Cum igitur provoluit hominem,magis relevat,cum squallidam facit,magis mundatum reddit, cum accusat, excusat, cum condemnat, absolvit*. S. Cyprianus in serm. *de Lapsis*. ait. *Denique quanta, & fide majora,& timore meliora sunt, qui quanvis nullo sacrificii, aut libelli facinore constricti; quia tamen de hoc,vel cogitaverunt, hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter, & simpliciter confitentur, Exemologesim conscientiæ faciunt, animi sui pondus exponunt, salutarem medelam parvis licet, & modicis vulneribus exquirunt*. Chrysostomus in serm. *de Pænitentia*, qui habetur in 5. tomo post homilias decem de Pænitentia. *In corde ejus contritio, est in ore confessio, in opera tota humilitas: hæc est perfecta,& fructifera pænitentia*; Augustinus tract. in Psal.146. illa verba exponens: *qui sanat contritos corde*: inquit: *Sanat contritos corde, sanat confitentes, sanat se ipsos pænitentes*.

V. Probatur Rationibus I. Terrores incussi ex Luthero, & fiducia remissionis non costituunt pænitentiam, sed antecedunt illam: ergo non prosunt esse materia essentialis pænitentiæ. Antecedens probatur, quia possunt ad excitandam Pænitentiam: ergo eam inchoant, & inducunt, non vero costituunt. II. Si actus illi essent materia essentialis Pænitentiæ, ubicunque reperirentur,deberet esse Pænitentia; sed hoc est falsum, quia plures terroribus hisce concutiuntur, & nihilominus

pus pænitentia non ducuntur : ergo quamvis terrores illi, & fides aliquando pænitentiam excitent, non eam tamen essentialiter constituunt. III. Si vivificatio Calvini est justificatio, nequit constituere pænitentiam, quia pænitentiam consequitur : unde Actorum 11. dicitur. *Pænitentiam ; & Gentibus dedit, & vitam*, quibus verbis fit palam, quod pænitentia est via ad justificationem, & ideo est prior ipsa. IV. In opposito errore positi sunt Lutherus, & Calvinus ; Lutherus enim ponit pro materia essentiali pænitentiæ actus illos, qui pænitentiam præcedunt ; Calvinus vero ponit actus illos, qui pænitentiam subsequuntur : ergo, ut veritas in medio sit, debent pro materia essentiali Pænitentiæ poni actus illi, qui pænitentiam nec præcedunt, nec subsequuntur, sed qui pænitentiam ipsam ingrediuntur, adeoque ipsam essentialiter constituunt ; quales sunt, *Contritio, Confessio, & Satisfactio*.

Arguunt I. Scripturæ docent, ex duabus tantum partibus Pænitentiæ Sacramentum constitui, scilicet ex cessatione a malo, & ex conversione ad bonum : ergo hæ tantum duæ sunt materia essentialis *ex qua* hujus Sacramenti, & non illæ tres, quas Catholici assignant. Antecedens probatur. Isaiæ I. dicitur: *quiescite agere perverse, discite benefacere*. Et Psal.34. *Declina a malo, & fac bonum*. II. Illæ partes ingrediuntur essentialiter materiam *ex qua* Sacramenti Pænitentiæ, quæ in ejusdem definitione apponuntur ; sed in ejusdem definitione apponuntur aversio a malo, & conversio ad bonum : ergo hæ duæ tantum partes sunt materia essentialis *ex qua* Sacramenti Pænitentiæ. Probatur minor. Magister sententiarum in 4. dist. 14., & Gratianus dist.3. *de Pænitent.*, has assignant Sacramenti Pænitentiæ definitiones, quas volunt decerptas ex Ambrosio, Augustino, & Gregorio: *Ante acta peccata deflere, & flenda non committere* : & *Mala præterita plangere, & plangenda non committere* : & *vindicta quædam puniens in se, quod dolet comisisse*. III. In Scripturis pro materia ex qua Sacramenti Pænitentiæ leguntur tantum terror, & fides : ergo non illi tres actus materiam, *ex qua* hujusmodi Sacramenti ingrediuntur. Probatur antecedens. Marci 1. *Pænitentiam agite, & credite Evangelio*. Lucæ ultimo. *Oportet prædicare Pænitentiam, & remissionem peccatorum in nomine meo*. Actor.20. *Testificans Judæis, atque Gentilibus, in Deum pænitentiam, & fidem in Dominum nostrum Jesum Christum*. IV. Actus illi, quos Catholici docent esse materiam essentialem Sacramenti Pænitentiæ, nullibi in Scripturis inveniuntur expressi : ergo pro libito & sine fundamento sunt excogitati. V. Idem actus possunt ab homine simulari, & fingi : ergo in illo casu esset simulatum Sacramentum Pænitentiæ, quod non est dicendum. VI. Judas habuit tres actus jam dictos, & nihilominus laqueo se suspendit, quia fidem specialem non habuit : ergo non actus illi, sed fides, Sacramentum pænitentiæ essentialiter constituit. VII. Tres actus, de quibus loquimur, quanvis olim fuerint necessarii ad pænitentiam publicam, nunquam tamen necessarii fuerunt ad Pænitentiæ Sacramentum essentialiter constituendum : ergo vana fuit Catholicorum excogitatio, illos pro materia *ex qua* Sacramenti Pænitentiæ afferere, & publicare. VIII. Veteres Patres quando loquuti fuerunt de Pænitentiæ Sacramento, nunquam usi sunt illis tribus actibus, quos Scholastici induxerunt, sed dumtaxat illud explicarunt per cessationem a malo, & per conversionem ad bonum : ergo signum est, quod hæ duæ tantum partes materiam *ex qua* Sacramenti Pænitentiæ essentialiter constituant.

Respondemus ad I. Isaiæ verba non indicare, quod justificatio sit post præteritorum peccatorum detestationem, & melioris vitæ propositum, quod intendit Calvinus, sed ante ; adeoque Pænitentiam non esse fructum, sed esse caussam justificationis nostræ ; & hoc patet, quia post citata verba Isaias dicit : *quiescite agere perverse, discite benefacere : quærite judicium, subvenite oppresso, judicate pupillo, defendite viduam ; & venite, & arguite me, dicit Dominus, si fuerint peccata vestra, ut coccinum, ut nix dealbabuntur, & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt*. Ad secundum locũ dicitur, quod, quæ ibi adnumerantur, sunt partes justitiæ, non partes Pænitentiæ, ut Bellarminus exponit.

Ad II. dicitur, tres actus Pœnitentiæ esse tres pœnitentis actiones, quæ exiguntur ad peccati remissionem in Sacramento reconciliationis. Definitiones allatæ pœnitentiæ intelliguntur, vel de sola contritione, vel de contritione, & satisfactione, in qua confessio includitur.

Ad III. dicitur, quod admittuntur quidem terrores, & minæ, quæ caussant pœnitentiam, non vero constituunt; aliter in Dæmonibus, in quibus locum habent terrores, & minæ, locum pariter haberet pœnitentia, quod nemo dicere potest; ut enim ait Bellarminus. *Aliud est terreri, quod etiam Dæmonibus competit, aliud pœnitere, quod illis non convenit*. Allatæ Scripturæ distinguunt pœnitentiam a Fide; Paulus enim prædicat pœnitentiam, & fidem: ergo signum est, quod non constituunt Pœnitentiam in fide.

Ad IV. dicitur, quod actus illi continentur in Scripturis; & quidem contritio, seu dolor, habetur Joelis 2. *Convertimini ad me in toto corde vestra, in jejunio, & fletu, & planctu*: Satisfactio, Danielis 4. *Peccata tua eleemosynis redime*: & de confessione erit sermo suo loco.

Ad V. dicitur, quod in casu simulationis, non conficitur Sacramentum pœnitentiæ, quia desunt actus illi, qui esse debent sinceri & veri, ut ex illis pœnitentiæ Sacramentum constituatur. Cæterum simulatio potest etiam habere locum in Baptismo, & in Eucharistia, & tamen non per hoc Adversarii dicunt, quod Baptismus, & Eucharistia non sint Sacramenta.

Ad VI. Judas peccati sui non vere pœnituit; sicut, nec corpus Domini credidit, quando ipsum accepit; & ideo se damnavit, & laqueo suspendit: at non per hoc dici potest, quod verum Sacramentum Eucharistiæ non acceperit, licet veram pœnitentiam non habuerit, & licet fructum Sacramenti Eucharistiæ non percæperit, quia vera Pœnitentia destitutus erat.

Ad VII. hæc respondet Bellarminus... Re-
„ spondeo; hæc omnia facile possent
„ contemni, cum nulla ratione, vel te-
„ stimonio muniantur; tamen non gra-
„ vabor uno verbo calumniam istam
„ refellere. Quomodo, quæso, ad gene-
„ ralem doctrinam de Pœnitentia tres
„ illæ partes ex Ritibus publicæ pœniten-
„ tiæ accomodatæ sunt, cum etiam in
„ veteri testamento in usu fuerint, ut su-
„ pra ostendimus exemplo Davidis, &
„ Ninivitarum; & ex ipsa ratione, ac
„ natura pœnitentiæ colligantur, ut
„ paulo ante demonstratum est? Ritum
„ enim publicæ pœnitentiæ post Christi
„ ascensionem in Cælum institutum est,
„ nemo, opinor, inficiabitur. Deinde
„ com aperte Veteres mentionem fa-
„ ciant pœnitentiæ, & publicæ, & priva-
„ tæ, ut in sequenti capite demonstra-
„ bo; unde probabit Kemnitius, enu-
„ merationem illam ex ritibus publicæ
„ pœnitentiæ, & non ex privatæ, sump-
„ tam esse? „

Ad VIII. Ut ostendantur mendacia Opponentium, ultra Patrum testimonia allata, hæc alia subnectimus, quæ afferuntur a Bellarmino. Tertullianus in lib. *de Pœnitentia* ait. *Pœnitentia Dominus mitigatur*. Cyprianus in serm. de Lapsis. *Quam magna deliquimus, tam granditer defleamus: alto vulneri diligens & longa medicina non desit*. Ambrosius præfatione in psalm. 37. *Quis dubitet affligere animam suam, cum Propheta tanta se afflixerit, solvens pretium lacrymarum pro redemptione peccati?* Augustinus in epist. 54. ad Macedonium. *Quosdam a societate removemus Altaris, ut pœnitendo placare possint, quem peccando contempserant, seque ipsos puniendo*.

Dicimus III. Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem, tres Pœnitentis actus, esse materiam ex qua Sacramentum Pœnitentiæ.

I. probatur ex Scripturis. Deuteronomii 4. 29. *Cumque quæsieris ibi Dominum Deum tuum, invenies eum; si tamen tota corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ*. Judith. 8. 14. *Quia patiens Dominus est, in hoc ipso pœniteamus, & indulgentiam ejus fusis lacrymis postulemus*. Psal. 6. 7. *Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo*. Psal. 33. *Juxtus est Dominus iis, qui tribulato sunt corde*, Psal. 37. 9. *Afflictus sum & humiliatus sum nimis, rugiebam a gemitu cordis mei, Domine ante te omne desiderium meum; & gemitus meus non est absconditus*. 18. *Quoniam ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper: quoniam iniquitatem meam annuntiabo, & cogitabo pro peccato meo*. Psal. 41. 4. *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die, ac nocte*. Psal. 50. 19. *Sa-*

19. *Sacrificium Deo Spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum Deus non despicies*. Psal. 101. 10. *Cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam* Psal. 118. *Confige timore tuo carnes meas, a judiciis enim tuis timui. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam*. Ecclesiastici 1. 27. *Timor Domini expellit peccatum; nam qui sine timore est, non poterit justificari*. Isaiæ 38. 15. *Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ*. Isaiæ 66. 2. *Ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & trementem sermones meos*. Jerem. 31. 19. *Post quam enim convertisti me, egi pænitentiam, & postquam ostendisti mihi, percussi femur meū Confusus sum, & erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentiæ meæ*. Joelis 2. 12. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & in fletu, & in planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & convertimini ad Dominum Deum vestrum, quia benignus & misericors est, patiens, & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitiam*.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Leo Magnus hom. *de Festo omnium Sanctorum* cap. 3. *Luctus hic, cui consolatio æterna promittitur, non est cum mundi hujus affectione communis, nec beatum quemquam faciunt ista lamenta, quæ totius humani generis deploratione funduntur. Alia ratio est Sanctorum gemituum, alia beatarum causa lacrymarum. Religiosa tristitia, aut alienum peccatum luget, aut proprium; nec de hoc dolet, quod divina justitia agitur, sed de eo mæret, quod humana iniquitate committitur. Ubi magis plangendus est faciens maligna, quam patiens*. Gregorius Magnus lib. 4. *Moralium* cap. 17. *Cum ad mentem male gesta pænitendo reducimus, gravi mox mærore confundimur, perstrepit in animo turba cogitationum, mæror conterit, anxietas devastat, in ærumnam mens vertitur, & quasi quodam nubilo caliginis obscuratur. Hæc nanque caligo confusionis eorum mentem salubriter oppresserat, quibus Apostolus dicebat*: Quem enim fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? &c. *Si diem, quam peccati dilectationem diximus, tot impeti precibus audivimus, ut videlicet circundantes fletus expient, quicquid delectatus per negligentiam animus deliquit, quanta animadversione pænitentiæ hujus diei nox ferienda est, videlicet ipse jam consensus ad culpam? Tanto arctiori manu pænitentiæ mens a pollutione tergenda est, quanto se per consensum conspicit sordidius inquinatam. Cum vehemens pænitentiæ spiritus mentem occupat, omnem in ea explorationem reprehensibilis gaudii perturbat, ut nihil, nisi quod se terrere possit, attendat. Ponit nanque ante oculos illinc districtionem justitiæ, hinc meritum culpæ, conspicit quo supplicio digna sit, si parcentis pietas desit, quæ per lamenta præsentia ab æterna eruere pæna consuevit*. Innocentius III. ad Psal. 1. Pænitentialem. *Pænitentia debet habere tres partes: contritionem in corde, confessionem in ore, satisfactionem in opere: in contritione debet habere pænitens timorem de pæna, dolorem de culpa, & amorem de gratia*. Et ad Psal. 3. Pænitentialem. *Tria sunt in vera pænitentia necessaria, dolor compunctionis in corde, pronuntiatio Confessionis in ore, & flagellum satisfactionis in opere. Dolor compunctionis non debet esse persunctorius, sed continuus, non levis, sed gravis, quia pænitere est pænitentiam tenere*.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Florentinum in Decreto pro instructione Armenorum. *Quartum Sacramentum est Pænitentia, cujus quasi materia sunt actus Pænitentis; qui in tres distinguuntur partes, quarum prima est cordis contritio, ad quam pertinet ut doleat de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero. Secunda est oris confessio, ad quam pertinet, ut Peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo Sacerdoti confiteatur integraliter. Tertia satisfactio pro peccato secundum arbitrium Sacerdotis, quæ quidem præcipue fit per orationem, jejunium, & eleemosynam*. Tridentinum sess. 14. cap. 3. *Sunt autem quasi materia hujus Sacramenti ipsius Pænitentis actus, nempe contritio, confessio, & satisfactio, qui quatenus in pænitente ad integritatem Sacramenti, & ad plenam & perfectam peccatorum remissionem, ex Dei institutione requiruntur, pænitentiæ partes dicuntur*. Et Can. 4. *Si quis negaverit ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pænitente, quasi materiam Sacramenti Pænitentiæ, videlicet Contritionem, Confessionem, & Satisfactionē, quæ tres pænitentiæ partes dicuntur; anathema sit*.

IV. Probatur ex Patribus Græcis. Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 2. *Beatus David, quanvis audiverit Dominum transtulisse peccotum ipsius, non abstinnit tamen a Pænitentia; verum loco purpuræ sacco utebatur, & loco aurei throni, in terra cinereque rex sedebat; neque tantum in cinere sedebat, verum etiam cinere versebatur, quemodmodum ipse dicit*: Cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam. Lavabo per singulas noctes lectum meum, & lacrymis meis stratum meum rigabo. *Vindicabat lacrymis concupiscentem oculum*. Gregorius Nyssenus homil.ad eos,qui durius, & acerbius alios judicant. *Verum quoniam alius judicii Dominus,qui in infinita millium millia misericordiam tribuit, nec vult mortem peccatoris, sed expectat, ut resipiscat, eo fit, ut ne illi quidem, qui priorẽ gratiam contumeliosius abjecerant, merito afficiantur supplicio, sed a posteriore misericordia prior excipiatur, & oblivio cum venia conjungatur, ut lacrymarum effusio lavacri vim habeat, gemitusque reducat gratiam, quæ paulisper recesserat. Si orationi nostræ fidem non habes, Petrum in ædibus Principis Sacerdotum interroga, & dicet tibi, quomodo abnegationis peccatum amare lugens expiaverit, nec in Simonem mutatus sit, sed Petrus permanserit Apostolus &c. Considera mihi Davidem &c. Hic post præclarum divinæ laudis præconium, mulieris pulchritudine captus, quibus se peccatis obstrinxerit, omnes scimus. Attamen idem a Propheta reprehensus, admissum scelus ognovit, & pænitentiæ modum Posteris scriptum reliquie. Quomobrem dolorem ejus in libro Psalmorum, tanquom in speculum, videmus expressum. Ubi nunc luctu, & squallore corpus excruciat, nunc sibi noctes ad lugendum præscribit &c.;explora celeriter, & diligenter onimadverte morbum. quo affectus et, suscipe ex eo dolorem, quantum maximum potes, affige te, fratresque benevolos, atque unanimes adhibe, qui simul doleont adjumentoque sint, ut libereris*. Chrysostomus in epist.2. ad Corinth.homil.4.in Moral.*Peccavit etiam David. Videamus igitur quo peccato; hic quoque pænitentiam egerit. Tres totos dies in cinere sedit. At ille quidem hoc non ob peccatum fecit, sed filii causa ..... peccatum autem alio modo abstersit, nempe per humilitatem, per cordis contritionem, per animæ compunctionem, dum etiam illud cavet, ne in eadem relabatur, dum peccati nunquam memoriam abjicit &c; Cor quippe contritum & humiliatum habebat .... nam in hoc demum confessio, in hoc pænitentia posita est &c. Quamobrem tu quoque cor tuum dimitte, ut Deum allicias. Prope enim est illis, qui tribulato sunt corde. Cum peccaveris, ingemisce, non quod pænas daturus sis (nihil enim hoc est), sed quod Dominum tuum offenderis, tam benignum, tam te amantem, tam denique saluti tuæ appensatum, ut filium quoque suum tua causa tradiderit. Ingemisce igitur, neque unquam id.facere intermitte. Etenim hoc demum est Confessio. Non nunc lætum, cras autem mæstum, ac rursum lætum te præbe; verum perpetuo in luctu:ac tui contritione mane*. Et sermone de Pænitentia. *Perfecta pænitentia cogis pænitentem omnia libenter ferre; in corde ejus contritio, in ore confessio, in opere toto humilitas; ut quibus modis Deum offendimus, corde, ore, opere, iisdem reconciliemur Deo; corde quidem per contritionem, ore per confessionem, ac opere per sotisfactionem*.

V. probatur ex Patribus Latinis. Cyprianus lib. *de Lapsis*, ait. *Confiteantur singuli, quæso vos Fratres, delictum suum, dum adhuc, qui deliquit in secula est, dum admitti confessio ejus potest, dum satisfactio, & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grota est. Convertamur ad Dominum mente tota,& pænitentiam criminis veris doloribus exprimentes, Dei misericordiam deprecemur. Illi se anima prosternat, illi mæstitia satisfaciat, illi spes omnis incubat. Rogore qualiter debeamus, dicit ipse*: Revertimini ad me in toto corde vestro, simulque,& jejunio, & fletu, & planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra. *Ad Dominum toto corde redeamus, iram & offensam ejus, jejuniis, fletibus, plorantibus, sicut admonet ipse, placemus. Si precem toto corde quis faciat, si veris pænitentiæ lamentationibus, & lacrymis ingemiscot, si ad veniam delicti sui Dominum justis, & continuis operibus inflectat, misereri talium potest .... Pænitenti, operanti, roganti, potest clementer ignoscere, potest in acceptum referre, quicquid pro talibus, & petierint Martyres, & fecerint Sacerdotes*. Augustinus serm.351.*de Pænitentia* alias 50.inter homil. quinquaginta.*Implicatur tam*

mor-

mortiferorum vinculis peccatorum, detrectat, aut differt, aut dubitat confugere ad ipsas claves Ecclesiæ, quibus solvatur in terra, ut sit solutus in Cælo, & audet sibi post hanc vitam, quia tantum Christianus dicitur, salutem aliquam polliceri .... Judicet ergo se ipsum homo in istis voluntate, dum potest, & mores convertat in melius, ne enm jam non poterit, etiam præter voluntatem a Domino judicetur. Et cum ipse in se protulerit severissimæ medicinæ, sed tamen medicinæ sententiam, veniat ad Antistites, per quos illi in Ecclesia claves ministrantur, & tanquam bonus jam incipiens esse filius, maternorum membrorum ordine custodito, a Præpositis Sacramentorum accipiat satisfactionis suæ modum, ut in offerendo sacrificio cordis contribulati devotus & supplex, id tamen agat, quod non solum ipsi prosit ad recipiendam salutem, sed etiam cæteris ad exemplum. Ambrosius lib. 11. de Pænitentia cap. 5. *Qui agit pænitentiam, non solum diluere lacrymis debet peccatum suum, sed etiam emendatioribus factis operire, & tegere delicta superiora.* Et cap. 6. *Si vis justificari, fatere delictum tuum. Solvit enim criminum nexus verecunda confessio peccatorum .... Sed audiant, qui agunt pænitentiam, quomodo agere debeant, quo studio, quo affectu, qua mentis intentione, qua concussione viscerum, qua cordis conversione.* Vide Domine, quia tribulor, venter meus turbatus est a fletu meo, conversum est cor meum in me. *Cognovisti intentionem animæ, fidem mentis, cognosce & habitum Corporis.* Sederunt in terra, tacuerunt Seniores Filiæ Sion, & imposuerunt terram super caput suum, præcinxerunt se cilicio &c. *Sic flevit & Ninive Populus, & denuntiatum excidium Civitatis evasit. In te igitur, ut evadas, vult rogari Dominus, vult sibi supplicari. Homo es, & vis rogari, ut ignoscas, & putas Deum tibi non roganti ignoscere? Ipse Dominus Jerusalem flevit, ut quia ipsa flere nolebat, Domini lacrymis ad veniam pertingeret. Ipse nos flere vult, ut evadere possimus, sicut habes scriptum in Evangelio.* Filiæ Jerusalem nolite me flere, sed vos ipsas flete. *Flevit David & metuit, ut mortem populi pereuntis divina removeret misericordia, quanda tribus sibi propositis optionibus, eam tamen, in qua majorem Domino miserationem experiretur, elegit.*

VI. Probatur ex veteribus Scholasticis. Petrus Lombardus lib. 4. sentent. dist. 16. *In perfectione Pænitentiæ tria observanda sunt, scilicet compunctio cordis, confessio oris, satisfactio operis &c. Triplici morti triplici remedio occurritur: contritione, confessione, satisfactione. Compunctio nobis comendatur ibi. Scindite corda, & non vestimenta vestra.* S. Bonaventura parte 6. Breviloquii cap. 10. *Pænitentiæ partes integrales sunt, contritio in anima, confessio in verbo, & satisfactio in facto. Ex quibus tunc pænitentia integratur, cum peccator omnem mortalem culpam perpatratam & facto deserit, & verbo accusat, & animo detestatur, proponens nunquam iterare peccatum.* In secunda Dieta de Contritione. *Contritio est prima pars pænitentiæ, & debet esse septiformis. Nam debet esse morosa & intenta, non persuntoria; solitaria, non publica; integra, non diminuta; ordinata non confusa; propria non aliena; gemebunda, non deliciosa; justa, non simulata; & hæc septem sunt in verbo Isajæ 38. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Joannes Taulerus lib. 1. Institut. cap. 1. *Peccator, quia malom in creaturis voluptatem, ac delectationem quæsivit, quam in solo creatore quærere debuisset, ideo cum amara cordis contritione peccata sua deflere, & cum vero dolore, veroque se emendandi proposito coram Sacerdote se accusare debet. Cæterum dolor iste, sive contritio, non ex servili quodam timore, neque ex sensuali dolore cum amaritudine se ipsum, ut domnum suum, plusquam Dei injuriam, & offensam lugente procedet. Sed dolor noster, atque contritio, divina prorsus & supernaturalis erit, qua videlicet homo pro peccatis suis dolens, plus omnipotentis Dei tam grave multiplicemque inhonorationem, contemptum, & offensam, quam suum ipsius damnum ponderet, atque deplorat. Ista contritio ex amore nascitur, qui nunquam absque dulci quodam gustu, & consolatione est.* Laurentius Justinianus de Obedientia cap. 5. *Nullum est tam grave delictum, quod non contritione, atque confessione tergotur. Negavit Petrus Dominum, flevit amare, & illico restitutus est gratiæ. Coram Domino mulier peccatrix ingemuit, pro reatibus suis lacrymas fudit, pedes ipsius plorando lavit, & mox audire promeruit; mulier remittuntur tibi peccata tua.*

VII.

VII. probatur Rationibus. I. Per pænitentiæ Sacramentum Peccatoris anima sanatur ab infirmitatibus suis, quæ suæ sunt iniquitates; sed hæc sanatio fit per tres dictos Pænitentis actus: ergo tres dicti Pænitentis actus sunt materia *ex qua* Sacramenti Pænitentiæ. Minor est doctrina Augustini in Psal. 146. ad verba illa: *qui sanat contritos corde*; ubi sic habet. *Sanat contritos corde, sanat confitentes, sanat se ipsos punientes*. II. Tres dicti Pænitentis actus sunt Sacramenti Pænitentiæ partes; sed partes sunt materia *ex qua*, seu ex quibus Sacramentum constat: ergo tres prædicti Pænitentis actus sunt materia *ex qua* Sacramenti pænitentię. Major est doctrina Concilii Tridentini in citato Cap.4. *Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem, quæ tres pænitentiæ partes dicuntur &c.* III. Tres Pænitentis actus referuntur ad absolutionem, ut ad formam; sed quod refertur ad absolutionem, ut ad formam, est materia *ex qua* Sacramenti Pænitentiæ: ergo pariter tres Pænitentis actus sunt materia *ex qua* Sacramenti Pęnitentię. Major est pariter doctrina Tridentini cit. locis explicata. IV. Quæ dicitur materia alicujus Sacramenti, non est quid extrinsecum ipsi Sacramento; sed Concilium Tridentinum vocat tres Pęnitentis actus quasi materiam Sacramenti Pænitentiæ: ergo actus ipsi non sunt quid extrinsecum pænitentiæ Sacramento: ergo sunt quid intrinsecum: ergo sunt materia *ex qua*.

Objiciunt I. Absolutioni Sacramentali potest æque convenire, & ratio materiæ, & ratio formæ; materiæ quidem, quatenus est quid sensibile; sensibus enim percipitur; formæ vero, quatenus exprimit peccatorum remissionem, & verbis constat: ergo quum in sola absolutione habeamus, & materiam, & formam Sacramenti Pænitentiæ, non est cur recurramus ad pænitentis actus, ut materiam eidem Sacramento assignemus. II. Tres pænitentis actus dicuntur a Concilio Tridentino *quasi materia* Sacramenti pænitentiæ: ergo vere non sunt materia. III. Vocãtur potius tres illi actus dispositiones, quę pręcedunt formam; & ideo materiam non nisi improprie dicuntur: ergo revera sunt materia improprie dicta; unde Tridentinum sess. 14. cap. 4. *Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam Peccatorum hic contritionis motus necessarius, & in homine post baptismum lapso, ita demum præparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divinæ misericordiæ, & voto præstandi reliqua conjunctus sit, quæ ad rite suscipiendum hoc sacramentũ requirũtur.* IV. Si actus Pænitentis essent materia *circa quam* Sacramenti Pęnitentiæ, sequeretur, quod Minister ejusdem Sacramenti non esset Sacerdos, sed Pænitens; sed ex Concilio Tridentino Minister est Sacerdos, & non Pænitens: ergo &c. Sequela negari non potest, quia Sacramentum majori ex parte dependeret a Pænitente, & non a Sacerdote, quatenus actus illi essent Pænitentis, & non Sacerdotis. Minor patet ex verbis Concilii sess. 12. cap. 6. ubi sic legitur. *Circa ministrum autem hujus Sacramenti declarat Sancta Synodus, falsas esse, & a veritate Evangelii penitus alienas, doctrinas omnes, quæ ad alias quosvis homines, præter Episcopos, & Sacerdotes, Clavium Ministerium perniciose extendunt; putantes verba illa Domini: quæcunque alligaveritis super terram, erunt alligata & in Cælo, & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in Cæla: & quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt; ad omnes Christi fideles indifferenter, & promiscue, contra institutionem hujus Sacramenti, ita fuisse dicta, ut quivis potestatem habeat remittendi peccata, publica quidem per correptionem, si correptus acquieverit, secreta vera per spontaneam Confessionem, cuicunque factam. Docet quoque etiã Sacerdotes, qui peccato mortali tenentur, per virtutem Spiritus Sancti in ordinatione collatam, tanquam Christi Ministros, functionem remittendi peccata exercere, eosque prave sentire, qui in malis Sacerdotibus hanc potestatem non esse contendunt. Quanvis autem absalutio alieni Sacerdotis alieni beneficii sit dispensatio, tamen non est solum nudum ministerium, vel annunciandi Evangelium, vel declarandi, remissa esse peccata, sed ad instar actus judicialis, quo ab ipso, velut a judice, sententia pronunciatur. Atque ideo non debet Pænitens adeo sibi de sua ipsius fide blandiri, ut, etiamsi nulla illi adsit contritia, aut Sacerdoti animus seria agendi, & vere absolvendi desit, putet tamen, se propter suam solam*

fidem,

fidem, vere, & coram Deo esse absolutum. Nec enim fides sine pænitentia remissionem ullam peccatorum præstaret, nec it esset, nisi salutis suæ negligentissimus, qui Sacerdotem joco se absolventem agnosceret, & non alium serio agentem sedulo requireret. V. Producere effectum Sacramenti non tantum tribuitur formæ ipsius, sed ipsius quoque materiæ; atqui actibus Pænitentis nequit tribui peccatorum remissio, & gratiæ sanctificantis infusio, quæ sunt Sacramenti Pænitentiæ effectus: ergo actus Pænitentis nequeunt esse materia *circa quam* Sacramenti Pænitentiæ. Major est certa, quia Patres tribuunt productionem gratiæ aquæ in Sacramento Baptismi, impositioni manuum in Sacramento Ordinis, unctioni olei in Sacramento extremæ Unctionis; & hoc non ob aliam rationem, nisi quia aqua, impositio manuum, & oleum, sunt materia illorum Sacramentorum. Minor etiam patet, quia aliter sequeretur, quod Pænitens sibi ipsi conferret peccatorum remissionem, sibi ipsi daret gratiam sanctificantem, immo & se ipsum quoque absolveret; quæ omnia admitti nullo modo possunt. VI. Actus Pænitentis si habent virtutem concurrendi ad collationem gratiæ, hunc habent ratione formæ, quæ est absolutio: ergo semper stat, quod absolutio constituit materiam Sacramenti Pænitentiæ. VII. Materia *ex qua* Sacramentorum debet esse sensibilis: ergo cōtritio nequit esse materia *ex qua* Sacramenti Pænitentiæ. VIII. Pænitenti, qui adit Confessarium, ut eidem confiteatur peccata sua, & deinde ob morbum supervenientem non confitenti illa, potest dari absolutio, & per consequens in hoc casu fit Sacramentum Pænitentiæ; sed in hac hypotesi nulla est oris confessio: ergo oris confessio non est materia *ex qua* Sacramenti pænitentiæ. IX. Si detur absolutio Pænitenti, qui statim est moriturus, nulla imponitur satisfactio, & nihilominus fit Sacramentum sine satisfactione: ergo satisfactio non est materia *ex qua* Sacramenti Pænitentiæ. X. Materia, & forma Sacramentorum debent esse simul; sed actus pænitentis, & forma, quæ est absolutio, non possunt esse simul: ergo actus pænitentis non sunt materia *ex qua* Sacramenti Pænitentiæ. XI. Satisfactio est pars tantum integrans Sacramenti Pænitentiæ: ergo non est materia *ex qua*, quæ, ut talis sit, debet esse essentialis, & non integrans. XII. Satisfactio vel debet præcedere absolutionem, vel subsequi: non subsequi; quia esset contra Concilium Carthaginense IV. habitum anno 398. Can. 78., & Arausicanum I. coactum anno 441. Can. 3., quibus Pænitentes, qui in decursu Pænitentiæ propter periculum mortis fuerant absoluti, quando convalescebant, ad Pænitentium ordinem remittebantur; neque præcedere, quia maximum inde incommodum sequeretur, & Confessariis, & Pænitentibus in hujusmodi Sacramenti administratione, ut de se notissimum est.

Respondemus ad I. negando primam partem antecedentis; non enim sufficit ad materiæ rationem salvandam in Sacramentis, ut sit sensibilis; sed ulterius requiritur, ut sit res, quo pacto Patres omnes de Sacramentorum essentiali constitutivo loquuntur, ut nimirum illud ingrediantur res, & verba. Absolutio autem nunquam dici potest, quod sit res, sed tantum quod sit verba; quæ quidem verba etiam sunt sensibilia, & tamen in aliis Sacramentis solummodo sunt forma, & nunquā materiæ rationē ingrediuntur.

Ad II. dicitur, quod non ideo Concilium Tridentinum vocavit tres illos actus, quasi materiam Sacramenti Pænitentiæ, quod scilicet vere & proprie materiæ rationem non haberent, sed quia non sunt res, quæ extrinsecus adhibeantur, quemadmodum in aliis Sacramentis evenit; nimirum in aqua, quæ res exterior est, & est vere materia in baptismo; ita etiam unctio, vel manuum impositio in aliis: unde inquit Catechismus Romanus; *Neque enim hi actus, quasi materia a Sacra Synodo appellantur, quod vere materiæ rationem non habeant, sed quia ejus generis materia non sunt, quæ extrinsecus adhibeatur, ut aqua in baptismo, & Chrismatio in confirmatione.*

Ad III. dicitur, quod non repugnat, quod idem sit ejusdem Sacramenti & dispositio, & materia, sub diversa scilicet ratione: unde in casu Pænitentiæ actus sunt dispositiones præviæ ad Sacramentum Pænitentiæ; si hoc accipiatur inadæquate, nimirum, pro abso-

solutione, quæ ut cum fructu percipiatur, actus illi disponunt, & præparant; si vero sumatur adæquate & complete, scilicet pro tota Sacramenti essentia, & integritate, iidem actus sunt materia ipsius.

Ad IV. dicitur, quod Minister Sacramenti debet active concurrere ad productionem ipsius, adeoque non sufficit, ut materiam solummodo subministret, si ulterius active ad ipsum Sacramentum non concurrat. In Sacramento Pænitentiæ utique Pænitens subministrat actus, & subministrat materiam, quæ consistit in actibus ipsis, sed non concurrit active ad unionem formæ cum ipsa materia; solus enim Sacerdos ad hanc unionem active concurrit, adeoque Sacramentum perficit. Cæterum nulla est necessitas, ut tam materia, quam forma Sacramenti ab eodem dependeant, & subministrentur; quod patet etiam in Physicis, in quibus agens dicitur caussa, & principium compositi, quanvis, aut solam formam inducat, ut ignis producens ignem, aut solam materiam subministret, ut homo hominem generans.

Ad V. Actus Pænitentis possunt concurrere ad productionem gratiæ in Sacramento Pænitentiæ dispositive, præparando scilicet Pænitentem ad illam recipiendam; quanvis non possit concurrere effective, quod tantum convenit illi, qui Sacramentum administrat. Et hæc est doctrina S. Thomæ 3. par. quæst. 86. art. 6. *Actus humani, qui sunt ex parte peccatoris, materialiter se habent in Sacramento Pænitentiæ: omne autem Sacramentum producit effectum suum, non solum virtute formæ, sed etiam virtute materiæ, scilicet aquæ, principaliter tamen virtute formæ, ex qua ipsa aqua virtutem recipit; ita etiam & remissio culpæ est effectus pænitentiæ principalis quidem ex virtute clavium, quas habent Ministri, ex quorum parte accipitur id, quod est formale in hoc Sacramento: Secundaria autem ex vi actuum pænitentis pertinentium ad virtutem Pænitentiæ, tamen prout hi actus aliqualiter ordinantur ad Claves Ecclesiæ.*

Ad VI. Eadem est responsio, scilicet quod actus Pænitentis per se ipsos disponant ad gratiam, sicuti disponunt ad absolutionem, per quam complete infunditur gratia, & non incohative tantum, sicuti tribuitur per pænitentis actus. Hoc autem non obstat, quin actibus Pænitentis sub alia ratione materiæ nomen non conveniat, quanvis iisdem competat ratio dispositionis & ad formam, quæ absolutio est, & ad effectum Sacramenti, quæ est gratia ipsa, ut dictum est nuper.

Ad VII. Materia Sacramentorum debet esse sensibilis non semper per se ipsam, quia aliquando sufficit, ut sit sensibilis per aliud. Contritio quanvis non sit per se sensibilis, est tamen sensibilis per aliud, nimirum vel per oris Confessionem, vel per Sacramenti petitionem, vel per quodcunque aliud exterius signum.

Ad VIII. dicitur, quod in tali casu Sacramentum Pænitentiæ valeret sine certa Confessionis specie, seu sine oris Confessione, non autem sine omni prorsus Confessione; ut enim Theologi docent apud Jueninum in Institutionibus Theologicis tom. 7. par. 8. dissert. 5. quæst. 2. „ Oris Confessio requiritur „ quidem jure divino, cum eam pænitens edere potest, non autem cum eam „ non potest edere; tunc enim satis est „ Confessio per nutus, & signa, ut revera reperiuntur in eo, qui advocavit „ Sacerdotem, antequam usum rationis „ amitteret. „

Ad IX. Idem Jueninus in Comentario dissert. 6. quæst. 3. hæc habet. „. Respondent nonnulli, hominem illum, ra- „ tione, & sensibus destitutum, habere „ votum satisfaciendi, licet actu non „ satisfaciat: volunt autem illud votum „ partem esse Sacramenti Pænitentiæ, „ non vero actualem satisfactionem. Sed „ non valet ea responsio, eo quod satisfaciendi propositum sit omnino idem „ cum contritione; est enim illius pars, „ cum nemo debite conteratur, nisi proponat ulcisci in semetipsum injuriam, „ quam Deo per peccatum intulit. Respondemus nos ad argumentum; concesso antecedente, nego consequentiam. Ratio est, quia sicut digitus est „ pars intrinseca corporis, quanvis sine „ digito possit esse humanum corpus, ita „ & satisfactio est pars intrinseca Sacramenti Pænitentiæ, quanvis sine ea „ idem Sacramentum esse possit: verum „ quemadmodum mancum est, & imperfectum humanum corpus, cui digitus defuerit; ita Pænitentiæ Sacramentum est imperfectum, cum satis-

factio

„ factio Pænitenti non iniungitur. „. At „ de Confessione, & Satisfactione fusior „ redibit sermo, quando de iisdem in „ particulari tractabitur.

Ad X. Quænam simultas materiæ, & formæ ad valorem Sacramentorum requiratur, diximus Tomo 6. dissert. 307., ubi probavimus res,& verba in Sacramentis novæ legis nequidem, secundum aliquam sui partem,requirere simultatem physicam,aut temporis,aut loci, requirere tamen simultatem moralem; ibidemque de Sacramento Pænitentiæ adiunximus. „. In Sacramen„ to Pænitentiæ profertur forma abso„ lutionis, quando jam prolata sunt pec„ cata, & actus Pænitentis expleti: er„ go non sunt simul materia, quæ con„ sistit in peccatis, & in actibus, & for„ ma, quæ in absolutione consistit; sed „ non sunt simul physice, sunt autem si„ mul moraliter: ergo non physice, sed „ moraliter uniuntur. „.

Ad XI. Quanvis Satisfactio sit tantum pars integralis Sacramenti Pænitentiæ, & non essentialis, semper tamen stat, quod sit mataria *ex qua*, licet integralis; materia enim *ex qua* duplex est, essentialis nimirum, & integralis; ut discurrit Jueninus citato loco in Institutionibus Theologicis. „. Materia „ *ex qua*, seu intrinseca, duplex est, es„ sentialis, ut corpus respectu hominis, „ & integralis, ut digitus respectu ipsius „ hominis. Satisfactio non est materia „ essentialis Sacramenti Pænitentiæ, sed „ integralis tantum; hoc est, quanvis „ sine ea habeat omnia, quæ sibi sunt „ essentialia, non habet tamen ea, quæ „ ad ejus integritatem requiruntur; si„ cut homo habens corpus, & animam, „ sed orbatus digito, habet quidem om„ nia, quæ homini sunt essentialia, sed „ non habet omnia, quæ necessaria sunt „ ad illius integritatem. Quæ mox de „ Satisfactione dicta sunt, intelliguntur „ de Satisfactione actuali, non autem de „ Satisfactione in animi præparatione; si „ quidem Satisfactio in animi præpara„ tione est idem cum proposito satisfa„ ciendi; propositū autem satisfaciendi, „ saltem implicitum,est essentialis mate„ ria inadæquata Sacramenti;nempe pro„ positum illud est idem cum contritio„ ne, seu cum pænitentia, prout virtus „ est; contritio enim, seu pænitentia, „ prout virtus est, dicit saltem implicite „ propositum Deo satisfaciendi pro pec„ catis. Sed hæc satis sint de actibus Pæ„ nitentis in genere. „.

Ad XII. Ex allatis Conciliis probatur quidem, quod olim lege ordinaria data fuerit absolutio post expletos Pænitentiæ labores; at non probatur, quod Satisfactio sit pars essentialis Sacramenti Pænitentiæ, sine qua nulla sit absolutio sacramentalis. Cæterum nos suo loco probabimus, quod primis Ecclesiæ seculis, Ecclesia ratam habuit absolutionem, quæ in quibusdam casibus dabatur ante Satisfactionem. Pro modo addere sufficit, quod Sixtus IV. Romanus Pontifex, damnavit contrariam opinionem, anno 1478. in Petro de Osma,qui erat Doctor Salmaticensis; & pariter Sacra Facultas Parisiensis in libro, cui titulus *verax pacificus*; & auctor dicebatur Theophilus Brachet, Dominus de la Mitetrere, anno 1644.

DISSERTATIO CCCLXIII.

De Forma Sacramenti Pœnitentiæ. An sint verba determinata pro Sacramenti Pœnitentiæ Forma? Quinam sit verborum illorum sensus? Et quænam ex illis possint omitti absque peccato, & absque invaliditate Sacramenti?

Onveniunt quidem Theologi omnes de Schola, immo & Patres omnes Ecclesiæ, Sacramenti Pœnitentię Formam consistere in absolutione sacramentali, quam profert Sacramenti Minister post Pœnitentis actus, qui essentialiter, ut materia, concurrunt ad ipsum pœnitentiæ Sacramentum. Et quanvis Scotus cum Suis materiam etiam in absolutione constituat, ut dictum est; ab hac tamen Sacramenti formam non removent, quia duplicem in ea respectum agnoscunt, unum quidem, ratione cujus se habet, ut materia, alterum vero, ratione cujus se habet, ut forma; ut sufficienter in præterita Dissertatione explicavimus. Igitur forma Sacramenti Pœnitentiæ est absolutio, per quam Pœnitentis actus determinantur ad Sacramentum conficiendum. Et hoc patet, tum ex Concilio Florentino *in Decreto Unionis*, ubi legitur: *Forma hujus Sacramenti sunt verba absolutionis, quæ Sacerdos profert, cum dicit absolvo te*: tum ex Concilio Tridentino, sess. 54. cap. 3. in quo habetur. *Docet sancta Synodus, Sacramenti Pœnitentiæ formam . . . . . in illis Ministri verbis positam esse: ego te absolvo: quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur, ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessariæ*. Adduntur autem præfatis absolutionis verbis aliqua, quæ sunt merę preces, quarũ quædam præmittuntur absolutioni, nimirum: *Misereatur tui Omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam: amen. Dominus noster Jesus Christus te absolvat &c.* Alia subsequuntur nempe: *Passio Domini nostri Jesu Christi, merita Beatæ Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, quicquid boni feceris, & mali sustinueris, sint tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ: amen.*

Igitur circa primam Dissertationis partem, an scilicet sint verba determinata pro Sacramenti Pœnitentiæ Forma? Scotus docet, quod in Sacramento Pœnitentiæ non requirantur verba ita præcisa & determinata ad ejus confectionem, sicut in Sacramentis Baptismi, & Eucharistiæ, & verba ipsius sunt *in 4. dist. 14. quæst. 4. n. 4.* „ quia
„ Sacramentum hoc institutum est per
„ modum Judicii: sententia autem po-
„ test a Judice ferri quibuscunque ver-
„ bis, dummodo Judicis mentem expri-
„ mant: quare non est necesse, esse ita
„ præcisa verba in isto Sacramento, si-
„ cut in Baptismo, vel Eucharistia, quia
„ sufficit, quod exprimatur actus senten-
„ tiæ absolventis: sicut & in judicio pu-
„ blico non oportet esse limitata verba:
„ ait enim unus de Theodoro Martyre:
„ *jubeo igaibus tradi*: alter de Cypriano
„ Sancto: *gladio animadverti placet*. Com-
„ muniter tamen ista verba sunt apta:
„ *ego te absolvo*: quæcunque alia præ-
„ mittantur, vel consequantur secun-
„ dum diversam consuetudinem in di-
versis

„ versis Ecclesiis. „. Ex quibus Scoti verbis,hæc deducit Frassen *DeSacram. Pænitent.tract.1.dist.2.art.2. quæst.3.*„ Quibus verbis significat Doctor, quod „ quæcunque forma, seu verba, per quæ „ significatur, & explicatur, remissio„nem peccatorum fieri authoritative, „ & per modum judicii, ac sententiæ, „ erit sufficiens forma hujus Sacramen„ti,in quo Minister officium implet Ju„dicis, & cum autboritate sententiam „ absolutionis profert; nihilominus pro„ferenda sunt ea verba, quæ commu„niter præscribit, ac profert Ecclesia: „ nempe: *ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris,& Filii,& Spiritus Sancti*. Utrum autem omnes illius ab„solutionis particulæ ita necessario de„beant proferri, ut si omitteretur ali„qua, invalida foret absolutio, deter„minandum erit in sequentibus. „

Dicimus I. Verba Formæ Pænitentiæ Sacramenti non esse adeo determinata, ut sunt verba formæ Sacramentorum Baptismi, & Eucharistiæ; standum esse tamen verbis,quę Ecclesia approbavit.

I. Probatur. Confectio Sacramenti Pænitentiæ non dependet a qualitate verborum, sed ab ipsorum sensu: ergo quæcunque sint verba, dummodo sensus verificetur, quem instituit Christus, & intendit Ecclesia, verba illa sunt sufficientia ad valorem Sacramenti Pænitentiæ. Antecedens est certum, quia Confectio Sacramenti Pænitentiæ respicit effectum ipsius; sed effectus ipsius non dependet a qualitate verborum, sed ab ipsorum sensu: ergo pariter Confectio Sacramenti Pænitentiæ non dependet a qualitate verborum, sed ab ipsorum sensu. Prior consequentia sequitur pariter, quia si semel sensum formæ assequamur, parum interest, an hæc, aut alia verba adhibeantur: ergo quæcunque sint verba, dummodo sensum ipsorum habeamus, parum, aut nihil de verborum qualitate solliciti esse debemus.

II. Probatur. Sacramentum Pænitentiæ est institutum a Christo Domino per modum Judicii; ergo sat est,ut in ejus forma habeamus verba, quæ judicium ipsum contineant, atque demonstrent, quicquid postea sit de ipsorum verborum qualitate. Et sane nemo dixit, quod in aliis judiciis verba debeant esse determinata, & præcisa, ut judicium ipsum habeat suam validitatem, & effectum: ergo, nec hoc pariter est dicendum in judicio hujus Tribunalis interioris, in quo ipsum Sacramentum Pænitentiæ consistit.

III. Probatur. Ideo in Sacramentis Baptismi, & Eucharistiæ pro forma habemus determinata & præcisa verba, quia Christus Dominus ita instituit: sed Christus Dominus non instituit determinata & præcisa verba pro forma Sacramenti Pænitentiæ: ergo forma Sacramenti Pænitentiæ non consistit in determinatis & præcisis verbis, quemadmodum consistit forma Sacramenti Baptismi, & Eucharistiæ. Probatur minor; quia Christus Dominus concedendo Apostolis, & Successoribus ejus potestatem absolvendi, vel retinendi peccata,non præscripsit verba, per quæ usus hujuscemodi potestatis exerceretur: ergo dummodo habeamus sensum, qui usum hujuscemodi potestatis contineat, & exprimat, non est curandum de verbis; sed sufficit, ut per illa, quæcunque sint, usus illius potestatis, & exercitium ejusdem exprimatur.

Opponunt I. Christus Dominus dedit potestatem solvendi,& ligandi: ergo hæc sunt verba, per quæ Sacramentum Pænitentiæ confici & exerceri debet; Sed hæc sunt verba determinata: Ergo &c. II. Etiam in Tribunalibus exterioribus sunt præscriptæ formulæ, per quas judicia exercentur ab iis, qui ea proferre debent; & adeo formulæ illæ sunt necessariæ, ut si omittantur, nullitates in judicio committantur:ergo eodem prorsus modo de tribunali interno conscientiæ in pænitentiæ Sacramento, & in ejus judicio, discurrendum est. III. Quanvis afferantur alia verba, per quæ Sacramentum Pænitentiæ ab antiquis administratum fuerit, non est tamen certum, quod illud validè administraverint: ergo, ut de hoc certitudinem habeamus, dici debet, quod adhibenda sint verba, quæ communiter Ecclesia usurpavit, atque præscripsit. IV. Ad præsens habemus verba determinata & præcisa, quæ sunt forma Sacramenti Pænitentiæ; atqui illa immutare non licet: ergo ex mente Ecclesiæ, a Christo quidem instructæ, & regulatæ, habemus verba determinata,& præcisa, in quibus Sacramenti Pænitentiæ forma consistit. V. Conveniunt unanimiter Doctores,

quod verba formæ Pœnitentiæ Sacramenti debent esse judicialia, non deprecatoria, non oratoria, non declaratoria; sed hoc est idem ac dicere, quod verba formæ Sacramenti Pœnitentiæ debeant esse determinata & certa: ergo &c. VI. Ex illis verbis, quæ modo adhibentur in forma Sacramenti Pœnitentiæ alia ita sunt necessaria, ut Sacramentum ipsum sine ipsis non conficiatur; alia vero ita adhibentur, ut si aliquando omittantur, Sacramentum tamen non ideo fit infectum, aut invalidum; atqui hoc ipsum judicat, quod verba Sacramenti Pœnitentiæ sint præcisa & determinata: ergo vere ex Ecclesiæ praxi, quæ modo est in usu, & viget, verba formæ Sacramenti Pœnitentiæ sunt determinata & præcisa.

Respondemus ad I. concedendo antecedens, & distinguendo consequens: ergo hæc sunt verba, scilicet sensus verborum, qui significet *ligare & solvere*, conceditur; scilicet verba ipsa individualia, & immutabilia, per quæ actio solvendi, vel ligandi exprimatur, negatur. Sufficit ergo, ut per verba, quæ in forma Sacramenti Pœnitentiæ adhibentur, exprimantur actus solvendi, & ligandi, quod quidem respicit verborum sensum, non materialitatem ipsorum; adeoque non est necessarium, ut hic sensus manifestetur, & exprimatur per hæc numero verba, & non per alia; quod satis est, ne verba formæ Pœnitentiæ Sacramenti dici debeant præcisa & determinata.

Ad II. dicitur, vel quod falsum sit omnino quod assumitur, & asseritur de Tribunalibus exterioribus; non enim ibi ingreditur validitatem actorum hoc, vel illud verbum determinatum, absque eo quod æquivalens adhiberi non possit; vel si possibilis est casus iste, dicitur, quod ideo hoc accidit, quia verba illa fuerunt a Principibus præscripta, imperata, ac determinata, ita ut sine ipsis nullitates inducantur in Acta. Quod quidem quum in casu nostro non sit, ut dictum est, nulla est ratio, ut paritas extendi possit de casu ad casum.

Ad III. dicitur, quod exempla, quæ adducuntur a Scoto superius citato, nullam relinquunt dubietatem de validitate Sacramenti Pœnitentiæ; desumuntur enim illa, ut adhibita a Viris doctis, & sanctis, & referuntur a Scriptoribus omni fide dignis. Unde non est, ut majorem desideremus certitudinem valoris Sacramenti Pœnitentiæ, quum de illo nullum relinquant dubitandi locum exemplorum illorum Authores, & factorum illorum Relatores.

Ad IV. Non licet quidem immutare sensum verborum illorum, quæ ad præsens adhibentur in forma Pœnitentiæ Sacramenti, quia illa in esse posuit Ecclesia a Christo Domino edocta; at convenientius quoque diximus eadem illa adhibenda esse, quæ Ecclesia induxit, & usus tot seculorum confirmavit; at non ideo fit, ut si verbum aliquod immutetur, & verborum illorum sensus integer perseveret, Sacramentum dicatur invalidum & nullum. Cæterum verba illa, de essentialibus loquimur, duo non eccedunt, quæ vix possunt mutationi esse subjecta cum periculo nullitatis Sacramenti, ut mox dicemus.

Ad V. negatur minor; concesso enim, quod verba, de quibus loquimur, debeant esse judicialia, non deprecatoria, non oratoria, non declaratoria, non inde tamen fit, quod hæc numero verba adhiberi debeant, & non alia, quando hæc pariter sunt judicialia. Quod autem sint judicialia, & non alio modo, respicit sensum verborum illorum, non vero qualitatem ipsorum. De sensu jam diximus, quod integer perseverare debet, & permanere, & nullo modo possit immutari; verba vero non sic, dummodo sensus non mutetur.

Ad VI. conceditur major, & negatur minor; & ratio est, quia verba illa, quæ essentialia sunt, & mutari non possunt, respiciunt sensum, qui est immutabilis, non vero qualitatem verborum. At de hoc in hac altera Dissertationis parte, quam modo subjungimus, fusior & clarior sermo habendus est. Igitur Theologorum opiniones asserimus primo circa sensum verborum illorum, & postmodum sententiam nostram aperiemus, eamque probantes, & ab objectionibus, quæ contra ipsam fiunt, pro viribus quoque vindicantes.

Primo, igitur Abulensis parte 1. sui Defensorii cap. 5. & 6. asserit, quod improprie suppletur verbum absolvo, quia

quia „ proprie loquendo, nec Sacer-
„ dos, imo nec Deus, absolvit a culpa,
„ vel a pæna peccati, tum quia Scriptura
„ nusquam dicit, quod peccata solvan-
„ tur, sed quod dimittantur, deleantur
„ &c.; tum quia peccata non sunt pro-
„ prie vincula, nec consequenter homo
„ eis ligatur, aut ab eis solvitur; tum
„ quia homo non potest absolvi a culpa,
„ quæ jam præcessit, nec a pæna, quæ
„ nondum advenit, sed duntaxat a rea-
„ tu pænæ, ad quam subeundam homo
„ propter peccatum obligatur „. Verum hæc Abulensis sententia a Theologis non admittitur, immo cōmunissime rejicitur, & quia Scriptura peccatorum remissionem per verbum *solutionis* vel *absolutionis* exprimit; unde dicitur Isaiæ 50. *Dissolve obligationes impietatis*: & Matth. 16. *Quodcunque solveris super terram erit solutum & in cælis*: & quia eadem sententia videtur supponere, quod post peccatum remaneat tantum reatus pænæ, non vero reatus culpæ quod est falsum.

Secundo Nominales,& ipsorum omnium nomine Gabriel, asserunt, verbū *absolvo te* importare, *eximo te ab obligatione subjiciendi peccata tua clavibus Ecclesiæ*. At hæc explicatio reicitur pariter a Frassen, qui scribit: „ remittere enim
„ peccatum non est duntaxat relaxare
„ obligationem confitendi peccata. Ad-
„ de, quod illa absolutio foret nulla,
„ quando quis solum confitetur peccata
„ venialia, vel alia jam confessa, & re-
„ missa; siquidem etiam ante absolu-
„ tionem pænitens erat liber ab obliga-
„ tione alia peccata confitendi „.

Tertio,Hugo a S.Victore dicit,verba hęc *absolvo te* idem significare, ac *remitto tibi pænam æternam pro culpa debitam*. At citatus Frassen subdit huic explicationi, quod per illam absolutionis verba detorqueantur in sensum improprium, quod sic probat: „ Etenim pæ-
„ na non est peccatum, licet ex peccato
„ oriatur: unde remittere peccatum,
„ non est duntaxat relaxare pænam pec-
„ catis debitam; nec etiam hæc verba
„ *absolvo te* significant solutionem a pæ-
„ na temporali debita peccatis, ut vo-
„ lunt Alensis, & Sanctus Bonaventura;
„ tum quia,ut mox dictum est, remitte-
„ re proprie peccatum, non est tantum
„ relaxare pænam ipsi debitam; tum
„ quia fieri potest, ut quis cum tanta
„ contritione accedat ad Sacramentum
„ Pænitentiæ, ut virtute illius contri-
„ tionis relaxetur tota pæna tempora-
„ lis „.

Quarto,alii Theologi docent, verborum illorum: *ego te absolvo*: hunc esse sensum: *ego Sacramentum absolutionis tibi impendo*. At hæc explicatio nec pariter admittitur, quia sicut non verificatur in formis aliorum Sacramentorum, scilicet Baptismi, ubi sensus verborum illorum: *ego te baptizo*: non est: *ego tibi baptismum confero*: ita nec pariter hic idem debet esse sensus formæ in Sacramento Pænitentiæ. Et hoc, vel ex eo maxime; quia hoc sensu admisso, omnis Sacramentorum forma nugatoria redderetur, quia idem per idem significaret.

Quinto, alii Theologi communius docent, quod verborum illorum sensus sit, remittere peccata, adeoque verba illa *absolvo te* non alium sensum habere, quam *remitto tibi peccata a te commissa*. Et cum his

Dicimus II. Verborum illorum sensum esse, quod per Pænitentiæ Sacramenti Ministrum Pænitenti remittantur peccata, quæ commisit.

I. probatur ex Scripturis. Quod Christus dixit Matth. 18., *quæcunque solveritis super terram erunt soluta, & in cælo*, pariter dixit Ioannis 20. *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*: ergo peccatorum solutionem, quam Christus in uno loco posuit, in altero loco per peccatorum remissionem explicavit. Insuper idem Christus Paralyticum sanans Marci 12., Matth.9. Lucæ 5., pænitentiæ Sacramenti exercitium ostendit:Paralytico enim dixit: *Fili remittuntur tibi peccata tua*.Et post hæc verba S.Lucas narrat:*& cæperunt cogitore Scribæ, & Pharisæi, dicentes, quis est hic, qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Vt cognovit autem Iesus cogitationes eorum respondens dixit ad illos; quid cogitatisin cordibus vestris?Quid est facilius dicere; dimittuntur tibi peccata tua,an dicere, surge,& ambula?Vt autem sciatis, quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, ait Paralytico: tibi dico, surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam. Et confestim consurgens coram illis, tulit lectum suum, in quo jacebat, & abiit in domum suam, magnificans Deum; & stupor apprehendit omnes, & magnificabant*

bant Deum, & repleti sunt timore dicentes : quia vidimus mirabilia hodie. In quibus verbis adnotandum est, quod Christus Dominus Pharisæorum, & Scribarum, cogitatiores non redarguit, immo potius confirmat ipsius Paralytici sanatione; unde plane probat, quod Paralytici sanatione peccata dimittebat; quæ pariter Sacerdotes, pænitentiæ Sacramentum administrantes, remittunt, hac tamen differentia, quod quæ Christus faciebat principaliter, & authoritative, Sacerdotes efficiunt ministerialiter, & instrumentaliter.

II. Probatur. Verba, quæ adhibentur in formis Sacramentorum, illum habere debent sensum, quem habent in communi hominum loquendi societate; sed in communi hominum loquendi societate verbum *absolvo* non alium sensum habet, quam *remitto*: ergo hunc quoque habere sensum debet, quando in Sacramenti Pænitentiæ forma adhibetur. De majori propositione nullum potest esse dubium, quando quidem, Christus Dominus non intendit inducere in Sacramentorum formis nova verba, vel novam verborum intelligentiam; sed voluit se communi hominum loquendi modo adaptare. Minor etiam est manifesta, quia idem apud homines importat solvere aliquem a peccato, ac ei peccatum remittere. Consequentia denique legitime infertur.

III. Probatur, quia rejectis aliis explicandi modis, circa Sacramenti pænitentiæ formam, hic solus remanet integer, & qui ab omnibus Theologis communi calculo accipitur, intelligitur, ac servatur: ergo hic solus est verborum illorum legitimus ac proprius sensus, qui ab omnibus admitti debet, atque defendi.

Dicimus III. Verba essentialia in forma Sacramenti Pænitentiæ sunt tantum hæc duo; *absolvo te*: cætera vero non esse de essentia, sed de sola integritate, adeoque omitti posse, absque invaliditate Sacramenti.

I. Probatur ex Conciliis. Concilium Florentinum in Decreto unionis. *Forma hujus Sacramenti sunt verba absolutionis, quæ Sacerdos profert, cum dicit: absolvo te*. Tridentinum sess. 14. cap. 3. *Docet Sancta Synodus Sacramenti Pænitentiæ formam ..... in illis Ministri verbis positam esse : ego te absolvo, quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur, ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessariæ*.

II. Probatur ex Catechismo Romano, qui editus est jussu Pii V., & Concilii Tridentini decreto, & qui num. 19. hæc habet. *Est autem forma, ego te absolvo, quam non solum ex illis verbis licet colligere : quæcunque solveritis super terram, erunt soluta, & in cælis, sed ex eadem Christi Domini doctrina, quam ab Apostolis traditam accepimus*.

III. Probatur. Sacramentum Pænitentiæ administratur per modum judicii: ergo verba illa in ejus administratione sunt essentialia, quæ in humanis judiciis administrandis necessaria dicuntur; atqui in humano judicio non est necessarium, quod exprimatur specifice, vel numerice delictum, a quo Reus absolvitur, vel ob quod condemnatur; nec est necessarium, quod exprimatur, qua auctoritate Judex illud faciat, delegata scilicet, an ordinaria, principali, an ministeriali, sed tantum sufficit, quod exprimatur actus sententiæ absolventis: ergo pariter in Judicio Sacramentali tantum sufficit, quod exprimatur sententia absolventis, absque eo quod manifestentur delicta, a quibus fit absolutio, vel auctoritas, qua fit; sed sententia absolvens comprehenditur in solis verbis illis *absolvo te*: ergo illa sola sunt essentialia.

IV. Probatur. Verba illa sufficiunt in forma Sacramenti Pænitentiæ, quæ sufficiunt ad exprimendum principalem effectum ejusdem Sacramenti; atqui principalis effectus Sacramenti Pænitentiæ est remissio peccatorum, & hoc sufficienter comprehenditur in in verbis illis *absolvo te*: ergo verba illa sunt sufficientia, & alia non sunt necessaria. De maiori propositione non est dubium, quia Sacramenta novæ legis debent caussare illud, quod significant; atqui significant remissionem peccatorum: ergo hanc caussant. Minor etiam est certa, quia verba illa *absolvo te*, etsi primo aspectu videantur indeterminata, determinantur tamen a materia subjecta, & a circumstantiis adjunctis, ad significandum peccatorum remissionem.

V. Probatur. Si in forma Sacramenti Pæ-

Pænitentiæ essent necessaria, & essentialia alia verba præter dicta, hæc essent; vel verbum *ego*, vel verba *a peccatis tuis*, vel verba *in nomine Patris, & Filii &c.*; atqui hæc non sunt necessaria, nec essentialia: ergo &c. Probatur minor; quia verbum *ego* intelligitur, & includitur in verbo *absolvo*; quum enim verbum *absolvo* sit primæ personæ, subintelligitur *ego*: verba *a peccatis* tuis intelliguntur ex circumstantiis, quia quum præsupponantur peccata, quæ pænitens aperit Confessario, super hæc cadit necessario absolutio, unde ex sensu Ecclesiæ determinantur. Proinde Rituale Cameracense editum anno 1622. dicit expresse, verba *a peccatis tuis*, non esse de necessitate Sacramenti, ut testatur Hennus tract.de Pæniten.disp.2.quæst. 6. Denique invocatio Sanctissimæ Trinitatis neque dici debet essentialis ex effectu Sacramenti, neque ex verbis Christi, neque ex sensu Ecclesiæ, ut patet.

Objiciunt I. Concilia a nobis adducta, & pariter Catechismus Romanus, ponunt verbum *ego*: ergo pariter hoc verbum est necessarium, & essentiale ad pænitentiæ Sacramenti formam. II. Concilium Florentinum exprimens formam hujus Sacramenti addit pariter *a peccatis tuis*: ergo signum est, quod hæc quoque verba sunt essentialia, & necessaria ad Sacramenti valorem. III. In Judiciis humanis exprimitur crimen, a quo quis a Iudice absolvitur, vel ob quod ab eodem damnatur: ergo pariter in judicio sacramentali necesse est ut exprimantur peccata, saltem in confuso, a quibus Pænitens absolvitur: ergo verba illa *a peccatis tuis* sunt necessaria, & de essentia Sacramenti. IV. Christus Dominus in Institutione Sacramenti Pænitentiæ, non dixit tantum, *quorum remiseritis, sed quorum remiseritis peccata*: ergo necessario debent exprimi peccata in sacramentali absolutione. V. Supponamus, quod Sacerdos proferat supra Pænitentem, qui jam confessus fuerit peccata sua, verba illa *absolvo te*; & deinde subjungat statim *a peccatis non tuis, sed fratris tui, matris tuæ, uxoris tuæ &c.*; in hujusmodi casu, vel esset Pænitens absolutus, vel non? Esset absolutus, quia jam supponimus, Sacerdotem protulisse supra illum verba: *absolvo te*, quæ sufficiunt ad Sacramenti valorem; non esset absolutus; quia non potest quis absolvi a peccatis, non suis, sed alienis: ergo, ut vere, quis dicatur absolutus a peccatis suis, necessario sunt subjicienda illa verba *absolvo te a peccatis tuis*. VI. Christus dominus in institutione Sacramenti pænitentiæ meminit peccatorum: ergo in ejusdem administratione necessario facienda est peccatorum commemoratio: ergo non sufficit, ut Confessarius pænitenti dicat: *absolvo te*; sed insuper debet addere *a peccatis tuis*. VII. Aliæ sunt Theologorum de Schola sententiæ circa verba, quæ essentialia, & necessaria sunt in forma Pænitentiæ ad Sacramenti valorem: ergo non est restringenda Sacramenti validitas ad sola verba: *absolvo te*: ut diximus nos. Probatur antecedens. Et quidem Durandus in 3. distin. 22. quæst.2., Gerson Alphabeto 33., Concilium Coloniense in Enchiridio tit.de Pænitent. docent. „ Omnia hæc verba *absolvo te a peccatis tuis in nomine Patris &c.*, esse de essentia formæ absolutionis. „. Gabriel dist.24. quæst.2. asserit, ad formam absolutionis necessaria esse illa verba. Insuper Petrus Soto lect. 4. de Confessione vult, saltem illa verba *absolvo te a peccatis tuis* esse de essentia. Denique idem Soto in 4. dist.22. quæst.1. art.1. defendit, quod in casu necessitatis sufficit proferre solum verbum *absolvo*. VIII. Si quis diceret ministrando Sacramentum Pænitentiæ: *remitto tibi peccata tua*: vel; *libero te a peccatis tuis*: vel; *solvo te a peccatis tuis*: vel; *dimitto tibi peccata tua*; in talibus casibus vel pænitens esset valide absolutus, vel non: si esset valide absolutus: ergo non sunt necessaria verba illa, quum per alia possit suppleri absolutio, & Sacramẽti validitas: si non esset valide absolutus: ergo verba illa *absolvo te* non important peccatorum remissionem, ut in secunda Conclusione nos diximus.

Respondemus ad I. Communem Doctorum sententiam esse, particulam *ego* non pertinere ad essentiam formæ, quia per ejus omissionem sensus a Christo, & ab Ecclesia intentus, sufficienter intelligitur per verbum *absolvo*, quod idem est ac *ego absolvo*. Ad summum autem Conciliorum Floren-

rentini, & Tridentini expressio faceret, quod verbum *ego* adhibendam sit ex Ecclesiæ præscripto, adeoque si omittatur, peccetur quidem graviter; at nulla in Sacramento irritatio inducatur.

Ad II. dicitur, quod Concilium prædictum etiam refert verba illa, *in nomine Patris &c.*, nihilominus nemo dixit, quod hæc eadem verba sint essentialia in absolutionis forma. Unde dicendum restat, quod dictum est ad primam objectionem: scilicet, quod hæc pariter verba sint ex Ecclesiæ præscripto, unde ipsorum omissio peccatum quidem inducant in Ministro omittente, sed non invaliditatem in Sacramento administrato.

Ad III. Si paritas curreret a judiciis humanis ad judicium sacramentale Confessionis, non solum deberent poni in forma verba illa, a peccatis tuis, sed etiam deberent exprimi peccata in particulari, quemadmodum fit in judiciis humanis, quod nemo dixit. Attamen in judiciis humanis, si delicta omitterentur in absolutione, vel condemnatione, semper valida essent judicia, & Reus valide, vel absolveretur, vel condemnaretur.

Ad IV. disparitas est, quod quando fuit institutum Sacramentum Pænitentiæ debuerunt exprimi peccata, quia propter peccata fiebat illius institutio; verum quando idem Sacramentum administratur, jam habemus determinationem verbi *absolvo*, per peccata confessa; adeoque non est essentiale formæ sacramentali, ut peccata exprimantur, quia jam per verbum *absolvo*, & per peccata Confessario dicta, illius sensus sufficientissime habetur.

Ad V. Respōdet Hennus, „quod, etsi post „ verbum *absolvo* habeatur Sacramentū, „ quando non proferuntur alia verba, „ non tamen quando proferuntur: unde „ dicens *absovo te a peccatis*, censetur su„ mere *absolvo* in generali significatione, „ determinanda per ly *a peccatis tuis*; si „ autem loco ly *a peccatis tuis* dicat *a* „ *peccatis uxoris*, determinatur *absolvo* „ ad falsam significationem, adeoque „ falsa est forma. Fatendum tamen, si „ Sacerdos proferat *absolvo te*, cum seria „ intentione remittendi per hoc pec„ cata, ac prolatis verbis illis, mutan„ do intentionem, addat *a peccatis alie-* „ *nis*, validam esse formam, sicut vali„ da est hæc cum debita intentione „ prolata: *hic est sanguis meus*: licet „ mutando postea intentionem superaddat *phantasticus*, quia cum ante „ additionem sit completum Sacramen„ tum, non censetur additio formam, „ ut Sacramentalem, ad alium sensum „ detorquere. Insuperaddit; omittere „ particulam *ego* aut invocationem „ SS. Trinitatis, secluso contemptu, & „ scandalo, tantum esse veniale: omit„ tere tamen *a peccatis*, esse mortale; „ quia licet sit probabile, non est tamen „ certum, quod illa verba non sint es„ sentialia: unde absolutio data sine „ illis verbis repetenda esset sub condi„ tione, saltem si absolutionis necessi„ tas urgeret, nec posset alia materia „ subministrari. „.

Ad VI. Respondetur prout dictum est ad Quartum. Cæterum subdit Frassen quod „ nec omnia verba, quæ Chri„ stus Dominus protulit instituendo Sa„ cramenta, sunt de essentia illorum „ formæ, alioqui, dum Sacerdos pœni„ tentem absolvit, proferre deberet „ præfata verba: *quorum remiseritis pec-* „ *cata, remittuntur eis*; nec usurpare „ deberet verbum *absolvo*, sed proferre: „ *remitto tibi peccata*; quippe Christus „ Dominus non meminit verbi *absolvo*, „ sed duntaxat *remitto*. „.

Ad VII. etsi variæ sint aliorum Theologorum opiniones circa verba, quæ ad validitatem formæ Sacramenti Pænitentiæ sufficiunt, nos tamen ex iis elegimus unam, quæ inter Theologos est communior, & ex cujus probationibus, quas nos nuper adduximus, cæteræ aliæ remanent sufficienter confutatæ. Unde non est, ut de illis amplius curemus, illarum in particulari impugnationes addentes, quæ ex dictis possūt absque verbis ulterioribus colligi.

Ad VIII. dicitur, quod mutatio inter verbum *absolvo*, & verbum *remitto*, est pure materialis, & sensum formæ præfatæ minime variat. Et quia nos in prima Conclusione diximus, in hac forma non esse verba determinata, parum refert, ut in illa ponatur verbum *absolvo*, vel verbum *remitto*, quando idem est sensus, idem est significatum, quamvis materialis vox sit alia. Verum a sensu Ecclesiæ recedere nemo debet.

DIS-

DISSERTATIO CCCLXIV.

De Absolutione Sacramentali. An debeat esse vocalis? An possit scripto, & non voce, exprimi?

Præmittere hic opus est, aliqua inveniri in vetustis Scriptorum monumentis sacramentalis absolutionis per scriptum, vel per epistolam datæ, vestigia, quæ referuntur a P. Boucat Dissert. 4. de Pænit. Sacram. §. 5., ubi hæc scribit: „ Aliquod absolutionis inter „ absentes vestigium affulget in epist. 2. „ ad Corinth. cap. 2., ubi Apostolus scri- „ bit, in gratiam Corinthii incestuosi se „ illi condonare, si vel ipsi Corinthii „ eidem gratiam concesserint. *Cui autem aliquid donastis, & ego*. Serapion „ absolutus est per Presbyterum absen- „ tem, qui ægrotum convenire non po- „ terat. Eusebius l. 6. hist. cap. 36. S. A- „ thanasius in vita S. Antonii de Mo- „ nachis scribit. *Ad cavenda peccata hoc custodiatur; unusquisque actiones suas, & animi affectiones, tanquam aliis renuntiaturus notet, conscribatque*. Anno „ 620. S. Joannes Eleemosynarius, Ale- „ xandriæ Patriarcha, permisit mulieri „ in charta confiteri, quippeque viva „ voce erubesceret suum prodere pec- „ catum. *Mulier quædam peccatum gravissimum in se recognoscens, quod nec auditum hominum posse intrare æstimabat, ad Sanctum cursu pervenit, & pedes ejus comprehendens, cum lacrymis clamat, & dicit secreto Sancto: o ter Beate! habeo, misera, quod ad aures hominum venire non potest, & scio quod si vis, potes mihi indulgere... Qui dixit, confitere mihi hoc; quæ dixit, non possum Domine hoc peccatum dicere: dicit ad eam Sanctus; & si erubescis, vade scribe illud, & affer ad me*. Anno 871. Rober- „ tus, Cænomanensis Episcopus, scripsit „ ad Episcopos prope Andegavum con- „ gregatos, ut eum a peccatis in sua „ epistola recensitis absolvere dignarentur; cui sic responderunt: *Quapropter, Frater, & Consacerdos noster, tibi peccata tua confitenti per ecclesiasticam apostolicæ auctoritatis potestatem, quam Deus noster Jesus Christus tradidit discipulis, dicens: accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis; & per eosdem Apostolos ipsorum Successoribus, quorum vices, licet indigni, tenemus, etsi non merito, tamen nomine, & officii susceptione eandem potestatem donavit, & in se fideliter credenti dixit, fiat tibi secundum fidem tuam, & gratia, & potentia sua, virtute Spiritus Sancti, qui est remissio peccatorum omnium, dimittat tibi omnia peccata*. Quid memorem Gregorium „ VII., qui ad Episcopum Lincolniæ in „ Anglia ita scribit. *Absolutionem peccatorum tuorum, sicut rogasti, auctoritate Principum Apostolorum Petri, & Pauli fulti, quorum vices, quamvis indigni fungimur, tibi mittere dignum duximus*. „ L. 1. hanc eandem gratiam concessit „ Episcopo Leodii: l. 1. epist. 61. idem „ concessit beneficium Adrianus VII. „ Alcuino, qui epist. 63. eam expostula- „ verat gratiam, His tamen non ob- „ stantibus

Dicimus I. Absolutionem sacramentalem necessario debere esse vocalem, seu voce exprimi debere.

I. Probatur ex Conciliis. Concilium Florentinum in decreto unionis agens de Sacramento Pænitentiæ asserit, atque definit. *Forma hujus Sacramenti sunt verba Absolutionis, quæ Sacerdos profert*. Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 6. decernit. *Quamvis autem absolutio sacerdotalis alieni beneficii sit dispensatio, tamen non est solum nudum ministerium, vel annuntiandi Evangelium, vel declarandi remissa esse peccata, sed ad instar actus judicialis, quo ab ipso, velut a Judice, sententia pronuntiatur*.

Quibus verbis clare exprimitur, quod forma Sacramenti Pænitentiæ, quæ est absolutio sacramentalis, debeat esse vocalis, seu verbalis.

II. probatur. Quanvis Christus non expresserit, aliorum Sacramentorum formas debere esse verbales, satis tamen ex ipsius institutione eruitur, illas pronuntiandas esse voce, & non adhibendas, aut nutibus, aut scripto. Dicit enim de baptismo; *docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti &c.* Et in Eucharistia: *hoc est corpus &c. Hic est sanguis &c.*; *hoc facite in meam commemorationem.* Sic pariter de Sacramento Pænitentiæ dicendum est, ubi, licet Christus non expresserit voces, per quas exprimendum est, satis tamen constat ex potestate Ministris tributa, quod verba debeant in ipsius forma intervenire. Et hoc vel eo magis, quia Sacramentum Pænitentiæ est per modum judicii, cujusmodi non sunt alia Sacramenta; quod importat, effectum ipsius debere a Sacerdote fieri, seu Ministrum ipsius Sacramenti per illa verba operari remissionem peccatorum, ex vi potestatis, quam ipsi Christus Dominus tradidit.

III. Probatur ex antiqua, constanti, & perpetua Ecclesiæ traditione, cujus ineluctabile signum est praxis totius Ecclesiæ ab Apostolorum temporibus, usque ad præsentem diem, qua docemur, quod sicut alia Sacramenta, ita Sacramentum Pænitentiæ semper per verba administratum fuit. Quod satis est, ut cognoscamus, quod quanvis Christus non dixerit explicite, pronuntiandas esse voces aliquas, quando absolvuntur Pænitentes a peccatis suis, ex actu tamen remissionis, vel absolutionis, quem Sacerdotes exercent in administratione hujus Sacramenti, Ecclesia deduxit, quod idem actus sit per verba exercendus.

Dicimus II. invalidam esse absolutionem literis scriptam, & ad absentem directam.

I. probatur. Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 2. *Nam hos, si se postea crimine aliquo contaminaverint, non jam repetito baptismo ablui, cum id in Ecclesia Catholica nulla ratione liceat, sed ante hoc tribunal, tanquam reos sisti voluit, ut per Sacerdotum sententiam, non semel, sed quoties ab admissis peccatis ad ipsum Pænitentes confugerint, possent liberari*, Quæ quidem verba, quatenus important confugere ad Tribunal, ante Tribunal sisti, & a Sacerdotibus sententiam audire, vel accipere, necessario important Sacerdotis præsentiam, adeoque præcipitur, ut Confessio Sacerdoti præsenti fiat, & ab eodem absolutio reo præsenti concedatur.

II. probatur ex Auctore libri de vera & falsa Pænitentia, qui Augustino tribuitur, sed ex Bellarmino Augustini non est. Hic igitur Auctor cap. 10. probat exemplo Leprosorum, qui Lucæ 17. a Christo mundati, ab eodem missi sunt ad Sacerdotem, quod Pænitentes coram Confessario Sacerdote sistere se debeant, ac in ejus præsentia peccata deponere, ut absolutionem recipiant; & hæc sunt ejus verba. *Præcepit Dominus mundandis, ut ostenderent ora Sacerdotibus, docens, corporali præsentia confitenda peccata, non per nuntium, aut per scriptum manifestanda; dixit enim: ora monstrate, & omnes, non unus, pro omnibus, non alium statuatis nuntium, qui pro vobis offerat munus a Moyse statutum; sed qui per vos peccastis, per vos erubescatis, erubescentia enim ipsa partem habet remissionis; in hoc enim, quod per seipsum dicit Sacerdoti, & erubescentiam vincit timore offensi, fit venia criminis &c.*

III. probatur, Tribunal Sacramenti Pænitentiæ est tribunal secretum: ergo sententia hujusmodi tribunalis debet pariter esse secreta; atqui omnis scriptura ex natura sua est publica: ergo absolutio data scripto, vel per epistolam, est publica: ergo non est secreta; adeoque est contra institutionem Pænitentiæ Tribunalis. Rationem hanc sic illustrat Scotus in 4. dist. 17. „ Omnis scriptura ex sui natura nata est „ esse publica; quantocunque enim aliquis conservet secrete apud se scriptum, tamen ex quo mittit illud, vel „ propter nuntium, vel propter illum, „ ad quem mittitur, potest publicari, „ & semper ex sua natura est patulum „ cuicunque legenti, loquens quod ibi „ continetur. Quilibet ergo scribens „ aliquid facit in hoc, quod est contra „ naturam signi idonei in confessione, „ & hoc nisi confitens sit præsens, quan- „ do per scriptum confitetur; & ideo „ quod dicitur 30. *quæst. 5. qualis debeat,*

quod

„ quod quis potest confiteri per scriptu- „ ram, Joannes exponit, quando confi- „ tens est præsens, quia absens non „ potest licite: igitur absens expectet „ præsentiam, cum proposito confiten- „ di ea habita. „. His verbis hæc sub- „ dit Frassen. „. Quibus verbis aperte „ significat, nullam esse confessionem in „ scriptis factam, ac subinde nullam „ absolutionem datam absenti. Quod „ probat tum ex natura confessionis, „ quæ non debet vergere in perniciem „ confitentis, & quæ annexam habere „ debet verecundiam. Idque confirmat „ ex glossa Joannis Andreæ super 4. „ quæst.5.cap.4. in fine, qui negat, con- „ fiteri posse aliquem, aut absolvi a „ peccatis in absentia. Nec obstat,quod „ in eodem capitulo non agatur de Pæ- „ nitentia, aut confessione Sacramen- „ tali. Doctor enim suum intentum col- „ ligit, non ex verbis Capituli, sed ex „ expositione ipsius Joannis Andreæ „.

IV. Probatur. Clemens Octavus Romanus Pontifex hoc edidit decretum circa controversiam, quam tractamus. *Die 20 Mensis Junii anno a nativitate Domini nostri Jesu Christi 1602. in generali Congregatione S. Romanæ, & universalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico in monte Quirinali, coram Sanctissimo Domino nostro Clemente divina Providentia Papa Octavo, proposita quæstione, utrum liceat per literas, seu internuntium Confessario absenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absenti Absolutionem obtinere? Sanctissimus Dominus noster, auditis votis Patrum Theologorum, & re cum Illustrissimis, & Reverendissimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem generalibus Inquisitoribus, matute ac diligenter considerata, hanc propositionem, scilicet per litteras, seu internuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus uti falsam, temerariam, & scandalosam, condemnavit, ac prohibuit, præcepitque, ne deinceps ista propositio, publicis, privatisque lectionibus, concionibus, & congressibus doceatur, neve unquam, tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur. Quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut etiam de ea disputative tractaverit, nisi forsam impugnando, vel ad praxim, seu directe, vel indirecte traduxerit, præter excommunicationem latæ sententiæ, quam ipso facto incurrat, & a qua non possit, præter quam in articulo mortis, ab alio, quacunque etiam dignitate fulgenti, & S. Romanæ Ecclesiæ majori Pænitentiario, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice absolvi; aliis etiam pænis arbitrio infligendis subjaceat.*

V. Probatur a P.Boucat ex Conciliis, ex Romanis Pontificibus, & ex cõmuniori Theologorum doctrina his verbis: „ Primo quidem in Cõcilio Nemausensi „ an.1284.his verbis:non debet confiteri „ per Nuntium, vel per scripturam, sed „ viva voce, ore proprio, & presentia- „ liter, ut qui per se peccavit, per se „ ipsum confiteatur, & erubescat. „ Deinde in congregatione de auxiliis, „ anno 1592:, cui prohibitioni suum ad- „ didit calculum Clemens VIII. speciali „ Bulla ad hunc effectum 20. Iulii ejus- „ dem anni data; hanc propositionem, „ scilicet, *licere per literas, seu internuntium confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere*, ad minus „ ut falsam, temerariam, & scandolo- „ sam damnavit Tom. 3. Bullarii pag. „ 132. Eandem doctrinam uno veluti „ calamo docent Theologi. Gratianus „ dist.1. *de Pænit.*, Can. *quem pænitet*, „ loquens de leproso mundato, quem „ tamen Christus ipse remisit ad Sacer- „ dotes, sic habet. *Sed qui per vos peccastis, per vos erubescatis; erubescentia enim ipsa portem habet remissionis. In hoc enim quod per se ipsum dicit Sacerdoti, & erubescentia vincit timorem offensi, fit venia criminis.* S. Thomas „ suffragatur quolib.7. q.6. art.1. *Ex institutione Ecclesiæ*, inquit, *tenetur homo, qui potest, ut verbo confiteatur, ut ore confitens magis erubescat.* Demum „ ita statuit Sacra Synodus Tridentina „ sess. 14. cap.2. his verbis, *Hos,qui se postea crimine aliquo contaminaverint, ante hoc tribunal, tanquam reos sisti voluit (Christus),ut per Sacerdotum sententiam, non semel, sed quoties ab admissis peccatis ad ipsum Pænitentes confugerint, possent liberari.*

Opponunt I. proponendo historias illas, quas in propositionis initio ex P. Boucat attulimus, quibus probatur, aliquando licitas fuisse & validas confessiones absentibus factas, & absolutio-

nes scripto datas. II. asserendo, quod Clemens VIII. non declaravit, illam absolutionem esse invalidam, sed tantum illicitam, & hoc probant, quia Pontifex damnavit propositionem illam, qua dicebatur: *licere per literas absenti confiteri*. III. dicendo, quod idem Pontifex non damnavit utranque partem dictæ propositionis divisim, sed tantum conjunctim, & collective; nempe quod non liceat absolutionem dare absenti; confessionem vero interdum absenti fieri per literas, non sit vetitum. IV. Cyprianus lib.3. epist.17. asserit, quod lapsi, per epistolam absolutionem petentes, eam obtinere poterant. V. S.Thomas Cantuariensis absens absolutionem petiit a Sede Apostolica. VI. In judicio forensi Judex potest absolvere absentem: ergo pariter in Tribunali Pænitentiæ potest Sacerdos absolvere pænitentem absentem.

Respondemus ad I.quod absolutio,quam Apostolus concessit Corinthio incestuoso, non fuit vere absolutio in foro interno pænitentiæ, sed potius in foro externo, quia Corinthium incestuosum excommunicaverat, & deinde illum absolvit, ac unitati fidelium restituit. Vel si volunt, quod fuerit etiam loquutus de absolutione sacramentali, dicitur, quod non fuit proprie absolutio in Sacramento data, sed promissio absolutionis dandæ tempore, quo Corinthius peccatum suum in Sacramento confiteretur, & quidem præsenti Confessario, cui Apostolus intendebat potestatem illam concedere, non vero absenti,cui Apostolus dare non intendebat. Serapionis factum, quod memorat Dionysius Alexandrinus in epist.ad Fabianum, his verbis refert Eusebius lib.6. hist, cap. 36. *Serapion, vir annosæ virtutis, tempore persecutionis, præ imbecillitate.sacrificat Idolis, postea sæpe numero in Ecclesiam recipi supplex postulat; sed quia Idolis sacrificasset, ejus postulationem nemo auscultabat; in gravem morbum delabitur, triduo deinceps mutus, & absque sensu vivit; quarto die paululum relevatus jubet per Nepotem suum advocari Sacerdotem, qui forte morbo vexatus, cum ad eum accedere non posset, dat particulam Eucharistiæ puero, quem miserat ægrotus, præcepitque ei, ut madefactum in os Senii infunderet: infundit, illico Serapion extremum spiritum dedit.* Deinde de eodem Serapione subdit Dionysius prædictus. *Nunc igitur satis constat, eum fuisse reservatum, & eo usque in vita mansisse, quoad usque penitus esset culpæ vinculis solutus, & ipsa labe, qua erat Idolis immolando aspersus,omnino deleta, posset pro multis bonis, quæ gessisset in vita, in numero Confessorum referri.* Quibus omnibus præmissis, Frassen sic argumentatur,, Ex iis sic argumentari „ licet.Ille Senex,antequam in morbum „ incidisset, absolutionem sacramentalem ab idololatria non fuerat con„ secutus: ut enim habet Dionysius, illi „ non fuerat supplicatio concessa, qua in „ Pænitentium numerum recipi postu„ labat; nec potuit illi concedi Eucha„ ristiæ participatio, nisi post acceptam „ absolutionem, ne indigno concede„ retur. Deinde dicitur: ad hoc tem„ pus reservatus, ut penitus esset culpæ „ vinculis solutus; hic autem effectus „ non est Eucharistiæ, sed absolutionis „ proprius: igitur per Sacerdotem fuit „ absolutus, antequam Eucharistiæ par„ ticipatio concederetur, non per Sa„ cerdotem præsentem; morbo enim „ detinebatur in lecto; ergo per inter„ nuntium.„. S. Athanasii verba sunt de remediis ad præcavenda peccata, non vero de peccatis ipsis; & si sunt de peccatis ipsis, nec sonant, ut ea Confessioni subiiciantur; sed ut communicentur spirituali viro, ad hoc ut remedia præstet, ne iterum eadem committantur. Mulier,de qua S.Joannes Eleemosynarius, non erat ab illo absens, sed præsens, & peccata sua illi præsenti aperiebat, licet non lingua, sed charta; quæ quidem variatio materialis est, quum in ea servetur formalitas præsentiæ, quæ requiritur. Ad factum Roberti, Cænomanensis Episcopi, hæc reponit laudatus Frassen,quemadmodum ad alia facta, quæ subnectuntur.„. Constat secundo ex „ historia Roberti, Cænomanensium „ Episcopi, qui tempore Joannis VIII. „ anno 872.in ægritudine positus scribit „ ad Episcopos circa Muros Andega„ venses residentes: sua illis peccata „ per epistolam confitetur; per illos pe„ tit absolvi: annuentes Episcopi illi „ rescribunt. Extat Roberti epistola „ tomo 3.Conciliorum Galliæ, cujus „ hæc sunt verba. *Pietatis vestræ misericor-*

„ *ricordiam, singultu interposito, implorare non cesso. quatenus potestate vobis cælitus collata, vincula meorum peccatorum enodetis, & precum vestrarum studiis commissa mea expietis, ut cum reprobis non ducar ad tartara; quin potius vestro interventu cælesti merear sublimari ad gaudia.* Respondent in hunc modum Episcopi in sua epistola, cui titulus est. *Epistola absolutionis, quam ei remiserunt iidem venerabiles Consacerdotes de loco obsidionis.* In qua quidem epistola inter cætera, hæc habentur. *Tibi peccata tua confitenti per ecclesiasticam Apostolicæ Auctoritatis potestatem, quam Dominus noster Jesus Christus tradidit Discipulis, & Apostolis dicens: accipite Spiritum Sanctum &c. & per eosdem Apostolos suos ipsorum successoribus, quorum vices licet indigni tenemus.* Et infra. *Gratia, & potentia sua, virtute Spiritus Sancti, qui est remissio omnium peccatorum, dimittat tibi omnia peccata tua, liberet te ab omni malo, conservet te in omni opere bono, & perducat te ad vitam æternam, & ad St. Sacerdotum consortium. Amen.* Constat tertio ex Confessione Hildeboldi, Suessionensis Episcopi, facta Hincmaro Rhemensi, cujus meminit Sirmundus in notis ad præcedentem epistolam, ubi asserit, illius absolutionis hunc in vetusto codice legi titulum. *Exhortatoria Hincmari Metropolitani, ad Hildeboldum Episcopum corporis infirmitate detentum, in qua juxta petitionem literarum Confessionis illius, sua Authoritate eum per absentiam corporalem reconciliando, absolvit.* Constat quarto ex Rescripto Gregorii VII. ad Episcopum Lincolniensem, quod extat lib. 1. epist. 34. his verbis. *Absolutionem peccatorum tuorum, sicut rogasti, authoritate Principum Apostolorum Petri & Pauli fulti, quorum vices, quanvis indigni, fungimur, tibi mittere dignum duximus, si tamen bonis operibus inhærendo, & commissos excessus plangendo, quantum valueris.* Constat quinto ex altero ejusdem Rescripto ad Episcopum Leodiensem, cujus hæc sunt postrema verba. *Quia in extremo videris positus, fraterna compassione ducti, authoritate Beati Petri, Apostolorum Principis, absolvimus te a peccatis &c.* extat lib. 2. epist. 6. Respondeo his, & similibus authoritatibus, & testimoniis, non significari Sacramentalem absolutionem peccatorum absentibus fuisse legitime datam; sed, vel solum pænitentiarum canonicarum remissionem, vel concessionem indulgentiarum, vel denique spiritualem quandam benedictionem per modum precum, & orationum, quibus Præsules absolventes optabant, & Deum precabantur, ut, vel gratiam Pænitentiæ concederet eis, quo videbantur absolvere, vel iis pænam peccati debitam ex misericordia relaxaret. Cujus utique responsionis ratio est aperta, quippe cum ejusmodi absolutiones non præcedant distincte accusationes peccatorum, sed duntaxat generales, & indistincte: porro Confessio peccatorum generalis, & indistincta extra casum necessitatis, non sufficit ad obtinendam sacramentalem absolutionem. Confirmatur hæc responsio ex eo, quod similis absolutio concessa fuerit iis, qui nullam peccatorum accusationem, etiam generalem, & distinctam videntur præmisisse. Nam Gregorius VII. lib. 8. epistolar. scribens epist. 2. ad Alphonsum, Hispaniæ Regem, post quam ipsum variis laudibus extulit, illum, illiusque Proceres, a peccatis absolvit in hæc verba. *Omnipotens Deus, omnium rerum Creator, & Rector, omnium dignitatum ineffabilis dispositor; qui dat salutem Regibus, meritis Altissimæ Dominæ Genitricis Dei Mariæ, omniumque Sanctorum, authoritate beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, nobis, licet indignis, per eos qualecunque commissa, te, tuosque Fideles in Christo, ab omnibus peccatis tuis absolvat, detque tibi victoriam de inimicis tuis &c.* „.

Ad II. Ex verbis Summi Pontificis apparet, non solum absolutionem illam esse illicitam, sed etiam invalidam; tum quia prohibetur, ne in praxim deducatur opinio illa, quæ damnatur. Si ergo absolutio per epistolam in praxim deduci non potest, signum est, quod non solum est illicita, verum etiam invalida. Pontifex autem sub excommunicationis pæna prohibet asserere, quod liceat *per literas, seu internuntium Confessario absenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absolutionem obtinere*, unde apparet, quod verbum *licere*, vel *non licere* appellat essertionem illius propo-

positionis, non vero usum, vel praxim ejusdem. Quod si non licet illam asserere, signum est, quod illius usus, vel praxis, non solum reddit illicitam absolutionem, sed pariter quoque invalidam.

Ad III. Idem Frassen respondet, quod si hoc etiam esset, semper propositum intentum haberemus. Verum subdit quoque „. At interpretatio illa „ Suarez omnino repudiata fuit auctoritate Pauli V., Summi Pontificis, ut „ patet ex decreto facto in generali Inquisitione his verbis expresso. *Die 14. „ Iulii Anno 1705. proposita causa P. Francisci Suarez Jesuitæ, & consideratis „ his, quæ scripsit tomo 4. in 3. parte „ S. Thomæ sect. 4. disput. 21. interpretando decretum felicis recordationis Clementis Papæ octavi die 10. Iunij, anno „ 1602., quo damnavit hanc propositionem, „ videlicet*, licere per literas, seu internuntium Confessario absenti peccata „ sacramentaliter confiteri, & ab eodem absolutionem obtinere; *ac etiam „ mature discussis his, quæ idem P. Suarez adduxit in defensionem suæ interpretationis, auditis votis Illustrissimorum „ Dominorum Cardinalium, Sanctissimus „ decrevit, dictam interpretationem non „ subsistere, & ideo amovendam esse ab „ ejus libris juxta decreta alias facta a felicis recordationis Clemente Papa VIII. „ de quibus in actis S. Officii*. Præterea „ eodem anno die 20 Julii, eadem Congregatio decrevit: *ex libris P. Francisci Suarez Iesuitæ disput. 23. sect. 1. „ num. 12, amoveantur infrascripta verba, „ videlicet*: atque ex hac resolutinne: „ usque ibi: in absentia Confessoris. „ *Idem P. Suarez corrigat suum librum, „ & antequam evulget, ostendat huic Sacræ Congregationi*. Et rursus die 18. „ Augusti, hoc emanatum est decretum. „ *Sanctissimus decrevit ex tom. 4. P. Suarez Iesuitæ in 3. parte S. Thomæ disput. „ 21. de Confess. sect. 4. cui titulus est*: „ Utrum de necessitate Confessionis sit, „ ut pænitens Sacerdoti præsenti immediate, & per se ipsum revelet peccata „ sua, *totam esse amovendam, nec aliam ejus „ loco subrogandam*. „

Ad IV. Ex Cypriani verbis potius eruitur sententia nostra, quam Adversariorum opinio. Er hæc sunt ejus verba. *Si qui infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectent præsentiam nostram, quin apud Presbyterum quemcunque præsentem, vel si Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus cæperit, apud Diaconum quoque exomologesim facere delicti sui possit, ut manu eis in pænitentiam imposita, veniant ad Dominum cum pace*. Quibus verbis primo Cyprianus requirit Sacerdotis præsentiam; secundo non loquitur de absolutione sacramentali, sed de canonica tantum; & hoc ex eo patet, quia dicit, quod in absentia Sacerdotis potest absolutio impendi a Diacono; Diaconus autem nullam habet potestatem absolvendi sacramentaliter.

Ad V. Hæc reponit citatus Frassen. „. „ Et ad factum S. Thomæ, quod refert „ Baronius tomo 12. ad annum 1664. „ n. 6. respondeo, quod absolutionem „ sacramentalem a Sede Apostolica „ non postulavit, nec eam ipsi dederit „ Alexander III., Summus Pontifex, sed „ tantum canonicam; propterea quod „ fateretur, se non omni, qua debebat, „ constantia contra Regem Angliæ, & „ ejus Proceres, Ecclesiæ jura propugnasset; unde se Sacerdotio indignum „ judicabat, ut colligitur ex scripto „ summi Pontificis, in quo sic habet. „ *Si te recolis aliquid commisisse, de quo „ propria te debeat conscientia remordere, „ quidquid sit, Sacerdoti, qui discretus, „ & providus habeatur, tibi consulimus „ per Pænitentiam confiteri. Quo facto misericors Dominus, qui multo amplius ad „ correspicit, quam ad actus, tibi consuetæ „ pietatis suæ miseratione dimittet, & nos „ de Beatorum Petri, & Pauli, Apostolorum ejus, meritis confidentes, te ab eo, „ quod est commissum, absolvimus, & idipsum fraternitati tuæ auctoritate apostolica relaxamus*. Quibus apparet non, „ sacramentalem, sed tantum canonicam absolutionem ei tribuisse; quippe „ quum ipsum moneat, ut conveniat Sacerdotem discretum, cui confiteatur, „ ut ab eo sacramentalem absolutionem recipiat. „.

Ad VI. dicitur, quod quanvis in aliquibus conveniat Tribunal internum pænitentiæ cum tribunali externo laico, in multis autem differt; quia in tribunali interno idem est accusator, testis, & reus, non vero in tribunali externo; secundo, quia in tribunali interno standum est ipsius Rei attestationi, absque eo quod aliquis alius testificationem depromat, non sic vero

ro in tribunali externo; tertio, quia in tribunali interno debet cognoscere judex statum ipsius Rei, actus audire, & cognoscere, dispositionem experiri &c.;non sic vero in tribunali externo. Et hinc est, quod paritas non currit ab uno ad aliud circa judicis præsentiam in proferendo sententiam.

DISSERTATIO CCCLXV.

De absolutione sacramentali. Quibus verbis exprimi debeat, auctoritativis scilicet, indicativis, vel deprecativis? An declaret tantum peccata esse remissa, an vero re ipsa dimittat? An contineat remissionem etiam pœnæ peccato debitæ?

Rimo dicitur, quod Græci verbis deprecativis absolutionis formam exprimant, dicendo nimirum, *absolvat te*, vel *absolvit te Christus, indulgeat tibi Dominus &c.* Verum plures hoc negant, asserentes nimirum, quod Græca Ecclesia hac forma deprecativa usa non fuerit; & hoc probant ex ipso Græcorum Euchologio, in quo præmittuntur hæc verba precatoria. *Dominus noster Jesus Christus & Deus, qui mandatum ligandi, & solvendi peccata discipulis tradidit, prætereat omnia peccata tua*: & deinde sequuntur hæc alia: *ego vero indignus ejus servus absolvo te a peccatis tuis*: Item: *Dominus justus, qui propter nos carnem assumpsit, & universi orbis peccatum tollit, delicta tua deleat: ego vero condono tibi omnia peccata tua*. Testem hujus assertionis proferunt Arcudium, de quo hæc scribit Frassen. *de Pœnit.* tract.1. disp.2. art.2. quæst.4. num.10. „. Et Arcudius ipse rituum „ Ecclesiæ grecæ peritissimus, ut pote „ natione Græcus, & eruditione singu„ lari rerum ecclesiasticarum instru„ ctissimus, agens lib.14. de forma Pæ„ nitentiæ, disserte ostendit, quod, & si „ imperitiores Græci interdum utantur „ forma deprecatoria, tamen peritio„ res non nisi imperative, vel indicati„ ve absolvunt; nam inter varias abso„ lutionis formulas, quas ibi refert, nul„ la est, quæ præter preces adiunctas, „ non præseferat auctoritatem sententiæ „ judicialis; solent enim Sacerdotes di„ cere pænitenti: *habeo te venia dona„ tum*: aut: *habeo te absolutum*: vel quid „ simile, quod utique, inquit, phrasi „ græca æquivalet: *veniam do, ignosco,* „ *condono, indulgeo*, seu *remitto tibi pec„ cata tua*: Præsules autem honoris, di„ gnitatis, aut humilitatis gratia di„ cunt: *Mea mediocritas*, seu, *mea humi„ litas te habet absolutum*. Id ut osten„ dat Arcudius, refert diploma Paco„ mii, Patriarchæ Constantinopolitani, „ latum adversus Arsenium quemdam, „ virum catholicum, & Latinis co„ njunctum, in quo continetur excom„ municatio Arsenii his verbis: *nostra* „ *mediocritas habet te excommunicatum*, „ *seu separatum ab individua Trinitate*, „ *in hoc & futuro seculo*; tum etiam ejus„ dem Arsenii, Monembasiæ Episcopi, „ dispositio, his verbis: *Te habeo depo„ situm, seu, mea mediocritas habet te* „ *depositum, & exutum omni Sacerdotio*, idest

" idest, *deponit*, *& exuit*. Quia vero quosdam Catholicis Latinis adversantes excommunicaverat Arsenius, eos absolvens ab excommunicatione Pacomius; *eunctos vere Orthodoxos habemus absolutos & benedictos*, idest, *absolvimus*, *& benediximus*: idem etiam latine dicitur alicui seipsum excusanti: *habeo te excusatum* idest, *te excuso*. Refertur etiam ab Arcudio quædam Absolutio Michaelis, Antiocheni Patriarchæ, super confitentem ita concepta: *gratia*, *dono*, *potestate S. Spiritus*, *quæ a Christo data Apostolis ligandi & solvendi peccata hominum*, *cum ait*, *accipite &c.*, *quæcunque alligaveritis &c.*, *& ad nos continua successione transit*, *mediocritas nostra habet venia donatum spiritualem filium suum Theodosium*, *in quibuscunque ipse*, *ut homo*, *deliquit*, *& in Deum verbo*, *opere*, *cogitatione*, *omnibusque suis sensibus peccavit*, *& si excommunicatione*, *vel imprecatione Pontificis*, *seu Sacerdotis*, *aut Patris*, *aut Matris suæ*, *obnoxius fuit*, *vel sibi ipsi malum imprecatus*, *seu jusjurandum violavit*; *vel etiam aliis quibusdam erratis confixus est*; *& hæc quidem spiritualibus Patribus confessus est*, *ab eisque impositam sibi pænitentiam diligenter perfecit*, *a reatu*, *nexu*, *& ligamine horum omnium omnipotenti potestate*, *gratiaque Sancti*, *& adorandi Spiritus*, *eum solvimus*, *& habemus liberum*, *& venia donatum*. Hanc absolvendi formam Leopoli, quæ Russiæ Metropolis est, Petro cuidam Archidiacono concessam a Joachimo, Patriarcha Antiocheno, qui regiones illas peragraverat, se vidisse testatur Archudius; unde colligitur, ab Antiochenis Antistibus usurpatam antea fuisse formam absolutionis indicativam, & absolutam, qua dicitur *solvimus &c.* Idem ait ab Hypatio, Metropolita Chioviensi, librum ostensum fuisse sibi Russorum idiomate manuscriptum, in quo ad calcem absolutoriæ deprecationis hæc habetur forma: *ego Pater tuus Spiritualis*, *potestate mihi a Deo*, *& a Superioribus meis concessa*, *absolvo te ab omnibus peccatis tuis*. Gabriellis Philadelphensis in libello *de Sacramentis* hanc refert Pænitentiæ formam: *gratia Sanctissimi Spiritus*, *per meam humilitatem*, *habet te venia donatum*, *& absolutum*. Igitur Græci ab Ecclesiæ latinæ praxi in hujus Sacramenti forma secundum formam indicativam non dissentiunt. ".

Secundo fuerunt aliqui antiqui Theologi, qui putarunt, absolutionis formam debere esse omnino deprecativā; adeo ut si proferreretur verbis indicativis, esset prorsus invalida. Hanc opinionem impugnat egregie S. Thomas Opusculo 22.

Tertio Alexander de Ales par. 4. quæst. 21. mem. 1. asseruit, formam absolutionis partim esse indicativam, partim vero deprecativam. Huic sententiæ videtur adhærere S. Bonaventura in 4. dist. 18. par. 1. art. 2. quæst. 11. & hæc sunt ejus verba. *Nam Sacerdos se habet ut Dei mediatorem ad hominem*, *& hominis ad Deum*, *unde per ipsum peccator ascendit ad Deum*; *& sic Sacerdos est os peccatoris*, *sive loquens pro peccatore*, *& per ipsum descendit Deus ad hominem*, *& sic Sacerdos est Angelus Dei*; *imo os*, *eo quod ipse separat pretiosum a vili*. *Secundum quod ascendit*, *habet se per modum inferioris*, *& supplicantis*; *secundum quod descendit per modum superioris*, *& judicantis*. *Secundum primum modum potest gratiam impetrare*, *& ad hoc est idoneus*; *juxta vero secundum modum potest Ecclesiæ reconciliare*, *& ideo in hujus significationem in forma absolutionis præmittitur deprecatio per modum deprecativum*; *& subjungitur absolutio per modum indicativum*; *& deprecatio gratiam impetrat*, *sed absolutio præsupponit tantum*; *nunquam enim Sacerdos absolveret quemquam*, *de quo non præsumeret*, *quod esset absolutus a Deo*: *si ergo quæratur*, *utrum potestas clavium se extendat ad delendam culpam*, *dicendum est*, *quod bene potest se extendere per modum deprecantis*, *& impetrantis absolutionem*, *sed per modum impertientis nequaquam*.

Quarto Maironius in 4. dist. 14. quæst. 1., & Aureolus dist. 23. defendunt, formas Sacramentorum posse esse deprecativas, vel indicativas, pro diversa Ecclesiarum consuetudine. His accedit Dominicus Soto in 4. dist. 3. quæst. unica, docens, absolutionem verbis deprecativis prolatam esse validam, sed non licitam, adeoque valere hanc formam. *absolvit te*, vel *absolvat te Christus*; & ratio ipsius est, quia etiam forma extremę unctionis est

est deprecativa, quatenus his verbis concipitur: *indulgeat tibi Dominus &c.* Accedit etiam huic eidem opinioni Gamachæus cap. 5. *de Confirmatione*, ubi docet, quod substantia formæ Confirmationis non mutatur per has formulas: *ego consigno te: ego confirmo te*: vel: *signat te Deus: confirma eum Domine*. Sexto, Joannes Launoy, & Joannes Morinus, sententiam de absolutione modo deprecativo dandam, jam fere extinctam, denuo in medium attulerunt, eamque probationibus aliquot Legentibus persuadere conati sunt, ita ut non defuerint pauci quidam, qui illam amplexarentur.

Dicimus I. Sacramentalem absolutionem expressam deprecativis verbis non esse validam.

I. Probatur ex Scripturis. Joannis 20. non dixit Christus: *quorum oraveritis remitti peccata*, sed *quorum remiseritis*. Ex quibus verbis aperte deducit S. Thomas opusc. 11. cap. 1., quod absolutio sacramentalis esse non debeat deprecativa, & hæc sunt ejus verba. *Miror, qua temeritate aliquis asserat, esse solutum, quem habens claves non significat se solvere, sed solum rogat esse solvendum*. Proinde idem S. Doctor oppositam sententiam vocat, *temerariam, & presumptuosam*.

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Florentinum asserens, absolutionem sacramentalem fieri per hæc verba: *ego te absolvo*: aperte excludit formam deprecativam. Concilium pariter Tridentinum sess. 14. cap. 3. asserit, *quibus, quamvis de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjungantur, ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessariæ*. Ex quibus verbis patet, quod si preces illæ, quæ ad absolutionis formā præmittuntur, non sunt necessariæ ad illius valorem, nec etiam absolutionis sacramentalis formam constituunt, quæ proinde non est dicenda deprecatoria.

III. probatur. Judex, quando sententiam pronunciat, non loquitur deprecando, sed indicando, afferendo, vel imperando: at Confessarius, qui est minister, & judex in Sacramento Pænitentiæ, quando absolvit, judicialem sententiam profert: ergo non debet loqui deprecando, sed, vel indicando, vel asserendo, vel imperando. Minor propositio, in qua potest esse difficultas, expresse constat ex Tridentino sess. 14. Can. 9. ubi hæc leguntur. *Si quis dixerit, absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum judicialem, sed nudum ministerium pronunciandi, & declarandi remissa esse peccata Confitenti, modo tantum credat, se esse absolutum; aut Sacerdos non serio, sed joco absolvat; aut dixerit, non requiri Confessionem Pænitentis, ut Sacerdos eum absolvere possit, anathema sit*. Et in eadem sess. cap. 6. hæc habentur, *Quamvis autem absolutio Sacerdotis alieni beneficii sit dispensatio, tamen non est solum nudum ministerium, vel annunciandi Evangelium, vel declarandi remissa esse peccata, sed ad instar actus judicialis, quo ab ipso, velut a judice, sententia pronunciatur*.

IV. Probatur. Postquam Confessarius profert verba illa: *Misereatur tui Omnipotens Deus &c. Indulgentiam, absolutionem, & remissionem &c*: vel Pænitens est bene absolutus, vel non? Si est bene absolutus: ergo verba illa, quæ subsequuntur, nimirum: *ego te absolvo*; nihil operantur, adeoque possunt licite omitti, jam enim Sacramentum est per actum; si vero est male absolutus: ergo verba deprecatoria, qualia sunt illa, non constituunt absolutionis sacramentalis formam: ergo requiruntur alia verba, in quibus proprie sacramentalis absolutio consistat, quæ sunt nimirum, *absolvo te &c*.

V. probatur. Ille modus in absolutione sacramentali est retinendus atque admittendus, qui magis congruit Sacramenti Pænitentiæ promissioni, ac institutioni; sed magis congruit modus indicativus, quam deprecativus: ergo admittendus est modus indicativus, non vero deprecativus. Minor probatur. Christus non dixit, quod *peccata remittentur eis, pro quorum dimissione, vos orabitis*; neque dixit, quod *vos solvetis, quæcunque petieritis solvenda*; sed dixit, *quorum remiseritis peccata, remittentur eis*, & *quæcunque solveritis, soluta erunt*: ergo signum est, quod ex promissione, & institutione Sacramenti Pænitentiæ, ejusdem Ministri non debent orare, sed dimittere, sed solvere, ut Sacramentum ipsum perficiant.

Arguunt I. Sacerdotes hebraicæ Legis per

per modum deprecativum reconciliabant Deo Judæos, qui Deo infensi per peccatum reddebantur: ergo pariter Christiani peccatores per modum deprecativum reconciliari debent Deo per Sacramenti pœnitentiæ Ministros. Antecedens patet ex Scriptura, scilicet Numeror. 6., ubi Deus Moysi præcipiebat. *Loquere Aaron, & filiis ejus: sic benedicetis filiis Israel, & dicetis eis: benedicat tibi Dominus, & custodiat te: ostendat Dominus faciem suam tibi, & misereatur tui; convertat Dominus vultum suum ad te, & det tibi pacem; invocabuntque nomen meum super filios Israel, & ego benedicam eis*. II. Eadem est potestas, quam Christus Dominus tribuit Apostolis remittendi peccata peccatoribus, ac illa, quam tribuit sanandi infirmos, eiiciendi Dæmones &c.; sed potestas data sanandi infirmos, & Dæmones ejiciendi, est concepta verbis deprecatoriis, non indicativis, & imperativis: ergo pariter sic debet esse potestas tradita absolvendi peccata. Antecedens patet, quia S. Petrus dixit Paralytico: *sanet te Dominus Jesus Christus*. III. Non pauci Patres absolutionem sacramentalem deprecatoriis verbis expresserunt: ergo antiquitus sic erat exprimenda: ergo sic pariter modo exprimenda est. Probatur antecedens. Dionysius Areopagita lib. *de Ecclesiast. Hierarchia* cap. 7. vocat deprecationem Sacerdotis *absolutionem*. Et cap.6. dicit de Episcopi Ordinatione: *Sanctissimis invocationibus, seu precationibus, perficitur*. Ambrosius lib.5. *de Spiritu Sancto* cap.19. *Videamus, utrum peccata donet Spiritus Sanctus: sed hic dubitari non potest, cum ipse Dominus dixerit: accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remissa sunt. Ecce quia per Spiritum Sanctum peccata donantur, homines autem in remissionem peccatorum ministerium suum exhibent, non jus alicujus potestatis exercent, neque enim in suo, sed Patris, & Filii, & Spiritus Sancti nomine peccata dimittunt. Isti rogant, Divinitas donat; humanum enim obsequium, sed munificentia supernæ est potestatis*. Pacianus *in Parenæsi ad Pœnitentiam* preces Ecclesiæ vocat preces Christi. *Qui fratribus suis peccata non tacet, Ecclesiæ lacrymis adjutus, Christi precibus absolvitur*. Augustinus lib.3. *de Bapt*. cap.16. *Quid est impositio manuum, nisi oratio super hominem?* Et lib.50. homiliarum, homil.49. *Si præter uxores vestras cum aliqua concubuistis, ut pro vobis Ecclesia oret, agite pœnitentiam: nemo sibi dicat, occulte ago, apud Deum ago: ergo sine causa dictum est: quæ solveritis in terra &c.* Hieronymus ad illud Psal.28. *Vox Domini intercidentis flammam*, ait. *Quotidie in unoquoque nostrum flamma libidinis, per confessionem, & gratiam Spiritus Sancti intercidit; idest per orationem Sacerdotum facit cessare*. Sanctus Chrysostomus lib. *de Sacerdotio*, dicens, Sacerdotes conferre ad animarum salutem, subdit. *Nec vero hoc docendo, aut monendo faciunt, sed etiam orationibus adjuvando; nec solum quando nos regenerant, sed etiam deinceps potestatem habent indulgendi peccata.* S. Leo epist. 91. *Ut indulgentia Dei, nisi supplicationibus Sacerdotum, nequeat obtineri . . . . si quis eorum, pro quibus Domino supplicavimus, a munere indulgentiæ præsentis occiderit ....., necessarium est, ut peccatorum reatus sacerdotali supplicatione solvatur*. Quæ quidem verba orandi, rogandi, supplicandi, satis innuunt, Sacramenti Pœnitentiæ formam esse deprecativam. IV. Augustinus reprehendebat in Sacerdotibus verba, per quæ Pœnitentes absolvebant, dicendo: *remitto tibi peccata*: sed hic modus est indicativus: ergo Augustinus reprehendebat formā absolvendi indicativam. Et quidem lib.50. homiliarum homil. 25. cap.8. ad verba illa: *quis est hic, qui etiam peccata dimittit*, dixit, Christum peccata dimittere, non ut homo est, sed ut Deus est; unde arguit eos, qui dicebant: *dimitto tibi peccata*, subdens. *Medicus bonus ægrotos non solum præsentes sanabat, sed & futuros etiam prævidebat; futuri enim erant homines, qui dicerent: ego peccata dimitto: ego justifico: ego sanctifico: ego sana quemcunque baptizo. Et circa finem studet sibi hoc homo usurpare? Quid contra hæreticus? Ego dimitto: ego mundo, ego sanctifica*. Hæc autem verba non dixisset Augustinus, si tunc temporis fuisset usitata in Ecclesia forma indicativa: *ego te absolvo*: quod idem est dicere: *ego tibi peccata dimitto*. V. S.Cyprianus lib. *de Lapsis* hæc docet. *Nemo se fallat, nemo se decipiat: solus Domi-*

Dominus misereri potest: veniam peccatis, quæ in ipsum commissa sunt, solus potest ille largiri, qui pro nobis doluit, quem Deus tradidit pro peccatis nostris: homo Deo esse non potest major, nec remittere, aut donare indulgentia sua servus potest, quod in Dominum delicto graviore commissum est. Ex quibus verbis patet, quod solus Deus actu juridico potest absolvere a peccatis, non solus homo. VI. In antiquioribus Pœnitentialibus, Sacramentariis, & Ritualibus Ecclesiæ latinæ, usque ad annum 1200., legitur absolutio deprecativa, non indicativa; & quidem probatur ex Ordine Romano, in quo hæc legitur absolutio, scilicet, præmittebat Archidiaconus hanc allocutionem ad Pontificem: *redintegra in eo, Apostolice Pontifex, quidquid Diabolo suadente corruptum est, & orationum tuarum patrocinantibus meritis, per divinæ Reconciliationis gratiam fac hominem proximum Deo.* Si igitur Archidiaconus formam deprecativam, non indicativam a Pontifice exposcebat, Pontifex primam, non alteram adhibebat. Eadem forma legitur in libro Sacramentorum S. Gregorii; in Alcuino lib. *de divinis officiis* cap. de *Cæna Domini*; in Burcardo lib. 19. *Decretorum.* VII. Anonymus Auctor, impugnatus a S. Thoma citato opusculo 22. docebat, quod forma indicativa inceperat a triginta annis, et Sanctus Thomas hoc non negavit: ergo antiquior est forma deprecativa. VIII. Magister Sententiarum nullam facit memoriam absolutionis indicativæ, & Guillelmus Parisiensis scribit: *Confessarius non dicit more Judicum Forensium; absolvimus te, sed magis orationem facit super eum, ut Deus absolutionem, remissionem, & gratiam sanctificationis tribuat.* IX. Ex testimonio Francisci Mayronis in 4. dist. 14. quæst. 1. habemus, quod suo tempore adhibebatur hæc forma: *absolvat te Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus*; & in responsione ad tertium, subdit; *sic fiebat in Provincia Provinciæ*; sed improbata non fuit ista forma. X. Non est credendum, quod nusquam fuerit apud Græcos, immo quod nec modo sit, vera & legitima absolutionis forma; sed Græci semper usi fuerunt, & modo utuntur forma deprecativa: ergo forma deprecativa non est improbanda.

Respondemus ad I., quod Sacerdotibus hebraicæ Legis nusquam fuit data potestas absolvendi a peccatis, quia iisdem nusquam fuit dictum: *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Illa autem, quæ adducitur in objectione, non est absolutio, sed benedictio, qua Sacerdotes Levitici Israelitas benedicebant; & similis est illi benedictioni, quam adhibent Pontifices, vel Sacerdotes Ecclesiæ evangelicæ, quando dicunt: *Benedicat vos omnipotens Deus &c.* quæ quidem, quanvis sit benedictio, non est tamen sacramentalis, quemadmodum nec sacramentalis erat illa Hebræorum.

Ad II. dicitur primo, quod falsum esse, quod Apostoli non sanaverint infirmos, & non resuscitaverint mortuos, nisi per deprecationem; quum constet, quod usi fuerint vocibus, & indicativis, & imperativis. Et quidem Petrus dixit Paralytico: non *sanet*, sed *sanat te Christus*; & deinde subdit; *surge, & sterne tibi*; Quando Tabitham suscitavit Actor. 9. dixit: *Tabitha surge*: & quando Claudum sanavit dixit; *quod habeo, hoc tibi do, in nomine Jesu Christi Nazareni surge, & ambula.* Secundo dicitur, quod in Apostolis potestas sanandi, & resuscitandi, non dependebat a caractere illis impresso, sicut dependebat potestas absolvendi a peccatis; & ideo, quando hac utebantur, vocem imperativam, vel indicativam adhibebant; quando vero illa, quascunque voces, quas mallebant, usurpabant.

Ad III. Tres responsiones abhibet Natalis Alexander in Theologia dogmatica morali lib. 2. *de Sacram. Pænitentiæ* cap. 7. proposit. 2., quæ continentur his verbis. „. Respondetur
„ primo, Patres laudatos, intelligi de
„ oratione, quæ præmittitur absolutio-
„ ni, non vero, quod absolutionis for-
„ mula sit simplex oratio. Ita respondet
„ S. Thomas 3. par. quæst. 84. art. 1. ad
„ secundum. Respondetur secundo, so-
„ lemne esse Patribus, ut orationis no-
„ men formis Sacramentorum tribuant,
„ quod preces in Sacramentorum con-
„ fectione adhiberi soleant, quibus
„ verba ipsa inseruntur, ut iis veluti
„ gradibus ad Sacramenta perficienda,
„ vel suscipienda, animus præparetur.

Sic forma Consecrationis Eucharistiæ, Canoni Missæ inserta, interdum præcatio, & oratio dicitur a Patribus Græcis, & Latinis. S. Basilio lib. *de Spiritu Sancto* cap. 37. S. Augustino epist. 149. alias 59. ad Paulinum, S. Gregorio Magno lib. 7. epist. 63. Respondetur tertio, Patres exponi posse de oratione super publicos Pœnitentes fundi solita, de qua Tertullianus: *tenere præterea pauperum manus, Viduas obsecrare, Presbyteris adjolvi, orationes Ecclesiæ deprecari, omnia prius tentare, ne pereas.* „.

Ad IV. respondet Frassen per hæc verba: „ Sanctum Augustinum non arguere eos, qui nomine, & authoritate Christi, tanquam eius Vicarii dicunt: *ego peccata dimitto*; nam capite sequenti fatetur, Apostolos a Christo accepisse potestatem remittendi peccata, sed quod eam sanctificandi vim, ac peccata dimittendi, suæ propriæ sanctitati, suisque meritis adscriberent, arbitrati se sanctissimos esse, quod improborum consortio non inficerentur, & alios ex sua societate justificare possent, unde eis attribuit illud Isajæ: *recede a me, quoniam mundus sum*. Hinc, ut subdit S. Augustinus, *in collatione nostra cum eis a Cognitore consessus esset oblatus, ut sederent nobiscum, respondebant, scriptum est, nobis cum talibus non sedere*. Psal. 25. *Non sedi cum concilia vauitatis: ne scilicet per contoctum subsellium, ad illos veluti nostra contagio perveniret*. Unde sic eos urget S. Augustinus. *Quare nobiscum ingressi estis in Ecclesiam, cum scriptum sit consequenter: & cum iuiqua gerentibus non introibo.... Ideo melior Judæis, quam hæreticis, apparuit intellectus. Judæi quippe dixerunt: quis est hic, qui peccata dimittit? audet sibi homo hoc usurpare: quid contra hæreticus? Ego dimitto, ego mundo, ego sanctifico* etc. Cum igitur illi hæretici, videlicet Montanistæ, & ex eis originem ducentes Donatistæ, qui se *Catharos*, hoc est, *mundos*, alios vero immundos existimabant, & idcirco sibi arrogabant facultatem alios sanctificandi ex sua societate, & propriis meritis, in fundamentum sui erroris proferrent illud Matthæi 18. *quæcunque solveritis* etc., non negat S. Augustinus, Christum dedisse hanc potestatem Apostolis, sed ait, Deum esse principem causam, homines vero tantum ministros: *nescitis*, inquit cap. 9. *quare hoc dictum sit, quomodo dictum sit? Daturus erat Dominus hominibus Spiritum Sanctum, & ab ipso Spiritu Sancto Fidelibus suis dimitti peccata, non meritis hominum volebat intelligi dimitti peccata. Nam quid est homo, nisi æger sanandus? Vis mihi esse medicus? Mecum quære medicum; nam ut hoc evidenter ostenderet Dominus, a Spiritu Sancto, quem donavit Fidelibus suis, dimitti peccata, non meritis hominum, quodam loco sic ait resurgens a mortuis: accipite Spiritum Sanctum; & continuo subjecit: si cui dimiseritis peccata, dimittuntur ei: hoc est Spiritus Domini dimittit, non vos. Deus ergo dimittit, non vos. Sed audi Spiritum: quid estis vos, nescitis, quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis. Unde concludit. Deus ergo habitat in templo suo, hoc est in Sanctis suis fidelibus; in Ecclesia sua per eos dimittit peccata, quia viva templa sunt, sed qui dimittit per hominem potest dimittere & præter hominem: neque enim minus est idoneus per se dare, qui potest per alium dare*. Non igitur negat S. Augustinus, verba formæ absolutionis, sed superbiam eorum, qui suis meritis remissionem peccatorum tribuebant, improbat „.

Ad V. S. Cyprianus citatis verbis arguit Ministros illos Sacrameuti Pœnitentiæ, qui impendebant beneficium absolutionis Lapsis a Fide, & qui nondum erant bene dispositi ad recipiendam absolutionem ipsam per debitam satisfactionem, & salutarem pœnitentiam. Observentur ejus verba, quæ scribit ante prædicta, & quæ scribit post illa. Ante scribit, *Oportet Dei Sacerdotem, non obsequiis decipientibus fallere, sed remediis salutaribus providere. Imperitus est medicus, qui tumentes vulnerum sinus, manu parente contrectat, & in altis recessibus viscerum virus inclusum, dum servat, exaggerat. Aperiendum vulnus est, & secandum, & putaminibus amputatis medela fortiore curandum. Vociferetur, & clamet licet, & conqueratur æger impatiens per dolorem, gratias aget postmodum, cum senserit sanitatem*. Et deinde subdit. *Emersit enim (Fratres dilectissimi) novum genus cladis, & quasi pa-*

si parum persecutionis procella sævierit, accessit ad cumulum, sub misericordiæ titulo malum fallens, & blanda perniciet. Contra Evangelii vigorem, contra Domini, ac Dei legem, temeritate quorundam laxatur incautis communicatio irrita, falsa pax, periculosa dantibus, & *nihil accipientibus profutura. Non quærunt sanitatis patientiam, nec veram de satisfactione medicinam: pænitentia de pectoribus excussa est, gravissimi extremique delicti memoria sublata est. Operiuntur morientium vulnera; & plaga lethalis altis & profundis visceribus infixa, dissimulato dolore contegitur, a diaboli aris revertentes, ad Sanctum Domini sordidis & infectis nidore manibus accedunt, mortiferos Idolorum cibos adhuc pene ructantes, exalantibus etiam nunc scelus suum faucibus, & contagia funesta redolentibus Domini corpus invadunt*. Et quod S. Cyprianus non loqueretur de absolutione a peccatis sed ab excommunicatione, qua innodabantur in Idololatriam lapsi, fit clarum ex his aliis ipsius verbis. *Ante expiata delicta, ante exomologesim factam criminis, ante purgatam conscientiam sacrificio, & manu Sacerdotis, ante offensam placatam indignantis Domini, & minantis, pacem putant esse, quam quidam verbis fallacibus venditant. Non est pax illa, sed bellum, nec Ecclesiæ jungitur, qui ab Evangelio separatur. Quid injuriam beneficium vocant? Quid impietatem vocabulo pietatis appellant? Quid eis qui flere jugiter, & rogare Dominum suum debent, intercepta Pænitentiæ lamentatione communicare se simulant? . . . Non concedit pacem facilitas illa, sed tollit; nec communicationem tribuit, sed impedit ad salutem*.

Ad VI. In Ordine Romano hæ sunt absolutionis formæ. Prima quidem pro plurimis absolvendis. *Nos etiam, secundum autboritatem nobis indignis a Deo concessam, absolvimus vos ab omni vinculo delictorum vestrorum, ut mereamini habere vitam æternam per eum, qui vivit &c.* Singularis autem absolutionis formula hæc est. *Frater N. Dominus Iesus, qui dixit Apostolis: quæcunque ligaveritis &c.; ipse te absolvat per ministeriam nostrum ab omnibus peccatis tuis, quæcunque cogitatione, locutione, & operatione negligenter egisti*. Quibus addit Frassen.; „ Porro „ his verbis Sacerdos idem significat ac „ si diceret; *absolvo te ut Minister Christi* „ *&c.* Ad librũ Sacramentorũ S. Gregorij, & ad alia Ritualia dicitur, quod in eisdem præscribuntur preces, quæ dicendæ erant ante absolutionem, non vero absolutio ipsa, quæ satis constabat qualibus verbis exprimenda esset.

Ad VII. Ponimus verba S. Thomæ in citato opusculo 22, quæ sunt. *Patet ex dictis Salvatoris, quod habens claves absolvit. Præsumptuosum ergo est, ne dicam erroneum, ut Sacerdos dicere non possit: ego absolvo te, quem Dominus absolvere confitetur. Ad hoc etiam est communis consuetudo tali forma utentium, cui aliquem contrariari, non parvæ præsumptionis est . . . . . . Non est etiam parva auctoritas ejus; quod in Ecclesia cantatur. Iam bone Pastor Petre clemens accipe vota precantium, & peccati vincula resolve tibi potestate tradita. Potestas autem tradita Petro, est potestas Clavium. Potest ergo habens claves dicere: ego te absolvo. Nec hoc solum convenienter dicere potest, sed & necessarium esse videtur, quia Sacramenta novæ legis efficiunt id, quod figurant. In Sacramento autem Pænitentiæ verba Scripturæ, quæ maxime sectanda sunt, non faciunt mentionem de aliqua deprecatione; sed magis ipsa verbo indicativo utitur. Non enim dicit: quæcunque petieritis esse solvenda, erunt soluta, sed quæcunque solveritis. Si ergo illa tantum dicuntur esse solvenda, quæ habens claves solverit, qui autem petit aliquid esse solvendum, non solvit; miror qua temeritate aliquis asserat esse solutum, quem habens claves non significat se solvere, sed solum rogat esse solvendum. Sicut autem temerarius est in solvendo, sic vaniloquus in probando, dum frivola quædam pro ratione inducit, puta quandam Postillam super Summam Raymundi, qui in absolutione nullam verborum formam præscriptam esse dicit, sicut est in baptismo, & in Eucharistia, ubi derisorum in tanta re Postillam summæ pro auctoritate adducere. Sed ne Postillatori fiat injuria, dicamus, quod alia ratio est de absolutione ab excommunicatione, quæ non est sacramentalis, sed magis judiciaria, jurisdictionem consequens, & aliud de absolutione a peccatis in Sacramento Pænitentiæ, quæ consequitur potestatem Clavium, & est sacramentalis; in illa enim verba efsica-*

ficaciam habent ex institutione divina; unde tenenda sunt verba determinata consonantia divinæ institutioni, Institutioni autem dicentis: quodcunque solveritis &c., hæc verba conveniunt: ego absolvo te: ac propterea tenenda sunt. Additur autem ex eodem Angelico responsio ad Magistrum Sententiarum, & ad Guillelmum Parisiensem, quam mox subjungimus.

Ad VIII. Sanctus Thomas citato opusculo cap. 2. dicit, quod Magister Sententiarum, dato, quod tacuerit de forma indicativa, non aliam tamen expressit, nec formam indicativam expresse negavit. De aliis vero Scholasticis subdit, quod vel non constat, quod formam indicativam expresse negaverint; vel si negaverint, non sunt præferendi aliis Doctoribus, qui eodem tempore in Accademia Parisiensi florebant, & formam indicativam admittebant; & denique quod quicunque Doctores sunt postponendi verbis Christi, qui expresse dixit: quæcunque solveritis &c.. Hanc responsionem verbis hisce illustrat Frassen loco a nobis citato; Et ait merito non constare, quod ita senserint: Guillelmus enim Parisiensis vult tantum, Sacerdotem non absolvere propria virtute, sed divina; nam ibi quærit, quando certis in casibus Pænitens uni tantum Sacerdoti non potest confiteri, cogiturque Confessionem apud duos Sacerdotes edere, seu partiri, quis ex illis gratiam sanctificationis infundat; & ait, utrunque concurrere ad gratiam illam infundendam, quia Confessarius non absolvit more forinsecorum Judicum, sed magis orationem facit super Pænitentem, ut Deus absolutionem, & gratiam sanctificationis tribuat, ac si diceret, eam gratiam a Deo produci, quem ideo sua Sacerdos oratione rogat. Attamen officium sanctificationis per absolutionem, & benedictionem Sacerdoti tribuit; quo quidem officio vincula peccatorum disrumpuntur, in cordibus Pænitentium maculæ asperguntur, gratiæ infundūtur, sed per divini nominis invocationem, ut ait cap. 21. Quod autem non negaverit, Sacerdotes habere facultatem remittendi peccata, ex delegata sibi judiciaria authoritate, ipsemet docet capite 4. ubi ait. *Idcirco datas esse Sacerdotibus claves Ecclesiæ, ut essent, inquit, qui aperirent pulsantibus, & introducerent intrare volentes, & tanquam Officiales misericordiæ ipsius, fugientes ad ipsam tota gratulatione, & applausu reciperent reos, absolverent peccata, remitterēt omnibus bonis gratiæ, & gloriæ, spoliatos a latronibus infernalibus restituerent, vulneratis spiritualiter & morbidos cælesti medicina, ac virtute divina Sacramentorum medicamentis sanarent*: Natalis Alexander de Guillelmo Parisiensi hæc respondet: sensum Guillelmi Parisiensis esse, quod non authoritate suprema, & absoluta, sed precaria, peccatorem absolvant Sacerdotes; proindeque actui judiciali supplicationem præmittant. Secundo, discrimen intercedere inter forenses Judices, & Confessarium, quod illi non absolvant præsumptum reum, nisi ab hoc, aut illo crimine, de quo is ipsi intentata fuit; iste vero Pænitentes ab omnibus peccatis absolvant. Unde post verba in objectione laudata subdit. *Et nemo dubitat, quin possit, & debeat Confessor orare Patrem misericordiarum, ut etiam remittat peccata, quæ nec ipse Pænitens in se cognoscit, & eidem Confessori recognoscit. Unde in absolutione confitentium non consueverunt dicere Sacerdotes: dimittat tibi Deus peccata, quæ confessus es mihi, sed potius omnia.* Certe Alexander Alensis coævus aut supra Guillelmo Parisiensi, meminit absolutionis indicativæ, tanquam usu Ecclesiæ perpetuo consecratæ IV. P. Summæ questione XX. M. 1. *Sacerdos*, inquit, *per potestatem clavis mediator est Dei ad hominem, & hominis ad Deum: Unde per ipsum peccator ascendit ad Deum; & sic est Sacerdos os peccatoris, sive loquens de peccatore, & per ipsum descendit Deus ad hominem, & sic est Sacerdos os Dei, eo quod separat pretiosum a vili. Secundum quod ascendit, habet se per modum inferioris, & supplicantis; secundum quod descendit, per modum superioris, & judicantis. Secundum primum modum potest gratiam impetrare, & ad hoc est idoneus: secundum alterum modum, potest Ecclesiæ reconciliari, & ideo signum ejus præmittitur in forma absolutionis oratio per modum deprecativum, & subjungitur absolutio per modum indicativum.*

Ad IX.

Ad IX. Dicitur, verum esse, quod quidam Provinciæ Franciæ Sacerdotes, & Confessarii, absolutionis sacramentalis formam immutabant; at nibilominus errabant; & inde fuit, quod ab Episcopis, & Doctoribus communiter fuit reprobata forma deprecatoria, quam illi usurpabant; Episcopi autem, & Doctores non improbassent sane formã deprecatoriam, si illa fuisset adhibita usque ad seculum duodecimum, ut Adversarius supponit. Nec exemplum paucorum facit, ut mutatio fuerit legitime inducta; quia potius denotat, paucorum illorum usum fuisse abusum potius, novitatem, ac corruptelam.

Ad X. Negatur, quod Græci semper usi fuerint forma deprecativa, ut patet ex his, quæ in Dissertationis initio præmisimus. Ad præsens autem his formulis utuntur: *habeo te venia donatum: habeo te absolutum*; vel aliud simile; quæ quidem omnia in græca phrasi æquivalent his: *veniam da, ignosco, condono, indulgeo, remitto tibi peccata*. Et Arcudius subdit, quod Præsules aliquando, vel honoris, vel humilitatis gratia dicunt: mea mediocritas, mea humilitas, te absolutum habet. Et hujus absolutionis originem refert Arcudius ad Pacomium, Patriarcham Costantinopolitanum, ut narrat etiam Præsten, his verbis: *Nostra mediocritas habet te excommunicatum, seu separatum ab individua Trinitate in hoc, & futuro seculo*: tum etiam ejusdem Arsenii, Monembasiæ Episcopi, depositio his verbis: *Te habeo depositum, seu mea mediocritas habet te depositum, & exutum omni Sacerdotio*; quod est, deponit, & exuit. Quia vero quosdam Catholicis Latinis adversantes excommunicaverat Arsenius, eos absolvens ab excommunicatione Pacomius; *cunctos vero Horthodoxos, habemus absolutos, & benedictos*, id est absolvimus, & benedicimus. Idem etiam latine dicitur alicui seipsum excusanti, *Habeo te excusatam*, id est, te excuso. Refertur etiam ab Arcudio quædam absolutio Michaelis, Antiocheni Patriarchæ, super confitentem ita concepta: *Gratia, dono, potestate Sancti Spiritus, quæ a Cristo data Apostolis ligandi, & solvendi peccata hominum, cum ait, accipite &c., quæcunque alligaveritis &c., & ad nos continua successione transiit, mediocritas nostra habet venia donatum, spiritualem filium suum Theodosium, in quibuscunque ipse ut homo deliquit, & in Deum verbo, opere, cogitatione, omnibusque suis sensibus peccavit, & si excommunicatione, vel imprecatione Pontificis, seu Sacerdotis, aut Patris, aut Matris suæ, obnoxius fuit, vel sibi ipsi malum imprecatus, seu jusjurandum violavit, vel etiam aliis quibusdam erratis confixus est: & hæc quidem spiritualibus Patribus confessus est, ab eisque impositam sibi Pænitentiam diligenter perfecit, a reatu, nexu, ligamine horum omnium omnipotenti potestate, gratiaque Sancti & adorandi Spiritus, eum solvimus, & habemus liberum, & venia donatum*. Hanc absolvendi formam Leopoli, quæ Russiæ Metropolis est, Petro, cuidam Archidiacono, concessam a Joachimo, Patriarcha Antiocheno, qui regiones illas peragraverat, se vidisse testatur Arcudius; unde colligitur, ab Antiochenis Antistitibus usurpatam antea fuisse formam absolutionis indicativam, & absolutam, qua dicitur, solvimus &c. Idem ait ab Hypario, Metropolita Chioviensi, librum ostensum sibi fuisse Russorum idiomate manuscriptum, in quo ad calcem absolutoriæ deprecationis hæc habetur forma: *Ego Pater tuus spiritualis potestate mihi a Deo, & a Superioribus meis concessa, absolvo te ab omnibus peccatis tuis*. Gabrielis Philadelphensis in libello de Sacramentis hanc refert Pænitentiæ formam: *Gratia Sanctissimi Spiritus per meam humilitatem habet te venia donatum, & absolutum*. Igitur Græci ab Ecclesiæ Latinæ praxi in hujus Sacramenti forma, secundum formam indicativam, non dissentiunt. Denique ad hanc eandem objectionem, quam suscitavit Morinus, sic respondet Hennus citatus. „ Mirum esse uni Morino tantam fidem adhiberi, cum Arcudius, natione græcus, ac in hujusmodi peritissimus referens libro 4. *De Sacramementis capit.* 3. varias Græcorum formas, ne unam habeat, quæ non importet auctoritatem Sacerdotis judicialem, per hæc, aut similia verba: *Habeo te venia donatum, habeo te absolutum*: quæ idem sonant, teste eodem Arcudio, ac *Absolvo te*, eo quod voces, *donatum, absolutum &c.*, non importent tempus præteri-

" teritum, sed præsens : sicut *habeo te ex-* " *cusatum*, significat *excuso te*. Imo re- " fert, se vidisse librum, Russorum idio- " mate manuscriptum, ubi hanc formam " illi ostendit Hyparius, Metropolita " Chioviensis, *Ego Pater tuus spiritualis* " ...... *absolvo te ab omnibus peccatis* " *tuis*. Fatetur quidem, in Euchologio " Græcorum haberi formam in obje- " ctione allatam, sed ea, ut ait, non " utuntur peritiores Græci, sed alia " a Leone Allatio, inter recentiores " Græcos eruditissimo subministrata, " nempe : *Humilitas mea condonatum* " *habet filium suum in omnibus &c.* " Vide Frasen. tomo 4. parte 274. " Jacobus autem Goar, teste Gonet " tom.5., formis deprecatoriis subnec- " tit has indicativas : *Ego vero indignus* " *ejus servus absolvo te a peccatis tuis.* " Item : *Ego vero condono tibi omnia pec-* " *cata tua*. Respondit secundo, quod in " forma allata *absolvo hunc* subintelligi- " tur *pro me*, vel *per ministerium meum* " quasi diceret; *absolve Domine principa-* " *liter, quem potestate a te mihi concessa* " *absolvo ministerialiter*; & hoc sensu " venit intelligenda forma Ligarini a " Morino citata; nempe, *remitte, dimitte,* " *condona &c.*, cum *mera deprecatio*, ut " ingenue fatetur Vanroy, *non sit actus* " *judicialis, neque sententia efficax*, & " ideo non est audiendus Jueninus di- " cens hic §. 2. ; *valet apud Græcos actus* " *judicialis absolutioni Sacramentali essen-* " *tialis, licet verbis tantum deprecantibus* " *exprimatur*, cum supponat falsum, nisi " certe loquatur de verbis, quæ appa- " renter sunt tantum deprecatoria, licet " in re, & attentis circumstantiis Tri- " bunalis, & personæ, a qua, & in qua " proferuntur, plus importent, quam " deprecationem ".

Scimus, Juenimum in suo Commentario dissert. 6. *de Pœnitent.* quæst. 7. cap. 2. has posuisse Conclusiones ; nimirum primam, Græcos absolutionem sacramentalem, in qua quovis seculo agnoverunt actum judicialem, expressisse olim, & nunc etiam exprimere, verbis deprecantibus: Secundam, valere apud Græcos actum judicialem absolutioni sacramentali essentialem, licet verbis tantum deprecantibus exprimatur: Tertiam, omnes Ecclesias latinas non videri per modum indicativum quondam expressisse actum judicialem, qui includitur in absolutione sacramentali: quartam, actum judicialem, qui absolutioni sacramentali essentialis est in omnibus Latinorum Ecclesiis, desinente seculo XIII., per solum modum indicativum, seu enunciativum, & quidem in prima persona, expressum fuisse: quintam, multis ab hinc seculis non valere in Ecclesia latina absolutionem verbis deprecantibus prolatam. At hæ omnes conclusiones a nostra non recedunt, si debito modo explicentur, & advertatur, quod si quæ est diversitas, in verbis tantum consistit, non in rebus, quæ bene possunt componi cum Conclusione a nobis firmata. Quod clare patet ex iis etiam, quæ Clemens VIII. statuit, & nobis Adversarii opponunt, & nos mox explicabimus. Scilicet Clemens VIII. in instructione super ritibus Græcorum, postquam dedit facultatem Græco absolvendi Latinum in necessitate, sed cum formula nostra, subdit : *& postea, si voluerint, dicant orationem illam deprecativam, quam pro forma hujusmodi absolutionis dicere tantum consueverunt*; ex quibus inferunt Adversarii: ergo Pontifex supponit, Græcos in forma tantum deprecatoria solitos esse absolvere ; quod tamen non reprehendit. At respondet Hennus citatus " implicite illam reprehendere, aut ad " minimum de illa dubitare, cum in- " jungit Græco, ut absolvat cum forma " Latinorum. Præterea si velis, Pontifi- " cem illam habuisse ut validam, dice- " mus illam vocasse deprecatoriam, non " quia sit mera deprecatio (alias non " esset actus judicialis), sed quia vide- " tur sonare meram deprecationem ".

Pro tertia, & quarta Dissertationis parte, quæ inter se aliquem videntur ordinem continere, hæc præmittimus, primo scilicet, diversas fuisse opiniones Theologorum de Schola, præcipue antiquiorum, circa absolutionis virtutem, quas omnes his verbis recenset Frasen citato loco quæst. 5. " Notan- " dum secundo, varia fuisse, maxime " apud veteres Theologos, circa virtu- " tem absolutionis placita. Primo nan- " que aliqui cum Hugone Victorino lib. " 1. *de Sacram.* part. 14. cap. 8., & Ri- " chardo item Victorino 1. part. libri " *de potestate ligandi, atque solvendi* cap. " 12. docuerunt, Sacerdotem absolve- " re a pœna æterna debita peccato, post- " quam Deus solus ante Sacerdotis ab- solu-

„ solutionem reatum culpæ remiserat. Secundo, nonnulli cum Joanne Medina tract. 2. *de Pænitentia* quæst. 38. dixerunt, per contritionem absolvi homines a culpa, & a pæna æterna; non tamen ab exilio Patriæ cælestis, quam utique patriam, quia Sacerdos absolvendo aperit, ideo dicitur habere claves Regni Cælorum. Tertio, docuerunt aliqui, maxime Nominales cum Ochamo, relato a Gabriele dist. 18. quæst. 1., homines absolvi a culpa, & a pæna per absolutionem Sacerdotis, non re ipsa susceptam, sed in voto; unde quando postmodum conceditur absolutio, homo solvitur ab obligatione confitendi, ac subjiciendi peccata dimissa clavibus Ecclesiæ. Quarto, Alexander Alensis, & Seraphicus Doctor, docere videntur, potestatem Sacerdotis non valere circa remissionem culpæ, aut pænæ æternæ, sed duntaxat circa remissionem pænæ temporalis, quæ aliquando dicitur absolutio a peccato, juxta illud 2. Machab. cap. 12. *Sancta ergo & salubris est cogitatio pro Defunctis exorare, ut a peccatis solvantur*: hoc est a pæna peccatis debita. Quinto, denique nonnulli docuerunt cum Magistro Sententiarum in 4. dist. 18. Sacerdotem, quum profert illa verba: *ego te absolvo*: solum significare, quod declaret, hominem absolutum a peccatis per præviam contritionem. Contra quas omnes sententias militantdum erit in Conclusione prima. „.

Præmittimus secundo, etiã fuisse opinionem quorundam veterum Scholasticorum, & esse pariter errorem Hæreticorum ultimorũ temporum, quod sacramentalis absolutio vere & proprie coram Deo peccata non dimittat, sed declaret tantummodo ea tantum esse dimissa. At, ut videatur quo sensu veteres isti Theologi loquuti fuerint, & qua intentione Novatores loquebantur, congruum est, ut eorum dicta conferamus, & discrimen, si quod est, inter eorundem sententias, manifestemus. Quod quidem non verbis nostris, sed moderni Auctoris, scilicet Tournely *de Sacramento Pænitentiæ*. quæst. 2. art. 2., rectiori modo præstare intendimus. Hæc igitur sunt ejus verba. „. „ Præcedenti affinis est ista quæstio, de qua continuo spiritu hic agendum esse duximus. Quippe si Ecclesia potestatem habeat dimittendi peccata per verum & proprie dictum Pænitentiæ Sacramentum, consequens illud esse videtur, ut decretorie peccata illa dimittat, non vero declaret tantum esse a Deo dimissa. Inde est quod Novatores Lutherani, & Calvinistæ, principium, seu fundamentum ipsum negantes, hoc est, Ecclesiam dimittere peccata per verum Pænitentiæ Sacramentum, consequenter affirmant, Ecclesiam hanc habere duntaxat facultatem, ut declaret dimissa esse a Deo peccata, non ut ea vere ac juridice dimittat. Multi Scholæ Theologi, ipso præeunte Scholasticorum Principe Magistro sententiarum L. 4. dist. 18., docuere, sacerdotalem absolutionem declarativam duntaxat esse peccati a Deo jam dimissi. *Sacerdotibus*, inquit Magister citato loco littera E, *potestatem concessit Christus solvendi, & ligandi; id est, ostendendi homines ligatos, vel solutos*. Et postea. *Hi ergo peccata dimittunt, vel retinent, dum dimissa a Deo, vel retenta judicant & ostendunt*. Magistrum sequuti sunt S. Bonaventura, Gabriel, Major, Alensis, & alii non pauci. Immerito tamen Novatores hac Scholasticorum opinione, quasi errori suo consona foret, gloriantur, a quo multum sane discrepat. Novatores quippe idcirco docent, absolutionem nudum esse ministerium declarandi, peccata esse dimissa, quia illis, nec Pænitentia verum est Sacramentum, nec confessio peccatorum necessaria, nec absolutio actus judicii, qui coram Deo animam a peccatis mundet, sed ad unum pæuitentis solatium, & cæterorum exemplum duntaxat inservit: ipsa denique solvendi, & ligandi potestas a Christo Ecclesiæ concessa in sententia Novatorum, posita est solummodo vel in prædicatione Evangelii, vel in imponendis, aut relaxandis pænis exterioribus. At ab his erroribus longe absunt Scholæ Doctores, qui omnes votis conspirantibus docent, Pænitentiam verum esse & proprie dictum Sacramentum; Confessionem sacramentalem plane necessariam esse; absolutionem Sacerdotis esse actum judicii; potestatem denique solvendi, & ligandi non exterius tantum, sed intus operari. Longe itaque dispari ac diversa ratione ad hanc opinionem ducti sunt Scholasti-

ci, & Novatores: isti ex erroneo principio, illi ex certa quadam Scholæ opinione. Scilicet in ea versabantur illi opinione, contritionem ex charitate perfecta necessario prærequiri in Pænitente, ut a Sacerdote valide possit absolvi; ex quo sequitur, Pænitentem jam justificatum esse per contritionem perfectam, quū ad Sacerdotem absolvendus accedit, adeoque non alias Sacerdotis esse partes, quam ut juridice declaret, peccata esse a Deo dimissa. *Nemo quippe vere compungitur de peccato*, ait Magister ibidem littera D, *habens cor contritum & humiliatum, nisi in charitate: qui autem charitatem habet, dignus est vita æterna*: Cum vero ea Scholæ opinio, quæ charitatem perfectam prærequirit ad absolutionem, damnata non fuerit a Concilio Tridentino, nec consequenter damnata censeri debet altera, quæ ex ista nascitur, absolutionem scilicet declarativam esse remissionis peccatorum jam a Deo concessæ in sensu exposito. Ita de sententia Magistri, & aliorum Scholasticorum sensit Andreas Vega, qui Concilio Tridentino interfuit Libro 13. in decreto hujus Concilii de justificatione cap.33. *Existimandum non est*, inquit, *eos cum illis* (Novatoribus) *sensisse, qui absolutionem Sacerdotum inanem credunt. Nam & ad augumentum gratiæ, & ad remissionem pænæ debitæ pro peccatis omnibus, rite sua peccata confessis utilem eam esse tradiderunt; & hac ratione tueri eos possumus, ne videantur adversari definitionibus Ecclesiæ*. Inde est quod & Dominicus Soto in 4. dist. 20. quæst.2. & Salmeron tom.11. tractatu 18., qui eidem Concilio adfuere, eam opinionem refellunt quidem, verum a Concilio damnatam nusquam affirmant; & Pallavicinus L.12. Hist.Conc. Trid.c.12. ait, *Concilium eorum tantum errorem damnavisse, qui dicebant, absolutionem esse nudum ministerium declarandi remissa esse peccata*. Aliunde vero sæpius inculcat idem Historicus, solemne fuisse Patribus Tridentinis, opiniones Scholæ utrimque disputatas, illæsas relinquere. Adde quod multi gravesque Theologi, quos appellat Launojus *dissertat. de mente Concilii Tridentini circa contritionem & attritionem*, parte 2. cap.2., & 3., Magistri sententiam, circa necessitatem charitatis perfectæ præviæ ad absolutionem sacramentalem, propugnaverint etiam post Concilium Tridentinum; quam haud dubie non propugnassent, si vel damnata illa fuisset, vel si ex ea sequeretur nexu necessario, & absolutionem mere declaratoriam esse peccati jam condonati, adeoque otiosam & inanem; quas consecutiones nunquam admisere, imo expresse rejecerunt, qui Magistri sententiam amplexi sunt; neque æquitas patitur, ut consecutiones illæ, quas rejiciunt, ipsis imputentur, quam qui ex eorum sententia directe fluere nobis videantur. Non itaque violatæ fidei, sed ratiocinii non satis directi & accurati argui illi possunt. Opinionem Magistri, & aliorum nonnullorum Theologorum, multi benigne interpretantur, & excusant. Sunt tamen non pauci, qui quanquam fateantur, opinionem hanc differre ab errore Wiclefi, & aliorum Novatorum, eam tamen erroneam appellare non dubitant, & a Concilio Tridentino proscriptam, qua parte scilicet affirmat, absolutionem Sacerdotis non remittere culpam, sed declarare a Deo remissam. Ita Vasquez quæst. 84. de Pænitentia dubio 2., Suares in 3. part. disputatione 19. sessione 2., Estius in 4. dist.18. paragraph. 3. & alii pene multi recentiores, quibus suffragari videtur sacra Facultas Parisiensis in Censura, qua anno 1638. die 1. Julii notavit doctrinam Libri de Virginitate, Auctore Patre Seguenorio, Oratoriano Presbytero. Censuræ verba paulo post referemus. His de sententia Magistri historice præmissis, comunis Theologorum doctrina probanda, & confirmanda nobis superest.

Præmittimus tertio, Michaelem Bayū has propositiones docuisse inter septuaginta, quas scripsit, & publicavit; nimirum; in peccato duo sunt, actus, & reatus, transeunte autem actu, nihil remanet, nisi reatus, seu obligatio ad pænam; & hæc est quinquagesima sexta. Insuper addebat; unde in Sacramento Baptismi, aut Sacerdotis absolutione, propria reatus peccati duntaxat obligatio tollitur; & hæc est propositio quinquagesima septima, cui concordat propositio 58. Igitur Bayus asserebat, post actum pec-

peccati tantum remanere obligationem ad pœnam ; & per consequens docebat quoque , per absolutionem solam pœnam remitti , non vero culpam .

Dicimus III. Absolutionem Sacramentalem vere & proprie dimittere peccata coram Deo ; non vero declarare tantum esse dimissa : Insuper remittere culpam , seu reatum culpæ , non vero tantum pœnam peccatis debitam, sive æternam, sive temporalem ,

Prima Conclusionis pars primo probatur ex Scripturis . Matthei 16. *Et tibi daba claves Regni cælorum . Et quodcumque ligaveris super terram , erit ligatum & in Cælis ; & quodcunque solveris super terram , erit solutum & in Cælis* . Claves autem non inserviunt , ut ostendatur ostium esse apertum , sed ut reipsa ostium aperiatur . Insuper Matthæi 18. *Amen dico vobis , quæcunque alligaveritis super terram , erunt ligata & in Cæla : & quæcunque solveritis super terram erunt soluta & in Cælo* . Quibus verbis sicut ligare non est declarare, aliquem esse ligatum , sed reipsa ligare ; ita pariter solvere non est declarare, aliquem esse solutum , sed reipsa solvere . Unde Estius „ in 4. distinctione 18. §. 3. hæc habet . „ In verbis Domini apud Matth. ligare „ non est idem quod annunciare , vel „ ostendere ligatum , sed plus aliquid „ significat : ergo solvere similiter . „ Consequentia patet a pari . Probatur „ autem antecedens ex ipso loco Matth. „ 18. Nam qui juxta præceptum Domini monet , & corripit fratrem super „ aliquo delicto , declarat quidem ei , „ quod sit vinculo peccati obstrictus ; „ idque eo magis , si & secundam , & „ tertiam adhibeat correptionem , qui „ tamen nudum eum ligare censetur ; „ sed tum demum ille ligatur , quando „ Ecclesia per sententiam pronunciat, „ eum habendum tanquam Ethnicum „ & publicanum . Unde mox subjungitur : *Amen dico vobis ; quæcunque alligaveritis &c.* Igitur ligare longe aliud „ est , quam ligatum ostendere . Denique Joannis 20. *Accipite Spiritum Sanctum , quorum remiseritis peccata , remissa sunt ; & quorum retinueritis , retenta sunt* . Non dixit Christus , quorum declaraveritis remissa peccata , vel retenta , erunt remissa , vel retenta ; sed quorum remiseritis , vel retinueritis ; quæ sane verba indicant veram , & juridicam potestatem . Unde ex eodem Estio citatus Tournely hæc deducit . Sic esse verba Christi sensu „ proprio & naturali intelligenda, suadent invicté hæc momenta . I. Quia „ testatur Christus , se eam Apostolis „ conferre auctoritatem , quam ipse a „ Patre acceperat : *Sicut misit me Pater , & ego mitto vos* , inquit . At Christus „ vere & proprie peccata remittebat , „ non declarabat duntaxat esse remissa. „ II. Ipsi Pharisæi cum audirent Christum „ dicentem Paralytico : *Remittuntur tibi peccata tua* : statim ex verbi hujus „ *remittuntur* , significatione obvia & „ naturali , intellexerunt Christum sibi „ arrogare auctoritatē vere dimittendi „ peccata ; atque inde eorum querimonia & expostulatio apud S. Lucam capite 5. v. 21. *Quis est hic* (dicebant) *qui loquitur blasphemias ? Quis potest dimittere peccatos , nisi solus Deus ?* De sola „ declaratione remissi peccati a Christo „ facta conqueri illi , & obmurmurare „ non potuissent , quum olim a Propheta „ Nathan talem Davidi declarationem „ factam fuisse non ignorarent ; eorum „ igitur scandalum & obmurmuratio locum , & occasionem habuit ex nativa „ & omnibus cognita verbi hujus , *remittere* , significatione ; quæ , quum de „ peccatis agitur , indicat veram propriam & declaratoriam peccatorum „ remittendorum auctoritatem ; quam „ significationem tantum abest, ut correxerit Christus , quinimo potius confirmavit , restituta per miraculum Paralytico sanitate . *Quid est facilius* , inquit , v. 23. *dicere dimittuntur peccata tua , an dicere ; Surge , & ambula ?* „ III. Si liceat Lutheranis , & Calvinistis , verba hæc , *remittere peccata* , „ sic interpretari , *declarare esse dimissa* ; „ quidni pariter licitum erit Socinianis , „ (quos tamen illi refellere omni studio nituntur , sed quibus sua licentia „ vel inviti arma subministrabunt) Lutheranis , & Calvinistis Christi divinitatem probantibus ex eo , quod peccata remittat , respondere verbum , *remittere* , simplicem in Christo designare potestatem declarandi peccata esse a Deo remissa ; quemadmodum ipsi „ Lutherani , & Calvinistæ Catholicis „ hoc ipsum verbum in præsenti argumento urgentibus , respondent ? Videtur ex utraque parte par licentia , aut

„ aut potius par impietas & temeritas. „ IV. Quia testatur Christus, eo ipsomo- „ do dimittenda peccata esse in Cælis, „ quo remittuntur in terris: at in Cælis „ non tantum declarantur esse remissa, „ sed vere & proprie remissa haben- „ tur. „.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Leo Magnus in Sermone de Transfiguratione Domini; *Nec in ligandis, aut solvendis quorumcunque causis aliud ratum esset in Cælo, quam quod Petri sedisset arbitrio.* Et Epist. 82. *Huic operi incessabiliter ipse Salvator intervenit, nec unquam ab his abest, quæ ministris suis exequenda commisit.* S. Pius V., Gregorius XIII., & Urbanus VIII. damnarunt hanc Baji propositionem. *Peccator pœnitens non vivificatur ministerio Sacerdotis absolventis, sed a solo Deo, qui Pœnitentiam suggerens, & inspirans, vivificat eum, & resuscitat; ministerio autem Sacerdotis solus reatus solvitur.*

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Costantiense damnavit inter alias Hæreses Joannis Wiclefi, & Joannis Hus, hanc quoque; *quod Sacerdos non possit peccatorem confessum, & contritum absolvere. Quod malus Sacerdos vere non absolvat, nec conferat alia Sacramenta.* Proinde Martinus V. præcepit in sua Bulla, ut qui de prædictorum Hæreticorum erroribus suspecti essent, interrogarentur, an credant, *quod Sacerdos possit peccatorem confessum, & contritum absolvere.* Et denuo; *utrum credant, quod malus Sacerdos vere absolvat, & vere conferat alia Sacramenta.* Concilium Florentinum definivit: quod sicut per baptismum spiritualiter renascimur, ita per pœnitentiæ Sacramentum spiritualiter sanamur: atque *hujus Sacramenti effectum*, ait esse *absolutionem a peccatis.* Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 1. *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue instituit, cum a mortuis excitatus insufflavit in Discipulos suos dicens: accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis, potestatem remittendi, & retinendi peccata, ad reconciliandos Fideles post baptismum lapsos, Apostolis, & eorum legitimis successoribus, fuisse communicatam, universorum Patrum consensus semper intellexit; & Novatianos remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Ecclesia Catholica, tanquam hæreticos, explosit, atque condemnavit. Quare verissimum hunc illorum verborum Domini sensum sancta hæc Synodus probans, & recipiens, damnat eorum commentitias interpretationes, qui verba illa ad potestatem prædicandi verbum Dei, & Christi Evangelium annunciandi, contra hujusmodi Sacramenti institutionem, falso detorquent.* Et cap. 6. *Quamvis autem absolutio Sacerdotis alieni beneficii sit dispensatio, tamen non est solum nudum ministerium vel annunciandi Evangelium, vel declarandi remissa esse peccata, sed ad instar actus judicialis, quo ab ipso, velut a judice, sententia pronunciatur. Atque ideo non debet Pœnitens adeo sibi de sua ipsius fide blandiri, ut, etiam si nulla illi adsit contritio, aut Sacerdotis animus serio agendi, & vere absolvendi desit, putet tamen se, propter suam solam fidem, vere & coram Deo esse absolutum. Nec enim fides sine pœnitentia remissionem ullam peccatorum præstaret; nec is esset, nisi salutis suæ negligentissimus, qui Sacerdotem joco se absolventem cognosceret, & non alium, serio agentem sedulo requireret* Et Can. 9. *Si quis dixerit, Absolutionem sacramentalem non esse actum judicialem, sed nudum ministerium pronunciandi, & declarandi remissa esse peccata Confitenti, modo tantum credat se esse absolutum; aut Sacerdos non serio, sed joco absolvat, aut dixerit, non requiri Confessionem Pœnitentis, ut Sacerdos eum absolvere possit: anathema sit.* Ad quæ addit citatus Tournely „. Capite vero quarto „ videtur, Concilium omnino evertere „ fundamentum opinionis Magistri, & „ aliorũ nonnullorum Scholasticorum; „ ait quippe; *contigere aliquando contritionem esse charitate perfectam, eamque* „ *Deo hominem reconciliare, prius quam* „ *Sacramentum pœnitentiæ actu percipiat*: „ quæ particula *aliquando* aperte insi- „ nuat, contritionem perfectam non „ esse ordinariam dispositionem necessa- „ rio requisitam ad Sacramentum Pœni- „ tentiæ, ut oportet, percipiendum, „ adeoque necesse non esse, hominem „ prius justum esse, ac Deo per charita- „ tem perfectam reconciliatum, quam „ se clavibus Ecclesiæ subjiciat; ex quo „ directe sequitur adversus Magistrum,

ejus-

" ejusque sequaces, absolutionem non " declarare peccata jam dimissa, sed re " ipsa ea dimittere. His accedit sacra " Facultas Parisiensis, quæ die 1. Julii " anno 1738. censura sua confixit librum " Patris Seguenotii, Præsbyteri Orato- " riani, *de Virginitate*, in quo contritionis " ex charitate perfecta tantam esse ne- " cessitatem in Sacramento Pænitentiæ " ille contendebat, ut absolutio Sacra- " mentalis nihil aliud esset, quam juri- " dica peccati jam condonati declara- " tio: *quæ tradit auctor*, ait Censura, " *de attritionis insufficientia, & contri- " tionis ex perfecta charitate absoluta ne- " cessitate ad recipiendum sacramentum " Pænitentiæ*, et *quæ addit & approbat " de absolutione, quod nihil aliud sit, quam " declaratio juridica peccati jam remissi; " damnavit quoque Facultas, & censuit " has propositiones esse quietis animarum " perturbativas, communi & omnino tu- " tæ praxi Ecclesiæ contrarias, efficaciæ " Sacramenti Pænitentiæ imminutivas, & " insuper temerarias & erroneas*.,,.

IV. Probatur ex Patribus Græcis. Chrysostomus homil. 5. *in verba Isaiæ*, & lib. 3. *de Sacerdotio* cap. 4. *Nostris Sacerdotibus non corporis lepram, verum animæ nævos, non dico purgatos probare, sed purgare prorsus concessum est*. Athanasius explicans illud Evangelii: *profecti in Pagum, invenietis pullum alligatum*; addit: *Si nondum soluta sunt vincula tua, trade te ipsum Discipulis Jesu. Adsunt enim qui nos solvant, accepta ea a Salvatore potestate, quodcunque ligaveritis super terram &c.* Eadem habent Origenes homil. 1. & 2. in Psal. 37. & homil. 2. in Leviticum; Nazianzenus orat. ad Imperatorem & Principes ejus; Cyrillus lib. 12. in Joannem cap. 56. Theophylactus in Joannem 20. & & in epist. ad Hebræos cap. 10. Cæterum de solo Chrysostomo hæc observat & exponit Estius citato loco, ,,. „ Probant id præter loca Patrum supe- „ rioribus argumentis citata, primum „ Chrysostomi libri tres de Sacerdotio, „ ubi subinde inculcat, Sacerdotes pec- „ cata remittere. Quod quam proprie „ dictum velit intelligi, patet ex cap. 5. „ lib. 3. ubi quum dixisset, hanc potesta- „ tem neque Angelis, neque Archan- „ gelis datam, tantam esse, ut quæcun- „ que inferne Sacerdotes confecerint, „ illa eadem Deus superne rata ha- „ beat, ac servorum sententiam Domi- „ nus confirmet, mox citatis Domini „ verbis Joannis 20. ita subjungit. *Qua- „ nam, obsecro, potestas hac una major „ esse queat? Pater omnifariam filio potesta- „ tem dedit, cæterum video, ipsam ean- „ dem omnifariam potestatem a filio illis „ traditam*. Et paulo post. *Corporis le- „ pram purgare, seu, ut verius dicam, „ haud purgare quidem, sed purgatos pro- „ bare, Judæorum Sacerdotibus solis liceat. „ At vero nostris Sacerdotibus non corpo- „ ris lepram, verum animæ sordes, nondico „ purgatas probare, sed purgare prorsus „ concessum est*. Alius est apud eum lo- „ cus in epist. ad Hebr. 50.. ,,.

V. Probatur ex Patribus Latinis. Ambrosius lib. 1. *de Pænitentia* cap. 2. exponens hæc verba: *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*, ait: *Jus hoc permissum solis Sacerdotibus est; recte igitur hoc Ecclesia vindicat, quæ veros Sacerdotes habet; hæresis vindicare non potest, quæ veros Sacerdotes non habet*. Et lib. 2. cap. 2. *Impossibile videbatur per pænitentiam peccata dimitti, concessit hoc Christus Apostolis suis, quod ab Apostolis ad Sacerdotum officia transmissum est; factum est igitur possibile, quod impossibile videbatur*. Hilarius in caput 16. Matth. *O beatus Cœli janitor, cujus arbitrio claves æterni aditus traduntur, cujus terrestre judicium præjudicata auctoritas sit in Cœlo, ut quæ in terris aut ligata sint, aut soluta, statuti ejusdem conditionem obtineant & in Cœlo*. Cyprianus lib. 2. epist. 2. *Nec enim jusserat Ecclesiam pulsantibus claudi, quando permiserit ipse, qui legem dedit, ut ligata in terris, & in Cœlis ligata essent; solvi autem possint illic, quæ hic prius in Ecclesia solverentur*. Pacianus epist. 1. ad Sympronianum. *Quod per Sacerdotes suos facit Christus, sua potestas est*: Et epist. 3. *Quod ego facio, id non meo jure, sed Domini: Dei enim adjutores sumus*. S. Eligius hom. 4. *Quos Christus invisibiliter absolvendo dignos sua reconciliatione judicat, nos visibiliter reconciliando per officium nostri ministerii absolvimus*. Bernardus serm. 1. in Natali Apostolorum Petri, & Pauli; *sententia Petri præcedit sententiam Cœli*.

VI. Probatur ex antiquioribus & celebrioribus Scholasticis. Hugo Victorinus lib. 2. *de Sacram.* parte 14. cap. 8. ex professo rejicit eum sensum, quem tradit Magister, nempe, quod solvere

non

non sit aliud, quam solutum ostendere; testatur Estius citato loco. S. Thomas eandem asserit atque defendit doctrinam, ut non semel diximus. Scotus in 4. dist. 19. „. Si Sacramentum Pœnitentiæ revera non remitteret culpam, aperte sequeretur, quod non esset Sacramentum novæ legis, neque aliqua causalitas, vel dispositio causalis ad primam gratiam, quia nunquam digne susciperetur, nisi ab habente jam primam gratiam, nullus enim attenditur digne solutus a Deo, nisi prius sit solutus .... Susceptio istius Sacramenti est instrumentum ad gratiam, hoc est dispositio efficax necessaria ex statuto divino ad gratiæ susceptionem; instrumentum autem, vel dispositio prævia, non est signum rememorativum, sive ostensivum alicujus, ut jam præteriti, sed futuri: ergo collatio Sacramenti Pœnitentiæ ad hoc, ut fiat digne, non oportet, ut sit signum absolutionis divinæ præcedentis. „. Suarez disp. 18. sect. 2. membro 3. contrarias sententias vocat erroneas, quia doctrinæ Concilii Tridentini sunt oppositæ.

VII. Probatur Rationibus I. Si quis ministrando pœnitentiæ Sacramentum diceret pro forma: *ego te absolutum declaro*: & non diceret: *ego te absolvo*: Sacramentum nullum esset: ergo apertissimum est signum, quod sensus verborum formæ Sacramenti pœnitentiæ non est declarare, pœnitentem esse absolutum, sed est ipsum revera *absolvere*. II. Effectus Sacramenti Pœnitentiæ secundum Concilium Florentinum est absolvere a peccatis, & secundum Concilium Tridentinum est reconciliare peccatorem cum Deo: ergo non est declarare, vel pœnitentem esse absolutum, vel esse cum Deo reconciliatum. III. Absolutio sacramentalis debet præcedere in terris absolutionem, quæ fit in Cœlis; sed si Confessarius declararet, præcederet illa, quæ fit in Cœlis; ergo &c. Major constat ex verbis Christi: non enim Christus dixit: *quæ soluta sunt in Cœlis, solvetis super terram*, sed *quæcunque solveritis super terram erunt soluta & in Cœlo*. IV. Sacerdos per absolutionem aperit peccatori pœnitenti Cœlum; sed si declararet, non aperiret, at tantum apertum ostenderet: ergo &c. V. Apostoli revera solverunt Lazarum ligatum, non vero solutum ostenderunt; sed nomine Lazari ligati intelliguntur peccatores pœnitentes, quos Sacerdotes in Sacramento Pœnitentiæ solvunt: ergo &c. Et quidem argumentum fundatur in pluribus locis Augustini: nimirum Tract. 2. & 49. in Joannem, serm. 8. 44. 52. de verbis Domini, homil. 27. inter quinquaginta, & in Psal. 101. Concione 2. & apud eundē in Auctore libri *de vera & falsa Pœnitentia*, qui sub ipsius nomine se occultat cap. 10.

Objiciunt I. Ille solus peccatorum vincula solvit, qui animam interius per se vivificat; atqui hic est solus Deus, & non Pœnitentiæ minister: ergo solus Deus præmissa peccatoris contritione solvit. II. Isaiæ 43. dicit Deus: *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas*: Item Lucæ 20. *quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* III. Solus Deus habet potestatem ut animam attingat: ergo solus Deus habet potestatem, ut animam solvat. IV. Verbum *remittere* aliquando in Scripturis significat meram declarationem peccati dimissi: Christus enim Lucæ 7. v. 48. dixit Magdalenæ: *remittuntur tibi peccata tua*; & antecedenter dixerat v. 47. *remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*. V. Leprosus prius fuit a Christo mundatus, & deinde missus ad Sacerdotem, ut eum mundatum declararet. VI. Lazarus prius fuit a Christo suscitatus, & deinde traditus Apostolis, ut eum solverent: unde Augustinus serm. 67. de verbis Evangelii: *quis eum suscitavit, nisi qui remoto lapide clamavit, dicens: Lazare prodi foras? Quid est autem foras prodire, nisi quod occultum erat foras prodere? Qui confitetur, foras prodit, foras prodere non posset, nisi viveret, vivere non posset, nisi resuscitatus esset*. Gregorius Magnus hom. 26. in Evang. *Tunc vero est absolutio præsidentis, cum æterni arbitrium sequitur Judicis. Quod bene quatriduani mortui resuscitatio illa significat, quæ videlicet demonstrat, quia prius mortuum Dominus vocavit, & vivificavit dicens: Lazare veni foras, & postmodum is, qui vivens egressus fuerat a Discipulis est solutus .... Ecce illum Discipuli jam viventem solvunt, quem Magister resuscitaverat mortuum*. VII. Quando Sacerdos retinet peccata, solummodo declarat peccata esse retenta: er-

ta: ergo pariter quando remittit. VIII. Patres ad verba illa Matth. 9, *quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* Contrariam sententiam aperte docent: scilicet Augustinus hom. 23, ex 50. *Nemo tollit peccatum, nisi solus Deus, qui est Agnus tollens peccata mundi; tollit autem, & dimittendo quæ facta sunt, & adjuvando ne fiant, & perducendo ad vitam, ubi omnino fieri non possunt* Cyprianus Tract. de Lapsis. *Solus Dominus misereri potest; veniam peccatis, quæ in ipsum commissa sunt, solus potest ille largiri.* Hieronymus Comment. in cap. 16. S. Matth. ad illa verba: *tibi dabo claves regni Cælorum*, sic loquitur: *Locum istum Episcopi, & Presbyteri non intelligentes, aliquid sibi de Pharisæorum assumunt supercilio, ut vel damnent innocentes, vel solvere se noxios arbitrentur, cum apud Deum non sententia Sacerdotum, sed reorum vita quæratur. Legimus in Levitico de Leprosis, ubi jubentur, ut ostendant se Sacerdotibus, & si lepram habuerint, tunc a Sacerdote immundi fiant; non quod Sacerdotes leprosos faciant, & immundos, sed quod habeant notitiam leprosi, & non leprosi, & possint discernere, qui mundus, quive immundus sit. Quomodo ergo ibi leprosum Sacerdos mundum, vel immundum facit, sic & hic alligat, vel solvit Episcopus, & Presbyter, non eos, qui insontes sunt, vel noxii, sed pro officio suo, cum peccatorum audierit varietates, scit qui ligandus sit, quive solvendus.* Ambrosius lib. *de Spiritu Sancto* cap. 18. *Per Spiritum Sanctum peccata donantur; homines autem in remissionem peccatorum ministerium suum exhibent, non jus alicujus potestatis exercent.* Chrysostomus hom. 15, in cap. 5. Matth. *Liberare a putredine peccatorum, Christi profecto virtutis est; ut autem non ad illa iterum revertantur, Apostolorum curæ est, ac laboris.* Augustinus serm. 99. ex hom. 50. reprehendens eos, qui arroganter dicunt: *ego dimitto, ego mundo, ego santifico.* Respondet ad illa; *non ego, sed Christus.* IX. Pænitens aliquando recipit absolutionem a Ministro, at a peccatis non solvitur; sed hoc non evenit, quia minister potestatem non habet: ergo evenit, quia pænitens non habet contritionem: ergo contritio Pænitentis est, quæ illum a peccatis solvit, non vero ministri absolutio. X. Pænitens, vel habet veram contritionem, vel non habet? Si non habet: ergo neque per absolutionem sacerdotalem a peccatis liberatur: si habet; ergo per hanc solam liberatur, absque sacerdotalis absolutionis necessitate.

Respondemus ad I. quod vivificatio animæ duplex est, alia per conversionem ad Deum, quæ præcedit, & alia per peccati remissionem, quæ subsequitur. Primam solus Deus operatur, gratiæ suæ efficacis impulsu, absque Sacramentis; alteram vero operatur Deus per ministerium hominis, qui Sacramenta ministrat.

Ad II. dicitur, quod solus Deus potest condonare, & delere peccata, scilicet potestate propria, & primaria; Ministri vero ipsius peccata condonant, & delent, potestate ministeriali, ut dictum est sæpius a nobis.

Ad III. Quanvis solus Deus actione sua immediata & directa, & quæ nullis sensibilibus signis alligatur, animam attingat; attamen hoc non inducit, quod attingat cum exclusione actionis, & Sacramenti, & Ministri Sacramentum conferentis. Eadem enim est actio, qua Sacramentum producit gratiam, ut instrumentum a Christo institutum, & qua Minister pariter producit, ut caussa conficiens, & conferens Sacramentum.

Ad IV. In utroque versu verbum *remittere* habet veram & propriam peccatorum remissionem, quia utrobique in vera, propria, & nativa significatione usurpatur. Et quanvis concedatur, quod aliquando verbum remittere importet peccati dimissi declarationem; attamen in locis citatis non est ita, quia in utroque importat peccati remissionem, & Magdalenæ dictam, & Simoni enunciatam. Cæterum in Scripturis plura sunt exempla, quibus idem verbum aliquando in uno sensu accipitur, proprio scilicet, nativo, & vero, aliquando vero sumitur in sensu improprio, & translato.

Ad V. Non fuit missus Leprosus ad Sacerdotem, ut mundatus declararetur, sed ut mundatus illi ostenderetur, quia jam scilicet fuerat a Christo mundatus; & ideo non oportebat, ut eum denuo Sacerdos mundaret. At nulli pænitenti Christus dicit, ut Leproso dixit: *volo; mundare*; ac proinde, quum Pænitens a Christo non absol-

absolvatur, opus est, ut eum Sacerdos absolvat.

Ad VI. Ex ipso Augustino objectioni respondemus. Ipse enim, quum prius dixisset, *Quid prodest Ecclesia, si jam Confessor voce dominica resuscitatus prodit?* Respōdit: *Quid prodest Ecclesia Confitenti, cui Dominus ait, quæ solveritis in terra, soluta erunt & in Cælo? Ipsum Lazarum attende; cum vinculis prodit. Jam vivebat confitendo, sed nondum liber ambulabat, vinculis irretitus; quid ergo facit Ecclesia, cui dictum est: quæ solveritis &c., nisi quod ait Dominus continuo ad Discipulos, solvite illum, & finite abire.* Et Concione 2. *in Psal.* 101. *Remissio peccatorum solutio est; Quid prodesset Lazaro, quia recessit a monumento, nisi diceretur, solvite illum, & finite abire? Ipse quidem voce de sepulcro suscitavit, ipse clamando animam reddidit, ipse terrenam molem sepulcro impositam vicit, & processit ille vinctus: non ergo pedibus propriis, sed virtute producentis. Fit hoc in corde pænitentis; cum audis hominem pænitere peccatorum suorum, jam revixit; cum audis, hominem confitendo proferre conscientiam, jam de sepulcro eductus est, sed nondum solutus. Quando solvitur? A quibus solvitur? Quæ solveritis in terra, inquit, erunt soluta & in Cælo; merito per Ecclesiam dari solutio peccatorum potest, suscitari autem mortuus, nonnisi intus clamante Domino potest; hæc enim Dominus interius agit.* Pariter Gregorius Magnus sic se explicat. *Causæ ergo pensandæ sunt, & tunc ligandi, atque solvendi potestas exercenda. Videndum est, quæ culpa præcessit, aut quæ sit pænitentia secuta post culpam, ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam visitat, illos Pastoris sententia absolvat.*

Ad VII. Negatur major, & ratio est, quia potestas ligandi dupliciter exercetur, & quatenus Sacerdos negat absolutionem, & sic retinet peccata; & quatenus Sacerdos obligat ad satisfactionem, & sic ligat pænitentem. In utroque modo Sacerdos non declarat, hominem esse ligatum, sed vere ligat; quatenus scilicet vel illum obligat ad habendas meliores dispositiones, ut sacramentalem absolutionem recipiat, vel ad adimplendas satisfactiones præscriptas, ut Sacramenti fructum percipere valeat.

Ad VIII. dicitur, quod Patres intelligendi sunt, quod Deus solus dimittere potest peccata auctoritate propria & principali; Sacerdotes dimittunt auctoritate delegata & ministeriali. Eodem pacto Psal. 71. dicitur *Deus facit mirabilia magna solus*, & Ecclesiast. 31. de homine probo dicitur, *qui fecit mirabilia in vita sua*; unde dicit Scotus num. 24. *Facit, sed non facit nisi instrumentaliter, non quidem attingendo cum effectu, nec virtute propria, nec alterius, sed attingendo aliquid prius, quod est dispositio necessitans ad illum effectum; necessitans, inquam, ex divina pactione; & tale agens causans dispositionem necessariam ad terminum dicitur agens instrumentale, ut est de alterante, & generante. Proprium autem est Deo principaliter mundare, & remittere illud debitum etiam attingendi illum effectum (physice); horum autem neutrum convenit Sacerdoti.* Cæterum Augustinus verbis illis reprehendit Donatistarum temeritatem, qui putabant, Sacramentorum efficaciam pendere a Ministri fide, & probitate. Hieronymus intelligitur de Sacerdotum arrogantia, qui ligandi & solvendi potestate abutebantur, illam præbentes ad arbitrium, & nullam facientes considerationem vel meriti, vel demeriti Pænitentium, vel prævia-rum dispositionum eorundem. Ambrosius docet, quod solus Spiritus Sanctus, tanquam prima caussa & independens, peccata dimittat; ac proinde concludit, ob hoc ipsum Spiritum Sanctum esse Deum, quod a se erat probandum. Chrysostomus denique non loquitur de potestate, quam habebant Apostoli in Sacramento Pænitentiæ, sed de illa, quam exercebant extra Sacramentum, per prædicationem scilicet, per vitæ exemplaritatem, per miracula &c., non autem per sacramentalem absolutionem.

Ad IX. Illud, quod in objectione dicitur, evenit aliquando per accidens, & ex parte subjecti, non autem ex se, & defectu virtutis in Sacramento. Et hoc patet, tum in Pænitentia, tum in Baptismo, quia forma Pænitentiæ, & forma Baptismi non exprimunt necessario effectum, quasi actu positum, sed solum important virtutem, & efficaciam ad illum ponendum, si in recipiente Sacramentum dispositiones idoneæ inveniantur.

Ad X. Primo dicitur, quod absolutio sacra-

sacramentalis etiam dimittit peccata illius, qui imperfectam habet contritionem, ex amore Dei saltem inchoato, & initiali, & sic ad Pœnitentiæ tribunal accedit. Secundo subjungitur, quod non est absolutio mere declaratoria, etiam quando peccata prius remissa supponuntur per contritionem perfectam, antequã actu Sacramentum percipiatur; & ratio est, quia in illa contritione includitur votum Sacramenti, cum obligatione subjiciendi peccata Ecclesiæ clavibus. Unde docet Tridentinum sess. 14. cap. 4. *Etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare; prius quam hoc Sacramentum actu suscipiatur, ipsa nihilominus reconciliatio ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non est ascribenda.*

Secunda Conclusionis pars, quod scilicet absolutio sacramentalis remittat culpam, ex usque modo dictis patet; quod vero dimittat partem aliquam pœnæ temporalis, eamque majorem, vel minorem, secundum Pœnitentis dispositionem.

Primo probatur ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. 14. ubi loquitur de satisfactione præcipienda Pœnitentibus, & ab iisdem facienda per jejunia, eleemosynas, orationes, & alia pia exercitia; & deinde hæc addit. *Non quidem pro pœna æterna, quæ vel Sacramenti voto una cum culpa remittitur, sed pro pœna temporali, quæ ut sacræ litteræ docent, non tota semper, ut in baptismo fit, dimittitur illis, qui gratiæ Dei ingrati Spiritum Sanctum contristaverunt, & templum Dei violare non sunt veriti.* Si igitur Concilium dicit, quod per absolutionem sacramentalem non tota semper dimittatur pœna temporalis, aperte dicere intendit, quod saltem aliqua pars dimittitur, vel major, vel minor, secundum recipientium dispositiones.

II. probatur a S. Bonaventura in 4. dist. 18. parte 1. art. 2. quæst. 2. num. 24. & ejus rationem his verbis exponit Frassen citato loco Conclus. 2. „: inquirens, utrum Sacerdos remittat aliquam „ partem pœnæ peccatis debitæ? Triplicem hac de re sententiam ac responsionem subjicit; primam quidem, quod Sacerdos absolvat non a „ pœna peccatis debita, sed a vinculo confessionis, obligando Pœnitentem ad pœnam satisfactionis; quæ „ utique opinio videtur elici ex Hugone „ Victorino in lib. *de potestate ligandi*, „ ubi distinguuntur septem vincula, scilicet *obdurationis*, *servitutis*, *captivitatis*, *æternæ damnationis*, *sive punitionis*, *perpetuæ detestationis*, *Confessionis*, „ *& pœnalis expiationis*: a tribus primis „ absolvit Deus per gratiam præparantem, quæ emollit cor ad pœnitentiam, „ & est gratia gratis data; a vinculo servitutis per gratiam prævenientem, „ quæ est gratum faciens, & liberat a „ servitute peccati, a vinculo captivitatis per gratiam cooperantem, quæ expedit hominem, & solvit, seu excitat „ ad bona opera; a vinculo æternæ damnationis solvit ligando ad quintum, „ scilicet ad vinculum perpetuæ detestationis; a sexto vero solvit per Ministrum, ligando ad septimum: Sacerdos enim solvit confitentem peccatorem, ut non teneatur confiteri; sed „ ligat ad vinculum satisfactionis. Verum, inquit Seraphicus Doctor, iste „ dicendi modus est improbandus; Sacerdos enim absolvendo non dicit: „ *absolvo te a confessione, sed a peccatis*. „ Unde subjicit secundam sententiam, „ nempe quod Sacerdos absolvat, non „ tantum a vinculo culpæ, sed etiam a „ pœna purgatorii, obligando ad pœnam „ satisfactoriam; ac subinde non solvit „ aliquam partem pœnæ relaxando, sed „ solum commutando, hocque sub conditione, si videlicet expleat satisfactionem injunctam. Unde si illa satisfactio sit condigna, Sacerdos dicitur „ absolvere a tota; si non sit condigna, „ absolvit dumtaxat a tanta: unde si peccator moriatur ante condignam satisfactionem, punietur in purgatorio. Verum, ait Seraphicus Doctor, hic dicendi modus etiam improbatur; si „ enim Sacerdos dumtaxat commutat „ pœnas, frustra dicit Pœnitenti, *absolvo te* „ *ab omnibus peccatis tuis*; quippe quum „ nullum emolumentum, saltem quantum ad relaxationem pœnæ, ex hujusmodi absolutione reportet Pœnitens. „ Adde quod peccator accedens ad tribunal pœnitentiæ, tantam habere poterit contritionem, quod Deus omnem „ illi culpam, & pœnam remittat, ac subinde non opus erit illam pœnam commutare in aliam pœnam. Hinc tertiam „ sententiam subjicit Seraphicus Doctor,

„ quam approbat, & declarat his verbis: *& ideo est tertius modus dicendi magis constans rationi, fidei, & pietati, quod Sacerdos aliquã partem pænæ absolvendo dimittit ex vi clavium, & hoc possumus intelligere sic; quod universæ viæ Domini misericordia & veritas, ideo in justificatione, quæ est opus misericordiæ, misericordia sic remittit culpam, ut justitiæ regulam non prætereat. Propterea adhuc detinet obligatum ad pænam: illa autem pæna ob rigorem divinæ justitiæ est viribus nostris improportionabilis, & nostræ cogitationi ignota, & pro illa oportet, quod satisfaciat Deo. Providit ergo adhuc nobis viam misericordia divina, & constituit arbitrum Sacerdotem, & illi dedit potestatem arbitrandi & laxandi pænam, & manifestandi nobis, & partem pænæ remittendi ex virtute Passionis Christi, ut divina Justitia pro illa parte solutionem ab isto exigat, sed ex Passionis Christi pæna sit contenta. Quanta sit illa pars, nostrum non est determinare, sed Dei; & tunc Sacramentum Pænitentiæ non tantum erit onerosum, sed etiam fructuosum. Hanc ergo opinionem sustinendo, concedendum est, quod Sacerdos remittit aliquam partem pænæ, sicut ostendunt rationes, non æternæ, sicut ostendunt aliæ, non purgatoriæ, sed communiter illius pænæ, qua Deus obligat peccatorem post absolutionem a culpa, & pro illa nunquam punitur in purgatorio, nec alibi, sed pro illa parte, a qua non absolvitur, vel punietur hic sufficienter, vel Dominus exiget in Purgatorio.* Quod repetit in responsione ad 2. 3. 4. objectionem. *Ab æterna pæna*, inquit, *nullo modo solvit* Sacerdos, *a purgatorio absolvit, non per se, sed per accidens, quia cum in pænitente virtute clavium minuitur debitum pænæ temporalis, non ita acriter punitur in purgatoria, sicut si non esset absolutus.* Dum ergo in corpore quæstionis dicit, Sacerdotem non remittere aliquam partem pænæ purgatoriæ, intelligendus est de remissione per se. Si autem objicias, quod hæc remissio præjudicat divinæ justitiæ: respondet, *Sicut in baptismo per Passionis Christi meritum, & solutionem solvitur peccator a tota pæna, ita in Pænitentia per ejusdem Passionis Christi virtutem solvitur a parte pænæ, ita quod in nullo præjudicatur Justitiæ, imo verificatur illud Psalmistæ:* Misericordia, & veritas obviaverunt sibi: *Misericordia autem superogando pretium justitiæ satisfacit.*

DISSERTATIO CCCLXVI.

De absolutione sacramentali. An possit sub conditione dari? An sensus illius sit: remitto tibi pœnam peccatis debitam? An sit: remitto tibi peccata tua? An sit: confero tibi gratiam remissivam peccati post baptismum commissi?

Riplex distinguitur conditio; scilicet de præterito, ut si quis absolvendo dixerit: absolvo te a peccatis confessis, si revera ea commisisti: de præsenti; ut si quis diceret; absolvo te a peccatis, si verum habes dolorem, & propositum non peccandi de cætero: & de futuro; ut si quis diceret; absolvo te a peccatis, si iterum non peccabis. Conditiones de præterito, & de præsenti non possunt remanere suspensæ, quia vel jam sunt verificatæ, vel non verificabuntur unquam, quia tempus jam est elapsum. Tota ergo difficultas est de conditione de futuro, quæ quum non sit adhuc verificata, veram nequit

sed-

reddere absolutionem, & per consequens effectus ipsius, nec potest produci, nec potest esse suspensus.

Dicimus I. Absolutionem sub conditione de præterito, & de præsenti posse esse validam; sub conditione vero de futuro esse semper invalidam.

Prima Cõclusionis pars I. probatur. Valet Baptismus si ejus forma proferatur sub conditione de præterito, vel de præsenti; puta si dicatur: Baptizo te, si non es baptizatus: ergo pariter valet forma Sacramenti pœnitentiæ data sub conditione de præterito, vel de præsenti; nempe absolvo te, si non es absolutus: absolvo te, si es capax absolutionis.

II. Probatur. Si effectus formæ Sacramenti non remanet suspensus, forma ipsa semper est valida; sed sub conditione de præterito, & de præsenti, effectus formæ non remanet suspensus: ergo in his casibus forma est valida. Major est certa, quia ipsa suspensio reddit formam dubiam, adeoque facit invalidam; igitur ubi non est hujusmodi suspensio, ibi nec esse potest invaliditas formæ.

Secunda Conclusionis pars I. probatur; sub cõditione de futuro invenitur suspensio effectus formæ: ergo inducitur invaliditas formæ. Antecedens est certum, quia, usque dum verificetur conditio de futuro, sensus formæ non potest dici verus, nec falsus; ergo remanet suspensus. Consequentia sequitur; quia ubi est suspensio, non est determinatio, & ubi non est determinatio, neque potest esse veritas, neque falsitas.

II. Probatur Christus Dominus determinando materiam, & formã Sacramentorum, voluit eorundem administrationem esse certam; sed nequit esse certa, si verborum formæ sensus sit suspensus; ergo noluit Christus Dominus verborum formæ sensum esse suspensum; atqui semper esset suspensus, si forma daretur sub conditione de futuro: ergo noluit Christus Dominus formam Sacramenti Pœnitentiæ dandam sub conditione de futuro.

III. Probatur. Absolutio sacramentalis est ad modum Judicii; sed nullus Judex judicat sub conditione de futuro: ergo absolutio sacramentalis nequit dari sub conditione de futuro. Major est certa ex iis, quæ pluries diximus; & de Minori nequit esse dubium, quia quilibet judex, vel condemnat, vel absolvit de eo, quod factum est, non de eo quod fiet; ergo nullus Judex judicat sub conditione de futuro.

Arguunt I. Absolutio sacramentalis in nullo casu debet esse dubia; sed redderetur dubia, si daretur sub conditione de præterito, vel de præsenti: ergo absolutio data sub conditione de præterito, vel de præsenti, non est valida. Probatur minor. Si quis absolvendo diceret: ego te absolvo, si es dispositus; hæc conditio esset de præsenti, & nihilominus redderet absolutionem dubiam. II. Sacramentum Matrimonii celebratum sub conditione de futuro est validum; ergo pariter est valida absolutio sacramentalis data sub conditione de futuro. Probatur antecedens. Si aliquis ex Conjugibus suas committit vices Procuratori, ut ejus nomine matrimonio consensum præbeat; tunc delegantis consensus continet conditionem, si procurator delegatus consentiat; atqui hæc conditio esset de futuro; ergo &c. III. Leges Civiles admittunt sententiam publicam conditionatam, aut suspensivam doloris; & admittunt etiam particulares remissiones conditionales debitorum; atqui hæ sunt conditiones de futuro: ergo conditiones de futuro non destruunt rationem, & formalitatem judicii. IV. Leges Canonicæ admittunt etiam absolutionem a Censuris sub conditionibus de futuro: ergo pariter admitti debent absolutiones a peccatis sub conditionibus de futuro. V. Confessarius in absolutione intendit, quod Pœnitens debeat adimplere satisfactionem, quam ipse imponit; sed hæc satisfactio est de futuro: ergo absolutio sacramentalis continet etiam absolutionem de futuro.

Respondemus ad primum, quod revera absolutio sacramantalis debet esse certa, & in casu proposito etiã est certa, quia vel ille est vere dispositus, & absolutio certe est valida, vel ille non est vere dispositus, & absolutio certe est invalida; attamen invaliditas non oritur ex ratione conditionis appositæ, sed ex defectu dispositionis in pœnitente, quæ non est talis, ut reddat validam absolutionem ipsam. Cæterum in praxi consulendum est, quod conditiones hujusmodi nunquam sint apponendæ ratione incertitudinis, quam

quam facillime ingerere possunt Pœnitentibus, an fuerint vere absoluti, nec ne; unde scrupulis potissimum torqueantur, & conscientiæ anxietatibus. Confessarii tamen, ut proprium munus exacte impleant, inquirere debent diligenter in Pœnitentibus, an necessarias habeant dispositiones; quas si habere compererint, beneficium absolutionis illis impendant; sin vero, constanter denegent.

Ad II. dicitur, quod hæc est differentia inter Sacramentum matrimonii, & alia Sacramenta, quia Christus matrimonii contractum ad esse Sacramenti sublevavit, & contractus naturam non immutavit; unde quum possint fieri contractus sub conditionibus de futuro, nil mirum, quod etiam matrimonium sic perfici valide videatur. Quod tamen in aliis Sacramentis locum non habet, quia contractus rationem non continent.

Ad III. Nulla est paritas inter judicia civilia, & judicium pœnitentiale, quia in hoc est specialis ratio, per quam Christus voluit, pœnitentiæ Sacramentum subsistere, ac fieri per verba, quæ significent actualem peccatorum remissionem, quod in civilibus Judiciis non exigitur. Non enim per omnia judicium sacramentale aliis judiciis æquiparandum est, quanvis in aliquibus assimiletur, ut dictum est.

Ad IV. Absolutio a censuris datur in foro externo, in quo possunt habere locum conditiones de futuro, sicuti habent in aliis judiciis externis civilibus, & canonicis; at non per hoc sequitur, quod etiam debeat habere locum in foro interno sacramentali, propter peculiarem rationē, quā Christus Dominus inspexit in Sacramenti pœnitentiæ institutione, ut dictum est.

Ad V. dicitur, quod in Sacramento Pœnitentiæ habetur primarius effectus, qui est remissio culpæ, & secundarius effectus, qui est remissio pœnæ temporalis, vel in parte, vel in totum; prior effectus suspendi non potest, quin irritum reddatur Sacramentum: secundus vero suspendi potest, donec satisfactio impleatur.

Pro secunda Dissertationis parte, Michael Bajus asseruit, post actum peccati remanere tantum obligationem ad pœnam, ut alias diximus, & proinde damnata fuit propositio LVI. inter septuaginta, quæ a Romanis Pontificibus proscriptæ fuerunt; & hæc est. *In peccato duo sunt, actus, & reatus; transeunte autem actu, nihil remanet nisi reatus, seu obligatio ad pœnam*: & ex hac deducebat aliam propositionem, quæ est LVII., & quæ pariter fuit proscripta: *unde in Sacramento Baptismi, aut Sacerdotis absolutione, proprie reatus peccati dumtaxat tollitur*. Idem continere videtur ejusdem Baii propositio LVIII.

Dicimus II. Sensum absolutionis sacramentalis non esse hunc: *remitto tibi pœnam peccatis debitam*, sive agatur de æterna, sive de temporali.

I. Probatur ex Tridentino sess. 6. cap. 14. *Unde dicendum est, christiani hominis pœnitentiam post lapsum multo aliam esse a baptismali; eaque contineri non modo cessationem a peccatis, & eorum detestationem, aut cor contritum & humiliatum, verum etiam eorundem sacramentalem confessionem, saltem in voto, & suo tempore faciendam; & sacerdotalem absolutionem; itemque satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia, non quidem pro pœna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto, una cum culpa remittitur, sed pro pœna temporali, quæ, ut sacræ literæ doceat, non tota semper, ut in baptismo fit, dimittitur illis, qui gratiæ Dei, quam acceperunt, ingrati, Spiritum Sanctum contristaverunt, & templum Dei violare non sunt veriti. De qua pœnitentia scriptum est: memor esto, unde excideris: age pœnitentiam, & prima opera fac: & iterum: quæ secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur: & rursus: pœnitentiam agite, & facite fructus dignos pœnitentiæ*. Igitur, si ex Concilio Tridentino pœna æterna remittitur una cum culpa, si Sacerdos non remittit culpam, ut dicebat Bajus, neque remittit pœnam æternam.

II. Probatur. Idem Concilium asserit, Sacramentum pœnitentiæ esse secundam tabulam post naufragium; atqui hoc non esset verum, si Baji error locum haberet: ergo locum habere omnino non debet. Probatur minor. Tunc locum non haberet, quando nunquam a peccati naufragio pœnitentem liberaret; sed si non remitteret culpam, pœnitentem a naufragio non libe-

liberaret: ergo verba illa Concilii, quæ pariter sunt Sanctorum Patrum, & præcipue Hieronymi, locum non haberent, si Baii error haberet.

III. Probatur. Idem Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 1. docet, Sacerdotes habere potestatem ad reconciliandos Fideles post baptismum lapsos: legitur enim ibi: *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue instituit, cum a mortuis excitatus, insufflavit in Discipulos suos, dicens: accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt. Quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis, potestatem remittendi, & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos, Apostolis, & eorum legitimis Successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum consensus semper intellexit*. Ex quibus verbis deducitur, quod reconciliatio, de qua loquitur Concilium, non sit ablatio solius pœnæ, sed etiam culpæ.

IV. Probatur. Est communis doctrina Theologorum, quod sacramenta id efficiunt, quod significant; sed absolutio sacramentalis significat non solum absolutionem a pœna, sed etiam a culpa: ergo absolutio sacramentalis non solum efficit, & operatur in Pœnitente absolutionem a pœna, sed etiam a culpa.

Dicimus III. Sensum absolutionis sacramentalis esse hunc: *confero tibi gratiam remissivam peccati post baptismum commissi*, quanvis sustineri possit hic sensus: *remitto tibi peccata tua*.

Prima Conclusionis pars probatur. Finis & effectus Sacramenti Pœnitentiæ est reconciliare peccatorem cum Deo; sed hic finis & effectus verificari non potest, nisi importet gratiam, & peccati remissionem, per quam fit reconciliatio: ergo &c. Et quidem pro hac prima Conclusionis parte dicit Hennus, quod hic est vere sensus sacramentalis verborum absolutionis, quanvis sensus in secunda Conclusionis parte contentus sit naturalis sensus ipsius. Proinde ait. „. Unde sensus quidem Conclusionis præcedentis videtur magis „ genuinus, si attendatur verborum significatio mere naturalis, idest, quam „ habent ex hominum institutione; non „ tamen si attendatur significatio sacramentalis, seu quam habent ex institutione Christi, a quo habent omnia „ Sacramenta esse collativa gratiæ, „ adeoque esse significativa eiusdem, „ quum, ut pote signa practica, significent, quod efficiunt. „.

Objiciunt I. Lazarus significabat peccatorem, qui est mortuus in gratia; sed Christus suscitavit illum a mortuis, & mors est pœna temporalis peccati: ergo peccator per absolutionem solvitur tantum a pœna, & non a culpa. II. Augustinus in Psal. 87. hæc habet, *Quantumlibet per fidele ministerium opitulentur saluti, viventes curare possunt, non mortuos excitare*. Et in cap. 16. Matth. *Christus per se intus vivificat, Ministris potestatem solvendi post vitam tribuit, qui nullum solvere possunt, nisi vivat*. Ex quibus Augustini verbis infertur, quod ministri Sacramenti pœnitentiæ, quum non possint mortuos suscitare, neque etiam possunt culpam remittere; & quum non possint vivificare, solam pœnam remittunt. III. Absolutio sacramentalis remittit etiam peccata, alias confessa; sed hoc non verificaretur, si sensus absolutionis sacramentalis esset: *remitto tibi peccata tua*; quia peccata alias confessa, iam supponuntur remissa: ergo &c. IV. Peccatum remissum æquiparatur peccato non commisso; sed peccatum non commissum remitti non potest; ergo neque etiam remitti potest peccatum iam remissum. V. Remittere peccatum est facere, ut peccatum, quod antea existebat, amplius non existat; sed hoc fieri non potest in peccato alias remisso: ergo supra ipsum cadere non potest absolutio sacramentalis. VI. Infusio gratiæ consequitur ad peccati remissionem: ergo absolutio sacramentalis non importat gratiæ infusionem. Antecedens probatur ex illo Bernardi serm. 1. de Ss. Petro, & Paulo; *Sententia Petri præcedit sententiam Cæli*. VII. Si Deus remitteret peccatum per condonationem extrinsecam, hæc condonatio esset sine gratiæ infusione; atqui hoc potest facere Deus secundum plurimorum Theologorum sententiam: ergo peccatorum absolutio non consistit in gratiæ infusione. VIII. Beata Virgo non fuit capax recipiendi pœnitentiæ Sacramentum, quia peccatum non habuit, ad quod delendum hoc Sacramentum institutum est, & ordinatur; & nihilominus fuit capax reci-

recipiendi ſemper gratiæ infuſionem: ergo non eſt verum, quod ſenſus abſolutionis ſacramentalis conſiſtat in gratiæ infuſione.

Reſpondemus ad I., quod ſtat Lazari comparatio cum Peccatore ex pluribus capitibus, quanvis non ſtet ex omnibus; & quidem comparationes non debent verificari quoad omnia, ſed ſufficit, quod verificentur quoad aliqua. Et primo verificatur, quia Chriſtus vocavit Lazarum e ſepulcro, & Apoſtoli deinde ipſum ſolverunt; ſic Deus primo vocat peccatorem e ſepulcro culpæ, in quo mortuus jacet, & deinde Sacerdotes ipſum ſolvunt. Verificatur ſecundo, quia mors corporalis Lazari figurabat mortem ſpiritualem peccatoris; culpa enim gravis infert mortem animæ. Verificatur tertio, quia Chriſtus vocavit Lazarum ad vitam, ita & Confeſſarii vocant peccatores ad vitam ſpiritualem animæ. Igitur ſi aliqua dentur, in quibus comparatio non habet locum, nihil officit, quia ſatis eſt, ut locum habeat in iis, quæ diximus.

Ad II. Reſpondet Hennus: „ Auguſtinum loqui de viventibus, non vita gratiæ habitualis, ſed vita gratiæ actualis, ſeu prævenientis; unde ſolum vult a Sacerdotibus non ſolvi peccatores, niſi jam vivant inchoate per dolorem, quem in ipſis excitavit Deus. Idem dic ad alios Patres, ubi ſimilia referunt. „

Ad III. dicitur, quod etiam apud homines eadem offenſa remitti poteſt denuo, ſi fuerit alias remiſſa, quia iterata remiſſio eſt confirmatio prioris remiſſionis. Unde non mirum ſi peccatum, alias per abſolutionem remiſſum, poteſt iterum per aliam abſolutionem remitti. Et quanvis idem non poſſit bis donari, poteſt tamen idem bis condonari, & diſparitatem idem Hennus aſſignat. „. Diſparitas eſt, quod donatio transferat rei datæ dominium, & ſic ubi fuit prima, non poteſt eſſe ſecunda, quum non poſſit amplius dominium in Donatarium transferri, utpote jam illius dominium; condonatio vero offenſæ tantum ſit inſinuatio, quod offenſus offendenti placatus ſit, quod bis fieri poteſt ſine contradictione. „. Idem Hennus aſſignat diſparitatem inter vincula corporea, quæ non poſſunt iterum ſolvi, ſi jam ſoluta ſupponantur, & vincula ſpiritualia per hæc verba. „. Diſparitas eſt, quod prima ſolutio, utpote phyſica, requirat ligamen phyſicum, ſecunda vero, utpote moralis, tantum requirat morale, quod etiam poſt primam ſolutionem videtur remanere, non quidem in ratione maculæ, ſed in ratione condonabilis, quum eadē offenſa poſſit pluries remitti, ut diximus agentes de materia hujus Sacramenti. „

Ad IV. dicitur, quod quanvis verum ſit, peccatum remiſſum ſe habere inſtar peccati nunquam commiſſi, quoad punitionem, quanvis etiam aliquando remiſſa culpa remanere poſſit pæna ſolvenda; attamen in ordine ad condonationem non eſt ſic, quia quanvis non poſſit idem peccatum bis puniri, ſi fuerit antecedenter punitum, poteſt tamen bis condonari, etiam ſi fuerit antecedenter condonatum, ut modo ſcripſimus ex Henno.

Ad V. dicitur, quod quanvis qui primo remittit peccatum faciat, ut peccatum amplius non exiſtat, quoad punitionem, non tamen id etiam facit, quoad condonationem, ut nuper diximus; & quanvis id faciat qui primo abſolvit, non tamen illud ipſum facit, qui ſecundo, vel tertio abſolvit, quia hic primam abſolutionem confirmat, & per confirmationem prioris abſolutionis prima etiam condonatio confirmata venit.

Ad VI. dicitur, quod eodem temporis inſtanti fit peccati remiſſio, & gratiæ infuſio; Bernardus autem intelligendus eſt de prioritate cauſſalitatis, quia aliquo ſenſu dici recte poteſt, quod ideo Deus gratiam infundat, quia Sacerdos abſolvit. Et hæc pariter eſt reſponſio Henni citati. „ Ad D. Bernardum dico, ſententiam Petri &c. Cæli eſſe tempore ſimultaneam; illam tamen poſſe dici priorem, quaſi cauſſalitate, cum ſano ſenſu dici poſſit; iden confert Deus gratiam ſacramentalem, quia Sacerdos abſolvit. „

Ad VII. dicitur, quod quanvis in plurium Theologorum ſententia poſſit Deus peccatum remittere per extrinſecam condonationem; attamen hoc verificatur in aliqua hypoteſi, quæ ab iiſdem Theologis conceditur, non vero reſpicit id, quod de facto & per viam ordinariam Deus operatur; in quo ſenſu in præſenti quæſtione Theologi omnes loquuntur.

Ad

Ad VIII. Beata Virgo non fuit capax recipiendi gratiam remissivam peccatorum, quia nunquam fuit capax recipiendi sacramentum pænitentiæ, propter immunitatem, quam habuit ab omni culpa, & originali, & actuali, sive mortali, sive veniali. Fuit autem capax omnis gratiæ, quæ non supponebat peccatorum absolutionem, cujus omnino incapax a Deo est reddita, ob peculiare privilegium, ipsi concessum impeccabilitatis, ut suo loco a nobis explicatum est.

DISSERTATIO CCCLXVII.

De institutione Sacramenti Pœnitentiæ. An fuerit a Christo Domino institutum? Quando fuerit institutum?

Rimo, erravit Calvinus lib. 4. Instit. cap. 19. §. 17, asserens, Sacramentum Pænitentiæ non fuisse a Christo Domino institutum, sed a Scholasticis excogitatum, & inductum; & hæc sunt ejus verba, ,,. Quacunque in parte Sacramentum posuerint, nego jure haberi ,, pro Sacramento, & mendacium, & ,, impostura fuit, quod de Sacramento ,, Pænitentiæ commenti sunt. Emen- ,, titum hoc Sacramentum egregio or- ,, narunt elogio, dicentes secundam esse ,, post naufragium tabulam; sed dictum ,, est Hieronymi. Cujuscunque sit, quin ,, plane impium sit, excusari nequit.,,

Secundo, Martinus Kemnitius in examine Concilii Tridentini erravit pariter dicens, quod Petrus Lombardus, dictus Magister senteutiarum, primus omnium posuerit Pænitentiam in albo Sacramentorum. Coccius hæc de ipso scribit. ,,. Petrum Lombardum pri- ,, mum esse asserit, qui ex Pænitentia ,, Sacramentum fecerit, & post eum ,, Scholasticos quæsivisse, quæ sit mate- ,, ria, & forma. ,,.

Tertio, Lutherus non distinguens pænitentiam a baptismo, negavit quoque, Pænitentiæ Sacramentum fuisse a Christo Domino institutum; unde in lib. *de captivit, babylon.* cap. *de baptis.* scripsit, ,,. Præbuit his opinionibus ,, occasionem verbum illud periculosum B. Hieronymi, sive male positum, ,, sive male intellectum, quo Pænitentiam appellat secundam post naufra- ,, gium tabulam, quasi baptismus non ,, sit Pænitentia. Hinc enim, ubi in peccatum lapsi fuerunt, de prima tabula, ,, seu navi desperantes, velut amissa, ,, secundæ tantum incipiunt niti, & fide- ,, re tabulæ, idest Pænitentiæ, ,, . Et lib. ,, eodem prope finem. ,, . Pænitentiæ ,, Sacramentum signo visibili, & divini- ,, tus instituto caret, & aliud esse non, ,, dixi, quam viam, & reditum ad Bap- ,, tismum. ,,.

Dicimus I. Sacramentum Pænitentiæ fuisse a Christo Domino institutum, quoad omnes suas partes, scilicet, & quoad potestatem absolvendi, & quoad obligationem confitendi.

I. Probatur ex Scripturis. Joannis 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Non possunt autem absolvi peccata, quæ non aperiuntur illi, qui potestatem habet absolvendi; nec possunt remitti, nisi absolvantur.

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Tridentinum sess. 14. can. 1. *Si quis dixerit, in Catholica Ecclesia Pænitentiam non esse vere & proprie Sacramentū, pro Fidelibus, quoties post baptismum in peccata labuntur, ipsis Deo reconciliandis, a Christo Domino nostro institutum; anathema sit.*

III. Probatur ex Patribus. Hieronymus epist. 108. *Agunt homines ante baptismum*

mum Pænitentiâ de fuis prioribus peccatis, ita tamen ut etiam baptizentur, ficut fcriptum eft in Actibus Apoftolorum: Pænitentiam agite, & baptizetur unufquifque veftrum in nomine Domini Jefu Chrifti, & dimittentur vobis peccata veftra. Agunt etiam homines pænitentiam, fi poft baptifmum ita peccaverint, ut excommunicari, & poftea reconciliari mereantur, ficut aguut in omnibus Ecclefiis illi, qui proprie pænitentes appellantur. Eft etiam pænitentia bonorum & humilium fidelium pene quotidiana, in qua pectora tundimus dicentes: dimitte nobis debita noftra, ficut & nos dimittimus debitoribus noftris. Neque enim, ea nobis dimitti volumus, quæ dimiffa non dubitamus in baptifmo; fed illa utique, quæ humanæ fragilitati, quamvis parva, tamen crebra fubrepunt. Cæfarius Arelatenfis Homil. 6. *Erubefcimus modo parvo tempore pænitentiam agere, & non timemus fine ulla termino æterna fupplicio fuftinere: O infelix homo! de ipfo vulnere non erubefcis? Peccatum enim vulnus eft, Pænitentia ligatura vulneris. Tu qui pænitentiam non vis agere, fine dubio diffimulas medicamenta tuis vulneribus adhibere.* Victor Uticenfis de perfecutione vandalica lib.2. *Quibus nos miferos relinquitis, dum pergitis ad coronas? Qui hos baptizaturi funt parvulos fontibus aquæ perennis? Qui nobis Pænitentiæ munus collaturi funt, & reconciliationis indulgentia obftrictos peccatorum vinculis foluturi? Quia vobis dictum eft; quæcunque folveritis in terra, foluta erunt in Cælis.* Gennadius Maffilienfis de Ecclefiafticis dogmatibus cap,78. *Pænitentia aboleri peccata indubitanter credimus, etiam fi in ultimo vitæ Spiritu admifforum pæniteat, & publica lamentatione peccata prodantur, quia propofitum Dei, quo decrevit falvare, quod perierat, ftat immobile; & ideo, quia voluntas ejus non mutatur, five emendatione vitæ, fi tempus conceditur, five fupplici Confeffione, fi continuo vita exceditur, venia peccatorum fideliter præfumatur ab illo, qui non vult mortem peccatoris, fed ut convertatur a perditione pænitendo, & falvatus miferatione Domini vivat. Si quis aliter de juftiffima Dei pietate fentit, non Chriftianus, fed Novatianus eft.*

III. Probatur rationibus. I. Pænitentiæ Sacramentum non inftituit Ecclefia: ergo inftituit Chriftus. Antecedens patet, quia fi illud inftituiffet Ecclefia, Adverfarii affignaffent, quando, quomodo, & quo loco inftituiffet Ecclefia, quod ufque modo non affignarunt. Confequentia fequitur, quia quum a prifcis feculis hoc Sacramentum inter alia Sacramenta adnumeratum inveniatur, neceffe eft, ut dicamus, fi illud non inftituit Ecclefia, fuiffe a Chrifto Domino inftitutum. II. Si hoc Sacramentum inftituit Ecclefia, maxime inftituit tempore Innocentii III. in Concilio Lateranenfi, ut commentus eft Calvinus, in Antidoto Concilii Tridentini feff.6. cap.5. dicens, Confeffionis ufum in Ecclefia non fuiffe, *donec Innocentius III. cum paucis cornutis beftiis laqueum hunc populo chriftiano induit, quem Tridentini Patres adftringunt;* atqui hoc eft evidenter falfum, quia Patres, qui Innocentium III. præcefferunt, Sacramenti Pænitentiæ mentionem faciunt: ergo falfum eft pariter, quod Innocentius III. hoc Sacramentum inftituerit. III. Si Chriftus Dominus hoc Sacramentum non inftituiffet, ideo effet, quia Tridentinum non dixit, fuiffe a Chrifto Domino immediate inftitutum; atqui hoc nihil officit: ergo vere fuit a Chrifto Domino inftitutum. Probatur minor; tum quia Concilium non dixit, fuiffe a Chrifto Domino mediate inftitutum: ergo intelligendum eft immediate; tum etiam quia quum non affignet Concilium alium Sacramenti Pænitentiæ auctorem, qui illud immediate inftituerit, mens ipfius eft, illud ipfum fuiffe a Chrifto Domino immediate inftitutum. IV. Si fuiffet hoc Sacramentum ab Ecclefia inftitutum, poffet fuper ipfum Ecclefia difpenfare: fed hoc eft falfum: ergo & illud, unde fequitur. Sequela probatur, quia poteft Ecclefia difpenfare in iis, quæ a fua inftitutione dependent: ergo poffet etiam difpenfare in Sacramento Pænitentiæ, fi fuiffet ab ipfa Ecclefia inftitutum.

Objiciunt I. Chriftus habebat poteftatem redimendi peccata abfque Sacramento: ergo pariter illam debebat Apoftolis tribuere, ut abfque Sacramento Pænitentiæ peccata remitterent: ergo nunquam Chriftus Sacramentum Pænitentiæ inftituit. II. Nullus medicus præcipiens medicinam ægro-

ægroto præscribit illi ministrum, qui eam adhibeat, & pariter modum adhibendi; sed Pænitentiæ Sacramentum dicitur medicina spiritualis animæ: ergo sat fuit, ut Christus eam præciperet, absque eo quod illam, & ministros ipsius instituerit. III. Pænitentiæ Sacramentum præcipue consistit in confessione peccatorum; sed confessio peccatorum originem ducit ab Ecclesia, & non a Christo: ergo Pænitentiæ Sacramentum non fuit a Christo Domino institutum. Minor est doctrina Glossæ in cap. 1. distinct. *de pænitent.* ubi hæc leguntur: *melius dicitur, Confessionem institutam fuisse a quadam universali Ecclesiæ traditione, potius quam ex novi Testamenti, aut veteris authoritate*. IV. Peccata sat est, ut confiteamur Deo: ergo non est necesse, ut illa confiteamur hominibus. Antecedens est doctrina Gratiani cap. ult. dist. 1. *de pænit. Quidam Deo solummodo Deo confiteri debere peccata dicunt, ut Græci*.

Respondemus ad I. quod quanvis Christus Dominus contulerit Apostolis eandem potestatem condonandi peccata, quam ipse habebat, quoad virtutem remittendi, non tamen contulit eandem, quoad modum. Ipse enim, quia Dominus erat, alio superiori & excellentiori modo procedere debebat illo, quo procedebant Apostoli, qui ipsius erant ministri; & satis fuisset his, & Successoribus eorum, quod habuissent Christo potestatem remittendi peccata, & si modo alio, & inferiori quidem illo, quo Christus ipse remittebat.

Ad II. dicitur, quod hæc est differentia inter medicos corporum, & medicos animarum, quod illi ab Institutoribus eorum non recipiunt virtutem sanandi; adeoque nec modum ab iisdem discunt: at medici animarum ab Institutore suo, Christo, recipiunt & sanandi virtutem, & sanandi modum.

Ad II. dicitur, quod Glossa adducta ab antiquioribus Theologis vocatur irrationabilis, erronea, in fide periculosa; & a Theologis recentibus appellatur etiam hæretica; quia est contra Concilii Tridentini mentem & definitionem.

Ad IV. hæc respondit Hennus, „ quod „ ly, *ut Græci*, fuisse ab aliquo imperito „ Textui immixtum, cum in Concilio „ Florentino, ubi de Græcorum erro- „ ribus, ac præsertim in materia Sacra- „ mentorum, plene discussum est, nulla „ fiat mentio „. Cæterum verba illa absolute negantur, tanquam rationi, traditioni, ac historicæ veritati pugnantia.

Dicimus II. Sacramentum Pænitentiæ fuisse a Christo Domino institutum post Resurrectionē suam scilicet quando Joannis 20. dixit Apostolis: *accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c.*

I. Probatur ex Conciliis. Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 1. *Dominus autem Sacramentum Pænitentiæ tunc præcipue instituit, cum a mortuis excitatus, insufflavit in Discipulos suos, dicens: accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis, potestatem remittendi, & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos, Apostolis, & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum consensus semper intellexit*,

II. Probatur. Potestas in Corpus Christi verum fuit collata Apostolis ab eodem Christo, & ante ejus mortem; sed non erat conveniens, ut potestas in Corpus Christi mysticum traderetur iisdem ab eodem Christo, antequam illis contulisset potestatem in corpus verum: ergo potestatem in Corpus Christi mysticum tradita fuit Apostolis a Christo post ejus mortem, adeoque post ejus Resurrectionem. Major est certa, quia Christus tradidit potestatem Apostolis in Corpus suum verum in ultima Cæna. Minor etiam est certa, quia corpus verum præcedit corpus mysticum, adeoque potestas in unum præcedit potestatem in aliud.

III. Probatur. Per potestatem absolvendi a peccatis importatur potestas justificationis perfectę, & resurrectionis mysticę, per quam homo resurgit per pænitentiam a morte peccati: ergo antecedenter ad hanc potestatem præcedere debebat Resurrectio Christi, quę est quasi exemplar resurrectionis, & justificationis nostræ. Antecedens est Doctrina Apostoli ad Romanos 4. *Traditus est propter delicta nostra, & resur-*

rexit propter justificationem nostram. Et consequentia ex eodem Apostolo patet eodem loco, ubi legitur. *Christus Dominus resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur*.

Opponunt I. Christus tradidit Apostolis potestatem clavium ante suam passionem; sed potestas clavium importat Sacramentum Pœnitentiæ: ergo Christus instituit Sacramentum Pœnitentiæ ante suam passionem. Minor probatur. Christus tradidit potestatem illam Apostolis, quando iisdem dixit Matth.18. *Amen dico vobis, quæcunque ligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælis, & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in Cælis*; sed hæc verba Christus Dominus dixit ante suam passionem: ergo &c. II. Christus Dominus dedit potestatem Petro, & Successoribus ejus, quando Matth.16. dixit: *Dabo tibi claves Regni Cælorum*; sed hæc verba dixit ante passionem suam: ergo pariter ante passionem suam Christus Dominus Sacramentum Pœnitentiæ instituit. III. Pluribus peccatoribus Christus Dominus antequam pateretur, & moreretur, peccata condonavit; sed condonare peccata est actus Sacramenti Pœnitentiæ: ergo antequam Christus Dominus pateretur & moreretur, Sacramentum Pœnitentiæ instituit. Probatur major. Christus Dominus condonavit peccata mulieri adulteræ, homini paralytico, Magdalenæ, Zachæo, & aliis; sed hi omnes ad Christum accesserunt antequam pateretur, & moreretur: ergo &c. IV. non semel, sed pluries ante passionem, & mortem suam, legimus, Christum dixisse: *agite pœnitentiam*; sed hæc verba important Sacramenti Pœnitentiæ institutionem: ergo ante passionem,& mortem suam, Christus Sacramentum Pœnitentiæ instituit. V. Eo prorsus modo voluit Christus, ut ministri sui peccata dimitterent, quo ipse dimittebat; sed ipse dimittebat absque Pœnitentiæ Sacramento: ergo pariter ministri Ecclesiæ absque Sacramento dimittunt, & propterea non fuit hoc Sacramentum a Christo Domino institutum, quando dixit illa verba Joannis 20. Probatur major. Joannis 20. legitur: *dixit ergo iis iterum: pax vobis: sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cum dixisset, insufflavit, & dixit eis: accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*. VI. Si per præfata verba intelligeretur Sacramenti Pœnitentiæ institutio, ejusdem non instituisset Christus ministros Apostolos omnes; atqui hoc dici non potest: ergo nec pariter dici potest, quod per illa verba Christus Pœnitentiæ Sacramentum instituerit. Probatur major. Christus dixit illa verba Apostolis, qui erant præsentes: ergo Christus Dominus non dixit illa verba omnibus Apostolis. Probatur minor: ibi enim legitur, quod Thomas præsens non erat; unde postquam versu 23. dixerat: *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*: statim versu 24. subditur: *Thomas autem unus de duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis, quando venit Jesus*. VII. Episcopi eodem tempore, quo conferunt Sacerdotibus potestatem in Corpus Christi verum, conferunt quoque potestatem in Corpus Christi mysticum: ergo pariter Christus eodem tempore instituit Sacramentum, per quod Sacerdotibus traditur potestas in corpus Christi verum, & Sacramentum, per quod traditur Sacerdotibus potestas in corpus Christi mysticum; sed illud Sacramentum instituit ante passionem, & mortem suam: ergo pariter hoc. VIII. Omnia Sacramenta habent suam efficaciam,& valorem a Christi passione, & morte: ergo omnium illorum institutio præcedere debebat Christi passionem, & mortem: ergo Sacramentum Pœnitentiæ non fuit a Christo institutum ante suam passionem, & mortem.

Respondemus ad I. negando minorem, ad cujus probationem negatur pariter adsumptum,& dicitur, quod in verbis illis Matthæi 18. continetur non collatio potestatis clavium, sed promissio ejusdem collationis; quæ quidem collatio postea fuit facta Joannis 20., ut dictum est. Ratio potissimum habetur, quia quando Christus loquebatur Apostolis Matthæi 18., Apostoli adhuc Sacerdotes non erant: igitur non poterat iisdem tunc temporis conferri clavium potestas, sed tantum promitti; conferri autem poterat, quan-

quando de facto collata est, scilicet postquam facti fuerunt á Christo Sacerdotes, nempe post Passionem, Mortem, & Resurrectionem suam.

Ad II. Negatur major; non enim dixit Christus *do*, sed dixit *dabo*, per quod verbum intelligitur pariter promissio, & non collatio; quæ quidem promissio potest fieri homini non Sacerdoti, non sic autem collatio, quæ supponere debet characterem sacerdotalem in illo, cui fit.

Ad III. dicitur, quod illis hominibus, in objectione numeratis, Christus Dominus contulit peccatorum remissionem ex propria, & præexcellenti sua virtute, quam Apostolis nec cõmunicavit, nec poterat communicare; non vero contulit virtute Sacramenti, quam deinde contulit Apostolis, quibus volebat, & poterat communicare, quia erat potestas ministerialis, cujusmodi non erat altera, & quam de facto communicavit post mortem, & resurectionem suam.

Ad IV. dicitur, quod verba illa: *Agite pænitentiam*: intelligenda sunt de pænitentiæ virtute, non vero de pænitentiæ Sacramento. Pænitentiæ autem virtus omni tempore fuit, & ante Christum natum, & post ejus nativitatem; non sic vero pænitentiæ Sacramentum, quod Christus post suam resurrectionem solummodo instituit.

Ad V. Christus Dominus contulit Apostolis non illam eandem, & omnimodam potestatem, quam a Patre acceperat, nec aliam illi æqualem, sed similem; Christus enim a Patre acceperat potestatem excellentiæ, quam Apostolis dare non poterat. Verba autem illa Joannis intelligenda sunt, quod Christus mittebat Apostolos ad prædicandum inter hominum persecutiones, sicut ipse missus fuerat a Patre; & hoc pacto ea interpretatur Gregorius Magnus homil. 26. in Evangelia: *Pater filium misit, qui hunc pro redemptione generis humani incarnari constituit, quem videlicet in mundum venire ad Passionem voluit, sed tamen amavit eum, quem ad passionem misit. Electos vero Apostolos Dominus, non ad mundi gaudia, sed sicut ipse missus est, ad passionem in mundum mittit. Quia ergo & filius amatur a Patre, & tamen ad Passionem mittitur, ita & discipuli a Domino amantur, qui tamen ad Passionem mittuntur in mundum. Itaque recte dicitur: Sicut misit me vivens Pater, & ego mitto vos; idest ea charitate vos diligo, eum inter scandala persecutorum mitto, qua me charitate Pater diligis, quem venire ad tolerandas passiones fecit.*

Ad IV., respondemus verbis Cyrilli Alexandrini libro 20. in Joan. cap. 56.: *Dicimus virtutem spiritus, ex intensione dantis Christi, in omnes discipulos pertransisse: non enim quibusdam, sed omnibus discipulis dedit: Quare liberalitate dantis non solum præsentes, sed etiam absentes Apostoli, Spiritum Sanctum acceperunt: quod autem non violenta, sed tuta veraque ista ratio sit, authoritate S. Scripturæ monstrabimus. Jussit Deus quondam Moysi, ex numero undecimo septuaginta Seniores Judæorum eligere. Dixit autem de Spiritu, qui erat in Moyse, ablaturum se, atque impositurum in illis. Cum vero Heldad & Medad de 70. Seniorum numero in Synagoga remansissent, ac Spiritus omnibus illis 70. immissus fuisset, prophetabant quidem, qui erant cum Moyse, prophetabant autem etiam illi duo, qui aberant &c. Non ergo, licet abfuerit Thomas, a participatione Spiritus decidit, cum de numero esset eorum, quibus, dignitate Apostolatus decoratis, Spiritus debebatur.*

Ad VII., conceditur antecedens, & negatur consequentia; & ratio est, quia non currit paritas ab institutione ad collationem; Christus enim potuit diversis temporibus instituere, quæ deinde Ecclesia cum Spiritus Sancti assistentia statuit uno eodemque tempore esse conferenda. Nec hoc mirum videri debet; quandoquidem etiam Christus alia instituit præcedenter, quæ postmodum ab Ecclesia subsequenter administrata sunt. Non enim Christus præcepit, ut institutionis ordo ab Ecclesia in collatione servaretur. Cæterum sufficit, ut hic ordo servetur, quod post unam potestatem alia tradatur, & parum aut nihil officit, si immediate, vel tractu temporis, conferatur.

Ad VIII., distinguitur antecedens: omnia Sacramenta valorem suum, & efficaciam habere debebant a Christi Passione, & morte, sive præterita, sive præsenti, sive futura, conceditur; altero ex his tempore, & non alio, ne-

gatur. Alia etenim Sacramenta Christus diversis temporibus instituit, quæ vel præcesserunt suam passionem, & mortem, vel quæ easdem subsequuta sunt; & nihilominus iisdem idem inest valor, eadem efficacia, eadem virtus.

DISSERTATIO CCCLXVIII.

De Præcepto Sacramenti Pœnitentiæ. An detur præceptum recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ? Quando obliget? & Quos?

ATIS superque in Dissertatione CCCLVII. præsentis voluminis loquuti fuimus de præcepto Pœnitentiæ, ut virtus est; modo remanet, ut loquamur de ejusdem præcepto, ut est Sacramentum. Et quidem tres partes continet hujusce Dissertationis titulus, quarum prima est, an detur præceptum aliquod speciale recipiendi Pœnitentiæ Sacramentum? Et in hoc conveniunt omnes Catholici, atque Theologi, dari ipsum. Altera verò pars continet, quando ipsum præceptum obliget? Quod idem est ac quærere, an præceptum Pœnitentiæ Sacramenti obliget statim post peccatum comissum? Affirmant Willelmus Parisiensis, Archidiaconus, Thomas de Argentina, Alexander Alensis, Marsilius, & alii, quos refert Leander disp. 1. quæst. 131. Attamen hi omnes non conveniunt in explicando dictionem *statim*, quia aliqui non sumunt metaphysice, & speculative, sed practice, seu moraliter; ideft, ut explicat Giribaldus tract. 6. *de Pœnit.* cap. 4. dub. 14., quum primum post patratum peccatum occurrit cogitatio ipsius peccati, aut aliquid, quod sufficienter excitet ad habendam cogitationem illam practice, & insuper adest opportunitas eliciendi contritionem, quia scilicet nullum occurrit impedimentum. Alii vero, subdit idem Giribaldus, magis extendunt hujusmodi obligationem, dicentes, pœnitentiam debere esse perpetuam; ideft, quod teneatur homo peccator toties conteri, quoties cogitat de peccatis commissis. Hujus sententiæ est Paludanus, & alii apud Leandrum citato loco. Alii vero communiter docent, præceptum Sacramenti Pœnitentiæ non obligare statim post commissum peccatum, nec statim ac menti occurrit peccatum commissum, & multo minus, quod obliget toties quoties peccatum menti occurrit. Et hujus sententiæ sunt Suarez, Navarrus, Vasquez, Valentia, Reginaldus, aliique, quos refert, & sequitur citato loco Giribaldus.

Dicimus I. Dari verum & speciale præceptum, obligans Peccatores ad Pœnitentiæ Sacramentum recipiendum.

I. probatur ex Scripturis. Lucæ 15. dicebat Christus; *nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis*: ex quibus verbis hoc conficitur argumentum: quia Christus dixit Joannis 3.: *nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto*: colligunt communiter Doctores præceptum Baptismi: Item quia Christus dixit Joannis 6.: *nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*: colligunt præceptum Eucharistiæ; ita pariter ex verbis ejusdem Christi Lucæ 13.: *nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis*: colligi debet præceptum Sacramenti Pœnitentiæ. Insuper Actor. 19. dicitur: *Multi Credentium veniebant confitentes, & annunciantes actus suos*. Quibus verbis nomine *Credentium* veniunt Fideles, qui confitebantur

bantur peccata sua in particulari, quæ S. Lucas dicit *actus suos*, & confitebantur non soli Deo, sed Paulo, Ministro Christi instituto, ad quem accedebant; & denique hoc non fecissent Fideles, si præceptum faciendi ipsum non constasset ipsis habere. Pariter II. ad Corinth. 5. Apostolus dicit de se ipso, & de aliis Ministris Sacramenti Pænitentiæ: *dedit nobis ministerium reconciliationis, & posuit in nobis verbum reconciliationis: pro Christo ergo legatione fungimur*. Hæc verba adeo sunt clara, quod intelligi debeât de potestate clavium, ut neque ipse Calvinus negare audeat lib. 1. *Institut.* cap. 1., ut asserit Gormaz Tom. 2. *de Pænit.* disp. 1. §. 3. Ulterius ex I. Joannis 1. habetur: *si confiteamur peccata nostra, fidelis est, & justus, ut remittat nobis peccata nostra*; ubi per verba illa *Fidelis* & *justus* indicatur, quod confessio non fit Deo, sed homini; & per verba illa peccata nostra importatur, quod confessio non est peccatorum in communi, sed in particulari; aliter non diceret: *si confiteamur peccata nostra*, sed diceret solum, *si confiteamur nos esse Peccatores*.

II. probatur ex Conciliis. Concilium Carthaginense III. Can. 31. præcipit Episcopis, *ut Pænitentibus, secundum peccatorum differentiam, Episcopi arbitrio, pænitentiæ tempora decernantur*. Supponitur ergo Pænitentiæ Sacramenti præceptum, si tempora decernuntur. Et Can. 52. ut *Presbyter inconsulto Episcopo non reconciliet pænitentem, nisi absente Episcopo, & necessitate cogente*. Quibus verbis agitur quidem de potestate Ministri ad pænitentiã determinandam, non vero agitur de libertate confitentis ad confitendum, vel non confitendum; quia scilicet supponebatur; ut supponit Concilium Cabilonense I. circa annum 800. Can. 32., ubi increpat Peccatores, qui non plene confitentur peccata sua Sacerdotibus,

III. probatur. Sacramentum Pænitentiæ est necessarium necessitate medii, ut in sequenti Dissertatione probabimus; ergo pariter est necessarium necessitate præcepti. Consequentia sequitur, quia quodcunque est necessarium necessitate medii, a Deo nobis præceptum supponitur, quando illud in nostra est potestate, & Deus nobis confert auxilia, ut ea compleamus, quæ nobis ad salutem sunt necessaria.

IV. probatur. Præceptum charitatis est, ut nos proximi salutem procuremus, præcipue per correctionem: ergo pariter præceptum charitatis esse debet, ut nos procuremus propriam salutem per Sacramentum Pænitentiæ. Consequentia etiam legitime infertur, quia Charitas primo incipit a se ipso, & deinde ad Proximum extenditur.

V. probatur. Quod Ecclesia constanti usu, & immemorabili traditione servavit, hoc dici debet, a Christo Domino præceptum; sed Ecclesia Sacramentum Pænitentiæ perpetuo usu, & constanti traditione, omni tempore servavit: ergo Sacramentum Pænitentię dici debet a Domino præceptum. Probatur minor, Concilia, sive generalia, sive peculiaria, præceptum hoc non fecerunt, immo potius supposuerunt illud, tanquam a Christo Domino factum, & illius executionem omni tempore inculcarunt; quod patet ex Concilio Laodiceno, quarto seculo Can. 2. ubi dicitur: *His qui diversorum peccatorum lapsus incurrunt, & instant orationi, confessioni, & pænitentiæ, pro qualitate peccati, tempus pænitentiæ tribuẽdum est*: immo in Concilio Florentino nulla memorata fuit dissensio inter occidentalem, & orientalem Ecclesiam circa præceptum Sacramenti Pænitentiæ; & Hieremias, Patriarcha Constantinopolitanus, in Censura Confessionis Augustanæ cap. 11. increpabat Lutheranos, qui dicebant, non esse necessarium confiteri omnia peccata per singulas species. Accedunt Concilium Turonense anno 800., Moguntinum sub Brabano Archiepiscopo, & Wosmacense eodem seculo, Eandem obligationem memorant Concilia generalia, nempe Lateranense sub Innocentio III. cap. 21, Costantiense sess. 87. Florentinum in decreto Eugenii IV, & Tridentinum sess. 14. Can. 6. *Si quis negaverit, Confessionem sacramentalem, vel institutam, vel ad salutem necessariam esse jure divino, aut dixerit modum secrete confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper servavit, & observat, alienum esse ab institutione, & mandato Christi, & inventum esse humanum; anathema sit*. Et Can. 7. *Si quis dixerit, in Sacramento Pænitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino, confiteri omnia & singula*

gula

gula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant, sed eam confessionem tantum esse utilem ad erudiendum, & consolandum pænitentem, & olim observatam fuisse tantum ad satisfactionem canonicam imponendam, aut dixerit eos, qui omnia peccata confiteri student, nihil relinquere velle divinæ misericordiæ ignoscendum, aut demum non licere confiteri peccata venialia; anathema sit. Et Can. 8. *Si quis dixerit confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia servat esse impossibilem, & traditionem humanam a piis abolendam, aut ab ea non teneri omnes & singulos utriusque sexus Christifideles, juxta Magni Concilii Lateranensis Constitutionem, semel in anno, & ob id, suadendum esse Christifidelibus, ut non confiteantur tempore quadragesimæ: anathema sit.*

Obstant I. Nullum est præceptum Contritionis, in qua præcipue consistit Sacramentum Pænitentiæ, quod contineatur in Decalogo: ergo præceptum Sacramenti Pænitentiæ non est præceptum naturale; atqui nullum est præceptum ejusdem, quod contineatur in novo Testamento: ergo neque est præceptum divinum, vel positivum. II. Non habemus preceptum peculiare conservandi gratiam habitualem: ergo neque pariter habemus præceptum peculiare ipsam recuperandi, si aliquando contingit, ut eam amittamus. Probatur antecedens. Si hoc esset præceptum peculiare, in quolibet peccato gravi duo essent peccata lethalia, unum scilicet peculiare, & aliud universale, per quod amittimus gratiam habitualem, quam conservare tenemur; atqui hoc nemo asserit: ergo &c. III. Ubi non est peccatum, ibi neque est præceptum; sed non est peccatum omittere receptionem Sacramenti Pænitentiæ: ergo non est præceptum. Probatur minor. Quia si daretur, ad summum esset circumstantia aggravans, sed non esset specialis malitia, quæ speciale constitueret peccatum. IV. Impænitentia non est peccatum speciale, quod teneamur confiteri, supra numerum peccatorum nostrorum: ergo non est præceptum sacramenti Pænitentiæ. Consequentia optime infertur, quia impænitentia oritur ex omissione sacramenti Pæniteutiæ: ergo si impænitentia non est speciale peccatum, neque etiam est tale omissio sacramenti Pænitentiæ: ergo si non est peccatum illud omittere, neque est præceptum recipere. V. Non potest Impius justificari sine pænitentia, quam Scripturæ præcipiunt; sed potest justificari sine Sacramento Pænitentiæ: ergo de Sacramento Pænitentiæ non est præceptum. VI. Si esset præceptum de Sacramento Pænitentiæ, vel illud esset negativum, vel affirmativum; non negativum, quia semper, & ad semper obligaret, quæ quidem esset nimis dura obligatio: neque affirmativum; quia omissio ipsius esset peccaminosa; at non posset determinari quæ, & qualis omissio, & quando esset peccaminosa: ergo neque de Sacramento Penitentiæ est præceptum affirmativum: ergo nullum est præceptum.

Respondemus ad I. præceptum Contritionis esse præceptum naturale, vel saltem valde cõforme rationi naturali, quæ dictat, dolendum esse de peccatis. Quam responsionem sic explicat & confirmat citatus Giribaldus,,. „ Deinde jure naturali quisque tenetur „ consulere saluti propriæ, & suscipere „ media, quæ ad eam sunt necessaria: „ naturaliter etiam quisque tenetur satisfacere pro injuria illata Deo, & sicut quisque tenetur amare Deum, ita „ etiam tenetur illius amicitiam conservare, & recuperare, quando est amissa: inde ab aliquibus dicitur contineri virtualiter in primo præcepto Decalogi, ex eo enim, quod quisque „ tenetur amare Deum super omnia, „ tenetur etiam detestari quicquid illi „ displicet, recuperare deperditam amicitiam, illique satisfacere pro „ injuria. Ita tenent Antonius a Spiritu „ Sancto disp. 3. sect. 2., Madernus loco „ citato, qui num. 4. notat, ex triplici „ capite nasci obligationem pænitentiæ. „ Primo ex lege justitiæ, quæ dictat, „ satisfaciendum esse Deo, pro injuria „ allata; secundo ex lege Charitatis propriæ, qua quisque tenetur sibi consulere, & adhibere media necessaria „ ad salutem, quorum præcipuum est „ pænitentia; tertio ex lege charitatis „ erga Deum, qua tenemur Deum amare

„ re super omnia, & detestari quicquid „ illi displicet; ita etiam tenent Lean- „ der quæst. 30., & apud illum Suarez, „ Vasquez, Granados, Hurtado, „ Lugus, Bonacina, Molfesius, & „ alii.„.

Ad II. Negatur paritas, & ratio est, quia ad conservandam gratiam sufficit aliorum præceptorum observantia; non sic vero ad recuperandam illam, quia requiritur specialis actus contritionis, vi cujus virtute Sacramenti illam acquirat. Unde hanc illationem infert citatus Gormaz sect. 2., „ §. 1. Fit se- „ cundo, ex jure divino teneri omnes „ fideles baptizatos, postquam rationis „ usum attigerint, confiteri omnia sua „ peccata mortalia post baptismum, aut „ in susceptione baptismi commissa: ra- „ tio est, quia hoc Sacramentum insti- „ tutum est ad remissionem peccatorum „ mortalium, quæ ab homine Christiano „ comittuntur, ut deferantur ad Judi- „ ces a Christo institutos, ut constat a „ nu. 11.; atqui homo, & post baptis- „ mum, & in instanti baptismi, jam est „ Christianus: ergo jure divino tenetur „ confiteri omnia sua peccata mortalia, „ vel post baptismum, vel in instanti „ baptismi commissa; quapropter cum „ Trident. dicit sess. 14. cap. 5. *Hoc Sacra-* „ *tum esse necessarium lapsis post baptis-* „ *mum*, ly *post* intelligitur negative, si- „ cuti quando dicimus, hominem non „ esse capacem peccandi nisi post usum „ rationis, ly *post* sumitur negative, „ negando tempus præcedens ad usum „ rationis; cum etiam in ipso instanti „ usus rationis sit capax peccandi: ex „ num. 39. *de baptismo*.

Ad III. dicitur, quod non est circumstantia aggravans, sed est circumstantia mutans speciem, quando malitia est talis, ut novum genus malitiæ constituat, quæ a malitia aliorum peccatorum sit distincta. Et sic esset malitia in eo, qui Sacramentum Pænitentiæ recipere non curaret; unde per hoc novum peccatum comitteret, non quidem ex circumstantia aggravante, sed ex specie mutante peccatum.

Ad IV. Dicitur, quod in quolibet peccato potest esse ratio generica malitiæ, & ratio specifica ejusdem; ratio quidem generica, quatenus conveniret cum aliis, prout sunt offensæ Dei; specifica vero, quatenus disconveniret ab aliis, prout esset offensa Dei, in aliqua ratione speciali, in qua non sunt alia peccata. Sic etiam potest dari casus in impænitentia, prout explicat, & applicat citatus Gribaldus „. „ Dico, malitiam, quæ tanquam ratio „ generica reperitur in omnibus pecca- „ tis, posse esse rationem specificam „ alicujus determinati; VG, esse contra „ rectam rationem est ratio generica „ inclusa in quolibet peccato, & tamen „ si quis dicat volo peccare, & agere „ contra rectam rationem, committit „ peccatum speciale: ita similiter ma- „ litia, quæ reperitur in peccato impæ- „ nitentiæ, tanquam ratio ejus specifi- „ ca, potest reperiri in quolibet peccato „ tanquam ratio generica, & potest esse „ peccatum speciale „.

Ad V. Negatur minor; etenim vel loquimur de attritione, & justificatur Impius cum ipsa, & cum Sacramento Pænitentiæ in re; vel loquimur de contritione, & justificatur Impius cum ipsa, & cū Sacramento Pænitentiæ in voto; quando scilicet non adest copia Confessarii. Semper igitur includitur Sacramentum Pænitentiæ, sive in re, sive in voto.

Ad VI. Dicimus, præceptum Sacramenti Pænitentiæ esse affirmativum, & rationem assignat citatus Giribaldus verbis hisce. „. Quia peccatum illi „ oppositum, scilicet impænitentia, est „ peccatum omissionis, cum quo tamen „ identificatur peccatum commissionis, „ quo quis proponit non pænitere tēpo- „ re debito, quando non est ex specia- „ li contemptu pænitentiæ; si enim esset „ ex contemptu illius, tale propositum „ esset speciale peccatum in Spiritum „ Sanctum, ea ratione, qua voluntaria „ omissio Sacri, vel propositum omit- „ tendi Sacrum die festo ex levitate „ Animi, ex pigritia, seu levi dolore „ capitis, est peccatum ejusdem speciei „ contra præceptum audiendi Sacrum; „ at si quis explicite proponeret non „ audire Sacrum ex contemptu Missæ, „ faceret peccatum speciale distinctum; „ quia, ut communiter dicitur, in sola „ omissione non potest esse contem- „ ptus „.

Dicimus II. Præceptum Sacramenti Pænitentiæ non obligare statim post commissum peccatum; neque statim ac occurrit menti peccatum commissum; & multo minus obligare toties quoties peccati quis reminiscitur.

I. Pro-

I. Probatur Conclusio. Nullum asserendum est esse præceptum, ubi nullum est peccatum in transgressione præcepti; sed nullum est peccatum, si homines non confiteantur statim ac mortaliter peccant, vel statim ac commissi peccati recordantur: ergo nullum est præceptum. Major est certa; quia ubi est peccatum, ibi supponitur præceptum: ergo ubi non est peccatum, præceptum non supponitur. Minor etiam constat, quia hoc importaret onus nimis grave in iis, qui aliquando peccant, & pariter in Confessariis, ut illos interrogarent, a quo tempore peccaverint, ut discernerent, quot alia peccata commiserint, differendo Confessionem illorum, quæ commiserunt, & postmodum confitentur; quod est contra communem praxim Ecclesiæ.

II. Probatur. Præceptum pænitentiæ Sacramenti est affirmativum, non negativum: ergo non obligat semper, & ad semper: ergo pro aliquo determinato tempore obligat; atqui hoc determinatum tempus non est, nisi illud, quod præscribit Ecclesia: ergo præter hoc non est aliud determinatum tempus, quo pænitentiæ Sacramentum obliget fideles ad confitendum; atqui in hoc determinato tempore non continetur nec tempus immediate subsequens peccatum commissum, nec tempus, quo commissi peccati peccator recordatur: ergo &c.

III. Probatur. Assignant Doctores tempora, quibus Peccatores tenentur sub præcepto confiteri; sed inter hæc non inveniuntur illa, quæ in nostra Conclusione exclusimus: ergo in illis non tenentur peccatores sub præcepto confiteri. Probatur Major. Hæc sunt tempora, quæ Theologi assignant apud Gormaz citato loco; primo scilicet, quod jure divino teneantur per se Fideles ad confitenda peccata sua mortalia in articulo mortis; secundo, quod sit præceptum divinum de confessione, saltem per accidens, quando quis intendit illud, ad quod jure divino necessaria est Confessio; quando nimirum Eucharistiam vult sumere &c.; tertio, quod obliget hoc præceptum semel in anno; at inter hæc tempora non comprehenduntur illa, quæ nos in Conclusione exclusimus: ergo &c.

Objiciunt I. Ex communi Patrum sensu pænitentia debet esse perpetua: ergo quia semper obligat, obligat quoque, quoties peccator peccatorum suorum recordatur. II. Quilibet tenetur succurrere & sibi, & proximo suo, statim ac cognoscit esse in gravi aliqua necessitate corporali constitutum: ergo a fortiori tenetur succurrere sibi, statim ac cognoscit esse constitutum in gravi aliqua necessitate spirituali; sed nulla major est necessitas spiritualis illius, qui est in peccato mortali constitutus: ergo &c. III. Qui alicui grave damnum intulit, statim debet illud reficere, & damnum resarcire: ergo a fortiori peccator tenetur statim Deo satisfacere, & restituere honorem, quem abstulit peccando. IV. Est grave peccatum, exponere se periculo graviter peccandi; sed qui non confitetur statim grave peccatum commissum, exponit se periculo iterum graviter peccandi: ergo &c. V. Peccat etiam graviter, qui se exponit periculo evidenti æternæ damnationis; sed qui graviter peccat, & non confitetur, statim exponit se periculo æternæ damnationis: ergo graviter peccat. VI. Præceptum contritionis non obligat semel, sed quoties homo recordatur peccatorum suorum: ergo pariter præceptum Sacramenti pænitentiæ. VII. Homo per pænitentiam semel tantum exhibitam non satisfacit Deo integre, seu condigne: ergo tenetur pluries pænitere, & confiteri. VIII. Saltem qui positi sunt in statu perfectionis tenentur confiteri statim ac peccant: ergo saltem pro his non verificatur nostra Conclusio.

Respondemus ad I. dicendo, pænitentiam utique debere esse perpetuam; sed negative; quatenus scilicet contritio semel habita de peccatis commissis, nunquam debet displicere, aut retractari; hujusmodi enim displicentia, & retractatio est intrinsece mala, quia virtuti pænitentiæ, ex præcepto contritionis, specialiter repugnat. Non debet autem esse perpetua positive, & affirmative, ita ut quocunque instanti obliget, vel quoties quis peccatorum suorum recordatur.

Ad II. Negatur paritas. Et ratio disparitatis est, quia si semel vita corporalis amittitur, ea nunquam recuperari potest; bene tamen recuperari potest vita

vita spiritualis, quandiu homo vivit. Cæterum non tenetur quis statim auxiliari Proximo, nisi remedium sine periculo differri non possit, ut citatus Giribaldus asserit.

Ad III. Negatur etiam paritas; & idem Giribaldus rationem disparitatis assignat, dicens „ quia homo per furtum „ patitur damnum in bonis sibi utilibus, „ & ideo qui est in mora culpabili resti- „ tuendi, est caussa, cur homo novum „ damnum patiatur; Deus vero non „ patitur damnum, & injuriam in rebus „ sibi utilibus, nec etiam damnum pa- „ titur ex dilatione restitutionis, & ideo „ tenetur quis statim restituere dam- „ num illatum homini, non Deo „.

Ad IV. Dicitur, quod licet teneamur vitare periculum determinatum & certum graviter peccandi, non tamen tenemur vitare periculum graviter peccandi, quod sit incertum & indeterminatum. Hoc tamen periculum in eo, qui statim non confitetur peccatum suum, non est certum & determinatum, sed indeterminatum, & incertum.

Ad V. Utique graviter peccat, qui se exponit periculo proximo æternæ damnationis; non sic autem qui se exponit hujusmodi periculo, quod sit remotum, & verisimiliter non futurum. In homine sano, ait Giribaldus „ mors „ repentina raro, & in quibusdam solum „ contingit, quod proinde non est pro- „ babile periculum in omnibus; quod „ si talis mors repentina prævidetur, „ urgeret tunc præceptum pœniten- „ tiæ. „.

Ad VI. Negatur antecedens; & ratio est, quia Deus non exigit in Scripturis a Peccatore, nisi ut ex toto corde conteratur, & ad ipsum convertatur; non vero ut sæpius de eodem peccato conteratur; quod nos firmavimus in hoc eodem volumine septimo Dissert. 357. Conclus. 2. & 3.

Ad VII. Sic respondet citatus Giribaldus, negando scilicet consequentiam, „ quia satisfactio per pænitentiam de „ peccatis semel exhibita Deo, talis „ est, qualis ab ipso Deo offenso exigi- „ tur; & ab eo ita acceptatur, ut totam „ culpam, & injuriam remittat; & inde „ homo debitor perinde se habet, ac „ si integre solvisset, nec ex præcepto „ tenetur amplius illa peccata detestari, „ quanvis sanum consilium sit, ut opti- „ me advertit Layman lib. 5. tract. 6. „ cap. 2., circa peccatum memoriæ, vel „ apprehensioni actuali infixum exere- „ re actum displicentiæ; & interdum „ per accidens erit necessarium, si ad- „ sit periculum labendi in morosam de- „ lectationem „.

Ad VIII. Negatur antecedens; Conclusio enim de omnibus procedit, quum non legatur præceptum, de quo loquimur, aliis, & non aliis, a Christo, vel ab Ecclesia, impositum; sed nemini dicimus esse datum, nisi in casibus illis, quos in tertia probatione enumeravimus.

DISSERTATIO CCCLXIX.

De necessitate Sacramenti Pœnitentiæ. An fuerit in qualibet lege necessarium? An sit necessarium in lege evangelica? Et qua necessitate?

Uanvis fuerit in cujuscunque legis statu necessaria Pœnitentia, non tamen fuit in quacunque lege pœnitentiæ Sacramentum necessarium. In statu enim legis scriptæ nullam legimus Sacramenti Pœnitentiæ, vel institutionem, vel necessitatem, vel existentiam, vel usum; quanvis pœnitentia fuerit in lege veteri ad remissionem peccati necessaria, ut est pariter in nova. Attamen non fuit eodem modo, quia in lege veteri non fuit dictum, ut dictum est in lege nova; *quorum remiseritis peccata, remissa sunt, & quorum retinueritis, retenta sunt*: Deus enim noluit Antiquis beneficium hoc ad peccatorum remissionem præstare, quod reservabat legis novæ filiis; ac proinde pœnitentia non erat eodem modo necessaria in lege antiqua, ut est necessaria in nova lege. Et quanvis in illa lege præciperetur confessio aliqua legalis, nullibi tamen præcepta invenitur confessio sacramentalis; quod sic explicat citatus Gormaz: „ quia in „ lege veteri solum præcipiebatur con- „ fessio de aliquibus peccatis exteriori- „ bus, non de internis, quæ nos ipsi te- „ nemur fateri, adeoque ea Confessio „ erat tantum figura nostræ. Confite- „ bantur autem illi ea peccata externa „ graviora per certa quædam sacrificia, „ quæ pro illis peccatis destinabantur, „ & quæ tenebantur offerre, in quo sa- „ crificio consistebat illorum confessio: „ ea vero confessio nequaquam instituta „ erat ad remittenda peccata, neque „ gratiam caussabat: Sacerdotes enim „ tunc discernentes inter lepram, & le- „ pram, solum agebant de lepra corpo- „ rali, judicantes qualis esset lepra, & „ an esset perfecte sanata; illi vero ne- „ que lepram corporalem, neque spiri- „ tualem sanare poterant, quum nequa- „ quam ipsis datæ fuerint claves Regni „ Cælorum: nostra autem Confessio non „ solum est de aliquibus, sed de omnibus „ peccatis, tum externis, tum internis, „ constituitque cum sacerdotali absolu- „ tione, & actibus Pœnitentis, Sacramen- „ tum remissivum, ad quod data fuit „ potestas a Christo Domino Ministris „ hujus Sacramenti, ut constat a num. 3., „ adeoque confessio nostra est vere sa- „ cramentalis; secus autem confessio „ legis antiquæ. „.

Dicimus I. in lege naturæ, & in lege scripta, nullam fuisse necessitatem Sacramenti Pœnitentiæ, nec *medii* scilicet, nec *præcepti*.

I. Probatur. Nulla est necessitas illius, quod Deus non instituit; sed in lege naturæ, & scripta, non instituit Sacramentum Pœnitentiæ: ergo in ejusmodi legibus nulla fuit hujusmodi Sacramenti necessitas. Major est certa; Deus enim non potest nobis necessarium dare, quod ipse non revelat, & per consequens quod ipse non instituit, aliter obligaret nos ad impossibile. Minor etiam est patens; quia nullibi legitur scriptum in divinis voluminibus, quod Deus Sacramentum Pœnitentiæ in lege naturæ, vel scripta, instituerit. Consequentia sequitur.

II. Probatur. Nulla necessitate necessarium dici potest, quod Deus non præcepit; sed Deus neque in lege naturæ, neque in lege scripta, Sacramentum Pæ-

Pænitentiæ præcepit: ergo nulla necessitate in lege naturæ, & in lege scripta, Sacramentum Pænitentiæ dici potuit necessarium. Major negari non potest, quia Deus non deficit nobis in necessariis; defecisset autem, si nobis necessarium dedisset, quod ipse non præcepisset. Minor etiam est certa; quia hoc præceptum in Scripturis non legitur, nec ex traditione illorum temporum deducitur, nec habetur: ergo signum est, quod Deus hoc Pænitentiæ Sacramentum pro lege naturæ, & pro lege scripta, non præcepit, sed aliud viæ illius nobis remedium subministravit.

III. Probatur ex ratione Scoti dist. 17. num. 5. ubi probat, Confessionem sacramentalem, quæ est pars essentialis Sacramenti Pænitentiæ, non esse faciendam de jure naturæ; & hæc sunt ejus verba: *Dico, quod non tenetur quis præcepto legis naturæ ad confessionem peccati, de qua quæritur; quia tum hæc obligatio fuisset pro statu, vel tempore cujuscunque legis, quod falsum est; quia nec erat in statu Innocentiæ, nec in statu leges Mosaicæ*. Ad quæ verba subdit Frassen. „. Quasi diceret: si homines „ tenerentur ad faciendam confessionem „ de jure naturæ, eam deberent facere „ pro tempore cujuscunque legis; sed „ hoc falsum est; siquidem obligatio „ ad talem confessionem non fuit in statu innocentiæ, nec in statu legis Mosaicæ; multo minus in statu, qui præcesserit eam legem: post primi hominis lapsum: igitur &c. „.

IV. Probatur. Jus naturale est idem apud omnes nationes, & quod ab ipso præcipitur, naturæ instinctu habetur; sed ita non est Sacramentum Pænitentiæ: ergo in lege naturæ non fuit. Major patet ex Isidoro lib. 5. *Originum* cap. 4. *Ius naturale est idem apud omnes, & est commune nationum omnium, eo quod non aliqua constitutione, sed instinctu naturæ ubique habetur*. Et ex Cicerone lib. 2. de Inventione. *Naturale jus est, quod non opinio genuit, sed innata quadam vis inseruit*; atqui Sacramentum Pænitentiæ nec a natura dictatur, nec apud omnes nationes fuit: ergo dici nequit fuisse in lege naturæ.

V. Probatur. Natura non dictat, quod unus homo fiat alterius hominis Judex, quod illi revelet scelera sua occulta, quod ab illo scelerum suorum remissionem obtineat; sed hæc omnia ingrediuntur essentiam Sacramenti Pænitentiæ: ergo dici nequit, quod Sacramentum Pænitentiæ fuerit in lege naturæ vel institutum, vel præceptum, vel exercitatum.

Arguunt I. Ab hominibus in lege naturæ viventibus exigebatur peccatorum confessio a Deo, ut iisdem peccata dimitteret; sed Confessio est pars essentialis Sacramenti Pænitentiæ: ergo in lege naturæ fuit Sacramentum Pænitentiæ. Probatur major. Adam increpatus a Deo fuit, quod non confiteretur peccatum suum: illa enim verba Genesis 1. *Adam ubi es?* dicit Glossa, quod importent vocem increpantis, & Confessionem inquirentis. Cain damnatur pariter, quia Deo, qui interrogabat ipsum Genes. 4. *Ubi est Abel frater tuus?*, respondit; *nescio, num custos fratris mei sum ego?* II. Job, qui in lege naturæ vivebat, dicit, se fuisse justificatum, quia peccatum, si quod comiserat, confessus fuerat; ait enim cap. 13. *Si abscondi, ut homo peccatum meum, & celavi in sinu meo iniquitatem meam*. III. Levitici 16. præcipitur Israelitis, ut confiteantur peccata sua; dicitur enim de Aarone, & de filiis ejus, qui Sacerdotes esse debebant, quod Sacerdos offerens hircum: *posita utraque manu super caput eius, confiteatur omnes iniquitates filiorum Israel, & universa delicta, atque peccata eorum*: & Josue 7. ipsemet Josue his verbis alloquitur Achan. *Fili mi, da gloriam Domino Deo Israel, & confitere, atque indica mihi, quid feceris, ne abscondas*. IV. Propositio hæc: *homo tenetur confiteri peccata sua alteri homini*; colligitur ex principiis naturalibus: ergo est de lege naturæ. Probatur antecedens. Principia naturalia sunt hæc; *omnis Reus est judicandus per alium, & non per se ipsum, quia nullus potest esse judex in caussa propria*; Insuper; *non potest judicari per aliam, nisi apud ipsum accusetur*; denique; *non potest apud illum accusari, maxime de peccato occulto, nisi reus ipse delictum suum confiteatur*; atqui hæc omnia, & sunt principia naturalia, hoc est naturaliter nota, & talia sunt principia, ut ex ipsis evidenter inferatur hæc propositio: *homo tenetur confiteri peccata sua alteri homini*: ergo &c.

Respondemus ad I., dicendo quod in lege naturæ, & in lege scripta, tenebantur homines ad confitendum peccata sua coram Deo, cum animi dimissione, & contritione; unde inquit Scotus citato loco num.6., quod hinc damnatus fuit Adam, *quia non debuit peccatum suum occultasse Deo, quia ipse est Judex, cui manifestum est omne peccatum, & coram quo quilibet Reus debet recognoscere peccatum suum; & hanc confessionem Dominus requisivit ab eo, quam non solum non fecit, sed peccatum suum excusavit, retorquendo in mulierem, cum dixit, mulier, quam dedisti mihi sociam &c. Unde illud non concludit, quod in illa lege esset Confessio facienda Deo increpanti*. Idem dici debet de Cain.

Ad II. Non loquitur Job de peccatorum manifestatione, quæ fieri debet coram hominibus, sed de illa, quæ fit coram Deo, & per quam homo se coram Deo profitetur peccatorem, & veniam ab ipso exorat; quod explicat Gregorius Magnus lib. 22. Moralium cap.9. *Hæc vera humilitatis testimonia, & iniquitatem suam quemque cognoscere, & cognitam voce Confessionis aperire; at contra usitatum generis humani vitium est, & latenter peccatum committere, & commissum abscondere, & convictum defendendo multiplicare; ex illo quippe lapsu primi hominis hæc argumenta nequitiæ ducimus, ex quo ipsam radicem traximus culpæ*.

Ad III. dicit Scotus citato num.6. *quod in tota lege mosaica non fiebat ista Confessio, de qua loquimur, sed de peccatis occultis tantum Deo fiebat Confessio, de quibusdam tamen defectibus publicis, & observantia legalium fiebat Confessio, & uniuscujusque, quando scilicet offerebat pro tali delicto sacrificium, & generalis Confessio Sacerdotis pro populo erat ista*: injuste egimus, peccavimus: *& hujusmodi, Et isto modo publica confessio Sacerdotis erat quædam dispositio ad petendum misericordiam Dei populo; sicut & modo in Ecclesia; non Confessione ista, de qua loquimur, confitemur nos peccasse, & petimus misericordiam, & nobis, & toti populo*. Ex quibus scribit Fraisen: „ Unde omnes Confessiones, quæ fiebant in veteri lege, non erant sacramentales, sed erant duntaxat peccati declarationes privatæ, vel publicæ, quæ fiebant aut coram Deo, ad impetrandum veniam, vel coram legitimo judice ad judicium formandum de aliquo admisso crimine; quemadmodum Achan interpellatus est a Josue, ut admissum a se crimen fateretur, quatenus de ea juridica ferri posset sententia „.

Ad IV. Ex Scoto eodem hæc reponit citatus Fraisen, „ Concedendo quidem ista principia nota esse lumine naturali, aut saltem valde conformia propositioni notæ per lumen naturale, nempe quod Reus est judicandus; quia nullum delictum relinquendum est impunitum in universo, si est unus Rector Universi justus, quod est notum naturaliter. Similiter notum est, quod judicandus sit ab alio; sed non est notum naturaliter, quis sit iste alius, nisi Deus. Unde pro omni statu post lapsum omnes Justi, qui habuerunt fidem de Deo, quod erat Rector Universi justus, postquam peccaverunt contra legem Dei, confitentur Deo peccata sua, petentes ab eo remissionem, scientes eum sine tali remissione, tanquam justum judicem vindicaturum de illo peccato: non est autem naturaliter notum, quod unus homo debeat se accusare alteri homini, maxime de peccatis occultis; quia, inquit Doctor, num. 8., *nullus homo potest esse judex peccati hominis, nisi ut minister summi judicis; hoc autem modo, scilicet esse ministrum Judicis in vindicando, vel puniendo peccatum commissum, magis concessum est unicuique respectu sui, quam uni respectu alterius. Unicuique enim commisit Deus, ut sit minister Dei in vindicando peccatum proprium, in infligendo sibi disciplinam, & tristitiam pro illo peccato; non sic autem notum est, quod confiteris alicui respectu alterius*. Et si arguas, quod in republica humana unus est judex alterius: respondeo: verum est de illis, quæ possunt sibi innotescere in illo judicio, cujusmodi sunt peccata publica.

Dicimus II. Sacramentum Pœnitentiæ, vel in re, vel in voto, illis, qui peccaverunt, esse necessarium in lege evangelica, & *necessitate medii*, & *necessitate præcepti*.

Prima Conclusionis pars probatur I. ex Conciliis. Concilium Tridentinum sess.14. cap.2. *Est autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post baptismum ad salu-*

salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse baptismus. Et cap.5, *Ex institutione Sacramenti Pænitentiæ jam explicata universa Ecclesia semper intellexit, etiam institutam esse a Deo integram peccatorum confessionem, & omnibus post baptismum lapsis jure divino necessariam existere; quia Dominus noster Jesus Christus e terris ascensurus ad Cælum, Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit, tanquam Præsides, & judices, ad quos omnia mortalia crimina deferuntur, in quæ Christi Fideles ceciderint, qua pro potestate Clavium, remissionis, ac retentionis, peccatorum sententiam pronuntiët. Constat enim, Sacerdotes judicium hoc incognita causa exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere duntaxat, & non potius in specie ac singillatim sua ipsi peccata declarassent ...... Neque enim per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christi Fideles confiterentur, quod jure divino, necessarium, & institutum esse intellexerat; sed ut præceptum Confessionis, saltem semel in anno, ab omnibus & singulis, cum ad annos discretionis pervenitur, impleretur &c.* Et can. 7. *Si quis dixerit, in Sacramento Pænitentiæ ad remissionem peccatorum, necessarium non esse jure divino confiteri omnia & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta; . . . . anathema sit.*

II. Probatur. De jure divino Sacerdos habet potestatem remittendi & retinendi peccata: ergo pariter de jure divino Peccator habet obligationem confitendi peccata. Antecedens supponimus certum ex probatis supra; Consequentia probatur. Potestas, quam habet Sacerdos non est ad nihil; sed esset ad nihil, si posita illius potestate, peccator ex jure divino non haberet obligationem confitendi peccata: ergo si Sacerdos, habet potestatem remittendi & retinendi peccata, peccator pariter ex jure divino habet obligationem confitendi peccata. Probatur minor. Peccata, quæ aliquis non confitetur, nec remitti possunt, nec retineri: ergo si peccator ex jure divino non haberet obligationem confitendi peccata, potestas, quam habet Sacerdos remittendi, vel retinendi peccata, esset ad nihil.

III. Probatur. Sacramentum Baptismi est necessarium in lege evangelica vel in re, vel in voto, & necessitate medii, & necessitate præcepti; sed non ob aliud est necessarium, quam quia supponitur peccatum originale, quod deleri non potest, nisi per baptismum, vel in re, vel in voto; ergo quia etiam supponitur peccatum actuale, quod deleri non potest, nisi per pænitentiæ Sacramentum, hoc Sacramentum est in lege evangelica necessarium vel in re, vel in voto, tam necessitate medii, quam necessitate præcepti.

Objiciunt I. Potestas retinendi peccata non est absoluta, sed conditionata, scilicet si velit pænitens subjicere clavibus peccata sua: ergo ex hac potestate non deducitur præceptum Sacramenti Pænitentiæ. II. Sufficit votum Sacramenti Pænitentiæ: ergo non est necessaria illius susceptio. III. Sacramentum Pænitentiæ dicitur datum ad salutem animarum; sed salus animarum haberi potest per solam contritionem: ergo non est præceptum subiiciendi clavibus peccata: ergo non est præceptum suscipiendi Sacramentum Pænitentiæ. IV. Præceptum quodlibet debet continere tempus, quo obliget; sed non assignatur tempus, quo obliget Sacramentum Pænitentiæ: ergo de Sacramento pænitentiæ nullum datur præceptum.

Respondemus ad I. negando, præceptum pænitentiæ esse conditionatum; quia si sic esset, conditio dependeret a voluntate peccantis, & hic nunquam induceretur, ut peccata sua alteri aperiret, precipue quando sciet, quod peccata sua essent retinenda. Verum quidem est, quod hoc præceptum supponit peccata, & in assensu potest dici conditionatum, Sed hoc nou facit, quod supposito peccato, vere præceptum pænitentiæ non sit absolutum. Aliud enim est, quod conditio dependeat a voluntate suscipientis, an velit, vel nolit illud suscipere, aliud est, quod supponat peccatum; quo posito absolute quisquis teneatur illud suscipere.

Ad II. Dicimus nos in Conclusione, esse necessarium Sacramentum Pænitentiæ, vel in re, vel in voto; in voto quidem, ubi non est tempus confitendi, vel non est copia Confessarii; at ubi

ubi hæc necessitas locum non habet, est necessarium in re; unde Concilium Trid. sess. 14. cap. 4. docet. *Reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam*. Ex quibus verbis infertur, quod etiam remisso peccato per contritionem, remanet onus Confessionis, ubi tempus adest confitendi, & copia Confessarii.

Ad III. Distinguitur major; Sacramentum Pænitentiæ dicitur datum ad salute animarum tantum, negatur; ad salutem animarum, & ad honorem divinum vindicandum in hoc Tribunali per congruam, vel condignam injuriæ ultionem, conceditur. Et hinc est, quod etiam obtenta salute, peccata sunt deferenda ad hoc divinum Tribunal, ut in ipso jus divinum læsum, judicialiter reparetur.

Ad IV. Negatur, quod præceptum Pænitentiæ non contineat tempus, quo ipsum obliget. Et quanvis hoc tempus non fuerit expresse a Christo Domino institutum, reliquit tamen Christus hanc provinciam Ecclesiæ suæ, ut ipsum determinaret; ut videbimus, quando de præcepto sacramentalis Confessionis erit sermo.

DISSERTATIO CCCLXX.

De Contritione perfecta. In quo ejus essentia consistat?

Upponimus primo, Contritionem duplicem esse, perfectam scilicet, & imperfectam. Perfecta est illa, quæ absolute vocatur Contritio; Imperfecta est illa, quæ dicitur Attritio. In quo consistat utriusque essentia, non una est Theologorum sententia; de Contritione perfecta in præsenti dissertatione inquirimus, & determinamus; de Imperfecta vero, quæ est Atttitio, suo loco loquemur.

Supponimus II. Concilium Tridentinum loqui expresse de contritione perfecta, non tamen determinare explicite rationem formalem, in qua ipsa consistat. Et quidem sess. 14. cap. 4. duo docet, quæ comprehenduntur his verbis: *Contritio, quæ primum locum inter dictos Pænitentis actus habet, Animi dolor, ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero. Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius; & in homine post Baptismum lapso ita demum præparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divinæ misericordiæ, & voto præstandi reliqua, coniunctus sit, quæ ad rite suscipiendum hoc Sacramentum requiruntur. Declarat igitur Sancta Synodus, hac Contritionem, non solum cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem, sed veteris etiam odium continere, juxta illud: Projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis; & facite vobis cor novum, & spiritum novum. Et certe, qui illos Sanctorum clamores consideraverit: Tibi soli peccavi, & malum coram te feci: Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ: & alios hujusmodi generis: facile intelligit, eos ex vehementi quodam anteactæ vitæ odio, & ingenti peccatorum detestatione manasse. Docet præterea, etsi Contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi Contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam.* Quibus verbis duo videtur Concilium declarasse, unum scilicet, quod ali-

aliquando contingat, contritionem charitate esse perfectam, & hominem Deo reconciliare, antequam Sacramentum Pœnitentiæ actu suscipiatur; alterum vero, quod reconciliatio non sit adscribenda ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in ipsa includitur.

Supponimus III., quod nomine charitatis hoc in loco supponenda est veri nominis Charitas, scilicet *amor Dei propter se ipsum*. Cæterum apud Patres, & Ecclesiæ Doctores, & præcipue apud Sanctos, Augustinum & Thomam, sub charitatis nomine intelligitur quilibet amor boni, & recti in genere, quodcunque sit illud bonum, sive morale, sive supernaturale. Et in hoc sensu intelligunt Theologi Augustini verba lib. *de Gratia Christi* cap.21., *quasi vero aliud sit bona voluntas, quam Charitas*: & lib. *de moribus Ecclesiæ* cap.15., *qualibet virtus est ordo amoris*: & hæc verba S. Thomas refert & explicat prima secundæ quæst. 62. art. 2. ad 3. *Licet charitas sit amor, non tamen omnis amor est charitas. Cum ergo dicitur, quod omnis virtus est ordo amoris, potest intelligi vel de amore communiter dicto, vel de amore charitatis. Si de amore communiter dicto, sic dicitur qualibet virtus esse ordo amoris, in quantum ad quamlibet cardinalium virtutum requiritur ordinata affectio; omnis autem affectionis radix, & principium est amor. Si autem intelligatur de amore charitatis, non datur per hoc intelligi, quod qualibet alia virtus essentialiter sit charitas; sed quod omnes aliæ virtutes aliqualiter a charitate dependeant.* Et 2.2. q. 17. art. 8. in corp. *Spes, & omnis appetitivus motus ex amore derivatur, ut supra habitum est, cum de passionibus ageretur. Amor autem quidam est perfectus, quidam imperfectus: perfectus quidam amor est, quo aliquis secundum se amatur; utpote cui aliquis vult bonum, sicut homo amat amicum. Imperfectus amor est, quo quis amat aliquid non secundum se ipsum, sed ut illud bonum sibi ipsi proveniat, sicut homo amat rem, quam concupiscit. Primus autem amor pertinet ad charitatem, quæ inhæret Deo secundum seipsum; sed spes pertinet ad secundum amorem; quia ille, qui sperat, aliquid sibi obtinere intendit. Et ideo in via generationis spes prior est charitate.* Et q. 19. art. 6. in corp. *Amor sui tripliciter se potest habere ad charitatem; Uno enim modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis in amore proprii boni finem constituit: alio vero modo in charitate includitur, secundum quod homo se propter Deum, & in Deo diligit: tertio modo a charitate quidem distinguitur, sed charitati non contrariatur: puta cum aliquis diligit se ipsum, secundum rationem proprii boni, ita tamen, quod in hoc proprio bono non constituat finem. Sicut etiam & ad proximum potest esse aliqua specialis dilectio præter dilectionem charitatis, quæ fundatur in Deo, dum proximus diligitur ratione commoditatis, consanguinitatis, vel alicujus alterius conditionis humanæ, quæ tamen referibilis sit ad Charitatem.* Ex quibus verbis infert Tournely, quod juxta S. Thomam detur quidam amor rectus & honestus, qui tamen non sit amor charitatis, proprie dictæ. Et hanc doctrinam, subdit idem modernus Theologus *de Sacram. Pænit.* q.4. art.1., quod Angelicus hauserat ex S. Augustino multis in locis, & præcipue serm.349. alias 52. *de Tempore*, ubi duplicem distinguit charitatem, unam divinam, alteram humanam, vel licitam, vel illicitam.

Supponimus IV. duo, quæ pariter infert citatus Tournely, & quæ suis formalibus verbis hic adnectimus. „Primum, „ nomine, & auctoritate S. Augustini „ Jansenianos abuti, cum multa ex illo „ Doctore testimonia promiscue congerant, ut probent, sine charitate quamlibet hominis actionem vitiosam esse, „ ac verum peccatum, saltem omissionis. Certum enim est, S. Doctorem nomine charitatis non semper intelligere charitatem proprie dictam, „ seu amorem Dei propter se ipsum, sed „ generatim quemlibet recti & boni „ amorem. Secundum, falsum prorsus „ esse charitatem, vel habitualem, vel „ actualem perfectam, vel actualem inchoatam, & imperfectam, necessariam „ esse, ut actus moralis bonus sit, non „ verum, saltem ex omissione, peccatum. Primus error fuit Joannis Hus „ in Concilio Constantiensi proscriptus sess. 15. Secundus error fuit Baii, „ ut constat ex trigesima octava propositione inter Bajanas. Tertius denique „ error est discipulorum Baii, qui nul-

lum

» lum actum medium agnoscunt, qui
» non sit, aut ex charitate proprie di-
» cta, aut ex vitiosa cupiditate; atque
» omnia non tantum Infidelium opera,
» sed etiam Fidelium, vera esse pecca-
» ta, saltem commissionis contendunt,
» eo ipso, quo per veram charitatem
» actualem ad Deum, tanquam ad ulti-
» mum finem, non referuntur; unde
» manifeste sequitur, actus fidei, spei,
» timoris supernaturalis, si ex charita-
» te non sint, vera esse peccata. Putida
» argutia est, quod ajunt, omissionem
» illam culpabilem non cedere in actio-
» nem ipsam, quæ bona supponitur ex
» officio, & fine proximo, sed cadere
» in ipsum operantem. Nanque sic actio
» quælibet moralis, ut bona sit, non
» verum omissionis peccatum, referri
» ad finem ultimum ex vera charitate
» debeat, certe defectus ille relationis
» in ipsam actionem directe cadit, eam-
» que vitiat ac inficit; moralis enim
» actio, in mente Adversariorum, bo-
» nitatem suam desumit, non tantum
» ex objectio, officio, & fine proximo,
» sed ex relatione ad finem ultimum,
» qua relatione deficiente, actio verum
» peccatum est, quo primum ac maxi-
» mum amoris Dei mandatum violari
» clamitant. Non absimili argutia, &
» fraudolenta distinctione actionis, &
» agentis, abusus fuerat Jansenius lib. 5.
» *de gratia Christi* cap. 21. ut efficiat ti-
» morem pænæ, ex se ipso quidem re-
» ctum, ex parte vero timentis, qui
» eum ex motivo charitatis non refert
» ad Deum, tanquam ad finem ultimum,
» vitiosum. Quantum porro ista remo-
» ta sint, & aliena a catholica doctrina,
» norunt omnes Orthodoxi: habent
» enim virtutes fidei, ac spei, & aliæ
» morales, proprium suum objectum, &
» motivum a charitate ipsa distinctum;
» quæ cum in ordine ad finem superna-
» ralem in actus suos erumpere non
» possint, sine auxilio divinæ gratiæ,
» consequenter bonam aliquam volun-
» tatem, & aliquid dilectionis inclu-
» dunt, quod nomine charitatis donari
» potest, non quidem proprie, ac stri-
» cte sumptæ, quatenus est virtus Theo-
» logica, sed generatim, quatenus est
» amor recti, seu, ut ait Augustinus,
» *quatenus omnis virtus est ordo amoris*;
» tametsi, ut advertit S. Thomas, *om-*
» *nis amor non sit charitas*. Erat hic pro-
» fecto D. Augustini sensus lib. *de gratia*
» *& libero arbitrio* cap. 18. cum dicebat:
» *Præcepto dilectionis, (ut invicem dili-*
» *gamus) admonitum est liberum arbi-*
» *trium, ut quæreret Dei donum; quod*
» *quidem sine suo fructu prorsus admone-*
» *retur, nisi prius acciperet aliquid dile-*
» *ctionis, ut addi sibi quæreret, unde quod*
» *jubebatur impleret*. Gratiam excitan-
» tem hic *dilectionem* appellat Augusti-
» nus, sicut *charitatem* dixerat esse bo-
» nam voluntatem. *Quid est charitas,*
» *nisi bona voluntas*. ».

Supponimus V. multas & varias fuisse Scholasticorum opiniones in explicanda perfectæ contritionis essentia, quas hic breviter recitabimus. Prima est veterum quorundam, qui asserebant, perfectam contritionem illam esse, quæ vel formaliter informatur gratia habituali, seu sanctificante, vel ipsius est effectus, natura tamen posterior; proinde omnem dolorem de peccatis immo & Dei amorem, qui præcedebat gratiæ habitualis infusionem, tribuebant attritioni, seu imperfectæ contritioni. Hanc opinionem dicit obsoletam Tournely, & de ea lopuitur Morinus lib. 8. *de Pænit.* cap. 2. 3. & 4. Secunda opinio dicit, perfectam Contritionem esse charitatem, seu amorem Dei perfectum, qui est super omnia, sicut imperfectus est, qui est initialis dumtaxat, & non super omnia: unde contritio perfecta est ex motivo dilectionis Dei super omnia; imperfecta vero non sic. Tertia opinio exigit in omni vero, & sincero Dei amore, ut sit super omnia; & distinguit charitatem, & Contritionem perfectam, quæ justificat, ab imperfecta, quæ non justificat, quia illa est intensior, hæc vero remissior. Quarta opinio vult perfectum amorem Dei esse illum, qui versatur circa Deum in se summe bonum, & perfectum, qui nullum habeat explicitum respectum ad proprium amantis commodum; imperfectum vero, seu minus perfectum, qui ex se est impar homini justificando, vult esse illum, qui versatur circa Deum, ut nobis bonum, nimirum quatenus est nostra felicitas & beatitudo ultima. Primum amorem vocant amicitiæ, & benevolentiæ, qui proprius est Charitatis; secundum vero dicunt Concupiscentiæ, qui proprius est Spei. Et consequenter ad hæc docent, quod contri-

tio

tio perfecta sit, quæ procedit ex amore Dei, quatenus in se est absolute summe bonus; & quod imperfecta, seu attritio sit, quæ concipitur ex motivo amoris Dei, quatenus est nostrum bonum, nostra felicitas, & finis ultimus. Unde concludunt, quod primi amoris objectum est bonitas Dei absoluta, posterioris vero est bonitas Dei ad nos relativa.

Supponimus VI. duos quoad hæc emergere posse errores, qui declinandi omnino sunt, & quos his verbis describit Tournely. ,,. Primus est Quietistarum, qui specificum charitatis ,, motivum ita constituunt in consideratione divinæ bonitatis in se, & absolute, sine ullo ad nos respectu, ac ,, ordine, ut motivum propriæ felicitatis æternæ, non solum ab actu fluente & transitorio charitatis, sed etiam ,, ab ejus habitu permanente, non abstrahendo tantum, sed etiam excludendo, rejiciant. *Datur habitualis status*, ait prima propositio ex viginti, ,, quas Innocentius XII. confixit anno ,, 1699., *qui est charitas pura, & sine ullo admixtione motivi proprii interesse.* ,, ... *Neque timor pœnarum, neque desiderium remunerationum habent amplius* ,, *in eo partem. Non amatur amplius* ,, *Deus propter meritum, neque propter* ,, *perfectionem, neque propter felicitatem* ,, *in eo amando inveniendam.* Scilicet ,, existimant illi, posse animam ad eum ,, perfectionis spiritualis statum fixum ,, ac permanentem devenire, in quo ,, sola divinæ bonitatis & infinitæ considerationе perfectionis sic absorta ,, est, ut de sua propria æterna beatitudine in Deo consequenda non tantum per abstractionem mentis amplius non cogitet, verum etiam omne itud proprii commodi, & æternæ ,, motivum beatitudinis excludat, & ,, rejiciat, nullum spei, ac cæterarum ,, exercitio virtutum locum relinquens, ,, quem errorem jamdiu ab Ecclesia ,, in veteribus Gnosticis & ætate nostra ,, in Molinoso, cæterisque Quietistis, ,, proscriptum, refellere, non est præsentis nostri instituti, sed pertinet ad ,, Tractatum de virtute charitatis, & ,, spei. In eo igitur statu anima sui penitus oblita, ac quasi torpens, non ,, agit, sed patitur; nec desiderio suæ ,, beatitudinis excitatur, nec ullo afficitur proficiendi studio, nec illi cu- ,, ræ est, inordinatos concupiscentiæ ,, motus reprimere, quibus fræna intemperanter laxat. Alter erroris ,, scopulus hic declinandus est Lutheranorum, & ipsorum etiam Quietistarum, quibus placet, amorem Dei ,, ex motivo æternæ mercedis consequendæ conceptum, mercernarium ,, esse, impurum, illicitum. Ex quo virtutis spei fundamenta concuti, & ,, omnino everti, nemo non videt. Ab ,, hoc duplici vitioso excessu æqualiter ,, recedunt Orthodoxi Theologi, quanquam inter se nonnihil dissentiant ,, circa formale ac specificum charitatis objectum. Quanvis enim communis hæc videatur esse sententia, ,, primarium ac specificum charitatis ,, objectum Deum esse, quatenus in se ,, & absolute summe bonus est ac perfectus; sunt tamen qui existimant, ,, Deum ut nobis bonum, hoc est quatenus est nostra felicitas ac finis ultimus, esse quoque objectum formale ,, & specificum charitatis, non quidem ,, primarium, at secundarium, saltem ,, primario subordinatum; adeoque ,, amorem Dei conceptum ex motivo ,, æternæ felicitatis in Deo consequendæ a vera & propria charitate elici ,, contendunt. Alii vero, etsi concedant, motivum æternæ felicitatis ab ,, actu charitatis nonnisi per abstractionem mentis divelli, quia nempe eo in ,, actu mens non attendit ad suam propriam beatitudinem, non vero per ,, exclusionem, siquidem charitas actus ,, spei imperat, sicut vicissim spes ad ,, charitatem ducit; volunt tamen proprium specificum formale, & adequatum motivum charitatis esse ,, Deum in se absolute summe bonum, ,, sine ullo ad nos explicito respectu; ,, formale vero motivum spei esse ,, Deum, quatenus nobis bonus, seu ,, quatenus est nostra beatitudo, & finis ,, ultimus; & consequenter amorem ,, Dei conceptum ex motivo nostræ ,, beatitudinis, non ad charitatem, sed ,, ad spem referendum esse arbitrantur; ,, atque ex eo duntaxat capite repetendum discrimen amoris perfecti, & ,, imperfecti, seu illius, qui est a charitate, quæ per se hominem Deo reconciliat, & illius, qui est a spe, quæ ,, per se non reconciliat hominem Deo ,, sine Sacramento. In hac gravissimorum Auctorum pugna istud saltem cer-

„ certum, & ex utraque parte concef-„ sum videtur, quod nostræ præsenti „ quæstioni sufficeret, nempe actum „ amoris Dei, qui concipitur ex moti-„ vo divinæ bonitatis, in se absolute & „ simpliciter consideratæ, perfectiorem „ esse alio, qui concipitur ex motivo „ nostræ felicitatis æternæ; siquidem „ motivum illud posterius est tantum „ objectum charitatis secundarium, „ aliud vero est primarium; unde se-„ quitur, charitatem illam, & contri-„ tionem perfectam esse ac parem ho-„ mini justificando, cujus motivum „ primarium est suprema & infinita Dei „ bonitas, ac perfectio in se absolute „ considerata; illam vero non esse ita „ perfectam, nec parem homini justi-„ ficando ante Sacramentum, cujus „ motivum formale est propria felici-„ tas in Deo consequenda.

Dicimus I. Amorem Dei posse essentialiter esse verum, & non esse perfectum; esse verum, quando est super omnia; super omnia autem esse amorem Dei, sive perfectus sit, sive imperfectus, dummodo sit verus.

Prima Conclusionis pars I. probatur. Amor Dei essentialiter verus importat omnem, & quemlibet Dei amorem generatim acceptum, prout scilicet abstrahit ab amore sive perfecto, sive imperfecto: ergo amor Dei, sive sit perfectus, sive imperfectus, dummodo sit super omnia, semper est verus: ergo amor Dei potest esse verus, & non esse perfectus. Probatur antecedens. Amor Dei exigit essentialiter, ut sit super omnia, aliter non esset amor Dei verus: ergo amor Dei verus importat essentialiter omnem, & quemlibet amorem Dei generatim acceptum, ut scilicet abstrahit a perfecto, & ab imperfecto. Probatur consequentia. Amor Dei perfectus importat perfectionem amoris, quæ determinat illum ad speciem perfectam; sed hæc perfectio specialis non desumitur ex eo, quod amor sit super omnia, sed ex motivo speciali amoris, quod dicatur Charitas, & quod tendat ad Deum, ut in se summe bonum & perfectum: ergo amor Dei sive sit perfectus, sive imperfectus, dummodo sit super omnia, semper est verus; adeoque non est idem amor Dei verus, & amor Dei perfectus.

II. Probatur. Amor Dei super omnia, quicunque sit, includit semper, & necessario vel formalem, vel saltem virtualem voluntatem observandi Dei mandata, & ipsi placendi in omnibus. Hoc posito, dupliciter dici potest amor Dei super omnia, *simpliciter* scilicet, & *secundum quid*; primo modo, quando quis refert seipsum explicite in Deum, ita quidem, ut suum ultimum finem, tam objectivum, quam subjectivum positive & explicite constituat in Deo; & hoc modo dicitur super omnia solus amor Charitatis proprie dictæ: secundo modo, quando aliquis ita est dispositus, ut velit omnia perdere, etiam vitam, potius quam Deum offendere, licet nondum semetipsum in Deum expresse referat, nec suum ultimum finem subjectivum in ipso reponat: ergo potest stare, quod amor Dei sit super omnia, adeoque verus, & non sit perfectus, scilicet Charitatis.

III. Probatur. Scripturæ, & Patres commendant, & exigunt in justificatione Impii amorem Dei verum, non autem amorem Dei perfectum: ergo non est idem amor Dei verus, & amor Dei perfectus. Probatur Antecedens. Scripturæ, & Patres commendant & exigunt in justificatione Impii amorem Dei super omnia; sed amor Dei super omnia potest esse verus, absque eo quod sit perfectus: ergo Scripturæ, & Patres supponunt amorem Dei verum, absque eo quod sit perfectus. Probatur major ex Scripturis. Matth. 22. dicitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua; hoc est maximum & primum mandatum*. Marci 12. *Et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua; hoc est primum mandatum*. Lucæ 10. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua*. Verba autem hæc intelligenda esse de amore Dei summo, appretiativo, seu super omnia, non vero intensivo, & quoad gradum, ex Scripturis pariter tam veteris, quam novi testamenti patet; scilicet Deuteronomii 4. *Cum quæsieris Dominum Deum tuum, invenies eum, si tamen toto corde quæsieris, ex tota tribulatione ani-*

animæ tuæ. Joelis 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & in fletu, & in planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.* Matth. 10. *Qui amat patrem, aut matrem plusquam me, non est me dignus, & qui amat filium, aut filiam super me, non est me dignus*. Patet etiam ex Patribus, nimirum Chrysostomo homil. 9. in caput 5. epist. ad Rom. *Cum autem Dei amor extiterit, tum demum omnia infra se posita habet*. Hieronymo ad cap. x. Matth. *Ama post Deum patrem, aut matrem, ama filios*. Ambrosio in Lucam lib. 7. n. 136. *Non diligere parentes, sed eos Deo præferre prohiberis*. Augustino lib. 10. Confess. cap. 29. *Minus te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat.* Et lib. de moribus Ecclesiæ Catholicæ cap. 8. *Deus nobis est summum bonum, neque infra remanendum nobis est, neque ultra quærendum; alterum enim periculosum, alterum nullum est*; Et epist. 155. alias 52. ad Macedonium cap. 4. *Deus est, quo nihil melius invenimus; cui, si diligendo aliquid, vel præponimus, vel æquamus, nos ipsos diligere nescimus*. Et serm. 159. alias 17. de verbis Apostoli. *Amanda est justitia; & in hac justitia amanda gradus sunt proficientium. Prius est ut amori justitiæ præponantur omnia, quæ delectant. Ipse est primus gradus*. Denique hoc ipsum antiquos Scholasticos credidisse apud eundem Tournely testatur Vega lib. 6. cap. 28. de justificatione, qui cap. 30. asserit quoque, quod quanvis in Antiquis non reperiantur verba hæc, invenitur tamen, quod exigant amorem Dei ad justificationem, & per amorem Dei vult, quod satis intelligantur verba super omnia. Attamen quod non expressefunt Antiquiores, expressit S. Thomas tertia parte quæst. 86. art. 3. in corpore, docens, *ad rationem veræ Pœnitentiæ requiri ut detestetur peccatum, quia est contra Deum super omnia dilectum*. Et 2. 2. quæst. 26. art. 3. in corpore. *Super communicationem bonorum naturalium nobis a Deo factorum, fundatur amor naturalis; quo non solum homo in sua integritate naturæ super omnia diligit Deum, & plusquam seipsum, sed etiam quælibet creatura suo modo*.

III. Probatur. Nequit esse verus amor Dei sine voluntate formali, vel virtuali servandi illius mandata, & placendi ipsi in omnibus; sed voluntas formalis, vel virtualis servandi Dei mandata, & placendi ipsi in omnibus, non potest dari si amor Dei non sit super omnia appretiative: ergo verus amor Dei debet esse super omnia appretiative. Major est certa ex illo Joan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit*; & ejusdem Joann. Epist. 1. cap. 4. *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est*. Minor probatione non indiget. Unde ex his Tournely infert, quod „ debet homo detestari
„ peccatum, quatenus est offensa Dei
„ super omnia: at fieri non potest ut illa
„ peccata quatenus sunt offensa Dei,
„ sincere, ac ut par est, detesletur, si Deo
„ aliquid præponat; & quod implicat
„ in terminis, Deum diligi & non di-
„ ligi super omnia: si enim aliquid ipsi
„ præfertur, non diligitur, sed con-
„ temnitur. Et vero cum Deus sit su-
„ premum bonum, aut vere non diligi-
„ tur, aut super omnia diligitur.

II. Conclusionis pars probatur I. Hoc quod est, amorem Dei esse super omnia convenit amori Dei vero, sive perfectus sit, sive imperfectus; ergo amor Dei perfectus non distinguitur ab imperfecto præcise per hoc, quod sit super omnia. Probatur antecedens. Ex probatis in prima Conclusionis parte nequit esse verus amor Dei, quin sit super omnia; sed tam amor Dei perfectus, quam amor Dei imperfectus, est verus amor Dei: ergo, hoc quod est amorem Dei esse super omnia, æque convenit amori Dei, tam perfecto, quam imperfecto.

II. Probatur. Conditio hæc super omnia est necessaria in omnibus virtutibus, quæ circa Deum versantur: ergo multo magis in amore Dei, qui respicit Deum magis directe & explicite, quam cæteræ omnes virtutes. Antecedens probatur. Religio colit Deum super omne adorabile; Fides divina credit Deum supra omne credibile; Spes confidit in Deo supra omnia. Unde subdit idem Tournely; Chari-
„ tas etiam Deum diligit super omnia,
„ non tantum ea, quæ dicitur amor per-
„ fectus seu amicitiæ, & benevolentiæ,
„ quo Deus ut summe in se, & absolute bo-

" bonus diligitur; sed etiam amor mi-
" nus perfectus, seu spei, & concupi-
" scentiæ, quo diligitur quatenus nobis
" bonus: sub illo etenim respectu, ma-
" gis amandus est Deus ab homine,
" quam quodcunque bonum, quod sibi
" possit concupiscere. Suares L. 1. de
" gratiæ necessitate ad opera naturalia
" cap. 31. n. 20. pag. 372. tom. 1. de gra-
" tia, probat amorem concupiscentiæ
" esse super omnia. Idem S. Thomas
" quodlibeto 1. quæst. 4. art. 3. Quin &
" ipse timor, si simpliciter, & proprie
" dictus sit, ac supernaturalis, debet es-
" se super omnia; hoc est, magis time-
" re debet offensam Dei propter pœ-
" nam, cujus est causa, quam quodcun-
" que aliud malum: si autem magis ti-
" meret pœnam, quam culpam, seu of-
" fensam Dei, inordinatus esset; culpa
" enim majus est malum, quam pœna.
" Quanvis ergo in timore pœnæ moti-
" vum, seu proximum objectum est fuga
" pœnæ, sicut in amore concupiscen-
" tiæ motivum, & objectum proximum
" est proprium amantis commodum;
" ipsa tamen Dei offensa est finis ulti-
" mus, ad quem refertur timor, sicut
" possessio Dei, ut nostra est beatitudo,
" est finis ultimus amoris spei seu con-
" cupiscentiæ: atque hoc legitimo or-
" dine servato, & timor gehennæ bo-
" nus est, & amor Dei quatenus noster
" finis ultimus, laudabilis, & castus.
" Igitur in omni virtute, seu dono su-
" pernaturali, quod occupatur circa
" Deum, semper imbibitur conditio
" super omnia.

Dicimus II. Amorem perfectum ab imperfecto non distingui essentialiter per intensionem, vel remissionem gradus, sed ex motivis formalibus specie distinctis; motivum autem formale & specificum amoris perfecti, seu charitatis esse Deum, ut in se absolute bonum, & perfectum; motivum vero amoris imperfecti, seu spei, esse Deum, ut nobis bonum; unde primum dici amorem amicitiæ, & benevolentiæ, secundum vero amorem concupiscentiæ.

Prima Conclusionis pars probatur I. Ad constitutionem amoris perfecti, seu charitatis, non est necessarium, ut sit summa intensive, sed sufficit, quod sit summa appretiative: ergo amor perfectus non distinguitur ab imperfecto per intensionem, vel remissionem gradus. Probatur antecedens; primo, quia in hac vita humana voluntas non est capax, ut habeat charitatem summam intensive; proinde docet August. lib. de spiritu, & litera cap. 36., & lib. de perfectione justitiæ cap. 8., quod præceptum dilectionis Dei ex toto corde in hac vita perfecte impleri non potest. Secundo, quia illius amoris summi intensive nullus dari potest terminus adeo fixus, & determinatus in hac vita, quo major dari non possit. Tertio, quia, ut docet S. Thomas 2. 2. quæst. 24. artic. 8. in corpore; ad veram essentialiter charitatem satis est, quod *homo habitualiter totum cor suum ponat in Deo; ita scilicet, quod nihil cogitet, aut velit, quod divinæ dilectioni sit contrarium: quæ charitatis perfectio communis est omnibus charitatē habentibus.* Quarto tandem, quia & si in Petro fuerit intensior amor Christi, in aliis tamen discipulis fuit verus amor eiusdem, quanvis non fuerit summe intensus, ut erat in Petro. Ex quibus hanc consequentiam deducit Tournely: ergo
" ad veram essentialiter charitatem
" necesse non est, ut summa sit intensi-
" ve, & quoad gradum, sed sufficit
" summam esse appretiative, hoc est,
" ut Deus rebus omnibus anteponatur,
" & supra omnia diligatur, quia summe
" bonus, & perfectus.

II. probatur, quod non sit necesse charitatem vel contritionem esse maxime intensam comparative ad alias res, de quibus dolemus, vel quas amamus. Inexplicabilis est hæc comparatio; ergo non est necessaria. Probatur antecedens. Vel hæc comparatio fieri debet cum amore, vel dolore possibili, vel cum amore, & dolore alias habito ratione creaturarum; sed inutroque casu est inexplicabilis; ergo semper remanet quod hic amor, vel dolor comparativus in intensione sit inexplicabilis. Probatur minor. Si comparatio est facienda cum amore, vel dolore possibili, quum nullus assignabilis sit terminus hujus intensionis, remanet amor ipse, vel dolor inexplicabilis. Si autem cum amore, vel dolore habito, ratione creaturarum, hic amor, vel dolor esset intensior, vel sensitive, vel appretiative; si sensitive, non est ad rem, quia loquimur nos de amore appretiativo;

siap-

si appretiative, idem est, ac esse super omnia; adeoque nihil de novo explicatur, & amor, vel dolor semper remanet inexplicabilis.

III. Probatur, nimirum probando, quod non requiratur nullus certus, ac determinatus gradus intensionis ad essentiam charitatis perfectæ, sed in quocunque gradu etiam remisso possit essentialiter perfecta charitas, & contritio esse, sufficiens justificationi hominis. Et quidem probatur ex Scripturis, quia Scripturæ exigunt tantum dilectionem ad hoc ut homo fiat gratus, & acceptus Deo, nulla facta graduum distinctione, vel mensura. Proverbior. 8. *Ego diligentes me diligo*. Ecclesiastici 13. *In omni vita tua dilige Deum*. Et cap. 3. *Qui diligit Deum exorabit pro peccatis, & continebit se ab illis, & in oratione dierum exaudietur*. Primæ Petri 4. *Charitas operit multitudinem peccatorum*. S. Paulus ad Rom. 13. *Quia plenitudo legis est dilectio*. Et Coloss. 3. *Quia Charitas est vinculum perfectionis*. Joan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit*. Et primæ Joan. 2. *Qui servat verbum Christi, vere in hoc charitas Dei perfecta est; & in hoc sumus, quoniam in ipso sumus*. Et cap. 4. *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est*. Patres quoque tribuunt vim sanctificandi hominem, & purgandi peccata, charitati, & contritioni absolute & simpliciter, nulla facta mentione intensionis gradus. Et sunt Chrysostomus lib. 1. ad Theodorum lapsum num. 6. *Hujusmodi est Dei erga homines clementia: nunquam aversatur sinceram pænitentiam; sed etiam si quis in extremum improbitatis pertigerit, & hinc ad virtutis viam redire voluerit, ipsum suscipit, & amplexatur, nihilque non agit, ut eum in pristinum statum restituat; quodque majoris est clementiæ, & si quis non integram pænitentiam exhibeat, brevem tamen illam, & ad modicum exhibitam non abnuit, & magnam huic mercedem tribuit*. Et Homil. 7. in secundam ad Timoth. *Sicut ignis, ubi sylvam occupaverit, omnia purgare consuevit; ita & charitatis fervor, quocunque inciderit, omnia perdit, atque perrumpit .... Ubi charitas est, omnia sublata sunt mala*. S. Leo Epist. 82. alias 91. cap. 4. *Misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora difinire, apud quem nullas patitur moras vera conversio*. S. Augustinus serm. 35. de Proverbiis cap. 12. alias de diversis 2. *Deum non vides, ama, & habes. Quam multa in damnabilibus cupiditatibus amantur, & non habentur! .... Deus nobis se compendiose offert: Clamat nobis, Amate me, & habebitis me; quia nec potestis amare me, nisi habueritis me*. Tractatu 1. in Epist. S. Joan. cap. 1. *Ante omnia confessio, deinde dilectio: quia de charitate quid dictum est? Charitas cooperit multitudinem peccatorum .... Sola ergo charitas extinguit delicta*. Et Tractatu 5. cap. 3. *Non discernuntur filii Dei a filiis diaboli, nisi charitate. Qui habent charitatem, nati sunt a Deo; qui non habent, non sunt nati a Deo*. Idem August. lib. de natura, & gratia cap. 50. *Charitas enim inchoata, inchoata justitia est; charitas provecta, provecta justitia est; charitas magna, magna justitia*. Et ex Tract. 9. in Joan. ubi de charitate ait: *Quam cum habere cœperit homo, Spiritum Sanctum habebit: quam si non habuerit, sine Spiritu Sancto erit. Et quomodo corpus tuum sine spiritu, quod est anima tua, si fuerit, mortuum est; sic anima tua sine Spiritu Sancto, id est, sine charitate si fuerit, mortua deputabitur*. Et lib. de natura & gratia cap. 38. Si, inquit, *in Abel justo charitas Dei, qua una vere justus est, adhuc erat quo posset, & deberet augeri; quidquid minus erat, ex vitio erat. Et cui non minus fit, donec ad illam ejus fortitudinem veniatur, ubi tota hominis absorbeatur infirmitas?* Denique S. Thomas 3. part. quæst. in corpore, sic loquitur: *Minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ, & vitare omne peccatum mortale, quod committitur in transgressione mandatorum legis: minima enim charitas plus diligit Deum, quam cupiditas millia auri et argẽti*. Et Secunda secundæ quæst. 24. art. 5. in corpore: *Minima Charitas se extendit ad omnia illa, quæ sunt & charitate diligenda*. Ibidem art. 10. *Peccatum mortale*, inquit, *totaliter corrumpit charitatem; & effective, quia omne peccatum mortale contrariatur charitati; & etiam meritorie, quia qui peccando mortaliter aliquid contra charitatem agit, dignus est, ut Deus ei subtrahat charitatem*.

IV.

IV. Probatur rationibus I. In virtutibus Theologicis cæteris, nempe Fide, & Spe, non requiritur certus gradus intensionis, ut sint veræ & perfectæ: ergo neque in Charitate. II. In quocunque gradu sit charitas habitualis, semper est vera & perfecta Charitas: ergo pariter charitas actualis. III. Aversio a Deo, & conversio ad Creaturam, in quocunque gradu etiam remisso est peccatum mortale: ergo pariter quæcunque Conversio ad Deum, tanquam ad finem ultimum, etiam iu gradu remisso, sufficit ad charitatem actualem veram & perfectam. IV. Charitas opponitur peccato, non ratione intensionis gradus, sed ratione suæ substantiæ: ergo pariter etiam ratione suæ substantiæ, & non ratione intensionis gradus, constituit se ipsam. V. Inassignabilis est gradus ille, in quo dici posset consistere charitatem veram & perfectam: ergo non est necessaria ad ipsam graduum intensio. Antecedens fatetur ipsimet Adversarii, Alensis in 4.q.17., & Canus par.3. *de Pænitent.* VI. In homine diligente Deum ex motivo Charitatis, quanvis in actu remisso, nihil est assignabile, quod ipsum hominem reddat Deo inimicum: ergo in hujusmodi homine est vera & perfecta charitas, quanvis sit in gradus remisso. Probatur Antecedens, quia hujusmodi homo, qui peccatum detestatur, & firmum habet propositum non peccandi, vult Deo placere in omnibus, & Deus conversus est ad illum, ut supponimus: ergo in hujusmodi homine nihil deest &c.

Secunda Conclusionis pars I. probatur ex Patribus, qui assignant Deum in in se summe bonum, & perfectum tanquam proprium charitatis & perfecti amoris objectum, abstrahendo a proprio amantis commodo. Clemens Alexandrinus lib. 4. Stromatum, *Fxistimo neque propter metum supplicii, neque propter aliquam Doni promissionem, sed propter ipsum bonum oportere accedere ad verbum salutare.* Ibidem. *Sola autem quæ propter charitatem sit beneficentia, propter ipsum honestum est expetenda ei, qui est cognitione præditus.* Et paulo post. *Si quis ergo per hypotesim ei, qui est cognitione præditus, proposuerit, utrum mallit Dei cognitionem, an salutem æternam, sint autem ea sperata, cum sit omnino eadem; nihil penitus dubitans elegerit, Dei cognitionem, propter se judicans esse expetendam eam, quæ fidem trascendit per charitatem ad cognitionem, proprietatem. Hæc est ergo prima ejus, qui est perfectus, beneficientia, quando non fit propter aliquem usum eorum, quæ ad se pertinent.* Ibidem. *Qui nudæ vocationi quatenus vocatus est, obedit, is, neque propter timorem, neque propter voluptates, tendit ad cognitionem. Non enim considerat, an aliquod utile lucrũ, vel delectatio aliqua extrinsecus consequatur, sed tractus a dilectione ejus, qui vere est amatoris, & ad id quod fieri oportet adductus, pius est Dei cultor. Unde nec si per hypotesim a Deo acceperit potestatem faciendi ea, quæ sunt prohibita, citra ullam pænam, neque si propterea Beatorum bona accepturum eum esse ei promissum fuerit . . . . in animum unquam esse inducturum, ut aliquid agat præter rectum rationem, cum id, quod vere est honestum, & ex se ipso eligendum, & ea ratione expetendum, amandumque semel elegerit.* Denique lib. 6. *Non est utique charitas ejus, qui diligit, appetitio, sed est benevola, & firma coniunctio in unitatem fidei.* S. Basilius Proemio in regulas fusius tractatas circa finem. *Aut enim supplicii metu a malo declinamus, versamurque in affecta servili, aut mercedis fructus requirentes, ob nostram ipsorum utilitatem mandata explemus; & hoc pacto Mercenariis efficimur similes, aut ob ipsum honestum, charitatemque erga legislatorem nostrum, gaudentes, quod digni simus habiti, qui tam glorioso ac bono Deo serviamus, & ita demum ut filii efficiamur.* S. Gregorius Nazianzenus orat. 3. *Hominibus placere parum admodum curamus, id unum expetentes, ut honorem a Deo consequamur. Imo sublimius etiam assurgimus, (de iis loquor, qui vere Philosophi, veroque Dei amore præditi sunt), quippe qui summo bono coniungi propter ipsum summum bonum exoptantes, non autem propter honores in altero ævo reconditas.* Ambrosius lib. 4. de interpellatione David cap. 11. *Qui illum sequitur non præmio ducitur ad perfectionem, sed perfectione consumatur ad premium. Imitatores enim Christi non propter spem boni sunt, sed pro amore virtutis,* Hieronymus epist. 146. ad Dama-

mascum. *Qui diligit, non ideo imperata custodit, quia aut timore pœnarum, aut præmii aviditate compellitur, sed quia hoc ipsum, quod a Deo jubetur, est optimum.* S. Chrysostomus hom. 76. in Joan. *Boni etiam & studiosi, etiam sine præmii respectu, ipsius (virtutis) pulchritudinem intuentur, & propterea eam complectuntur, & ut Deo placeant, non propter mercedem recte agunt.* Et hom. 4. in Secundam ad Corinthios. *Cum peccaveris, ingemisce, non quod pœnas daturus sis, (nihil enim hoc est) sed quod Dominum Deum tuum offenderis, tam benignum, tam te amantem &c.* Augustinus lib. 3. de Doctrina Christiana cap. 10. definit charitatem: *Motum animi ad fruendum Deo propter seipsum, & se, & proximum, propter Deum.* Et serm. 142. de verbis Evangelii Joan. 14. alias 54. de verbis Domini, & 34. ex hom. 50. cap. 3. *Ergo amandus erat Deus, & amandus est Deus ita, ut si fieri potest, nos ipsos obliviscamur* Et enarrat. in Psal. 53. *Laudetur (Deus) voluntate, ametur charitate; gratuitum sit, quod amatur, & quod laudatur. Quid est gratuitum? Ipse propter se non propter aliud; si enim laudas Deum, ut det tibi aliquid aliud; iam non gratis amas Deum.*

II. Probatur ex communi Scholasticorum constanti assertione. S. Thom. 2. 2. quæst. 17. art. 8. *Utrum charitas sit prior spe*: in corp. articuli sic ait: *Amor quidam perfectus est, quidam imperfectus. Perfectus quidem amor est, quo aliquis secundum se amatur, utpote cui aliquis vult bonum, sicut homo amat amicum. Imperfectus amor est, quo quis amat aliquid non secundum ipsum, sed ut illud bonum sibi ipsi proveniat, sicut homo amat rem, quam concupiscit. Primus autem amor pertinet ad Charitatem, quæ inhæret Deo secundum seipsum: sed spes pertinet ad secundum amorem, quia ille, qui sperat, aliquid sibi obtinere intendit. Et ideo in via generationis spes est prior Charitate: sicut enim aliquis introducitur ad amandum Deum per hoc, quod timens ab ipso puniri cessat a peccato ..... ita etiam spes introducit ad Charitatem, in quantum aliquis sperans remunerari a Deo, accenditur ad amandum Deum, & servandum præcepta ejus; sed secundum ordinem perfectionis, Charitas prior est naturaliter, & ideo adveniente charitate spes perfectior redditur.* Et eadem quæst. art. 6. in corp. *Virtus aliqua dicitur esse theologica, ex eo quod habet Deū pro objecto, cui inhæret. Potest autē aliquis alicui inhærere dupliciter, uno modo propter seipsum; alio modo in quantum ex eo in aliud devenitur. Charitas ergo facit hominem Deo inhærere propter seipsum, mentem hominis uniens Deo per affectum amoris: spes autem & fides faciunt hominem inhærere Deo sicut cuidam principio, ex quo aliqua proveniunt. De Deo autem provenit nobis, & cognitio veritatis, & adeptio perfectæ bonitatis. Fides ergo facit hominem Deo inhærere, in quantum est nobis principium cognoscendi veritatem ....., Spes autem facit Deo inhærere, prout est in nobis principium perfectæ bonitatis, in quantum scilicet per spem divino auxilio innitimur ad beatitudinem obtinendam. Dicendum quod spes facit tendere in Deum, sicut in quoddam bonum finale adipiscendum, & sicut in quoddam adjutorium efficax ad subveniendum; sed charitas proprie facit tendere in Deum, uniendo affectum hominis Deo, ut scilicet homo non sibi vivat, sed Deo.* Et quæst. 27. art. 3. ad 3., & quæst. 28. art. 1. ad 3. *De Deo potest esse spirituale gaudium dupliciter: uno modo secundum quod gaudemus de bono divino in se considerato; alio modo, secundum quod gaudemus de bono divino, prout a nobis participatur. Primum autem gaudium melius est, & hoc procedit principaliter ex charitate: sed secundum gaudium procedit etiam ex spe, per quam expectamus divini boni fruitionem.*

III. Probatur Rationibus. I. Illud est principalius & excellentius motivum, quo Deus amatur, per quod Deus diligitur propter seipsum; sed Deus diligitur propter seipsum ex motivo charitatis: ergo amor charitatis, & amicitiæ est excellentior, & perfectior. Probatur minor. Charitas reconciliat hominem Deo, non vero spes; sed hoc provenit ex motivo excellentiori & perfectiori: ergo &c. Major constat ex Scripturis; prima Petri 4. *Charitas operit multitudinem peccatorum.* I. Joan. 30. *Translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte.* Ad Rom. 13. *Plenitudo Legis* dile-

dilectio. Ad Coloss. 3. *Charitas est vinculum perfectionis*. I. Cor. 13. *Major horum est charitas*. Ad Philippenses I. *Cupio dissolvi & esse cum Christo ..... mihi vivere Christus est,& mori lucrum.* II. Charitas est perfectior spe: ergo est perfectius & excellentius motivum amandi Deum. Rationem hanc illustrat S.Thomas 2. 2. quæst. 23. art. 6. in corp. *Inter virtutes Theologicas illa est prior, quæ magis Deum attingit: Semper autem id, quod est per se, majus est eo, quod est per aliud: fides autem & spes attingunt quidem Deum, secundum quod ex ipso provenit nobis vel cognitio veri, vel adeptio boni; sed Charitas attingit ipsum Deum, ut in ipso sistat, non ut ex eo aliquid nobis proveniat. Et ideo Charitas est excellentior fide, & spe.* Et in responsione ad 3. *Idem bonum est obiectum Charitatis, & spei; sed Charitas importat unionem ad illud bonum, spes autem distantiam quandam ab eo. Et inde est quod Charitas non respicit illud bonum ut arduum sicut spes: quod enim jam unitum est, non habet rationem ardui; & ex hac apparet*, Sanctus Thomas concludit, *quod Charitas est perfectior spe*. III. Perfectior est amor, quo aliquem amamus propter seipsum, quam amor, quo ipsum amamus propter nos ipsos; sed Charitas est amor, quo amamus Deum propter seipsum, spes vero est amor, quo amamus Deum propter nos: ergo Charitas est perfectior amor spei amore, quanvis uterque Deum habeat pro objecto. IV. Amor spei est bonus & meritorius; dicit enim Scriptura Psalmo 118. *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum propter retributionem*; sed semper est amor, qui dicitur mercenarius: ergo non est adeo perfectus, ut est amor Charitatis, quo diligimus Deum nihil cogitando de retributione,& de mercede.

Arguunt I. Quicunque amor verus per nos est super omnia: ergo per nos nullus est amor Dei incipiens,inchoatus, & imperfectus. II. Si amor Dei imperfectus est super omnia, sequitur, quod reconciliat hominem Deo; sed hoc est contra Conc. Trid. sess.6. c.6. & sess. 14. cap.4. ergo &c. III. Si amor Dei,qui dicitur concupiscentiæ, & est super omnia, non sufficeret ad hominis justificationem, sequeretur, quod qui Deum amaret super omnia, ut suum ultimum finem, si moreretur ante Sacramentum perceptum, hic homo deberet a Deo damnari; sed hoc est falsum: ergo &c. IV. Ex Scripturis in amore Dei, ac etiam in contritione de peccatis, requiritur intensio gradus: ergo discrimen inter amorem perfectum & imperfectum consistit in intensione, vel in remissione graduum. Probatur antecedens. Matth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua*. Joelis 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro.* Lucæ 7. *remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Et psalmo 37. Afflictus sum nimis, rugiebam a gemitu cordis mei*. V. Ex majori gravitate peccatorum requiritur major intensio amoris & doloris; unde Cathechismus Rom. part.2. de pœnit. n.46. docet. *Contritionem adeo vehementem, acrem, & incensam esse oportere, ut doloris acerbitas, cum scelerum magnitudine æquari, conferrique possit*. VI.Nequit dolor esse summus appretiative, & remissus intensive: ergo si a nobis requiritur dolor summus appretiative, requiritur etiam dolor summus intensive: ergo semper requiritur intensio gradus. VII. Motivum propriæ Beatitudinis spectat ad spem; sed motivum propriæ beatitudinis importat amorem Dei perfectum: ergo amor Dei ex spe importat amorem Dei perfectum. Probatur minor. Amor Apostoli Pauli, quo cupiebat dissolvi, & esse cum Christo, ex S. Thoma, & ex S. Bonaventura erat amor perfectus, & nihilominus erat amor propriæ Beatitudinis. VIII. Amor Dei castus, purus, & gratuitus, est amor Dei perfectus; sed amor Dei, quo amatur, ut nobis bonus, vel ut est nostra beatitudo, est castus, purus & gratuitus: ergo &c. Minor e Augustini serm. 158. alias 16. de verbis Apostoli. *Unusquisque inspiciat se intus, appendat se, probet se in omnibus factis suis, bonis operibus suis, quæ faciat eum charitate, non expectans retributionem temporalem, sed promissum Dei, faciem Dei. Non enim quidquid Deus tibi promittit, valet aliquid præter ipsum Deum. Omnino me non satiaret Deus, nisi promitteret mihi seipsum Deum*: & in expositione psalmi 72.

Pars mea Deus in ſeculum. Factum eſt cor caſtum, gratis jam amatur Deus, non ab illo petitur aliud præmium. Qui aliud præmium petit a Deo, & propterea vult ſervire Deo, carius facit, quod vult accipere, quam ipſum, a quo vult accipere. Quid ergo nullum præmium Dei? nullum præter ipſum. Præmium Dei ipſe Deus eſt. Hoc amat, hoc diligit: ſi aliud dilexerit, non erit caſtus amor.

Reſpondens ad I. negando conſequentiam; & ratio negationis eſt, quia amor Dei verus, & ſuper omnia, dici poteſt incipiens & imperfectus tribus modis. I. Ratione intenſionis, vel remiſſionis actus; II. Ratione comparationis ad perfectum, ſeu ratione motivi formalis, & ſpecifici. III. Ratione diſtinctionis virtutum, quatenus amor Dei perfectus conſtituit charitatem, quæ major eſt omnium: Amor vero Dei imperfectus conſtituit ſpem, quæ minor eſt charitate. En igitur quomodo poteſt eſſe amor Dei incipiens, inchoatus, & imperfectus, qui ſit verus, & ſuper omnia, & tamen non ſit perfectus. Quod confirmatur auth. S. Th., qui in 2. 2. quæſt. 24. art. 9. etiam in ipſa Charitate diſtinguit gradus, & quidem tres, verbis hiſce: *Incipientium, proficentium, & Perfectorum. Incipientium charitas conſiſtit in receſſu a peccato, & reſiſtentia concupiſcentiis; proficientium vero in virtutum exercitatione, quibus roboratur charitas: Perfectorum denique in ſtudio inhærendi Deo, ac eo fruendi, cum nempe diſſolvi cupiunt, & eſſe cum Chriſto.*

Ad II. dicitur, quod Concilium Tridentinum intelligi debet, ut intelliguntur Patres; qui, ut ait Tournely,
„ nihil aliud exiguntab homine, quam
„ ut Deum ſuper omnia diligat ad gra-
„ tiam reconciliationis obtinendam;
„ quod quidem verum eſt, ſi de amore
„ charitatis intelligatur, ut debet in-
„ telligi; falſum vero, ſi intelligatur de
„ amore quocunque, licet ſit ſuper
„ omnia. „ Et pro hoc probando adducit teſtem Auguſtinum, qui lib. de catechizandis rudibus c. 17. loquens de triplici hominum genere, qui ad fidem veniunt, de tertio hæc ſcribit: *Qui propter beatitudinem ſempiternam & perpetuam requiem, quæ poſt hanc vitam Sanctis futura promittitur, vult fieri Chriſtianus, ut non eat in ignem æternum cum diabolo, ſed in regnum æternum intret cum Chriſto, vere ipſe Chriſtianus eſt; cautus in omni tentatione, ne proſperis rebus corrumpatur, & ne frangatur adverſis; & in abundantia bonorum terrenorum modeſtus & temperans, & in tribulationibus fortis & patiens. Qui etiam proficiendo perveniet ad talem animum, ut plus amet Deum, quam timeat gehennam, ut etiamſi illi dicat Deus, utere deliciis carnalibus ſempiternis, & quantum potes pecca, nec morieris, nec in gehennam mitteris, ſed mecum tantummodo non eris; exhorreſcat, & omnino non peccet, non jam, ut in illud, quod timebat, non incidat, ſed nec illud, quem ſic amat, offendat.* Quibus addit idem
„ Tournely; proponit ibi S. Doctor ho-
„ minem, qui & timore pœnæ, & amo-
„ re proprii ſui commodi, hoc eſt æter-
„ næ beatitudinis Sanctis promiſſæ con-
„ ſequendæ, peccatum fugit, & bonum
„ operatur, cujus conſequenter & ti-
„ mor, & amor eſt ſuper omnia: non
„ tamen ibi hæret, & ſiſtit, ſed profi-
„ ciendo pervenit ad amorem Charita-
„ tis perfectum, quo nempe Deum
„ propter Deum diligit, & eo privari
„ pertimeſcit. Igitur præter amorem
„ illum primum beatitudinis, qui inci-
„ piens, nec tam perfectus eſt, licet
„ ſuper omnia, alium perfectiorem &
„ Charitatis neceſſarium agnoſcit San-
„ ctus Auguſtinus. „

Ad III. dicitur, quod illa eadem incommoda poſſent etiam ſequi in illorum opinione, qui dicunt, eſſentialem perfectionem conſiſtere in gradus intenſione. Ut enim ait Tournely, ſi quis Deum ex Charitate ſuper omnia appretiative ſumma diligere ſupponatur, qui tamen non habet illam gradus intenſionem neceſſariam, ut charitas ſit perfecta, & reconciliet hominem Deo ex ſe; tunc etiam ille talis, ſi in eo ſtatu morte præveniatur, damnabitur. Unde idem Auctor concludit:
„ itaq; metaphyſicæ illæ ſuppoſi-
„ tiones in rebus practicis & moralibus
„ non ita moroſè urgeri debent; atque
„ divino judicio relinquendum, quid fiat
„ de homine in dicta hypotheſi conſti-
„ tuto: ſive Deus nunquam permittat
„ ex infinita ſua miſericordia, homi-
„ nem ſic bene affectum mori ſine vera
„ contritione, & charitate, ſive bonam

,, ejus voluntatem, quamquam imper-
,, fectam acceptet, ſive quocunque alio
,, modo ſaluti illius hominis providcat.

Ad IV. dicitur, quod Scripturæ requirunt intenſionem gradus tum io amore Dei, tum in contritione de peccatis, ut quid optimum, & exoptandum, non vero, ut quid neceſſarium ad eſſentiam amoris perfecti, & contritionis perfectæ. Scripturas adductas explicat citatus Tournely, qui & dicit reſponſionem datam eſſe Vegæ lib. 13. cap. 14.

Ad V. eadem eſt reſponſio, quod ſcilicet a Catechiſmo, & etiam a Patribus indicetur, quid optandum ſit; non vero, quid ſit abſolute neceſſarium. Eſtius in 4. diſt. 16. §. 7. his verbis explicat PP. & Catechiſmum. *Quia ſicut peccata alia aliis graviora ſunt, ita magis de uno, quam de olio pro ratione gravitatis eorum dolere debet Peccator, magis, inquam, appretiative, non intenſivè. Et ſi enim omnia peccata ita ſint deteſtanda, ut nullius rei gratia velit homo aliquod eorum committere, ne quidem od aliud peccatum evitandum, magis tamen ea fugere debet, quibus Deus gravius offenditur: & proinde etiam pro iis commiſſis dicto jam modo, ideſt appretiative, magis dolere. Non autem oportet, ut de iis doleat magis intense, quia ſicut citra culpam poteſt magis intenſe dolere de malis temporalibus, quam de peccato, ita & magis de leviori peccato, quam de graviori, concurrentibus videlicet aliis cauſis, quæ dolorem minoris peccati reddant magis intenſum, ut infamia, turpitudine, damno, & ſimilibus.*

Ad V. Dicit Tournely, Catechiſmi Concilii Tridentini non tantam eſſe authoritatem, ut in rebus ſalva fide controverſis inter Theologos neceſſe ſit ad ſententiam Autorum illius accedere. Unde ſubdit. Et vere multa illi do-
,, cent, quæ bene multis non probantur
,, Theologis: v. g. aquam Calicis Eucha-
,, riſtici prius converti in vinum, quam
,, in ſanguinem Chriſti; admixtionem
,, balſami eſſentialem eſſe in Sacramen-
,, to Confirmationis, & alia hujuſmodi
,, non pauca, in quibus, ſalva, quæ
,, debetur Catechiſmo, reverentia, ab
,, authoribus illius recedunt Scholæ
,, Magiſtri. Non itaque hic pugnandum
,, Scriptorum recentiorum authoritate,
,, ſed Scripturæ, veterum SS. Patrum,
,, & certiſſimis rationum theologica-
,, rum momentis ac præſidiis.

Ad VI. negatur major; & ratio negationis eſt, quia appretiatio objecti non oritur ex illo eodem capite, ex quo oritur actus intenſio. Prima oritor ex præſtantia objecti; ſecunda vero ex vehementi applicatione facultatis erga objectum.

Ad VII. dicitur, quod motivum amoris Pauli, & unionis ipſius cum Chriſto, erat ſumm a Dei Bonitas, & perfectio in ſe ob ſolute conſiderata, non vero beatitudo, qua reddit nos beatos. Vel dicitur, quod erat beatitudo æterna objective ſumpta, hoc eſt Deus ipſe in ſe bonus, qui eſt beatitudinis noſtræ objectum; non vero beatitudo formaliter accepta, ſcilicet poſſeſſio ipſa Dei, quæ nos reddit actu & formaliter beatos.

Ad VIII. & hæc pariter reponit Tournely ,, diſtinguo majorem; Amor Dei
,, caſtus, purus & gratuitus, quo Deus
,, diligitur, quia in ſe bonus, & infini-
,, te perfectus, eſt amor perfectæ Cha-
,, ritatis; concedo; Amor Dei caſtus,
,, quo Deus diligitur, ut nobis bonus, ſeu
,, quatenus eſt noſtra beatitudo, nego; &
,, diſtinguit pariter minorē; atqui Amor
,, Dei, quatenus nobis bonus &c. eſt ca-
,, ſtus, & gratuitus, comparate ad
,, amorem mercenarium, quo Deus di-
,, ligitur propter bona temporalia, con-
,, cedo: comparate ad amorem perfe-
,, ctum Charitatis, iterum diſtinguo;
,, eſt amor caſtus, id eſt bonus, licitus,
,, honeſtus, neceſſarius, & ſupernatu-
,, ralis, concedo; ideſt tam perfectus,
,, ac amor charitatis, nego. Solutio
,, ex jam dictis manifeſta eſt. Ad S. Au-
,, guſtinum dico 1., eum loqui non de
,, actu perfectæ Charitatis, ſed de ho-
,, mine habente charitatem, qui certe
,, intuitu mercedis æternæ operari po-
,, teſt. & debet: neque enim charitas
,, excludit ſpem, imo potius hanc ſem-
,, per includit, cujus actus, ſicut & alia-
,, rum virtutum, imperat, quanquam
,, ipſa Charitas ex proprio ſuo ac for-
,, mali motivo ad mercedem illam non
,, reſpiciat, ſed in una Dei hæreat per-
,, fectione infinita,

DIS-

DISSERTATIO CCCLXXI.

De Contritione perfecta. An reconciliet hominem Deo, etiam extra casum necessitatis, & antequam Sacramentum actu percipiatur? An sit dispositio necessario prærequisita ad percipiendum Sacramentum Pœnitentiæ? Et quid sit Sacramenti votum, quod in Contritione perfecta necessario includi debet?

STatus quæstionis est; an quoties habetur perfecta contritio, toties etiam habeatur reconciliatio hominis cum Deo, etiam antequam Sacramentum percipiatur actu? An vero habeat vim illam reconciliandi hominem Deo in necessitatis articulo, Deo sic ordinante? Igitur quæstio non est de contritione in genere, nec de contritione imperfecta, per quam certum est justitiam homini non conferri; sed de contritione perfecta, quæ scilicet ex charitate procedit, & per quam hominis reconciliatio cum Deo habetur in casibus determinatis. Opiniones primo referimus, Conclusiones deinde firmabimus, atque probabimus.

Primo, Hadrianus, & Cajetanus, voluerunt per contritionem non deleri peccata. Hujus etiam opinionis fuit Balthasar Heredias, Archiepiscopus Calaritanus; ut narrat Cardinalis Pallavicinus lib. 12. Hist. Concil. Trident. c. 10. qui & subdit, contra hanc sententiam paratum jam fuisse in eodem Concilio Tridentino canonem. At, quum respondisset Heredias, quod ejusdem opinionis fuerant Hadrianus, & Caietanus, abstinuit Synodus a proscriptione, & eo vel magis, quia sensum inter Catholicos controversum pati potest.

Secundo, Michael Bajus, Lovaniensis Doctor, docuit quoque, *Charitatem perfectam, quæ est ex corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, in Catechumenis, & Pænitentibus, posse esse sine remissione peccatorum*. Et hac Baij sententiam damnarunt Romani Pontifices S. Pius V. Gregorius XIII. & Urbanus VIII.

Tertio, Estius in 4. dist. 17. §. 2. asserit, contritionem perfectam, Deo ita disponente, non reconciliare hominem Deo ante Sacramentum, nisi in casu necessitatis; scilicet quando urget periculum mortis, aut nulla est opportunitas percipiendi Sacramentum.

Quarto, Alii docent, quod perfecta contritio non tantum in casu necessitatis, sed ordinarie hominem Deo reconciliat antequam Sacramentum actu percipiatur. Sequitur hanc opinionem Tournely de Sacramento Pænitentiæ quæst. 4. ar. 2. & alii.

Dicimus I. perfectam contritionem non tantum in casu necessitatis, sed ordinarie hominem Deo reconciliare, antequam Sacramentum actu percipiatur.

I. Probatur ex Scripturis. Ezechielis 33. *Impietas Impii non nocebit ei in quacunque die conversus fuerit*. Et cap. 18. *Si impius egerit pænitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, omnium ini-*

iniquitatum ejus non recordabor. Lucæ 7. *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum, cui autem minus remittitur, minus diligit*. Et cap. 10. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua. Hoc fac, & vives*. I. Joannis 4. *Omnis qui diligit, ex Deo natus est. Qui non diligit, non novit Deum, quoniam Deus charitas est*, & infra. *Deus charitas est, qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo*. Et cap. 3. *Nos scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus Fratres. Qui non diligit, manet in morte*. I. Petri 4. *Charitas operit multitudinem Peccatorum*. Denique Coloss. 3. *Charitas est vinculum perfectionis*. In omnibus his Scripturæ locis, & in aliis etiam similibus, quæ afferri possent, nulla fit distinctio inter casus necessitatis, & casus ordinarios, & semper charitati & perfectæ contritioni tribuitur vis sanctificandi hominem, & purgandi peccata.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus, S. Pius V. Gregorius XIII. & Urbanus VIII. damnaverunt sequentes Michaelis Baji propositiones, quæ manifeste Conclusioni nostræ opponuntur, scilicet, XXXI. *Charitas perfecta, & sincera, quæ est ex corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, tam in Catechumenis, quam in Pœnitentibus, potest esse sine remissione peccatorum*; XXXII. *Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum*. LXVI. *Homo existens in peccato mortali potest habere veram charitatem*. LXVIII. *Per contritionem etiam cum charitate perfecta, & voto suscipiendi Sacramentum conjuncta, non remittitur crimen extra casum necessitatis, aut martirii, sine actuali susceptione Sacramenti*.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 4. docet: *Et si contritionem hanc, aliquando charitate perfectam esse contigat, hominem que Deo reconciliare, prius quam hoc Sacramentum actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse abscribendam*. Ex quibus habetur, quod contritio perfecta includat charitatem, & tunc reconciliet hominem Deo, antequam actu Sacramentum percipiatur; quod virtus hæc reconciliandi contritioni non competat, si non contineat votum, seu desiderium Sacramenti.

III. Probatur ex Patribus. Chrysostomus lib. 1. ad Theodorum lapsum n. 6. *Hujusmodi est Dei erga homines clementia; nunquam aversatur sinceram pœnitentiam; sed etiam si quis in extremum improbitatis pertigerit, & hinc ad virtutis viam redire voluerit, ipsum suscipit, & amplexatur, nihilque non agit, ut eum in pristinum statum restituat; quodque majoris est clementiæ, & si quis non integram pœnitentiam exhibeat, brevem tamen illam, & ad modicum exhibitam, non abnuit, sed magnam huic mercedem tribuit*. Et hom. 7. 12. 11. ad Timoth. *Sicut ignis ubi silvam occupaverit, omnia purgare consuevit, ita & charitatis fervor, quocunque inciderit, omnia perimit, atque perrumpit. Ubi charitas est, omnia sublata sunt mala*. Augustinus serm. 35. de Proverbiis cap. 12. *Deum non vides, ama, & habes. Quam multa in damnabilibus cupiditatibus amantur, & non habentur? .... Deus nobis de compendio se offert: clamat nobis, amate me, & habebitis me; quia nec potestis amare me, nisi habueritis me*. Et tract. 1. 12. epist. S. Joan. cap. 1. *Ante omnia Confessio, deinde dilectio; quia de charitate quid dictum est? Charitas cooperit multitudinem peccatorum .... Sola ergo charitas extinguit delicta*. Et tract. 5. cap. 3. *Non discernuntur Filii Dei a Filiis Diaboli, nisi charitate. Qui habent charitatem, nati sunt ex Deo; qui non habent, non sunt nati ex Deo*. Et lib. *de natura & gratia* cap. 70. *Inchoata justitia est; charitas provecta provecta justitia est, charitas magna magna justitia est*. Et tract. 9. in Joan. *Quam cum habere cœperit homo, Spiritum Sanctum habebit; quam si non habuerit, sine Spiritu Sancto erit. Et quomodo corpus tuum sine Spiritu, quod est anima tua, si fuerit, mortuum est; sic anima tua sine Spiritu Sancto, idest sine charitate fuerit, mortua deputabitur*. Et lib. *de natura & gratia* cap. 38. *Si in Abel justo Charitas Dei, qua una vere justus est, quicunque justus est, adhuc erat, quo posset & deberet augeri; quidquid minus erat, ex vitio erat. Et cui non minus fit donec ad illam ejus fortitudinem veniatur, ubi tota hominis absorbeatur infirmitas?*

IV.

IV. Probatur ex Scholasticis Theologis. S. Thomas 3. par. q. 70. art. 4. in corp. *Minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ, & vitare omne peccatum mortale, quod committitur in transgressione mandatorum legis: minima enim charitas plus diligit Deum, quam cupiditas millia auri & argenti.* Et secunda secundæ q. 24. art. 5. in corp. *Minima charitas se extendit ad omnia illa, quæ sunt ex charitate diligenda.* Et art. 10. *Peccatum mortale totaliter corrumpit charitatem; & effective, quia omne peccatum mortale contrariatur charitati; & etiam meritorie, quia qui peccando mortaliter aliquid contra charitatem agit, dignus est, ut Deus ei subtrahat charitatem.*

V. Probatur Rationibus I. Omnis aversio a Deo, ut ab ultimo fine, & conversio ad Creaturam, satis est ad peccatum mortale: ergo omnis conversio ad Deum, ut ad finem ultimum, satis est ad recuperandam amicitiam cum Deo. Consequentia sequitur, quia Deus pronior est ad veniam, quam ad vindictam. II. Etiam per Adversarios sufficit in articulo mortis perfecta contritio ad peccatorum remissionem; sed hanc virtutem non habet contritio perfecta propter mortis articulum: ergo habet ex sua propria perfectione. III. Contritio perfecta in lege veteri peccata delebat: ergo etiam in nova. Consequentia sequitur; ut ait Tournely; Non enim eius „ virtus imminuta est, sed solummodo „ novum additum fuit mandatum de „ Sacramentis percipiendis, quibus „ certe infirmitati nostræ occurrere vo„ luit Christus, ut qui perfectam non „ habent contritionem, saltem per im„ perfectam simul cum Sacramento „ veniam peccatorum impetrare pos„ sint, „.

Arguunt I. Lucæ 7. Christus dixit mulieri peccatrici, *remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*; sed non dixit, *remissa sunt peccata*; nec dixit, *quoniam diligit*, sed *quoniam dilexit*; ergo prius dilexit, quam peccatorum veniam consequeretur: ergo potest esse charitas sine peccatorum remissione. II. Augustinus serm. 99. de verbis Evangelii Lucæ 7. alias homil. 23. inter 50. cap. 2. de eadem peccatrice scribit: *accessit ad Dominum immunda, ut rediret munda: accessit ægra, ut rediret sana*: ergo non fuit mundata antequam Christus dixerit: *remittuntur ei peccata multa &c.* III. Paulus etsi charitatem perfectam haberet, debuit tamen baptizari, ut peccatorum veniam consequeretur: quod patet Actor. 22. ubi Ananias ad eundem Paulum dixit; *exurge & baptizare, & ablue peccata tua*: ergo per charitatem perfectam non est consequutus peccatorum veniam. IV. Cornelius Actor 10. vocatur *vir religiosus, ac timens Deum, cum omni domo sua faciens eleemosynas multas*; & versu 22. *vir justus*, & tamen debuit baptizari: ergo quanvis fuisset justus, non est tamen consequutus peccatorum veniam antequam baptizaretur. V. Tridentinum sess. 6. cap. 6. exigit amorem Dei inter dispositiones ad baptismum necessarias: dicit enim: quod baptizandus *Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiat*: ergo ex Concilio Dei amor non reconciliat hominem sine Sacramento. VI. Tridentinum pariter sess. 13. cap. 7 vult, quod nemo, *quanvis sibi videatur contritus, accedere debeat ad Sacram Eucharistiam ante Sacramentalem Confessionem*: ergo non justificatur homo peccator per contritionem perfectam. VII. Augustinus docet, quod Catechumenis non dimittuntur peccata, nisi quando baptizantur: ergo ex Augustino ad peccatorum remissionem requiritur Sacramentum. Probatur antecedens ex Augustini verbis; ait enim tract. 13. in Joan. *Quantumcumque Catechumenus proficiat, adhuc sarcinam iniquitatis portat; non dimittitur, nisi cum venerit ad baptismum.* Et tract. 4. *Omnia peccata super illum sunt, & nisi venerit ad salutarem baptismum, ubi peccata solvuntur, cum omni sua excellentia, non potest intrare in Regnum Cælorum.* Et lib. de unitate Ecclesiæ cap. 22. *Utrumque necessarium est ad regnum Dei adipiscendum, & baptismus, & justitia. Alterum sine altere*, ait lib. de baptismo contra Donat. cap. 11. *parum est. Utrumque perficit æternæ possessionis hæredem.* VIII. Idem Augustinus supponit, quod Catechumenus, qui etiam divina charitate flagrat, non consequatur peccatorum veniam ante baptismum; inquit enim. *Nec ego dubito Catechumenum Catholicum divina charitate fla-*

flagrantem haeretico baptizato antepone-re. Et lib. 2. de peccator. merit. & remiss. cap.26. *Sanctificatio Catechumeni, si non fuerit baptizatus, ei non valet ad intrandum in Regnum Caelorum*. IX. Idem Augustinus epist. 228. alias 180. ad Honoratum, accusat Pastores, qui persecutionis tempore fugiunt, & oves suas sine Sacramentorum ope relinquunt: ergo ex Augustino perfecta contritio sine Sacramento non sufficit ad peccatorum remissionem. X. Nazianzenus orat.40., & Fulgentius in epist. ad Ferrandum, nostrae Conclusioni opponuntur.

Respondemus ad I., mulierem peccatricem habuisse dilectionem priusquam peccatorum remissionem obtinuisset, prioritate quidem naturae, sed non prioritate temporis, quia, ut ajunt, ultima dispositio & forma sunt simul tempore. Christus autem quando dixit: *remittuntur ei peccata multa*, datam veniam confirmavit, sed non veniam primo concessit; sicut quando Marci 5. dixit mulieri iam sanatae: *esto sana a plaga tua*, non sanavit eam verbis hisce, sed declaravit esse sanatā; ita pariter peccata ab illa removit, quando habuit charitatē perfectam, & fuit a Deo interius mundata, & absoluta: at deinde per verba illa *remittuntur ei peccata multa*, voluit absolutionem ejus coram hominibus declarare & confirmare.

Ad II. duplicem adhibet responsionem Tournely; prima est, quod Augustinus loquatur de toto mulieris accessu adaequate sumpto, prout scilicet complectitur propositum veniendi ad Christum, & mulieris progressum, donec Christi praesentia frueretur, & in ejus amore exardesceret; altera est, quod accesserit immunda, quia paulo ante talis erat, & palam habebatur adhuc peccatrix, licet interius a peccatis mundata fuisset.

Ad III. dicitur, quod contritio perfecta, quam quis habet ante Sacramentum, non dispensat a lege percipiendi Sacramentum; unde Paulus merito fuit baptizatus, quanquam fuisset ex perfecta charitate justificatus. Duplex adhibetur ratio; prima est, quia mandatum Christi impleri debet semper, & nos habemus mandatum Christi de baptismo percipiendo; altera est, quia contritio non reconciliat, nisi quatenus includit votum, seu desiderium baptismi, ut docet Tridentinum sess.14. cap.4.

Ad IV. Actorum 10. dicitur expresse, Spiritum Sanctum cecidisse in Cornelium, antequam baptizaretur; necessarius tamen fuit baptismus, & quia, quanvis homo supponatur adeptus justitiam, Sacramentum tamen augmentum gratiae producit; & quia praeter invisibilē sanctitatem animae, homo per baptismum exterius coadunatur societati Fidelium, seu Ecclesiae, quod fit per visibile Sacramentum baptismi; & tandem quia, ut docet Augustinus lib.4. contra Donatistas cap.21., *ne secura esset justitia Catechumeni, dictum est; nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non intrabit in Regnum Caelorum. Rursus ne percepto baptismo secura esset iniquitas baptizatorum, dictum est: nisi abundaverit justitia vestra &c.* Quibus addit Tournely. „. Aberrant igitur, qui „ asserunt, vel inutilem esse Sacra„ mentorum perceptionem iis, qui jam „ ex perfecta charitate sanctificati „ sunt, vel eos sine voto Sacramenti „ fuisse sanctificatos, quem utrunque „ errorem evertit Concilium Tridenti„ num tum sess.13.cap.7. & Can.11.tum „ sess.14. cap.4. „

Ad V. distinguitur consequens: ergo ex Concilio Dei amor imperfectus, seu minus perfectus, qui non est charitas, sed inferior, non reconciliat hominem conceditur: amor perfectus, & verae charitatis, negatur. Distinctio sic explicatur a citato Tournely. „. „ Sessione enim 14.cap.4. citato expres„ se docet, perfectam contritionem „ justificare antequam Sacramentum „ actu percipiatur. In citata igitur ses„ sione sexta cap.6. Concilium loquitur „ da amorę initiali, & imperfecto, „ quanquam se ipsum diserte non ex„ ponat. Eo enim in loco initium qui„ dem amoris exigit Synodus in iis, „ qui se praeparant ad baptismum, sed „ diserte non exponit, nec explicat, „ qualis debeat esse amor ille, an cha„ ritatis, an alius, qui spei dicitur, „ sufficiat. Rem inter Scholasticos con„ troversam definire noluit Concilium, „ unde de industria, amorem illum di„ lectionem simpliciter appellavit, non „ charitatem, imo nec addidit debere „ esse super omnia, sicut antea obser-

vavi-

„ vavimus ex Andrea Vega lib.6. cap. 28. de justificatione. Sub dubio igitur, ac in suspenso relictum est, quid voluerit Concilium, cum exigit a baptizandis, ut *diligere incipiant Deum tanquam fontem totius justitiæ*: an intellexerit justitiam, seu sanctitatem, qua Deus in se Sanctus est, & sub ea præcise formali ratione, qua nos sanctos, & beatos efficit; uno verbo; objectum dilectionis nostræ, nempe Deum, designavit quidem Synodus, sed motivum formale illius non assignavit, verum Scholæ disputationibus controversiam hanc permisit. „. Et Jueninus objectionē hanc sibi facit cum Estio. Concilium Tridentinum non dicit contritionem charitate perfectam *semper* remittere peccatum, antequam Sacramentum actu suscipiatur, sed *aliquando* tantum: *& si* (inquit Sacra Synodus) *contritionem hanc aliquando charitatem perfectam esse contigat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur*; ergo immerito asserit, contritionem perfectam *semper* remittere peccatum, antequam Sacramentum actu percipiatur. Respondet negando antecedens; ratio est, quia Concilium adverbium *aliquando* non conjungit cum his verbis; *hominem Deo reconciliare*, sed cum his aliis; charitate perfectam esse; ita ut sensus sit, contritionem, quam aliquando charitatem perfectam esse contingit, hominem reconciliare, priusquam Sacramentum actu recipiatur „. Post quæ inquirens, quid Concilium Tridentinum intellexerit per contritionem charitate perfectam. Respondet, I. „. Estio visum fuisse, sacram Synodum per contritionem *charitate perfectam* intellexisse omnem dolorem, qui ex motivo charitatis Dei super omnia, licet in gradu remisso, concipitur, hincque conclusit, contritionem perfectam, non *semper* sed *aliquando tantum*, in casu nimirum necessitatis, aut scandali, satis esse ad gratiam cum Sacramenti voto recipiendam. Respondet II. Alios, quibus subscribimus, censere, Concilium Tridentinum per contritionem *charitate perfectam*, non intellexisse omnem dolorem, qui ex motivo charitatis Dei super omnia concipitur, sed eum tantum, qui concipitur ex motivo multum intense, ac valde ferventis charitatis Dei super omnia. Ratio est primo, quia ita Concilium explicatur ab auctoribus Catechismi Romani ad Parochos; *ut hoc concedamus*, inquiunt, *contritione peccata deleri, quis ignorat, eam adeo vehementem, acrem, & incensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine æquari, conferrive possit*. Ratio est secundo, quia actus ex motivo finis secundum speciem perfecti, si in individuo sit actus debilis, ac remissus, non dicitur simpliciter actus perfectus; sic actus, qui habet unum tantum aut alterum gradum charitatis, non dicitur actus perfectus: sic etiam homo, in quo sunt unus, aut duo tantum gradus amoris Dei super omnia, oon dicitur Deum perfecte diligere. Ratio est tertio, quia se habet contritio respectu voluntatis, sicut scientia respectu intellectus; ergo, quemadmodum Intellectus non dicitur sciens perfectus, quando habet scientiam tantum in gradu remisso, ita nec contritio dicitur charitate perfecta, cum concipitur ex remissa, & parum fervente charitate Dei super omnia. „.

Ad VI. dicitur, Tridentinum Præceptum eo potissimū spectare, ut reddat hominē certiorem de suorum peccatorum remissione, quam habet per sacramentalem Confessionem, potius quam per illam, quam habere potest per perfectam contritionem; quia de hac nō potest esse adeo certus & securus ut est per sacramentalem Confessionem. Insuper Tridentini decretum respicit quoque majorem reverentiam, quam Sacratissimæ Eucharistiæ debemus impendere, quia homo, & si contritus, potest semper dubitare an talis sit; quando vero confitetur, licet perfecte non sit contritus, & sit solummodo attritus, per confessionem tamen fit contritus. Denique quum in perfecta contritione contineatur sacramentalis Confessionis votum, semper est melius, ut ipsa Confessio adhibeatur, quando adhiberi potest, & huc respicit Tridentini mandatum.

Ad VII. Augustinus loquitur de Catechumenis, qui vel contemnebant, vel negligebant baptismum, falso putantes,

tes, quod sibi inutilis esset, & sua tantum satis esset probitas, vel sanctitas: non vero loquitur de Catechumenis illis, qui non per contemptum, vel negligentiam, sed per solam necessitatem baptismum non recipiebant. Hoc totum constat ex Augustini verbis tract. 13. in Joannem *Quare oportebat, ut Dominus baptizaretur? quia multi contempturi erant baptismum, eo quod jam majore gratia præditi viderentur, quam viderant alios Fideles. V.G. si jam continenter vivens Catechumenus, contemneret conjugatum, & diceret se meliorem esse, quam sit ille Fidelis. Ille Catechumenus posset dicere in corde suo: quid mihi opus est recipere baptismum, ut hoc habeam, quod iste, quo jam melior sum?*

Ad VIII. Prima Augustini auctoritas explicatur, quod Catechumenus ille anteponendus sit hæretico baptizato, immo & Catholico, qui fictus ad baptismum accessit; quod quidem nec nos negamus, neque a quovis negari potest. Pro secunda auctoritate dicitur, quod Augustinus loquitur de sanctificatione exteriori Catechumeni, quæ consistebat in ceremoniis illis, quibus sanctificabantur, & præparabantur Catechumeni ad baptismum; non vero loquitur de vera sanctificatione interiori, quæ in perfecta contritione consistit.

Ad IX. Objectio proposita urget etiam Adversarios, quia supponit necessitatis casum. Cæterum Augustinus rite reprehendit Pastores, qui persecutionis tempore oves suas derelinquebant, quia tunc temporis magis iisdem necessaria erant Sacramenta, & ob Pastorum absentiam Sacramentis privabantur. Ratio autem potissima est, quia in contritione perfecta semper includitur Pænitentiæ votum, seu desiderium; unde semper quod ipsa haberi potest, omittenda non est; & denique quia homo per ipsam magis in tuto ponitur de sua æterna salute, quam per contritionē solam, quia semper dubitare potest, an ipsam habuerit vel ne, & an illa, quam habuit, fuerit perfecta, vel ne?

Ad X. Non negamus, Nazianzenum, & Fulgentium in alia sententia fuisse ab illa, quam nos hic propugnamus. Attamen dicimus cum aliis nostræ sententiæ Propugnatoribus, quod sicut Nazianzeno, & Fulgentio licuit aliis Doctoribus, & Patribus in hoc non subscribere, ita nec nobis illicitum esse putamus, ab iisdem recedere.

Pro altera Dissertationis parte, multipliciter potest ipsa intelligi; & quidem primo, an aliquis Dei amor sit necessarius in Pænitente, ut debite ad Pænitentiæ Sacramentum accedat? Secundo, an omnis amor Dei super omnia ex se habeat ut hominem sanctificet? Tertio, an Charitas & Contritio perfecta conferat justitiam extra Sacramentum? Quarto demum, an contritio perfecta, quæ confert justitiam ex se, sit dispositio necessaria ad recte percipiendum Pænitentiæ Sacramentum? De primo modo loquemur infra; de secundo & tertio loquuti fuimus in præcedentibus; remanet igitur, ut hæc altera Dissertationis pars de quarto tantum modo intelligatur: Circa quod Theologi non conveniunt, adeoque oportet primitus ipsorum placita recitare.

Primo, Theologi non pauci, qui ante Concilium Tridentinum scripserunt, asserebant, perfectam contritionem esse dispositionem necessariam, & immediatam ad Sacramentum debite percipiendum, ita ut attritio non esset plane sufficiens. Hujus opinionis fuit Magister Sententiarum, quem Theologi nonnulli sequuti sunt, qui & proinde dixerunt, absolutionem sacramentalem esse dumtaxat declaratoriam peccati jam dimissi.

Secundo, alii, qui post Concilium Tridentinum scripserunt, quanvis existimaverint, hominem per contritionem perfectam jam justificatum, absolutionem tamen declaratoriam esse, affirmare non ausi sunt.

Tertio, alii volunt attritionem non esse imediatam dispositionem ad Sacramenti effectum, sed solum mediatam; & ratio ipsorum est; quia Pænitens virtute Sacramenti debet interius mutari, & de attrito fieri contritus: & per hanc contritionem deinde redditur proxime & immediate capax recipiendi Sacramenti effectum, & hoc pacto conciliare putant contritionis perfectæ necessitatem, & Sacramenti efficaciam.

Quarto, alii affirmant, contritionem perfectam, quæ justificat ante Sacramen-

„ mentum, non esse dispositionem ne-
„ cessario prærequisitam ad Sacramen-
„ tum Pænitentiæ debite percipien-
„ dum. „.

Dicimus II. Contritionem perfectam, quæ justificat ante Sacramentum, non esse dispositionem necessario requisitam ad Sacramentum Pænitentiæ debite percipiendum.

I. Probatur Conclusio ex Concilio Tridentino. Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 4. docet: *aliquando contingere, contritionem esse charitate perfectam, & hominem Deo reconciliari, priusquam Sacramentum actu percipiatur*; sed quod contingit aliquando, dici nequit semper & ordinario necessarium: erga contritio perfecta non est dispositio necessaria ad Pænitentiæ Sacramentum rite suscipiendum. Insuper ex iisdem Concilii verbis argui non immerito potest, quod sicut aliquando contingit, quod contritio perfecta ante Sacramentum hominem justificet, ita & multo sæpius accidat, quod contritio minus perfecta simul cum Sacramento justificet hominem: ergo ex mente Concilii deduci non potest, quod ita sit necessaria contritio perfecta ad justificationem Peccatoris, ut aliquando non sufficiat contritio minus perfecta ad justificandum hominem simul cum Sacramento. Denique idem Concilium citato loco docet, *Contritionem imperfectam, seu attritionem, quamvis sine Sacramento Pænitentiæ ad justificationem perducere peccatorem nequeat*, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pænitentiæ impetrandam disponere. Et per hæc quidem satis Concilium declaravit, Contritionem minus perfectam sufficere ad justificationem Peccatoris cum Sacramento: ergo non intellexit Contritionem perfectam esse dispositionem necessario prærequisitam ad Pænitentiæ Sacramentum suscipiendum, ad ejusque efficaciam percipiendam.

II. probatur. Sacramentum Pænitentiæ ex sui institutione non debet supponere peccatum jam dimissum per contritionem perfectam: ergo non habet contritionem perfectam, ut necessariam dispositionem, ut ipsum valide suscipiatur. Probatur antecedens. Sacramentum Pænitentiæ ex se institutum est ad dimittenda peccata: ergo non debet supponere peccatum jam dimissum per contritionem perfectam. Probatur antecedens. Sacramentum Pænitentiæ per se institutum est ad suscitandos homines a morte peccati: ergo ex sua institutione habet, ut peccata dimittat.

III. probatur. Ecclesia accepit a Deo potestatem dimittendi peccata, non vero potestatem declarandi peccata esse remissa; sed si contritio perfecta esset dispositio necessaria ad Pænitentiæ Sacramentum rite suscipiendum, potestas a Christo Ecclesiæ concessa non esset ad remissionem peccatorum, sed tantummodo ad declarationem hujusmodi remissionis; ergo contritio perfecta, quæ Peccatorem justificat ante Sacramentum, non est dispositio necessaria ad Sacramentum. Probatur Minor. Per contritionem perfectam jam supponerentur peccata dimissa: ergo absolutio sacramentalis peccata non remitteret, sed tantum declararet ea esse remissa; ergo potestas Ecclesiæ collata a Christo non esset ad remissionem peccatorum, sed solummodo ad declarationem hujusmodi remissionis, si contritio perfecta esset conditio necessario prærequisita ad Sacramentum Pænitentiæ valide suscipiendum.

Objiciunt I. Salvari potest, quod utraque contritio, imperfecta scilicet, & perfecta, sit dispositio ad Sacramentum Pænitentiæ valide suscipiendum, si dicatur, quod contritio imperfecta disponat remote, contritio autem perfecta disponat proxime: ergo stare potest, quod utraque sit dispositio necessaria, una quidem mediata, altera vero immediata. II. In contritionem perfecta semper includitur Sacramenti votum: ergo vis illius semper ad Sacramentum refunditur: ergo non extenuat, sed coadiuvat potius Sacramenti virtutem. III. Contritio perfecta est pars essentialis Sacramenti: ergo quæcunque vis eidem datur, semper Sacramento adscribitur. IV. Ut Sacramentum Pænitentiæ non reddatur inutile, etiam quando dicitur, quod per contritionem perfectam peccatum remittitur, sufficit si dicatur, quod deinde per Pænitentiæ Sacramentū augetur gratia, & pœna peccatis debita remittitur.

V. Dici etiam potest, quod attritio sit dispositio ad Contritionem, & Contritio sit dispositio ad Sacramentum: ergo nullum sequitur inconveniens, si dicatur, contritionem perfectam esse conditionem necessario requisitam ad Sacramenti Pœnitentiæ valorem. VI. In Contritione perfecta necessario includi debet votum, seu desiderium Sacramenti; sed votum seu desiderium Sacramenti continet virtutem Sacramenti: ergo in contritione perfecta cōtinetur ipsum Sacramentum, ejusque virtus est ipsiusmet Sacramenti virtus.

Respondemus ad I. dispositionem remotam, & proximam, utranque applicari ad contritionem minus perfectam, seu ad attritionem, cum hac tamen differentia, quod ipsa extra Sacramentum disponit remote ad effectum illius, in Sacramento vero disponit proxime. Non est ergo necesse, ut recurramus ad contritionem perfectam, & ipsi tribuamus, quod sit dispositio proxima ad eundem effectum.

Ad II. Contritio perfecta extra Sacramentum justificat Peccatorem, *ex opere operantis*, etiamsi includat Sacramenti votum; Sacramentum vero justificat peccatorem *ex opere operato*, ut ipsummet Tridentinum docet: ergo non est eadem justificatio, quæ habetur ex contritione perfecta, etiam cum Sacramenti voto, & quæ habetur ex ipsomet Sacramento: ergo nequit esse contritio perfecta dispositio proxima, & immediata ad Sacramenti effectum percipiendum.

Ad III. Quanvis contritio perfecta sit pars essentialis Sacramenti, semper tamen justificatio, quæ per Sacramentum habetur, a Tridentino tribuitur verbis formæ, & non contritioni: ergo justificatio, quæ per Sacramentum habetur non est tribuenda soli contritioni, adeoque non est dispositio immediate & proxima ad Sacramenti effectum percipiendum.

Ad IV. dicitur, quod efficacia Sacramenti Pœnitentiæ non consistit in eo tantum, ut augeat gratiam, sed ut primo illam restituat; nec pariter consistit, ut relaxet solam pœnam temporalem, sed etiam æternam, ut suo loco a nobis dictum est.

Ad V. Concilium Tridentinum non docuit, attritionem disponere ad contritionem, sed ad gratiam percipiendam in Sacramento. Cæterum illud, quod comuniter dicitur, Pœnitentem in Sacramento de attrito fieri contritum, intelligitur, quod accedente Sacramento, ad quod proxime disponit attritio, acquirat gratiam sanctificantem, qua accepta, fit perfecta contritio.

Ad VI. dicitur, quod & si in Contritione perfecta contineatur votum seu desiderium Sacramenti, non per hoc tamen fit, quod sit ipsum Sacramentum in re. Ut autem videatur, quid sit hoc votum, seu desiderium Sacramenti, ad tertiam Dissertationis partem accedimus.

Igitur pro tertia Dissertationis parte conveniunt omnes, quod per votum Sacramenti intelligatur desiderium, seu voluntas percipiendi Sacramentum. Distinguunt pariter votum Sacramenti in explicitum, & implicitum; primum importat explicitā rei cognitionem, & expressam ejus obtinendæ voluntatem; alterum vero importat generale & implicitum desiderium, quo homo cupit omnia Dei mandata adimplere. Hoc secundum votum semper in Contritione perfecta includitur, non sic vero primum. Insuper advertere oportet, quod aliud est esse necessarium votum alicujus rei, aliud est esse necessariam rem in voto; quia prius significat esse necessariam voluntatem observandi rem præceptam; aliud vero importat, rem præceptam esse tantæ necessitatis absolute, ut si non possit haberi in re, habeatur saltem in voto. Denique conveniunt omnes, quod votum Sacramenti non agat *ex opere operato*, sicut Sacramentum agit, sed ex opere operantis; & quod gratia, quæ infunditur per votum Sacramenti, proprie non sit gratia sacramentalis.

Dicimus III. Votum, seu desiderium Sacramenti Pœnitentiæ, quod includitur in contritione perfecta, debere esse explicitum.

I. Probatur ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. 6. ubi dicitur, quod ii, qui sunt baptizandi, præparari debent ad obtinendam gratiam justificantem; & præparatio includit propositum inchoandi novam vitam, & servandi divi-

divina mandata. *Denique dum proponunt suscipere baptismum, inchoare novam vitam, & servare divina mandata.* Et sess. 14. cap. 4. *Fuit quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum motus contritionis necessarius; & in homine post baptismum lapso, ita demum præparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divinæ misericordiæ, & voto præstandi reliqua conjunctus sit, quæ ad rite suscipiendum Sacramentum requirunt.* Et infra. *Reconciliationem, quæ per contritionem perfectam obtinetur, non esse adscribendam ipsi contritioni, sine voto Sacramenti, quod in illo includitur.* Ex quibus verbis patet, quod distincta est mentio voti Sacramenti, quod includitur in Contritione: igitur non est intelligenda de voto implicito, & generali, quia aliter Concilium non fecisset expressam mentionem, quam fecit.

II. Probatur his verbis a Tournely, „: „ Votum medii, quod ex ordinatione „ divina necessarium est ad salutem, „ debet esse diversum a voto rei, quæ ex „ præcepto est necessario votũ rei istius „ sed votũ rei istius debet esse saltẽ implicitũ; Sic morti proximus debet implicitum saltẽ habere desiderium Eucharistiæ, & extremæ unctionis, quia „ utrunque Sacramentum ex præcepto „ necessarium est; ergo votum Sacramenti Pænitentiæ, quod est medium „ absolute necessarium ad salutem, debet esse explicitum: alias majoris „ necessitatis non foret votum Baptismi, & Pænitentiæ, quam cujuslibet „ alterius mandati Christi. Ratio est, „ quia cum Sacramentum re perceptum necessarium est necessitate, ut „ vocant, medii, votum, seu desiderium illius, Deo ita indulgente, supplet in casu necessitatis vices Sacramenti: ergo singulari aliqua ratione, „ distincta a desiderio observandi cætera mandata Dei, requiritur votum „ hujus Sacramenti. At non alia est „ singularis ratio magis distincta, nisi „ quod rei, quæ necessaria est medii „ necessitate, desiderium debet esse „ explicitum, non vero rei, quæ necessaria est duntaxat ex precepto; „ ejus proinde votum implicitum sufficit. „

Opponunt I. peccata remitti per Sacramentum Pænitentiæ in voto, non includit obligationem, & conditionem percipiendi Sacramentum: ergo votum illud, seu desiderium non debet esse explicitum. II. Votum ipsum ordinatur ad futurũ Sacramentum, de quo legem habemus; ergo ordinatur ad ipsum ut a lege præceptum: ergo sufficit, quod votum sit de adimplendis illis omnibus, quæ a lege præcipiuntur: ergo sufficit votum implicitum.

Respondemus ad I. quod si sensus sit peccata non dimitti nisi adimpleatur conditio, hoc est, quando Sacramentum percipitur, propositio est falsa; ratio est, quia contritio perfecta statim reconciliat hominem Deo, & non expectat ut impleatur conditio, a qua non dependet. Si vero sit sensus, peccata quidem dimitti, sed cum ordine ad futurum Sacramentum, cujus percipiendi lex data est, & nobis incurrit obligatio, propositio est vera. Ex hoc autem non sequitur, quod votum percipiendi Sacramentum sufficiat si sit implicitum.

Ad II. Affertur hæc comparatio a Suarez *de Pœnitent.* disp. 17. sect. 2. num. 7. quod sicut in emptione alicujus rei, ante totum pretium solutum, rei dominium acquiritur ementi absolute, sed nihilominus cum ordine ad futuram integram solutionem; & proinde quando hæc impletur, licet non acquiratur novum & majus dominium rei, prior tamen contractus in suo ordine completur; ita pariter per contritionem dimittuntur peccata in ordine ad futurum Sacramentum, quasi ad futuram solutionem; quam comparationem a Suarez mutuatur Tournely, qui subdit, „ unde quando postea percipitur Sacramentum, „ completur contractus prior, quantum ex parte nostra oportet, & fieri „ potest. „

DISSERTATIO CCCLXXII.

De Contritione imperfecta, seu Attritione. An Attritio concepta ex timore Gehennæ sit bona, honesta, & laudabilis? An includere debeat aliquem Dei amorem, & qualem? Et quid de hoc Tridentinum Concilium definierit?

Ttritio, quam Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 4. *contritionem imperfectam* vocat, ex eodem Concilio dupliciter concipi potest, ex consideratione nimirum turpitudinis peccati, & ex metu Gehennæ, atque pœnarum. Eandem quoque Concilium præfatum laudat, & utilem esse declarat; & quanvis eam sufficientem esse ad Peccatoris justificationem sine Sacramento Pænitentiæ, non definiat, vult nihilominus disponere ad Dei gratiam in eodem Sacramento recipiendam, vel impetrandam. Et hæc sunt Sacrosancti Concilii citato loco verba. *Docet sancta Synodus illam contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehenna, & pænarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccati excludat, cum spe veniæ; declarat non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, qua Pænitens adjutus, viam sibi ad justitiam parat; & quanvis sine Sacramento pænitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pænitentiæ impetrandam disponit.* Quum ergo Tridentini verba circa attritionis ideam satis clara sint, nescimus quo fundamento moderniores quidam Theologi, & inter hos Jueninus, attritionem explicent per contritionem quidem imperfectam, sed ideo eam imperfectam esse dicunt, quia in gradu remissiori fit, quando perfectam velint, in intensiori gradu esse ponendam. Proinde in ipsorum attritione volunt pro motivo Dei amorem, sed remissum, & in contritione perfecta Dei amorem, sed intensum; quando nos contra in superioribus diximus, dolorem ex amore Dei conceptum, & si in gradu remisso, esse contritionem, non autem attritionem; & quidem contritionem, quam vocavimus minus perfectam, seu imperfectam, & proinde modo attritionem cum Tridentino dicimus imperfectam contritionem. Revera Tridentinum attritionem hanc, seu contritionem imperfectam ex duplici motivo dicit, ex turpitudine scilicet peccati, & ex metu gehennæ, atque pænarum, non autem ex motivo amoris Dei, cujus in præfatis Concilii verbis altum est silentium.

Ex his facile intelligitur, an vera sint, quæ moderniores Scriptores de attritione scribunt, scilicet de ejus nomine in Scholas invecto, de ejus inventione, quam Scholasticis Theologis adscribunt; & de ejus differentia a Contritione perfecta. Horum verba hic recitamus, ut Legentes facile videant, nihil Nos iisdem de placito nostro imputare, sed omni possibili fidelitate eorum mentem adaperire. Igitur Estius in quarto dist. 16. §. 9. hæc docet. „. Attritionis nomen scriptu-

tæ

ræ & Patribus incognitum a Scholæ Doctoribus distinctionis, & doctrinæ causa fuit excogitatum, ad significandum dolorem de peccato, seu pænitentiam quandam imperfectam. Sicut enim in corporalibus attritum dicitur, quod aliquando, nempe forinsecus tantum læsum est, aut comminutum, contritum vero, quod totam intus, & forisfractione in minima resolutum est, ita in spiritualibus attritio ab illis dicta est imperfecta quædam, & aliquo usque tantum progressa pænitentia; contritio vero pænitentia intima & perfecta. Potest autem attritio, seu imperfecta pænitentia pluribus modis intelligi. Uno modo, cum quis peccasse se dolet propter humana ac naturalia quædam pænitentiæ incitamenta; velut propter adjunctam peccato turpitudinem, vel consequentem ex eo infamiam, aut aliud quodcunque damnum, aut supplicium temporale; vel quia quod fecit, contra rationem & honestatem esse intelligit, aut quia videt, se per illud displicere parentibus, amicis, aut viris bonis. Hoc pænitentiæ genus haberi potest ex solis naturæ viribus, & reperitur etiam in Infidelibus. Talis erat pænitentia Antiochi 2. Machab. 9. Alio modo, quando quis dolet de peccato propter metum gehennæ peccatoribus præparatæ, idest pænæ æternæ, ac spiritualis, quam solo fidei lumine illustratus cognoscit. Hic dolor, sicut & gehennæ timor, Dei donum est, nec nisi in Credentibus reperitur. Tertio modo, dum quis dolet de peccato propter Dei offensam, non tamen absoluta, & efficaci voluntate, sed suspensa & optativa tantum; qua nimirum vellet relinquere peccatum, & peccandi affectum, & Deo placere, non tamen relinquit peccatum, neque simpliciter deponit peccandi affectum, nec ea facit, sine quibus Deo non potest placere; cujusmodi imperfecta voluntas vulgo *velleitas* vocari solet, qualem interdum habent usurarii, & concubinarii; nihilominus in statu peccati permanentes. Postremo, dum quis de peccato dolet, quia Deum offendit, & absolute proponit non peccare de cætero, sed id facit imperfecta, remissa, ac debili voluntate. Forsan & alii modi attritionis afferri possent, velut distinguendo propositum emendationis actuale, & virtuale, item proprium, & confusum. Erit enim imperfecta quædam pænitentia, si peccator tantum virtuale, aut tantum confusum propositum habeat de cætero vitandi peccatum. Sed hi modi ad tertium, vel quartum videntur revocandi. ,, . In super Ioannes Morinus in Commentario historico *de Pænitentia* lib. 8. cap. 2. §. 14. scribit. ,, . Verum his difficultalibus omissis, quæ a scopo longius absunt, iis tantum enarrandum immorabimur, quæ in eum recte collimant. Cum igitur apud antiquos illos Scholasticos, Magistro, & ipsius discipulis, ab ipso viva voce edoctis, immediate succedentes, ratum esset, Contritionem justificationis, & gratiæ gratum facientis esse pedissequam, nomen illis excogitandum fuit, quo præparationes ad gratiam gratum facientem suscipiendam notare, & indigitare possent. Hactenus enim Contritione cordis, & compunctione potissimum significatæ fuerant. Certum enim & exploratum erat apud eos, justificationem formalem, licet in instanti fieret, multis tamen præparationibus, & longo tempore opus esse ad formam illam inducendam, aliterque ut fieret, raro contingere. Nomen illud fuit *Attritio*, quo hæc omnia complexi sunt: illo ut jam in scholis vulgato utuntur Alexander Alensis, Guillelmus Parisiensis, & Albertus magnus, & Posteriorum nemo illud præteriit. Nonnulli tamen eodem tempore illud, aut non agnoverunt, aut neglexerunt. Sed Auctorum, qui hos antecesserunt, nullus mihi cognitus attritionem commemoravit, licet easdem cum his quæstiones agitarent. Itaque nomen illud in Scholis vulgari cæpit post annum 1220, centum & paucissimis annis post natam Scholasticam. Sic autem Attritionem inter, & Contritionem distinguebant, ut attritionem dicerent ex fide informe nasci, contritionem ex fide formata: attritionis principium esse timorem servilem, contritionis timorem initialem: attritionis caussas esse auxilia gratiæ, seu gratias gratis datas, Contritionis vero, gratiam gratum facientem. Hinc omnem dolorem de pec-

„ peccato, Deique amorem in non habente gratiam attritioni tribuerunt; in habente gratiam, Contritioni. Atque eo usque devenerunt antiquorum Scholasticorum permulti, qui post tempus adnotatum scripserunt, ut differtissime tanquam ab omnibus concessum assumerent, omnia opera ab auxiliis Spiritus Sancti hominem moventis, & impellentis ante gratiæ gratum facientis influxum procedentia, naturalibus, mortuis, & ingratuitis, ut ipsi loquuntur, esse adnumeranda; sola vero opera habitum gratiæ consequentia, supernaturalibus, vivis, & gratuitis, premiique æternis meritoriis. Vide Albertum *in 4. dist.* 16. *art.* 8. Alexandrum *quarta parte summæ quæst.* 17. *memb.* 5. *art.* 4. S. Bonaventura *in 4. dist.* 17. *art.* 2. *quæst.* 3. S. Thomam *in 4. dist.* 17. *quæst.* 2. *art.* 1. *quæstiunc*: 3. & *dist.* 14. *quæst.* 2. *art.* 3. *quæst.* 1. *Et summæ* 3. *parte*, *quæst.* 89. *lib. arbitrio quæst.* 14. *disp.* 14. *memb.* 1. Nihil illi vivum, meritorium, & supernaturale judicabant, nisi quod esset habituali gratia illitum, & imbutum. Non sane quod opera ante habitum gratiæ Spiritu Sancto movente edita, cum pure naturalibus plane confunderent, sed quod ea gratia habituali affectis comparata in operum naturalium ordinem cogi deberent. Albertus enim isto argumento pressus, naturalia non fieri gratuita, eo confugit, ut dicat, Attritionem esse donum Spiritus sancti, & ideo naturalibus non esse tribuendam. Sed paulo post subjicit, ista se probabiliter disputare, posseque qui aliter senserit, argumenta sua facile solvere. Alii tamen non omnino improbabiliter contrarium colligere videbantur. Nam humanis meritis, & propriæ facultati tribuenda videntur, quæ quis agit ex habitu, non autem simpliciter gratuitis, & Deo, nisi quatenus omnium effectuum caussa est, eo quod in ipso vivimus, & movemur, & sumus; quo sensu omnia ad Deum, ut auctorem suum referuntur; maxime vero quæ secundum habitum gratiæ fiunt, cum gratis & immerentibus hominibus concedatur. Sed hoc non videtur impedire; quin homo proprie auctor dicatur, & naturalis caussa illius effectus, quem ex habitu producit. Immo videtur contrarium efficere, ut homo scilicet excellentius, & perfectius caussa sit, & merito dicatur. Habitus enim non facit, ut operemur, sed ut, cum operari volumus, facile operemur. Scitum est apud omnes Philosophos, habitum esse in nostra potestate, quo uti possumus, cum volumus, sed non facit, ut velimus, immo quiescit, donec voluntas eum pro libito exerceat. Deinde omnis habitus potentiæ alicui insidet, quam excolit, & perficit; ideo habitus nihil aliud est, quam potentia hominis præparata, exculta, & perfecta. Aut nullius rei caussa homo dici potest, aut illius vera caussa est, quam per habitum, ut vult, agit. Habitus igitur quocunque modo homini inhærens, sive a natura, sive a disciplina, sive ab infusione divina, videtur nihil aliud in homine operari, nisi ut homo vere, & perfecte agat, operisque sive interni, sive externi propria & naturalis caussa sit, & legitime, ex omnium hominum loquendi more dicatur „. Ulterius Jueninus in Institutionib. Theologicis parte 8. differt. 5. art. 2. de Contritione imperfecta hæc habet. „ Contritio, quæ Attritio dicitur, duplici de caussa dici potest imperfecta; vel propter imperfectionem motivi, ex quo concipitur, vel propter imperfectionem gradus, qui reperitur in actu, qui ex motivo concipitur. Contritio, quæ aut ex consideratione turpitudinis peccati, aut ex gehennæ metu concipitur, dicitur imperfecta ratione motivi, seu speciei; nam actus humani speciem suam ex motivo, seu fine, desumunt: e contra contritio, quæ ex motivo charitatis Dei super omnia concipitur, dicitur perfecta ratione motivi, seu speciei; neque enim fingi potest motivum perfectius motivo charitatis. Dolor, qui concipitur quidem ex motivo charitatis Dei super omnia, sed in quo pauci sunt charitatis gradus, quippe ob id non multum est intensus, ac fervens, dicitur contritio imperfecta, ratione paucorum graduum charitatis, qui in ea reperiuntur. Itaque utraque contritio, sive quæ concipitur, aut ex consideratione turpitudinis peccati, aut ex gehennæ metu, aut ex motivo charitatis Dei super omnia, sed in gradu remis-

„ remisso, simpliciter, & sine addito „ dicitur imperfecta Contritio. Vide „ argumenta, quibus in superiore pa- „ gina probatum est, & obiter adver- „ te, eam imperfectæ contritionis ideam „ plurimum conferre ad eorum intelli- „ gentiam, quæ subsequentibus para- „ graphis dicentur. „. Præterea, Joannes Baptista Gormaz in tractatu *de Pænitent.* parte 1. disput. 6. *de attritione*. „. Ex dictis tota disputatione præ- „ cedenti clare constat, attritionem „ theologicam esse dolorem animi su- „ pernum detestativum peccati com- „ missi, cum proposito non peccandi „ de cætero; elicitum non quidem ex „ motivo charitatis, sed ex quocun- „ que alio motivo ad illius elicientiam „ sufficienti, & satis approximato. „ Quapropter, quum solus amor ex mo- „ tivo charitatis sit amor Dei super „ omnia, secus autem ex alio inferiori „ motivo; quum nullus actus excedat „ vim sui motivi a quo accipit suam „ efficaciam; ita pariter sola detesta- „ tio ex motivo charitatis erit detesta- „ tio peccati super omnia: secus autem „ detestatio habita ex quocunque alio „ motivo inferiori. Exinde, quum at- „ tritio nunquam possit esse amor Dei, „ aut detestatio peccati appretiative su- „ per omnia, neque poterit unquam „ fieri contritio .... Quinimmo aggre- „ gatum ex puro amore Dei super om- „ nia, & attritione, adhuc non con- „ tineret totum constitutivum perfectæ „ contritionis: quia licet contineret „ formalitatem amoris Dei super om- „ nia, non contineret formalitatem „ detestationis peccati super omnia; ex „ qua utraque formalitate constituitur „ perfecta contritio .... Quando au- „ tem homo eliciens attritionem simul „ elicit amorem Dei super omnia, talis „ amor non est purus amor, sed etiam „ dolor detestativus peccatorum: tunc „ enim quum eliciat contritionem ha- „ bet cognitionem peccati, sine qua „ contritio elici nequit. Repugnat au- „ tem, quod quando homo amat Deum „ super omnia, ut pote volens Deo bo- „ num, quia ipsi bonum, non deteste- „ tur etiam, quod cognoscit esse ma- „ lum Dei, quia ipsi malum ..... His „ præmissis, præcipua hujus disputatio- „ nis difficultas, ex qua ad reliquas quæ- „ stiones dissolvendas facilis erit pro- „ gressus, consistit in attritione concepta „ ex metu gehennæ, pro qua pugnan- „ dum est nobis, partim contra hære- „ ticos, negantes eam esse supernatu- „ ralem, & honestam; & partim con- „ tra aliquot Catholicos, negantes suf- „ ficere ad justificationem cum Sacra „ mento, ut utrumque præstemus, „ fit. „. Denique, ut alios, qui adduci possent, omittamus, Tournely de Sacramento Pænitentiæ quæst. 5. hæc addit. „. Quomodo autem differant „ inter se contritio, & attritio, an spe- „ cie seu natura, an tantum intensio- „ nis gradu & accidentaliter, sicut per- „ fectum ab imperfecto, non consen- „ tiunt Theologi: pendet istud ex varia „ ipsorum sententia circa motivum „ utriusque. Qui veram in utraque cha- „ ritatem exigunt, illas non specie ac „ natura, sed tantum accidentaliter, „ ratione intensionis graduum, differ- „ re: qui vero distinctum specie moti- „ vum, amorem scilicet veræ charita- „ tis in contritione, & amorem spei in „ attritione postulant, ii specie ac na- „ tura contritionem & attritionem di- „ stingui, arbitrantur; atque inde vario „ modo intelligitur decantatum illud „ apud veteres Scholasticos axioma: „ *Pænitens in Sacramento Pænitentiæ fit* „ *de attrito contritus*. Iuxta priorem „ sententiam, cum eadem charitas sive „ extra Sacramentum, sive vi Sacra- „ menti, gradu, & intensione augetur, „ intra eandem speciem attritio fit con- „ tritio: in posteriori vero sententia, „ attritio nunquam potest fieri contri- „ tio, quæ enim natura, & specie dif- „ ferunt, in se invicē converti ac trans- „ mutari non possunt: Pænitens igitur „ de attrito contritus fieri dicitur, vel „ cum amori concupiscentiæ seu spei „ accedit amor benevolentiæ seu chari- „ tatis; vel cum virtute Sacramenti „ infunditur gratia sanctificans, quæ „ habitu, & natura sua vera est, ac per- „ fecta charitas, diffusa in cordibus per „ Spiritum Sanctum.„. Post quæ recitat hic Auctor Tridentini verba, quæ super nos recitavimus; & post ipsa relata adjungit: „ Synodus his verbis, & „ errorem Lutheri perstringit, & attri- „ tionis duplex ordinarium assignat „ motivum, turpitudinem nempe pec- „ cati, & timorem pænarum; tum con- „ ditionis attritionis, & fructum seu „ utilitatem exponit. Conditiones ipsæ „ sunt, ut excludat voluntatem peccan- di,

„ di, adjunctam habeat veniæ spem, „ & sit ex impulsu Spiritus Sancti; effectus vero in eo est, ut Pænitentem „ adjuvet, ipsi viam ad justitiam paret, „ eumque disponat ad gratiam in Sacramento Pænitentiæ impetrandam. „ Ex illis porro duplex dumtaxat motivum attritionis hic expendimus, „ præcipue vero timorem gehennæ ac „ pœnarum, de quo potissimum disputatio movetur; de consideratione „ quippe turpitudinis peccati vix ulla „ difficultas est. Fatentur omnes non „ sufficere eam turpitudinis peccati „ considerationem, ex qua Pænitens „ in opinione hominum quamdam infamiam contrahit; sed eam requiri, „ quæ ad offensam Dei, seu læsam divinam justitiam, ordinem ac respectum includat. Unde Clerus Gallicanus anno 1700. merito proscripsit „ inter alias multas istam propositionem num. 86. *Attritio ex gehennæ metu sufficit etiam sine ulla Dei dilectione, sine ullo ad Deum offensum respectu, quia talis honesta, & supernaturalis est.* *Hæc propositio*, ait Censura, *quatenus a dispositionibus necessariis ad absolutionem excluditur quilibet ad Deum offensum respectus, temeraria est, scandalosa, perniciosa, & in hæresim inducit.* De „ solo igitur timoris motivo in præsenti „ Quæstione controversiam tribus sequentibus Articulis instituemus. Primus erit adversus Novatores Lutheranos & alios, ac spectat naturam „ ipsam timoris, seu contritionis imperfectæ: an mala sit, vitiosa, non „ tantum inutilis, sed etiam noxia, quæ „ hominem magis peccatorem & hypocritam reddat; an vero bona, honesta, laudabilis, & utilis ad salutem? „ Secundus, an Concilium Tridentinum definierit, vel non, amorem Dei „ necessarium esse in attritione, ut hominem disponat ad gratiam in Sacramento impetrandam? Tertius, an, „ & quis requiratur Dei amor in attritione, ut sit dispositio sufficiens ad „ Sacramentum Pænitentiæ cum fructu percipiendum? Veniamus modo ad recitandos errores, illorumque Auctores recensendos, qui attritionem, de qua loquimur, uti malam, fictam, hypocritam, peccaminosam, reprobarunt, atque damnarunt.

I. Martinus Lutherus Sermone de Pænitentia habito anno 1517. ait: Contritio duplici via paratur, primo per discussionem, collectionem, ac detestationem peccatorum, qua quis, ut „ dicunt, recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum gravitatem, damnum, fœditatem, multitudinem, deinde amissionem æternæ beatitudinis, „ ac æternæ damnationis acquisitionem, „ & alia quæ possunt dolorem, & tristitiam excitare, spe satisfaciendi per „ bona opera. Hæc autem contritio „ facit hypocritam, imo magis peccatorem; quia solum timore præcepti, „ & dolore damni id facit, & tales omnes indigne absolvuntur, & communicantur. In Assertionibus, Articulo 6. Contritio, quæ paratur per „ discussionem, collectionem, ac detestationem peccatorum, qua quis „ recogitat annos suos in amaritudine „ animæ suæ, ponderando peccatorum „ gravitatem, fœditatem, multitudinem, amissionem æternæ beatitudinis, & acquisitionem æternæ damnationis; hæc contritio facit hypocritam, imo magis peccatorem. Contra Bullam Antichristi: post quam „ recitavit iisdem verbis hunc Articulum a Leone damnatum, subjungit: „ Meus certe est iste Articulus & christianissimus, quem mihi ab innumerabilibus Papis & Papistis non patiar „ extorqueri.

II. Lutherani omnes Luthero adhæserũt, & errori huic subscripserunt. Ratio autem ipsorum omnium est, ut adverit Juaninus cit. loc. quia volunt hominem justificari per actum fidei, quo credat per Christum sibi peccata dimitti. „ Ratio vero, cur Lutherani in „ eum errorem abierint, petitur ex eo, „ quod doceant hominem justificari per „ actum fidei, quo certo credat sibi per „ Christum remissa esse peccata. „ at „ illi fidei, seu illi persuasioni contrarius est actus, quo inferorum pœnæ timentur, neque enim qui de sua justificatione ac perseverantia usque in finem securus est, potest inferorum „ pœnas timere. „ At aliam originem huic eidem errori tribuit Tounely, scribens „: Asserit Lutherus, qui contritionem ex tali timore conceptam „ contendit, liberam non esse, sed extortam, violentam & coactam, hominemque magis peccatorem, & hypocritam facere; cujus erroris funda-

men-

„ mentum, & quasi radix est, omnem „ humanam actionem, quæ non provenit ex charitate perfecta, habituali, „ & sanctificeante, verum esse peccatum; atque ante illam hominem tanto a gratia comparanda remotiorem „ fieri, quanto magis ad eam se disponere, ac præparare nititur.

III. Michael Bajus, & Cornelius Jansenius, volentes charitatem proprie dictam, non quidem habitualem, sed actualem, esse necessariam ad omnem humanam actionem, ut sit moraliter bona, non verum peccatum; iidem consequenter asserere tenentur, Attritionem ex solo pœnarum metu conceptam esse vitiosam; & saltem esse verum peccatum omissionis, eoipso, quod ex motivo charitatis non fiat, nec ad Deum tamquam ad finem ultimum referatur; quod refert Tournely subdens: Erroris fundamentum est, nullum esse medium „ inter vitiosam cupiditatem, & laudabilem charitatem; & quidquid ab „ homine fit, esse vel a cupiditate, ac „ consequenter malum; vel a charitate, adeoque rectum & honestum. „ Fuse istud prosequitur Jansenius L. 3. „ de statu naturæ lapsæ c. 19. Inde consectarium est, ut doceant, Primo sine „ actuali charitate, ac solo pœnarum „ metu, nunquam excludi interiorem „ peccati voluntatem, saltem implicitam, & conditionatam: Secundo, timorem illum pœnarum invitum, ac „ violentum esse, non liberum: Tertio, timorem pœnæ, & opus ex isto „ timore factum, etiam fide supposita, „ non esse supernaturalem, seu ex gratia Christi, sed ex viribus naturæ. „ Hæc reipsa docet Jansenius L. 5. de „ gratia Christi Salvat: cap. 27. *Impossibile est*, inquit, *ut ille, qui in peccandi* „ *proposito constitutus est, sola pœnæ formidine ita mutet voluntatem, peccatum* „ *que detestetur, ut non peccet*. Ibidem „ cap. 25. & 26. ex professo probat, timorem illum, etiam supposita fide, „ naturalem esse, ex propriis viribus „ naturæ, non vero ex impulsu & gratia Spiritus Sancti. Ibid: cap. 29: probat eum pœnæ timorem invitum esse „ ac violentum, *quo non peccatum, sed* „ *aliud quidpiam fugitur*. Rationem profert cap. 24. *quia nascitur*, inquit, *ex* „ *amore Creaturæ & sui*. Deinde lib. 3. „ de statu naturæ lapsæ cap. 17. *Ineptum* „ *est dicere*, inquit, *illum, qui invitus fecerit præceptum, quod facit, opus moraliter bonum facere*.

IV. Quesnellius, sequens Jansenium, & Bajum, has propositiones evulgavit, quas Clemens undecimus in Constit: *Unigenitus* damnavit; nimirum propositionem vigesimam primam: „. *Timor nonnisi manum cohibet: cor autem tamdiu peccato addicitur, quamdiu* „ *ad amorem justitiæ non ducitur*; Sexagesimam secundam: *Qui a malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud committit* „ *in corde suo, & jam reus est coram Domino*. Sexagesimam: *Si solus supplicii timor animat pænitentiam, quo hæc* „ *est magis violenta, eo magis ducit ad* „ *desperationem*. Eodem, quo Jansenius, „ fundamento nititur; nempe, *non esse* „ *nisi duos amores* (Prop. 44.) *Unde volitiones, & actiones omnes nostræ nascuntur. amorem Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remunerat; & amorem, quo nos ipsos, ac mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus*. Idem prop. 45. 46. „ & 47. cujus postremæ hæc verba sunt. „ *Obedientia legis profluere debet ex fonte, & hic fons est charitas. Quando Dei* „ *amor est illius principium interius, &* „ *Dei gloria ejus finis, tunc purum est* „ *quod apparet exterius: alioquin non est* „ *nisi hypocrisis, aut falsa justitia* Et prop. „ 49. *Ut nullum est peccatum sine amore* „ *nostri, ita nullum est opus bonum sine* „ *amore Dei*.

Dicimus primo, Contritionem imperfectam, seu Attritionem, ex motivo timoris pœnæ æternæ conceptam, esse bonam, esse laudabilem, & esse donum Dei.

I. Probatur ex Scripturis: Exodi 2. *Ut probaret vos venit Dominus, & ut terror illius esset in vobis, & non peccetis*. Deuteronomii 6. *Dominum Deum timebis, & illi soli servies*. Proverbiorum 1. *Timor Domini principium sapientiæ*. Et cap. 14. *Timor Domini fons vitæ, ut declinent a ruina mortis*. Eccli 1. *Corona Sapientiæ timor Domini repentes pacem & salutis fructum . . . . . Utraque autem sunt dona Dei. Radix sapientiæ est timere Dominum . . . Timor Domini expellit peccatum; nam qui sine timore est, non poterit justificari*. Et cap. 2. *Qui timent Dominum, inquirent, quæ beneplacita*

ta sunt ei . . ; . . Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas . . . & patientiam habebunt usque ad inspectionem ejus, dicentes: Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum. En clare David Psal. 118. *Confige timore tuo carnes meas, a judiciis tuis timui*. Isaiæ 33. *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? Quis habitabit ex vobis in ardoribus sempiternis?* Matthei 10. *Nolite simere eos, qui occidunt corpus, animam autem nen possunt occidere; sed potius timete eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam*.

II. Probatur ex Pontificibus Romanis. Gregorius Magnus Homilia 22. in Ezechielem: *Quid est hoc, quod foris concremantur carnes, intus aromata? nisi hoc, quod quotidie videmus, quia duo sunt compunctionis genera. Quia alii adhuc per timorem plangunt: alii vero jam se per amorem in lamentis afficiunt. Multi namque peccatorum suorum memores, dum supplicia æterna pertimescunt, quotidianis se lachrymis affligunt. Plangunt mala, quæ fecerunt, incendunt vitia igne compunctionis, quorum adhuc suggestiones in corde patiuntur*. Innocentius III. ad Psal. primum Pænitentialem. *Pænitentia debet habere tres partes: Contritionem in corde: Confessionem in ore; & Satisfactionem in opere. In Contritione debet habere Pœnitens timorem de pœna, dolorem de culpa, & amorem de gratia*. Leo X. damnavit errorem illum Lutheri, quem diximus supra. Gregorius XIII. Sanctus Pius V., & Urbanus VIII. damnarunt pariter errores Baji, & Jansenii; Clemens XI. damnavit errores Quenellii. Alexander VIII. has propositiones damnavit; nimirum decimam: *Intentio, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum, mere ut cælestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens*. Decimam tertiam; *Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet Beatitudinis operatur*. Et decimam quintam *Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiæ Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis*.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Arausicanum secundum, requirit gratiam Dei, seu inspirationem Spiritus Sancti ad actum Attritionis, de quo loquimur, eliciendum; ergo hic actus est bonus, laudabilis, utilis. Et dem Can. 4. docet: *Si quis, ut a peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendat; non autem ut etiam purgari velimus per sancti Spiritus infusionem, & operationem in nos non fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui Sancto per Salomonem dicenti: præparatur voluntas a Domino, & Apostolo salubriter prædicanti: Deus est, qui operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate*. Et Can. 7. *Si quis per naturæ vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, cogitare, ut expedit, aut eligere, sive salvari; idest evangelizanti prædicationi consentire posse confirmat, absque illuminatione, & inspiratione Spiritus Sancti, qui dat omnibus suavitatem in consentiendo, & credendo veritati, hæretico fallitur Spiritu, non intelligens vocem Dei in Evangelio dicentis: sine me nihil potestis facere; & illud Apostoli: nunquid idonei sumus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*. Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 4. *Illam vero Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ; declarat non solum non facere hominem hyppocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo Pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat. Et quam vis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere Peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Hoc enim timore utiliter concussi Ninivitæ, ad Jonæ prædicationem plenam terroribus, pœnitentiam egerunt, & misericordiam a Domino impetrarunt. Quamobrem falso quidem calumniantur Catholicos Scriptores, quasi tradiderint Sacramentum Pœnitentiæ, absque bono metu suscipientium, gratiam conferre: quod nunquam Ecclesia Dei docuit, nec sensit. Sed, & falso dacent, Contritionem esse extortam, & ceptam, non liberam, & voluntariam*,

In

In eadem sessione Can. 5. *Si quis dixerit, eam contritionem, quæ paratur per discussionem, collectionem, & detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum, & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem: demum illam esse dolorem coactum, & non liberum, ac voluntarium; anathema sit*. Et sess. 6. Can. 8. *Si quis dixerit, gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel a peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores pejores facere: anathema sit*.

IV. Probatur ex Patribus Græcis. Clemens Alexandrinus lib. 2. Stromatum, ante medium: *fides*, inquit, *est prima ad salutem inclinatio, post quam timor, & spes, & Pænitentia*. Et infra: *Qui timorem damnant, ii legem etiam insectantur: quod si legem, clarum est, quod & eum, qui legem tulit*. Sanctus Basilius orat: in Psal. 33. *Timor*, inquit, *Salutaris, qui ad sanctitatem deducit, & animæ divinitus insitus est, qualis existat, si cupis audire, attende: quando forte te ad aliquod peccatum videris paratum, illud horribile mandatum, & Christi judicium cogita*. Sanctus Joannes Chrysostomus in I. libro de compunctione cordis, extremo; *Hoc solum est, quod exposcitur a nobis, ut semper recordemur mala nostra, & ad animam revocemus, & conscientiam gestorum nostrorum habeamus ante oculos, ut pro his supplicemus Deo, ut Gehennam ponamus in conspectibus nostris, & Angelos, qui in die Judicii ubique discurrunt, & congregant de omni orbe terrarum eos, qui tradendi sunt in gehennam ignis, ac suppliciis tradendi &c*. Et ad Populum Antiochenum Homil. 15. *Vides quantum ex timore lucri factum est: nisi bonus esset timor, filiis patres, pædagogos non præponerent, non legislatores Civitatibus ullos magistratus. Quid gehenna gravius? Sed hujus metu nil utilius. Gehennæ namque timor regni nobis affert coronam. Ubi timor est, & levior non est: ubi timor est, pecuniarum amor non vexat: ubi timor est, exstinctus furor est, cupiditas improba correpta, omnis irrationabilis passio exterminata. Et sicut in domo, stante milite semper arma, non latro, non fur, non alius quis talia mala patrantium apparere proprius audebit: sic, & metu animas nostras detinente, illiberalium nulla perturbationum facile nobis subrepit, sed omnes fugiunt, & pelluntur, timoris imperio undique exactæ. Nec hoc solum est, quod ex timore lucramur, verum & aliud hoc multo majus. Non enim improbas tantum nostras expellit passiones, sed & omnem cum multa facilitate virtutem inducit. Ubi timor est, ibi & eleemosinæ studium, & orationis intensio, & lacrymæ ferventes, & continuæ, & gemitus, multam habentes compunctionem. Nihil enim tantum peccata quidem consumit, virtutem vero crescere facit, & germinare, quantum continui timoris natura. Propterea, qui non vivit in timore, recte illum agere, non est facile: sicut vicissim cum timore viventem, est impossibile peccare*.

V. Probatur ex Patribus Latinis. Tertullianus in lib: de Pænitentia: *Si ex Exomologesi*, inquit, *retractus, Gehennam in corde considera, quam tibi exomologesis extinguit: & pœnæ magnitudinem prius imaginare, ut de remedii adeptione non dubites*. Sanctus Cyprianus in sermone de lapsis, cum ad timorem lapsos hortaretur: *Deus*, inquit, *quantum pietate patris indulgens semper & bonus est: tantum judicis majestate timendus est*. Sanctus Pacianus in Parenæsi ad pænitentiam, fere extrema: *Timete*, inquit, *dilectissimè justa judicia, omittite errorem, damnate delicias: properat jam tempus extremum: Tartarus, & gehenna lavatas impiissimus pandunt: post animarum tempestiva supplicia, redivivis quoque corporis pœna servatur &c*. Sanctus Hieronymus in commentario ad caput primum Malachiæ: *Vult*, inquit, *Deus, ut primum ejus filii simus. & bonum voluntate faciamus: si hoc consequi nolumus; ut saltem nos servos habent, a malis per suppliciorum formidinem recedamus, ut de timore servorum ad gratiam filiorum transeamus*. Et in Cap. 2. Micheæ: *Ut qui pondere*, inquit, *vel verecundia non tenentur, agant pænitentiam saltem comminatione pœnarum*. Sanctus Augustinus in Psal. 127. in illud: *Beati omnes, qui timent Domi-*

num. *Ille*, inquit, *timor non dum castus, præsentiam Domini, & pœnas timens, timore facit quidquid boni facit, non timore amittendi bonum illud, sed timore patiendi illud malum: non timet, ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi, sed timet, ne mittatur in gehennam. Bonus est & iste timor, utilis est.* Et tract. 9. in Epist. Joannis: *Simulat*, inquit, *timor, sed noli timere, intrat charitas, quæ sanat quod vulnerat, quomodo medici ferramentum putredinem tollit: opus est ergo, ut intret timor primo, per quem veniat charitas, timor medicamentum, charitas sanitas*. Sanctus Gregorius hom.34. in Evangelio. *Prava mens*, inquit, *si non prius per timorem evertitur, ab assuetis vitiis non emundatur*.

V. Probatur rationibus I. Quod reprimit vitia, & ad virtutes disponit, laudabile est, honestum, ac bonum; sed ita est timor etiam servilis, ergo laudabilis est, honestus, & bonus. Minor est S. Augustini lib. 2. cont. epist. Petiliani cap.83. num.184. *Timor cupiditatem reprimit, saltem intra claustra cogitationis*: & in Psal.127. *Fit consuetudo justitiæ, & incipit amari, durum erat, & dulcescit Deus, & jam incipit homo juste vivere*. II. Quod ad charitatem disponit, non est malum, nec reprehensibile; sed ita est timor etiam servilis: ergo &c. Minor pariter est Augustini epist. 140. ad Honoratum cap. 18. *Timor pellit consuetudinem malorum operum, & servat charitati locum*: & lib. 2. *de adulterinis Conjugiis*. *Timor facit, ut quod erat necessitate cæptum fiat charitate perfectum*. Et tract.9. in epistolam Joannis. *Timor locum præparat charitati; quum autem cæperit charitas habitare, pellitur timor, qui ei præparaverat locum; quantum ille crescit, ille decrescit .... Major charitas, minor timor ...., Si autem nullus timor, non est quo intret charitas*. III. Quod est Spiritus Sancti donum, nequit esse malum, & detestabile; sed ex sententia Scholasticorum plurium, timor servilis est Spiritus Sancti donum: ergo non est malus & detestabilis. Minor docetur ab Alexandro de Ales in tertia parte quæst.76.; a S. Bonaventura in 3. dist. 34. par.2. art.1. quæst.1., qui citant Augustinum, & Gregorium, & timorem hunc inter septem Spiritus Sancti dona adnumerant. IV. Quod est initium Sapientiæ, est bonum, & gratum Deo; sed timor servilis ex Patribus est initium Sapientiæ: ergo &c. Minor est S. Augustini tract.9. in Joannem; Basilii in oratione ad Proverbia, Bedæ in caput 1. Proverbior. Bernardi homil. 23. in Cantica, & epist.9. ad Episcopum Coloniensem. V. Quod laudatur, non solum in Incipientibus, & Proficientibus, sed etiam in Perfectis, est bonum; sed ita est timor servilis ex Augustino in Psal. 68. Concione 1., qui inducit Martyres sic loquentes: *majore timore, minora contemnimus..... quis non bibat tribulationis temporalis poculum, metuens ignem gehennarum?* Ergo &c. Quod idem Augustinus confirmabat lib.8. *Confession*. cap. 11. *Tenebar, & instabas tu Domine in occultis meis severa misericordia, flagella ingeminans timoris & pudoris, ne rursus cessarem, & non adrumperetur id ipsum exiguum, ac tenue, quod remanserat, & revalesceret iterum, & me robustius alligaret*; VI. Idem principium dictat amare, quod est bonum, & timere quod est malum; sed amare quod est bonum reprobari nequit: ergo nec reprobari potest timere quod est malum. Major est doctrina pariter Augustini lib.83. *Quæstionum*, quæst. 33. *Nulli dubium est, nullam aliam esse metuendi causam, nisi id, quod amamus*. VII. Distinguit Augustinus tres timores, & de unoquoque suam profert sententiam; sed timorem servilem nō reprobat, immo laudat, & commendat, ob rationes, quas addit, & nos hic exponimus; ponit nimirum primum timorem, qui est timor malorum temporalium; secundum, qui est timor Gehennæ, & pœnarum æternarum; tertium qui est timor castus; & ait in Psal. 127. *Aliqui propterea tantum timent, ne aliquid mali in terra patiantur, ne illis ægritudo accidat, ne damnum, ne orbitas, ne alicujus amissio chari, ne auxilium, ne damnatio, ne carcer, ne aliqua tribulatio; propterea timent, & tremunt. Adhuc timor iste non est castus. Alii non in hac terra pati timent, sed gehennam timent; unde terruit & Dominus: audistis eum Evangelium legeretur, ubi vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur. Audiant hæc homines, & quia vere futura sunt impiis, timent,*

&

& continent se a peccato, timent quidem, sed non amant justitiam. Cum autem per timorem continent se a peccato, fit consuetudo justitiæ, & incipit, quod durum erat, amari, & dulcescit Deus; & jam incipit homo juste vivere, propterea non quia timet pænas, sed quia amat æternitatem. Exclusus est ergo timor a charitate, sed successit timor castus. Quis est iste timor castus? Secundum quem debemus, fratres mei, intelligere, quod dictum est Psal. 18. *Beati omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in viis ejus.* Insuper explicat timorem castum per comparationem uxoris castæ cum adultera, dicens: *casta timet, ne discedat vir, adultera ne veniat: quid si ambo absentes sunt? Illa ne veniat, ista ne tardet.* Et denique concludit. „ Castus ergo „ timor, fratres mei, hoc habet, quia „ venit de amore; ille autem timor „ nondum castus, præsentiam Domini, & pænas timet; timore facit, „ quicquid boni facit, non timore „ amittendi bonum illud, sed timore „ patiendi illud malum. Non timet, „ ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi, sed timet ne mittatur in gehennam. Bonus est & iste timor; utilis „ est, non quidem permanebit in seculum seculi, sed nondum est iste castus permanens io seculum seculi, „ In quo est castus? Jam iterum aliquid interrogo, quod vosmetipsos „ interrogetis. Si Deus veniens voce „ propria loqueretur nobis, quanquam non taceat loqui per literas „ suas, & diceret homini: peccare „ vis? pecca: fac quicquid delectat: „ quicquid amaveris in terra tuum fiat: „ cui fueris iratus, intereat: quem rapere volueris, rapiatur: quem cædere, „ cædatur: quem damnare, damnetur: „ quem possidere, possideas. Nemo „ tibi resistat, nemo tibi dicat: quid „ facis? nemo: noli facere quod velis: „ nemo quare fecisti? abundent tibi „ omnia ista terrena, quæ concupisti, „ & vive in illis non usque ad tempus, „ sed semper, faciem tantum meam „ nunquam videbis. Fratres mei unde „ ingemuistis, nisi quia jam natus est „ timor castus permanens in seculum „ seculi? Quare percussum est cor vestrum, si diceret Deus, faciem meam „ nunquam videbis? Ecce omni ista „ terrena felicitate, omnibus rebus „ abundabis, circumfluent in te bona „ temporalia, non illa amittes, non „ illa deseres, quid vis amplius? Fleret „ quidem, gemeret timor castus, & „ diceret: *Deus virtutum converte nos, „ & ostende faciem tuam, & salvi erimus.* „ Timor castus exclamaret de Psalmo, „ diceret: *Unam petii a Domino.* Vide „ quomodo audeat timor castus esse, verus timor, timor sincerus. *Unam petii „ a Domino, hanc requiram.* Quid? *Ut „ inhabitē in domo Domini omnibus diebus „ vitæ meæ.*„ VIII. Fuga gehennæ est actus conformis naturæ rationali, ut rationali; sed hic actus habetur per attritionem ex metu gehennæ conceptam: ergo hæc attritio est naturæ rationali, ut rationali, conformis. Probatur major. Gehenna est magnum malum naturæ rationalis, ut rationalis: ergo fuga Gehennæ est actus conformis naturæ rationali, ut rationali. IX. Fugere malum, quod torquet naturam sensitivam, est conforme naturæ, ut sensitivæ: ergo fugere malum quod torquet naturam rationalem, est conforme naturæ, ut rationali. X. Est conforme naturæ, ut rationali, amare salutem, scientiam, & alia bona temporalia, secundum rectam rationem; ergo pariter est conforme naturæ, ut rationali, fugere opposita mala, secundum rectam rationem: ergo multo conformius est fugere, & timere gehennam, quæ est malum omnibus malis majus.

Obstant I. Fur, qui non furatur, eo quia videtur, furti est reus: ergo qui de peccato dolet, & desinit peccare, ex eo solum, quod timeat gehennam; peccati pariter est Reus II. Dolor de peccato ex metu gehennæ potius est dolor de pæna quam de culpa: ergo non est actus bonus, sed vitiosus. III. Pura attritio ex metu gehennæ includit virtualiter hanc conditionalem: *de peccato non dolerem, si nulla ei esset imposita pæna*: ergo hæc attritio non est bona, sed vitiosa. IV. Dolor ex timore mundano non est honestus: ergo neque dolor ex timore servili; sed attritio ex metu gehennæ est ex timore servili: ergo non est honestus. V. Attritio non est actus virtutis: ergo neque est actus honestus. VI. Peccator, qui dolet de peccato propter metum gehennæ, ab Augustino tract. 9. in Joannem comparatur Adulteræ.

quæ

quæ abstinet ab adulterio, quia timet, ne a marito deprehendatur, & puniatur, & quæ nihilominus non deponit animum adulterandi; sed timor hujusce Adulteræ est malus: ergo pariter in peccatore, qui de peccato dolet propter gehennæ metum. VIII. Qui operatur ex metu, non voluntarie operatur: ergo non meritorie. Antecedens patet, quia quæ ex puro metu fiunt, hunc actum includunt: *Nollem hoc facere, nisi mali impendentis metu cogerer*: ergo pariter, qui ex puro metu gehennæ dolet, & proponit non peccare, hunc animum includit: *non dolerem, necnon peccarem, si infernus non esset, vel nisi metus inferni cogeret*; sed hic actus est malus: ergo &c. VIII. Timor gehennæ opponitur charitati, quia a charitate expellitur, ut legitur in 1. epistola Joannis cap. 4. *Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem*: ergo timor nequit esse donum Dei. IX. Qui non vult peccare propter pænã, magis consulit bono proprio, quam Dei honori; adeoqne seipsum præfert Deo; sed hoc est malum: ergo malum quoque est non velle peccare propter pænam. X. Plus timenda est culpa, quam pæna, quia deterius malum est culpa, quam pæna; sed qui dolet de peccato propter timorem pænæ, plus timet pænam, quam culpam: ergo inordinate agit: ergo male agit. XI. Ille est verus dolor, qui succedit amori; sed dolor ex timore gehennæ non includit odium, quod succedat amori: ergo non est verum odium; ergo non est verus dolor. Et ratio argumenti est, quia nemo potest perfecte odio habere aliquid, cujus contrarium prius non dilexerit; amor enim est prior odio, & odium naturaliter nascitur ex amore: igitur non est verum odium peccatorum illud, quod oritur ex timore pænarum, sed illud, quod nascitur ex justitiæ amore. XII. Quodcunque non fit ex corde, fit per simulationem, & per hypocrisim; sed fit ex corde, quod fit per charitatem: ergo quod non fit per charitatem, fit per simulationem, & hypocrisim; sed dolor de peccatis propter timorem gehennæ non fit per charitatem: ergo non fit ex corde ergo fit per simulationem, & per hypocrisim.

Respondemus ad I. negando paritatem; & ratio disparitatis est, quia ideo fur, qui desinit furari, ex eo quod videtur, est peccati reus, quia supponitur, quod hujusmodi fur habeat efficacem intentionem furandi, & solum retineatur ab externa executione furandi, quia alii eum vident; qui quidem, si non viderent, furaretur. Qui vero dolet de peccato propter gehennæ pænam, non retinet amplius voluntatem peccandi, immo potius habet propositum efficax, quantum ex se est, non peccandi de cætero; & ratio est, quia ad fugiendum infernum coram Deo, *qui scrutator est cordium*, non sufficit abstinere ab opere externo, si adsit voluntas illa peccandi: unde attritio, de qua loquimur, est incompossibilis, & cum peccato externo, & cum peccato etiam interno; & proinde excludit omnem voluntatem peccandi.

Ad II. distinguitur antecedens: potius est dolor de pæna, quam de culpa, appretiative, sive præferendo malum pænę malo culpæ, negatur; non appretiative, sed per affectum rectum compossibilem cum actu, quo magis doleat de culpa, quam de pæna, transeat antecedens, & negatur consequentia. Et ratio est, quia hujusmodi actus, non est vitiosus, sed virtuosus.

Ad III. negatur antecedens, quia attritio, quæ excludit omnem voluntatem peccandi, & est compossibilis cum contritione perfecta, cujusmodi est hæc, de qua loquimur, nunquam continere potest illam conditionalem peccandi, si non esset pæna, immo potius illam excludit, ut alias est dictum.

Ad IV. negatur paritas, & ratio disparitatis assignatur a Gormaz dicente, „ quia pro timore mundano intelligi„ tur timor creaturæ, cujus affectu non „ veretur homo offendere Deum, qui „ quidem timor non tollit affectum „ peccandi, sed potius est caussa pec„ cati, adeoque est malus; timor vero „ servilis, quem attritio vera præfert, „ est timor Dei, quem homo timet of„ fendere metu pænæ, quam Deus pec„ catis infligit; qui cum peccato, & affe„ ctu peccandi, incompossibilis est, „ adeoque non est pravus, sed hone„ stus.„.

Ad V. distinguitur antecedens: attritio ex se sola non est actus virtutis, exigentis formalem charitatem, conceditur; non est actus virtutis disponentis ad habendam charitatem, negatur. Ex quo fit, quod ex intrinsecis suis sit conformis naturæ, ut rationali; adeoque sit actus virtutis.

Ad VI. Augustinus comparat Adulteræ peccatores, qui timent peccare propter metum Judicis humani, qui secreta cordis non noscit; non vero peccatores, qui timent peccare, propter metum Judicis divini, qui secreta cordis explorat. Quod ex eo patet, quia Augustinus duplicem agnoscit timorem servilem, unum, qui est bonus, & est timor veræ attritionis, & est quando homo abstinet a peccato, ne incurrat pænam infligendam a Deo, qui secreta cordis videt: & hunc hominem fatetur recte timere, illiusque timorem esse bonum, & excludere omnem voluntatem peccandi; alium vero timorem servilem dicit esse malum, & asserit esse in eo, qui abstinet ab opere externo, ne incurrat pænam ab hominibus; ut ait Gormaz, qui & hæc addit. „ Quum autem propter peccatum internum talem pænam non incurrat, ea de causa retinet affectum pravum internum, & ille timor est malus; sed quid exinde ad rem præsentem? Plane hujusmodi argumentatio non solum contra Augustinum, & contra testimonia Scripturæ, & Conciliorum adducta, militat, verum etiam contra ipsum lumen naturæ; timor nanque efficax pænæ necessario apponit media, quibus pæna vitatur; adeoque carentiam actionum, ob quas pæna incurritur; cum autem vitatio peccati externi sit medium ad non incurrendam pænam infligendam ab homine, secus autem vitatio peccati interni, ea de causa talis servilis mundanus timor solum removet peccata externa, secus autem interna; ad fugiendam vero pænam infligendam a Deo non solum requiritur vitatio peccati externi, sed etiam interni; adeoque talis timor servilis Dei non solum vult vitare peccata externa, sed etiam interna. „.

Ad VII. negatur antecedens, ad cujus probationem distinguitur major: includit actum illum conditionatum, aliquando, omittitur; semper, aut in nostro casu, negatur. Solutio sic explicatur a citato Gormaz. „. Quando intervenit metus libertatem non evertens, potest homo operari, vel contra metum, vel juxta metum: v.g. potest committere peccatum, non obstante metu inferni, & hoc est operari contra metum, vel potest abstinere ratione metus a peccato, & hoc est operari juxta metum. Aliquando vero evenit, ut intercedente metu, velit homo efficaciter id, ad quod inclinat metus; licet habeat volitionem inefficacem oppositam. V.G. quando Mercator projicit merces in mare, propter metum submersionis in tempestate, habet volitionem efficacem projiciendi merces, & inefficacem retinendi, & tunc projectio a voluntate efficaci projiciendi dicitur simpliciter voluntaria; & ab inefficaci opposita dicitur secundum quid involuntaria; adeoque mixta ex voluntario, & involuntario; pariter, qui non obstante metu inferni efficaciter peccat, quavis ratione metus inefficaciter displiceat ei esse in pecca to, elicit peccatū simpliciter voluntarium, & secundum quid involuntarium, ac proinde mixtum ex voluntario, & involuntario. Cæterum si volitio illa inefficax sit absoluta libera, simulque sit actus conditionatus faciendi oppositum, si non esset metus, si illud oppositum sit peccatum, talis volitio re ipsa est formale peccatum. „.

Ad VIII. Distinguitur propositio illa a Tournely: *Charitas mittit foras timorem*, sicut magis perfectum excludit minus perfectum, conceditur; tanquam contrarium excludit contrarium, negatur. In primo sensu visio Dei beata excludit fidem, & spem, sed ei fides & spes non opponuntur, nec contrariantur. In secundo vero sensu, dicitur, quod charitas mittit foras timorem, tanquam contrarium & malum, timorem scilicet mundanum, & serviliter servilem, non vero timorem simpliciter servilem, modo jam pluries explicato.

Ad IX. dicitur, quod ex laudabili timore pænæ potest quis fugere peccatum, & qui ita fugit, non spectat fugam pænæ, ut finem positive ultimum, a quo abstrahit, ut ait Tournely, sed ut finem proximum, qui rectus, ac lauda-

dabilis est. Si autem in pura pœna ultimo positive inhæreret, (*verba sunt ejusdem*), atque ita esset actu animo affectus, ut si posset impune, peccatum committeret, profecto culpandus ille foret, ac inordinate omnino timeret, quanvis inordinatio illa, seu servilitas, non esset timoris vitium, sed hominis timentis; & adducit verba S. Thomæ, quæ hæc sunt in 2. 2. quæst.19. art.4. in corp. *Si enim servilitas esset de ratione timoris servilis, oporteret, quod timor servilis simpliciter esset malus, sicut adulterium simpliciter est malum, quia id, ex quo contrariatur charitati, pertinet ad adulterii speciem; sed prædicta servilitas non pertinet ad speciem timoris servilis, sicut nec informitas ad speciem fidei informis; species enim moralis habitus, vel actus ex objecto accipitur; objectum autem timoris servilis est pœna, cui accidit, quod bonum, cui contrariatur pœna, ametur tanquam finis ultimus; & per consequens pœna timeatur, tanquam principale malum*.

Ad X. negatur minor; & ratio negationis est, quia sicut non bene quis argueret, si diceret: *Servus diligit Dominum propter cibum, quem ab eo expectat*: ergo magis diligit cibum, quam Dominum: ita nec pariter bene inferret dicendo: *Fideles diligunt Deum propter retributionem*: ergo diligunt retributionem magis, quam Deum: eodem prorsus modo nec bene argumentaretur: Pœnitens detestatur culpam propter pœnam: ergo magis detestatur pœnam, quam culpam. Et ratio est ex Sylvio apud Tournely, quia licet pœna sit finis proximus, non tamen excludit finem ultimum, qui est Deus, ad cujus gloriam culpæ detestatio, ac metus pœnæ est referibilis, & quandiu non excluditur ex se, in illum tendit, ac refertur.

Ad XI. dicit Bellarminus, quod adhuc admisso, quod Lutherus assumit, nihil inde sequitur, quam, quod dolor de peccatis ob timorem pœnæ non sit perfectum odium peccatorum. Et hoc a nobis non negatur, quia fatemur plane, perfectum odium peccati esse illud, quod procedit ex amore Dei; & hinc est, quod hoc odium nominamus *contritionem perfectam*; odium vero ex timore pœnæ conceptum dicimus *contritionem imperfectam*, vel attritionem. Subdit ulterius laudatus Cardinalis, quod negandum sit principium illud Lutheri, non posse videlicet aliquod vere perfecteque odio haberi, cujus contrarium prius non diligatur. Hoc enim dicit habere locum in iis rebus, quæ propter se odio habentur; & hæc verba subdit. „ nam si quid alterius „ rei gratia odio habeatur, vere ac per- „ fecte odio haberi poterit, si res illa „ diligatur, cujus causa istud odio habe- „ tur. Hoc modo sæpe cibum suavem „ detestamur, non quod ejus contra- „ rium, idest cibum insuavem diliga- „ mus, sed quia diligimus sanitatem, cui „ cibus ille suavis creditur obfuturus: „ sic igitur peccata verissimo vehemen- „ tissimoque odio prosequi possumus, „ etiamsi contrarias illi virtutes mini- „ me diligamus, quia diligimus felici- „ tatem, a qua peccando nos excludi, „ atque excidere persuasi sumus. Porro „ cohortatio illa Lutheri, ut Pœniten- „ tiam acturus, non in ea damna, quæ „ gignit peccatum, sed in speciem vir- „ tutis oculos mentis intendat, prorsus „ intempestiva est. Qui enim sordibus „ peccatorum assuetus est, non movetur „ ad speciem virtutis, neque fieri po- „ test, ut avaro liberalitas, luxurioso „ castitas, superbo humilitas repente „ placere incipiat, nisi Deus singulari „ miraculo in momento hominem ali- „ quem divinitus illustrare, & immuta- „ re voluerit. At supplicia, quæ Deus „ peccatoribus comminatur, facile pos- „ sunt cujuslibet hominis, quanvis im- „ pii, & nefarii, animum permovere; „ & idcirco ordinarie divina providen- „ tia a timore pœnarum incipere solet, „ cum peccatorem ad Pœnitentiam „ ducit. „.

Ad XII. Idem Bellarminus respondet, quod non sit meritorium vitæ æternæ quodcunque ex charitate non fit; posse tamen esse verum, sincerum, & utile. Et exemplum adducit, quia peccator, qui orat pro remissione peccatorum, & pro charitate a Deo obtinenda, non agit ex charitate, quam nondum accepit, & nihilominus non frustra laborat. Ita pariter, qui peccatum odit, quia ducit ad infernum, vere & serio odit peccatum, sicut vere & serio odit infernum; attamen non per hoc odit peccatum ex charitate. Cæterum Apostolus I. ad Co-

Corinth. 13. non scripsit, omne quod fit sine charitate, esse nihil, esse vanum, esse falsum; insuper sine charitate & fidem, & linguas, & prophetias, & scientiam, & miracula, aut nihil esse, aut vana, & falsa esse; scripsit tamen, hominem, qui illa omnia sine charitate habet, nihil esse, quia non est amicus Dei; nec illa omnia, si absit charitas, illum unquam beatum facient.

Pro altera vero Dissertationis parte, antequam Theologorum sententias afferamus, quæ quidem post Concilium Tridentinum sine fidei præjudicio a suis Auctoribus defenduntur, operæ pretium ducimus Alexandri septimi decretum afferre, quod Natalis Alexander in Theologia dogmatica morali tomo 1. lib. 2. *de Sacram. Pænitent.* art. 3. prop. 6. refert; & hæc sunt ejus verba.,,. Post Synodum Tridentinam Theologi hanc, vel illam partem libere propugnarunt. Denique contentione ea de re in Belgio fervente, & ad Sedem apostolicam relata, summus Pontifex Alexander VII. decreto edito die quinta Maii anni millesimi sexcentesimi sexagesimi septimi, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pæna excommunicationis latæ sententiæ, sanctæ Sedis arbitrio reservatæ, aliisque pænis ejusdem sanctæ Sedis arbitrio taxandis, præcepit cunctis, & singulis Fidelibus, quocunque gradu, & dignitate Episcopali, & majori, immo & cardinalitia fulgentibus, ut si deinceps de materia attritionis scribent, vel libros edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo Pænitentes, aut Scholares, cæterosve erudient, non audeant alicujus theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alterutram sententiam, *sive negantem necessitatē aliqualis dilectionis Dei in præfata attritione ex metu gehennæ conceptа, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem dictæ dilectionis necessitatem, donec ab hac Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum*.,,.

Igitur sensus quæstionis est, utrum in attritione perfecta sit necessarius aliquis amor Dei, & qualis, adhoc ut Pænitens dicatur sufficienter dispositus ad gratiam Sacramenti percipiendam?

Prima sententia est, perfectam contritionem esse necessariam, ad valorem Sacramenti; adeoque necessarium quoque esse amorem Dei super omnia ex vera & perfecta charitate provenientem. Hujus sententiæ dicitur Magister sententiarum, & alii quo que ex veteribus Theologis eundem sequuti sunt; & hanc perfectam contritionem voluerunt Sacramento Pænitentiæ præire debere, ita ut Pænitens Deo sit justificatus antequam a Sacerdote absolvatur.

Secunda sententia est aliorum Theologorum, qui deseruerunt Magistri sententiam in illa parte, qua contendit Magister esse necessariam omnino Contritionem, quæ prius hominem Deo reconciliet, antequam ad Sacramentum Pænitentiæ accedat; retinuerunt tamen necessitatem contritionis ex motivo veræ, ac propriæ charitatis, quæ ex se hominem non justificat, nisi fuerit in certo quodam intensionis gradu, qui soli Deo est cognitus. In sententia horum Theologorum contritio perfecta, & imperfecta non differunt specie, quia non differunt ex diverso motivo, sed differunt tantum ratione intensionis, vel remissionis graduum; ita ut contritio perfecta sit, quæ est intensa, imperfecta vero, quæ est remissa. Et hujus sententiæ est Jueninus, Natalis Alexander, pluresque Sorbonici Doctores.

Tertia sententia est illorum, qui docent sufficere attritionem, qualem Concilium Tridentinum describit, conceptam scilicet vel ex consideratione turpitudinis peccati, vel ex gehennæ ac pænarum metu, si tamen peccandi voluntatem excludat. Et hanc sententiam in præfato decreto Alexander septimus dixit inter Scholasticos esse cōmuniorem. De hac eadem sententia subdit Tournely.,,. inter Theologos, qui sententiam hanc propugnavere, tres sunt maxime conspicui, Concilio Tridentino suppares, quique & ipsi præsentes interfuere, scilicet Melchior Canus, Dominicus Soto, & Andreas Vega, Franciscanus. Soto, & Vega contendunt, attritionem hanc, ut sufficiat debere bona fide existimari esse contritionem: Canus vero etiam cognitam ut simplicem attritionem, tanquam sufficientem admittit: quo vero sensu iidem Theologi fateantur, do-

„ doctrinam hanc nec antiquam esse, „ nec satis tutam, exponemus inferius „ in solutione objectionum .„. Theologorum, qui hanc sententiam defendunt, Elenchum contexuit Gormaz in parte prima *de Pœnitentia* circa finem.

Quarta sententia est Theologorum, qui volunt, attritionem ex solo metu pœnarum, sine ullo Dei amore, saltem inchoato, & initiali, non sufficere, sed requiri aliquem Dei amorem in ea, ut sit dispositio sufficiens ad Sacramentum Pœnitentiæ rite, ac utiliter percipiendum, non eum tamen, qui est veræ charitatis, & hominem justificat ante Sacramentum, sed eum, qui nascitur ex spe. Pro hac sententia melius explicanda adducimus Adversarios, quos habet, & sunt primo illi, qui exigunt propriam & veram charitatem, scilicet amorem Dei propter semetipsum. Secundo illi, qui damnant amorem spei, quo Deus diligitur propter mercedem, & eundem perversum, illicitum, & inordinatum dicunt. Tertio illi, qui hunc ipsum amorem ad charitatem proprie dictam revocant, tanquam secundarium, ac minus principalem illius effectum. Unde ad rem optime observat citatus Tournely .„. unum hic observatio- „ ne dignum maxime arbitror, nempe „ Theologos illos, qui post Concilium „ Tridentinum sententiam attritionis „ vel defendunt, vel impetunt, om- „ nem Dei amorem ab attritione non „ excludere, sed eum solum, qui vere „ ac proprie charitatis est, ac justificat „ hominem ante Sacramentum actu „ perceptum. Et vero non alia ipsis „ mens videtur fuisse, quam ut exclu- „ sa hujus amoris, seu charitatis justi- „ ficantis necessitate, suam Sacramen- „ to vim, & efficaciam servarent, & „ adversus Magistrum, ejusque Disci- „ pulos ostenderent, absolutionem sa- „ cramentalem non tantum declarare „ dimissa, sed etiam vere dimittere „ peccata. Porro etiam exclusa illa „ charitatis justificantis necessitate, non „ ne datur alicui vero Dei amori lo- „ cus, illi scilicet, quo Deus ut nobis „ bonus, seu ut nostra fœlicitas æterna „ in ipso consequenda diligitur? Qua- „ propter cum iidem Theologi asse- „ runt solo pœnarum metu conceptam „ attritionem sufficere, illa exclusiva „ *solo*, non omnem excludunt Dei amo- „ rem, sed illum dumtaxat, qui veræ „ charitatis est, hominemque Deo re- „ conciliat ante Sacramentum re per- „ ceptum .„.

Dicimus II. Contritionem imperfectam, seu attritionem perfectam, includere debere aliquem amorem Dei, saltē inchoatū & initialem; quem quidē amorem Dei esse illum, qui dicitur spei, quo Deus diligitur ut nobis bonus, ut nostra beatitudo, ac finis ultimus; & qui quanvis ad amorem charitatis comparatus sit minus perfectus, in se tamen est castus, est gratuitus, est bonus, & honestus.

Prima Conclusionis pars I. Probatur ex Scripturis. Deuteronomii 4. *Quum quæsieris Dominum Deum tuum, invenies eum; si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ*. Isajæ 55. *Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus*. Joelis 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio & fletu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra*. Matth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua*. I. Joannis cap. 3. *Qui non diligit, manet in morte*. I. Corinth. ult. *Si quis non amat Dominum nostrum Jesum Christum, sit anathema*. Quæ quidem sacrarum Scripturarum testimonia non de perfecta charitate intelligenda sunt in Sacramenti Pœnitentiæ susceptione, sed extra Sacramentum, ut suo loco a nobis dictum, & probatum supponimus; in Sacramenti autem susceptione de imperfecta saltem charitate in Deum intelligenda esse, hoc sufficienter suadere credimus, quia sive extra Sacramentum, sive in Sacramento requiritur aliqua conversio ad Deum, & hæc conversio fieri non potest sine imperfecta saltem charitate erga ipsum.

II. Probatur ex Patribus. Tertullianus lib: de Pœnitentia cap. 3, ubi exigit a Pœnitente, *ut intelligat quid boni sit Deus*, cap. 4. *ut pœniteat errorum, reperta veritate, pœniteat amasse, quæ Deus non amat: quando ne nos quidem ipsi*, inquit, *servulis nostris, ea quibus offendimur, non odisse permittimus. Obsequii enim ratio in similitudine animorum constituta est*. S. Cyprianus tract. *de Lapsis*. ab iis, qui lapsi fuerunt

runt in persecutione, & a Sacerdotibus reconciliari postulabant, exigit, *ut singuli delictum suum confiteantur, & ad Dominum toto corde convertantur, & redeant*. S. Chrysostomus hom. 14. in 2. Corinth. *Cum peccaveris, ingemisce, non quod pœnas daturus sis, nihil enim hoc est, sed quod Dominum tuum offenderis tam benignum, tam te amantem, tam denique saluti tuæ appensum, ut filium quoque suum tua causa tradiderit*. S. Augustinus serm. 7. *de tempore*, ait. *Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati, & amor Dei*. Serm. 278. alias 34. *de diversis* cap. 12. *Omnia præterita conversis dimittuntur. Cæterum hujus vitæ sunt quædam gravia, & mortifera, quæ nisi per vehementissimam molestiam humiliationis cordis, & contritionis spiritus, & tribulationis pœnitentiæ, non relaxantur. Hæc dimittuntur per claves Ecclesiæ*. Alia sunt innumera Patrum testimonia, sed quia non determinant, an sit necessaria contritio in Sacramento, vel extra Sacramentum, ideo omisimus illa, & prææallata tantum recitavimus; quæ rem nostram proprius facere videntur.

III. Probatur Rationibus. I. & quidem prima Conclusionis pars. Sacramenta novæ legis producunt gratiam ex opere operato; sed si non sufficeret attritio in Sacramento Pœnitentiæ, & requireretur contritio, Sacramentum Pœnitentiæ produceret gratiā ex opere operantis: ergo &c. II. Sacrmaentū Pœnitentiæ est Sacramentū mortuorum; Sed Sacramentum mortuorum debet supponere animā mortuam, & ex altera parte si non sufficeret attritio, supponeret animam vivam: ergo sufficit attritio. III. Sacramenta novæ legis sunt efficaciora Sacramentis veteris legis; sed si in Sacramento Pœnitentiæ non sufficeret attritio, nō essent efficaciora Sacramētis veteris legis: ergo ad Sacramentū Pœnitentiæ sufficiens est attritio. Probatur minor. In Sacramentis veteris legis requirebatur necessario contritio: ergo in Sacramentis novæ legis, & per consequens in Pœnitentia, ut eadem sint efficaciora Sacramentis veteris legis, non requiritur in iisdem contritio, sed sufficit attritio. IV. Si perfecta contritio esset necessaria in Sacramentis tam veteris, quam novæ legis, difficilior esset peccatorum remissio in Sacramentis novæ legis, quam veteris: ergo &c. Probatur minor. Ex una parte in utrisque Sacramentis esset necessaria contritio perfecta; ex altera vero parte in Sacramentis novæ lgis requireretur ulterius Confessio omnium peccatorum, quæ non requirebatur in Sacramentis veteris legis: & hoc est onus grave: ergo &c.

Secunda Conclusionis pars probatur Rationibus I. Requiritur in Sacramento Pœnitentiæ aliquis amor Dei, saltem inchoatus & initialis; sed hic non potest esse nisi spei: ergo requiritur amor spei. Probatur major. Si sufficiens esset solus timor pœnarum, hic deberet esse supernaturalis, non naturalis; sed ut sit supernaturalis includit amorem spei: ergo includit amorem inchoatum, & initialem; qui est amor spei. II. Extra Sacramentum justificat amor Dei, qui est charitatis, & ingreditur contritionem perfectam: ergo in Sacramento debet ingredi attritionem amor spei, qui debet constituere contritionem imperfectam. III. Ab amore spei non expellitur timor pœnarum, sed componitur cum illo; ab amore autem Charitatis expellitur timor pœnarum, & non componitur cum illo: ergo ut sit differentia inter amorem charitatis, & amorem spei, non debet in illo habere locum timor pœnarum, & in hoc debet habere locum: ergo si in Sacramento Pœnitentiæ necessarius est timor pœnarum, & sufficiens est sine amore charitatis, non debet dici sufficiens sine amore spei. IV. Amor spei est dispositio ad amorem charitatis: ergo ad hoc ut Pœnitens fiat in Sacramento ex attrito contritus, debet accedere ad Sacramentum cum amore spei, ut deinde in Sacramento acquirat amorem charitatis.

Objiciunt I. Quotiescunque Scripturæ requirunt in Sacrmentis amorem Dei, intelligendæ sunt de amore charitatis; ergo nequeunt intelligi de amore spei. Probatur antecedens. Apostolus I. ad Corinth. 13. dicit: *si linguis hominum loquar, & Angelorum; charitatem autem non habeam ... . . Nihil sum*: ergo Scripturæ loquuntur de amore charitatis proprie dictæ. II. Patres etiam intelligi debent de

de amore perfectæ charitatis : ergo non de amore spei. Probatur antecedens ex Augustino lib. 2. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 9. *Quid est boni cupiditas, nisi charitas?* Et lib. *de gratia Christi* cap. 26. postquam dixit: *ubi non est dilectio, nullum opus bonum imputari, nec recte opus bonum vocari*, statim subdit; *quia omne, quod non est ex fide, peccatum est; & fides per dilectionem operatur. Ac per hoc gratiam Dei, qua charitas Dei diffunditur in cordibus nostris, per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis, sic confiteatur, qui vult veraciter confiteri, ut omnino nihil boni sine illa, quod ad pietatem pertinet, veramque justitiam, fieri posset, non dubitet*. III. In peccato, quod est contra fidem, & spem, necessarius est actus fidei, & spei: ergo pariter in peccato, quod est contra charitatem; sed omne peccatum est contra charitatem: ergo in omni peccato expiando in Sacramento Pænitentiæ necessarius est actus perfectæ charitatis. IV. Theologi, qui docent, sufficere attritionem in Sacramento ex metu pænarum, consulunt pariter mortis tempore necessariam esse contritionem, seu amorem Dei super omnia; & quidem hi sunt, prout enumerantur a Tournely, Dominicus Soto, Melchior Canus, Franciscus Suarez, Martinus Becanus Comitolus, Sanchez &c. V. Requiritur in Sacramento Pænitentiæ conversio ad Deum ex toto corde; sed conversio ad Deum ex toto corde non potest fieri sine charitate: ergo ad Sacramentum Pænitentiæ necessarius est amor charitatis. Probatur minor. In conversione ex toto corde necesse est ut cor anteponat Deum Creaturæ; sed antepouere Deum Creaturæ est amare Deum amore perfectæ charitatis; ergo &c. VI. qui operatur intuitu spei, operatur intuitu mercedis; sed qui operatur intuitu mercedis, non operatur ex motivo veræ & propriæ charitatis; ergo qui operatur intuitu spei non operatur ex motivo propriæ & veræ charitatis. VII. Hic amor spei improbatur a S. Bernardo scribente ad Guigonem, Priorem Cartusiensem, epist. 11. num. 3. per hæc verba, *Qui magis, aut certe solum, diligit suum, convincitur non caste diligere bonum, quod utique propter se diligit, non propter ipsum. Et hic talis non potest obedire Prophetæ, qui ait: Confitemini Domino, quoniam bonus: confitetur quidem, quia fortasse bonus est sibi, non quia bonus est in se*. VIII. Pænitentia, quæ fit ex metu pænarum, & propter spem premii, non est simpliciter voluntaria: ergo non est sufficiens ad producendam gratiam in Sacramento. Antecedens patet, quia est Pænitentia hypothetica, quatenus scilicet peccator ideo dolet de peccatis, quia peccata inducunt inferni pænas, & Paradisi gaudiis privant. X. Amor spei dicitur amor concupiscentiæ; sed amor concupiscentiæ est malus: ergo amor spei non est bonus. X. Moyses, & Paulus renunciabant amori spei: ergo intelligebant amorem spei non esse bonum. Probatur antecedens. Moyses, & Paulus optabant ptivari æterna beatitudine propter salutem Fratrum suorum; ergo renunciabant amori spei.

Respondemus ad I. Scripturas loqui de amore charitatis proprie dictæ, quando intelligendæ sunt de justificatione extra Sacramentum, ad quam certe requiritur amor amicitiæ, & benevolentiæ, qui includitur in perfecta contritione, ut suo loco diximus. At quando loquuntur de justificatione in Sacramento intelligendæ sunt de amore concupiscentiæ, seu spei, ut in nostris Probationibus ex Scriptura desumptis pariter vidimus, & observavimus.

Ad II. Eadem est responsio, quia Patres & commendant amorē charitatis, & commendant amorem spei; & hoc precipue observatur in Augustino, cujus verba desuper allata demonstrant. Cæterum ejusdem Augustini verba, quæ in objectione recitantur, vel intelliguntur de gratia supernaturali, quæ etiam charitatis nomine appellatur; vel accipiuntur de justificatione ex charitate perfecta, quæ fit extra Sacramentum.

Ad III. dicitur, quod disparitas est, quia fides & spes sunt initium & fundamentum justificationis nostræ, unde debent præcedere ipsam, tanquam media, & dispositiones ad gratiam sanctificantem; charitas vero est finis. Et ideo extra Sacramentum necessarius est actus charitatis, quia extra Sacramentum nulla datur causa, quæ

quæ moveat divinam misericordiam, & excitet ad gratiam sanctificantem liberaliter & gratis concedendam, ut docet Tridentinum sess. 6. cap. 8. In Sacramento vero non sic.

Ad IV. dicitur, quod *Dominicus Soto* loquitur de attritione, quæ concipitur ex solo metu pœnarum, sine ullo respectu ad Deum offensum, & hanc sententiam ipse rejicit; unde in 4. dist. 17. q. 2. art. 6. distinguit contritionem ab attritione ex parte objecti, quia contritio, *est dolor de offensa Dei, attritio vero dolor peccati ob timorem inferni, aut aliorum nocumentorum temporalium*; Proinde per ipsum dist. 18. q. 3. art. 2. requiritur *detestatio peccati, quatenus est offensa Dei*. *Canus* pariter par. 2. *de Pænit.* asserit, attritionem efficacem ex timore pœnarum supernaturalium esse idoneam dispositionem ad percipiendam gratiam Baptismi, & Pœnitentiæ. *Suarez* loquitur in sententia aliorum, non in sua. *Comitolus* intelligitur de illa attritione, qua quis detestatur peccatum pure & simpliciter propter metum gehennæ, non quia est offensa Dei. *Becanus* consulit *ad melius esse* ut excitetur Pœnitens ad contritionem, non ad *simpliciter esse*. Demum *Sanchez* convenit cum Suarez & intelligendus est, ut Suarez intelligitur.

Ad V. conceditur propositio, si attritio sit extra Sacramentum; negatur vero, si sit in Sacramento; quia & Deus mutat cor Pœnitentis, & facit ut ipse toto corde ad Deum convertatur, & hoc est quod dicitur, Pœnitentem in Sacramento ex attrito fieri contritum.

Ad VI. conceditur pariter propositio, quando quis operatur intuitu mercedis temporalis, quæ sit a Deo distincta; quando vero operatur intuitu mercedis æternæ, quæ refertur ad nos, tanquam ad finem *qui*, seu ultimum, conceditur; quando ad nos refertur tantum tanquam ad finem *cui*, negatur. Audiatur S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 6. *Amor sui tripliciter se potest habere ad charitatem; uno enim modo contrariatur charitati secundum quod aliquis in amore proprii boni finem constituit; alio vero modo in charitate includitur, secundum quod homo se propter Deum, & in Deo diligit; tertio modo a charitate quidem distinguitur, sed charitati non contrariatur, puta cum aliquis diligit se ipsum, secundum rationem proprii boni; ita tamen, quod in hoc proprio bono non constituat finem. Sicut etiam & ad proximum potest esse aliqua alia specialis dilectio præter dilectionem charitatis, quæ fundatur in Deo, dum proximus diligitur ratione commoditatis, consanguinitatis, vel alicujus alterius conditionis humanæ, quæ tamen referibilis sit ad charitatem.*

Ad VII. Bernardus non approbat amorem spei, qui respicit Deum, tanquam bonorum naturalium datorem, sed approbat amorem spei, qui respicit Deum, ut datorem bonorum supernaturalium. Quod patet ex ejus verbis in serm. 9. in Psalm. 90. num. 8. *Sunt forte nonnulli, qui a Domino obtinere temporalia, seu spiritualia qualibet concupiscunt; sed perfecta charitas solum sitit, quod summum est, tota desiderii vehementia clamans*: quid enim mihi est in Cælo, & a te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum . . . . *Singularis est puritatis, singularis gratiæ, singularis perfectionis, non modo nihil sperare nisi a Deo, sed nihil quærere nisi Deum.*

Ad VIII. Objectio habet locum in involuntario, quod nihil omnino habet de voluntario, non vero in eo, quod plus habet de voluntario, quam de involuntario; nec pariter de eo, quod fit independenter ab omni circumstantia, quæ actum impediret. Quod fit ex metu, quanvis non sit simpliciter voluntarium primo modo, est tamen voluntarium secundo, & tertio modo.

Ad IX. Verum est, quod amor concupiscentiæ carnalis est malus, amor tamen concupiscentiæ spiritualis est bonus, atque laudabilis. Unde Psalm. 83. regius Psaltes dicebat: *quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum; concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.*

Ad X. dicitur, quod Nazianzenus, & Hieronymus intelligunt, Moysen, & Paulum renunciasse vitæ temporali, non autem vitæ æternæ. Chrysostomus vero, & Augustinus illos intelligunt de pio & abbundanti charitatis excessu, & sub conditione, quam impossibilem esse judicabant. Ait enim Augustinus in Quæstionibus ad Exodum cap. 147. *Securus hoc dixit* (Moyses)

ses) *ut e consequentibus ratiocinatio concludatur ; id est , ut quia Deus Moysen non deleret de libro suo , populo peccatum illud remitteret .*

Pro tertia tandem Dissertationis parte, in qua quæritur , qualis fuerit in hac præsenti controversia Sacrosancti Concilii Tridentini mens? Præscire oportet, Theologos in hoc esse divisos; quidam enim volunt, quod Concilium definierit , contritionem ex charitate perfectam esse dispositionem necessariam ad Sacramentum Pœnitentiæ. Alii vero tuentur, Concilium adeo expresse statuisse , attritionem , quæ non vivificat animam, quæque supponitur esse sine amore Dei , sufficere ad absolutionem , ut anathema pronunciaverit contra expresse negantes . Alii vero communius volunt , Concilium nihil definisse adversus sententias Theologorum, qui pugnant, vel pro necessitate contritionis perfectæ, vel pro sufficientia contritionis imperfectæ, ex solo pœnarum metu conceptæ. Et cum his.

Dicimus III. Concilium Tridentinum nihil definisse adversus sententias Theologorum , qui pugnant , vel pro necessitate contritionis perfectæ , vel pro sufficientia contritionis imperfectæ, ex solo pœnarum metu conceptæ.

I. probatur . In quæstionibus theologicis , quæ inter Theologos scholasticos salva fide agitantur , Patres Concilii Tridentini nullum ediderunt decretum , quod aut uni , aut alteri parti vel faveret , vel adversaretur ; sed præsens hæc controversia , de qua agimus , inter Theologos Scholasticos salva fide agitatur : ergo in illa Patres Concilii Tridentini nullum ediderunt decretum , quod aut uni, aut alteri parti , vel faveret , vel adversaretur . Major est Cardinalis Pallavicini lib.4. Hist. Concilii Tridentini cap. 10. *Nec enim collecta fuerat Synodus ad decidendas opiniones , sed ad errores rescindendos.* Et lib. 12. cap. 10. *Quantum ex actis conjicio, Theologorum mens erat , ut error hæreticorum damnaretur, tanquam inhonestum improbantium pœnæ timorem ; non item , ut ferret sententiam de scholastica quæstione , an hujusmodi timor non solum absque contritione animi perfecta (de quo controversia vix fuit , sicut patebit,) sed etiam absque eo quod ullus excitetur amor imperfectus, sufficiat ad remissionem peccatorum . In Patrum Conventu id pauci attigerunt. Aliquod dumtaxat vestigium comperio opinionis negantis necessitatem amoris, in iis , quæ Granatensis disputavit: at vero Joannes Æmilianus, Hispaniensis Sudetanus Antistes , extremum oppositæ sententiæ tenuit ; hoc est opus esse contritione perfecta .*

II. probatur . Si quid in Concilio Tridentino decretum fuisset vel pro una, vel pro alia parte, præsentis hujus controversiæ, Theologi , qui eidem Concilio Tridentino interfuerunt , non abiissent in diversas & contrarias opiniones circa eandem, sed omnes unanimiter decreto in Concilio edito subscripsissent ; atqui Theologi , qui Concilio Tridentino interfuerunt , in varias sententias abjerunt : ergo nullum in Concilio Tridentino circa præsentem controversiam editum fuit decretum . Probatur minor . Fridericus Nausea, Viennensis in Austria Episcopus , in Catechismo , & Franciscus Somnius, Antuerpiensis tractatu 4. de Pænit. cap.6. docuerunt necessitatem inchoatæ charitatis in Pænitentiæ Sacramento : sufficientiam vero attritionis docuerunt Franciscus Victoria , Andreas Vega , Dominicus Soto , Melchior Canus , qui Concilio Tridentino interfuerunt: ergo &c.

III. probatur . Nec poterat , nec debebat Concilium Tridentinum hanc præsentem controversiam per decretum suum dirimere , ac definire , nisi antecedenter de illa fuisset inter Patres disputatum ; sed in historia ejusdem non legimus de hac controversia fuisse inter Patres disputatum , vel aliquo modo tractatum : ergo vere Concilium Tridentinum nihil de hac controversia determinavit, ac definivit . Minor constat & ex testimonio præfati historici Cardinalis, & pariter ex silentio Auctorum, qui pares Concilio Tridentino fuerunt , vel qui eidem interfuerunt .

IV. probatur . Alexander Septimus , ut pacem inter Theologos contraria sentientes in hac controversia firmaret , non edidisset decretum illud, quod edidit anno 1667. die 5. Maii, si in Tridentino editum fuisset decretum , pro altera ex illis parte ; atqui vere Alexander Septimus decretum illud

illud edidit, quod nos retulimus supra, & modo hic denuo recitamos: ergo vere Concilium Tridentinum decretum illud non edidit. Major est certa, quia saltem Alexander Septimus mentionem definitionis tridentinæ in suo decreto fecisset, quam non fecit. Verba autem præfati decreti Alexandrini sunt hæc. *Ne quis audeat alicujus theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alteram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata attritione ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholasticos communitor videtur, sive asserentem dictæ dilectionis necessitatem, donec ab hac Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum.*

Opponunt I. Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 6. requirit inter dispositiones ad Sacramentum Pænitentiæ amorem Dei; scilicet, ut qui *disponuntur ad justitiam, Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiant; ac propterea moveantur adversus peccata per odium aliquod & detestationem:* ergo Concilium requirit amorem Dei. II. sess. 6. cap. 14. idem Concilium requirit *cor contritum & humiliatum*; sed cor contritum esse non potest per solam attritionem: ergo si Concilium requirit contritionem in Sacramento Pænitentiæ, requirit etiam amorem Dei. III. Idem Concilium sess. 14. cap. 4. promisit, *se exactiorem & pleniorem definitionem de Sacramento Pænitentiæ traditurum, in qua demonstratis & convulsis, Spiritus Sancti præsidio, universis erroribus, catholica veritas perspicua & illustris fieret*; sed hæc doctrina esse non poterat, nisi aliquid aliud supra attritionem in Sacramento Pænitentiæ præcipisset: ergo &c. IV. Concilium Tridentinum requirit in Sacramento Pænitentiæ, quod Peccator incipiat diligere Deum *tanquam fontem omnis justitiæ*; sed diligere Deum tanquam fontem omnis justitiæ spectat ad charitatem, non ad spem: ergo de mente Concilii Tridentini in Sacramento Pænitentiæ requiritur amor Charitatis, & non sufficit amor spei V. Ex Concilio Tridentino in Catechumenis adultis, ut gratiam in baptismo recipiant, requiritur inchoata saltem charitas Dei super omnia: ergo pariter in Peccatoribus. Majorem probant ex sess. 6. Can. 3. ubi dicitur: *si quis dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pænitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.* VI. Concilium Tridentinum requirit in Pænitente anteactæ vitæ odium, propositum non peccandi, & contritionem, quæ fuit quovis tempore necessaria; atqui hæc tria includunt charitatem Dei super omnia, saltem inchoatam: ergo &c. Probatur minor. Non potest quis odio habere peccatum, nisi amet bonum, quod illi opponitur; hoc autem est Deus. Insuper non potest quis habere propositum non peccandi, nisi efficaciter statuat, servare omnia Dei mandata; atqui primum Dei mandatum est diligere Deum ex toto corde: ergo &c. Denique contritio, quæ quovis tempore fuit necessaria, est contritio concepta ex motivo veræ & propriæ charitatis; & hoc probatur; quia nec tempore legis naturæ, nec tempore legis mosaycæ quisquam recuperavit justitiam amissam, quin pænituisset eum peccatorum suorum ex motivo veræ & propriæ charitatis.

Respondemus ad I. quod non constat, qualem amorem Concilium exigat in eo, qui se ad justitiam præparat; & quanvis dicat *diligi tanquam fontem omnis justitiæ*, tamen non se explicat, an motivum illius dilectionis sit Deus, quatenus est fons omnis nostræ justitiæ, an quatenus est in se absolute justus. Andreas Vega huic sessioni interfuit, & præfata Concilii verba sic explicat lib. 6. cap. 29. *Synodus non statuit hoc loco, an dilectio Dei, quæ disponit ad justitiam, sit dilectio Dei super omnia. Temperatum prorsus a verbo super omnia, tantumque est definitum dilectione Dei disponi Peccatores ad justitiam.* Insuper nec Theologi conveniunt, an Concilium loquatur de dispositione necessaria ad justitiam habendam in Sacramento, vel extra Sacramentum; unde plures Theologi docent, Concilium intelligendum esse de dispositione necessaria ad justitiam extra Sacramentum. Ulterius Concilium in citatis verbis requirit aliquod odium adversus peccata, non autem exigit odium perfectum, quod est ex charitate perfecta; unde signum

est

est evidens, quod Concilium renuit quæstionem inter Theologos dirimere. Denique definitiones Concilii continentur in Canonibus, non in Capitulis, in quibus exponitur doctrina Ecclesiæ, non definitur; præfata autem verba continentur in capite, & non in canone.

Ad II. dicitur, quod cor contritum intelligitur per contritionem imperfectam, quæ est attritio, & quod deinde per Pœnitentiæ Sacramentum fit cor contritum. Unde subdit citatus Vega lib. 13. cap. 17. *Quamvis hic mentis affectus, quo mentem a peccatis admissis revocamus detestatio peccatorum hoc loco appelletur, tamen despiciendum non est communius in schola contritionis vocabulum. . . . Ea verò ratione communicari hoc detestationis nomine usi videntur (Patres Tridentini) ne attritionem, quæ imperfectius est dolor de peccatis, a partibus Pœnitentiæ viderentur excludere.*

Ad III. dicitur, quod revera nihil aliud Concilium in suis Canonibus præcepit, quod indicet Adversariorum intentum. Legimus quidem in sess. 6. can. 3. *Si quis dixerit sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur: anathema sit*; at citatus Vega lib. 6. cap. 29. inquit: *ex qua definitione colligi non potest, dilectionem Dei supra omnia antecedere justificationis gratiam, sed solum inde colligitur, ad quancumque sufficientem dilectionem opus esse auxilio Spiritus Sancti speciali.* Insuper Concilium Tridentinum Can. 4. definivit *tres actus Pœnitentis, videlicet contritionem, confessionem, & satisfactionem, esse quasi materiã Sacramenti Pœnitentiæ*; sed non explicavit, de qua contritione volebat intelligi.

Ad IV. dicitur, quod non se explicat Concilium, an verba illa *omnis justitiæ* intelligenda sint de justitia Dei, & tunc esset amor charitatis perfectæ; an de justitia nostra, quatenus Deus est fons & causa omnis justitiæ nostræ, & tunc esset amor Charitatis imperfectæ, seu amor spei, ut nuper dictum est.

Ad V. Nec satis se explicat Concilium in laudati Canonis verba; nihil enim prohibet, ut ad opinionem extendantur, quam quisque sequitur, dummodo verificetur, quod homo credat, speret, diligat, ac pœniteat; quæ omnia verificari possunt tam in Contritione perfecta, qui includit amorem charitatis proprie dictæ, quam in charitate imperfecta, quæ includit amorem spei.

Ad VI. Concilium Tridentinum de contritione imperfecta, seu attritione, quatuor docet; quorum primum est, quod hæc attritio non faciat hominem hypocritam, & magis peccatorem, ut insaniendo Lutherus afferebat, sed esse donum Dei; secundum est, quod sit impulsus Spiritus Sancti; tertium est, quod Pœnitens per ipsam sibi præparet viam ad justitiam; quartum, quod quanvis nequeat per se peccatorem perducere ad justificationem, eum tamen disponit ad Dei gratiam in Sacramento recipiendam. His positis, dicimus ad argumentum, quod per attritionem hoc modo explicatam, & ut a nobis pariter intelligitur, satis superque habemus, & peccati odium, & Dei amorem, prout in primo Decalogi præcepto continetur, & contritionem, quæ fuit omni tempore necessaria, contritionem scilicet veram ex amore Dei super omnia, præscindendo an fuerit perfecta, vel imperfecta, prout in nostra hypothesi explicavimus.

DIS-

DISSERTATIO CCCLXXIII.

De Confessione Sacramentali. Quotupliciter in Scripturis Confessionis vox usurpetur? Quotupliciter pariter intelligatur Confessio sacramentalis? Quænam sit ejus essentia? Et an sit eadem ac Exomologesis, apud Veteres Scriptores, præcipue Græcos, commemorata?

OX *Confessionis* idem importat ac *declaratio*, seu *manifestatio* alicujus rei alicui facta; quæ quidem res sit vel secreta, vel incognita; & declaratio, seu manifestatio fit, aut privata, aut publica, aut spontanea, aut coacta. Et hæc eadem vox tripliciter legitur in Scripturis usurpata, nimirum Confessio Fidei, seu Professionis; Confessio laudis, seu gratiarum actionis; & Confessio accusationis.

Primo modo *Confessio Fidei*, seu *Professionis* est illa, qua quis publice acconstanter profitetur aliquam veritatem, maxime quæ spectet ad Dei gloriam, qualis est *Confessio fidei*, vel *Religionis*; unde Christus Dominus Matth. 10. dicebat: *qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo*: & Apostolus ad Romanos 10. *corde creditur ad justitiam, ore autem Confessio fit ad salutem*: ubi pro *Confessione* intelligit Fidei *Professionem*; & antiquitus qui fidem Christi libere profitebantur *Confessores* dicebantur.

Secundo modo accipitur pro laude, seu pro gratiarum actione; & hoc pacto idem est *confiteri Deum* ac *ipsum laudare*; hinc Psalm. 117. *Confitemini Domino, quoniam bonus*. Psalm. 34. *Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo gravi laudabo te*: Matth. 11. *Confiteor tibi Pater, Domine Cæli & terræ; quia abscondisti hæc a Sapientibus & Prudentibus, & revelasti ea Parvulis*. Et Lucæ 10. *Confiteor tibi Pater, Domine Cæli, & Terræ, quod abscondisti hæc a Sapientibus, & Prudentibus, & revelasti ea Parvulis: etiam Pater; quoniam sic placuit ante te*. Unde Estius in 4. dist. 17. §. 4. *Confessio laudis ea est, qua Deum ut summe bonum, summeque laudabilem, ejus beneficia, atque judicia eum gratiorum actione cognoscimus & prædicamus*. Et antea scripserat Augustinus serm. 8. de Gestis Domini, explicans verba illa Christi Domini: *Confiteor tibi Pater &c.* & dicens. *Si Confiteor, Christus dixit, a quo longe est omne peccatum, non solius est confiteri Peccatoris, sed etiam aliquando laudatoris. Confitemur ergo sive laudantes Deum, sive accusantes nosmetipsos. Pia est utraque Confessio, sive cum te reprehendis, qui non es sine peccato, sive cum illum laudas, qui non potest habere peccatum*.

Tertio modo est *Confessio accusationis*, & per eam intelligitur *manifestatio & declaratio peccatorum* facta vel Deo soli, vel Deo, ejusque Ministro. Et de hac dicitur Psal. 31. *Confitebor adversum me injustitiam meam Domino*. Et Matth. 3. *Omnis Regio circa Jordanem exibat, & baptizabantur ab eo in Jordane confitentes peccata sua*. Et 1. Joannis I. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, & justus, ut remittat* nobis

nobis peccata nostra. Jacobi 5. *Confitemini alterutrum peccata vestra*. Et de hac loquebatur Augustinus in Psal. 29. *Confessio gemina est, aut peccati, aut laudis. Quando nobis male est, in tribulationibus confiteamur peccata nostra. Quando bene, in exultatione justitiæ confiteamur laudem Deo. Sine confessione non simus*. Et in Psal. 94. *Confessio quidem duobus modis accipitur in Scripturis. Est Confessio laudis, quæ pertinet ad hominem, est Confessio gementis, quæ ad Pœnitentiam pertinet ejus, qui confitetur. Confitentur enim homines, qui laudant Deum, confitentur cum accusant se, & nihil dignius facit lingua. Vere puto, quod ipsa sint vota, de quibus dicitur in Psalmo, reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea*. Confessio peccatorum Deo facta semper habita est necessaria ad eorundem veniam a Deo impetrandam. At Confessio peccatorum, quæ fit homini, multiplex etiam renunciatur. Et quidem prima, quæ dicitur *civilis*, est, per quam Reus coram Judicibus suum crimen fatetur: secunda, quæ dicitur *satisfactoria*, est, quæ fit ad proximum placandum, & eundem nobis reconciliandum: tertia, quæ est consolatoria, dicitur illa, per quam viro docto, & prudenti peccata nostra aperimus, ut ab eo percipiamus consolationem, consilium, atque remedium, & de hac intelliguntur verba Proverbior. 28. *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur*. Quarta *Legalis*, quæ a lege mosayca præcipiebatur illis, qui erant rei, & mundari volebant; ut legitur Levitici 5. & Numerorũ 5. & ut invenitur apud Morinum lib. 9. de Pænitentia cap. 33. 34. 35. & 36. Ad hanc peccatorum confessionem tenebantur Judæi; & ut pariter legitur apud Huetium lib. 2. Quæstionum Alnectarum cap. 20. Sacerdotes Gentilium, etiam quando initiabantur, hanc confessionem præmittebant; & probat exemplo in Antalcida apud Plutarchum in apophtegmatis: Quinta denique est *Confessio sacramentalis*, de qua nos in præsentiarum tractamus, & quam Hæretici negant, quanvis omnes alias prædictas confiteantur, & admittant. Et usque modo primam, & secundam Dissertationis partem explevimus;

Pro tertia autem, in qua quæritur sacramentalis Confessionis essentia; sic ipsa definitur: *est sacramentalis accusatio peccatorum suorum, quæ post baptismum commissa sunt, facta Sacerdoti a Pœnitente, ad eorum veniam virtute clavium Ecclesiæ obtinendam*. Explicatur definitio; & quidem primo dicitur *accusatio*, hoc est, non *sola declaratio*, non *mera historica narratio*, non *excusatio*, vel *ostentatio*; sed *accusatio*; quia, ut docet Catechismus Romanus *de Pœnitentia* per 2. num. 51. *quod peccata ita commemoranda non sunt, quasi scelera nostra ostendemus, ut ii faciant, qui lætantur, cum male fecerint; aut sic enarranda, ut si rem aliquam gestam otiosis auditoribus delectandi causa exponamus. Verum accusatorio animo ita sunt enumeranda, ut ea etiam in nobis vindicare cupiamus*. Secundo dicitur *sacramentalis accusatio*, quia accusatio hæc dicit ordinem ad Sacramentum Pænitentiæ, cujus est pars essentialis, & quem ordinem non dicunt aliæ Confessiones, quæ non sunt Sacramentales, quanvis sint accusationes. Tertio dicitur *peccatorum suorum*, hoc est, *non aliorum*, sed illorum, qui eadem peccata confitentur, & per hæc peccata intelligitur propria materia Confessionis, ut suo loco explicavimus. Quarto dicitur, *quæ sunt commissa post baptismum*, quia peccata, quæ præcedunt baptismum, per receptionem ipsius, sine ministerio Clavium perfecte condonantur. Quinto dicitur *facta Sacerdoti*, ad denotandum, quod solus Sacerdos sit Sacramenti Pænitentiæ Minister. Sexto dicitur *ad obtinendam peccatorum veniam virtute Clavium Ecclesiæ*, & per hæc verba indicatur Confessionis Sacramentalis finis, ejusque efficacia. Insuper, & distinguitur a Confessionibus, quæ fiunt in Tribunalibus civilibus, & forensibus, in quibus datur Pænitentibus pœna, non venia, unde Catechismus romanus loco citato nu: 52. docet. *Ac per hoc distinguitur a confessione, quæ fit in judicio civili, ac forensi, ubi pœna & supplicium, non culpæ venia constituta est confitentibus*.

Pro ultima tandem dissertationis parte, in qua quæritur, an sit eadem apud Latinos Confessio sacramentalis, ac erat apud Græcos Exomologesis? Hoc, quod nos dicere possumus in

in eo consistit, quod eadem est, ut plurimum apud Scripturas, & antiquos Patres, sed non semper; quia quandoque *Exomologesis* accipitur pro *tota illa actione*. *qua fiebat laboriosa, & publica Pœnitentia*; & quandoque pariter extensa est vox illa *ad Litanias* significandas, ut accidit tempore S. Isidori circa septimum seculum, qui lib. 6. Origin. cap. 19. scripsit. *Inter litanias, & exomologeses hoc differt, quod exomologeses pro sola peccatorum confessione aguntur; Litaniæ vero indicantur propter rogandum Deum, & impetrandū in aliquo misericordiam ejus. Sed nunc jam utrunque vocabulum sub una designatione habetur; nec distat vulgo, utrum Litaniæ, an exomologeses dicantur.*

Verum, ut hæc omnia recto ordine explicemus, primo observandum venit, quod Græci apud Scripturas vocant *exomologesim* actionem illam, quam Latini dicunt *Peccatorum Confessionem*; ut videre est in illo Matth: *Confitentes peccata sua*, quod in græco legitur *exomologesis*; ut pariter fit in illo Joannis I. *Si confiteamur peccata nostra*: & pariter fit in illo Jacobi 5. *Confitemini alii aliis Confessionem*; & in Actis Apostolorum: *Confitentes & annunciantes actus suos*.

Secundo observandum venit, quod pariter Patres Græci confessionis actionem per *exomologesis* vocabulum expressere, ut videre est in S. Epiphanio, qui refert Marci Præstigiatoris crimina; & in S. Irenæo, qui mulierum conversionem memorat, quæ fuerant ab ipso Marco corruptæ, & quæ deinde crimen suum in Ecclesia confessæ fuerant, ut legitur in hæresi 14.

Tertio observandum venit, quod deinde ad Latinos *exomologesis* vox transivit; unde Tertullianus lib: *de Pænit.* cap. 9. cum dixisset; *tantum relevat confessio delictorum, quantum dissimulatio exagerat: confessio enim satisfactionis consilium, dissimulatio contumaciæ*; deinde subdit. *Is actus* (Confessio), *qui magis græco vocabulo exprimitur, & frequentatur, exomologesis est, qua delictum Domino nostro confitemur, non quidem ut ignaro, sed quatenus satisfactio confessione disponitur, confessione pænitentia nascitur, pænitentia Deus mitigatur. Itaque exomologesis prosternendi, & humilificandi hominis disciplina est, conjungens conversionem misericordiæ in illum. De ipso quoque habitu, atque victu mandat, sacco, & cineri incubare, corpus sordibus obscurare, animi mæroribus dejicere, illa, quæ peccavit, tristi tractatione mutare: cæterum pastam, & potum purum nosse, non ventris, scilicet, sed animæ causa; plerumque vero jeiunii preces alere, ingemiscere, lacrymari, & mugire dies noctesque ad Dominum Deum tuum; Presbyteris advolvi, & charis Dei adgeniculari, omnibus fratribus legationes deprecationis suæ injungere. Hæc omnia exomologesis, ut Pænitentiam commendet, ut de periculi timore Dominum honoret, ut in Peccatorem ipsa pronuncians pro Dei indignatione fungatur, & temporali afflictione æterna supplicia, non dico frustretur, sed expugnet.*

Observandum denique est, aliquot etiam fuisse Patres, qui *Exomologesim* intellexerunt pro universa Pænitentiæ actione, scilicet non solum pro Confessione, sed etiam pro satisfactione. Ita fuit Basilius in epist. Canonica cap. 2., ubi per verbum *Exomologesim* explicat hanc sententiam: *non oportet autem usque ad obitum confessionem eorum extendere; sed eam post decennium admittere*; ita pariter Tertullianus, ut in illis, quæ dicta sunt nuper, apparet. Cyprianus lib: de lapsis, ubi ait: *quoniam tamen de hoc vel cogitaverunt, hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter & simpliciter confitentes exomologesim conscientiæ faciant, animi sui pondus exponant, salutarem medelam parvis licet & modicis vulneribus exquirunt*. Et epist. 55. ad Cornelium. *Sublata pænitentia nec ulla exomologesi criminis facta, despectis Episcopis atque calcatis, pax a Presbyteris verbis fallacibus prædicatur*. Et Pacianus in Parænesi ad Pænitentiam, contra Novatianos loquens; *Tertio de his erit sermo, qui confessis bene, apertisque criminibus remedia Pænitentiæ, actusque ipsos exomologesis administrandæ, aut nesciunt, aut recusant*. Quod autem recte scienda sit hæc diversa exomologesis significatio, hanc reddit rationem Jueninus in Commentario dissert. 6. *de Pænitentia* quæst. 5. *de Confess.* nimirum „ ut ex subjecta materia „ occurrentibusque circumstantiis ju- „ dicent Theologi, quandonam autho-rita-

„ ritate Patrum, apud quos frequens „ est exomologesis nomen, uti debeant, „ ut contra Calvinistas Confessionis ne- „ cessitatem adstruant. „.

Tandem pro Dissertationis Coronide, & ad majorem Confessionis sacramentalis essentiæ cognitionem; has alias afferimus ejusdē definitiones, quas Patres, & vetustiores Theologi tradiderunt. S. Augustinus eam definivit. *Confessio est, per quam morbus latens, spe veniæ aperitur*. Quæ definitio habetur ex eius enarratione in Psalm. 66. ad illa verba: *Confiteantur tibi populi Deus*: quæ ita commentatur; *Tuam iniquitatem confitere, gratiam Dei confitere: te accusa: illum glorifica: te reprehende: illum lauda: ut & ipse veniens, inveniat te punitorem tuum, & exhibeat tibi Salvatorem tuum .... Confiteri times Deo, ne confessum damnet? Si non confessus lates, confessus damnaveris? Times confiteri, qui non confitendo esse non potes occultus: damnaberis tacitus, qui posses liberori confessus. Et quia ista confessio non ad supplicium ducit, sequitur, & dicit*, lætentur, & exultent gentes. *Si plangunt ante hominem confessi latrones, lætentur ante Deum confessi fideles: Si homo judicet, exigit a latrone confessionem tortor, & timor, immo aliquando confessionem premit timor, exigit dolor: & ille, qui plangit in tormentis, timet autem occidi confessus: portat tormenta quantum potest, & si victus dolore fuerit, profert ad mortem vocem suam. Nusquam ergo lætus, nusquam exultans: antequam confiteatur, exarat ungula;; cum confessus fuerit, damnatum carnifex ducit: miser ubique. Sed* lætentur, & exultent gentes. *Unde: Per ipsam confessionem. Quare? Quia bonus est, cui confitentur: ad hoc exigit confessionem, ut liberet humilem; ad hoc damnat non confitentem, ut puniat superbum. Ergo tristis esto, antequam confitearis, confessus exulta, iam sanaberis. Conscientia tua saniem collegerat, apostema tumuerat, cruciabat te, requiescere non sinebat. Adhibet medicus fomenta verborum, & aliquando secat, adhibet medicinale ferrum in correptione tribulationis: tu cognosce Medici manum; confitere: exeat in Confessione, & defluat omnis sanies; jam exulta, iam lætare, quod reliquum est facile sanabitur ..... Advocatum misit tibi* (*Deus*). *Propter illum, & per illum confitere: age causam tuam, & defensor esto Pœnitentis, & petitor veniæ confitentis, & judex innocentis*. A S. Gregorio sic pariter definitur: *Confessio est peccatorum detectio, & ruptio vulneris*. Et colligitur ex homilia 40. in Evangelia, ubi ait. *Quid est peccatorum confessio, nisi quædam vulnerum ruptio? Quia peccati virus salubriter aperitur in Confessione, quod pestifere latebat in mente*. Pariter a S. Raymundo lib. 3. tit. *de Pœnitentiis & Remissionibus* §. 3. definitur. *Confessio est coram Sacerdote legitima peccatorum declaratio*. Et denique ab Alberto Magno in 4. sententiar. dist. 16., & ab antiquioribus Theologis. *Confessio, est sacramentalis delinquentis accusatio ex erubescientia, & per claves Ecclesiæ satisfactoria, obligans ad peragendam Pœnitentiam iniunctam*.

DIS-

DISSERTATIO CCCLXXIV.

De Confessione Sacramentali. De erroribus contra eandem, & de illorum Auctoribus. De Scriptoribus pro eadem, qui quovis seculo floruerunt?

Rimo, apud Coccium in Thesauro catholico Tomo 2. lib. 7. *de Pœnitentia* ar. 3. qui enumerat Catalogũ Hæreticorum, qui peccatorum coram Sacerdote confessionem improbarunt, ponuntur primo loco *Montanistæ*, de quibus dicit, quod *erubescebant confiteri peccata*; & testem perhibet Hieronymum epist. 54. ad Marcellam. Coccium sequitur Bellarminus, qui lib. 3. *de Pœnitent.* cap. 3. scribit. *Primi, qui confessionem sustulerunt, veteres illi hæretici censendi sunt, qui potestatem absolvendi sustulerunt, Montanistæ videlicet, & Novatiani: neque enim ulla necessitas Confessionis est, si nulla sequitur absolutio*. Aliter autem putat Juenimus in Cōmentario dissert. 6: *de Pœnit.* q. 5. *de Confessione* cap. 1. art. 1., volens, quod quamvis Montanistæ dixerint, quædam peccata esse irremissibilia ab Ecclesia, alia autem minora volebant posse ab Ecclesia remitti, & de his Confessionem non improbabant. Addit, quod Confessionem pariter admittebant illorum peccatorum, quæ negabant posse ab Ecclesia remitti, & testem adducit Ambrosium lib. 2. *de Pœnit.* cap. 5., in quo sic alloquitur Novatianos, qui eundem errorem cum Montanistis defendebant; & de quibus mox dicetur. Hæc autem sunt verba Ambrosii, quibus Novatianos alloquitur. *Quid mirum si salutem negatis aliis, qui vestram recusatis? Licet illi nihil deferant, quia vobis pænitentiam petunt. Arbitror enim, quod etiam Judæi potuisset tanta Dei miseratione excludi a venia, si pænitentiam non apud Judæos, sed apud Christum egisset. Peccavi, inquit, quod tradiderim sanguinem justum. Responderunt? Quid ad nos? Tu videris. Quæ vox alia vestra est, cum etiam minoris peccati reus vobis factum proprium confitetur. Quid respondetis aliud, nisi hoc? Quid ad nos? Tu videris. Hunc sermonem laqueus sequitur. Ea feralior est pæna, quæ culpa est minor.*

Secundo, ab eodem Coccio ponuntur *Novatiani*, de quibus dicit, quod. „ oris confessionem, & Sacerdotis sacramentalem absolutionem penitus „ sustulerunt; velut solus Deus potestatem remittendi peccata sibi perpe- „ tuo retinuisset, nec illam a Ministris „ Christi ad ædificationem Ecclesiæ un- „ quam voluisset dispensari „. Et testes adhibet Cyprianum lib. 4. epist. 2. Lactantium, Hieronymum, Ambrosium, Augustinum, Pacianum, & alios; & eundem pariter sequitur Bellarminus, ut dictum est. Verum Jueninus idem ac de Montanistis judicium profert, dicens citato loco. „. „ Propterea & Montanistæ, & Nova- „ tiani lapsis in peccata, quæ apud eos „ irremissibilia dicebantur, Episcopi „ pœnitentiam imponebant, licet ea pe- „ racta nunquam impenderent absolu- „ tionem. Apud eos nimirum hujusmo- „ di lapsi intra templum quidem, sed „ pro foribus stabant, postulantes cum „ lacrymis, non admissionem ad myste- „ ria, cum scirent eis se perpetuo in- „ terdictos, sed unam Dei misericor- „ diam, (ut hisce Tertulliani verbis „ lib. *de Pudicitia*. cap. 3. docemur). „ *Adsistit enim pro foribus ejus (Ecclesiæ)* „ *& de notæ suæ exemplo ceteros admonet,*

„ *net*, *& lacrymas Fratrum sibi quoque* „ *advocat*, *& reddit plus negotiata*, *com-* „ *passionem scilicet*, *quam communicatio-* „ *nem*. *Et si pacem hic non metit*, *apud* „ *Dominum seminat*: *nec admittit*, *sed* „ *præparat fructum*. Necesse igitur erat, „ ut lapsi prius confiterentur peccata „ irremissibilia: neque enim Ecclesia „ castigat crimen, quod eam latue- „ rat. „.

Tertio, ponuntur ab eodem Coccio *Audiani*, qui (ut ipse dicit) „ pecca- „ torum quidem Confessionem facere „ jubebant, & absolutionem largieban- „ tur, sed nullam injungebant Pæni- „ tentibus mulctam. Ideo Pænitentes, „ quia per jocum & ludum confessio- „ nem a se exigi intelligebant, gravia „ peccata celabant, & solum pauca „ quædam ac levia fatebantur. „. Testem adhibet Theodoretum lib. 4. *hæreticar. fabular.* & ejusdem judicii est Bellarminus, qui tomo 3. *Controversiar.* lib. 3 *de Pænitent.* cap. 1. hæc scribit. *Fuit alia hæresis Audianorum temporibus Valentiniani senioris, quæ* (*ut ex Theodoreto lib. 4. de fabulis Hæreticorum intelligi potest*) *Confessionem quidem peccatorum jubebat*, *& absolutionem largiebatur*, *sed nullam injungebat Pænitentibus mulctam*, *& ideo Pænitentes*, *quia per jocum*, *ac ludum confessionem a se exigi intelligebant*, *gravia peccata celabant*, *& solum pauca quædam ac levia fatebantur*, *plane ad eum modum*, *quo nunc Lutherani confiteri peccata coram suis Ministris solent*. Et de his pariter citato loco scribit Juenninus. „. Nonnulli Scriptores inter Confessionis hostes numerant Audiano, qui tempore Valentiniani senioris vexarant Ecclesiam; sed immerito. Quamvis enim nullam satisfactionem lapsis imponerent, excipiebant tamen factam ab eis peccatorum confessionem: *hi autem* (inquit Theodoretus de iis agens lib. 4. hæreticarum fabularum cap. 10.) *peccatorum remissionem dare se jactant*. *Duas enim in partes libros sacros cum adulterinis dividentes*, (*hos enim eximie arcanos & mysticos existimant*) *& ordine hinc inde collocantes*, *inter hos jubent transire unumquemque*, *& peccata sua confiteri*; *deinde confessis dant veniam*, *non tempus ad pænitentiam definientes*, *sicut Ecclesiæ leges præcipiunt*, *sed potestate condonantes*.

Quarto, scribuntur ab eodem Coccio *Massaliani*, qui *peccata dimittebant*, *nulla habita ratione Pænitentiæ*, *& Canonum Ecclesiæ*; producens testem Damascenum de Hæresibus. Et Bellarminus pariter de iisdem scribit. *Massaliani quoque iisdem temporibus exorti* (*Damasceno teste in libro de centum hæresibus*) *peccata dimittebant*, *nulla habita ratione Pænitentiæ & Canonum Ecclesiæ*.

Quinto, *Jacobitæ*, de quibus Coccius scribit. „. Dicunt non esse necessa- „ rium confiteri Sacerdoti, sed suffice- „ re soli Deo peccata sua confiteri. „ Unde juxta se ponunt ignem, & in- „ censum, quando faciunt confessio- „ nem Deo: in signum, quod Deus in „ tali confessione consumit peccata eo- „ rum. Guido de Jacobitis cap. 2. Mi- „ chael Cuchingverus in Ecclesiastica „ historia, Matthæus Parisius in Hen- „ rico tertio, Jacobus Vitriacus histo- „ riæ orientalis cap. 76. „. De his nihil affert Bellarminus.

Sexto, ponuntur *Armenii*, qui, eodem Coccio referente, dicunt, *quædam peccata a nullo Sacerdote remitti posse*: *generalem Confessionem absque speciali sufficere ad remissionem omnium peccatorum*, *nec oportere specialiter confiteri*. Citatur Guido *de Armeniis*. De his pariter silet Bellarminus.

Septimo, novi *Manichæi* dicunt, *Confessionem peccatorum*, *quæ fit Sacerdotibus Romanæ Ecclesiæ*, *nihil valere pænitus ad salutem*, *nec Papam*, *nec aliquem alium de romana Ecclesia habere potestatem absolvendi aliquem a peccatis*. Testatur Nicolaus Eymericus parte 1. q. 13.

Octavo, *Albigenses* asserebant *peccata non esse confitenda*; Coccius producit testem S. Antoninum par. 4. tit. 11. cap. 7. §. 5.

Nono, *Flagellantes* asserebant, *inutile esse confiteri Sacerdoti mortalia crimina*. Idem Coccius testem producit Bernardum Lutzenburgum. De iisdem Flagellantibus asserit Tournely. „. Flagellantes negabant Confes- „ sionem sibi esse necessariam, quam „ sanguine per flagella excusso abunde „ suppleri arbitrabantur. Ita refert Ger- „ sonius tomo 1. par. 1. pag. 36. „ Idem Scriptor inter hos ponit illos, de quibus loquitur Concilium Cabilonense II. anno 813. Can. 33. & Magister sen-

ten-

tentiarum in 4. dist. 17. ubi ait, *quidam dicunt, Deo solummodo confiteri debere peccata*.

Decimo *Joannes*, Wiclefus art. 7. dicebat, *si homo debite fuerit contritus, confessio exterior est superflua & inutilis*; testatur Coccius, loco citato; & Bellarminus etiam de eodem scribit. *Postmodum Joannes* Wielefus (*teste Thom. Waldensi tom. 2. de Sacram. cap.135.*) *Confessionem sacramentalem aperte oppugnare cæpit, asserens, eam neque in Scripturis fundari, & ex sola institutione papali introductam esse*. Insuper Frassen dicit, quod in Concilio Constantiensi sess. 8. fuit damnatus hic septimus Wiclefi articulus; & sess. 5. damnatur liber ejusdem Wichefi, & Joannis Hus, ubi legitur: *grave est & formidabile, Presbyterum audire Confessionem Populi modo, quo Latini utuntur*. Idem asserit de Wiche fo Tournely, qui art. 2. scribit.,,. Inter articulos Wichefi pro-
„ scriptos a Concilio Constantiensi
„ an. 1415. sess. 8. hic numero septimus
„ legitur. *Si homo debite fuerit contri-*
„ *tus, omnis confessio exterior est super-*
„ *flua & inutilis*. „.

Undecimo, ponit Coccius *Waldenses*, seu potius *Piccardos*, qui dicebant, *Confessionem auricularem nugacem esse, & sufficere sua quenque Deo in cubicula confiteri peccata*; & testem profert Æneam Sylvium historiæ Bohemicæ cap.39., Ioannem Schechta epist. ad Erasmum. Jueninus vero de his hoc profert judicium.,,. Aliqui ex Hæ-
„ reticis recentioribus, ut suum erro-
„ rem nonnulla antiquitate commen-
„ dent, Waldenses laudant inter eos,a
„ quibus Confessionis usus alias ablega-
„ tus fuerit. Sed incassum id tentant,
„ quippe quod ex authoribus, qui Wal-
„ densium, seu Pauperum de Lugduno,
„ errorum catalogum texuerunt, aper-
„ te constet, confessionis usum apud
„ eos obtinuisse.„. Deinde profert testimonium Reinerii in libro, quem scripsit contra Waldenses anno 1250, ubi enumerans ipsorum errores nullam hujus, de quo loquimur, mentionem fecisse,ait; Et hæc sunt verba Reinerii cap.5.,,. De Sacramento Pæ-
„ nitentiæ dicunt, quod nullus possit
„ absolvi a malo Sacerdote. Item, quod
„ bonus Laicus potestatem habeat ab-
„ solvendi. Item, quod ipsi per ma-
„ nuum impositionem peccata dimit-
„ tant, & dent Spiritum Sanctum.
„ Item,quod confitendum sit potius bo-
„ no laico, quam malo Sacerdoti.
„ Item, quod non gravis Pænitentia sit
„ imponenda, exemplo Christi: vade,
„ & jam amplius noli peccare. Item
„ publicas pænitentias, ut carenas re-
„ probant, maxime in fæminis. Item,
„ quod generalis confessio non sit sin-
„ gulis annis facienda. „. Aliis etiam testimoniis Jueninus hoc suum de Waldensibus judicium probare contendit, quæ apud ipsum videnda relinquimus.

Duodecimo, ponitur *Petrus de Osma*, seu *Oxaniensis*, Doctor Salmaticensis, qui docuit, ut asserit Tournely, *Confessionem peccatorum in specie ex Ecclesiæ universalis statuto, non divina jure, compertam esse, & peccata mortalia, quoad culpam & pænam ulterius seculi, absque confessione, sola cordis contritione, pravas vero cogitationes, sola displicentia, deleri*: vel, ut dicit Coccius.„ peccatorum confessionem in
„ specie affirmabat non esse de jure di-
„ vino, sed ex aliquo statuto universa-
„ lis Ecclesiæ „. *Summa Conciliorum in Decretis Sixti IV.* vel ut Bellarminus scribit: *extitit etiam, ante annos circiter centum, quidam Petrus Oxoniensis, qui Confessionem peccatorum in specie affirmabat non esse de jure divino, sed ex aliquo statuto universalis Ecclesiæ: de quo vide summam Conciliorum in Decretis Sixti, Papæ IV.* Et revera anno 1478, Sixtus IV. errorem ejus damnavit; & Nos pariter in Ecclesiasticis dissertationibus nostris tomo 1. dissert. 4. §. 1. memoriam fecimus.

Decimo tertio, ponitur Erasmus Roterodamus, qui (referente Coccio) in epistola Hieronymi ad Oceanum, item ad caput. 19. Actorum Apostolicorum, Et in Methodo Theologiæ docuit, *Confessionem secretam singulorum peccatorum non modo non esse jure divino institutam, aut imperatam, sed neque in usu antiquæ Ecclesiæ fuisse*. Insuper Bellarminus hæc scribit. *Nostro seculo in eodem errore versati sunt Erasmus Roterodamus, & B.Rhenanus. Ille in annot. ad epist. S. Hieronymi ad Oceanum de obitu Fabiolæ, & in notat. cap. 19. Actor, & in methodo Theologiæ; Hic in annotat. ad librum Tertullia-*

liani de Pænitent. Uterque enim docet, Confessionem secretam singulorum peccatorum non modo non esse jure divino institutam, aut imperatam, sed neque in usu antiquæ Ecclesiæ fuisse.

Decimo quarto, Lutherus apud Coccium *in assertionibus* art. 9. ait. *Dum volumus omnia peccata pure confiteri, nihil aliud facimus, quam quod misericordiæ Dei nihil volumus relinquere ignoscendum.* Et contra Latomum. *Nego, in totum confessionem esse exigendam.* In Postillam ad Dominicam Reminiscere *Nolo confiteri, ob id solum, quia Papa præcipit, & fieri vult. Qui habet fortem & firmam fidem, quod dimissa sunt sibi peccata sua, is potest confessionem hanc omittere, & sibi soli confiteri.* Alii aliter de Luthero sentiunt ac scribunt; & quidem Frassen ait tomo 4. tract. 1. disp. 2. sect. 2. ait, „ Idem Lutherus lib: de captivit. babyl. hæc habet.. *Confessio, & satisfactio egregia facta sunt officina lucri.* Et infra: *occulta confessio, quæ modo celebratur, & si probari ex Scriptura non possit, miro tamen modo placet, & utilis, imo necessaria est, nec vellem eam non esse, imo gaudeo eam esse in Ecclesia Christi, cum sit ipsa afflictis conscientiis unicum remedium. Hoc solum detestor, eam Confessionem esse in tyrannidem, & expositionem Pontificum redactam.* In assertione octavæ Propositionis, inquit. *Dic mihi, ubi præceptum est de venialibus confitendis Sacerdoti, quo jure, qua scripturæ autoritate Papa præcipere potest venialia ad Confessionem pertinere? .... Impossibile esse ut omnia peccata mortalia cognoscas, evidentissimum est.* In assertione nonæ Propositionis. *Ita est cruentissima, qua hactenus tot miseras conscientias torserunt, omnium & singulorum peccatorum discussionibus, cum pro se non habeant, nec tota quidem illius Scripturæ tyrannide propria, hæc onera importabilia hominibus imponentes.* Confessio Augustana docet, absolutionem privatam in Ecclesiis retinendam esse, quanquam in Confessione non sit necessario delictorum facienda enumeratio; est enim, ut illi placet, impossibilis enumeratio omnium delictorum, juxta illud: delicta quis intelligit? „. Juveninus citato loco hæc de Luthero, & de Lutheranis scribit. „. Apud Illustrissimum Episcopum Meldensem *Variationum* lib. 3. Lutherani Confessionis auricularis praxim admittunt. In illius facti confirmatione duo argumenta a doctissimo Præsule proferuntur. 1. Laudatur Apologia Confessionis Augustanæ, inqua asseritur privatim a peccatis absolutionem in confessionis usu retineri debere. 2. Laudatur editus a Luthero brevis Catechismus, quo definitur, teneri unumquemque peccata etiam occulta confiteri, non coram illius ministro, qui iis auditis, pænitenti absolutionem his ut verbis impertiatur: *ego ex Christi mandato remitto tibi peccata tua in nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti.* Sed, inquies, si quæ scribit mox laudatus Episcopus veritate nitantur, in quo circa confessionem Lutherus erravit? Respondent Catholici omnes, errasse Lutherum 1. quod crediderit peccatorum confessionem non esse necessitate medii necessariã, ut impius justitiam consequatur; contendit nempe, eum justificari per actum fidei, misericordiæ specialis; unde inter illius articulos damnatos a Leone Papa X. sic habet undecimus: *Nullo modo confidas absolvi propter tuam contritionem, sed propter verbum Christi: quodcunque solveris &c. Hac (inquam) confide, si Sacerdotis obtinueris absolutionem, & crede fortiter te absolutum, & absolutus vere eris, quicquid sit de Contritione.* Erravit 2. quod censuerit, neminem debere confiteri peccata venialia; *nullo modo præsumas*, (verba sunt articuli VIII. inter eos, quos Leo X. proscripsit.) *confiteri peccata venialia.* Bellarminus asserit, Lutherum errasse 3., quod docuerit, necessariam non esse omnium, ac singulorum peccatorum mortalium enumerationem; id vero probat, tum ex articulo. 8. ubi post errorem de peccatis venialibus, hunc alium de mortalibus subjungit; *sed nec omnia mortalia.* Verum, reponit Illustrissimus Episcopus Meldensis, Lutherus eo loci non loquitur de peccatis mortalibus, quorum impius sibi conscius est, sed de iis tantum, quæ illius cognitionem post examen diligens fugitent; unde hæc subdit in eodem articulo: *quia impossibile est, ut omnia mortalia cognoscat; unde in primitiva Ecclesia, solum manifesta, hoc est pa-*

ni-

„ nitenti cognita, mortalia confitebantur; „ Confirmatur ea responsio ex eo, quod „ Lutherus in brevi catechismo, de quo mox dictum est, asserat, pænitentiam ea peccata mortalia debere confiteri, quæ sibi in corde nota sunt. „ At, urget Bellarminus, si ita est, cur „ Lutherus usurpatam a Catholicis „ Confessionis praxim, animarum carnificinam appellavit? Respondeo, „ Lutherum ut in hoc Ecclesiam Catholicam posset calumniari, imposuisse „ illi, quod exigeret Confessionem eorū etiam peccatorum mortalium, quæ „ menti post examen diligens non occurrunt; unde Concilium Trident. „ sess. 14. cap. 5. eam calumniam depellit. Quod de Luthero circa Confessionem dictum est, admissum non „ fuit ab omnibus Ecclesiis, quæ illius „ reformationem amplexæ sunt. Joanni Brentio in Confessione Wittembergensi art. 11: de Confessione, visum non est, requiri specialem spectatorum Confessionem; contendit „ nempe satis esse generalem seu, quæ „ fiat absque speciali peccatorum occultorum enumeratione. Martinus „ Kemnitius in 2. parte exam cap. 5. „ *de Pænit.* idem dogma his verbis & „ explicat, & probat. *Privatæ Confessionis usus apud nos servatur, ut generali professione peccati, & significatione pænitentiæ petatur absolutio. Cumque non sine judicio usurpanda sit clavis, vel solvens, vel ligans, in privato illo colloquio Pastores explorant Auditorum judicia, an recte intelligant doctrinam de peccatoribus exterioribus, & interioribus, de gradibus peccatorum, de stipendio peccati, de fide in Christum: deducuntur, ad considerationem peccatorum: explorantur, an serio doleant de peccatis, an iram Dei timeant, & cupiant illam effugere; an habeant propositum emendationis? interrogantur etiam, si in certis quibusdam peccatis hærere existimentur, traditur illis doctrina & exhortatio de emendatione: quæritur vel consilium, vel consolatio in gravaminibus Conscientiæ, & tali Confessioni impertitur absolutio.* Ex quibus verbis patet, Kemnitio satis esse generalem confessionem & instructionem „ Pænitentis. „. Bellarminus loco citato de eodem Luthero pariter sic scribit. „. Martinus Lutherus *in lib: „ de captivit. babylon.* cap. *de Pænitent.* „ scribit quidem, Confessionem secretam, quæ modo celebratur, sibi valde placere, & esse utilem, vel potius „ necessariam; tamen addit tres errores: primo, non posse eam probari „ ex Scripturis; secundo, non esse necessarium confiteri omnia Sacerdotibus. Si quis enim correptus a Fratre, „ quem forte læsit, agnoscat coram illo peccatum suum, & veniam petat, „ docet Lutherus, eum non teneri peccatum illud Sacerdotibus aperire; „ tertio, damnat omnino eos, qui docent. circumstantias peccatorum in Confessione esse detegendas: *ego*, inquit, *quicquid est circumstantiarum consulerem penitus contemnere.* Item „ *in serm. de Pænit.* docet, *non esse confitenda venialia, nec omnia mortalia, sed ea tantum, quæ sunt manifeste mortalia.* Ex quo loco deprompti sunt „ articuli, quos Leo X. damnavit; nam „ art. 8. negat, omnia peccata mortalia esse confitenda, & addit, in antiqua Ecclesia sola peccata manifeste „ mortalia ad Confessionem adduci „ consuevisse: & art. 9. scribit, *dum volumus pure omnia confiteri, nos nihil aliud facere, nisi ut misericordiæ Domini nihil ignoscendum relinquamus:* „ & in assertione ejusdem articuli, carnificinam cruentissimam appellat, *Si quis a Pænitentibus omnium & singulorum peccatorum confessionem exigat.* „ Dubitari solet, quid per manifesta „ peccata, quæ sola ad Confessionem „ pertinere voluit Lutherus, intellexerit; non enim defuerunt olim, qui „ eum excusare vellent. Aut igitur manifesta peccata occultis opposuit, aut „ dubiis, aut omnino incognitis, etiam „ ipsi peccatori. De omnino incognitis non potest esse loquutus; ea si quidem ne Catholici quidem volunt esse „ confitenda; neque carnificinam Lutherus appellasset sententiam Catholicorum, si in eadem sententia etiam „ ipse fuisset. De occultis non se etiam „ loquutum testatur ipse in assert. art. 8. „ quare id solum restat, ut de dubiis intellexerit; qui certe non parvus est „ error. Idem *in serm. de Confess. & Eucharist.* edito anno 1519. dicit, „ Confessionem, quæ fit coram Sacerdote, non esse præceptam a Deo, sed „ a Papa. Item in libro *de ratione confitendi* cap. 6. valde dubitat, *an peccata cordis sint confitenda.* Item in libro con-

,, contra Latomum anno 1521. *Nego*,
,, inquit, *in totum Confessionem esse exi-*
,, *gendam*; & in sermone de Eucharistia
,, anno 1526. *neminem vult cogi ad Con-*
,, *fessionem faciendam*. In visitatione sa-
,, xonica anno 1528. iterum repetit,
,, *Confessionem non esse præceptam*, *licet*
,, *sit utilis*. Denique in articulis Smal-
,, chaldicis anno 1527. in articulo de
,, Confessione, dicit ,, *enumerationem*
,, *peccatorum debere esse liberam*, *ut*
,, *quisque enumeret illa*, *quæ volue-*
,, *rit*. ,, .

Decimo quinto Calvinus lib.3. *Institut.* cap; 4. §. 19. apud eundem Coccium hæc habet. *Nihil mirum*, *si auricularem istam Confessionem*, *rem adeo pestilentem*, *totque nominibus Ecclesiæ noxium*, *damnamus*, *ac sublatam ex Ecclesia cupimus*. *Quod si per se res esset indifferens*, *quando tamen nulli usui est*, *nec fructui*, *tot autem impietatibus sacrilegiis*, *erroribus*, *caussam dedit*, *quis non protinus abolendam censeat?* Frassen hæc de Calvino scribit. ,, . Calvi-
,, nus lib. 3. *Institut.* cap. 3. §.4. *de Con-*
,, *fessione*, inquit, *Fuit semper ingens*
,, *pugna inter Canonistas & Theologos*
,, *Scholasticos*, *his contendentibus manda-*
,, *ri divino præcepto Confessionem*; *illis re-*
,, *clamantibus*, *ecclesiasticis tantum con-*
,, *stitutionibus præcipi*; *in eo vero certa-*
,, *mine insignis Theologorum impudentia*
,, *apparuit*, *qui & locos* Scripturæ *depra-*
,, *varunt*, *& vi extorserunt*, *quod in*
,, *rem suam citabant*. Addit §. 7. *Miror*
,, *autem*, *qua fronte ausi sint contendere*,
,, *Confessionem*, *de qua loquuntur*, *juris*
,, *esse divini*; *cujus equidem vetustissimum*
,, *esse usum fatemur*; *sed quam facile evin-*
,, *cere possimus olim fuisse liberam*, *certe*
,, *nullam de ea statutam fuisse legem*, *aut*
,, *constitutionem ante Innocentij tertij*
,, *tempora*; *eorum quoque annales nar-*
,, *rant*. Et §.17. *Hac carnificina plusquam*
,, *crudeliter divexatæ sunt eorum animæ*,
,, *qui aliquo Dei sensu afficiabantur*. Con-
,, fessio Fidei Calvinistarum art. 24. ha-
,, bet, Confessionem auricularem esse
,, inventum humanum, quo jugum im-
,, ponitur Conscientiis. Consentiunt
,, cæteri Calvini Sectatores. *Petrus*
,, *Martyr* in locis communibus, paragra-
,, phis 25.27.& 28., *Vuolphangus* autem
,, in locis communibus: papisticam (*in-*
,, *quit*) confessionem, quam auricula-
,, rem vocant, asserimus nec esse juris
,, divini, nec fuisse in usu ecclesiastico,
,, temporibus Apostolorum, & se-
,, quentium Patrum, nec facere ad re-
,, missionem peccatorum. *Antonius de*
,, *Dominis* lib. 5. reipub. Ecclesiast. cap.
,, 7. num. 43. multas Confessionis spe-
,, cies distinguit, docetque, aliquam esse,
,, per quam peccata subjiciuntur clavi-
,, bus Ecclesiæ, hanc esse homini libe-
,, ram, nec ulla lege divina, aut huma-
,, na justus ad ipsam adstringi, cum re-
,, medium peccatum habeat in Pæni-
,, tentia interna, quæ sola potest suffi-
,, cere ad remissionem a Deo obtinen-
,, dam. ,, . Jueninus hæc pariter de Calvino scribit. ,, . Calvinus de Con-
,, fessionis usu docet 1. eum non esse ju-
,, ris divini: *miror* (inquit lib. Instit.
,, cap.4. §. 7.) *qua fronte ausi sint conten-*
,, *dere*, *confessionem de qua loquuntur*,
,, *juris esse divini*. Docet 2. *antiquum*
,, *quidem fuisse*, *sed liberum*: *cujus equi-*
,, *dem vetustissimum esse usum fatemur*
,, (inquit ibidem) *sed quam facile evin-*
,, *cere possumus olim fuisse liberum*. Do-
,, cet 3. expedire, ut Minister tum pro
,, se, tum pro populo, generalem edat
,, confessionem: consulit quoque, ut
,, privata etiam ac specialis consulatur,
,, ubi quis maxime angitur peccatorum
,, suorum sensu. *Hinc sequitur*, ait,
,, *ejusmodi Confessionem liberam esse opor-*
,, *tere*, *ut non ab omnibus exigatur*, *sed*
,, *iis tantum commendetur*, *qui ea se opus*
,, *habere intelligent*. *Deinde ne ii ipsi*, *qui*
,, *illa utuntur pro sua necessitate*, *ad enu-*
,, *meranda omnia peccata vel præcepto ali-*
,, *quo cogantur*, *vel arte inducantur*.
,, *Sed quoad interesse sua putabunt*, *ut*
,, *solidum Consolationis fructum referant*.
,, Docet 4. Confessionem, ut editur in
,, Ecclesia Romana, tollendam esse e
,, medio, quod fidelibus magno sit de-
,, trimento. *Nihil mirum* (inquit §.19.)
,, *Si auricularem illam Confessionem*, *rem*
,, *adeo pestilentem*, *totque nominibus Ec-*
,, *clesiæ noxiam*, *damnamus*, *ac sublatam*
,, *e medio cupimus*. Iis Calvini dogmatis
,, adhærent omnes Synagogæ, quæ ad
,, Calvini regulam reformatam passim
,, appellant. ,, . Denique Bellarminus hæc de Calvino subdit. ,, . Joannes
,, Calvinus lib. 3. *Institut.* cap. 4. §. 7.
,, *Mirior*, *qua fronte &c.* Deinde §. 11.
,, admittit Confessionem generalem,
,, quam Minister pro se & populo in
,, Ecclesia facit. Et §. 12. admittit etiam
,, Confessionem privatam coram Pasto-
,, re, quando quis ita angitur & afflicta-

tur

„ tur peccatorum sensu,ut se explicare„ nisi alicuo adjutorio nequeat, sed „ addit hanc moderationem: *hinc sequitur ejusmodi Confessionem liberam „ esse &c.* Denique §. 19. de Confessione, qualis sit apud Catholicos,ait: „ *nihil mirum &c.* ut supra jam scriptum „ est.„.

Venientes modo ad Secundam Differtationis partem, in qua afferre oportet Scriptores, qui pro Sacramentali Confessione quoquis seculo floruerunt, pro primo seculo P. Boucat ponit S. Clementem Papam, qui epistola secunda ad Cor. num.8.scribit: *Quandiu sumus in hoc Mundo,de malis,quæ in carne gessimus, ex toto corde resipiamus, ut a Domino salvemur, dum habemus tempus pænitentiæ. Postquam enim e mundo exivimus, non amplius possumus ibi confiteri, aut pænitentiam adhuc agere.* Ponit insuper S. Dionysium Areopagitam, qui in epistola ad Demophilum Monachum scribit. *Tu autem ut litteræ tuæ declarant, cum etiam, qui se ad Sacerdotem sumpsisset, & abiecisset ad ejus genua, impium, ut ais & peccatorem, haud scio, quomodo præsens ipsum calce detrusisti. Deinde ille quidem rogabat, seque medicinæ peccatorum causa venisse fatebatur. Tu autẽ non modo exhorruisti, verum etiam bonum Sacerdotem provectus audacia maledictis vexasti.* Verum, quia Eruditi omnes norunt, quod præfatorum Auctorum libri genuini non sunt,ideo ipsorũ testimonio non hæremus,sed potius pro hoc primo seculo sacros libros novi testamenti, in quibus Sacramentalis Confessionis fit mentio, adhibemus, & ipsorum verba in subsequenti differtatione afferemus.

Pro Secundo seculo exhibemus Irenæum lib.1. adversus hæreses cap. 9. *Adhuc etiam, & amatoria, & allectantia efficit, ut corporibus ipsarum contumeliam irroget. Hic idem Marcus quibusdam mulieribus, & si non universis, hæ sæpissime conversæ ad Ecclesiam Dei confessæ sunt, & secundum corpus exterminatas se ab eo velut Cupidine, & inflammatas valde illum se dilexisse.* Exhibemus pariter Tertul. lib. de Pænit. cap.9. *Tantum revelet confessio delictorum, quantum dissimulatio exagerat; confessio enim satisfactionis consilium est: dissimulatio contumaciæ. Hujus igitur Pænitentiæ secundæ,& unius,* quanto in arcto negotium est, tanto operosior probatio est, ut non sola conscientia, sed aliquo actu administretur. Item actus, qui magis graeco vocabulo exprimitur, & frequentatur, exomologesis est, qua delictum Domino nostrum confitemur, non quidem ut ignaro, sed quatenus satisfactio Confessione disponitur, Confessione Pænitentia nascitur, Pænitentia Deus mitigatur.*

Pro tertio seculo addimus S. Cyprianum Epist. 12. modo 17, & lib. de lapsis post medium. *Denique quanto fide majores, & timore meliores sunt, qui quamvis nullo sacrificii, aut libelli facinore constricti, quoniam tamen de hoc cogitaverunt, hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter, & simpliciter Confitentes, exomologesim Conscientiæ faciunt, animi sui pondus exponunt, salutarem medelam parvis licet, & modicis vulneribus exquirunt.* Et post plura subdit. *Minus plane peccaverit non videndo idola, nec sub oculis circumstantis, atque insultantis populi, sanctitatem fidei profanando, non polluendo manus suas funestis sacrificiis, nec sceleratis cibis ora maculando. Hoc eo proficit, ut sit minor culpa, non ut innocens Conscientia. Facilius potest ad veniam criminis pervenire, non est tamen immunis a crimine. Nec cessat in agenda pænitentia, atque in Domini misericordia deprecanda, ne quod minus esse in qualitate delicti videtur, in neglecta satisfactione cumuletur. Confiteantur singuli, quæso, fratres, delictum suum, dum adhuc, qui deliquit, in seculo est, dum admitti confessio ejus potest, dum satisfactio, & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est.* Addimus Origenẽ homil.2.in Leviticum.„

„ Est adhuc septima, licet dura, & laboriosa per Pænitentiam remissio peccatorum, cum lavat peccator in lachrymis stratum suum, & fiunt ei lachrymæ suæ panes die, ac nocte, & „ cum non erubescit Sacerdoti Domini „ indicare peccatum suum, & quærere „ medicinam,„. Et homil.3.in Levit,„ Si „ peccaverit unum aliquid de istis, pronuntiet peccatum, quod peccavit. „ Est aliquid in hoc mirabile secretum, „ quod jubet pronuntiare peccatum: „ Etenim omni genere pronuntianda „ sunt, & in publicum proferenda cuncta, quæ egerimus; si quid in occul-

„ to gerimus, si quid in sermone solo, „ vel etiam intra cogitationum secreta „ commisimus, cuncta necesse est pu- „ blicari, cuncta proferri: Proferri „ autem ab illo, qui & accusator pec- „ cati est, & incentor. Ipse enim nunc „ nos ut peccemus, instigat; ipse etiam „ cum peccaverimus, accusat. Si ergo „ in vita præveniamus eum, & ipsi no- „ stri accusatores simus, nequitiam „ Diaboli inimici nostri, & accusatoris „ effugimus. Sic enim alibi Propheta „ dicit: *Dic tu iniquitates tuas prior, ut* „ *justificeris.* Adduntur Lactantius lib.4. divinarum institutionum cap. 1ᵐ. Athanasius serm. ad illa Christi verba: *Invenietis pullum alligatum &c.*

Pro quarto seculo adducimus Hilarium Commment. in Matth. „. Ad terro- „ rem autem metus maximi; quo veri- „ tatis apostolicæ judicium præmisit, „ ut quos in terris ligaverint, idest pec- „ catorum nodis innexos reliquerint, „ & quos solverint, Confessione vide- „ licet veniæ receperint in salutem, hi „ apostolica conditione sententiæ, in „ Cælis quoque absoluti sint, aut ligati. „ Et S. Ambrosium, qui lib.2.de Pænit. „ cap.6. ait. Si vis justificari, fatere di- „ lictum tuum: Solvit enim criminum „ nexus verecunda confessio peccato- „ rum. Rursus c.10. An quisquam ferat, „ ut erubescas Deum rogare, qui non „ erubescis rogare hominem? Et pu- „ deat te Deum supplicare, quem non „ lates, cum te non pudeat peccata tua „ homini, quem lateas, confiteri? „. Adduntur Basilius in regulis breviori- bus, ad interrogatum 229. Paulinus in vita S. Ambrosii; Nyssenus in Epistola ad S. Latojum, Episcopum Mytilensem; Pacian. in parænesi ad pænitentiam; Chrisostom. in hom. ad Joan.

Pro quinto seculo producimus S. Innocentium primum, Romanum Pontificem, in epistola ad Decentium, Episcopum Eugubinum, cap.7. ubi hæc habet: „. Cæterum de pondere æstiman- „ do delictorum, Sacerdotis est judi- „ care, ut attendat ad Confessionem „ Pænitentis, & ad fletus, atque la- „ chrymas corrigentis, ac tum jubere „ dimitti, cum viderit congruam satis- „ ctionem. „. S. Leonem Magnum Summum Pontificem, epist. 136. ad „ Episcopos Campaniæ. „. Cum reatus „ Conscientiarum sufficiat solis Sacer- „ dotibus indicare confessione secreta „ . . . Sufficit illa confessio, quæ pri- „ mum Deo offertur, tum etiam Sa- „ cerdoti. S. Hieron. in cap. 10 Eccle- „ siast. Si erubescat ægrotus vulnus me- „ dico confiteri, quod ignorat medici- „ na non curat. „. Et comment in cap. 16. S.Matth. „. Legimus in Levitico „ de leprosis, ubi jubentur, ut osten- „ dant se Sacerdotibus, & si lepram „ habuerint, tunc a Sacerdote immun- „ di fiant: Non quo Sacerdotes lepro- „ sos faciant, & immundos, sed quo „ habeant notitiam leprosi, & possint „ discernere qui mundus, quive im- „ mundus sit. Quomodo ergo ibi le- „ prosum Sacerdos mundum, vel im- „ mundum facit: Sic, & hic alligat, vel „ solvit Episcopus, & Presbyter, non „ eos, qui insontes sunt, vel noxii, „ sed pro officio suo, cum peccato- „ rum audierit varietatem, scit qui li- „ gandus sit, quive solvendus. „. Et S. Augustinum l. 50. Homiliarum homil. 18. Deus noster, quia pius est, & misericors, vult, ut ea confiteamur in hoc seculo, ne pro illis confundamur postmodum in futuro. Et homil.27. c.3. „. Elevatus est Lazarus, „ processit de tumulo, & ligatus erat, „ sicut sunt homines in confessione pec- „ cati, agentes pænitentiam; jam pro- „ cesserunt a morte; nam non confite- „ rentur, nisi procederent. Ipsum confi- „ teri ab occulto & tenebroso, proce- „ dere est: Sed quid Dominus Ecclesiæ „ suæ? quæ solveritis in terra, soluta „ erunt & in Cælo. „. Et hom. 41. „. „ Non solum post Pænitentiam ab istis „ vitiis se homo servare debet, sed & „ ante pænitentiam, dum sanus est: „ quia si ad ultimum vitæ steterit, ne- „ scit si ipsam Pænitentiam accipere, „ ac Deo, & Sacerdoti peccata sua con- „ fiteri poterit.

Pro Sexto seculo adduntur S. Gregorius Magnus, Papa, homil.26. „. Viden- „ dum est, quæ culpa, aut quæ sit pæ- „ nitentia secuta post culpam; ut quos „ omnipotens Deus, per compunctio- „ nis gratiam visitat, illos Pastoris sen- „ tentia absolvat. Tunc enim vera est „ absolutio Præsidentis, cum æterni ar- „ bitrium sequitur Judicis. „. Et homil. 26. in c.20. „. Lazaro dicitur veni fo- „ ras. Ac si aperte cuilibet mortuo in „ culpa diceretur: Cur reatum tuum „ intra conscientiam abscondis: Foras

jam

„ jam per Confessionem egredere, qui „ apud te interius per negationem la„ tes. Veniat itaque foras mortuus, „ idest culpam confiteatur Peccator: „ venientem vero foras, solvant Dis„ cipuli, ut Pastores Ecclesiæ ei, pœ„ nam debeant amovere, quam me„ ruit, qui non erubuit confiteri, quod „ fecit. „. Et homil. 40. Quia peccati „ virus salubriter aperitur in Confessio„ ne, quod pestifere latebat in men„ te, vulnera etenim cutis in superfi„ ciem trahunt humorem putredinis, „ & confitendo peccata, quid aliud „ agimus, nisi malum, quod in nobis „ latebat, aperimus? „. Subscribit & Cesarius Arelatensis homil. 14. tom. 8. „. Si vero peccata peccatis cœperit „ addere, & animarum vulnera tegen„ do, vel defendendo, putrescere, quæ „ confitendo, & pœnitentiam agendo „ curare noluit, timendum, ne in illo „ impleatur illud, quod Apostolus dixit: „ An ignoras, quia benignitas Dei ad „ pœnitentiam te adducit? „.

Pro seculis subsequentibus proferuntur; hoc est pro septimo Beda comment. in cap. 5. epist. S. Jacobi: pro 8. Rabbanus lib. in Eccles. cap. 7. pro 9. S. Eligius, Episcopus Novionensis, homil. 11. in illa Salomonis verba: *Qui abscondita scelera sua, non dirigetur*; Pro 10. Radulph. in bibliot. SS. PP. tom. 17. Pro 11. S. Petrus Damianus serm. 58. de S. Andrea; pro 12. Bernardus sermone 17. in Cantic. Pro posterioribus deinde secolis veniunt omnes Scholastici, quorum testimonia sunt omnibus obvia.

Opponunt I. Confessio illa, da qua loquitur S. Irenæus, fuit spontanea confessio, non obligatoria, qualis est confessio sacramentalis; Insuper fuit occulti criminis declaratio extra Sacramentum facta; Denique fuit cuique fideli ultronee facta: ergo non fuit Confessio auricularis, quæ soli Sacerdoti fieri debet. II. Confessio, de qua loquitur Tertullianus, non est cõfessio, quæ fiat Sacerdoti, sed quæ fiat soli Deo; Dicit enim Tertull. *Exomologesis est, qua delictum Domino confitemur*; Et Confessio sacramentalis fit homini, hoc est Sacerdoti: ergo Confessio, de qua loquitur Tertullianus, non est Cõfessio sacramentalis. III. Confessio, de qua loquitur Tertullian., erat peccatorum, quæ erant publica, non vero peccatorum, quæ erant occulta; ergo non erat Confessio auricularis, de qua nos verba facimus. IV. Peccata, pro quibus Episcopi per S. Cyprianum pœnas imponebant, erant peccata publica; ergo non erat opus, ut in eorum confessione detegerentur. V. Confessio, de qua loquitur Origenes, non est illa, quam nos defendimus: Origenes enim inducit hominem catholicum, sic loquentem ante verba, quæ relata sunt: *Sed fortasse dicent Auditores Ecclesiæ: Melius fere agebatur cum antiquis, quam nobiscum, ubi oblatis diverso ritu sacrificiis Peccantibus venia præstolabatur. Apud nos* (de Christianis loquitur) *uno tantum modo venia est peccatorum, quæ per lavacri gratiam in initiatis datur. Nulla post hæc peccanti misericordia, nec venia ulla conceditur*. VI. Origenes non asserit, quod Confessio illa, de qua loquitur, continuerit cuncta, & singula peccata, quæ christianus homo commisisset: ergo non erat Confessio sacramentalis. VII. Factum illud, quod narrat Eusebius, est dubiæ fidei, & a plerisque Scriptoribus plane negatur. Insuper Eusebius nomine Exomologesis intelligit satisfactionem, qua lapsi olim damnabantur, & nunc etiam damnantur: ergo non intelligitur Confessio sacramentalis. Denique Eusebius non narrat, quod Philippo injuncta fuerit omnium peccatorum Confessio, sed tantummodo multorum: ergo non est intelligendus de Confessione sacramentali, quæ modo in usu est in Ecclesia Romana, & quæ esse debet omnium peccatorum. VIII. Basilius agit de Confessione, quæ soli Deo fiat; atqui hæc non est Confessio sacramentalis: ergo &c. Insuper loquitur Basilius de Confessione illorum tantummodo peccatorum, quæ manifesta erant. ergo non erat Confessio auricularis: Denique loquitur Basilius de Confessione spontanea: ergo non erat ex debito, qualis est Confessio sacramentalis. IX. Hieronymus loquitur de Confessione ceremoniali, quæ coram Plebe fiebat, aut saltem apud hominem laicum, qui bonæ vitæ homo esset. X. Cæsarius loquitur de quibusdem criminibus atrocioribus, ac manifestis, qualia erant idololatria, mœchia, & homicidium, non autem de

de aliis peccatis mortalibus occultis, quæ minus gravia sunt: ergo Mens ejus fuit, quod illa, non autem hæc fuerint ætate sua Confessione subjecta.

Respondemus ad I. quod confessio illa mulierum fuit religiosa, quia ab Irenæo adscribitur earundem conversioni, Ait enim: *Conversæ ad Ecclesiam Dei, confessæ sunt*; Ergo non fuit confessio spontanea, sed sacramentalis. Insuper Irenæus describens confessionem uxoris cujusdam Diaconi, dicit: *Ut et Diaconus quidam eorum, qui sunt in Asia, suscipiens eum in domum suam inciderit in hujusmodi calamitatem. Nam cum esset uxor ejus speciosa, & sententia, & corpore corrupta esset a Mago isto, & secuta eum esset multo tempore, post deinde cum magno labore fratres eam convertissent, omne tempus exomologesi consummavit, plangens, & lamentans ob hanc, quam passa est ab hoc Mago, corruptelam*. Nec obstat, quod confessio illa facta fuerit non solum coram Sacerdote, sed etiam coram toto populo fideli: Quia, ut ait Juveninus, per quatuor priora secula, & amplius, quando Pænitens occulta peccata secreto Sacerdoti aperiebat, sæpius jubebatur ea publicis in Synaxibus palam confiteri: Unde fit, quod publica illa confessio mulierum, quas Marcus corruperat, fuit pænitentia, quam Sacerdos illis privatim injunxerat.

Ad II. dicitur, quod in confessione illa Tertullianus narrat fuisse pudorem, & verecundiam; Qui quidem locum habere non potuissent, si fuisset confessio facta Deo, & non hominibus. Ait namque Tertullian. cit. loco: *Plerosque tamen hoc opus, ut publicationem sui, aut suffugere, aut de die in diem differre, præsumunt, pudoris magis memores, quam salutis*. Et subdit: *Velut illi, qui in partibus verecundioribus corporis contracta vexatione, conscientiam merentium vitant, & ita cum erubescentia sua pereunt*.

Ad III. dicitur, quod Tertull. loquitur de confessione illorum peccatorum, de quibus Pænitens erubescentiam habebat; erubescentiam autem quis non habet de peccatis, quæ sunt publica, sed de peccatis, quæ sunt secreta; Ergo non loquebatur Tertull. de confessione peccatorum publicorum, sed secretorum. Insuper Tertull. affert similitudinem illorum hominum, qui in secretioribus corporis partibus vulnera habent, & illa peritis Medicis ostendunt, ut ab iisdem sanentur: Ergo loquitur de confessione peccatorum secretorum, aliter paritas non valeret. Denique idem Tertull. in lib. de pæniten. peccata non distinguit, sed de peccatis omnibus asserit incumbere peccatori onus eadem confitendi. Et hæc sunt ejus verba. *Cui præministrans pænitentiam destinabat purgandis mentibus propositam, uti quidquid error vetus inquinasset, quidquid in corde hominis ignorantia contaminasset, id pænitentia vertens, & radens, & foris abjiciens, mundans pectoris domum superventuro Spiritui Sancto paret, quo se ille cum cælestibus bonis libens inferat*. Et cap. 4. *Omnibus ergo delictis, seu carne, seu spiritu, seu facto, seu voluntate commissis, qui pænam per judicium destinavit, idem & veniam per pænitentiam spopondit, dicens ad populum: Pænitere, & salvum faciam te*.

Ad IV. dicitur, quod Cyprianus loquebatur de homicidio, & mæchia, eorumque speciebus, quæ erant peccata occulta, & non publica, alias a Judicibus secularibus Rei pænas deportassent. Ulterius idem Cyprianus satis se explicat, dicens: *Derideri, & circumveniri Deus non potest, nec astutia aliqua fallente deludi. Plus immo delinquit, qui secundum hominem Deum cogitans, evadere se pænam criminis credit, si non palam crimen admisit. Christus in præceptis suis dicit, qui confessus me fuerit, confundet cum filius hominis. Et Christianum se putat, qui Christianus esse confunditur, aut veretur?*

Ad V. Origenes in præfatis verbis non loquitur in propria sententia, sed in sententia Montanistarum, quorum error ejus tempore nondum evanuerat, sed aduc in aliquibus perseverabat. Et tantum abest, quod ipse illorum sensu loqueretur, ut potius illorum insaniam apertis verbis impugnaret; ut in progressu sermonis videre est.

Ad VI. Licet confessio, quæ erat publica, non esset de singulis peccatis, confessio tamen, quæ erat secreta, de omnibus, & singulis erat. Origenes intelligendus est de prima, non de secunda.

Ad VII. Eusebius confessionem a satisfacto-

factoriis pœnis aperte distinguit per hæc verba: *Non prius illi aditum permisisse, quam confessionem fecisset iis, qui humanitus lapsi fuerant, & in pœnitentium ordine stabant, se se adjunxisset.* Addimus quod loquitur de peccatorum confessione, quæ Philippus commiserat: igitur loquitur de peccatis omnibus Philippi: Quod satis est ad firmandum nostrum intentum.

Ad VIII. Basilius non loquitur de confessione, quæ soli Deo fiat, quia expresse asserit fieri debere iis, quibus in terris concessa est ligandi atque solvendi potestas. Nec loquitur de confessione peccatorum, quæ manifesta erant, quia prohibet, ne fit Antistita, cum Monialis confitetur. Denique nec dici potest confessionem, de qua loquitur Basilius, fuisse spontaneam, & non ex debito, quia Basilius manifeste dicit, confessionem illam necessario fieri debuisse.

Ad IX. Hieronymus in præfato loco nunquam meminit plebis, sed loquitur expresse de Ecclesiæ Magistro; Dicit enim: *Nec vulnus suum fratri, & Magistro voluerit confiteri.* Nomine Magistri, quod intelligat Sacerdotem, eruitur ex ejusdem Hieronymi epistola ad Nepotianum. Cæterum idem Hieron. exponens verba illa Evangelii: *Et tibi dabo Claves Regni Cœlorum:* hæc scribit lib.3. comm. in cap.16. Matt.: *Istum locum Episcopi, & Presbyteri non intelligentes, aliquid sibi de Pharisæorum assumunt supercilio, ut vel damnent innocentes, vel solvere se noxios arbitrentur: Cum apud Deum non sententia Sacerdotum, sed reorum vita quæratur. Legimus in Levitico de leprosis, ubi jubentur ut ostendant se Sacerdotibus; Et si lepram habuerint, tunc a Sacerdote immundi fiant: Non quo Sacerdotes leprosos faciant, & immundos; Sed quo habeant notitiam leprosi, & non leprosi, & possint discernere qui mundus, quive immundus sit. Quomodo ergo ibi leprosum Sacerdos mundum, vel immundum facit: sic & hic alligat, vel solvit Episcopus, & Presbyter, non eos, qui insontes sunt, vel noxii, sed pro officio suo, cum peccatorum audierit varietates, scit qui ligandus sit, vel solvendus.*

Ad X. dicitur, quod ex Cæsarii textu satis intelligitur nomine Criminum Capitalium intelligi quælibet mortalia crimina, per quæ Dei templum violatur. Dicit enim Sanctus Scriptor: *Et si forte aliquis ex vobis capitalibus criminibus involutus secundum quod ait Apostolus: Si quis templum Dei in se violando destruxerit.*

DIS-

DISSERTATIO CCCLXXV.

De Confessione Sacramentali. An sit necessaria in Ecclesia? Qua necessitate? Et an variæ Scholasticorum opiniones ejusdem necessitati adversentur?

DICIMUS I. Necessitatem sacramentalis confessionis constare ex Divinis Scripturis, ex Patribus, & ab Exemplis.

I. Conclusionis pars probatur. Matth. 18. Christus promisit Apostolis potestatem solvendi homines a peccatis, dicens: *Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo; & quæcunque solveritis, erunt soluta & in Cælo*. Deinde Joannis 20. hanc eandem potestatem iisdem Apostolis de facto tradidit, dicens: *sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum S., quorum remiseritis peccata; remittuntur eis; & quorum retinueritis retenta sunt;* Atqui nequit stare hæc potestas, si non admittatur necessitas confessionis Sacramentalis: ergo ex quo capite habetur ex Scripturis potestas a Christo tradita absolvendi homines a peccatis, ex eodem habetur, necessitas confessionis sacramentalis. Efficaciam hujus argumentationis enervare contendit Calvinus, negans Sacerdotibus fuisse a Christo traditam hanc potestatem; sed ejus error fuse proprio loco fuit impugnatus.

II. Conclusionis pars I. probatur ex Patribus, qui insuper probant, quanta sit vis probationis a nobis factæ ex Scripturis. Hilarius Can. 18. in Matt. scribit: *Ad terrorem metus maximi &c.* Quæ verba in præterita dissertatione retulimus. Et Hieronymus scribit in Matt. 16. *legimus in Levit. de Leprosis &c.* Et Augustinus lib. homiliarum 50. homil. 49. cap. 3. ait: *Si præter uxores vestras cum aliqua concubuistis, agite pænitentiam, qualis agitur in Ecclesia, ut oret pro vobis Ecclesia. Nemo sibi dicat, occulte ago, apud Deum ago; ergo sine causa dictum est: Quæ solveritis in terra, erunt soluta & in cælo: sine causa sunt claves datæ Ecclesiæ Dei, frustramus Evangelium; frustramus verba Christi, promittimus vobis, quod ipse negat, nonne vos decipimus? &c.* Et tract. 49. in Joan. ait: *Quomodo processit ligatis pedibus, miraris; Et non miraris, quia surrexit quatriduanus: in utroque potentia Domini erat, non vires mortui. Processit, & adhuc ligatus est, adhuc involutus; tamen jam foras processit; quid significat? quando contemnis, mortuus jaces: quando confiteris, procedis: quid enim est procedere, nisi ab occultis velut exeundo manifestari? sed ut confitearis, Deus facit magna voce clamando, idest, magna gratia vocando; ideo cum processisset mortuus adhuc ligatus, confitens, & adhuc reus, ut absolverentur peccata ejus; Ministris hoc dixit Dominus: Solvite illum, & sinite abire; quid est solvite, & sinite eum abire, quam quæ solveritis in terra, erunt soluta, & in Cælo?*

II. Probatur. Patres docent, aperienda esse Sacerdotibus occulta peccata: Unde pariter docent, sacramentalis confessionis necessitatem. Et quidem Origenes Psal. 37. *Non celanda intrinsecus, si quid in occulto gerimus, si quod in sermone solo, vel etiam intra cogitationum secreta commisimus, cuncta necesse*

cesse est publicari, cuncta proferri. Nyssenus in homil. in alios, qui acerbe judicant: *Audacter ostende illi, quæ sunt recondita. Animi arcana tanquam occulta vulnera Medico detege. Ipse honoris, & valitudinis tuæ rationem habebit*. Insuper Patres docent, regulam imponendæ pænitentiæ peccatis occultis fuisse secretam Confessionem. Origenes homil. 2. in psal. 17. *Tantummodo circumspico diligentius, cui debeas confiteri peccatum tuum; proba prius medicum, cui debeas causam languoris exponere, qui sciat infirmari cum infirmante, flere cum flente*. Et paulo post subdit: *Si quid ille dixerit, qui se prius, & eruditum medicum ostenderit, & misericordem, si quid consilii dederit, facias, & sequaris. Si intellexerit, & præviderit talem esse languorem tuum, qui Conventu totius Ecclesiæ exponi debeat, & curari, ex quo fortassis, & cæteri ædificari poterunt, & tu ipse facile sanari, multa hoc deliberatione & satis periti medici illius consilio, procurandum est*. Ulterius, Patres docent, Sacerdotes esse veros judices, quorum judicio remittuntur peccata: Ac proinde adstruunt pariter sacramentalis confessionis necessitatem. Augustinus serm. 392. alias 49. Inter quinquaginta cap. 3. *Agite pænitentiam, qualis agitur in Ecclesia, ut oret pro vobis Ecclesia. Nemo sibi dicat, occulta ago, apud Deum ago: Novit Deus, qui mihi ignoscat, quia in corde meo ago.... Ergo sine causa sunt claves datæ Ecclesiæ Dei? Frustramus Evangelium Dei? frustramus verba Christi?* Leo Magnus epist. 83. ad Theodorum Foroljuliensem, alias 91. *Multiplex misericordia Dei ita lapsis subvenit humanis, ut non solum per baptismi gratiam, sed etiam per Pænitentiæ medicinam spes vitæ reparetur æternæ; ut qui regenerationis dona violassent, proprio se judicio condemnantes, ad remissionem criminum pervenirent: Sic divinæ bonitatis præsidiis ordinatis, ut indulgentia Dei nonnisi supplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri. Mediator enim Dei & hominum I. C. hanc Præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem pænitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam, reconciliationis admitterent*. Et infra ... *Multum utile, ae necessarium est, ut peccatorum reatus ante ultimum diem sacerdotali supplicatione solvatur*. Gregorius Magnus *homil. 16. in Evangelia: Apostoli principatum superni judicii sortiuntur, ut vice Dei quibusdam peccata retineant, quibusdam relaxent .... Ecce qui districtum Dei judicium metuunt, animarum Judices fiunt*.

III. Conclusionis pars probatur. Habemus exemplum Mulierum, quæ fuerunt a Marco Hæresiarca vitiatæ, & quæ deinde suum crimen confessæ fuerunt; Et hoc exemplum narrat Irenæus, in præterita dissertatione citatus. Insuper S. Cyprianus narrat exemplum plurimorum, qui peccata cogitationum Sacerdotibus confitebantur. De S. Ambrosio narrat Paulinus, quod Pænitentium Confessionem excipiebat, & caussas criminum, quas illi confitebantur, nulli, nisi Domino soli loquebatur. Alia exempla videri possunt apud Scriptores, & præcipue apud Tournely.

IV. Probatur tota Conclusio ex Conciliis. Synodus Trullensis can. 103. *Oportet eos, qui solvendi, ac ligandi potestatem a Deo accepere, peccati qualitatem considerare, & ejus, qui peccavit, ad eam conversationem promptum studium, & sic morbo convenientem afferre medicinam: ne si in utroque immoderatione utatur, ab eius, qui laborat, salute excidat. Alii legunt: Ne si de peccato sive crimine statuant, aberrent in ægroti salute: Non enim simplex est peccati morbus, verum gravis, & multiformis, plurimisque propaginibus subpullulatus, ob quas malum longe lateque diffunditur, ac serpit, quousque tandem virtus medicamentis resistat*. Concilium Laodicæn. can. 4. *His, qui diversorum peccatorum lapsus incurrerunt*, & *orationi, confessioni, Pænitentiæ instant, malorum suorum perfectam conversionem demonstrantes, pro qualitate peccati, tempore Pænitentiæ tribuendum est*. Et Carthaginense III. cap. 31. *Ut Pænitentibus secundum peccatorum differentiam Episcopi arbitrio Pænitentiæ tempora discernantur*. Et Cabilonense *can. 8. Ut Pænitentibus a Sacerdotibus, facta confessione videretur Pænitentia, universitas Sacerdotum noscitur convenire. Et* II. Cabalonense *Can. 32.* circa annum 313. *Sed & hoc emendatione indigere perspeximus, quod quidam dum confiterentur pec-*

peccata sua Sacerdotibus non pl ne id faciunt: quia ergo constat, homin m ex duabus esse substantiis, anima videlicet & corpore, & interdum animi motu, interdum carnis frogilitate peccatur, solerti indagatione debent inquiri peccata, ut ex utrisque sit plena confessio, scilicet ut confiteantur, & ea, quæ per corpus gesta sunt, & ea, quibus in sola cogitatione delinquitur. Et Turonense Can.22. *Episcopis, & Presbyteris, diligenti cautela pertractandum est, qualiter hominibus sibi sua delicta confitentibus tempus abstinendi relinquitur.* Et Maguntinum Can. 26. *Ab infirmis in mortis periculo positis per Presbyteros pura inquirenda est Confessio; non tamen iis imponenda qualitas Pænitentiæ, sed innotescenda.* Wormocense cap. 25. *Pænitentibus, secundum differentiam peccatorum, Sacerdotis arbitria Pænitentiæ decernantur.* Et Lateranense can. 21. Constant. sess. 3. Florent. in Institut. Armenorum. Tridentinum sess. 14. cap.5. *Quoadmodum confitendi secreto apud solum Sacerdotem, & si Christus non vetuerit, quin aliquis in vindictam suorum scelerum, & sui humiliationem, cum ab aliorum exemplum, tum ob Ecclesiæ offensæ ædificationem, delicta sua publice confiteri possit; Non est tamen hoc divino præcepto mandatum, nec satis consulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præsertim secreta. publica essent confessione aperienda. Unde cum a sanctissimis, & antiquissimis Patribus magno unanimique consensu secreta confessio sacramentalis, quo ab initio Ecclesia sancta usa est, & modo etiam utitur, fuerit semper commendata, manifeste repellitur inanis eorum calumnia, quæ eam a divino mandato alienam, & inventum humanum esse, atque a Patribus in Concilio Lateranensi congregatis initium habuisse, docere non verentur.* Et can.3. *Si quis dixerit, verba illa Salvatoris Domini, Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt; non esse intelligenda de potestate remittendi, & retinendi peccata in Sacramento Pænitentiæ, sicut Ecclesia Catholica ab initio semper intellexit; detorserit autem contra institutionem hujus Sacramenti ad authoritatem prædicandi Evangelium, anathema sit.* Et can.6. *Si quis negaverit, Confessionem sacramentalem vel institutam, vel ad salutem necessariam esse jure divina, aut dixerit modum secrete confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper observavit, & observat, alienum esse ab institutione, & mandato Christi, & inventum esse humanum; anathema sit.* Et Can.7. *Si quis dixerit in Sacramento Pænitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino, confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habetur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo ultima decalogi præcepta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant: sed eam confessionem tantum esse utilem ad erudiendum, & consolandum pænitentem, & olim observatam fuisse tantum ad satisfactionem canonicam imponendam: aut dixerit, eos qui omnia peccata confiteri student, nihil relinquere velle divinæ misericordiæ ignoscendum; aut demum, non licere confiteri peccata venialia; anathema sit.* Et can.8. *Si quis dixerit, confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia servat, esse impossibilem, & traditionem humanam, a piis abolendam: aut ad eam non teneri omnes, & singulos utriusque sexus Christi fideles, juxta magni Concilii Lateranensis constitutionem, semel in anno, & ob id suadendum esse Christi fidelibus, ut non confiteantur tempore Quadragesimæ; anathema sit.*

V. Probatur Rationibus I. Sacramentum Pænitentiæ est necessarium post lapsum ad salutem consequendam: ergo pariter est necessaria sacramentalis confessio. Consequentia sequitur; tum quia sacramentalis confessio est pars essentialis Sacramenti pænitentiæ, ut dictum est: Tum etiam, quia qui finem aliquem, aut officium aliquod instituit, censetur etiam instituisse media, quæ ad finem obtinendum, & ad officium exequendum, sunt necessaria; Proinde quia Christus instituit Sacramentum pænitentiæ, ordinavit Sacerdotes, quos constituit Judices; Atqui non possunt judicare peccata absque sacramentali confessione: ergo &c. II. Sine sacramentali confessione nequit a Deo obtineri peccatorum remissio; sed peccatorum remissio est necessaria homini lapso: ergo pariter est necessaria sacramentalis confessio. Argumentum fundatur in ver-

verbis S. Leonis Magni in epistola 91. quæ sunt: *Multiplex misericordia Dei ita lapsis subvenit humanis, ut non solum per baptismi gratiam, sed etiam per pœnitentiæ medicinam spes vitæ reparetur æternæ: ut qui regenerationis donum violassent, proprio se judicio condemnantes, ad remissionem criminum pervenirent, sic divinæ bonitatis præsidiis ordinatis, ut indulgentia Dei nisi supplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri. Mediator enim Dei & hominum homo Jesus Christus hanc Præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem pœnitentiæ darent, eosdem salubri satisfactione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.* III. Christus compatiens humanæ infirmitati voluit hominem sanare remedio, quod illi fuisset facile simul ac proficuum; Atqui hujusmodi est confessio sacramentalis auricularis: ergo hæc est necessaria. Ratio habet vim in verbis pariter S. Leonis Magni in epist. 80. *Ne de singulorum peccatorum genere libellis scripta professio publice recitetur: cum reatus conscientiarum sufficiat solis Sacerdotibus indicare confessione secreta. Quamvis enim plenitudo fidei videatur esse laudabilis, quæ propter Dei timorem erubescere non veretur: tamen quia non omnium ejusmodi sunt peccata, ut ea, quæ pœnitentiam poscunt, non timeant publicare, removeatur tam improbabilis consuetudo, ne multi a pœnitentiæ remediis arceantur, dum aut erubescunt, aut metuunt inimicis suis sua facta referari, quibus possint legum constitutione percelli. Sufficit enim illa confessio, quæ primum Deo offertur, tum etiam Sacerdoti, qui pro delictis pœnitentium precator accedit. Tunc enim demum ad pœnitentiam plures poterunt provocari, si populi auribus non publicetur conscientia confitentis.* IV. Reus in judicio humano, qui negat, vel qui se excusat postquam deliquerit, non est condemnabilis; ergo in judicio divino! reus, qui non negat, & qui se non excusat, sed confitetur peccatum suum, dignus est absolutione, & venia; Atqui hoc fieri non potest, nisi per confessionem sacramentalem auricularem: ergo hujusmodi confessio necessaria est. Et hoc pacto argumentatur Gregorius Magnus homil. 26. super Evangelia: *Omnis peccator, dum culpam suam intra conscientiam abscondit, introrsum latet, in suis penetralibus occultatur: sed mortuus venit foras, cum peccator nequitias suas sponte confitetur. Lazaro ergo dicitur: veni foras: ac si aperta cuilibet mortuo in culpa diceretur: Cur reatum tuum intra conscientiam abscondis? foras jam per Confessionem egredere, qui apud te interius per negationem lates. Veniat itaque foras mortuus, idest, culpam confiteatur peccator. Venientem vero foras solvant discipuli, ut pastores Ecclesiæ ei pœnam debeant amovere, quam meruit, qui non erubuit confiteri, quod fecit.* V. Qui vulneratus est, nequit a Medico sanari, nisi eidem vulnus ostendat: ergo pariter qui vulneratus est, nequit a spirituali Medico, qui est Confessarius, sanari, nisi eidem vulnus, hoc est peccatum suum, ostendat: Sed hoc fieri non potest, nisi per sacramentalem auricularem confessionem: ergo hæc necessaria est: Ita pariter argumentatur Thomas Argentinas in 4. distin. 17. q. 2. art. 1. *Vulnus non sanatur, nisi Medico manifestetur. Sed sine confessione non ostenditur vulnus spirituale Sacerdoti, quem Deus constituit medicum hujus vulneris. Et hanc rationem videtur annuere Boetius, libro de Consolatione dicens: Si opem medicantis expectas, necesse est, ut vulnus detegas. Propterea ordo secularis judicii requirit alteram esse personam rei, & alteram judicis: ergo hoc idem requirit ordo judicii spiritualis, & per consequens in foro conscientiæ unus homo debet alium judicare, quod ordinate fieri non potest sine ejus, qui est judicandus, confessione.* VI. Ad hoc ut judicium quodlibet suum sortiatur effectum, necesse est, ut in eo constituatur reus, & Judex: ille, ut confiteatur, si peccavit; iste, ut absolvat, si reus dignus est venia; sed hoc totum importat confessio sacramentalis auricularis; ergo est necessaria. Proinde S. Antonius Patavinus Dominica 14. post Trinitatem hæc Concionando dicebat: *ibi est vera Confessio, ubi fit percussio, idest peccatorum reprehensio, quæ annuntiet omne, quod intus latet.*

Arguunt I. Ex testimonio Joannis XX. quo nos probamus sacramentalis Confessionis necessitatem, nihil omnino eruitur, quo eiusdem necessitas ad-

adstruatur: ergo tota nostra conclusio corruit. II. Sacerdotes in Sacramento pœnitentiæ non sunt veri Judices, ut nos in probationibus supponimus, sed sunt tantum ministri, & dispensatores mysteriorum Dei: ergo non est, ex quo probetur in Sacramento pœnitentiæ judicialis potestatis exercitium: ergo non est necessaria sacramentalis reorum confessio. III. Ex Christi verbis Joannis 20. æque probari potest, Sacerdotes esse Judices, ac esse reges, & monarchas; sed hoc per nos non probatur; ergo neque illud. IV. Si Sacerdotes dicuntur Judices eo, quod a Christo acceperint potestatem remittendi, vel retinendi peccata, possunt etiam dici Servatores hominum ex hoc, quod aliquando in Scripturis dicantur, quod homines servaverint; ut patet in epistola ad Roman. 11., & in I. ad Timoth. cap. 4. sed hoc dici non potest: ergo neque illud. V. Quanvis a regibus deputentur Judices, ut subditorum hominum lites dirimant, non per hoc tollitur ipsis subditis facultas ad regem recurrendi, ut ipsos componat: ergo pariter quanvis Christus constituerit Judices Sacerdotes, ut peccatores judicent, non per hoc tollitur facultas peccatoribus, ut ad Christum ipsum recurrant, ut eis peccata condonet: ergo non est necessaria sacramentalis confessio. VI. Quanvis Sacerdotes possint dimittere peccata venialia, non per hoc est aliqua necessitas, ut quis confiteatur iisdem ipsa peccata venialia; ergo quanvis Sacerdotes possint dimittere peccata mortalia, non per hoc tamen fit, quod teneantur homines iisdem peccata mortalia confiteri. VII. In Sacramento baptismi potest Minister dignos admittere, & repellere indignos, & non per hoc requiritur, ut Ministro aperiat baptizandus singula peccata sua, sed sufficit tantum generalis confessio omnium peccatorum: ergo pariter in Sacramento pœnitentiæ sufficere debet generalis confessio omnium peccatorum, & non est exigenda singulorum peccatorum confessio a Peccatoribus. VIII. Apostoli, non legitur in novi testamenti libris, quod a Pœnitentibus exegerint sacramentalem confessionem: ergo hæc non est necessaria fidelibus. IX. In dominica Oratione nos rogamus Deum, ut dimittat nobis peccata nostra, sicut nos dimittimus fratribus nostris peccata ipsorum: sed nos non dimittimus fratribus peccata per auricularem confessionem: ergo neque Deus per auricularem confessionem dimittit nobis peccata nostra. X. Peccatorum confessio instituta est ab Ecclesia propter Novatianos, & deinde abrogata est propter damna, quæ ex ipsa oriebantur: ergo peccatorum confessio non est ex institutione divina, sed humana. Probatur antecedens, ex Socrate lib. 5. historiæ cap. 19. *Postquam Novatiani se ab Ecclesia sejunxissent, eo quod cum illis, qui persecutione decima lapsi fuerant, communicare noluissent, ex illo tempore Episcopi Pœnitentiarium Presbyterum albo ecclesiastico adjecerunt, ut qui post baptismum lapsi essent, coram Presbytero ad eam rem constituto delicta sua confiterentur*. Et postmodum: *Nectarii Episcopi temporibus abrogarunt, ob facinus quoddam, quod in Ecclesia commissum fuerat. Mulier quædam nobilis ad Pœnitentiarium Presbyterum accedens, delicta post baptismum a se perpatrata sigillatim confessa erat. Presbyter vero præcepiit mulieri, ut jejuniis, & orationibus continuis conveniens ostenderet. Progressu temporis mulier aliud facinus confessa est, Ecclesiæ videlicet Diaconum cum ipsa stupri consuetudinem habuisse. Id cum dixisset, Diaconus quidem Ecclesia ejectus est; populus vero graviter commoveri cæpit. Neque enim solum ob scelus, quod patratum fuerat indignabantur, verum etiam eo quod labes haud mediocris, atque infamia hoc facto adspersa videbatur Ecclesiæ. Cum igitur eam ob causam ecclesiastici homines dicteriis appeterentur, Eudæmon quidam, Ecclesiæ Presbyter, Episcopo Nectario suasit, ut Pœnitentiarium Presbyterum expungeret, unumquemque vero pro arbitrio, & pro animi sui conscientia, ad Sacramentorum communionem sineret accedere*. XI. Ab initio Ecclesiæ non legitur, quod fideles, quando quolibet die communicabant, quod etiam quolibet die confiterentur: ergo ab initio nascentis Ecclesiæ non fuit in usu sacramentalis confessio.

Respondemus ad I. quod ita est connexa Confessio peccatorum cum potestate absolvendi, Sacerdotibus tradita Joannis

nis

nis 20.sicut est connexa in judiciis humanis rei confessio cum Judicis potestate; Ita ut sicut una admissa, altera negari non potest, ita pariter altera sublata, nec illa potest integra remanere. Unde satis est, quod ex verbis Joannis adstruatur in Sacerdotibus judicialis potestas absolvendi, vel retinendi peccata, ut pariter in Pænitentibus probetur necessitas peccata sua per sacramentalem confessionem iisdem aperiendi.

Ad II. Utique Sacerdotes sunt Ministri, & dispensatores mysteriorum Dei, at non pugnat cum hoc, quod sint etiam Judices. Judices quidem sunt, qui non suprema & independenti authoritate peccata dimittunt, vel retinent, sed legibus adstricti ea faciunt, quæ sibi a Christo præscripta agnoscunt. Unde Gregorius Magnus homil. 16. in Evangelia scribebat: *Causæ ergo pensandæ sunt, & tunc ligandi, atque solvendi potestas exercenda. Videndum est, quæ culpa præcessit: & quæ pænitentia secuta est post culpam: Ut quos Omnipotens Dei per compunctionis gratiam visitat, illos Pastoris sententia absolvat*. Sunt igitur Sacerdotes Ministri simul, & Judices, qui dependent a primo & supremo Judice Christo, a quo constituuntur, & authoritatem dimittendi, vel retinendi peccata accipiunt.

Ad III. Posset quidem ex verbis Joannis 20. utrumque probari, quando necessitas esset illud utrumque probandi; attamen probatur potius id, quod ad judicium pertinet, non vero illud, quod spectat ad regimen, quia verba illa propius respiciunt potestatem judicandi, quam potestatem regendi; quia continent authoritatem remittendi, vel retinendi peccata; quæ proprie Judicum, non Regum, est.

Ad IV. Utique Sacerdotes non possunt dici Servatores hominum, scilicet redemptione, satisfactione, & pretii solutione, qua solus Christus est mediator inter Deum, & homines: qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus, ut dicitur prima ad Timoth. cap. 2. At possunt dici Servatores ministerio, quatenus pretium sanguinis Christi applicant nobis, tanquam veri ministri, & Judices a Christo Domino instituti.

Ad V. Disparitas in eo consistit, quod non supponitur a rege instituta lex, ut lites omnes per judices dirimantur, absque eo quod ad ipsum recursus habeatur: Sicut nos legem habemus, ut a Sacerdotibus in sacramentali confessione judicemur, absque eo quod ad Christum recursum habeamus. Hæc autem lex observari omnimode debet; adeoque quanvis a Christo institui potuisset, ut peccata dimitterentur solo ad ipsum habito recursu, & hoc quidem esset de possibili: quia tamen de facto constituit, ut peccata dimittantur vel retineantur per judices a seipso constitutos; hæc lex omnino observanda est, absque ullo respectu ad illud, quod aliter de possibili facere potuisset.

Ad VI. Disparitas quoque est, quia quum peccata venialia non extinguant charitatem, nec amicitiam cum Deo violent; possunt aliis modis, quam per sacramentalem confessionem deleri: At peccata mortalia, quia extinguunt charitatem, & amicitiam cum Deo solvunt, inde est quod Deus instituit, ut per solam sacramentalem confessionem secundũ præsentem providentiã deleantur, ac dimittantur. Et hæc lex omnino ab omnibus servari debet.

Ad VII. Disparitas insuper est, quia Sacramentum baptismi non administratur per modum judicii, sicut administratur Sacramentum pænitentiæ; Unde in illo non exiguntur formalitates judiciales, inter quas est reorum Confessio, quæ exiguntur in Sacramento pænitentiæ.

Ad VIII. Ipsimet Calvinistæ multa admittunt, & observant, quæ expresse in novi testamenti libris non inveniuntur, & nihilominus argumento negativo, quo contra nos utuntur, seipsos premi, absolute negant. Et revera baptizant infantes; baptismum ab Hæreticis datũ habet ratum; Et tamen hæc in Scripturis expresse non inveniuntur. Dico igitur, quod sicut pro his sufficit ipsis traditio, ita nobis traditio satis est pro sacramentali Confessione, si nullum Scripturæ testimonium extaret: Unde merito contra eosdem usurpare possumus Tertulliani verba lib. de corona militis cap. 4. *Si legem expostulet Scripturarum, nullam invenies, traditio tibi prætendetur autrix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix*.

Ad

Ad IX. verbum illud *sicut* non respicit dimissionis modum, sed substantiam; scilicet, ut Deus dimittat nobis peccata, quæ contra ipsum fecimus, quemadmodum nos condonamus fratribus nostris peccata, quæ contra nos perpatrarunt. Cæterum si de modo intelligi deberent verba illa, non pauca sequerentur inconvenientia; sequeretur enim, quod sicut Deus dimittit nobis peccata nostra per gratiæ infusionem, ita & nos per gratiæ infusionem deberemus remittere peccata contra nos facta: Deus dimittit peccata diligentibus se, & nos debemus dimittere etiā illis, qui nos non diligunt, sed qui odio nos prosequuntur: Deus prævenit nos gratia sua, ut nos peccatorum remissionem deprecemur; & hæc præventio gratiæ erga offendentes nos locum omnino non habet: igitur non mirum, si Deus pariter vult nobis dimittere peccata per sacramentalem confessionem, & nos per eandem fratribus nostris peccata non dimittimus.

Ad X. Sunt, qui dicunt Nectarium abstulisse usum confessionis publicæ, non vero secretæ, Ita Bellarminus, Baronius Petavius, & Roffensis. Alii dicunt abstulisse confessionem etiam secretam, sed in hoc graviter peccasse; Ita alii post Thomam Marbensem. Alii autem putant abstulisse Presbyterum Pœnitentiarium; qui nuper in Constantinopolitana Ecclesia institutus fuerat. Ex his, eligant Legentes responsionem, quam maluerint. De hoc facto fusissime tractant Jueninus, Frassen, Tournely, aliique recentiores.

Pro altera Dissertationis parte, in qua quæritur, qua necessitate sacramentalis confessio si necessaria, dependet hoc quæsitum ab altero, in quo quæritur, quo jure sit præcepta sacramentalis confessio? Et quidem non est præcepta jure naturæ, quia si fuisset præcepta jure naturæ, fuisset necessaria in omni lege; sed non fuit necessaria in lege naturæ, neque in lege mosaica: ergo &c. Et sane San. Isidorus lib. 5. originum cap. 4. docet. *Jus naturale est idem apud omnes, & est commune nationum omnium, eo quod non aliqua constitutione, sed instinctu naturæ ubique habetur*. Illa autem, quæ obiici possunt ex exemplis Adæ, Cain, & Job: Item ex Lege Levitici 16. ubi præcipiebatur, quod filii Israel confiterentur peccata sua; Nihil faciunt ad rem; Tum quia Adam, Cain, & Job, tenebantur confiteri peccata sua, non homini per sacramentalem confessionem, sed coram Deo, cum animi dimissione, & contritione. In lege autem veteri quanvis præciperetur peccati confessio aliquo modo, non tamen præcipiebatur modo illo, quo in lege evangelica præcipitur. Proinde docet Scotus apud cit: Frassen. *In tota lege mosayca non fiebat ista Confessio, de qua loquimur; sed de peccatis occultis tantum fiebat Deo Confessio, de quibusdam tamen defectibus publicis, & inobservantia legalium fiebat Confessio, & uniuscujusque, quando scilicet offerebat pro tali delicto sacrificium, ut generalis confessio Sacerdotis pro populo erat ista: Injuste egimus, peccavimus, & hujusmodi. Et isto modo publica Confessio Sacerdotis erat quædam dispositio ad petendam misericordiam Dei populo; sicut & modo in ecclesia; non Confessione ista, de qua loquimur, confitemur nos peccasse, & petimus misericordiam, & nobis, & toti populo.*

Dicimus II. Confessionem sacramentalem mortalium omnium peccatorum non esse necessariam de jure naturæ, sed quia præcepta est jure divino.

Prima Conclusionis pars probatur I. Si Confessio sacramentalis fuisset necessaria de jure naturæ, in quacunque lege necessaria fuisset; sed non fuit necessaria in quacunque lege: ergo non est necessaria de jure naturæ. Major est certa, quia quod naturaliter est præceptum, sub omni lege servandum est; Lex enim non destruit naturam, sed perficit. Minor probatur, quia non fuit obligatio ad sacramentalem confessionem in statu innocentiæ, nec pariter fuit in statu legis naturæ, nec denique in statu legis mosaycæ, ut ab omnibus admittitur.

II. Probatur. Si jus naturale dictaret confessionem sacramentalem, omnes Nationes tenerentur ad illam; sed non omnes Nationes, neque omnes homines tenebantur ad illā: ergo non erat per jus naturale præcepta. Major, ut dictum est, S. Isidori est lib. 5. orig. cap. 4. ubi ait: *Jus naturale est idem apud omnes, & est commune Nationum omnium, eo quod non aliqua constitutione, sed* in-

instinctu naturæ ubique habetur. Minor probatur: Quia non tenebantur ad ad sacramentalem confessionem, qui ante legem mosaycam vivebant, nec tenebantur pariter, qui eidem legi obtemperabant: ergo &c.

III. Probatur. Non est naturæ dictamen, quod homo debeat occulta sua crimina alteri homini manifestare, quod homo sit alterius hominis Judex, & quod homo potestatem habeat condonandi, & retinendi cæteris hominibus peccata sua; atqui hoc totum per sacramentalem confessionem importatur: ergo nullo modo dici potest, quod sacramentalis confessio per naturæ lumen habeatur.

II. Conclusionis pars probatur I. ex illis Scripturæ locis, quibus probavimus ipsius sacramentalis confessionis necessitatem, & existentiam, & quibus modo addimus hæc sequentia Trid. Conc. testimonia. Et quidem sess. 14. Can. 7. *Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum, necessarium non esse jure divino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur; etiam occulta . . . Anathema sit.* Et cap. 5. *Ex institutione Sacramenti Pœnitentiæ jam explicata universa ecclesia semper intellexit, etiam institutam esse a Deo integram peccatorum Confessionem, & omnibus post baptismum lapsis jure divino necessariam existere; Quia Dominus noster Jesus Christus a terris adscensurus ad Cælos, Sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit, tanquam Præsides, & Judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christi fideles ceciderint, qui pro potestate Clavium, remissionis, & retentionis peccatorum sententiam pronuntient. Constat enim Sacerdotes judicium hoc incognita causa exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere dumtaxat, & non potius in specie, ac sigillatim sua ipsi peccata declarassent.* Et in fine hujus cap. subdit: *Neque per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christi fideles confiterentur, quod jure divino necessarium, & institutum esse intellexerat: sed ut præceptum Confessionis, saltem semel in anno, ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis perveniretur, impleretur &c.* Et tandem sess. 14. cap. 5. de modo confitendi peccata, sive publica sive secreta sic habet: *Quoad modum confitendi secreto apud solum Sacerdotem & si Christus non vetuerit quin aliquis in vindictam suorum scelerum, & sui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiæ offensæ ædificationem, delicta sua publice confiteri possit; non est tamen hoc divino præcepto mandatum, nec satis consulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta præsertim secreta, publica essent confessione aperienda. Unde cum a sanctissimis, & antiquissimis Patribus magno unanimique consensu secreta confessio sacramentalis, qua ab initio Ecclesia sancta usa est, & modo etiam utitur, fuerit semper commendata, manifeste refellitur inanis eorum calumnia, qui eam a divino mandato alienam, & inventum humanum esse, atque a Patribus in Concilio Lateranensi congregatis initium habuisse, docere non verentur.*

Ex his autem Concilii verbis Estius in 4. distin. 17. §. 8. quasi eadem explicans, deducit simul, & scribit: „ Confessionem secretam, sive ut loquuntur, auricularem, ideo hæretici toto studio oppugnant, quod putent primis Ecclesiæ temporibus non aliam quam publicam pænitentiam simul & confessionem in usu fuisse, quam dicunt temporis lapsu mutatam esse in eam, quæ nunc frequentatur, confessionem secretam. Contra quos sicut alibi monstratum est tam privatam, quam publicam pænitentiam primis Ecclesiæ temporibus in usu fuisse: Ita quoque tenendum præter publicam illam criminum etiam secretorum apud populum manifestationem, aliquando, & quibusdam in locis fieri solitam, semper ac potissimum in Ecclesiis frequentatam fuisse secretam apud solum Sacerdotem peccatorum confessionem. Qua de re Tridentina Synodus cap. 5. sess. 14. ita docet. Cæterum quoad modum confitendi secreto apud solum Sacerdotem, & si Christus non vetuerit quin aliquis in vindictam suorum scelerum, & sui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiæ offensæ ædificationem, delicta sua publicè confiteri possit, non est tamen hoc præcepto divino mandatum, nec satis consultè humana aliqua lege præciperetur, ut delicta præsertim secreta pu-

„ publica essent confessione aperienda. „ Unde cum a sanctissimis, & antiquissimis Patribus magno unanimique „ consensu secreta confessio sacramentalis qua ab initio Sancta Ecclesia usa „ est, & modo etiam utitur, fuerit semper commendata; Manifeste refellitur inanis eorum calumnia, qui eam „ a divino mandato alienam, & inventum humanum esse, atque a Patribus „ in Concilio Lateranensi congregatis „ initium habuisse, docere non verentur. „ Hæc ibi. Ex qua Concilii doctrina „ primum, colligitur non pertinere ad „ essentiam confessionis sacramentalis, „ ut sit secreta, quemadmodum etiam „ ex definitionibus ejus suprà positis facile monstratur. Deinde, nec præcepti „ divini esse, ut secreto fiat, non enim „ vetuit Christus aliqua lege, quin publice aliquando fieri possit. Immo satis declarant verba Concilii posse „ etiam laudabiliter, & cum fructu eam „ publice fieri. Tertio, publicam confessionem non esse præcepti divini. „ Quarto, eamdem non esse humana „ lege præcipiendam. Postremo, secretam confessionem tanquam a Patribus commendatam, & perpetuo usu „ Ecclesiæ comprobatam, omnino retinendam esse. Quod autem Patres „ Concilii tum in decreto, tum in cau. „ 6. ejusdem sess. asserunt, ac definiunt, „ modum secrete confitendi soli Sacerdoti non esse alienum ab institutione, „ & mandato Christi, non hoc sentiunt, „ quod modum illum Christus præceperit. Si enim præcepisset, consequenter vetuisset confessionem publice „ fieri; quod aperte negant Patres: sed „ tantum volunt, modum secrete confitendi neque contrarium, neque dissentaneum esse præcepto, & institutioni Christi, quin potius maxime cum „ eo congruere. Cujus ratio est, quia „ Lex naturæ monet, immo præcipit, „ nequis occulta & pudenda crimina „ sua publicando, seipsum infamet, nisi „ forte major aliqua vel ipsius peccatoris, vel aliorum hominum utilitas, „ id exposcat. Hanc autem naturæ legem non destruit lex Christi, quæ „ mandat omnia peccata etiam occultissima patefieri per confessionem ei, „ cui ad remittendum, & retinendum „ datæ sunt claves a Christo. Et proinde ita peccata sunt Sacerdoti detegenda ex Christi præcepto, ut nihilominus juxta præscriptum legis naturæ „ apud alios maneant occulta. Adde „ quod publicatio occultorum criminum sive per ipsum pænitentem, sive „ per Sacerdotem facienda, non satis „ conveniret cum proprio effectu Sacramenti Pœnitentiæ, qui est tegere, „ & abolere peccata; cum crimina sic „ publicata, & infamia inde contracta „ ex hominum memoria haud facile „ deleri possent. Denique jugum confessionis a Christo nobis impositum „ suave ac leve esse debet, juxta illud „ Matth. 11. Jugum meum suave &c. „ Quale profecto non esset, si publicanda essent crimina, sed contra magis hoc „ pacto fieret importabile: maxime ergo „ convenit cum lege, & institutione „ Christi, ut secreta sit peccatornm confessio: His positis.

Primo, Fuerunt Theologi de schola, qui docuerunt, quod modus confitendi peccata non pertineat ad essentiam sacramentalis confessionis, sive hæc sit publica, sive secreta; Et hoc quidem sibi videntur ex verbis Estii posse inferri.

Secundo, Alii Theologi pariter voluerunt, secretam confessionem non esse præcepti divini, quanvis asserant ejusdem usum esse perantiquum, ac retinendum.

Tertio, Alii volunt secretam confessionem fuisse a Christo Domino institutam, & præceptam. Et horum sententia Trid. Concil. est conformior; Dicit enim Concilium: *Non esse divino præcepto mandatum, ut delicta publice declarentur: Immo nec satis consulte id humana aliqua lege præcipiendum foret.* Ex quibus verbis hæc infert Tournely: „ Namque vel publica, vel secreta, est præcepti divini; Non est enim „ alius ordinarius confitendi modus; „ Atqui ex Concilio ipso publica non „ est à Christo præscripta; ergo privata, „ & secreta. Tum quia, idem videtur „ esse in mente Concilii, secretam confessionem esse præcepti divini, & eam „ non esse alienam a præcepto divino; „ Quamquam ingenue fatendum sit, „ ea loquendi ratione de industria usos „ esse Patres, ne expresse definirent „ rem inter Theologos controversam. „ Neque verò ex ista sententia sequitur, „ quod inferebat Estius, nempe, si præcepit Christus confessionem privatam „ & secretam, ergo vetuit publicam: Nam-

,, Namque merito dici potest, Christum ,, ita præcepisse usu communi, & ordi- ,, nario secretam confessionem, ut non ,, vetuerit aliquibus in casibus eam pu- ,, blice fieri.

Igitur ex hac Scholasticorum discurrendi varietate male deducit Dallæus, Calvinianus, secretam Confessionem vel non fuisse a Trid. Concilio præceptam, vel potius antiquæ Ecclesiæ temporibus non fuisse in usu positam. Contrariumenim in tota hac nostra Dissertatione probatum credimus; Et varietas de modo, si quæ est apud Theologos de Schola, nihil profecto substantiæ veritati obstare potest.

DISSERTATIO CCCLXXVI.

De Confessione Sacramentali. Obligatio ex divino præcepto faciendi illam, quos, & quando obliget? Cui facienda sit ex præcepto ecclesiastico? Et quando? A quibus? Et de quibus?

Dicimus I. præceptum sacramentalis Confessionis jure divino obligare omnes adultos, qui post baptismum mortaliter peccaverunt.

I. Probatur Conclusio. Soli adulti, qui post baptismum mortaliter peccaverunt, sunt capaces, ut ab Ecclesia ligentur, & solvantur; Sed illos obligat de jure divino præceptum sacramentalis Confessionis, qui capaces sunt, ut ab Ecclesia ligentur, ac solvantur: ergo de jure divino præceptum sacramentalis Confessionis solos adultos obligat, qui post baptismū mortaliter peccaverunt. Major est certa, quia soli adulti capaces sunt, ut ab Ecclesia judicētur; & proinde ut ligentur, ac solvantur. Minor etiā patet, quia ligamen, & solutio supponsit peccatū, per quod peccatores ligantur, & supponunt etiam peccati remissionem, per quam solvuntur.

II. Probatur. Si non essent soli adulti baptizati, qui ad sacramentalem Confessionem jure divino tenerentur, ideo esset, quia olim etiam tenebantur Cathecumeni; sed hoc est falsum; ergo soli adulti baptizati tenentur. Probatur minor. Confessio, quæ a Cathecumenis fiebat, non erat sacramentalis: ergo Cathecumeni non tenebantur ad sacramentalem Confessionem. Probatur antecedens. Erat Confessio generalis, & præparatoria ad baptismi gratiam recipiendam, non autem distincta, & singulorum peccatorum enarratio: ergo non erat Confessio sacramentalis.

III. Probatur. Illi tenentur ad Confessionem sacramentalem de jure divino, qui aliquod faciunt, quod est materia sacramentalis Confessionis: sed materia sacramentalis Confessionis non est alia, quam peccatum mortale: ergo illi tenentur de jure divino ad sacramentalem Confessionem, qui peccatum mortale committunt; Atqui hi sunt adulti baptizati: ergo &c.

Pro altera vero Dissertationis parte, in qua quæritur de tempore, quo præceptum divinum sacramentalis confessionis obliget, præmittimus hic aliqua, quæ vel ab omnibus admittuntur, vel eruuntur ab iis, quæ a nobis superius dicta sunt. Et I. præceptum divinum sacramentalis Confessionis non obligat per se statim a perpatrato peccato; Tum quia est præceptum affirmativum, & præcepta affirmativa non obligant pro omni omnino tempore; Et ideo præceptum ecclesiasticum confessionis, quod determinat po-

divinum, non obligat, nisi semel in anno: Tum etiam, quia obligatio confessionis æquiparatur obligationi contritionis; sed præceptum contritionis, ex dictis etiam a nobis, non obligat statim a patrato peccato: ergo &c. II. Præceptum divinum obligat per se in probabili periculo mortis, quia tunc præcipue tenetur quilibet propriæ animæ saluti consulere. Ubi autem non est probabile periculum mortis, ut est in levioribus morbis, nulla est obligatio confitendi. III. si quis esset in periculo mortis constitutus, & non haberet mortalia, sed tantummodo venialia, quamvis hic non teneretur per se ac absolute ad confessionem sacramentalem, quia sunt alia remedia pro venialibus expiandis, teneretur tamen per accidens; scilicet ratione scandali, quod daretur; ratione præsumptionis vitandæ; ratione deceptionis, qua quis potest se ipsum faciliter blandiri, credens venialia, quæ sunt mortalia. IV. potest etiam dari casus, quo quis obligetur ad confitendum peccatum mortale statim ac ipsum commisit; Quando scilicet deberet vel sacram synaxim sumere, vel missam celebrare; sed hæc esset obligatio per accidens. V. potest etiam dari casus, quo obliget per se præceptum confessionis extra probabile periculum mortis; Et ratio est, quia præcepta positiva, & affirmativa non obligant tantum in extrema necessitate, sed etiam quando probabiliter judicatur eorum observatio necessaria. Cæterum ei, qui vult sacram Eucharistiam sumere, jure divino est necessaria sacramentalis confessio; Et quia I. Corinth. 10: dicitur: *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat*: Et quia Concil. Trident. sess. 13. Can. 11. statuit. *Ne tantum Sacramentum indigne, atque adeo in mortem & condamnationem sumatur, statuit atque declarat, ipsa facta Synodus illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcunque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris, necessario præmittendam esse Confessionem sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat*. Denique ad majorem faciliorem que observationem præcepti divini sacramentalis Confessionis in probabili periculo mortis, Ecclesia ipsa Medicos omnes hortatur, immo iisdem mandat, ut quando ad Infirmorum curam vocantur, priusquam accipiant morbi curationem, debeant monere ægros de Confessione facienda. Quod præstiterunt summi Pontifices Innocentius III. in Concil. Lateranen. IV. anno 1215. Clemens V. in Concil. Ravennat. II. anno 1311. Et novissime S. Pius V. in Constit. quæ incipit, *Super gregem*, in qua prohibet Medicis visitare infirmos, qui tertia die non confitentur; & nisi se id servaturos solemniter jurent, prohibet eos ad Doctoratum admitti: quas prohibitiones omnes Diocæsanæ synodi renovarunt, & continuo renovant, ipsique Ecclesiarum Prælati totis viribus observandas curant.

Pro III. Dissertationis parte, in qua quæritur, cui facienda sit confessio sacramentalis ex præcepto ecclesiastico, semel scilicet in anno? Habemus decretum Concilii Lateranen. IV., quod nuper memoravimus, sub Innocentio III. coacti, in quo legitur Can. 21. *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata confiteatur fideliter, semel saltē in anno, proprio Sacerdoti, & iniunctam sibi pænitentiam studeat pro viribus adimplere; suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ sacramentum: nisi forte de consilio proprii Sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: Alioquin & vivens ab Ecclesia ingressu arceatur, & moriens christiana careat sepultura .... Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit justa de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ille ipse non possit absolvere, vel ligare*.

Usque modo loquuti fuimus de Confessione sacramentali tanquam divino jure præcepta: At quia eadem est pariter ecclesiastico jure mandata, ideo aggredimur modo loqui de illa, prout eam nobis Ecclesia præcepit. Et quidem nulli dubium esse potest, quod Ecclesia habeat potestatem præcipiendi, aut saltem determinandi, Sacramentorum usum; insuper & ea,

quæ

quæ eorum respiciunt ministratio-nem, ac susceptionem. Hoc ipsum declarat Trident. sess. 21. cap. 2. dicens: *Declarat, hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum, varietate, magis expedire judicaret. . . . Quare agnoscens S. Mater Ecclesia hanc suam in administratione Sacramentorum authoritatem, licet ab initio christianæ religionis non infrequens utriusque speciei usus fuisset, tamen progressu temporis latissimi jam mutata illa consuetudine, gravibus, & justis causis adducta, hanc consuetudinem sub altera specie communicandi approbavit, & pro lege habendam decrevit, quam reprobare, aut sine ipsius Ecclesiæ authoritate pro libito mutare, non licet.*

Hoc igitur tanquam certo supposito, quæritur modo inter Theologos, an facta hypothesi, quod non esset præcepta confessio facienda de jure divino, Ecclesia illam legitime præcipere potuerit, & an de facto præceperit, ac determinaverit tempus, quo sit facienda? Et tres inveniuntur sententiæ de hoc ipso Theologorum, quarum prima est Durandi in 4. distin. 17. q. 8. num. 7. ubi dicit, quod confessio sacramentalis, ut est accusatio omnium peccatorum, etiam internorum, non potuerit præcipi ab Ecclesia: Ac proinde vel non esse præceptum annuæ confessionis mere ecclesiasticum, vel nullum esse præceptum, sed tantummodo consilium. Secunda sententia vult, quod Ecclesia non potuerit præcipere ac determinare tempus faciendæ confessionis, nisi jam confessio facienda esset ex jure divino: Unde hujusmodi opinionis patroni volunt, quod præceptum ecclesiasticum confessionis annuæ sit tantum determinatio, modificatio, seu applicatio divini præcepti servandi hoc, aut illo determinato tempore. Et hujus sententiæ sunt Soto in 4. distin. 18. q. 1. art. 1. concl. 4. Et Canus in relectione de pæniten. p. 5. Tertia tandem sententia est docentium, quod præceptum confessionis annuæ non sit sola declaratio, aut determinatio juris divini, sed sit omnino ecclesiasticum præceptum, ad cujus observantiam fideles omnes tenentur.

Dicimus II. Ecclesiam revera potuisse præcipere, ac de facto præcepisse confessionem faciendam singulis annis.

I. Probatur ex Conciliis. Concilium Lateranense IV. *Sub Innocentio III.* Statuit: *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata, saltem semel in anno, fideliter confiteatur proprio Sacerdoti: Et injunctam sibi Pænitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum, nisi forte, de consilio proprii Sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum; alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum frequenter in Ecclesiis prædicetur, ne quisquam ignorantiæ cæcitate velamen excusationis assumat.* In quibus verbis duo leguntur præcepta, primum scilicet, quod sit facienda confessio; secundum vero, quod saltem sit facienda semel in anno; et utrumque præceptum factum legitur ab Ecclesia: Ergo Ecclesia revera præcipere potuit, & de facto præcepit, confessionem faciendam singulis annis.

II. Probatur. Eo modo intelligenda est Concil. Lateran. declaratio de Sacramentalis confessionis præcepto, quo eam intellexit, atque declaravit Concil. Trid.; sed Concil. Trident. eam intellexit, atque declaravit, quo nos proponimus modo: ergo quo nos proponimus modo est intelligenda. Probatur minor. Concil. Trident. sess. 14. cap. 5. circa finem hæc docet: *Neque enim per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christifideles confiterentur, quod jure divino necessarium, & institutum esse intellexerat; sed ne præceptum confessionis ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur.* Et quidem Tridentini verba cohæreutur ad ea, quæ nos dicimus, intellexit Scotus, scilicet illius mentem explicavit, antequam ipsum Concilium aperiretur; Et hoc fecit in 4. sententiarum dist. 17. n. 14. ubi habet: *De tertio articulo, quod Ecclesia præceptum illud, quantum ad aliqua prædictorum non specificavit, & quantum ad aliqua specificavit. Præci-*

pua autem specificatio hujus præcepti invenitur in illo Capitulo extra: de Pænitent., & remiss. omnis utriusque sexus. Et infra num. 28. *quod Ecclesia determinavit præceptum (divinum Confessionis) scilicet semel in anno*. Non ait Doctor; *Ecclesia præcepit Confessionem, sed determinavit præceptum, scilicet divinum*.

III Probatur. Si quid obstaret in Ecclesia, quod non potuisset confessionem præcipere, ex eo maxime esset, quia Ecclesia nequit nos obligare ad manifestationem eorum, quæ sunt interna; Ecclesia enim auctoritatem non habet, nisi in externis, de quibus tantummodo judicat; Sed hæc ratio non obstat: ergo &c. Probatur minor. Ecclesia legitime præcepit, quod facienda sit communio; sed communio fieri non potest, nisi eam procedat confessio; & confessio esse non potest, nisi sit etiam de occultis, & internis peccatis: ergo Ecclesia potest præcipere confessionem, etiamsi in confessione aperiri debeant interna peccata.

Obstat I. Si confessio non esset jure divino facienda, nec a Christo præcepta, non potuisset eam Ecclesia præcipere: ergo Ecclesia non habet potestatem præcipiendi confessionem. II. Qui præcepit substantiam confessionis, debuit etiam præcipere circumstantias ejusdem; sed inter circumstantias ejusdem adnumeratur tempus confessionis faciendæ: ergo hanc circumstantiam debuit præcipere Christus, & non Ecclesia. III. Ecclesia præcipit confessionem quolibet anno faciendam, sed non determinat tempus, quo facienda sit: ergo præceptum Ecclesiæ circa confessionem faciendam remanet truncum, & imperfectum. IV. Qui non confessus est intra annum non tenetur confiteri statim initio sequentis anni: ergo præceptum Ecclesiæ de confessione facienda non obligat omni tempore. Probatur antecedens. Qui omittit recitare officium aliquo die non tenetur illud ipsum recitare die sequenti: ergo qui omittit facere confessionem annualem non tenetur illam facere initio sequentis anni. V. Qui prævidet se non posse adimplere confessionem annualem, quia iturus est in longinquam regionem, non tenetur illam adimplere, antequam iter fe committat: ergo præceptum Ecclesiæ de confessione annuali non obligat semper, & omni tempore. Probatur antecedens. Qui die Sabati prævidet, quod non poterit audire sacrum die Dominica, non tenetur illud audire die Sabbati: ergo pariter, qui prævidet se non posse adimplere confessionem annualem non tenetur illam facere tempore præcedenti annum illum, quo urget hujusmodi obligatio. VI. Ecclesia non potest præcipere substantiam confessionis: ergo neque circumstantiam temporis.

Respondemus ad I. quod ideo Ecclesia non potuisset præcipere confessionem, si non fuisset a Christo instituta, atque præcepta, quia non potuisset per illam infuudere gratiam habitualem, atque sanctificantem, quam de facto infundit Christus per illam; Et quia confessio est res maximæ difficultatis, & hæc maxima difficultas superatur de facto per gratiam Christi, non potuisset in hypothesi superari per Ecclesiam. Et de facto quum multi ad præsens quasi insuperabilem patiantur repugnantiam ad confitendum, etiam si præceptum Christi, & gratia ipsius illis assistat, quanto magis si confessione a sola Ecclesia instituta, atque præcepta, auxilium, quod modo habent, non haberent? Igitur ex hoc sequitur, quod non potuisset Ecclesia instituere confessionem sacramentalem eo modo, quo eam instituit Christus, ac præcepit, si illam Christus non instituisset, nec præcepisset.

Ad II. dicitur, quod ideo Christus præcepit substantiam confessionis, & reliquit tempus determinandum Ecclesiæ suæ, quia substantia est res summæ difficultatis, & non poterat, nisi a Christo institui, atque præcipi; Circumstantia vero temporis non est res tam magnæ difficultatis, & ideo reliquit eam determinandam ab Ecclesia sua.

Ad III. Ecclesia determinat tempus, hoc est per annum; scilicet, ut quolibet anno fiat sacramentalis confessio. Qua vero anni parte adimpleri debeat, reliquit vel Christi fidelium arbitrio, vel Doctorum placito consulendum. Quapropter quomodo annus ille computandus sit, Frassen tom. 4. tract. 1. de Pæniten. disp. 2. art. „ 3. sect. 1. q. 2. hæc habet: „ Annum illum

„ illum posse computari ab uno Pascha-
„ te ad aliud sequens; vel ab una Qua-
„ dragesima in aliam sequentem; vel a
„ die, quo emissa est ultima confessio
„ ad eumdem diem anni sequentis:
„ communior tamen, & verior senten-
„ tia est, illum annum esse computan-
„ dum, juxta communem supputatio-
„ nem, a prima die Januarii usque ad
„ ultimam Decembris. Prima pars con-
„ stat, quia quocunque ex tribus modis
„ assignatis ducatur exordium anni, si
„ intra illud spatium peccata quis con-
„ fiteatur, recte dicitur satisfecisse præ-
„ cepto annuæ confessionis per Latera-
„ nense Concilium præscripto. Hoc ta-
„ men intellige de præcepto, & obli-
„ gatione per se, quæ scilicet oriatur
„ ex vi, & efficacia ipsius præcepti fa-
„ ciendæ confessionis; Contingere
„ enim potest, ut per accidens, hoc est,
„ ratione præcepti suscipiendæ Euchari-
„ stiæ, aliquis iterum confiteri teneatur
„ in quindena Paschatis, quo tempore
„ viget præceptum faciendæ confessio-
„ nis; si nempe aliquo mortali peccato
„ laboret, nec possit ad sacram Syna-
„ xim accedere, nisi prævia confessione
„ facta, & suscepta absolutione sacra-
„ mentali. Posterior tamen pars com-
„ munior est, & securior: Verba enim
„ legis accipienda sunt, sicuti sonant,
„ nisi aliunde aliud obstet: Hinc quan-
„ do Ecclesia præcepit faciendam an-
„ nuam confessionem, annus debet ac-
„ cipi secundum communem supputa-
„ tionem, quæ est a prima die Januarii
„ usque ad ultimum Decembris.

Ad IV. Theologis probabilius videtur, quod qui non est confessus intra annū, teneatur statim confiteri initio sequētis anni. Et rationem hanc assignat
„ præfatus Frassen. cit. loco: „ Quan-
„ do enim tempus non præscribitur, ut
„ terminus, quo præceptum expirat,
„ sed tantum ultra quod protendi, ac
„ differri non debeat talis præcepti ex-
„ tentio, adhuc elapso illo tempore,
„ præceptum istud obligat: Sic quando
„ præfigitur certum tempus alicui de-
„ bitori ad solvendum debitum, transa-
„ cto eo tempore, debitor ille manet
„ semper obligatus ad solvendum illud
„ debitum: Quippe cum tempus non
„ fuit illi præfixum, ut in eo debitum
„ expiraret, sed ne ultra illud debiti
„ solutio differretur: Sed præfata Con-
„ stitutione Concilii Lateranensis tem-
„ pus anni non ponitur, ut terminus,
„ quo præceptum expiret, sed ultra
„ quod differri non debet adimpletio
„ præcepti confessionis; verba enim il-
„ la, *ut saltem semel in anno confiteatur*,
„ æquipollent, ne ultra annum confite-
„ ri differat. Unde non tantum est præ-
„ ceptum affirmativum semel confi-
„ tendi singulis annis, sed etiam nega-
„ tivum, scilicet non differendi ulte-
„ rius; quod utique præceptum trans-
„ greditur, qui non statim elapso anno
„ confitetur, cum jam tam salubre re-
„ medium, ac medicamentum, ultra
„ quam par sit, differat. Ex quibus pa-
„ tet, discrimen esse inter præceptum
„ faciendæ confessionis singulis annis,
„ & præceptum recitandi horas cano-
„ nicas, audiendi Sacrum diebus festi-
„ vis, & Dominicis, nec non, & susci-
„ piendæ Eucharistiæ tempore pascha-
„ tis; in his enim præceptis tempus præ-
„ scribitur, tanquam terminus illius
„ executionis, cui annexa sit obligatio
„ illud opus implendi, tanquam tribu-
„ tum illius diei, & temporis: Unde
„ præceptum communionis paschalis,
„ utpotè specialiter latum, propter re-
„ verentiam, & celebritatem temporis,
„ expirat cum ipso tempore; sicuti præ-
„ ceptum audiendi Missam expirat
„ cum die Dominico, & Festo.

Ad V. Negatur antecedens, & ad ejus probationem negatur paritas; & ratio disparitatis est, quia obligatio audiendi Sacrum non incipit antequam incipiat dies, in quo cadit talis obligatio; Adeoque si tempus illud quis præveniret, obligationi suæ non satisfaceret. Obligatio autem confitendi, quia est annua, incipit a primo die anni, & perseverat usque ad ultimum anni diem; Et hoc, non quia revera in illo primo die sit obligatio confitendi, sed quod a primo illo die sit mihi liberum obligationi illi satisfacere. Quum ergo ex una parte ab illo primo die urgeat præceptum, ex altera sit mihi libertas adimplendi illud, possum ab eodem illo die ego confiteri, & adimplere præceptum.

Ad VI. Transeat antecedens, & negatur consequentia. Ratio est, quia ad substātiam actus imperandam amplior, & major exigitur potestas, quam ad ejusdem actus circumstantiam determinandam; Ut in responsione ad II. dictum est: Adeoque posteriorem potest

test facere Ecclesia, non vero priorem.

Pro illa autem Dissertationis parte, in qua quæritur, cui facienda sit sacramentalis confessio ex præcepto ecclesiastico? Certum est ex Concil. Lateranensi IV. coacto sub Innoc. III. anno 1215. quod fieri debeat *proprio Sacerdoti*; Ait Conciliū, ut dictū est, can. 21. *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata confiteatur fideliter, semel saltem in anno, proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere; suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucaristiæ Sacramentū: Nisi forte de consilio proprii Sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioquin & vivens ab Ecclesiæ ingressu arceatur, & moriens christiana careat sepultura .... Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit justa de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ille ipse non possit absolvere, vel ligare*. Quæstio igitur est inter Theologos, quis nomine proprii Sacerdotis intelligatur? Pro qua

Scire oportet, Sacerdotem dici proprium dupliciter, & prout opponitur Sacerdoti, qui est alienus, & prout opponitur Sacerdoti, qui est communis. Sacerdos proprius, ut apponitur alieno, est, qui habet auctoritatem ordinariam, & immediatam in populum sibi subiectum; Cujusmodi est Summus Pontifex in tota Ecclesia, Episcopus in sua Diœcesi, Parochus in sua Parochia; Et ex opposito Sacerdos alienus est, qui nullam ratione sui status auctoritatem habet erga populum Christianum; quales sunt regulares, & seculares Sacerdotes, qui nullum habent pastorale officium regendi fideles. Insuper Sacerdos proprius, prout opponitur communi, est ille, qui ex usu, & praxi quotidiana fidelibus sibi subditis Sacramenta dispensat, ut est Parochus quilibet in sua Parochia; Et ex opposito Sacerdos communis est ille, cui incumbit generalis & communis sollicitudo fidelium, & non solet usu communi, & ordinario illis sacramenta dispensare, quamvis possit. Controversia igitur in eo est, an nomine proprii Sacerdotis intelligatur proprius Sacerdos, ut opponitur alieno, an vero intelligatur proprius Sacerdos, ut opponitur communi? Circa quam

Prima sententia est illorum, qui per proprium Sacerdotem intelligunt Parochum, etiam cum exclusione Summi Pontificis, & Episcopi, & a fortiori cum exclusione Regularium, & Secularium Sacerdotum, qui nullum onus pastorale habent. Pro hac sententia fuit Joannes de Poliaco, Doctor Parisiensis, qui scripsit, *quod stante edicto omnis utriusque sexus in Concilio generali, non potest Romanus Pontifex facere, quod Parochiani non teneantur peccato sua semel in anno proprio Sacerdoti confiteri, qui est Parochialis Curatus; Immo nec Deus hoc potest facere, quia implicat contradictionem*. Hanc tamen propositionem damnavit Joannes XXII. anno 1321. & ipsemet Joannes de Poliaco retractavit.

Secunda sententia est illorum, qui volunt nomine proprii Sacerdotis venire etiam Regulares, ratione privilegiorum, quæ a Romanis Pontificibus obtinuerunt. Et hujus sententiæ fuerunt Regulares quidam, qui cum excessu scribentes, in aliquibus ab Alexandro VII. 1659. censura notati sunt.

Tertia tandem sententia est media inter duas hasce extremas, & est illorum, qui volunt, nomine proprii Sacerdotis a Concilio Lateranensi intelligi Parochum usu communi, qui ex officio solet suis Parochianis dispensare Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ; At non per hoc voluisse Concilium quidquam derogare juribus Summi Pontificis, & Episcoporum, quos contineri etiam non ignorabat sub proprii Sacerdotis nomine, & qui proinde possunt, vel per se ipsos, vel per delegatos, suorum fidelium confessiones excipere.

Pergit modo Tournely aliqua enumerare, ac supponere, quæ, ut asserit, tanquam certa, & explorata a defensoribus hujus tertiæ sententiæ supponuntur. Et hæc exponimus verbis iisdem, quibus ab eodem Scriptore recitantur: „ I. Parochum usu communi ac recepto proprium appellari Sacerdotem. II. Parochos, quanquam juris sint divini, inferiores esse Episcopis. III. S. Pontificem & Episcopos vero & proprio sensu dici, & esse proprios Sacerdotes, qui habent a Chri-

„ Christo immediatam ligandi, & solvendi auctoritatem: proprii enim Sacerdotis officium in proprii Episcopi dignitate continetur, ait Clerus Gallicanus in Epistola encyclica scripta anno 1655. die 25. Aprilis. IV. Posse, & S. Pontificem,& Episcopos, pro jure suo,quibus voluerint idoneis Sacerdotibus, sive regularibus, sive secularibus, dare facultatem excipiendi fidelium confessiones. V. Eas SS. Pontificum Constitutiones, quibus indulgent Regularibus facultatem audiendi confessiones, etiam sine licentia, & approbatione Episcoporum, quales editæ sunt sub Alexandro IV. anno 1256. Clemente IV. an. 1265. Bonifacio VIII. an. 1295. Benedicto XI. an. 1304.&c. jam per Concilium Tridentinum abrogatas, & revocatas esse; neque posse amplius in quæstionem,& controversiam adduci, an necessaria sit Regularibus Episcoporum approbatio, ut valide audire possint fidelium confessiones: illis enim omnino necessariam esse, ac posse Episcopos eam vel concedere, vel denegare, vel ad tempus limitare, nemo jam non fatetur. VI.Privilegia, quibus SS.Pontifices concedunt Regularibus facultatem indefinitam, & nullo restrictam tempore, excipiendi confessiones,vim, & effectū suum fortiri, si accedat Episcoporum approbatio, quæ si indefinita pariter fuerit, nec limitata, confessio paschalis his Regularibus facta licita erit, atque ex illa parte valida. Sicut enim nulla foret, si Episcopus exciperet tempus paschale; ità valida censeri debet, si tempus illud non excipiat: Dubitari etenim non potest, ut jam dictum est, quin Episcopi jus habeant limitandi ad certum tempus approbationem suam, & excipiendi tempus ipsum paschale, si voluerint; jus illud apud nos certum, & inconcussum est; Utrum vero expediat Episcopos hoc suo jure uti, & in approbatione Regularium excipere tempus paschale, res est prudentiæ, œconomiæ, & charitatis, cujus leges ipsis præscribere nostrum non est, a quibus debemus eas accipere: norunt illi, multa esse licita, quæ non expediunt; Sibique a Christo Domino datam auctoritatem, non in destructionem, sed in ædificationem. VII. Jura Parochorū servanda esse, atque eorum consensum rogandum ab iis, qui alieno Sacerdoti confiteri voluerint, juxta præscriptum Lateranense: atque ut unicuique quod suum est reddatur, & qua fieri potest faciliori, & tutiori ratione cōponatur rectius istud dissidium inter Parochos, Episcopos, & Regulares pro confessione paschali, optimum istud perpetuæ concordiæ vinculum futurum nobis videtur, si Episcopi ex una parte in litteris suis approbationis clausulam istam semper inserant, *de consensu Parochorum*; Et Parochi ex altera, quasi ex publico quodam condicto, eoipso consensum suum dedisse censeantur Regularibus ad excipiendam paschalem suorum Parochianorum confessionem, quo approbati illi sunt sine ulla limitatione ab Episcopis. Ita suum unicuique jus servabitur, sedabuntur conscientiarum scrupuli, lites evanescent, & pax Christi vincet in cordibus omnium. VIII. Denique, eas SS. Pontificum Constitutiones, quæ a facultate, quam conferunt Regularibus, audiendi confessiones, excipiunt tempus Paschale, quales sunt Innocentii IV. an. 1250. Martini IV. an. 1281. Benedicti XI. an. 1304. Sixti IV. an. 1478. Innocentii VIII. an. 1490. nullum inferre præjudicium auctoritati aliorum SS. Pontificum, in concedenda Regularibus licentia audiendi paschalem confessionem, accedente Episcoporum approbatione. Ita Joannes XII. anno 1321. Alexander V. an. 1409. Leo X. an. 1592. Innocentius X. an. 1649. Alexander VII. an. 1659. Clemen. IX. an. 1670. quorum Constitutiones cum aliis mox dictis conciliari possunt. Dici quippe non immerito potest, priores Constitutiones attendisse duntaxat ad usum ordinarium, & communem; & per *proprium* Sacerdotem intellexisse Parochum, qui ex usu & praxi quotidiana Sacramentum Pænitentiæ dispensat, salvo tamen jure S. Pontificis, & Episcoporum: posteriores vero attendisse ad illud jus S. Pontificis, & Episcoporum.

Dicimus III. in Can. *utriusque sexus* proprium Sacerdotem intelligi Parochum, at cum inclusione Summi Pontificis, Episcopi, & illorum, qui ab iisdem sunt Delegati.

I. Conclusionis pars probatur I. in Can. 32. ejusdem Concilii Lateranensis IV, pro-

proprius Sacerdos intelligitur Parochus: ergo pariter in Can. 21. de quo loquimur. Probatur antecedens. In Can. 32. hæc leguntur: *Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem, de proventibus Ecclesiæ, quæ curam proprii Sacerdotis debet habere, pensionem alii quasi pro beneficio conferre præsumat*: Sed in his verbis proprius Sacerdos est Parochus: Ergo &c. Probatur Minor: Parochi tantum est decimas a Parochianis exigere, quia ad ipsum spectat Parochianis Sacramenta ministrare: ergo &c.

II. probatur. Caussa condendi Canonis omnis *utriusque sexus* fuit quorundam Parochorum avaritia, qui paschali tempore Parochianis non suis Sacramenta ministrabant, & ab iisdem decimas exigebant; Unde Concilium decrevit, hoc tantum spectare ad proprium Sacerdotem, qui est Parochus illius Parochiæ: ergo ex motivo, quod impulit Concilium ad Canonem illum condendum, aperte eruitur Concilium in præfato Canone sub nomine proprii Sacerdotis Parochum intellexisse. Argumentum fundatur in eo, quod refert Theodulphus, Episcopus Aurelianensis in suo Capitulari cap. 14. & in Capitularibus Regum Francorum lib. 7. cap. 48. & 68. & in aliis monumentis, quæ refert cit. Tournely.

III. Probatur. Alia caussa, quæ impulit præfatum Concilium ad Canonem illum condendum, fuit aliquorum Regularium cupiditas, qui Parochis sua jura usurpare tentabant, absque eo quod haberent delegationem aliquam, vel privilegium, in quibus possent suam intentionem fundare; quod testatur Abbas Uspergensis in Chronico pag. 343. *Inter eos erant Humiliati dicti, qui nulla habita auctoritate, aut licentia Prælatorum, mittentes falcem in messem alienam, populis prædicabant, & vitam eorum plerumque regere satagebant, & confessiones audire, & ministeriis Sacerdotum derogare*. Igitur, si decrevit ut unusquisque fidelis semel in anno confiteatur proprio Sacerdoti, vel alieno de ejus licentia, proprius Sacerdos ille est intelligendus, qui opponitur extraneo, seu alieno, qui nullam habet animarum curam, & nullam a Summo Pontifice, vel ab Episcope, accepit auctoritatem, vel delegationem; cujusmodi erant illi Regulares, qui dicti sunt ab Abbate Uspergensi *Humiliati*.

IV. Probatur ex Romanis Pontificibus. Innocentius IV. in Constitutione, quam dedit Neapoli an. 1250. in executionem Canonis Lateranensis decrevit, quemlibet fidelem confiteri debere semel in anno proprio suo Parocho, & aliter docere Regularibus omnino prohibuit. Martinus IV. an. 1281. in Constit. *ad Uberes*, præcepit: *Volumus, ut qui Fratribus confitebuntur, suis Presbyteris Parochialibus confiteri saltem semel in anno, prout generale Concilium statuit, teneantur*. Benedictus XI. in extrav. *Inter cunctas* anno 1304. Sixtus IV. in Constit. *vice illius* ann. 1478. Innocentius IV. an. 1490. propter concionem, quam habuerat Frater Angelus Minorita scripsit, ac præcepit Officiali Tournacensi: *Ne Mendicantes de cætera Parochianos a confitenda eorum peccata Rectoribus Parochialibus abstrahere, & eosdem ad id non teneri prædicare præsumant*.

V. Probatur ex Conciliis, & sunt plurima particularia, quæ refert Tournely,
„ nimirum Synodus Tolosana an. 1228.
„ Can. 13. Biterrensis an. 1256. Can. 46.
„ Arelatensis an. 1260. Can. 16. Senonen-
„ sis an. 1269. Can. 4. Arelatensis anno
„ 1275. Can. 19. 20, & 21. Coloniensis
„ an. 1280. cap. 8. Rothomagensis anno
„ 1299. Can. 6. Lingonensis anno 1452.
„ Narbonensis an. 1551. Can. 50. Came-
„ racensis eodem anno, Mediolanensis
„ sub S. Carolo an. 1565. part: 2. tit. 6.
„ Remensis an. 1583. cap. de Pœnitentia.
„ Aquensis an. 1585. Burdigalensis an.
„ 1624. Can. 3.

II. Conclusionis pars probatur I. ex Romanis Pontificibus, qui pluribus Constitutionibus dederunt facultatem Regularibus audiendi annuam fidelium confessionem; Quanvis etiam concedatur a Concilio Tridentino abrogatas fuisse illas, quæ eam concedebant etiam non petita, neque obtenta Episcoporum licentia, & approbatione. Joannes XXII. in Constitutione *vas electionis* anno 1321. damnavit propositionem hanc Joannis de Poliaco: *Stante dicto, omnis utriusque sexus in Concilio generali, Romanus Pontifex non potest facere, quod Parochiani non teneantur peccata sua semel in anno proprio Sacerdoti confiteri*. Leo X. in Constitutione *Dudum intra mentis arcana* anno

an. 1516. & ejus Constitutio in Concilio Lateranensi V. lecta fuit, & approbata: *Possint illi per eosdem Episcopos, & Prælatos, super sufficienti litteratura, & aliqua saltem hujusmodi Sacramenti peritia dumtaxat examinari; talibusque præsentatis admissis, vel etiam indebite recusatis, Confitentes, Constitutioni, quæ incipit, omnis utriusque sexus, quoad confessionem dumtaxat satisfecisse censeantur.* Clemens VIII. an. 1592. statuit: *Præsenti decreto sancimus, licere secularibus Christifidelibus universis libere missas audire &c. & tam dictis Fratribus, & Presbyteris dictæ Societatis, quam aliis privilegiatis prædictis; quibus id a Sede Apostolica indultum est, idoneis tamen, & ab Ordinario approbatis, peccata sua, etiam quadragesimali, & paschali, & quovis alia tempore, confiteri licite posse; dummodo tamen iidem seculares Christifideles Sacramentum Eucharistiæ die festo Paschalis Resurrectionis in propria Parochia ab eorum Parocho sumant.* Innocentius X. an. 1645. confirmavit Sacræ Congregationis Concilii decretum, quo statutum fuerat, Archiepiscopum Burdigalensem: *non posse prohibere Regularibus habentibus privilegia apostolica, quin a Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusive administrare valeant secularibus personis Sacramentum confessionis.* Alexander VII. an. 1659. confirmavit simul censuram latam a suprema generali romana Inquisitione sequentis propositionis, quam Regulares Andegavenses propugnaverant: *Nullus in foro conscientiæ Parochiæ suæ interesse tenetur, nec ad annuam confessionem, nec ad Missas Parochiales, nec ad audiendum verbum Dei, divinam legem, fidei rudimenta, morumque doctrinam, quæ in Catechesibus annunciantur, & docentur:* Et simul hanc clausulam adjecit: *Quoad primam, & secundam partem simpliciter accepta, est erronea, & temeraria; suppositis vero privilegiis apostolicis, nullam meretur censuram. Et quoad tertiam partem, de auditione Verbi Dei, servetur dispositio Sacri Concilii Tridentini.* Clemens X. an. 1670. Constitutione *Superna* undecimo Kalendas Junii declaravit: *Regulares simpliciter ab Ordinariis approbatos posse in Diœcesi Episcopi approbantis quovis anni tempore, etiam paschali, & quorumcumque etiam infirmorum confessiones audire, absque ulla Parochorum, vel ipsius Episcopi licentia: de qua tamen confessione teneri dictos Religiosos eorumdem infirmorum Parochum illica certiorem reddere; & hoc posse illis ab Episcopo sub pœna suspensionis a facultate audiendi confessiones præcipi: sufficere tamen ut certioratio hujusmodi fiat saltem per scripturam apud ipsum infirmum relinquendam: & eos, qui dictis Religiosis simpliciter approbatis paschali tempore confessi fuerint, Constitutioni, quæ incipit, omnis utriusque sexus, quoad confessionem dumtaxat satisfecisse censendos.*

II. Probatur ex Conciliis, præcipue Gallicanis. Synodus Claromontana an. 1263. *Proprium autem Sacerdotem dicimus duobus modis: ex officio, utpote Papam, Episcopum, & Curatos. Vel ex commissione, sicut Fratres Prædicatores, & Minores, quibus Episcopus commiserit vices suas.* Lingonensis an. 1452. *Volumus, quod in fine publicationis Constitutionis prædictæ, nempe Canonis Lateranensis, subinferatur & publice, quod per hoc non intendimus præjudicare privilegiis super audiendis confessionibus eisdem Fratribus concessis, subjungendo quod Fratres nobis præsentati possunt audire confessiones libere, & Confitentibus eisdem pœnitentias salutares impertiri de commissis. Item ne remaneat aliqua hæsitatio, quis proprius dicatur Sacerdos, declaramus, prout Doctores, & jura declarant, quod proprius Sacerdos est Papa, ejus Legatus, Episcopus, & Pœnitentiarius Diœcesanus, & ejus Vicarius Generalis; & ille, cui cura parochialis Ecclesiæ commissa est, sive Rector, sive Vicarius.* Atrebatensis an. 1490. titulo de Sacramento Pænit. ubi postquam promulgavit Canonem Lateranensem, sic addit: *Per hoc tamen præjudicare non intendimus illis, quibus a Sede Apostolica est indultum, quod confessiones audiant, vel audire valeant, sibi confiteri volentium, quominus ea potestate uti valeant, non obstante hujusmodi propositione, secundum quod antea de jure poterant, vel valebant.* Tolosana an. 1530. *Injungimus omnibus confiteri volentibus, ut proprio Sacerdoti confiteantur. Proprium Sacerdotem dicimus S. Pontificem, Episcopum, & generaliter omnes alios Sacerdotes a prædictis legitime approbatos.* Rothomagensis an. 1581. cap. 37. *Nullus Sacerdos, atque* etiam

etiam Regularis, necquidem in suo Conventu, audeant, maxime per omne tempus Quadragesimæ, & octavas Paschæ, audire confessiones quorumcunque, & aliquem absolvere, nisi de licentia Episcopi expressa, atque etiam in scriptis habita. Synodus Trecẽsis an. 1592. exarsit contra Parochos, qui legibus suis sub excommunicationis pœna prohibuerant, ne tempore paschali Eucharistiam sumerent, nisi prius confessi fuissent, vel sibi, vel illis, quibus ipsi tradiderant potestatem: Unde dicit Synodus: *Quæ quidem inhibitio temeraria videtur quia quamplurimi Sacerdotes, atque Religiosi habent potestatem a Sancto Domino nostro Papa, & a Domino Episcopo Trecensi, audiendi confessiones omnium sibi confiteri volentium.*

III. Probatur. Per Can. *omnis utriusque sexus*, proprius Sacerdos est, vel Parochus, vel qui fuerit ab ipso delegatus: Ergo ex ejusdem Canonis mente proprius Sacerdos est etiam, qui est a Summo Pontifice, vel ab Episcopo delegatus; sed hujusmodi sunt Regulares, qui privilegia a Summis Pontificibus obtinuerunt, & delegationem ab Episcopis obtinent: Ergo per Can. *omnis utriusque sexus* non excluduntur Regulares hujusmodi, sed potius comprehenduntur. Antecedens patet ex verbis ejusdem Canonis, quibus dicitur: *Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit justa de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet, & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ille ipse solvere non possit, vel ligare.* Consequentia sequitur; quia si hanc licentiam & delegationem de mente Concilii dare potest Parochus, a fortiori potest illam dare Summus Pontifex, vel Episcopus.

Opponunt I. Privilegia Pontificum, & Delegationes Episcoporum, non possunt facere, ut qui non est Parochus sit Parochus; sed ex conclusione nostra hoc sequeretur: Ergo secunda conclusionis nostræ pars opponitur primæ, & pariter Canoni prædicto adversatur. II. Canon Concilii Lateranensis inutilis esset, si proprii Sacerdotis nomine venirent Regulares, etiam ab Episcopis delegati: ergo ne hoc sequatur, dicendum est, quod proprii Sacerdotis nomine Regulares delegati non veniant. III. Quod est juris divini nequit ab hominibus, quacunque fulgeant dignitate, & potestate, impediri; sed auctoritas Parochorum est juris divini: ergo, quod ad eosdem spectat, nequit ab hominibus, quacunque fulgeant dignitate, ac potestate, minui, destrui, vel immutari. IV. Omnia privilegia Regularium pro excipiendis Fidelium confessionibus a Concilio Tridentino revocata sunt: ergo pariter sunt revocata illa, quæ nos in probationibus adduximus pro comprehensione Regularium sub nomine proprii Sacerdotis, prout dicitur in Can. *omnis utriusque sexus*. V. Academia Parisiensis, & Clerus Gallicanus, non acceptarunt decreta Summorum Pontificum pro Regularibus: ergo signum est, quod nullius sunt valoris. VI. Canon *omnis utriusque sexus* est lex Concilii generalis: ergo non possunt illam infringere Regulares quicunque, nec sub prætextu privilegiorum, nec sub obtentu delegationis.

Respondemus ad I. Per Concilii Lateranensis canonẽ intelligi nomine proprii Sacerdotis, & illũ, qui Parochi munus adimpleat ex proprio officio, & illum, qui Parochi munus exerceat ex delegatione illorum, qui eidem possunt id muneris delegare. Unde non fit, ut qui absolute Parochus non est, Parochus sit; sed fit solummodo, ut qui Parochus non est ex proprio munere, Parochi munus exerceat ex delegatione illius, qui potest illum delegare. Si enim Gallicani Episcopi fatentur, quod proprii Sacerdotis officium in proprii Episcopi dignitate continetur, ut refertur apud Tournely; Hic idem recte infert, eos Canoni Lateranensi satisfacere, qui vel S. Pontifici, vel Episcopis, aut ab ipsis Delegatis, & approbatis, sine ulla restrictione sua confitentur peccata.

Ad II. dicitur, non fuisse otiosum Canonem Concilii Lateranensis: Fuit enim opportunus, & ad opprimendam illorum Parochorum cupiditatem, qui ratione confessionis annuæ, ad se pertrahebant alienas oves; ab ipsis oblationes, & decimas exigebant; & alia similia prætextu illo peragebant, quibus sua commoda consequebantur. Fuit etiam opportunus ad reprimendam nonnullorum Regularium temeritatem, qui ab Episcopis nec petita, nec obtenta facultate, Parochorum jura usurpabant.

Ad

Ad III. dato, quod quæ ad Parochos spectant sint juris divini, negari tamen non potest, quod juris divini pariter sint, quæ spectant ad Episcopos, & ad Summum Pontificem, quibus Parochi ex jure pariter divino sunt inferiores, & subordinati. Quis enim nesciat, quod Summus Pontifex in tota Ecclesia, & quilibet Episcopus in sua Diœcesi, sit proprius Sacerdos, & quidem præstantiori modo, quã Parochi? Sed hoc non nisi, quam quia superiorem, & immediatam habent a Christo Domino ligandi, atque solvendi potestatem; Et quia hæc ipsorum potestas in se continet auctoritatem omnem, quæ in Parochis omnibus reperitur.

Ad IV. Concilium Tridentinum revocavit omnia privilegia Regularium pro audiendis Fidelium confessionibus, quando non est licentia, & approbatio Episcoporum; secus vero, quando licentia Episcoporum accedit, atque consensus. Et revera post statutum Concilii Tridentini sess. 23. de reform. cap. 15. Huic præsenti controversiæ datus est finis; Quia vel Regulares approbati sunt ab Episcopo sine ulla limitatione temporis, vel cum limitatione temporis paschalis: Si primum, paschali tempore possunt audire utriusque sexus confessiones: Si secundum, non possunt audire. Insuper vel Episcopus approbat Regulares pro tempore paschali sub conditione, ut fidelis teneatur licentiam, & consensum proprii Parochi rogare, vel sine hac conditione. Si primũ, necesse est, ut hic consensus petatur, & obtineatur: Si secundum, non est necesse.

Ad V. Cleri Gallicani, & Academiæ Parisiensis commotiones non inde provenerunt, quia immodica putabant privilegia Regularibus concessã, sed quia videbant, quod Regulares iisdem privilegiis cum excessu abutebantur. Nullam enim volebant dependentiam ab Episcopis agnoscere, nullam ab iisdem recipere delegationem. Igitur, ut concludit Tournely, & ipse ex Clero Gallicano unus, & sacræ facultatis Parisiensis Doctor, & Socius Sorbonius: „Non negavit ergo „ Clerus Gallicanus, quin possint Reg„ lares, accedente Episcoporum licen„ tia, audire fidelium confessiones; imo „ exprese in Comitiis anni 1655. id sibi „ juris inesse docent Episcopi, adversus „ quosdam Parochos, qui indulgere no„ lebant Regularibus facultatem exci„ piendi suorum Diæcesanorum pascha„ lem confessionem.

Ad VI. Sub his verbis respondet citat. Tournely dist. ant. „ in his quæ spectant „ fidem, & mores concedo: quæ spe„ ctant disciplinam, subdistinguo: Si „ Ecclesia potestatem non fecerit Epis„ copis, disciplinam, prout expedire „ judicaverint, immutandi, concedo: „ Secus, nego. Porro decretum Late„ ranense ad disciplinam spectat, non „ ad fidem „. At nos aliter respondemus, quia quum Regulares privilegia a Summis Pontificibus obtinuerint, & Summi Pontifices sint generalibus Conciliis superiores, non est cur quis dubitet, posse illos generalis Concilii Canoni, vel derogare, vel dispensare, vel illum eumdem explicare. Et quidem revera explicant, quia in Canone Lateranensi per proprium Sacerdotem ita Parochus intelligitur, ut nec Summus Pontifex, nec Episcopi excludantur: Unde fit, ut nihil faciant contra Concilii generalis statutum Episcopi illi, qui Regulares deputant excipiendis Fidelium confessionibus pro qualibet anni parte, etiam pro tempore paschali.

Pro aliis demum Dissertationis partibus, scilicet a quibus facienda sit confessio, & de quibus, inquirendum venit. I. an soli, & omnes baptizati, postquam ad annos discretionis pervenerint, teneantur ad præceptum annuæ confessionis, si aliquod mortale peccatum commiserint? II. an qui sola venialia peccata commiserunt, teneantur ex præcepto ecclesiastico ad annuam confessionem? Pro quibus

Dicimus IV. solos, & omnes baptizatos, postquam ad annos discretionis pervenerint, teneri ad præceptum annuæ confessionis, si aliquod mortale peccatum commiserint.

I. Probatur ex Conciliis. Concilium Lateranense præfatum sub Innocentio III. hæc præcipit: *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata, saltem semel in anno, fideliter confiteatur proprio Sacerdoti: Et injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacra-*

mentum, nisi forte de consilio proprii Sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum; alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum frequenter in Ecclesiis prædicetur, ne quisquam ignorantiæ cæcitate velamen excusationis assumat. Concilium Tridentinum sess. 14 cap. 5. explicans Concilium Lateranense, hæc habet: *Neque enim per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christifideles confiterentur, quod jure divino necessarium, & institutum esse intellexerat; sed ut præceptum confessionis saltem semel in anno ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur.*

II. Probatur. Illi tenentur ad annualem sacramentalem confessionem, ecclesiastico præcepto institutam, qui legibus Ecclesiæ sunt subjecti; Atqui soli, & omnes baptizati legibus Ecclesiæ sunt subjecti: ergo soli, & omnes baptizati, postquam ad annos discretionis pervenerint, ad præceptum annuæ confessionis tenentur, si aliquod peccatum mortale commiserint. Major est certa, quia quum præceptum annuæ confessionis sit ecclesiasticum, illos tantum obligat, qui legibus Ecclesiæ subjiciuntur. Minor etiam patet, quia de Infidelibus, qui nondum adhuc sunt baptizati, dicit Apostolus 1. ad Corinth. 5. *Quid mihi est de his, qui foris sunt, judicare?*

III. Probatur. Si præceptum annuæ confessionis alios obligaret præter illos, quos diximus, maxime essent vel pueri, qui nondum ad annos discretionis pervenerunt, vel infideles, qui extra Ecclesiam sunt, vel illos, qui mortaliter non peccaverunt; sed hos non obligat: ergo tantum obligat illos, quos in Conclusione diximus. Probatur minor. Et quidem de pueris, qui nondum ad annos discretionis pervenerunt, nulla potest esse obligatio, quia uti sunt incapaces, ut plurimum, peccandi, ita sunt incapaces pænitentiæ. De infidelibus vero, quanvis Frassen dicat, quod teneantur ad confessionem, saltem ex divino præcepto, sicuti tenentur ad baptismum: Hoc tamen non est ad rem, quia quicquid sit an teneantur ex divino præcepto infideles, certum est ex ecclesiastico præcepto non teneri, a quo non comprehenduntur: Nos autem loquimur non de divino, sed de ecclesiastico præcepto, a quo annua sacramentalis confessio pendet. Pro his vero, qui nunquam mortaliter peccaverunt, subsequentem ponimus conclusionem.

Dicimus V. Illos, qui tantum venialiter peccant, non teneri ad annuam confessionem ex ecclesiastico præcepto.

I. Probatur. Concilia expresse loquuntur de illis, qui mortaliter peccaverunt, & hos volunt ad annuam confessionem teneri, ut patet ex verbis allati Concilii Lateranensis, & Concilii Tridentini: ergo non debet fieri extensio ad illos, qui mortaliter non peccaverunt: Sed qui venialiter tantum peccant per hoc præcise mortaliter non peccant: ergo qui venialiter tantum peccant, ad annuam confessionem non tenentur.

II. Probatur. Ecclesia utitur sacramentali confessione tanquam secunda tabula post naufragium; sed hæc secunda tabula est necessaria tantum pro mortalibus, non vero pro venialibus: ergo qui tantum habet venialia, & non habet mortalia, ex præcepto ecclesiastico non tenetur ad annuam confessionem. Major est doctrina Patrum, immo, & ipsiusmet Concilii Tridentini. Minor negari non potest, quia tabula supponit naufragium; naufragium autem inducitur a mortalibus, non vero a venialibus. Consequentia sequitur.

III. Probatur. Qui præceptum Ecclesiæ de annua confessione non servant, gravissimis pænis ab Ecclesia subjiciuntur; Sed non videtur æquum, ut qui habet tantum venialia gravissimis pænis subjiciatur: ergo qui habet tantum venialia, ad præceptum ecclesiasticum annuæ confessionis non tenetur. Probatur major. Inter alias pænas, quibus subjicit Ecclesia non servantes præceptum annuæ confessionis, adnumerantur ejectio ab Ecclesia, & privatio ecclesiasticæ sepulturæ; sed hæ sunt pænæ gravissimæ, quibus rationabile non videtur, ut subjiciantur illi, qui venialiter tantum peccant: Ergo &c.

Opponunt I. Canon Lateranensis Concilii æqualiter obligat pueros ad annuam con-

fessionem, & ad sacramentalem communionem; sed ad sacramentalem communionem non obligantur, statim ac ad rationis usum pervenerint: ergo neque statim ac ad annum discretionis pervenerint, ad annuam confessionem obligantur. II. Infideles tenentur non peccare: ergo si peccant tenentur ad confessionem. Probatur antecedens. Infideles tenentur ad suscipiendam fidem & baptismum: ergo si non suscipiunt, peccant: ergo, sicut tenentur ad baptismum, ita tenentur ad confessionem. III. Pastores debent cognoscere vultum ovium suarum; sed æqualiter sunt oves tam illæ, quæ mortaliter peccant, quam illæ, quæ peccant venialiter: ergo etiam illæ, quæ venialiter tantum peccant, tenentur ad annuam confessionem. IV. Confessio habet pro fine, ut cum majori reverentia, & animæ puritate, accedatur ad Eucharistiæ Sacramentum percipiendum; sed qui confitetur venialia cum majori reverentia, & animæ puritate, ad Eucharistiæ Sacramentum percipiendum accedit: ergo saltem ex hoc fine, qui habet tantum venialia, ad præceptum ecclesiasticum annuæ confessionis tenetur.

Respondemus ad I. Æqualiter teneri pueros, cum ad annos discretionis pervenerint, & ad annuam confessionem, & ad sacramentalem communionem; Et quanvis ab hac aliquando a prudenti Confessario dispensentur, propter rationabilē causam, quam fortassis habent, quia scilicet non satis agnoscunt sacratissimæ Eucaristiæ dignitatem; non per hoc tamen dispensari possunt a confessione, quia pro annua confessione non est illa rationabilis causa, quę est pro eucharistica communione. Et hæc disparitas, quæ adducitur a Cardinali de Lugo disp. 15. n. 151., eruitur ex verbis ipsiusmet Canonis, ubi communio præcipitur cum hac limitatione, cum qua non præcipitur annua confessio: *Nisi forte de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.*

Ad II. Infideles etsi peccent, remedium tamen habent quorumcumque peccatorum per baptismum, per quem delentur omnia peccata, & originale, & mortalia commissa ante baptismum. Non est ergo ratio, ut obligentur ad sacramentalem confessionem, saltem illam annuam, quæ ex præcepto ecclesiastico baptizatis omnibus imponitur, qui post baptismum mortaliter peccaverunt.

Ad III. Sic apud Frassen respondet Scotus, qui sibi hanc facit objectionem:
„ Quomodo ergo Sacerdos cognoscet
„ vultum pecoris sui, si ille, qui dixit
„ se vixisse innocenter, non tenetur
„ confiteri venialia sua? Et respondet:
„ si quis sibi confiteretur solum venia-
„ lia, ex quo cognoscet ipsum non fe-
„ cisse, nisi venialia? Ex nullo, nisi ex
„ confessione sua. Unde extrav. de
„ offic. ordinarii, cap. significavit: *Con-*
„ *fitenti pænitentialiter in omnibus cre-*
„ *dendum est; quia non est verisimile, quod*
„ *quis sit immemor suæ salutis*: ergo si
„ eodem modo credat venienti, & di-
„ centi: Domine regratior Deo, quia
„ ex quo fui ultimo confessus, non ha-
„ beo conscientiam de peccato mortali:
„ Date mihi Eucharistiam, & in ista Pæ-
„ nitentia tantam babet cognitionem
„ vultus pecoris, quantam si narrasset
„ venialia per duos dies; nec aliam cer-
„ titudinem posset habere de propriis
„ venialibus, si confiteretur, quam-
„ modo habet de innocentia ejus, scili-
„ cet per proprium testimonium ejus.
„ Hæc Doctor. Quibus aperte docet,
„ eum, qui duntaxat habet peccata ve-
„ nialia, non teneri ad annuam confes-
„ sionem, ex præcepto Ecclesiæ. Idem
„ docet S. Thomas in bac dist. q. 3. art.
„ 1. quæstiuncula 3. ad 3.„

Ad IV. Dicitur, quod hæc major reverentia, & animæ puritas in suscipiente saltem eucharistiam haberi potest per alia media, quæ nobis proponit Ecclesia, quam per sacramentalem confessionem. Unde etsi majoris perfectionis sit confiteri venialia antequā quis ad sacram Eucharistiam accedat, non est tamen necessitatis, ut per medium confessionis ad illam percipiendam se præparet, quum per alia media præparare se possit, quæ ipsi proponit, & exhibet Ecclesia.

DIS-

DISSERTATIO CCCLXXVII.

De integritate Confessionis sacramentalis. An sit necessaria integritas formalis? An sit necessaria integritas materialis? An sint aperiendæ omnes circumstantiæ peccatorum?

Sexdecim enumerant Theologi sacramentalis Confessionis proprietates, quæ his versibus comprehenduntur.

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis,
Nec non nuda, frequens, discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, & lachrymabilis, accelerata,
Fortis, & accusans, & sit parere parata.

QUÆ quidem omnes sequentibus verbis à S. Bonaventura in quarto distin. 21. par. 2. ad 3. explicantur: Sufficientia, & numerus harum conditionum potest accipi sic: quædam enim sunt „ conditiones, quæ sunt, & debent esse „ in confessione secundum sui rectam „ quantitatem. Si secundum rectam „ quantitatem, hoc tripliciter. Aut „ quantum ad integritatem, aut quantum ad numeralitatem, aut quantum „ ad diuturnitatem: & sic sunt tres conditiones, scilicet, quod sit *integra*, „ quod sit *frequens*, & *accelerata*. Si „ quantum ad associationem, sic debet „ habere duarum societatem partium, „ scilicet contritionis, & satisfactionis. „ Quantum ad contritionem, sit *lacrymabilis*; quantum ad satisfactionem, sit „ parere parata. Vel quantum ad satisfactionem sit parere parata. Vel quantum ad utramque, & sic *fortis*; quantum ad qualitatem, aut ipsius confitentis, sic sunt quinque conditiones: „ Secundum vim rationalem sit *simplex*, „ secundum concupiscibilem debet esse *libens*, secundum irascibilem *humilis*, in sermone *fidelis*, & in signo *verecunda* & sic sunt quinque. Si in se „ consideretur, sic debet esse *pura*, ut „ nihil intermiscat; debet esse nuda, ut „ nihil celatum teneat: quantum ad circumstantias, debet esse *discreta*, ut „ nihil addat: debet esse *secreta*, ut aliis „ non pateat: debet esse *accusatoria*, ut „ seipsum puniat. Et sic sunt tres partes „ quantitatis, tres ratione adjuncti, „ quinque ratione subjecti, & quinque „ ratione sui: & sic in universo sunt sexdecim „. Ita Seraphicus Doctor

Nobis autem non est mens de his omnibus, & singulis pertractare, tum quia ex dictis a Seraphico Doctore satis innotescunt, tum quoque, quia notabilem non continent difficultatem, quæ poscat, ut a nobis fuso calamo enodetur. Igitur de illis tantum agemus proprietatibus, quæ præseferunt aliquot controversias a Theologis exagitatas: Et primo quidem agimus in hac Dissertatione de confessionis sacramentalis integritate, quæ duplex dicitur, materialis scilicet & formalis. Materialis est, quæ fit revera de omnibus mortalibus peccatis in specie, nume-

numero, & circumstantiis, ita quidem, ut nullum remaneat mortale peccatum, quod per confessionem non aperiatur. Formalis vero licet non omnia peccata mortalia aperiat, nullum tamen reticet absque rationabili caussa, vel inculpabili oblivione, vel ignorantia etiam insuperabili. Quæritur igitur, an sit necessaria in sacramentali confessione integritas formalis? Insuper an sit necessaria integritas materialis?

Dicimus I. Esse necessario aperienda in confessione omnia peccata mortalia, quorum Pænitens post exactum conscientiæ examen recordatur, non tantum in genere, sed etiam in specie; Proindeque confessionem sacramentalem debere esse formaliter integram, ut sit valida.

I. Probatur Conclusio ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 5.: „ Ex institutione Sacramenti Pænitentiæ, jam explicata, „ universa Ecclesia semper intellexit, „ institutam esse a Domino integram „ peccatorum confessionem, & omnibus „ post baptismum lapsis jure divino necessariam existere; quia Dominus noster Jesus Christus, e terris ascensurus „ ad Cælos, Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit, tanquam præsides, & „ judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christifideles ceciderint; qui pro potestate clavium remissionis, aut retentionis „ peccatorum, sententiam pronuncient: „ Constat enim, Sacerdotes judicium „ hoc, incognita caussa, exercere non „ potuisse, neque æquitatem quidem „ illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere duntaxat, & non „ potius in specie, ac sigillatim, sua ipsi „ peccata declarassent. Ex his colligitur, oportere a Pænitentibus omnia „ peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri, etiamsi occultissima illa sint & tantum adversus duo ultima Decalogi „ præcepta commissa, quæ nonnunquam „ animam gravius sauciant, & periculosiora sunt iis, quæ in manifesto admittuntur: nam venialia, quibus a „ gratia Dei non excludimur, & in quæ „ frequentius labimur, quanquam recte „ & utiliter, citraque omnem præsumptionem in confessione dicantur, quod „ piorum hominum usus demonstrat; „ taceri tamen citra culpam, multisque „ aliis remediis expiari possunt. Verum „ cum universa mortalia peccata, etiam „ cogitationis, homines iræ filios, & Dei „ inimicos reddant: necessum est omnium etiam veniam, cum aperta, & „ verecunda confessione, a Deo quærere. Itaque dum omnia, quæ memoriæ occurrunt, peccata, Christifideles „ confiteri student, proculdubio omnia „ divinæ misericordiæ agnoscenda exponunt; qui vero secus faciunt, & „ scienter aliqua retinent, nihil divinæ „ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt; Si enim erubescat „ ægrotus vulnus Medico detegere, „ quod ignorat, medicina non curat.

II. Probatur ex Patribus. Cyprianus serm. de lapsis, loquens de iis, qui non erant rei perfidiæ, aut idololatriæ, sed aliorum peccatorum, docet: *Quanta & fide majores, & timore meliores sunt, qui quamvis nullo sacrificii, aut libelli facinore constricti: quoniam tamen de hoc vel cogitaverunt, & hoc ipsum apud Sacerdotes Domini dolenter, & simpliciter confitentes, exomologesim conscientiæ faciunt, animi sui pondus exponunt, & salutarem medelam parvis licet, & modicis vulneribus exquirunt, scientes scriptum esse: Deus non irridetur*: Hieronymus ad cap. 16. Matth. *Sacerdos pro officio suo, cum peccatorum audivit varietates, scit quis sit ligandus, quis solvendus*; Et in epist. 54. ad Marcellam de Montanistis: *Rigidi sunt, non quod & ipsi pejora non peccent: sed hoc inter nos & illos interest, quod illi erubescunt confiteri peccata, quasi justi: nos dum pænitentiam agimus, facilius veniam promeremur.* Augustinus lib. 2. de visitatione infirmorum cap. 5. vel quisquis illius operis sit Auctor: *Astantem coram te Sacerdotem Angelum Dei existima. Labia quidem Sacerdotis, ait Malachias, custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore ejus. Angelus enim est Domini exercituum. Et eum qua & Deum, & Angelum ejus, decet reverentia Dei Ministrum affari, aperi ei penetralium tuorum abditissima latibula, conscientiarum verecundarum penitiora revela repagula. Non te pudeat coram uno dicere, quod te non puduit forsitan coram multis, & cum multis facere. Nam humanum est peccare, christianum est a peccato desistere, diabolicum est perseverare. Ergo quæ mentem gravius exacerbant*

bant facinora, Dei Angelo manifesta: nihil obscurum dicens, culpam nullis ambagibus involvens, nullis circumcisionibus quod verum est aperiens. Designanda etiam sunt, in quibus peccasti, loca, si recordaris, & tempora, cum quibus peccasti personis, non nomina ipsarum, etiam ut a peccato desistant, secreto corrigenda familiaritas, in qua peccasti labilis ætas, quo gradu jam Ecclesiæ inserviebas, utrum semel, an ex consuetudine: utrum necessitate, an ex voluntate cecidisti. His enim omnibus sua instant judicia &c. Hæc autem omnia si taceantur, vel dicta callide pallientur, animam jugulant: Si denudentur, cum pænitentia evanescunt. In nihilum redigenda ordine competenti prosequere, sive circumlocutione edissere contende. Heu! cur erubescis confiteri, quod facere nequaquam erubuisti? Melius est coram uno aliquantulum ruboris tolerare, quam in die judicii coram tot millibus hominum gravi repulsa denotatum tabescere. Confitere igitur Chare mi, nomine tenus, quæ te remordent flagitia, detege specialiter, quæ scis specialia: quotidiana, de quibus non fuisti mundus, saltem cogitatione, in collecta generali appone, sicque ex indulgentia confide. S. Prosper Aquitanicus de vita contemplativa lib. 2. cap. 7. *Illi, quorum peccati humanam notitiam latent, nec ab ipsis confessa, nec ab aliis publicata, si ea confiteri, aut emendare noluerint, Deum, quem habent testem, ipsum habituri sunt & ultorem. Et quid eis prodest humanum vitare judicium, cum si in malo suo permanserint, ituri sint in æternum Deo retribuente supplicium?* Author libri de vera & falsa pænitentia cap. 1. *Cautus sit, ne verecundia ductus, dividat apud se confessionem, & diversa diversis Sacerdotibus velit manifestare. Quidam enim uni celant, quæ aliis manifestanda conservant: quod est se laudare; & ad hypocrisim tendere. & semper venia carere, ad quam per frustra putant pervenire.* Similia scribunt Ambrosius lib. de Paradiso cap. 14. Gregorius Magnus homil. 10. super Ezechielem, & denuo Hieronymus in cap. 10. in Ecclesiast.

III. Probatur rationibus. I. De iis debet fieri confessio sacramentalis in nova lege, de quibus debet haberi contritio; sed contritio haberi debet de omnibus peccatis: ergo pariter confessio debet esse de omnibus peccatis. Major est certa, quia, ut ait Frassen, præceptum confessionis subrogatum est præcepto contritionis. Minor pariter est certa; quia, ut idem subdit, non potest unum peccatum deleri de via ordinaria, quin pariter omnia deleantur; contritio autem non delet peccata, nisi conterens se omnia detestetur. II. Confessio est judicium non particulare unius delicti, sed universale omnium peccatorum, quæ ab ultima confessione commissa sunt: ergo debent, ut judicium recte fiat, aperiri Confessario a Pænitente omnia peccata, super quibus Confessarius suum debet dare judicium; sed sine integritate hoc judicium fieri non potest; ergo &c. III. Confessio sacramentalis ita fieri debet, ut disponatur anima ad gratiam sanctificantem recipiendam; sed si confessio non sit integra, non disponitur anima ad gratiam sanctificandam recipiendam, quia invenitur in ea peccati obex; ergo &c. IV. Per confessionem sacramentalem debet Pænitens recipere a Confessario pænitentiam, & absolutionem peccatorum ab ultima confessione a se commissorum; sed sine integritate ejusdem hoc fieri non potest: ergo &c.

Dicimus II. integritatem materialem ad sacramentalis confessionis integritatem non esse necessariam.

I. Probatur. Ecclesia non exigit a Pænitente, ut confiteatur omnia peccata, quæ commisit, sed omnia peccata, quorum recordatur se commisisse; sed primum spectat ad integritatem materialem, secundum vero ad integritatem formalem; ergo quamvis confessio sacramentalis debeat semper esse formaliter integra, non debet tamen esse semper integra materialiter. Antecedens est doctrina Concilii Tridentini sess. 14. cap. 5. ubi docet: *Ut postquam diligenter se excusserit & conscientiæ suæ sinus omnes ac latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum, & Deum mortaliter offendisse meminerit: reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: Ab occultis munda me Domine.*

II. probatur: Nec Deus, nec Ecclesia præ-

præcipit impossibilia, sed possibilia; at integritas materialis est impossibilis, possibilis verò integritas formalis; ergo hæc, & non illa, a Deo præcipitur pro integritate Confessionis sacramentalis. Probatur minor. Impossibile est, ut homo aperiat in confessione omnia, & singula, quæ fecit; possibile autem est ut aperiat omnia, & singula, quorum recordatur: ergo &c.

III. Probatur. Dari potest Casus, in quo nec integritas formalis requiratur: Ergo integritas materialis nullo modo requiritur. Probatur antecedens: Gravi morbo laborans, qui sine incõmodo gravissimo non potest sigillatim omnia peccata percurrere, non tenetur omnia, & singula peccata, quorum recordatur, confiteri: Pariter, si ex aliquorum peccatorum aperitione grave malum immineat, nec possit quis alium Confessarium invenire, potest peccatum illud tacere: Ulterius, si naufragium immineat, si milites ad prælium urgeantur, si sit peregrinus, qui linguam Confessarii non calleat: in his casibus non tenetur Pænitens ad formalem integritatem confessionis: Ergo multo minus tenebitur ad integritatem materialem.

Objiciunt I. Tenetur Pænitens confiteri omnia peccata, quæ fecit: ergo est necessaria integritas materialis. Probatur Antecedens. Tenetur Pænitens conteri de omnibus peccatis, quæ fecit: Ergo tenetur Pænitens confiteri omnia peccata, quæ fecit. II. Si quis memoriæ usum deperderet, nullo modo posset peccatorum suorum recordari: ergo non teneretur ad integritatem formalem. III. Integra est confessio illius, qui interpolatis temporibus confitetur: ergo non semper confessio debet esse integra. IV. Moribundi, qui præ violentia morbi integre confiteri non possunt, absolutionis non sunt capaces: ergo falsa est doctrina a nobis nuper exposita.

Respondemus ad I. distinguendo antecedens; tenetur Pænitens confiteri omnia peccata, quæ fecit, & quorum post diligens examen recordatur, conceditur; & quorum non recordatur, negatur. Insuper, distinguitur probatio ejusdẽ antecedentis; tenetur conteri de omnibus in specie, & in individuo, si non recordatur, negatur; in genere, conceditur; & hoc ad integritatem formalem, quæ requiritur, sufficit; quanvis non sufficiat ad integritatem materialem, quæ non requiritur.

Ad II. Conceditur totum argumentum, & dicitur, quod casus ille est exceptuatus propter impedimentum insuperabile, quo ille talis laboraret, & ratione cujus nullo modo posset, nec integritatem materialem, nec integritatem formalem in confessione sua servare: Unde in hoc casu sufficeret, si omnia peccata sua, vel in genere confiteretur, vel diceret unum, aut aliud in particulari, si recordaretur; Cætera vero in genere comprehenderet.

Ad III. ita ex Maldonato respondet Tournely: „ Status quæstionis est, „ utrũ integra censeri debeat confessio „ illius, qui interpolatis temporibus „ confitetur? Duplici autem modo con„ tingere istud potest, ut rectè observat „ Maldonatus, Tractatu de Pœnit. cap. 4. „ Vel enim mutata est hominis volun„ tas intra diversum illud spatium tem„ poris, quo incæpta est ac perfecta „ confessio, ita ut non amplius suppo„ natur ille verum ac sincerum de pec„ catis suis dolorem retinere; vel non „ est mutata. Si prius, certum est inte„ gram non esse confessionem, nisi pæ„ nitens ea rursus confiteatur peccata, „ quorum deposuit dolorem, priusquam „ inchoatam confessionem absolveret: „ Si vero per interpolationem tempo„ ris non mutetur propositum, & vo„ luntas confitentis, non tantum inte„ gra est confessio, verum etiam aliquo „ modo perfectior, quia majori cum „ consilio, ac deliberatione fit, ac diu„ tius perseverat is, qui confitetur, in „ dolore, pænitentia, & contritione. „ Ita Maldonatus.

Ad IV. Pro modo pro responsione opponimus hanc conclusionem Tournelys, quam ipse fusissime probat ex Pontificibus Romanis, ex Conciliis, ex Patribus, & ex rationum momentis; Cæterum nos de eadem suo loco agere non omittemus. Verba præfati Scriptoris hæc sunt. „. Infirmis, qui „ inchoatam confessionem subita vi „ morbi oppressi perficere non possunt, „ vel aliqua dumtaxat doloris signa de„ derunt, concedenda est absolutio sa„ cramentalis; iis vero deneganda, qui „ vel sunt peccatores publici, ab Ecclesia ex-

„ excommunicati, vel in ipso criminis „ actu, vocis & sensuum usum amittunt, „ nec ullo signo animi dolorem possunt „ testari; iis vero concedenda, qui ino- „ pinato casu oppressi, & omni vocis, & „ sensuum usu privati sunt, si aliundè „ viri Catholici, ac probatæ vitæ ha- „ beantur.

Altera Dissertationis pars Circumstantias peccatorum respicit, quarum ratio ad integritatem confessionis pertinet; pro qua scire oportet, quod Circumstantiæ peccatorum sunt in duplici differentia; alii dicunt in triplici; Sed illa potius est subdivisio, quam divisio. Primi generis Circumstantiæ dicuntur mutantes speciem, quæ scilicet peccati speciem variant. Adducitur exemplum in fornicatione, quæ potest esse vel simplex fornicatio, quando nimirum est inter solutum, & solutam; Si autem erit cum Conjugato, vel Conjugata, erit adulterium; Si cum Virgine, erit stuprum; Si cum Consaguinea, vel Affine, erit Incestus; si cum Masculo, vel cum Muliere a parte præpostera, erit peccatum contra naturam, vel Sodomia; si cum persona Deo sacra, vel per votum, vel per ordinem sacrum, vel cum quacumque alia in loco sacro, erit sacrilegium; quæ quidem omnes Circumstantiæ, ut pote peccati speciem mutantes, peccata diversa specie constituunt. Aliæ vero Circumstantiæ dicuntur aggravantes; & hæ subdistinguuntur pariter in aggravantes notabiliter, & in aggravantes non notabiliter. Primi generis sunt furtum unius aurei, & furtum centum aureorum, quæ quidem, quanvis inter eandem speciem furti contineantur, primum tamen unius aurei minus considerabile, & notabile est, quam alterum, quod est centum aureorum. Secundi vero generis Circumstantiæ aggravant peccatum, sed non notabiliter, uti est Homicidium, hoc, vel alio modo factum, furtum majoris, vel minoris quantitatis, sed semper quantitatis non notabilis.

Ulterius scire oportet, quod quanvis Theologi omnes conveniant, Circumstantias speciem mutantes aperiendas esse in confessione; Hoc tamen Hæreticis Novatoribus non placuit, qui propterea confessionis integritatem conscientiarum carnificinam dicebant. Eorum tamen errorem Concilium Trident. sess. 14. cap. 5. reprobavit, & Can. 7. damnavit, ut mox dicemus.

Tandem sciendum est, quod circa Circumstantias aggravantes Theologi non conveniunt; aliqui enim volunt esse aperiendas; & pro hac citantur Alensis 4. p. q. 18. mem. 4. Cajetanus. 1. 2. q. 4. Major in 4. dist. 4. q. 4. Melchior Canus &c. Alii vero volunt non esse aperiendas, ut S. Bonaventura dist. 17. 3. p. art. 2. q. 3. Vasquez, qui innumeros alios pro sua opinione adducit. Alii denique distinguunt, volentes Circumstantias notabiliter aggravantes esse aperiendas; illas vero, quæ notabiliter non aggravant, non esse aperiendas. Et hæc nostris temporibus apud saniores Theologos communis est sententia.

Dicimus III. Circumstantias omnes, quæ speciem variant, esse necessario in confessione declarandas, non in genere tantum, sed etiam in specie.

I. Probatur ex Conciliis. Concilium Cabilonense II. anno 813, Canon. 32. damnat abusum eorum, qui plenè non confitentur. *Hac emendatione indigere perspeximus, quod quidam dum confitentur peccata sua Sacerdotibus, non plenè id faciunt. Quia ergo constat, hominem ex duabus esse substantiis, anima videlicet, & corpore, & interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccatur, solerti indagatione debent inquiri ipsa peccata, ut ex utrisque plena sit Confessio*. Concilium Wormatiense anno 868. Can. 25. ait: *debere Sacerdotem in pænitentia danda singulorum causas sigillatim considerare, originem quoque, modumque culparum, & affectus, gemitusque delinquentium diligenter examinare, temporum etiam, & personarum, locorum quoque, & ætatum qualitates inspicere, ut pro consideratione locorum, ætatum, vel temporum, seu pro qualitate delictorum, atque gemituum uniuscujusque delinquentis, a sacris regulis oculos non deflectat*. Concilium Londinense anno 1200. Can. 4. præscribit, ut Sacerdotes in pænitentiis imponendis diligenter attendant Circumstantias, qualitatem Personæ, quantitatem delicti, tempus, locum, causam, moram in peccato factam. Concilium Tridentinum sess. 14. c. 5. *ex his colligitur*, inquit, *oportere a pæni-*

nitentibus omnia peccata mortalia, quorum, poſt diligentem ſui diſcuſſionem, conſcientiam habent, in confeſſione recenſeri, etiam ſi occultiſſima illa ſint, & tantum adverſus duo ultima Decalogi præcepta commiſſa : & paulo poſt „ Cum univerſa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines iræ filios, & Dei inimicos reddant, neceſſum eſt omnium etiam veniam cum aperta & verecunda confeſſione a Deo quærere. Itaque dum omnia, quæ memoriæ occurrunt peccata Chriſti fideles confiteri ſtudent, procul dubio omnia divinæ Miſericordiæ agnoſcenda exponunt. Qui vero ſecus faciunt, & ſcienter aliqua retinent, nihil divinæ Bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt: Si enim erubeſcat ægrotus vulnus medico detegere; quod ignorat medicina non curat. Colligitur præterea, etiam eas circumſtantias in confeſſione explicandas eſſe, quæ ſpeciem peccati mutant; quaſi ſine illis peccata ipſa neque a pænitentibus integre exponantur, nec judicibus innoteſcant; & fieri nequeat ut de gravitate criminum recte cenſere poſſint, & pœnam, quam oportet, pro illis Pænitentibus imponere. Unde alienum eſt a ratione, docere circumſtantias has ab hominibus otioſis excogitatas fuiſſe, aut unam tantum circumſtantiam confitendam eſſe, ſcmpe peccaſſe in fratrem. „ Et Can. 7. ejuſdem ſeſſ. *Si quis dixerit in Sacramento Pænitentiæ ad remiſſionem peccatorum neceſſarium non eſſe jure divino confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia . . . anathema ſit*.

II. Probatur Rationibus. I. Quilibet Judex in qualibet cauſſa judicanda non poteſt litem decidere cum juſtitia, niſi ſubſtantiam controverſiæ agnoverit; ſed Confeſſarius eſt judex in Tribunali Pænitentiæ: ergo non poteſt ſuum implere munus, niſi controverſiæ ſtatum agnoverit, quæ in peccatorum ſpeciebus dignoſcendis conſiſtit: II. Confeſſarius pariter eſt Medicus; ſed medicus non poteſt opportuna remedia infirmis dare, niſi morborum ſpecies diſcernat: ergo &c. III. Damnata eſt hæc propoſitio: *Præcepto Confeſſionis ſatisfacit qui enuntiat ſimpliciter ſe furto abſtuliſſe eam pecuniæ quantitatem, quæ ad peccatum lethale ſufficit*; Sed hæc Propoſitio coincidit cum illa, quam impugnamus: ergo &c. IV. Illa peccata diſtinguuntur ſpecie, quæ opponuntur virtutibus ſpecie diſtinctis; nimirum ſimplex fornicatio eſt contra caſtitatem, & juſtitiam; Inceſtus eſt contra caſtitatem & pietatem; ſacrilegium eſt contra caſtitatem, & religionem; & ſic de aliis. Unde Maldonatus citatus dixit, *quod qui cũ Scholaſticis docent circumſtantias mutare ſpeciem peccati, non intelligendum ex uno peccato fieri aliud; ſed unam, & eandem actionem, propter circumſtantias accedentes eſſe duo peccata*; Sed has oppoſitiones debet cognoſcere Confeſſarius, ut juſtè judicet, & congruè medeatur: ergo &c.

Opponunt I. Excommunicatio abſolvi poteſt, abſque eo quod abſolvatur peccatum: ergo unum peccatum abſolvi poteſt abſque eo quod aliud abſolvatur. II. Omnia peccata mortalia ſunt æqualis malitiæ; omnia enim ſunt contra Deum: ergo ſat eſt, ut Pænitens confiteatur omnia peccata mortalia, quæ commiſit, abſque eo quod exprimat ipſorum ſpecificam diverſitatem. III. Pænitentes, præcipuè ſi rudes ſunt, nequeunt agnoſcere hanc ſpecificam peccatorum diverſitatem; Sed Deus nihil præcipit impoſſibile: ergo Deus non præcipit aperire Confeſſario hanc ſpecificam peccatorum diverſitatem. IV. Si quis mortaliter peccaret in die feſto, peccatum ejus ſpecificam contineret malitiam, quæ peccato religionis opponeretur; Sed hæc circumſtantia non eſt in confeſſione aperienda: ergo non ſunt aperiendæ in confeſſione circumſtantiæ, quæ ſpeciem peccati mutant.

Reſpondemus ad I. Aſſignando diſparitatem inter abſolutionem ab excommunicatione, & abſolutionem a peccato mortali; quia per primam præciſe homo non fit juſtus, ſed tantum reſtituitur Eccleſiæ, a qua fuerat præciſus; per ſecundam vero homo obtinet gratiam, & Deo reconciliatur. Nequit autem eſſe, ut quis juſtus fiat, & Deo reconcilietur, ſi eidem omnia ſimul peccata mortalia dimiſſa non ſint; ſat enim eſſet, ut ſine gratia, & ſine Dei amicitia remaneret, ſi unum ſolum peccatum mortale in eo eſſet.

Ad II. Negatur antecedens; error enim manifeſtus in eo continetur, & hæreſis

sis quoque est, quæ fuit Joviniani, & aliorum antiquorum hæreticorum, qui volebant omnia peccata mortalia esse æqualia: Insuper, si vera esset doctrina illa, sequeretur, quod sufficeret dicere in confessione, commisi decem peccata mortalia, & nihil amplius subdere; & hoc est omnino falsum, tum ratione judicii, quod de conscientia Pœnitentis debet efformare Confessarius, ut Judex; tum ratione remedii, quod idem præbere debet, ut Medicus: ergo &c.

Ad III. dicitur, quod non exigitur a rudibus, ut cognoscant specificam peccatorum diversitatem, sed ut respondeant Confessario interroganti illos, ad hoc ut eam ipsemet Confessarius deprehendat. Fitque, quando Pœnitens dicit se commisisse peccatum carnis, Confessarius interrogat; Cum qua? & ipse Pœnitens respondere tenetur, cum masculo, vel cum fœmina; cum soluta, vel cum nupta; cum seculari, vel cum moniali &c., quæ quidem omnia facili negotio a rudibus quoque manifestari possunt, ac debent. Et hoc pacto specifica peccatorum diversitas a rudibus etiam Confessario aperitur.

Ad IV. negatur major; illa enim circumstantia non admittitur, ut peccati speciem mutans, sed saltem, ut aggravans; & de illa non est uniformis Theologorum sententia, quod sit in confessione aperienda, præsertim si specialis ratio in peccante non fuit, quæ illius adversitatem contra diem festum, ut talem, non indicaret.

Dicimus IV. Circumstantias intra eandem speciem notabiliter aggravantes esse necessario in confessione aperiendas; non sic vero illas, quæ non sunt notabiliter aggravantes.

I. Probatur prima Conclusionis pars. Ideo aperiendæ sunt in cõfessione circumstantiæ speciem mutantes, & quia sunt necessariæ, ut Pœnitens perfecte & integre statum suæ conscientiæ aperiat; & quia ut Cõfessarius exerceat, ut necesse est, Judicis munus, & Medici, in imponendis pœnis, & in remediis subministrandis; at qui hoc ipsum habet locum etiam in circumstantiis, quæ sunt notabiliter aggravantes; ergo in iisdem eadem debet esse dispositio. Probatur minor. Ubi judicium est diversum, & ubi morbus est varius, ibi Judex, & Medicus, diversimode gerere se debent; at qui in circumstantiis notabiliter aggravantibus est diversitas judicii, & varietas morbi: ergo &c. Minor est patens, quia aliud judicium facit Confessarius de illo, qui furatur aureum unum, & de illo, qui furatur centum; quanvis uterque læthalis peccati sit reus; & varium quoque adhibet medicamentum pro uno, ac altero.

II. Probatur. Nequit Confessarius conscientias Pœnitentium regere, ac ordinare, nisi peccatorum circumstantias, quæ sunt notabiliter aggravantes, intelligat: ergo circumstantiæ, quæ sunt notabiliter aggravantes, necessario aperiri debent in confessione. Antecedens probatur ex Canone *Omnis utriusque sexus*, in quo leguntur hæc verba: *Sacerdos sit discretus & cautus, ut more periti medici superinfundat vinum, & oleum vulneribus sauciatis, diligenter inquirens & peccatoris circumstantias & peccati, per quas prudenter intelligat, quale illi consilium debeat exhibere, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum*.

III. Probatur. In antiqua Ecclesiæ disciplina invenimus graviores pœnas pro uno peccato, quam pro altero, licet ambo intra eandem speciem continerentur; sed hoc non nisi, quam quia in uno erant circumstantiæ notabiliter aggravantes, quæ non erant in altero: ergo circumstantiæ notabiliter aggravantes sunt necessario in confessione aperiendæ. Major hac enumeratione
„ probatur a Tournely; „ licet ejusdem
„ speciei sit idololatria voluntaria, cum
„ ea, quæ per vim extorquetur, tamen
„ Ecclesia Hispanica graviorem longe
„ pœnam imposuit priori, quam poste-
„ riori. Pariter furtum clandestinum,
„ & apertum ad eamdem pertinet spe-
„ ciem peccati, prius tamen secreta
„ confessione purgabatur olim, alterum
„ vero pœnitentia publica, teste S.Gre-
„ gorio Nysseno in Epistola Canonica.
„ Crimen quoque bestiale pro varia
„ peccantium ætate diversum non sit
„ specie; & tamen variis pœnis affici-
„ tur pro varia ætate peccantium, in
„ Concilio Ancyrano Can.16. Homici-
„ da voluntarius ad pœnitentiam toto
„ vitæ tempore peragendam damnatur;
„ Si vero involuntarium fuerit homici-
dium,

„ dium, septem annorum pœnitentia „ punitur ab eodem Concilio Can. 22. „ Denique, habitus peccandi non mu- „ tat speciem peccati: v.g. qui ex in- „ veterato habitu mentiuntur, blasphe- „ mant, fornicantur, ii idem specie pec- „ catum mendacii, blasphemiæ, & for- „ nicationis, committunt: attamen ne- „ cesse omnino est aperire in confessio- „ ne, an inveteratus sit eorum pecca- „ torum habitus: alia quippe ratione „ agere debet prudens Sacerdos cum „ iis, qui ex longo habitu peccant, & „ alia cum iis, qui semel tantum, aut „ iterum, ex infirmitate labuntur.

Secunda Conclusionis pars I. probatur. Ideo dicitur, circumstantias notabiliter aggravantes esse in confessione aperiendas, quia de ijsdem idem est judicium, ac de circumstantiis, quæ speciem mutant; sed non idem est judicium de circumstantiis, quæ notabiliter aggravant, ac de iis, quæ notabiliter non aggravant: ergo hæ non sunt in confessione aperiendæ. Probatur minor. Judicium est in Confessario in ordine ad gravitatem peccatorum; sed in circumstantiis, quæ notabiliter non aggravant non est hæc eadem gravitas: ergo in ipsis non est idem judicium, quod est in circumstantiis, quæ speciem mutant.

II. probatur. Ex doctrina Tridentini eruitur ratio pro aperiendis circumstantiis notabiliter aggravantibus; sed non eruitur pro circumstantiis, quæ notabiliter non aggravant: ergo quanvis illæ sint aperiendæ, hæ tamen aperiri non debent. Probatur antecedens. Doctrina Tridentini ideo extenditur ad circumstantias notabiliter aggravantes, quia pro his militat eadem ratio, quæ militat pro circumstantiis, quæ speciem mutant; Sed hæc eadem ratio non militat pro circumstantiis, quæ notabiliter non aggravant, ut dictum est: ergo &c.

III. Probatur. Nimis dura esset obligatio Pænitentium, si tenerentur aperire omnes peccatorum circumstantias, etiam illas, quæ notabiliter non aggravant; sed Ecclesia tam duram obligationem fidelibus imponere non solet: ergo, quanvis imponat obligationem aperiendi in confessione circumstantias notabiliter aggravantes, non per hoc dicendum est, quod imponat etiam obligationem aperiendi circumstantias, quæ notabiliter non aggravant.

Obstant I. Concilium Tridentinum nihil dixit de circumstantiis, quæ speciem non mutant: ergo sive notabiliter, sive non notabiliter aggravent, non sunt aperiendæ. Probatur antecedens. Concilium Tridentinum locutum est tantum de circumstantiis, quæ speciem mutant: ergo nihil dixit de circumstantiis, quæ speciem non mutant. II. Circumstantiæ, quæ notabiliter non aggravant peccati malitiam, non sunt aperiendæ: ergo neque aperiendæ sunt illæ, quæ augent peccati gravitatem. III. Circumstantiæ sive notabiliter, sive non notabiliter aggravent, semper intra eandem peccati speciem continentur: ergo utpote intra eandem speciem existentes aperiri non debent, sive notabiliter, sive non notabiliter aggravent. IV. Sanctus Thomas in 4. dist. 16. quæst. 3. art. 2. quæstiuncula 5. aliter docet ab illo, quod nos in nostra conclusione firmavimus: ergo &c.

Respondemus ad I. quod hæc nostra quæstio inter Scholasticos agitatur pro utraque parte, salva fide; & quia Tridentinum tantummodo intendebat Hæreticorum errores profligare, & Doctoruum Catholicorum opiniones, quæ salva fide defenduntur, intactas relinquere, ideo de præsenti quæstione nihil determinavit.

Ad II. negatur consequentia; & ratio negationis est, quia illæ circumstantiæ sunt necessario aperiendæ, quæ mutant peccantis statum, & alia exigunt remedia. Ita porro sunt circumstantiæ, quæ notabiliter aggravant; non sic verò sunt illæ, quæ notabiliter non aggravant.

Ad III. distinguitur antecedens; semper intra eandem speciem continentur eodem modo, negatur; diverso modo, conceditur. Diversitas in eo consistit, quod gravitas illarum mutat Confessarii judicium, quia diversificant Pænitentis statum; Non sic vero gravitas circumstantiarum, quæ notabiliter non aggravant.

Ad IV. Tournely respondet verbis hisce: „ S. Doctorem, cum junior esset, ac „ scriberet in librum Sententiarum, no- „ bis adversatum esse; quam suam opi- „ nionem haud dubie revocasset senior „ factus, si manum ultimam suæ Summæ ap-

„ appofuisset. Fundamentum hujus conjecturæ nostræ est, quod 1. 2. q. 73. art. 9. & 10. & 2. 2. q. 61. art. 2. ad 3. & art. 4. incorpore, ad nostram sententiam accedere videatur,. Et revera Dominicus soto in 4. sententiarum dist. 18. q. 2. art. 4. dixit, quod S. Thomas *in summa, quæ suum erat postremum testamentum, sententiam mutasset, si vitam usque ad finem suæ summæ perduxisset.*

DISSERTATIO CCCLXXVIII.

De integritate Confessionis sacramentalis. An confiteri quis teneatur peccata dubia? An numero distincta? & unde desumatur numerica distinctio peccatorum? An aperiri debeat Confessario Complicis persona?

Peccatum dubium, proprie dictum, illud est, pro quo non potest quis alterutri parti assensum certum præbere, sed irresolutus vacillat inter utranque partem. Etenim, si facta a Pænitente inquisitione diligenti conscientiæ suæ, absolute probabilius judicet, aut se non peccasse, aut non peccasse mortaliter; vel si peccaverit, jam se peccatum illud in confessione aperuisse; tunc non tenebitur peccatum illud confiteri. Et ratio hæc est; ut ait Henous tractatu de Pænitentia disp. 5. qu. „. Quia tuta conscientia possumus „ nos conformare judicio probabili, „ quando non agitur de damno tertii, „ aut de valore Sacramenti, ut hic non „ agitur; cum confessionis integritas „ formalis, ad hoc Sacramentum sufficiens, dependeat a prudenti judicio „ hominum, adeoque ubi prudenter indicarunt aliquid ad integritatem non „ requiri, & si coram Deo requireretur, „ validum est Sacramentum. „. Igitur loquimur de peccato vere dubio, & quidem dubio, sive circa circumstantiam facti, sive circa qualitatem actus; primum est, quando aliquis dubitat, an fornicatus fuerit, an furatus &c. Secundum vero, quando quis est certus de cogitatione impura, incertus est tamen de consensu. Prima opinio est Marchantii, qui vult, quod quando dubitatur de substantia, peccatum dubium exprimi non debeat in confessione, neque ut dubium. Secunda opinio est Caramuelis, qui asserit, nullo modo peccatum dubium esse aperiendum, sive dubitetur de substantia, sive de qualitate. Addit præterea Caramuel, quod neque aperiri debeat peccatum certo commissum, si dubium sit, an non fuerit alias expressum. Hoc tamen Authores communiter improbabile judicant. Tertia communior sententia est, quod peccatum dubium exprimi debeat ut dubium in confessione, sive de substantia facti, sive de qualitate actus, dubitetur.

Dicimus I. Peccatum dubium aperiendum esse in confessione ut dubium, sive de substantia facti, sive de qualitate actus dubitetur.

I. Probatur Conclusio. Tridentinum sess. 14. cap. 5. docet, quod aperienda sunt peccata Confessario, prout sunt in Conscientia Pænitentis; Sed in conscientia Pænitentis sunt dubia: ergo peccata dubia aperienda sunt, ut dubia. Probatur major. Tridentinum docet citato loco, quod aperienda sunt peccata, prout memoriæ occurrunt: ergo aperienda sunt, ut sunt in con-

conscientia Pœnitentis; & proinde sicut peccata certa aperiri debent, ut certa, ita peccata dubia aperienda sunt, ut dubia.

II. Probatur. Leo X. damnavit hunc Lutheri articulum: *in primitiva Ecclesia sola manifesta mortalia confitebantur*; Sed per manifesta Lutherus intelligebat non solum peccata dubia, seu non aliis manifesta, sed etiam manifesta ipsi Pœnitenti, seu certa: ergo ex damnatione hujus articuli peccata dubia saltem ut dubia sunt in confessione aperienda. Minor probatur ex Cardinali Joanne Roffensi, qui Lutherum sic loquentem inducit pag. 124. *ego de his mortalibus locutus sum, quæ aut aliis, aut sibi manifesta sunt*.

III. Probatur. Qui de peccato aliquo mortali est dubius, tenetur de illo conteri: ergo tenetur illud confiteri. Consequentia sequitur, quia contritio includit votum confessionis. Accedit communis consuetudo, de qua hæc asserit Hennus citatus: ,,. Quarto & ,, principaliter ex praxi communi, quâ, ut ,, pote non ita gratâ, nunquâ introduxis- ,, sent Pœnitentes, nisi per Traditionem ,, a Christo descendere didicissent..,.

Objiciunt I. Qui dubitat de voto a se facto, non tenetur illud adimplere: ergo neque qui dubitat de peccato a se commisso, tenetur illud confiteri. II. Quilibet præsumitur bonus, quando non probatur malus: ergo Pœnitens recte præsumere potest se non peccasse, quando sibi de peccato non constat. III. Dicitur communiter, quod in dubio melior est conditio possidentis: Sed qui dubitat de facto est in possessione suæ innocentiæ: ergo saltem qui dubitat de substantia facti, ad confessionem non tenetur IV. Qui non habet conscientiam peccati, non tenetur peccatum confiteri; Sed qui est dubius de peccato, non habet conscientiam peccati: ergo non tenetur illud confiteri. Major est certa, quia peccata sunt aperienda, ut sunt in conscientia Pœnitentis. Minor quoque negari non potest, quia conscientia est judicium, quod non habet qui dubius est. V. Etsi soleant Pœnitentes confiteri peccata dubia, ex hoc tamen erui non potest, quod ad confitendum illa teneantur. Quod probatur paritate; quia etiam solent homines confiteri peccata venialia, & tamen ad confitendum hæc obligationem non habent.

Respondemus ad I. Quod dubius de voto, si attendat ad omnia, quæ per ipsum gesta, & cogitata sunt, & nihilominus dubium non tollitur, tunc verum est, quod ad votum non tenetur: at si vero omnia non perpenduntur, & de omnibus recordatio non habetur, etiam si dubium remaneat, ad votum tenetur. Hoc idem dicendum est de peccato dubio, quod scilicet sit aperiendum in confessione, si omnia perpendantur, & dubium adhuc remaneat.

Ad II. dicitur, quod aliud est, quod debeamus præsumere bonos alios in nobis; & aliud est, quod debeamus præsumere bonos nos ipsos. Si enim primum non fieret, exponeremus nos ipsos piaculo judicandi temere de aliis, ac proinde verum est, quod quisque præsumitur bonus apud nos, nisi aliter aperte constet de sua malitia. At vero respectu nostrum non est ita; quia non debemus nobis tribuere justitiam, quam non habemus; & si malitiam dubiam in nobis deprehendimus, illam, ut dubiam debemus Confessario aperire. At in hoc casu non facimus.

Ad III. præfatum axioma non habet locum in materia justitiæ; unde universaliter non admittitur. Attamen quanvis admittatur, possessio est potius pro præcepto, quam pro libertate; & ratio est, quia jam lex est in observantia, ut peccata aperiantur; quod autem peccata non sint certa, non per hoc relaxatur, aut infringitur, sed semper exigit, ut peccata manifestentur Confessario eo modo, quo sunt; scilicet, si sunt certa, manifestentur, ut certa; si sunt dubia manifestentur dubia. Proinde libertas in casu, de quo loquimur, nullum potest habere locum.

Ad IV. dicitur, quod quanvis dubitans non habeat judicium, quo determinet se peccasse, vel non peccasse, habet tamen judicium, quo cognovit, & scit, non posse determinare se ipsum, an peccaverit, vel non peccaverit. Hoc judicium sufficit ad fundandam conscientiam suam; & hæc sua conscientia obligat ipsum ad aperiendum Confessario peccatum suum eo prorsus modo, quo in conscientia sua peccatum est, vel apparet.

Ad V. dicitur, quod disparitas in eo est in-

inter scilicet confessionem venialium, & confessionem dubiorum mortalium, quod fideles confitentur quidem venialia, quia volunt, non autem ex persuasione, quod ad ipsorum confessionem teneantur. At verò confitentur dubia mortalia ex persuasione quod teneantur ad confitendum illa. Et ideo ex hac praxi deducitur obligatio, non vero ex illa.

Pro secunda Dissertationis parte, quæ respicit peccata numero distincta, supponendum antecedenter est, quod obligatio confitendi peccata non solum respicit, ut eadem aperiantur & in genere, & in specie, ut dictum est, sed etiam in numero; ut Tridentinum docet sess. 14. cap. 5. ubi dicit, *quod sigillatim peccata debent Confessario aperiri*; & hæc sunt ejus verba: *Constat enim, Sacerdotes judicium hoc, incognita causa, exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere dumtaxat, & non potius in specie, ac sigillatim sua ipsi peccata declarassent*. Et in eadem sess. Can. 7., in quo legitur: *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino, confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant, sed eam confessionem tantum esse utilem ad erudiendum, & consolandum Pœnitentem, & olim observatam fuisse tantum ad satisfactionem canonicam imponendam; aut dixerit eos, qui omnia peccata confiteri student, nihil relinquere velle divinæ misericordiæ ignoscendum; aut demum, non licere confiteri peccata venialia, anathema sit*. Antecedenter autem fuerat pariter dictum in Concilio Florentino sess. ultima de sacramento Pœnitentiæ, ubi pariter enunciatur quod Pœnitens confiteri debeat omnia, & singula peccata mortalia. Ex quibus hæc deducit Giribaldus tract. 7. de Sacramento pænitentiæ cap. 7. „ dubio 3. „ Nec sufficit in confuso dicere; pluries peccavi; vel etiam in qualibet specie, pluries adulterium, pluries furtum commisi; sed debet in qualibet specie numerus distincte explicari, quantum commode fieri potest, non quidem numerando singula peccata, quod esset molestum, & inutile, sed uno verbo explicando numerum cujuslibet speciei, puta decies, duodecies, centies blasphemavi, odio habui, furatus sum. Quare qui determinate recordatur de numero suorum peccatorum, non sufficit, si dicat pluries, aut sæpius peccavi, quia illud *sæpius* tam in ternario, quam in centenario invenitur, sed debet absolute dicere ter blasphemavi, decies furatus sum, centies odio habui. Qui non recordatur de numero certo suorum peccatorum mortalium, debet dicere numerum probabilem, aut verisimilem, addito plus, minusve, seu circiter, quia hoc modo sufficienter exprimit numerum suorum peccatorum quantum potest, & sufficienter exprimit Confessario statum suæ conscientiæ, ut notat Homobonus part. 1. tract. 5. cap. 13. quæst. 82. „

Pro illo vero, in quo quæritur, unde desumenda sit numerica distinctio peccatorum? quod idem est, ac dicere, quandonam peccatum dicendum sit unum, vel plura numero? Theologi non conveniunt: Unde sciendum quoque est, quod una & eadem actio terminare potest ad plura objecta; & quod ad idem objectum terminare possunt plures actiones. Proinde quæri potest, an distinctio numerica peccatorum desumi debeat ex multitudine objectorum? & an desumi debeat ex multitudine actionum tendentium in idem objectum?

Dicimus II. actionem unam tendentem ad plura objecta collective constituere unum peccatum; tendentem vero ad plura objecta distributive constituere plura peccata: actiones vero plures esse unum peccatum, quando sunt physice plures, non moraliter; esse vero plura peccata, quando sunt plures, & physice, & moraliter.

Prima Conclusionis pars probatur; quia plura objecta sumpta collective, sumuntur per modum unius; sumpta vero distributive, sumuntur per modum plurium: ergo in primo casu, actio illa constituit unum numero peccatum; in secundo vero casu constituit plura numero peccata. Hoc autem intelligendum est, si plura objecta sint ejusdem rationis; quia si essent diversæ rationis, tunc constitueret

ret plura peccata non solum numero, sed etiam specie diversa. Puta, si quis eodem actu concupiscens mulierem solutam, mulierem conjugatam, & mulierem monialem, in hoc casu committeret tria peccata, non solum numero, sed etiam specie diversa.

Secunda Conclusionis pars probatur etiam; quia illud est unum numero peccatum, quod secundum hominum prudentum existimationem, adeoque moraliter, non est nisi unica actio; sed dari potest casus, quo actiones etiam phisice interruptæ, moraliter existimentur esse unum actum: ergo in hoc casu essent unũ numero peccatũ.

Pro interruptione vero morali distinguenda sunt peccata interna ab externis; & loquendo de internis, quando voluntas durat in illo actu interiori, quo peccatum commisit, est unum tantum numero peccatum: multiplicatur vero per interruptionem; quæ quidem interruptio triplex est; una, quæ fit per actum contrarium, & hæc dicitur interruptio moralis, quæ constituit numericam distinctionem peccatorum; alia, quæ fit per voluntariam cessationem a primo actu, & diversionem ad alios actus; alia vero, quæ fit per cessationem involuntariam, videlicet per somnum, per inadvertentiam, vel per naturalem distractionem, seu devagationem. Et in hoc Theologi non conveniunt, ut mox dicemus. Loquendo vero de actibus externis, hi vel ordinantur ad unum eundem finem, yel ordinantur ad plures fines disparatos. In primo casu constituunt unum numero peccatum; & est exemplum in eo, qui occidit hominem, & plures actus facit, ad occisionem ordinatos, antequam occidat. Si vero actiones tendant ad plures fines disparatos, tunc eodem modo de illis loqnendum est, ac de actibus internis, ut modo diximus.

Prima igitur opinio de actibus internis est Melchioris Cani, qui vult, actum voluntatis solum interrumpi per actum contrarium, seu per retractationem. Secunda vero opinio est aliorum, qui volnnt, actum voluntatis interrumpi non solum per retractationem, & per actum voluntarium, sed etiam per quamcunque cessationem, sive voluntariam, ut asserit Filliucius; sive etiam involuntariam, ut defendunt Granatus, Henriquez, Facundez, Suarez, Oviedo, aliique; qui sustinent, moraliter interrumpi præcedentem voluntatis actum, si interruptio sit magna, & notabilis, quanvis sit physica. At nos, ut in conclusione diximus, potius primæ, quam secundæ opinioni accedimus, & inferius quoque patebit.

Arguunt I. Qui uno sclopli ictu multos occidit, multa etiam homicidia committit; ergo peccata multa, numero distincta, committit. II. Qui dicit de aliqua integra familia, quod jejunia non observat, multis detrahit, & multa detractionis peccata, numero distincta, facit: ergo per multiplicationem objectorum, etiam si collective sumantur, multiplicantur numero distincta peccata. III. Debet explicari in confessione numerus personarum, quæ vel occisæ fuerunt, vel turpiter amatæ, vel graviter detractæ: ergo signum est, quod per multiplicationem personarum multiplicantur numero peccata. IV. Qui in peccato mortali existens plures audit confessiones successive, plura sacrilegia committit & nihilominus non est in illo interruptio moralis, sed physica: ergo etiã physica interuptio peccata multiplicat.

Respondemus ad I. Quod ille, qui nno sclopi ictu plures occidit, si plures sumantur collective, formaliter unũ peccatũ cõmittit, quanvis sit gravius, & virtualiter, seu æquivalenter, multiplex; si vero plures accipiantur distributive, tunc tot homicidia committit, quot homines occidit.

Ad II. eadem est distinctio; & a citato Giribaldo hæc adducitur ratio:,, Re-
,, spondetur: occidentem plures, detra-
,, hentem de pluribus &c. gravius pec-
,, catum committere, & virtualiter, seu
,, æquivalenter multiplex, non vero
,, formaliter, quando plures sumuntur
,, collective, & per modum unius obje-
,, cti, cujus singuli sunt partes; sicuti
,, qui furatur centum aureos, commit-
,, tit peccatum nnum æquivalens pluri-
,, bus, nimirum centum furtis unius au-
,, rei, ac proinde si in furto centum au-
,, reorum non multiplicantur numero
,, peccata, sed est formaliter unum pec-
,, catum æquivalens pluribus, ita in ca-
,, sibus assignatis.

Ad III. Illi, qui volunt, fieri plura numero pec-

peccata juxta numerũ personarum, & objectorum, volunt pariter, quod Pænitens debeat in confessione exprimere numerum personarum, & objectorum: at hoc non admittunt illi, qui negant necessitatem explicandi in confessione numerum prædictum. Ad quæ subdit citatus Giribaldus: „ etiam si in eodem peccato dareotur plures malitiæ numero distioctæ, quia ex Trident. solum teoemur explicare in confessiooe species & numerum peccatorum, non vero numerum malitiarum forte concurrentium in eodem peccato. Nec valet, tenemur explicare omnes species diversas existentes in eodem peccato, ergo etiam malitias numero diversas; cum non minus numerum, quam species peccatorum debeamus explicare: Dato enim antecedente, negamus consequentiã; quia si taceretur aliqua malitia specifica, oon explicaretur tota species illius peccati; bene tamen explicaretur numerus peccatorum, etiam si non explicetur, nisi confuse numerus malitiarum forte existentium in eodem peccato; quod utique in praxi puto esse securum, maxime, quia ioservit ad plures scrupulos tollendos. Adverte tamen cum iisdem Auctoribus, uno ictu occidentem plures, non satisfacere dicendo, commisi homicidium, sed debere necessario dicere occidi plures; quia dicendo commisi homicidium, Confessarius intelligeret unum tantum hominem occidisse, quod est falsum; at dicendo cum illa pluralitate, occidi multos, intelligit sufficienter peccatum, quantum sufficit: eodem modo satis erit dicere, desideravi semel occidere multos, plures fæminas semel concupivi, pluribus scandalum præbui; sic enim satisfacis te accusando sub illa generalitate, absque eo, quod sis sollicitus exprimere numerum personarum, ut præ cæteris docet Leander.

Ad IV. Dicimus, quod non est una actio, sed sunt plures actiones in eo, qui plures absolvit: adeoque objectio oon est ad rem.

Pro tertia tandem Dissertationis parte, in qua quæritur, ao Pænitens aperire debeat Confessario Complicis personam? Tournely hanc firmat conclusionem: „ Secunda conclusio. Criminis socium, vel simpliciter reum, in confessione declarare propter solam, aut Pænitentis, aut complicis, aut rei utilitatem, per se quidem licitum est: utrum vero expediat in praxi, generatim nec probamus, nec improbamus; sed ex subjectis circumstantiis judicabit vir prudens. „ Giribaldus vero has duas refert opiniones, quarum prima est: te posse, ac teneri reticere peccatum, ex cujus manifestatione Complex infamiam incurrit apud confessarium, illudque differre quoadusque invenies confessarium ignotum, cui possis integre confiteri sine læsione famæ proximi; quod adeo verum aliqui existimant, ut doceant, nec etiam in mortis articulo te posse complicem manifestare, sed teneri vel alium quærere coufessarium, vel omittere peccatum, vel circumstantiam, ex qua complex digooscí possit. „ Altera vero sententia, quam dicit communiorem, & sequendam, vult, „ posse, & debere Pænitentem in eo casu integre confiteri suum peccatum, non obstante infamia, & ootitia complicis apud Confessarium. „ Denique Hennus hanc ponit conclusionem; Non excusat ab integritate confessionis infamia propria, aut complicis apud solum Confessarium. „

Dicimus III. Universaliter loquendo non excusare ab integritate confessionis infamiam propriam, aut complicis, apud solum Confessarium.

I. Probatur Conclusio, quæ est communis, ut idem Hennus testatur, inter Doctores; infamia enim illa est confessioni annexa ex institutione Christi; & subdit: „ quanvis hic & nunc fieri possit, quod Pænitens non infametur, vel quia ignotus confessario, vel quia peccata ejus sunt publica.

II. Probatur ab eodem Henno authoritate S. Bernardi, Opusculo de formula vitæ honestæ, quem dicit sequi S. Thomam, S. Bonaventuram, S. Aotoninum, & plurimos alios: *De uullo prorsus sinistre loquamur, quantumcumque sit verum, vel manifestum, nisi in confessione, & hoc ubi non potes aliter manifestare peccatum tuum*. Et addit: „ Ubi traosëunter notanda sunt ultima verba. Quia tenetur Pænitens facere id quod potest, ut Confessarius non veniat in cognitionem complicis, vel seipsum occultando, vel confitendo Confessario, cui ignotus est complex. „

III.

III. Probatur Rationibus ab eodem. I. Qui tenetur ad majus, ut faciat opus aliquod a Deo præceptum, multo magis tenetur ad minus; Sed plus Juris habeo ad servandam famam meam, quam habeat alter, ut servem famam ejus: ergó si teneor cum infamia mea confiteri crimen meum occultum, teneor etiam aperire illud cum infamia complicis, ubi necessarium est. II. In Judicio civili tenentur reus, testis, & accusator declarare complicem, quando id exigit integritas judicii; sed in judicio sacramentali Pœnitens est reus, testis, & accusator: ergo tenetur pariter complicem revelare, quando id exigit integritas judicii sacramentalis. III. Revelatio criminis alieni apud personam prudentem, & secretam, rationabilibus occurrentibus caussis, est licita: ergo etiam est licita revelatio complicis in confessione, ubi majus est secretum, & prudentissimus reputari debet Confessarius, quando urgentes & rationabiles sunt caussæ. IV. Vetus Ecclesiæ disciplina præcipiebat Pœnitentibus revelare complices propter eorundem utilitatem, ut scilicet corrigerentur, & ad meliorem frugem reducerentur; quod jussit Heraclas, ut refert Dionysius Alexandrinus apud Eusebium lib. 7. historiæ cap. 7. Unde Hæretici, ad Ecclesiam redeuntes, non prius recipiebantur, *quom quæcunque ab Adversariis audierant palam exposuissent*. Et Morinus lib. 2. de pœnit. cap. 7. citat Augustinum sermone 392. cap. 4. alias homilia 19. inter 50. ubi habet: *Nolo talem patientiam habeant christianæ mulieres: prorsus revelent viros suos, non propter cornem suam, sed propter animas illorum: Omnino ergo moneo, ego præcipio, ego iubeo: Episcopus jubet, Christus in me jubet. Nolite viros vestros permittere fornicari. Interpellate contra illos Ecclesiam. Non dico Judices publicos, non Proconsulem, non Vicorium, non Comitem, non Imperatores, sed Christum. In cæteris omnibus ancillæ estote virorum vestrorum, subditæ ad obsequium; sed ubi ventum fuerit ad illud negotium, ubi vos Apostolus æquavit, dicens, uxori vir debitum reddat, similiter, & uxor viro; clamate pro re vestra*. Et Sermone 82. de verbis Domini, alias 17. cap. 8. *Novit nescio quem homicidam Episcopus, & alius illum nemo novit. Ego volo publice corripere, at tu quæris inscribere. Prorsus nec prodo, nec negligo: corripio in secreto; pono ante oculos Dei judicium; terreo cruentem conscientiam: persuadeo pœnitentiam. Hac charitate præditi esse debemus. Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant, aliquando nobis produntur ab uxoribus suis, plerumque zelantibus, aliquando maritorum salutem quærentibus; nos prodimus palam, sed in secreto arguimus, ut ubi contigit malum, ibi moriatur malum*.

Obstant I. Si esset vera hæc Conclusio redderetur odiosum pœnitentiæ Sacramentum, quia fideles venirent in suspicionem, quod violaretur a Confessario confessionis sigillum; sed hoc est adeo grave malum, ut ei cedere debeat quodcumque, vel Pœnitentis, vel Complicis bonum: ergo &c. II. Sequeretur, quod multi homines iniqui falsis calumniis innocentes viros dehonestarent, ac turpissime infamarent; sed hoc non est admittendum, ergo &c. III. Nullum est fundamentum, quo credamus Christum præcepisse complicis manifestationem; precipue, quum Christus sit amator pacis, & ex hac manifestatione odia inextinguibilia oriri possent. IV. Conservatio famæ proximi est præceptum naturale, integritas vero confessionis est præceptum divinum positivum, sed præceptum divinum positivum cedere debet juri naturali: ergo &c. V. Infamatio est intrinsece mala: ergo in nullo casu permitti debet. VI. nemo tenetur confiteri per interpretem, & hoc quia nemo tenetur infamare seipsum: Ergo neque quis tenetur complicis delictum manifestare.

Respondemus ad I. Quod ubi sunt rationabiles caussæ, non est obligatio manifestandi complicem; attamen debet Pœnitens inquirere Confessarium, cui sit ignota complicis persona; & si nullum sit remedium, propter gravissima incommoda, quæ imminent, potest complicem reticere.

Ad II. Ad prudens Confessarii judicium pertinet, ut falsas calumnias hominum perditorum agnoscat, ac detegat, & innocentium virorum famam su-

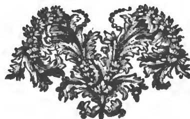
fuuineat; unde nec facile omnibus Pœnitentibus, præcipue mulierculis, debet credere; nec ea a Pœnitentibus inquirere, quæ ex necessitate inquirenda non sunt.

Ad III. femel admiſſo, quod Chriſtus inſtituerit Sacramentum pœnitentiæ per modum judicii, hoc eſt fundamentum; per quod perſona complicis debeat in confeſſione aperiri, vel ſecundum ſtatum, vel ſecundum profeſſionem, vel etiam ſecundum nomen, ſi hoc neceſſitas exigat, & nullum grave futurum damnum timeatur.

Ad IV. dicitur, quod conſervatio famæ alterius eſt juris naturalis, ſi ille alius ad famam ſuam jus habeat; At peccati complex jus hoc amiſit, quando peccavit; ſicut amiſit ipſemet Pœnitens, quando peccatum ſuum commiſit, & ideo tenetur peccatum ſuum in confeſſione aperire; quanvis id fieri nequeat ſine propriæ famæ detrimento, ad quam etiam quiſque jus habet.

Ad V. diſtinguitur antecedens: infamatio injuſta, & non neceſſaria, eſt intrinſece mala, conceditur; infamatio juſta, & neceſſaria, negatur. In caſu autem nulla eſt infamatio, quia, ut dictum eſt, complex quando cum altero peccavit, amiſit jus ad famam.

Ad VI. non eſt ratio, quod non teneamur confiteri per interpretem, quia non tenemur propriæ famæ derogare; ſed quia præcepit Chriſtus, ut Sacerdoti, & non alteri, confiteamur. Interpres autem, ut ſupponitur, nec eſt Sacerdos, nec Confeſſarius: ergo non poſſumus per illum confiteri.

DIS-

DISSERTATIO CCCLXXIX.

De Integritate confessionis. An absolvi possit moribundus, qui signa tantum generalia doloris ostendit, & nullum peccatum in particulari confitetur? An quando Pœnitens habet casus reservatos, dimidiare possit confessionem? An Confessarius teneatur interrogare Pœnitentem, si aliquam habeat suspicionem, quod Pœnitens, vel ex oblivione, vel ex pudore, vel ex mala fide, omnia & singula peccata sua non confiteatur?

N prima Dissertionis parte tres distingui possunt casus; quorum primus est de moribundo, qui tantum in genere confitetur, se commisisse peccata, se peccasse, & sensibus destitutus non potuit peccatum aliquod in particulari exprimere. Secundus casus est de moribundo, qui confessionem petiit, & signa pœnitentiæ dedit in absentia Sacerdotis, sed adveniente Sacerdote sensibus destitutus obmutuit, & nullum peccatum aperivit. Tertius casus est de moribundo, qui pariter sensibus destitutus, nec confessionem petiit, nec signa doloris dedit.

Io primo casu plures volunt, moribundum illum nec posse, nec deberi absolvi; quia, dicendo se peccatorem esse, nullam suæ conscientiæ manifestationem Confessario facit, super quam fundari debet confessio, & absolutio, & solū dicit in genere se peccasse, se esse peccatorē, quod omnes homines dicere solēt, & de facto dicunt. Alii vero communius docent, posse absolvi. Primæ opinionis sunt defensores Abulensis, Navarrus, Alvarez, Canus, Sotus, Ledesma, aliique apud Diana. Secundæ vero opinionis patroni sunt S. Antoninus, Richardus, Vasquez, Hurtadus, quos adducit Cardinalis de Lugo.

Pro secundo vero casu nonnulli absolute negant, posse Sacerdotem licite & valide absolvere moribundum, qui eo absente confessionem petiit, aut signa doloris exhibuit; & hujus opinionis sunt Petrus Faii, Turrianus, Alphonsus de Leone &c. Alii vero distinguunt, & asserunt posse, ac deberi absolvi moribundum, quando aliquis, qui fuit præsens, testatur Confessario eum voluisse confiteri; non sic autem, si Confessarius non sit certior factus de moribundi intentione. Alii tandem sustinent, quod in omnibus casibus moribundus ille absolvendus sit, dummodo Confessario constet, eum dedisse doloris signa, & confessionem petiisse; etsi non sint Testes, qui id afferant coram infirmo, vel moribundo; & hujus opinionis esse volunt S. Thomam, S. Antoninum, Sylvestrum, Sylvium, Vasquez, Suarez, & alii apud Aversam.

Pro tertio casu sunt, qui defendunt, moribundum sensibus jam destitutum, qui nec dedit, nec dare potest

signa

signa doloris, non posse nec valide, nec licite a Confessario absolvi; & hujus opinionis sunt Laymanus, Reginaldus, Henriquez, post Suarez, & Vasquez. Alii vero defendunt, posse ac debere in illa extrema necessitate moribundum absolvi sub conditione; precipue quando erat solitus christiane vivere, & confessionem semel saltem in anno frequentare. Et hanc sententiam Giribaldus vocat valde probabilem, in praxi securam, & sine hæsitatione practicandam, & pro ea plures Doctores adducit.

Dicimus I. Posse absolvi moribundum, qui in genere dicit se peccasse; qui confessionem petiit antequam sensibus destitueretur; qui sensibus destitutus signa doloris non dedit, nec confessionem petiit, sed tamen solitus erat se confitendi saltem semel in anno; at in hoc ultimo casu posse ac deberi absolvi sub conditione.

Prima Conclusionis pars probatur I. Si detur casus, quod aliquis recordetur se commisisse peccatum mortale, at non recordetur cujus speciei peccatum illud mortale fuerit, sufficit ad validam ipsius confessionem, & ad validam quoque absolutionem, ut dicat se recordari commisisse peccatum mortale, & non recordari cujus speciei fuerit; sed hoc non aliunde, quam ex impotentia oblivionis, quæ illum impotentem reddit ad exprimendam peccati speciem: ergo ubi adest similis impotentia, eadem validitas quoque locum habere debet: atqui major impotentia est in eo, qui sensibus destituitur, quam in eo, qui obliviscitur: ergo si in eo qui obliviscitur, impotentia exprimendi speciem peccati reddit illum capacem, ut valide absolvatur; multo magis in eo, qui sensibus destituitur, impotentia exprimendi peccata in specie, & solum manifestandi in genere, reddit illum ipsum capacem, ut licite & valide absolvatur.

II. probatur. Si ille talis, de quo loquitur casus, absolvi non posset, ideo esset, quia deficeret confessionis integritas; sed hæc non esset nisi integritas materialis, quam diximus non esse necessariam, & quæ in pluribus aliis non intervenit, absque læsione validitatis confessionis: ergo ita pariter discurrendum est in præsenti casu. Probatur minor. Potest licite absolvi, qui vel per oblivionem, ut dictum est, vel per ignorantiam, vel per impotentiam, integre non confitetur: ergo similiter licite & valide absolvi potest, qui in genere confitetur peccata sua, quando propter impotentiam ad speciem & numerum eorundem descendere non potest.

Secunda Conclusionis pars probatur I. ex Romanis Pontificibus. Leo Magnus Epist. 91., quæ refertur in cap. a nobis 28. docet; & hæc sunt ejus verba ad Theodorum Episcopum Forojuliensem: *Quod si aliqua ægritudine ita fuerint aggravati, ut quod paulo ante poscebant sub præsentia Sacerdotis, significare non valeant, testimonia ejus fidelium circumstantium, prodesse debent, ut simul & pænitentiæ & reconciliationis beneficium consequantur: mediator Dei, & hominum homo Jesus Christus hanc præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus satisfactionem pænitentiæ darent, & eadem salubri satisfactione purgatos ad communionem sacramentalem per januam reconciliationis admitterent.* Paulus V. in Rituali Romano hæc habet: *Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox, & loquela ægri deficiat, nutibus, & signis conetur quoad fieri potest peccata pænitentis cognoscere, quibus utcunque, vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.*

II. probatur ex Conciliis. Concilium Arausicanum I. *Subito obmutescens (prout statutum est) baptizari, aut pænitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habeat, aut præsentis in suo nutu, quo scilicet dolorem de peccatis significet.* Concilium Carthaginense III. *Ut Ægrotantes, si pro se respondere non possunt, cum voluntas eorum testimonium sui dixerit, baptizentur; similiter & de Pænitentibus agendum est.* Concilium Carthaginense IV.: *Is, qui pænitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus in infirmitate obmutuerit, vel in phrænetim versus fuerit, dent testimonium, qui eum audierunt, & accipiat pænitentiam: & si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem & infundatur ori ejus Eucharistia.* III. Pro-

III. Probatur Rationibus I. in casu, de quo loquimur, Pænitens pœnitentiam postulans demonstrat dolorem, quem de peccatis habet, petit Sacerdotem, cui confiteatur, manifestat, generatim saltem, peccata, quæ vult in confessione aperire: ergo nulla est ratio, ut ei absolutio denegetur. II. Dummodo hæc omnia Confessario constent, satis ipse habet, ut absolutionem Pænitenti impartiatur, sive sit cujuscunque præsentia, sive non: ergo in eo casu potest Confessarius eidem Pænitenti absolutionem impartiri, dummodo ipsi constet, quod Pænitens confessionem petierit.

Tertia Conclusionis pars I. probatur. Pænitens, de quo est sermo in tertio casu, licet confessionem non petierit, nec signa doloris dederit, si tamen christiane vixit, prudenter credi potest, quod ideo illud totum non præstiterit, quia tempus non habuit, & quod præstitisset, si tempus habuisset; sed hoc est sufficiens ad dandam absolutionem sub conditione: ergo Confessarius dare potest Pænitenti in illa extrema necessitate constituto absolutionem sub conditione.

II. probatur. Potest aliquando dubitari, quod signa, quæ dat Pænitens sensibus destitutus proveniant ex vi morbi, & ex animi dolore; & nihilominus eidem datur absolutio sub conditione: ergo pariter eadem absolutio sub conditione dari potest Pænitenti, qui nullum signum doloris dedit, quia prudenter credi potest, quod dedisset, si tempus habuisset.

III. probatur. Clemens VIII. videns hominem cadentem per S. Petri fabricam, eum absolvit dicens: Si capax es, ego te absolvo &c. Gregorius XV. dum esset Alexander Ludovisius, Archiepiscopus Bononiensis, in memoriali Confessariorum, Bononiæ edito anno 1623. cap. 1. de forma Sacramenti pænitentiæ num. 16. hanc sententiam confirmavit, dicens; quia contingere potest moribundum esse tantum attritum, unde damnaretur, nisi absolvatur. S. Antoninus hoc ipsum probat ex authoritate Ritualis Romani, scribens: *Infirmus, quia amisit loquelam, vel usum rationis, si bene vivebat, quamvis non petierit Sacramenta, debet præsupponi contritus, & Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia*: Et ratio generalis est, quia ex una parte nulla fit injuria Sacramento, quum absolutio sub conditione detur, & ex altera providetur summæ & extremæ illius Pænitentis necessitati.

Objiciunt I. Esse Peccatorem est commune omnibus hominibus, & illud dicere non est dare peculiarem notitiam conscientiæ Pænitentis; sed hoc est necessarium, ut Pænitens valide absolvatur; ergo virtute illius generalis confessionis Pænitens non potest valide absolvi. II. Absolutio debet cadere directe super aliquod peccatum in particulari, ut reliqua omnia peccata indirecte dimittat: ergo debet Pænitens manifestare peccatum aliquod in particulari, ut valide absolvatur, ac proinde non sufficit generalis. III. Sacerdos celebrans, & dicens in principio missæ: *Confiteor &c.* Quæ est confessio generalis, si sensibus destituatur, & moribundus evadat, non potest per illam generalem confessionem licite, & valide absolvi: ergo neque moribundus in casu, de quo loquimur. IV. Si Confessarius posset credere testibus, qui dicunt, Pænitentem petiisse confessionem, confessio fieret per interpretem; sed confessio per interpretem damnata est a Clemente VIII.: ergo &c. V. non est absolvendus moribundus, qui ex deliratione mentis expresse dicit se nolle confiteri: ergo neque absolvendus est, qui nullum dedit confessionis signum. VI. Si aliquis in fornicatione peccaminosa sensibus destitueretur, & moribundus fieret, non posset ei dari absolutio, neque sub conditione: ergo nec pariter dari potest illi, qui nullum dedit doloris signum.

Respondemus ad I. cum Sinibaldo, qui scribit: „non esse necesse, ut Pænitens „ præbeat notitiam novam Sacerdoti „ de re antea ignota, sed sufficit, ut se „ accuset; quæ accusatio fieri potest de „ re aliunde nota, ut per se patet; fa„cta autem sacramentali accusatione, „ absolutio directe cadit super pecca„tum in genere, prout est offensa Dei, „ & indirecte super peccata in specie; „ quod non debet esse mirum, nam rea„liter omnia peccata tollerentur per „ illam absolutionem, sed quia non „ explicatur, nisi peccatum in genere, abso-

„ absolutio dicitur directe cadere super „ peccatum in genere, & indirecte super peccata in specie, secundum „ quam rationem non fuerunt manifestata. Hinc sequitur, Confessarium „ non solum posse, sed lege charitatis „ teneri absolvere Pœnitentem, qui „ tantum in genere se peccasse dixit; „ quia cum hæc sententia sit valde probabilis, tum propter rationem, tum „ propter auctoritatem Doctorum, licite potest in praxi illam sequi, & ad „ hoc tenetur lege charitatis, ut prosit „ ægroto ad æternam salutem, qui si „ forte non haberet, nisi attritionem, „ damnaretur, & cum beneficio absolutionis salvus fieret, ita cum Suarez, „ Vasquez, & aliis, quos congerit, & „ sequitur Diana supra resol. 9. Lugus „ sup. num. 2?. & Aversa sess. 16. ubi notat; posse absolutionem impendi simpliciter, absolute, & sine conditione, „ ob allatam rationem, & tot Doctorum auctoritatem; idem valet si Pœnitens unum tantum veniale dixisset, „ quia per illam absolutionem potest a „ peccatis mortalibus justificari; ita Lugus num. 21. & Leander quæst. 39.

Ad II. Responsio eruitur ex dictis.

Ad III. Assignatur disparitas, quia confessio illa Sacerdotis non est confessio sacramentalis ordinata ad recipiendam absolutionem sacerdotalem in foro Pœnitentiæ, qualis est confessio Pœnitentis in casu, de quo loquimur.

Ad IV. Clemens VIII., qui damnavit confessionem factam per interpretem, declaravit quoque hunc casum de moribundo, de quo est sermo, non comprehendi in suo Decreto, anno 168. 17. Aprilis Et testatur Bellarminus apud Coninchum, Sancium &c.

Ad V. Dicitur, quod in illo casu delirii, quando confessarius scit ex eo delirio repugnantiam provenire in Pœnitente, potest ipsum absolvere, præcipue, si solitus erat christiane vivere, & confessionem frequentare.

Ad VI. Hæc respondet Tamburinus in methodo Confessionis lib. 1. cap. 10. §. 1. n 12. „. Tunc non esse præsumendum attritum, atque adeo nec absolvendum, docent communiter: sed „ ego sub prædicta conditione: *Si es* „ *capax absolutionis*, vix illum regulariter sine absolutione dimitterem; „ non quia velim absolvere non dispositum, sed quia rarissime evenit, ut „ tam cito sensibus, quis dum actu peccat, destituatur, ita ut vicinus morti non velit suæ saluti consulere per „ aliquam contritionem. „. Eadem habet Antonius a Spiritu Sancto Disput. 10. sess. 4. n. 721. quibus addit citatus Giribaldus: Quia communiter videmus homines vulneratos, vel in domo Meretricis, vel in actu furandi, „ si loqui possunt, petere absolutionem; „ & sic etiam qui in actu fornicandi sensibus destituitur, potuit in aliquo temporis intervallo dedisse signa doloris, ac proinde sub conditione debet „ absolvi. „

Pro Secunda Dissertationis parte, tres etiam possunt distingui & enumerari casus; quorum primus est, Prælatus, qui habet auctoritatem absolvendi a reservatis, audivit a Pœnitente reservata, & non reservata, quæritur, an possit illum absolvere a reservatis, & remittere ad inferiorem Confessarium, ut ipsum a non reservatis absolvat? Secundus casus est, Prælatus an possit audire a Pœnitente confessionem reservatorum, & pro non reservatis remittere illum ad inferiorem Confessarium, ut audiat, & absolvat? Tertius casus est, Confessarius inferior an possit audire & absolvere Pœnitentem a non reservatis, & remittere ipsum ad Prælatum Superiorem, ut eundem a reservatis, postquam audierit, absolvat?

Pro primo casu asserunt Theologi, quod fere omnes conveniunt, non posse Superiorem, seu Prælatum, qui audivit peccata omnia, & reservata, & non reservata, absolvere Pœnitentem sacramentaliter dimidiate a reservatis, & remittere illum ad inferiorem Confessarium, ut eum absolvat a non reservatis. Et ratio omnium est, quia integritas confessionis, & absolutionis, est de jure divino, a qua tantum potest excusare necessitas, & caussa urgentissima. Ex quo inferunt, quod sicut Pœnitens tenetur omnia peccata subjicere clavibus, ita Superior, qui audivit omnia peccata, tam reservata, quam non reservata, tenetur ab omnibus absolvere Pœnitentem dispositum, & non habentem ex parte sua obstaculum, seu impedimentum. De hoc communi Theologorum consensu testatur Giribaldus de Pœniten-

tia

tia tract. 7. cap. 16. dubio 5.

Pro secundo casu tres sunt sententiæ, duæ extremæ, & tertia media. Prima est Petri Soto, Paludani, Navarri, Cajetani, aliorumque volentium, posse id facere Prælatum, seu Superiorem. Secunda est Suarez, Bonacinæ, Leandri, & aliorum dicentium non posse. Tertia est illorum, qui docent, quod si adsit justa caussa, & necessitas urgens, possit id facere Prælatus; si vero non adsit, non possit facere. Ratio priorum est, quia hæc est consuetudo & praxis Prælatorum, qui ob varias & graves occupationes, quibus tenentur, tantam temporis copiam non habent, ut omnia peccata Pænitentium audiant. Ratio aliorum est, quia integritas confessionis & absolutionis est de jure divino, ut habetur ex Tridentino sess. 11. cap. 5. a qua proinde excusare non potest reservatio, & nullus Superior potest in ea dispensare.

Dicimus II. Si justa adsit caussa, & necessitas urgens, posse Prælatum reservata a Pænitente audire, & ab iisdem ipsum absolvere; pro non reservatis vero posse ipsum ad inferiorem Confessarium remittere, ut audiat, & absolvat.

I. Probatur Conclusio evertendo rationem primæ opinionis. Occupatio Prælatorum nec est justa caussa, nec est urgens necessitas: ergo ratione illius nequit fieri confessio non integra. Probatur antecedens; non est talis caussa, nec talis necessitas, ut possit prævalere præcepto divino: ergo non est justa caussa, nec urgens necessitas Probatur antecedens: Si per aliam viam posset suæ occupationi providere, non esset talis caussa, nec talis necessitas, ut prævaleret præcepto divino; sed potest: ergo &c. Probatur minor; quia vel potest ipsum remittere ad inferiorem Confessarium, ut auctoritate, quam ipse habet, a non reservatis absolvat, & auctoritate, quam eidem communicat, & delegat, absolvat quoque a reservatis; Sed hæc est via melior & expeditior pro sua occupatione sublevanda, & pro Confessionis integritate servanda: ergo &c.

II. Probatur. Altera ratio, quam primæ sententiæ defensores comminiscuntur, est praxis, quam dicunt vigere, præcipue Romæ; Sed hoc est penitus falsum; nec enim major Pænitentiarius, qui est Cardinalis, nec Pænitentiarii minores, qui sunt Regulares in Basilicis, audiunt tantum reservata, & pro non reservatis mittunt Pænitentes ad Confessarios ordinarios; ut cuilibet Romæ degenti notum est: ergo falso facto innitentes, nequeunt bonum jus fovere.

III. Probatur simul tertia Conclusionis pars, & evertitur secunda. Ex parte Pænitentis justa caussa & urgens necessitas excusat ab integritate confessionis: ergo etiam ex parte Confessarii. Consequentia sequitur; quia non minus pro Confessario, quam pro Pænitente, integritas Confessionis est de jure divino: ergo si admittit justam caussam, & urgentem necessitatem pro uno, admittit etiam pro alio. Probatur modo antecedens, enumerando caussas, propter quas Pænitentes possunt aliquando tacere aliqua peccata, quæ passim apud Auctores inveniuntur,

IV. Probatur adducendo veram praxim romanæ Curiæ, quæ hæc est apud Giribaldum; nempe. „. Si Confessa„ rius urgentes habeat occupationes, „ & negotiorum multitudinem, pote„ rit, si peccata sint reservata cum cen„ sura, auditis reservatis absolvere a „ censura, & pænitentem remittere ad „ inferiorem pro absolutione sacra„ mentali peccatorum: Si vero fuerint „ reservata sine censura, & ipse habeat „ potestatem subdelegandi, poterit ip„ sum remittere ad inferiorem cum po„ testate ut absolvatur ab omnibus, ab„ que eo quod ipse sacramentaliter ab„ solvat; & hæc forte est consuetudo „ romanæ Curiæ, quam Cajetanus ad„ ducit, ut nimirum in casibus Papæ re„ servatis, qui annexam habent censu„ ram, Superior absolvat ab excommu„ nicatione, & pænitentem remittat „ ad inferiorem pro sacramentali abso„ lutione peccatorum; aliamque pra„ xim non vigere, notat Aversa quæst. „ 17. sect. 9. „.

Pro tertio tandem casu, qui est, an possit Confessarius absolvere Pænitentem a non reservatis, & pro reservatis ipsum remittere ad Superiorem, ut ab eo absolvatur? Tres pariter sunt sententiæ, duæ extremæ, & tertia media. Prima affirmat, & est Na-

varri, Valentiæ, Medinæ, Bordoni &c. Secunda negat, & est Vasquez, Caui, Sylvii &c. Tertia distinguit, quod si sit caussa rationabilis, & necessitas urgens, possit; non possit vero, si hæc non adsit: & hanc dicunt esse sententiam S.Thomæ, Suarez, Leandri, & aliorum. Rationabilem autem caussam dicunt esse, si instet præceptum communioni, si obligatio celebrandi sacrum, & non possit sine scandalo illa omittere, & sine infamia; nec tunc sit facilis ad Superiorem accessus.

Dicimus III. Inferiorem Sacerdotem, & ordinarium Confessarium, non posse absolvere Pænitentem a non reservatis, & mittere illum ad superiorem, ut ab eo absolvatur a reservatis, sine rationabili caussa, & urgenti necessitate; posse tamen, si adsit caussa rationabilis, & necessitas urgens.

I. Probatur. Sola caussa rationabilis, & sola urgens necessitas, potest facere, ut Confessio a Pænitente dimidietur: ergo etiam hæc sola posset facere, ut dimidietur a Confessario: ergo sine illa dimidiari non potest.

II. Probatur. Rationabilis caussa, & necessitas urgens, facit, ut peccata non reservata absolvantur directe, & indirecte absolvantur reservata; Sed hoc sufficit ad salvandam integritatem confessionis, & absolutionis: ergo quando adest rationabilis caussa, & urgens necessitas, nullum infertur integritati Confessionis præjudicium; infertur vero, quando non adest.

Opponunt I. Ita est de jure divino integritas Confessionis, ut in ea nullus Superior possit dispensare, nec summus Pontifex, qui potestatem non habet supra jus divinum: ergo nec rationabilis caussa, nec urgens necessitas possunt ab integritate Confessionis excusare. II. Si cum rationabili caussa potest Confessarius ordinarius absolvere Pænitentem directe a non reservatis, & indirecte a reservatis, potest etiam simplex Sacerdos non approbatus cum rationabili caussa absolvere Pænitentem directe a venialibus, pro quibus potestatem habet, & indirecte a mortalibus, pro quibus potestatem non habet; sed hoc nemo dicit, nec dicere potest: ergo &c. III. Peccata, quæ semel sunt absoluta, nequeunt iterū absolvi: ergo si peccata reservata sunt absoluta indirecte a Confessario ordinario, non est opus, ut iterum a Superiore directe absolvantur. IV. Rationabilis caussa, & urgens necessitas, non excusant ab absolutione Censuræ, sed eam semper debet præmittere Superior, ut etiam a nobis dictum est: ergo pariter neque excusant ab absolutione reservatorum.

Respondemus ad I. Quod nemo dispensat, nec dispensare potest in integritate Confessionis, quia de jure divino est; sed tantum sit quod in eo casu Confessionis integritas locū non habeat; & hoc quia declaratum supponitur non urgere præceptum integritatis Confessionis in illo casu. Aliud enim est dispensatio præcepti, aliud vero declaratio, quod præceptum locum non habeat in aliquo casu; primum fieri omnino non potest, secundum autem potest.

Ad II. Dispar est ratio inter Confessarium ordinarium, & simplicem Sacerdotem non approbatum, quia ille habet jurisdictionem, hic vero non habet; nec absolutio a venialibus jurisdictionem supponit, quia etiam vi potestatis ordinis fieri potest; quum fiat quoque virtute sacramentalium, ut omnes admittunt.

Ad III. quæ sunt absoluta uno modo non possunt eodem modo absolvi, sed altero modo absolvuntur; nimirum absoluta fuerunt indirecte, & deinde absolvuntur directe. Et hoc præsertim debet facere Pænitens, ut suæ obligationi satisfaciat se sistendi Superiori, ut a reservatis absolvatur, quam obligationem eidem quoque inculcat Confessarius ordinarius, quando ipsum a non reservatis absolvit.

Ad IV. Dicitur, quod diversa est ratio in censura, ac in peccatis, quæ sunt reservata; censura enim absolvi non potest, nisi a Superiore, & ab eo, cui Superior specialem delegat potestatem, cujus proinde absolutio venit sub concessione generalis potestatis absolvendi a casibus reservatis. Sunt etiam aliæ rationes, propter quas sub concessione absolutionis a reservatis non venit concessio absolutionis a censuris; & præcipue quia in censuris habere potest locum tertii damnum, Ecclesiæ læsio, Immunitatis

tis offensio, & aliæ apud Auctores videndæ, quæ in peccatis tantum reservatis locum non habent.

Pro tertia Dissertationis parte, sunt qui putant, nullam habere obligationem Confessarium interrogandi, & examinandi Pænitentes; & ratio ipsorum est, quia onus Confessarii est audire, & absolvere, non vero interrogare. Attamen quæsitum, quod nos proponimus, non est hoc; nos enim supponimus, Confessarium habere suspicionem, quod Pænitens, vel ex oblivione, vel ex pudore, vel ex mala fide, omnia & singula peccata sua non confiteatur; & in hoc casu quærimus, an Confessarius teneatur illum interrogare? Et in hoc fere omnes conveniunt, quod ipsum teneatur interrogare. Proinde.

Dicimus IV. Confessarium teneri interrogare Pænitentem, si aliquam habeat suspicionem, quod Pænitens, vel ex oblivione, vel ex pudore, vel ex mala fide, omnia & singula peccata sua non confiteatur.

I. Probatur Conclusio. Si Pænitens sit rusticus, & nesciat examen peccatorum facere, tunc non debet Confessarius ipsum dimittere, & ei dicere, ut exactius examen faciat, quia semper erit in eadem impotentia, in qua prius fuit: ergo debet ipsum potius adjuvare; sed non potest adjuvare nisi per interrogationes: ergo tenetur ipsum interrogare.

II. Probatur etiam de illis, qui rustici non sunt, & exactum præmiserunt examen, attamen Confessarius dubitat, vel non dicere omnia peccata, vel omittere circumstantias, quæ sunt necessario aperiendæ. Etenim ex cap. *Omnis utriusque sexus, de Pænit. & remiss.* habetur, quod Confessarius *sit Sacerdos discretus, & cautus, more periti Medici; diligenter inquirens peccatorum circumstantias &c.* Quibus verbis rationem addit Giribaldus dicens: „. Et ratio est, quia Sacerdos tamquam Judex, & Dei minister non solum tenetur ex officio cavere peccatum Pænitentis in mutilatione Confessionis, sed etiam ex officio curare tenetur, ut judicium ipsum integre fiat, non solum formaliter, quantum ad bonam fidem, & diligentiam Pænitentis, sed etiam materialiter, quantum morali modo fieri potest; ita tenent S. Thom. Sylvest. Angel. Navar. Cano, Suarez, Vasquez, Lugus, Ochagavia, Villalobos, & alii, quos affert, & sequitur Leander cit. quæst. 124.

III. probatur. Confessarius, qui scit Pænitentem commisisse peccatum grave, quod neque interrogatus confitetur, & scit Pænitentem sacrilege negare, non debet ipsum absolvere, ex doctrina Suarez, & aliorum: ergo tenetur ipsum interrogare, quando suspicionem aliquam habet, quod ex mala fide peccatum aliquod grave reticeat. Consequentia sequitur, quia quum possit dari casus iste, & fortassis aliquando detur, debet Confessarius se in tuto ponere, Pænitentem interrogando, quando suspicionem habet, illum ex mala fide reticere peccatum grave, quod commisit.

Obstant I. non tenetur Confessarius adhibere diligentissimam industriam in confessionibus excipiendis: ergo nullo modo tenetur Pænitentem interrogare. II. Frequentes, & minutæ Confessarii interrogationes aliquando docent Pænitentes peccata, quæ ipsi antea non noverant: ergo cautius est, quod Confessarii Pænitentes non interrogent, quam quod interrogent. III. Quilibet debet præsumi bonus, & recte dispositus, nisi contrarium clare, constet; ergo per solam suspicionem non debet Confessarius præsumere quod Pænitens per malitiam peccatum aliquod grave reticeat. IV. Potest dari casus, quo Confessarius agnoverit peccatum Pænitentis per confessionem alterius Pænitentis complicis; sed in hoc casu sine fractione sigilli nequit ipsum de illo peccato interrogare; ergo absolute Confessarius non tenetur Pænitentem interrogare; immo in hoc casu tenetur potius illum non interrogare.

Respondemus ad I. Verum esse, quod Confessarius non teneatur adhibere exactissimam diligentiam quantum simpliciter fieri potest; sed tamen tenetur adhibere moralem, & humanam, per quam a Pænitente ea quærere debet, quæ, considerata Personarum qualitate, judicare potest, fuisse a Pænitente prætermissa.

Ad II. Damnatur quidem excessus in interrogationibus, sed commendatur dis-

discretio; unde vere fieri non debent interrogationes superfluæ, & curiosæ, quæ vel possunt ignorantes peccata docere, vel pusillos scandalizare, vel seipsos Confessarios delectationis periculo exponere: attamen ex hoc non fit, quod non debeat Confessarius adhibere interrogationes necessarias, modestas, & opportunas.

Ad III. Dicitur, quod supponimus contrarium clare constare, vel quia Confessarius vidit ipsum Pænitentem paulo ante peccantem, & non vidit alteri Confessario peccatum suum aperuisse: vel quia Confessarius ex publica voce, & fama novit peccata Pænitentis, & scivit a Pænitente non haberi ut peccata: vel quia scit damnum alterius a Pænitente illatum, & non reparatum.

Ad IV. Dicitur, quod nos non loquimur de peccatis, quæ Confessarius per confessionem alterius Pænitentis agnovit; illa enim sunt tanquam si non agnovisset ratione sigilli.

DISSERTATIO CCCLXXX.

De Veritate confessionis sacramentalis. An qui mentitur in eadem graviter peccet? An qui leviter, etiam peccet? An quis possit mentiri in confessione sine peccato?

Veritas Confessionis est altera conditio, quam diximus ad bonam confessionem requiri; & circa ipsam tres difficultates, quæ in dissertationis titulo proponuntur, examinandæ supersunt. Circa quas Cajetanus 2. 2. quæst. 69. art. 1. ad 3. putavit, omne mendacium dictum in confessione esse peccatum mortale, & irritum reddere sacramentum: communis tamen sententia est, quod solum mendacium circa materiam gravem, & necessariam, voluntarie, & advertenter dictum in confessione, sit peccatum mortale; non sic vero si esset circa materiam levem, & non necessariam.

Revera confessio veritatem continere debet; & hoc primo, quia confessio est peccati accusatio coram Sacerdote, qui vice Christi Judicis officio fungitur, & Judici, in judicio præsertim sacramentali, exponi debet, quod verum est. Secundo, quia confessio est infirmitatis manifestatio, quæ fit Sacerdoti, qui pariter vice Christi medici officium exercet; adeoque eidem debet Infirmus veridice morbum tuum declarare.

Dicimus I. peccare mortaliter, qui circa materiam gravem in confessione mentitur. Materiam vero gravem esse, vel quando a Pænitente negatur mortale peccatum, vel circumstantiam notabiliter aggravantem, quando recordatur se commisisse: vel quando Pænitens confitetur ut mortale quod est veniale: vel quando Confessarius interrogat de consuetudine alicujus gravis peccati, & Pænitens illam reticet.

I. Probatur Conclusio. Qui in materia gravi violat præceptum, quod est divinum, mortaliter peccat; sed qui mentitur in confessione in materia gravi violat præceptum, quod est divinum: ergo &c. Probatur minor. Christus præcepit materiam confessionis, ut rem absolutam, & necessariam

riam in confessione; sed qui mentitur in materia necessaria, mentitur in re gravi: ergo præceptum divinum est de re gravi.

II. Probatur ex Patribus. Ambrosius lib. 1. de Jacob. & vita beata cap. 3. *Non est, quod cuiquam nostram adscribamus ærumnam, nisi nostræ voluntati. Nemo tenetur ad culpam, nisi voluntate propria deflexerit: non habent crimen, quæ inferuntur reluctantibus: voluntaria tantum commissa sequitur delictorum invidia, quod in alios derivemus. Voluntarium sibi militem elegit Christus, voluntarium servum sibi Diabolus auctoratur. Neminem jugo servitutis adscriptum possidet, nisi se prius peccatorem ære ei vendiderit. Quid carnem velut infirmam accusamus? membra nostra arma sunt iniquitatis, & arma justitiæ. . . . . , Affectus igitur, non caro, auctor est culpæ, caro autem voluntatis ministra. Non ergo vendat nos voluntas nostra.* S. Augustinus enarratione 11. in Psalmum 31.: *Deus tegat vulnera; noli tu. Nam si tu tegere volueris erubescens, Medicus non curabit. Sub tegmine medici sanatur vulnus, sub tegmine vulnerati celatur vulnus.* S. Bernardus sermone 16. in Cantica: *Quamquam & de his, qui religiose vestiti, & Religionem professi sunt, nonnunquam audivimus aliquos reminisci, & jactare impudentissime mala sua præterita, quæ (verbi gratia) aliquando, vel fortior gladiatorio, vel argute litteratorio gessere conflictu, seu aliud aliquid secundum mundi quidem vanitatem favorabile, secundum animæ vero salutem nocivum, perniciosum, damnosum; Sæcularis adhuc animi judicium est hoc, & humilis habitus, qui gestatur a talibus, non sanctæ novitatis est meritum, sed priscæ vetustatis operculum, nonnulli talia quasi delendo, & pœnitendo rememorant, sed gloriam intentione captantes, commissa sua non diluunt, sed se ipsos illudunt: nam Deus non irridetur. Veterem hominem non exuunt, sed novo palliant. Non proditur, aut projicitur vetus fermentum illa confessione, sed statuitur. Pudet reminisci quorundam tantam proterviam, ut non pudeat eos cum exultatione lugenda jactitare, quod & post susceptum sanctum habitum callide quempiam supplantaverint, & circumvenerint in negotio fratrem: aut ad talionem pro convicio, vel maledicto, idest malum pro malo, aut maledictum pro maledicto, audacter reddiderint.*

Dicimus II. venialiter tantum peccare qui circa materiam levem, seu venialem, in confessione mentitur.

I. Probatur Conclusio. Quæcunque materiæ levitas a mortali excusat; sed in casu est materiæ levitas: ergo a mortali excusat.

II. Probatur. Peccatum, ex quo non provenit notabilis mutatio in mente Confessarii, neque ut Judex est, neque ut est medicus, non potest esse grave, quia nec judicium notabiliter variatur, nec remedium: ergo tantum est leve.

Arguunt I. Qui in materia levi mentitur in confessione, reus est sacrilegii; sed sacrilegium semper est peccatum grave: ergo qui in confessione mentitur etiam in materia levi graviter peccat. Probatur minor; qui reus est sacrilegii, peccat contra virtutem Religionis, quæ præcipit, ut dicatur veritas in confessione, ratione reverentiæ, quæ Sacramento debetur. II. Qui mentitur circa tempus, a quo confessus est, mentitur in materia levi, & nihilominus graviter peccat. III. Qui in confessione dicit peccatum aliquod veniale, quod non commisit, graviter peccat; sed peccatum veniale est de materia levi: ergo, qui mentitur quoque in confessione in materia levi, peccatum mortale committit. IV. Qui mentitur circa statum proprium, graviter quoque peccat; sed aperitio status non est materia gravis: ergo circa materiam levem potest quis graviter peccare.

Respondemus ad I. Quod non omne sacrilegium absolute & per se est peccatum mortale, sed tantum tunc est, quando est in materia gravi; in materia enim levi ratione levitatis materiæ non est in rigore sacrilegium, adeoque est peccatum veniale tantum. Hoc patet in eo, qui furatur denarium in Templo, qui ratione levitatis materiæ committit veniale peccatum, & nihilominus ratione loci furtum in Templo commissum est sacrilegium, quando scilicet est in materia gravi; puta si quis aureum in Templo furaretur.

Ad II. Dicitur, quod tunc peccat mortali-

taliter, qui mentitur circa tempus, a quo confessus est, quando temporis cognitio necessario aperiri debet ad hoc, ut Confessarius agnoscat Pœnitentis statum; & tunc est, quando in tempore continetur, vel peccandi consuetudo, vel peccatorum recidivitas, vel occasio, quæ dicitur proxima ad peccandum.

Ad III. Tunc graviter peccat, qui in confessione dicit peccatum veniale quod non commisit, quando dicit peccatum illud veniale tantum, & nullum aliud, nec mortale, nec veniale. Et tunc non ratione mendacii, quod leve est, sed ratione quia irritat, & nullum reddit Sacramentum propter materiæ deficientiam.

Ad IV. Si status Pœnitentis necessario aperiri debet Confessario, ut quando scilicet peccatum mortale ratione status mutat speciem, tunc mendacium circa ipsum statum est peccatum mortale. Si vero hæc specialis ratio non adsit, tunc est peccatum veniale, & per consequens mendacium circa ipsum peccatum quoque veniale erit. Exemplum prioris partis est, quando qui dicit se copulam habuisse cum muliere innupta, quæ tamen nupta est. Exemplum vero posterioris est, quando quis dicit se habuisse copulam cum muliere deformi, quæ tamen formosa est.

DISSERTATIO CCCLXXXI.

De Veritate confessionis. An Pœnitens aperire debeat in confessione effectum, qui sequitur ad caussam aliquam peccati, quæ ab ipso voluntarie datur; An vero sufficiat explicare tantum caussam, quam voluntarie ded t? An si peccato annexa est censura, censuram incurrat, si voluntatem pravam antecedenter retractavit? An idem dicendum sit de irregularitate, quando peccato annexa est irregularitas?

PRO prima Dissertationis parte exempla hæc proponuntur. Titius mandavit Cajo, ut occideret Sartorium: deinde mutatus est, & voluit retractare mandatum, sed non potuit, quia Cajus illico Sartorium occidit. Insuper, propinavit homini venenum, at postea pœnituit eum facti, & voluit remedium ponere: sed non potuit, quia homo venenum jam hausit, & mortuus est. Ulterius, dedit caussam voluntariam pollutioni, ac deinde voluit eam impedire; at non potuit, quia pollutio jã sequuta est. Quæritur, an in his casibus sufficiat Pœnitenti dicere; dedi mandatum, ut adversarius meus occideretur, absque eo quod teneatur dicere, quod ratione ipsius mandati occisus fuerit, qui est effectus sequutus? vel an sufficiat dicere propinavi inimico meo mortale venenum, absque eo, quod dicendi obligationem habeat, quod ratione veneni propinati mor-

mortuus fuerit inimicus ejus? vel voluntarie procuravi pollutionem, at postmodum a proposito mutatus volui eam impedire, & nequivi; quia pollutio jam sequuta est temporis illo intervallo, quo eam nolebam; an teneatur dicere procuravi voluntarie pollutionem, & subsequuta est; an vero sufficiat aperire tantum, quod procuraverit eam?

Prima sententia est illorum, qui docent explicandam esse, & caussam datam, & effectum sequutum; & hujus sententiæ sunt Sanchez, Sotus, Lopez, Palaus, Aversa, aliique. Aversa autem vult hanc sententiam esse veram, quando prava voluntas non fuit retractata, & revocata, quia tunc verum est, quod effectus sequens eandem malitię denominatione participat, & cum illa prava voluntate moraliter conjungitur; secus vero si mala illa voluntas fuit per pænitentiam retractata, quia tunc interrumpitur continuatio & conjunctio effectus cum voluntate antecedenti. Vasquez, qui pro hac opinione citatur, fatetur tamen hanc esse communem praxim, & dicit non esse impediendam.

Secunda sententia est illorum, qui docent, non esse necessarium explicare in confessione effectum externum, qui sequitur, sed sufficere, ut dicatur caussa voluntarie data. Et hujus sententiæ sunt Bonacina, Diana, Lugus, Azorius, Leander, alii addunt etiam Vasquez.

Dicimus I. Teneri Pænitentem explicare Confessario, & causam voluntarie datam, & retractationem, ab ipso factam, & effectum, qui non obstante illius retractatione, sequutus est.

I. Probatur. Ubi notabiliter Confessarii judicia variantur, ibi aperienda sunt motiva, propter quæ variantur; sed in casu, de quo loquimur, notabiliter Cõfessarii judicia variantur: ergo aperienda sunt motiva, propter quæ variantur; sed motiva sunt prava voluntas antecedens, retractatio subsequens, & effectus, qui sequitur: ergo hæc omnia necessario aperienda sunt in Confessione. Probatur minor principalis argumenti; & quidem de voluntate antecedenti conveniunt omnes, quod aperienda sit; retractatio vero dubitari non potest, quod minuat illius malitiam, adeoque judicium variat; effectus autem addit malitiam, si non formalem, ut volunt defensores secundæ sententiæ, saltem virtualem, ut ab iisdem non negatur; sed hoc sufficit ad variandum judicium Confessarii; ergo in casu, de quo loquimur, sunt motiva, quæ notabiliter judicium Confessarii variant.

II. Probatur. In effectu, qui sequitur, continetur specialis obligatio Pænitentis, qui non continetur in voluntate antecedenti; ergo hic effectus est necessario in Confessione explicandus. Probatur antecedens. Continetur vel manifestatio damni illati per occisionem sequutam, vel scandalum per pollutionem conceptum, vel alterius malitiæ, quæ in actu externo continetur, & non continetur in voluntate prava antecedenti; sed hæc pæculiaris malitia necessario est Confessario aperienda: ergo &c.

III. Probatur. Actio externa peccaminosa addit distinctam malitiam actui malo interno; sed effectus, qui sequitur, est actio mala externa: ergo addit specialem malitiam pravæ voluntati antecedenti. Neque dicant, quod per voluntariam retractationem distinguitur effectus sequutus a voluntate antecedenti; quod non verificatur in actione externa peccaminosa, quæ subsequitur ad actum malum internum non retractatum: ne dicant hoc, quia etsi disjunctus, ac discretus sit effectus, qui subsequitur, a voluntate antecedenti, per retractationem, semper tamen ab illo dependet, & ratione illius influxus, ipse sequutus est: ergo semper continet malitiam peculiarem, etsi ab alio derivatam, non in se ipso tamen formaliter constitutam.

Opponunt I. Influxus in effectum, ut effectus dicatur peccaminosus, debet esse actualis; sed hujusmodi non est influxus in effectum, de quo loquimur: ergo effectus ille non est peccaminosus: ergo non est necessario in Confessione aperiendus. II. In Confessione sunt aperienda peccata, non effectus peccatorum; sed effectus ille non est peccatum, quamvis sit ille peccati effectus: ergo non est explicandus in Confessione. III. Effectus ille sequi etiam potest, quando quis dor-

mit, vel ebrius est; sed quando quis dormit, vel ebrius est, non est capax peccandi: ergo effectus ille non est peccaminosus. IV. Ubi non est libertas, non est peccatum; sed supponimus habentem pravam voluntatem non potuisse impedire effectum: ergo non fuit in eo libertas: ergo non fuit novum in eo peccatum, quod debuisset ratione effectus Confessario aperire.

Respondemus ad I. Negando majorem; & ratio est, quia sufficit, ut influxus sit virtualis. Et ideo virtualiter continetur in actione illa peccaminosa influxus pravæ voluntatis antecedentis, quia virtute illius fit; & quanvis fuerit voluntas illa retractata, tamen non retractatus est influxus, qui adhuc perseverat, & virtute cujus actio subsequens eligitur. Et licet per ipsum non steterit tunc temporis, stabat tamen, quando poterat impedire, & non impedivit; vel quando poterat non exequi voluntatem pravam, & illam exequutus est.

Ad II. Negatur pariter major, quia est omnino falsa. Quis enim dicet, quod non sint aperiendæ consequentiæ peccatorum, quæ ut effectus eorumdem, si fuerint proximo perniciosæ & damni irreparabilis, tum in corpore ipsius, tum in anima? igitur ex Adversarii mente non est aperiendum in confessione scandalum, pravum exemplum, ratione cujus proximus peccavit, amissio famæ, vitæ, & bonorum, quæ ex peccato provenerunt; et quæ omnia sunt consequentiæ peccatorum, & effectus eorundem? Quæ omnia sunt absurda, & a nemine sanæ doctrinæ Theologo admittenda.

Ad III. Dato, quod effectus sequatur quando quis dormit, vel ebrius est; attamen fuit productus tempore, quo ipse vigilabat, & sanæ mentis erat. Effectus autem malitia non desumitur a tempore, quo producitur, sed quo ordinatur. Et parum refert, quod producens illum subsequenti tempore fuerit mutatus, dummodo non fuerit opportuno tempore mutatus influxus in effectum, in quo sine effectiva retractatione semper perseverat. Quum non sufficiat affectiva retractatio, quæ nihil ad effectum confert.

Ad IV. Distinguitur major; Ubi non est libertas, nec fuit, conceditur; ubi non est libertas, sed fuit; negatur. Et hæc libertas, quæ fuit, sufficit ad constituendum novum peccatum in confessione aperiendum. Dummodo enim libertas illa, quæ fuit in prava voluntate antecedenti, durat in opere, quanvis non duret in mente, & effective non retractatur, semper pariter perseverat in effectu, qui illius virtute fit. Et hoc satis est, ut libertas sit in effectu, per quam reddatur peccaminosus, & sit necessario in confessione aperiendus.

Pro altera Dissertationis parte, quæ respicit censuras in genere; & pro tertia, quæ respicit irregularitatem in specie; duæ sunt sententiæ, una, quæ negat censuras, & irregularitatem incurri, quando prima prava voluntas fuit retractata; & altera, quæ affirmat. Primam sententiam tenent Diana, Hurtadus, Bonacina, Palaus, & alii. Secundam vero docent communiter Theologi cum Aversa, Lugo, Giribaldo, & alii apud ipsum.

Dicimus II. incurri censuras, & irregularitatem, etiam si fuerit prima voluntas revocata.

I. Probatur. Censuræ maxime imponuntur ab Ecclesia sub sola conditione, quod effectus sequatur, non vero sub conditione, ut voluntas semper perseveret ad eundem effectum: ergo quanvis voluntas non perseveret, quia retractatur, dummodo sequatur effectus, semper censuræ, & irregularitas incurruntur.

II. probatur. Ex probatis in prima Conclusione, etiamsi fuerit prima prava voluntas revocata, effectus, qui sequitur, continet novum peccatum in confessione aperiendum: ergo multo magis per ipsum incurruntur censuræ, & irregularitas, quæ supponunt peccatum.

III. probatur. Etiamsi quando retractatur voluntas, & effectus sequitur, non sit novum peccatum, locum tamen habent censuræ, & irregularitas: ergo vere censuræ & irregularitas incurruntur, etiamsi fuerit prima prava voluntas retractata. Antecedens est doctrina plurium Theologorum, inter quos est Giribaldus, qui docent novum peccatum non committi, & censuras incurri: at nihilominus ejus probatio in responsionibus ad argumenta in contrarium patebit.

Ob-

Obstant I. Quando effectus sequitur, homo, per retractationem prioris voluntatis, & per confessionem sacramentalem, ut supponitur, jam est justificatus, & in gratia; sed qui est justificatus, & in gratia, non incurrit censuras, & irregularitatem, quæ supponunt peccatum: ergo &c.

II. Censura est pæna medicinalis, ordinata ad emendationem, non ad punitionem: ergo, qui jam est emendatus, illam non incurrit.

III. Excommunicatio, & irregularitas, quæ provenit ex delicto, supponunt contumaciam in subiecto; sed, qui voluntatem retractavit, & procuravit effectum impedire, non est contumax; ergo censuram non incurrit.

IV. Censura incurritur, quando sequitur effectus, non vero quando effectus tantummodo procuratur; sed quando sequitur effectus non est peccatum, quanvis sit quando procuratur: ergo non est censura.

Respondemus ad I. cum Giribaldo, quod sicut excommunicatus, licet per contritionem justificetur, adhuc manet excommunicatus, donec absolvatur; ita potest, quando jam est in gratia, incurrere de novo excommunicationem, propter peccatum præteritum consummatum. Et hanc doctrinam dicit, quod tenent Aversa, Lugus, & alii communiter.

Ad II. dicitur, quod ideo censura est pæna medicinalis, quia peccantem arcet a similibus in futurum; & arcentur pariter alii illius metu ab iisdem.

Ad III. dicitur, quod utique censuræ & irregularitas supponunt contumaciam in subjecto, vel præsentē tamen, vel præteritam; & hæc præterita in eo fundatur, quod sciens, & cognoscens opus aliquod esse prohibitum sub censura, illud tamen libere, & voluntarie voluit, posuit, procuravit; & quanvis quando advenit conditio, cessaverit contumacia, & reperiatur in gratia; attamen censura compatibilis est cum gratia, & potest incurri propter peccatum præteritum posita conditione effectus sequuti. Et hanc rationem addit citatus Giribaldus.
„ Et sicut gratia non obstat, quo minus
„ morte plectatur, qui delictum morte
„ dignum commisit, ita non obstat,
„ quin plectatur per excommunicatio-
„ nem, qui contumaciam habuit requi-
„ sitam ad censuram incurrendam.

Ad IV. dicitur, quod facta objectio habet locum contra Theologos illos, qui dicunt, ratione effectus sequuti non committi novum peccatum, sed incurri tamen censuras: Attamen ipsi quoque ad ipsam respondent, censuram non incurri sine peccato præsenti, aut præterito; quia peccatum illud potest Ecclesia punire per censuram incurrendam sub conditione, quod sequatur effectus, & non aliter: Unde quando verificatur conditio, censura incurritur sine novo peccato: Ita Giribaldus, qui illius est opinionis. Nos tamen dicimus, quod & novum peccatum committitur, & censuræ, & irregularitas incurruntur, ut usque modo probatum est.

DISSERTATIO CCCLXXXI.

De secreto confessionis, seu de sigillo sacramentali. A quo jure præceptum habeatur, sitque proinde necessarium sacramentalis confessionis sigillum? Quam stricta habeatur sigilli obligatio? Quæ sit materia illius? Quas obliget Personas? Et quæ sint pœnæ contra illius Violatores a Legibus institutæ?

LIA confessionis sacramentalis proprietas est secretum; unde in carminibus adductis dicitur, quod debeat esse secreta. Et in hoc fundatur sacramentalis confessionis sigillum; quod sic dicitur ab instrumento, quo literæ obsignantur; unde per ipsum contrahunt Confessarii strictissimam obligationem reticendi ea, quæ in confessione audierunt. Et quidem obligatio est strictissima, quia nullo tempore, sive sit vivens, sive sit mortuus Pænitens, a Confessario revelari potest, neque indirectissime, si ex ejus revelatione oriatur vel Pænitenti, vel Sacramento detrimentum aliquod, vel gravamen, vel odiositas, vel quodcunque aliud ingratum. Et hæc est differentia inter sigillum naturale, & sacramentale, quod primum possit ac debeat revelari, vel ad vitandum majus malum Communitatis, vel alicujus tertiæ Personæ innocentis, vel ad Judicis competentis juridicam interrogationem. Secundum vero nullo modo potest, etiam si tota Ecclesia pereat, si tota fides catholica destruatur, si totus mundus consumetur. De ipso igitur quærimus plura, quæ in Dissertationis titulo proponuntur, & quidem pro prima parte ejusdem.

Dicimus I. Sigillum sacramentalis confessionis esse præceptum jure naturali, divino, & ecclesiastico.

I. Probatur Conclusio pro prima parte. Jus naturale prohibet alteri inferri infamiam, quam nobis inferri nolumus; sed ex violatione sigilli alteri inferretur infamia, quam nobis inferri nolumus: ergo jure naturali confessionis sigillum est præceptum.

II. Probatur. Ex jure naturali tenemur servare secreta, quæ nobis committuntur sub bona humana fide: ergo multo magis tenemur servare ea, quæ nobis committuntur sub religionis fide.

Secunda Conclusionis pars I. probatur. Confessarius, quæ audit in confessione, audit vice Christi; sed Christus nunquam ea propalaret, ubi obventura esset injuria, infamia, damnum Pænitenti: ergo neque Confessarius; atqui hoc est præcipi a jure divino: ergo &c.

II. probatur. Potestatem audiendi confessionem habet Confessarius a Deo: ergo a Deo habet quæcunque confessio-

sionem comitantur, ac subsequuntur; sed sacramentale sigillum sequitur ad sacramentalem confessionem: ergo ex præcepto & institutione Christi habetur sigillum sacramentalis confessionis.

Tertia conclusionis pars probatur I. ex Romanis Pontificibus. Gregorius, Romanus Pontifex, qui refertur *cap. Sacerdos, dist. 6. de Pænitentia*, hæc habet: *Sacerdos ante omnia caveat, ne de his, qui ei confitentur peccata, alicui recitet, non propinquis, non extraneis, neque, quod absit, pro aliquo scandalo. Nam si hoc fecerit, deponatur, & omnibus diebus vitæ suæ ignominiose peregrinanda pergat*. Dubitant hic Eruditi, quis Gregorius, Romanus Pontifex, iste fuerit; aliqui volunt fuisse Gregorium Magnum; alii vero fuisse Gregorium VII., quia peregrinatio, quæ imponitur pro pæna, tempore Gregorii magni in usu non erat, erat tamen tempore Gregorii VII. Alii autem sustinent fuisse Auctorem, qui fuerit Gregorio VII. coæqualis tempore, & cujus nomen Gratiano non innotuit. Eugenius III. relatus in *cap. Si Sacerdos, extra De officio Judicis Ordinarii*, sic respondet: *Si Sacerdos sciat pro certo, aliquem esse reum alicujus criminis: vel si confessus fuerit, & emendare noluerit; nisi judiciario ordine quis probare possit, non debet eum arguere nominatim, sed indeterminate, sicut dixit Christus*: Unus vestrum me traditurus est. *Sed si ille, cui damnum illatum est, petierit justitiam, potest excommunicare auctorem damni, licet etiam ei confessus sit; sed tamen non nominatim potest eum removere a communione, licet sciat eum esse reum; quia non ut Judex scit, sed ut Deus; sed debet eum admonere, ne se ingerat; quia nec Christus Judam a communione removit*. Clemens VIII. die 16. Maii ann. 1594. Superioribus Regularibus omnibus hæc præcepit: *Tam Superiores pro tempore existentes, quam Confessarii, qui postea ad superioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentissime, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur*.

II. probatur ex Conciliis. Concilium Lateranense IV. Can. 21. *Caveat autem omnino*, Confessarius, *ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodat Peccatorem, sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque ulla expressione personæ caute requirat, quoniam qui peccatum in pænitentiali judicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solum a sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pænitentiam in arctum monasterium detrudendum*. Sinodus Senonensis anno 1524. *Obligantur Sacerdotes omnes, & singuli, triplici jure, videlicet naturali, divino, & humano, celare peccata quæcunque revelata, & dicta in confessione sacramentali, quæ tanta, & tali debet claudi sigillo secreti, ut nullo casu, nec verbo, nec signo aliqualiter reveletur, aut revelari existimetur. Peccat enim graviter, primo contra jus naturale, Sacerdos, qui revelat peccatum sibi in secreto confessionis dictum, quia revelando tale peccatum diffamat proximum, & facit proximo quod sibi non vellet fieri. Secundo peccat contra jus divinum, quia eodem jure prohibetur revelatio confessionis, quo jure præcipitur ipsa confessio, quæ est de jure divino a Christo instituta; & si licitum esset in aliquo casu Sacerdoti revelare peccatum sibi dictum in confessione, enervaretur præceptum divinum de confessione facienda; quia nemo esset qui vellet suum peccatum occultum propriæ famæ denigrativum Sacerdoti detegere, & revelare; & sic talis revelatio peccati esset a præcepto de facienda confessione retractativum. Peccat etiam Sacerdos revelans confessionem contra præceptum Ecclesiæ, ut habetur in Concilio Lateranensi, cujus hæc verba sunt in Canone* Omnis utriusque sexus &c.

III. Probatur ex Patribus. Tertullianus lib. de pænitentia hoc sæpe docet, dicens: *Quid tuos aliud, quam te opinaris? Quid consortes casuum tuorum, ut plausores fugis?* Ambrosius lib. de pænitentia cap. 1. 7. & 10. S. Paulinus in Vita S. Ambrosii, *Causas autem criminum*, inquit, *quas illi confitebantur, nulli, nisi Domino soli, apud quem intercedebat, loquebatur ..... Bonum relinquens exemplum posteris Sacerdotibus, ut intercessores apud Deum magis sint, quam accusatores apud homines*. Basilius Can. 34., & in regulis brevioribus ad interrogationem 229. S. Thomas Quodlibeto 12. quæst. 10. art. 1. *Nec verbo, nec facto, nec nutu, nec aliquo signo licet in aliquo casu revelare*

confessionem, quia est sacrilegium. Nam ita est in Sacramentis novæ legis, quod efficiunt, quod figurant: effectus autem pænitentiæ est occultatio peccatorum ob oculos Dei viventis; & hæc occultatio significatur per sacramentum confessionis: & ideo sicut profanaret Sacramentum, qui conficeret Corpus, & Sanguinem Christi de alio, quam de pane, & vino, ita esset revelans sacrilegus . . . . . & 4. sententiarum quæst. 11. art. 1. ad 1. *Nec tamen sigillum confessionis contra charitatem militat, quia charitas non requirit, quod apponatur remedium peccato, quod homo nescit; Illud autem quod confessione scitur, est quasi nescitum, cum illud nesciat aliquis ut homo, sed ut Deus. Tamen aliquod remedium adhibere debet in prædictis casibus, quantum potest sine revelatione confessionis, sicut monendo eos, qui confitentur, & aliis diligentiam apponendo, ne corrumpantur per hæresim. Potest etiam dicere Prælato, quod diligentius vigilet super Gregem suum: ita tamen, ut non dicat aliquid, per quod verbo, vel nutu, confitentem prodat.*

VI. Probatur Rationibus I. Omnia jura prohibent peccare contra justitiam; sed violare sigillum sacramentale est peccare contra justitiam: ergo omnia jura prohibent violare sigillum sacramentale. Minor probatur; quia est peccare contra fidelitatem, unde quilibet taliter peccans ad damni refectionem tenetur. II. Omnia jura prohibent peccare contra religionem; sed violare sigillum est peccare contra religionem: ergo omnia jura prohibent violare sigillum. III. Quod leges gravissimis pœnis puniunt, supponi debet ab omni jure vetitum; sed leges gravissimis pœnis puniunt sigilli violationem, ut suo loco dicemus: ergo sigilli violatio est ab omni jure vetita. IV. Quod omni tempore fuit in Ecclesia servatum, dici debet a Christo præceptum; sed Ecclesia omni tempore servavit sacramentalis sigilli observantiam: ergo hæc dici debet a Christo præcepta, si non scripto, voce tamen tradita, sed ab Ecclesia constanti, & perpetua traditione servata. Ad hoc probandum adducitur testimonium Sozomeni lib. 7. historiæ cap. 16. ubi narrat: *Presbyterum itaque aliquem vitæ integritate quam maxime spectabilem, secretorum etiam quam maxime tenacem, ac sapientem, huic officio præfecerunt: ad eum accedentes, qui peccarant, acta vitæ suæ confitebantur.*

Objiciunt I. Bonum commune præferendum est bono particulari; sed aliquando revelatio sigilli respicit bonum commune: ergo præferendum est bono particulari Pænitentis. II. Quando culpa, quæ revelatur, est levis, notabile damnum Confitenti non infert, & ex altera parte maximum bonum potest Ecclesiæ conferre; sed maximum bonum præferri debet levi damno: ergo in hoc casu licitum est violare sigillum. III. Antiqua Ecclesiæ disciplina quædam peccata publica pœnitentia puniebat; sed hoc erat violare sigillum: ergo &c. IV. Aliqui sunt casus, quibus confessio integra fieri non potest sine sigilli sacramentalis violatione; sed integritas confessionis est de jure divino præcepta: ergo si violatio sigilli est de jure divino prohibita, sequitur, quod duæ divinæ leges inter se pugnent, & nescitur quænam ex illis debeat alteri prævalere, sicque in obscuro salus nostra remaneret.

Respondemus ad I. Quod observatio sigilli respicit majus commune bonum, quam quod ex violatione respiciatur; quia hoc aliud vel esset bonum temporale, quod bono spirituali cedere debet; vel esset bonum alicujus personæ, civitatis, populi, & etiam totius mundi; observatio vero sigilli respicit bonum totius Ecclesiæ, quæ præferenda est toti mundo: unde falsum est, quod observantia sigilli sit bonum solius Pænitentis, quum contineat decorem, & manutentionem sacramenti pœnitentiæ, quod pertinet ad totam Ecclesiam, & quod redderetur odiosum, si sigilli violatio permitteretur,

Ad II. nunquam est leve damnum, quod per se destruit sacramentum a Christo institutum, & impedit animarum conversionem, quæ Christi sanguine redemptæ sunt; & sic nunquam hoc damnum postponi debet damno cuicumque totius humani generis, quia hoc semper esset minus sacramenti valore, animarum salute, & totius Ecclesiæ perversione.

Ad III. Hæc respondet Juveninus in Commentario Dissertatione 6. de pæ-

pænitentia, quæst. 5. de confessione
§. 3. ,, Ex pænis, quibus lapsi damna-
,, bantur, colligi non potuisse I. Eos
,, grave aliquod in genere peccatum
,, commisisse: Siquidem multos, vel
,, maxime pios, reperire erat, qui de-
,, votionis causa publicum pænitentiæ
,, stadium decurrerent. II. Contendi-
,, mus a fortiori dignosci non potuis-
,, se crimen in specie, in quod Pæ-
,, nitens lapsus fuisset: nam pleraque
,, scelera, aut eadem, aut non multum
,, dissimili pæna castigabantur: Qui
,, v.g. jacebant in prostratione, eadem
,, sordida veste induebantur, omnes
,, simul genuflectebant, omnibus simul
,, imponebantur manus, omnes palam,
,, & solemniter, antequam inciperet fi-
,, delium missa ab Ecclesia pellebantur.
,, III. Si quis ex pænitentia publica ve-
,, nisset in genere in gravis alicujus cri-
,, nis suspicionem, hinc tamen nullam
,, incurrebat notam infamiæ: imo cor-
,, dis contritio, quam præseferebat, di-
,, ligentia, quam adhibebat in decur-
,, rendi præfixis sibi stationibus, cætui
,, fidelium maxime erat ædificationi ,,.
Qui sic Deo satisfecerit, inquit Cipria-
nus lib. de Lapsis, *qui pænitentiam fa-
cti sui, qui pudore delicti. plus & virtu-
tis, & fidei de ipso lapsus sui dolore con-
ceperit: est auditus, & adjutus a Domi-
no, quam contristaverat nuper, lætam
faciet Ecclesiam, nec jam solam Dei ve-
niam merebitur, sed coronam*. Tourne-
ly vero respondet, quod sola peccata
publica, non occulta, publicæ pæniten-
tiæ legibus subjiciebantur, saltem ex
Canonum præscripto.
Ad IV. Casus, qui proponitur a Juveni-
no citato est hic: ,, Ubi tres tantum
,, essent Sacerdotes, quorum unus ab-
,, solveret alterum ab irregularitate, a
,, qua tamen absolvendi facultatem
,, non habuisset: Is enim Sacerdos, qui
,, impendisset absolutionem, integre
,, confiteri non posset tertio, nisi decla-
,, raret se requisita potestate destitu-
,, tum quempiam Præsbiterum absol-
,, visse ab irregularitate; ac proinde se
,, extitisse causam quod ille Præsbiter
,, irregularitate innodatus, sacris de-
,, derit operam: ,, & per hæc verba
,, idem ipse respondet. ,, Eo in casu,
,, & similibus aliis, quibus Sacerdos
,, non potest absque sigilli infractione,
,, sui peccati, aut speciem, aut gravi-
,, tatem accusare, teneri eum præter-
,, mittere circumstantiam hujusmodi:
,, perinde enim se tunc habet, ac si
,, deesset copia Confessoris. Ratio est,
,, quia majus est vinculum ex sigillo
,, confessionis contractum, quam sit il-
,, lud, quod ex debito integre confi-
,, tendi contrahitur. Nec mirum; Nam
,, I. Quoties duo præcepta concurrunt,
,, illud, quod præter jus divinum posi-
,, tivum, complectitur etiam jus natu-
,, rale, alteri præponderare debet: ergo
,, cum ejusmodi sit præceptum de secre-
,, to confessionis servando, alteri mere
,, positivo, quod est de integritate con-
,, fessionis, debet anteponi; II. præceptũ
,, de non referando secreto Confessio-
,, nis est præceptũ negativum de re in-
,, trinsece mala, quæ proinde nullo in
,, casu liceat: e contra præceptũ de con-
,, fessionis integritate est præceptum
,, affirmativum, cujus omissio certis in
,, cumstantiis innoxia esse possit. ,,
Ex hoc sequitur arctissima sacramenta-
lis Sigilli obligatio; quum enim ex
triplici illo jure, & precipue divino,
dependeat; inde fit, quod in nullo
prorsus casu, aut possit, aut debeat,
rumpi, vel violari: unde Estius §. 14.
scribit ,,. Quod si quæres, in qua Scri-
,, ptura fundetur hoc jus divinum? re-
,, spondemus, in ea, quæ præcipit oc-
,, cultorum peccatorum Confessionem
,, caussa absolutionis a Sacerdote obti-
,, nendæ; atque omnino in eo, quod
,, Christus Sacerdotes constituit Vica-
,, rios ad solvendum, & ligandum, sive
,, ad remittendum, & retinendum pec-
,, cata, videlicet Matth. 18. & Joan. 20.
,, Inde enim per se consequens est, Sa-
,, cerdotem tanquam Christi Vicarium
,, debere per Confessionem peccata
,, cognoscere; & quia a Confitente de-
,, teguntur in ordine ad absolutionem,
,, ab eodem Sacerdote, tamquam Vi-
,, cario Christi, percipiendam, eadem
,, peccata debere cælare. Quamvis igi-
,, tur lege naturali quisque teneatur ad
,, secreti sibi commissi occultationem,
,, maxime quando ejus detectio specta-
,, ret ad infamiam proximi; ac præte-
,, rea lege canonica graves pænæ con-
,, stitutæ sint Sacerdotibus peccata sibi
,, confessa revelantibus, ut patet ex
,, duobus Decretis supra citatis; præ-
,, cipua tamen vis hujus obligationis
,, nasci videtur ex jure divino, atque
,, ex ratione Sacramenti: quo fit, ut
,, nullo prorsus casu, ne quidem peri-

culi

„ culi vitæ, Reipublicæ, Regni, Animarum, nec ulla dispensatione ecclesiasticæ Potestatis liceat, vel minimum peccatum ex confessione cognitum detegere. Hoc autem non ita esset, si ex sola lege naturali, vel humana hæc obligatio nasceretur. Nam in multis casibus alia secreta prodi possunt, & in legibus humanis potest ab homine dispensari; atque hinc etiam patet, majus esse hoc vinculum, quam ut ulla promissio servandi secreti etiam jure Jurando firmata, quandoquidem & hic interdum dispensatio locum invenit. „. Cum quo

Dicimus II. Ita esse arctam sacramentalis sigilli obligationem, ut in nullo casu, aut possit, aut debeat, violari.

I. Probatur. Quæ fiunt in sacramentis externis sunt signa illorum, quæ fiunt in sacramentis internis: ergo etiam quod fit in externa observatione Sigilli sacramentalis est signum illius, quod fit in interno confessionis sacramentalis: atqui hoc non potest esse, nisi quod Pœnitens exterius se Sacerdoti subjiciens sit signum subjectionis, qua interius se subjicit Christo; & pariter quod Sacerdos Pœnitentem absolvens exterius est signum, quod Christus absolvit interius: ergo quando Sigillum sacramentale violatur tota injuria fit Christo, cujus vice Sacerdos peccata audit, & absolvit; sed injuria facta Christo est atrocissima: ergo atrocissima est Sigilli violatio, ergo arctissima est Sigilli obligatio.

II. Probatur. Defectus in munere, quod Christus instituit, & Christus imposuit illi, quē ad id muneris elegit, est gravissimus, & omni gravitate puniendus; sed Christus instituit cum sacramento Pœnitentiæ Sigillum eidem sacramento annexum, & illius munus Sacerdoti imposuit: ergo gravissimus est defectus in Sacerdote, & omni severitate puniendus, violare Sigillum.

III. Probatur. Ex Tridentino Concilio sess. 14. cap. 5. hæc habentur. *Ceterum quemadmodum confitendi secreto apud solum Sacerdotem, & si Christus non vetuerit quin aliquis in vindictam suorum scelerum, & sui humiliationem, cum ad aliorum exemplum, tum ob Ecclesiæ offensæ ædificationem, delicta sua publice confiteri possit, non est tamen hoc præcepto divino mandatum, nec satis consulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta præsertim secreta, publica essent confessione aperienda. Unde cum a sanctissimis, & antiquissimis Patribus magno unanimique consensu secreta confessio sacramentalis, qua ab initio sancta Ecclesia usa est, & modo etiam utitur, fuerit semper commendata, manifeste refellitur inanis eorum calumnia, qui eam a divino mandato alienam, & inventum humanum esse, atque a Patribus in Concilio Lateranensi congregatis initium habuisse, docere non verentur.* In quibus Concilii verbis observare oportet, quod secreta confessio fuit semper a Patribus observata, tanquam a primo Ecclesiæ ævo a Christo Domino instituta; & proinde, quod eam in nullis casibus licitum sit violare.

Opponunt I. Leo magnus Epistola 80. scribit ad Episcopos Campaniæ, peccata in sacramentali Confessione audita non esse detegenda, & aliam non non addit rationē, nisi hanc; ne Fideles scilicet a confessione arceantur; nullam autem fecit mentionem juris naturalis, & divini, & ecclesiastici: ergo signum est, quod altera apud ipsum ratio non erat; sed hæc ratio non est tam arcta, ut nos intendimus; ergo &c. II. Socrates lib. 5. cap. 19. historiæ, & Sozomenus lib. 7. cap. 17. historiæ, narrant quod Pœnitentiarii in singulis urbibus constituti peccata hominum publicabant, dum eos ad publicam pœnitentiam adigebant; & nihilominus nulla ecclesiastica pœna fuisse mulctatos, dicunt. III. Integritas in confessione est jure divino præcepta, & nihilominus super ea in aliquibus casibus dispensatur: ergo pariter, quanvis Sigillum sacramentale sit jure divino præceptum, possunt tamen dari casus, in quibus super eo dispensetur. IV. Conservatio propriæ vitæ est de jure divino, & naturali: ergo saltem cum periculo propriæ vitæ non est servandum sacramentale Sigillum. V. Ecclesia potest sub excommunicationis pœna præcipere Confessario, ut detegat peccatum aliquod in confessione auditum, & hoc ob bonum publicum ipsius Ecclesiæ: ergo ius divinum aliquando cedere debet juri ecclesiastico. VI. Confessarius si a judice competenti in-

interrogetur de auditis in confessione, debet juridice respondere: ergo non tenetur servare Sigillum. VII. Saltem de consensu, & licentia Pænitentis potest Confessarius illius peccatum revelare: ergo datur casus, in quo licitum sit violare Sigillum. VIII. Proponuntur quidam casus a Guillelmo Altissiodorensi in Summa lib. 4. tract. 6. quæst. 4. & sunt: vult Petrus ducere in uxorem Franciscam, quam Confessarius in confessione scivit rem habuisse cum Paulo, qui erat Petri Frater; Episcopus eidem Confessario præcipit, ut eos matrimonio conjungat. Insuper hoc ipsum impedimentum scit Nicolaus in confessione, & ne excommunicationem incurrat in proclamatione cōminatam, illud Parocho revelat. Denique, novit in confessione Sacerdos aliquem Clericum esse irregularem, & ea irregularitate, quæ dispensari non potest; Si Clericus ille vult ad sacros ordines ascendere, potest Sacerdos irregularitatem suam revelare: & ad hos tres casus dicit Willelmus idem, quod Doctores Parisienses affirmative responderunt; & illorum rationes has fuisse asserit. I. Quia tenetur tum Confessarius, tum Episcopus, impedire malum quantum potest. 2. quia in fraterna correptione non dicitur proditor criminis ille, qui illud revelat ei, qui prodesse potest, & non obesse; sic Sacerdos iste si illud revelat Episcopo, qui prodesse potest, & non obesse, non peccat. 3. quia ille qui est mortuus, si viveret, deberet velle, quod revelaretur. IX. Cæsarius, Monachus Cisterciensis, refert quod quidam Monachus, qui Sacerdos non erat, quotidie celebrabat; & quotidie aperiens peccatum suum in confessione, nunquam tamen ab ipso se abstinebat; & quod relatus casus ad Innocentium III hic respondit, confessionem esse revelandam, quia illa non erat Confessio, sed blasphemia. X. Episcopus habebat voluntatem conferendi cuidam Clerico beneficium, at postea noscens in confessione illum esse flagitiosum, noluit ei beneficium dare, & docetur a S. Thoma, quod hoc potuit licite facere. XI. Episcopus pariter statuerat Parochum suo munere privare; & noscens in confessione illud hujusmodi munere vere indignum esse, idem S. Thomas docet quod potest se in prima sua voluntate confirmare. XII. Communiter admittitur, quod possit Sacerdos uti scientia in confessione habita ad procurandum aliquod sibi bonum, vel ad elongandum aliquod a se malum: ergo &c.

Respondemus ad I. cum Estio loco citato:„ quod ergo Leo Epistola 80. ad
„ Episcopos Campaniæ prohibet pecca-
„ ta Pænitentium publicari, ne per hoc
„ multi a pænitentiæ remediis arcean-
„ tur, una quidem caussa est hujus Si-
„ gilli, non tamen præcipua, neque per
„ se sufficiens. Quamquam eo loco
„ Pontifex non agit de publicatione
„ peccatorum, quæ fieret per Sacerdo-
„ tes, sed per ipsos Pænitentes, aut per
„ Sacerdotes cum Pænitentium con-
„ sensu, & voluntate.„

Ad II. Idem Estius respondet, eam peccatorum publicationem, vel ab ipsis Pænitentibus, ut apud Leonem, hortatu tantum, vel etiam jussu Pænitentiarii, consuetam fieri; vel a Pænitentiario quidem, sed ex consensu Pænitentium.

Ad III. Dicitur, quod hæc est disparitas inter integritatem confessionis, & observantiam Sigilli sacramentalis, quod quando urget necessitas ex Scriptura, & Patrum traditione, sufficit perfecta contritio ad salutem sine ulla, aut saltem integra peccatorum confessione, quia homines ad impossibile non tenentur: Ex Scriptura vero, & ex Patribus, non habemus, quod possit in aliquo casu confessionis Sigillum infringi.

Ad IV. Dicimus, quod etiam cum periculo propriæ vitæ debet servari Sigillum; quia Sacerdos, quando suscipit munus audiendi confessiones, tacito pacto se obligavit etiam cum vitæ suæ discrimine se observare secretum, & bonum publicum Ecclesiæ proprio & privato vitæ suæ bono præponere.

Ad V. Negatur omnino antecedens, quia Ecclesia nunquam mandare potest, quod sit juri divino contrarium. Quod si aliquis Ecclesiæ minister id tentaverit, nemo eidem debet obtemperare, nec excommunicationis pænam timere, quia nulla est, & manifeste injusta. Unde subdit Tournely. Interpretes Decretorum apud Gra-

tianum, de Pœnitentia dist.6. c.2.turpiter lapsus est, ut & in aliis bene multis, cum aliter pronunciavit.

Ad VI. Tres sunt responsiones; prima est Estii, qui dicit, posse simpliciter Sacerdotem respondere, se nescire; quia nempe nescit ut testis, qui teneatur respondere verum Judici illi, qui interrogat. Judex enim non potest interrogare Sacerdotem de iis, quæ novit in confessione; adeoque ipse eidem respondere non tenetur. Secunda est Maldonati, qui vult Sacerdotem in eo casu debere dicere, se nihil habere dicendum; & hæc sunt sua verba de Pœnit c.3. „. Aliud consilium mihi magis probatur, ne Sacerdos dicat, se nescire, sed consistat in jure suo, & fortiter respondeat, se nihil posse dicere, quod audierit in confessione, in unam aut alteram partem. Nam hac ratione & cavet mendacium, & magis defendit jus ecclesiasticum, & nullum relinquit locum suspicandi, aut cunctatione aut modo respondendi „. Tertia est S. Thomæ 1.2. q.10.ar.1. ad 2. docentis. „. Dicendum, quod de illis, quæ homini sunt commissa in secreto per confessionem, nullo modo debet testimonium ferre; quia hujusmodi non scit ut homo, sed tanquam Dei minister, & majus est vinculum sacramenti quolibet hominis præcepto. Circa ea vero, quæ aliter homini sub secreto committuntur, distinguendum est; quandoque enim sunt talia, quæ statim cum ad notitiam hominis venerint, homo ea manifestare tenetur: puta si pertinent ad correptionem multitudinis spiritualem, vel corporalem, vel in grave damnum alicujus personæ, vel si quid aliud est hujusmodi, quod quis propalare tenetur vel testificando, vel denunciando; & contra hoc debitum obligari non potest per secreti commissum. „.

Ad VII. Hæc est responsio Tournely, cui nos subscribimus: „ Discordes esse hac in parte Theologos, aliisque affirmantibus, negantibus aliis; quorum momentis hic ex utraque parte prætermissis, dicimus, quod & si speculative loquendo, possit Sacerdos, consentiente pœnitente, ejus secretum revelare; in praxi tamen parce, & multa cum prudentia utendum esse hac Pœnitentis licentia, propter gravissima, quæ inde nasci possunt, incommoda. „ Notandum inquit Estius in 4. distin. 17. §. 14. Sacerdotem tali concessione non facile; *sed prudenter, & nonnisi magna utilitate exigente, uti debere; idque apud eos tantum, quibus omnino opus sit peccatum innotescere; ac multo magis cavendum, ne subreptive aut dolose sciat extra confessionem, & sic detegat; qua in re præter fraudem, etiam sacrilegii crimen admitteretur.*

Ad VIII. Præfatus Willelmus ad tres propositos casus ita respondet: quia, ut ipse refert, ita responderunt Doctores Parisienses; nimirum ad primum, Sacerdotem, qui ex confessione cognovit occultum illud impedimentum, teneri illud revelare; & hæc sunt verba Willelmi. „ Ad hoc solent dicere Magistri, quod in hoc debet Sacerdos revelare confessionem, & non infringit sigillum confessionis, sed aperit; quia infringere importat deformitatem, est enim infringere indebite revelare. „ Ad alia dicebant Parisienses, „ quod damnum accidit, si taceat: scit enim quiddam, quod est contra Deum, & si scirent illi, qui conjunguntur, deberent se separare. „ Et rationes ipsorum erant I. quia tenetur tum Confessarius, tum Episcopus, impedire malum quantum potest. II. quia in fraterna correptione non dicitur proditor criminis ille, qui illud revelat Episcopo, qui prodesse potest, & non obesse, & non peccat. III. Quia ille, qui est mortuus, si viveret, deberet velle, quod revelaretur. „ Ad hæc tamen addit Tournely, quæ sequuntur verba: „ Verum, qui sint illi Magistri Parisienses, an aliqui dumtaxat privati, an Facultas ipsa Theologica, non apparet; nec præponderare potest ista responsio tot solidissimis, quæ hactenus prolata fuere, momentis, maxime post decretum Lateranense anni 1225. & Clementis VIII. anni 1594. Quem porro cordatum virum movebit ista Magistrorum illorum ratio? *Sacerdos in dicta casu non infringit sigillum* (quod deformitatem importat) *sed aperit*. Egregia vero subtilitas, & argutia. „

Ad IX. dicitur, quod omnes respuunt illam Cæsarii narrationem, & uti fabulosam irrident: & ratio ipsorum est, quia impossibile omninò videtur, In-

Innocentium III., Romanum Pontificem, aliud statuisse in Concilio Lateranensi IV. & aliud Abati illi Cisterciensi respondisse.

Ad X. & XI. S. Thomas Quodlibeto 5. quæst. 7. art. 13. hanc firmat doctrinam: si vel non conferendo beneficium, vel ab officio removendo Clericum, suspicio esse possit violati sigilli confessionis, Episcopum non posse, aut beneficium non conferre, aut Clericum ab officio removere; posse vero, si nulla sit suspicio; nulla autem suspicio esse potest, si Episcopus nulli consilium suum detexisset. Sic respondet Tournely, qui addit: Tutius videtur Legem a Clemente VIII. datam observare.

Ad XII. Communis doctrina est, quod non possit Sacerdos ob aliquod temporale detrimentum evitandum dicere aliquid, ex quo sequatur indirecta sigilli infractio. Potest autem Sacerdos ea notitia uti, ut ferventius oret pro Pænitente, ut ipsum observet, & custodiat diligentius, ut de aliis eum interroget, ut eidem opportuna media ad salutem proponat. Proponuntur autem casus aliqui, in quibus Confessarius de opportunis remediis providetur, ne in tam perniciosum facinus incidat. Et sic a Tournely enumerantur. I. Sacerdos, qui ex sacramentali confessione novit sibi paratas esse insidias, v.g. vinum, quo uti debet in sacrificio missæ, veneno infectum esse, si a sacro celebrando se dispensare non potest, nec mortem effugere, nisi detegendo reum criminis, debet potius se morti obiicere, quam secretum confessionis aperire. II. Non potest Sacerdos excommunicatum, quem ex sola confessione cognovit, vitare: Sicut nec Parochus, qui eadem via novit impedimentum dirimens esse inter eos, qui matrimonio conjungi postulant, potest matrimonium denegare; aut etiam indigno publice petenti Eucharistiam. III. Non potest Superior Sacerdos notitia per confessionem comparata uti, ut Pænitentem sibi subditum exterius puniat, ab aliquo officio arceat, aut suum ipsi suffragium pro aliquo munere deneget. Limitationem apponit Suarez, si nempe suffragium publice ferendum sit, secus si occulte: uno verbo, non possunt Superiores uti notitia illa ad exteriorem gubernationem. Ita decreto suo anni 1594. die 26. Maji prohibuit S. P. Clemens VIII. *Tam Superiores*, inquit, *pro tempore existentes, quam Confessarii. qui postea ad superioritatis gradū fuerint promoti, caveant diligentissime, nec ex notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur*. Et die 15. Decembris anni 1682. Decr. S. Romanæ Inquisitionis proscripta est sequens propositio, quæ spectat usum scientiæ ex confessione comparatæ: ,, Scientia ex confessio-
,, ne acquisita uti licet, modo fiat sine
,, directa, aut indirecta revelatione,
,, aut gravamine Pænitentis, nisi aliud
,, multo gravius ex non usu sequatur,
,, in cujus comparatione prius merito
,, contemnatur. Hanc autem proposi-
,, tionem auctores limitabant, nempe,
,, quod sit intelligenda (sunt verba de-
,; creti) de usu scientiæ ex confessione
,, acquisitæ cum gravamine Pænitentis,
,, seclusa quacumque revelatione, at-
,, que in casu, quo multo gravius gra-
,, vamen ejusdem Pænitentis ex non
,, usu sequeretur. Hanc vero proposi-
,, tionem DD. Consultores, quatenus
,, admittit usum dictæ scientiæ cum
,, gravamine Pænitentis, statuerunt
,, omnino prohibendam esse, etiam
,, cum dicta explicatione, sive limita-
,, tione, & præsenti decreto prohibent,
,, ne quis ultra audeat talem doctri-
,, nam publice, aut privatim docere.

Ad aliam Dissertationis partem devenientes, in qua quæritur, quænam sit sigilli sacramentalis materia? Sunt qui volunt, omnia, & singula peccata cum suis circumstantiis, quæ per confessionem sacramentalem cognita sunt Sacerdoti, esse materiam sigilli confessionis: etiam illa, quæ quamvis per se non sint peccata, ex peccatis tamen oriuntur, ut irregularitas, defectus corporis occultus &c.: pariter peccata publica, quæ in secreta confessione dicuntur, ita scilicet ut non possit dicere Confessarius se illa in confessione audivisse. Alii vero rectius, & expressius dicunt, illa omnia cadere sub sacramentale sigillum, quorum detectio sacramentalem confessionem reddit fidelibus odiosam; unde si quis dicat, Pænitentem esse spurium, vel mulierem putridum ha-

bere in ore flatum, & alia hujusmodi, quæ in confessione cognosceret, sigillum frangeret; quia per hoc redderet confessionem odiosam. Dona autem supernaturalia, videlicet virtutes, revelationes &c. non sunt materia sigilli sacramentalis, sed naturalis, durante tamen vita Pœnitentis, quia post mortem possunt manifestari.

Dicimus III. materiam sigilli sacramentalis esse illa omnia, quæ reddunt Pœnitentibus confessionem odiosam.

I. Probatur. Illa omnia cadunt sub sigillum sacramentale, quæ obscurare, & diminuere possunt famam Pœnitentis, & quæ ex confessione cognoscuntur; sed hæc ipsa reddunt confessionem odiosam: ergo illa omnia cadunt sub sigillum, quæ reddunt confessionem odiosam. Major est certa; quia ad hoc inductum est sigillum sacramentale, ut Pœnitentium famæ consuleretur. Minor negari non potest, quia cuique displicet propriæ famæ obscuratio, vel diminutio. Consequentia sequitur.

II. Probatur. Illud omne cadit sub sigillum, quod scitur a Confessario per confessionem, & dicitur a Pœnitente in eadem cum rubore,& repugnantia; sed hoc omne, si sciatur, vel manifestetur, reddit confessionem odiosam: ergo illud omne cadit sub sigillum, quod reddit confessionem odiosam. De majori non est dubium, tum ex parte Confessarii, qui aliter illud omne nescivisset, nisi per confessionem audivisset; tum ex parte Pœnitentis, qui aliter illud omne non dixisset, nisi in confessione aperuisset. Minor nec pariter negari potest; quia quod dicitur cum rubore,& cum repugnantia uni, nemo vult, ut ab aliis sciatur. Consequentia recte infertur.

III. Probatur. Quod scitur per confessionem, scitur, ut Deus, & non ut homo; sed nemo Pœnitens suspicari unquam potest, quod Deus propalet secretum suum, præcipue si respicit famam suam: ergo si Confessarius illud propalat,ut homo loquitur,& non ut Deus; sed quod dicit Confessarius, ut homo, & non ut Deus, reddit confessionemodiosam: ergo &c. Probatur minor subsumpta;quod loquitur Confessarius,& Deus non loquitur, sed reticet, cum peccato loquitur, & non ut Deus: Sed quod cum peccato loquitur Confessarius, displicet Pœnitenti: ergo quod loquitur Confessarius ut homo, & non ut Deus, odiosum redditur Pœnitenti.

Arguunt I. Voluntas peccandi, quæ non habuit peccati effectum, non cadit sub sigillum; sed voluntas illa reddit confessionem odiosam Pœnitenti: ergo non omne, quod reddit confessionem odiosam Pœnitenti, cadit sub sigillum. II. Si Confessarius non absolvit Pœnitentem, non est confessio; sed ubi non est confessio, non est obligatio sigilli: ergo in illo casu non est obligatio sigilli: At si diceretur a Confessario,quod non absolvit, hoc esset odiosum Pœnitenti: ergo non omne, quod est odiosum Pœnitenti,cadit sub sigillum. III. Peccatum Complicis non est peccatum Pœnitentis; sed quod non potest peccatum Pœnitentis non potest reddere eidem confessionem odiosam: ergo vel non cadit sub sigillum peccatum complicis adeoque revelari potest: vel si cadit, dicendum est cadere sub sigillum, quod non reddit confessionem odiosam. IV. Dicere Pœnitentem esse scrupulosum non est dicere aliquid, quod ipsi reddat confessionem odiosam; sed Confessarius, qui dicit Pœnitentem esse scrupulosum, frangit sigillū sacramētale: ergo frangit sigillum sacramentale, quod non reddit confessionē odiosam Pœnitenti.

Respondemus ad I. negando majorem; & ratio est, quia voluntas illa est propositum peccandi, propositum autem peccandi est verum peccatum: ergo voluntas illa peccandi est verum peccatum: ergo voluntas illa peccandi, quamvis nullum habuerit effectum, cadit tamen sub sacramentale sigillum.

Ad II. negatur major, & dicitur quod confessio illa est vere sacramentalis, licet non completa; est enim pars sacramenti, etsi non conjuncta cum forma sacramenti, quæ est absolutio; ex omni autem confessione sacramentali, sive completa, sive incompleta, nascitur obligatio sigilli.

Ad III. dicitur,peccatum complicis cadere sub sigillum; & hoc tum quia reddit odiosam confessionem complicis,tum etiam,quia reddit odiosam ipsi Pœnitenti, quia ex peccato complicis, quod aliquis sciat,potest devenire in cognitionem peccati ipsius

Pœ-

Pænitentis. Et hæc est doctrina Giribaldi, qui tractatu 7. de sacramento Pœnitentiæ cap.18. de sigillo confessionis dub. 4. hæc scribit: „ Quæres, „ An solum peccatum Pænitentis, sed „ etiam peccatum complicis cadat sub „ sigillo sacramentali? Contingere aliquando solet, Pænitentem, sive ex „ necessitate ad explicandum peccatum „ proprium, sive absque necessitate ex „ simplicitate & nuditate manifestare „ in confessione peccata aliena, sive „ complices sui peccati, quæritur ergo „ an ista debeant sub sigillo celari? „ Resp. affirmative, quia id spectat ad „ securitatem, & libertatem confessionis, cum ex manifestatione peccati „ complicis sæpissime cognosci potest „ peccatum Pænitentis; tum quia illa „ manifestatio, sive ex necessitate, sive ex simplicitate, fuit ordinata ad „ explicandum peccatum proprium, & „ sic debet sub sigillo celari; ita cum „ Soto, Ledesma, Palud., Suarez, Lugo, Maldero, Villalobos, & aliis „ Aversa quæst. 28. sect. 4. quod adeo „ verum putat Ant. a Spiritu S. num. „ 1529. ut nec de licentia Pænitentis „ possit Confessarius manifestare peccatum complicis: oppositum tenent „ Suarez, Hurtadus, Præposit. & Malder., apud Aversam, quia sigillum „ obligat dumtaxat in favorem Pænitentis, quo cedente juri suo, factum „ complicis non debet amplius sigillo „ gaudere sacramentali; remanet tamen sigillum naturale conservandi „ famam proximi; quare, supposita licentia Pænitentis, manifestatio complicis non esset sacrilega contra Religionem Sacramenti, esset tamen injusta contra famam proximi pro qualitate, & gravitate rei. „

Ad IV. Idem Giribaldus citato loco dicit: „ quod esse scrupulosum, timidum, pusillanimem, & alia hujusmodi, „ licet in se non sint peccata, reductive „ tamen spectant ad materiam confessionis, quæ gravis & odiosa redditur, „ non solum per manifestationem peccatorum, sed etiam eorum omnium, „ quæ vel per se, vel per accidens, directe, vel indirecte, verecundiam, „ vel confusionem, vel aliquod damnum pænitenti afferre possunt; sic Homobonus cap.20. part.1. exam. quæst. „ 111. Aversa, quæst. 18. sect.4., & apud „ ipsum Sotus, Suarez, Coninch, Bonacina, & alii; quanvis Diana resol.50. „ teneat, non frangi sigillum a Confessario dicente, Petrum sibi caput obtundere suis minutiis, aut suis scrupulis; ita etiam Lugus, & Aversa; „ quanvis cavendum sit, ne cum ostensione Pænitentis, aut scandalo alinrum, hujusmodi Pænitentis defectus in „ fabulam, aut derisionem adducat; „ quod verum puto, si hujusmodi defectus sint per se noti extra confessionem, si enim non cognoscantur, nisi „ ex confessione, censeo etiam illos cadere sub sigillo, quia talis manifestatio potest Pænitenti obesse, ne eligatur in Prælatum, vel in alia officia, ut „ recte advertit Thomas Tambur. in „ method. confessionis cap.3.§.10.n.19.

Pro illa Dissertationis parte, in qua quæritur, quas obliget personas sigillum sacramentale? Hennus hanc firmat conclusionem: „ Omnes illi „ obligantur ad sigillum, qui proxime „ vel remote, directe vel indirecte, „ verbis, aut signis, aliquam materiam „ sigilli norunt ex confessione. „ Tournely magis in particulari dicit: „ „ Obligare I. Sacerdotes, qui confessiones exceperunt; II. Superiores, a „ quibus postulata est licentia absolvendi a casibus quibusdam reservatis; „ III. Doctores, seu illos omnes, qui „ consuluntur de re ad confessionem „ sacramentalem pertinente; IV. Interpretem aut Internuntium, cujus „ ope Pænitens uteretur ad sua peccata Sacerdoti detegenda; V. Eos, qui „ furtive aut casu, confessionem audiunt. Addunt nonnulli & eos, qui „ scriptam alicujus confessionem reperiunt; VI. Laicum, qui se Sacerdotem finxit, & confessionem alicujus „ audivit. „ Giribaldus citato loco dub.2. asserit, ad sigillum sacramentale teneri principaliter Confessarium, Interpretem, Illum, qui prope confessionale existens peccata audivit, Superiores a quibus habetur facultas absolvendi a reservatis, aliosque, qui occasione sacramentalis confessionis peccatorum notitiam habent; & hæc quidem inconcussa sunt, solum ergo remanet difficultas de Pænitente, an ipse teneatur ad sigillum: & de illo, qui legit cartam, in qua a Pænitente scripta fuerunt peccata; pro quibus.

Dicimus IV. Pænitentem non teneri sub sigillo ad non manifestandum pec-

peccata, quæ ipsemet in confessione aperuit; teneri tamen sub sigillo naturali ad cælandum defectus, si quos ratione confessionis in Confessario agnovit.

Prima Conclusionis pars probatur I. Sigillum sacramentale inductum est in favorem Pænitentis; sed quilibet potest juri suo cedere: ergo pariter potest Pænitens juri suo in sigillo sacramentali cedere: ergo potest peccata sua, quæ jam Confessario aperuit, alteri narrare sine sigilli sacramentalis fractione.

II. probatur. Si aliqua esset ratio, ob quam non posset Pænitens peccata sua in confessione dicta alteri narrare, maxime esset scandalum, quod ingereret illi, cui narraret, vel aliis, qui ipsum audirent; sed scandalum præcise qua tale non importat sigilli sacramentalis fractionem: ergo Pænitens sua peccata alteri narrando, quanvis scandali criminis reus esset, non per hoc tamen esset reus violati sacramentalis sigilli.

Secunda Conclusionis pars probatur I. Pænitens tenetur servare silentium in iis, quæ Confessarium respiciunt, quemadmodum tenetur Confessarius erga ipsum, quanvis non eodem modo; sed non tenetur servare sigillum sacramentale: ergo tenetur servare sigillum naturale: major est certa, quia debet servari suo modo æqualitas inter Confessarium, & Pænitentem.

II. Probatur. Pænitens manifestans defectus Confessarii, quos in confessione agnovit, non facit injuriam sacramento, sed tantum facit injuriam Confessario; sed quia non facit injuriam sacramento, non violat sigillum sacramentale: ergo, quia facit injuriam Confessario, violat sigillum naturale.

Dicimus V. Illum, qui invenit cartam, in qua a Pænitente scripta fuerunt peccata, teneri peccata cælare, non sub sigillo sacramentali, sed sub sigillo naturali. Conclusio est Suarez, & aliorum contra Facundez, & plures alios, quos citat, & sequitur Diana.

Prima conclusionis pars probatur I. Scriptura illa non est confessio sacramentalis; ergo quæ in illa continentur possunt manifestari absque Sigilli sacramentalis læsione, quod tantum in confessione locum habet. Probatur antecedens. Scriptura illa est præparatio ad confessionem: ergo non est confessio sacramentalis.

II. Probatur. Quod inservit ad peccatorum memoriam, vel excitandam, vel conservandam, non ingreditur Confessionis sacramentalis rationem; sed quod non ingreditur sacramentalis confessionis rationem, nullam inducit Sigilli obligationem: ergo qui invenit cartam, de qua loquimur, nullam contrahit Sigilli sacramentalis obligationem.

Secunda Conclusionis pars probatur, quia, ut ait Giribaldus. „ tenetur tamen, qui cartam invenit eam cælare sub secreto naturali, & sub debito justitiæ, & peccabit mortaliter, non solum revelans, quæ legerit, sed etiam apud se legens, quando cognoscit in ea carta contineri peccata; quia facit injuriam alteri sic explicando ejus peccata: & inde Iudex non potest uti tali notitia, nec inquirere de hujusmodi peccatis, sive per se invenerit, & legerit cartam, sive cognoscat Testes hac via didicisse delicta alterius; & multo minus illa judicialiter punire, quia illa delicta sunt secreta, & illorum manifestatio cederet in gravem irreverentiam sacramenti, pro cujus susceptione illa Scriptura facta est, ut admittunt non solum auctores primæ sententiæ, sed etiam Aversa sect. 5.„

Arguunt I. Etsi Pænitens non teneatur cælare peccata sua, tenetur tamen cælare illa, utpote in confessione dicta, quia tunc peccata illa sunt pars Confessionis sacramentalis: ergo ad illa cælanda utpote in confessione dicta, sub sigillo sacramentali tenetur. II. Pænitens potest cognoscere defectus Confessarii etiam extra confessionem: ergo si illos in confessione cognoscit, non tenetur eosdem sub sigillo naturali occultare. III. Carta illa est quædam incohatio confessionis: ergo est pars illius: ergo inducit sacramentalis sigilli obligationem. IV. Quanvis carta, de qua loquimur, non inducat obligationem sigilli, si confessio est facienda, inducit tamen, si confessio est facta; sed qui invenit cartam nescit an Confessio sit facienda, vel facta: ergo semper contrahit obligationem sigilli. Major pro-

probatur; quia ex dictis a nobis, qui audit peccata, quæ Pænitens confitetur, ad sigillum tenetur: ergo pariter tenetur ad sigillum qui legit peccata Confessionis jam factæ.

Respondemus ad I. negando antecedens, quia sigillum confessionis non obligat Pænitentem, sed Confessarium: ergo potest Pænitens peccata sua alteri narrare etiam utpote in confessione dicta; nullam enim injuriam facit, nec Sacramento, nec Confessario; et si aliquam sibi ipsi facit, potest juri suo renuntiare, ut dictum est.

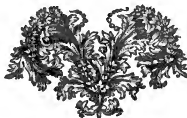
Ad II. Diversus est casus, quando Pænitens cognoscit defectus Confessarii extra confessionem, & quando cognoscit in confessione; sicuti diversus est casus, quando Confessarius scit peccata Pænitentis in confessione, & quando scit extra confessionem: unde pari & proportionato modo in utroque casu loquendum est.

Ad III. Negatur antecedens quia carta illa non est inchoatio confessionis, sed præparatio ad illam; præparatio autem confessionis non est confessio, quia præparatio ordinatur ad confessionem faciendam: ergo non est confessio.

Ad IV. dicitur, quod hæc est diversitas inter illum, qui in carta legit peccata, & inter illum, qui audit peccata in confessione, quod hic scit, & noscit peccata ratione confessionis, cui fortuito redditur præsens, & proinde tenetur servare reverentiam Sacramento servando silentium, quod eidem Sacramento divino præcepto est annexum; non sic autem, qui legit in carta, ut de se patet.

Pro ultima tandem Dissertationis parte, in qua quæritur de pænis, quæ sunt a Legibus statutæ contra sigilli sacramentalis Violatores, dicimus, quod cap. *Sacerdos*, & can. *utriusque sexus* imponitur pæna depositionis, non quidem latæ sententiæ, sed sententiæ a Judice ferendæ. Imponitur quoque pæna irregularitatis, nec etiam ipso facto incurrenda, sed post Judicis sententiam. Ulterius imponitur perpetua pellegrinatio, vel perpetua pænitentia in monasterio perficienda; ut ex iisdem textibus eruitur.

Hinc occurrit casus, in quo si Confessarius dicat, se habuisse licentiam a Pænitente manifestandi aliquod peccatum suum, & Pænitens negat se hanc licentiam dedisse, cui credendum sit? Suarez citat Theologos, qui dicunt, Confessario imponi onus probandi; alii autem aliter discurrunt. Omnes tamen unanimiter advertunt, Confessarium rarissime, & maxima cum prudentia, uti debere hac licentia, si ipsam a Pænitente obtinuerit.

DIS-

DISSERTATIO CCCLXXXIII.

De satisfactione sacramentali. An necessaria sit in sacramento pœnitentiæ satisfactio sacramentalis? & quid de ea senserint hæretici, sive antiqui, sive novatores? Quo tempore impleri debeat? & an debeat præcedere, an subsequi absolutionem?

Satisfactio quæcunque supponit debitum, & ipsa in genere *est cujuscunque debiti solutio.* Ex peccato, quia est offensa Dei, oritur etiam debitum, quod resultat ex delicto, & dicitur reatus. Hic autem reatus triplex est, nimirum reatus culpæ, reatus pœnæ æternæ, & reatus pœnæ temporalis. Hic ultimus reatus luendus est quoque post culpæ, & pœnæ æternæ condonationem; & hic est ille, qui per satisfactionem sacramentalem solvitur. Proinde reatus hic non intelligitur de satisfactione divina; hanc enim Christus plenam, & perfectam proprio sanguine solvit Deo Patri; sed intelligitur de satisfactione humana, quæ pariter ex Christi sanguinis pretio valorem habet: ut docet S. Joannes epist. 1. cap. 2. *Ipse enim est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi*: Et Concil. Tridentinum sess. 14. cap. 8. *In quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur a Patre.*

Hæc satisfactio humana pro peccato describitur a Juenino in comm. de Pænit. diss. 6. q. 6. cap. 1. ex Auctore libri de vera & falsa pænitentia cap. 8 *Pœnitentio* (sic enim satisfactionem aliquando vocarunt Patres) *est quædam dolentis vindicta voluntarie in se pœnitentis quod commisisse se dolet.* Et ab eodem dividitur in satisfactionem in pœna, & satisfactionem pro pœna; prima dicit etiam propassionem, & vult esse pœnam a lege determinatã, ut est carcer, tryremes &c. in hac vita; infernus & purgatorium in altera: secunda est, in quam pœna ipsa commutatur. Et hæc describitur, quod sit *pœna temporalis acceptatio, ac voluntaria perpessio, quam Pœnitens vel sibi sponte imponit in ordine ad Sacramentum, vel a Sacerdote injunctam habet, ad repandam injuriam Deo per peccatum illatam, & expungendam pœnam temporalem*, Ita Tournely de Sacram. Pœnit. q. 7. art. 1. qui subdit: „Satisfactio
„ vero illa, vel antecedit Sacramen-
„ tum, vel sequitur. Prior disponit ad
„ Sacramentum, & meritoria dicitur
„ de congruo; altera vero gratiam sa-
„ cramentalem supponit, & meritoria
„ dicitur de condigno. Quæ antevertit
„ Sacramentum, ad culpam, & pœnam
„ æternam simul ac temporalem ex-
„ pungendam; quæ autem sequitur, ad
„ pœnam dumtaxat temporalem refer-
„ tur. „. Descendens atuem hic idem Theologus ad cõtroversiam hanc aperiendam, hæc addit. „ Præsentis con-
„ troversiæ hic status est. 1. ao dimissa
„ culpa, & pœna æterna, superfit ad-
„ huc aliqua temporalis in ultionem, & vin-

„ vindictam peccati luenda sive in hac
„ vita, sive in altera, in eo loco, qui
„ vulgo *Purgatorium* dicitur? 2. an pœna
„ illa piis, ac laboriosis operibus no-
„ stris expungi, ac redimi possit? 3. an
„ per illam pœnam vere Deo satisfacia-
„ mus, nec tantum utilis illa sit respectu
„ divinæ justitiæ ad eam placandam, &
„ obedientiam a Deo debitæ pœnæ
„ temporalis relaxationem? Affirmant
„ omnes Orthodoxi, negant nostri No-
„ vatores, rati hujusmodi satisfactio-
„ nes humanas infinitæ Christi satisfa-
„ ctioni derogare, ac injuriosas esse,
„ nec valere nisi corã Ecclesiæ. „ Patres,
„ inquit Calvinus L. 3. Instit. c. 4. n. 39.
„ satisfactionem vocarunt, non com-
„ pensationem, quæ Deo redderetur,
„ sed publicam testificationem, qua qui
„ excommunicatione mulctati fuerant,
„ cum in communionem recipi vellent,
„ Ecclesiam reddebant de sua pœniten-
„ tia certiorem. Atque ita docebantur
„ non Deo, sed Ecclesiæ satisfacere „.

Verum quia non tantum Novatores Hæretici, sed etiam antiqui hujusmodi erroris insimulantur, inde est quod eorum catalogum facientes, ut in aliis de more fecimus, eosdem hoc pacto adnumeramus, quemadmodum a Coccio Tom. 2. Thesauri Theologici lib. 7. art. 4. adnumerantur.

Primo ponuntur Novatiani, qui a Lapsis exigebant quidem opera satisfactionis, attamen non tantum iis tribuebant, ut iis præstitis Pœnitentes absolverent, & in Ecclesiam reciperent. Affertur pro teste Cyprianus epist. 52.

Secundo Audejani, vel Audiani, qui sub Valentiniano seniore Imperatore floruerunt, & nullam injungebant Pœnitentibus mulctam. Adducitur Theodoretus, Hæreticarum Fabularum lib. 4. c. 10. ubi ait: *Deinde Confessis dant veniam, non tempus ad pœnitentiam definientes, sicut Ecclesiæ leges præcipiunt, sed potestate condonantes.*

Tertio ponuntur Messaliani, de quibus ex Damasceno, de Hæresibus, hæc scribit Coccius: „ Messaliani eos, qui ad
„ se gravissimis criminibus inquinati
„ confugiunt, nullo extante fructu pœ-
„ nitentiæ, sine Sacerdotis auctoritate,
„ nulla habita ratione graduum, qui
„ Canonibus Ecclesiasticis excipiuntur,
„ primo quoque die se expiaturos pro-
„ fitentur, dummodo in illam eorum
„ sermone omnium celebratam oratio-
„ nem apud eos exercitati sine dolo, ac
„ simpliciter sacris, quæ probant ini-
„ tientur. „

Quarto sunt novi Manichæi, de quibus narrat Eymericus par. 2. q. 13. quod dixerint, suam sectam suscipientes esse absolutos ab omnibus peccatis suis sine alia quacunque satisfactione, & absque restitutione, si haberent aliquid de alieno, dummodo servent sectam, & ordinem illum.

Quinto Piggardi, de quibus dicit Ioannes Schechra epist. ad Erasmum, quod effutientes dixerint, pœnitentiam a Sacerdote injunctam pro peccatis esse fucum, & tectorium hypocritarum.

Sexto Lutherus in Assertionibus ar. 5. has proferre blasphemias non erubescit. „. Satisfactionem negavi, qua-
„ lem ipsi docent, quod mihi non erit
„ difficile probare. Ostendant, si pos-
„ sunt, ubi in tota Scriptura unus apex,
„ aut jota scribatur pro peccato mor-
„ tali uno debere satisfieri septem an-
„ nis? Dicant, ubi pro differentibus
„ peccatis differentes pœnas statuant
„ Christus, & Apostoli? Non ne hæc
„ postea sunt inventa ab Episcopis?
„ Imo dent unum ex antiquis Patribus,
„ in quo legantur quadragenæ, septe-
„ næ, & similia. Vehementer odi ac
„ sublatum vellem hoc vocabulum *Sa-*
„ *tisfactio*, quod non modo in Scriptu-
„ ris non invenitur, sed & periculosum
„ habet sensum, quasi Deo quisquam
„ possit pro ullo peccato satisfacere,
„ cum gratis ille ignoscat omnia. „ Et
„ ser. de pœnitentia. „. Post peccata
„ etiam gravissima satisfactio nulla fa-
„ cienda est a nobis, ne satisfactioni
„ Christi derogemus. „

Septimo Melanchthon disput. de Pœnitentiæ partibus, dixit. „ Satisfactio-
„ nes repudiamus, quæ multis modis
„ obscurant Evangelium. „. Et in prima editione locorum communium cap. de Pœnitentia. „ Satisfactio nulla
„ est præter Christi mortem; quæ vero
„ pœnitentibus satisfactiones imponun-
„ tur, hominum inventa sunt. „. Et in postrema editione locorum communium. „. Cruciatus ultro accersiti per-
„ tinent ad regulam: *Frustra me colunt*
„ *mandatis hominum*. „. Et in Apologia Confessionis Augustanæ, art. de confess. & satisfact: „ Sed tamen fatentur
„ Adversarii, quod satisfactiones non
„ prosint ad remissionem culpæ; verum
sin-

„ fingunt satisfactiones prodesse ad redimendas pœnas, seu purgatorii, seu alias.... Hæc tota res est commentitia, ac recens conficta, sine auctoritate Scripturæ, & veterum Scriptorum Ecclesiasticorum. „

Octavo Kemnitius in suo examine par. 2. „ Quod dictum est, optimam, & aptissimam esse pænitentiam novam vitam, hanc habet sententiam: Post acceptam fide propter Christum remissionem peccatorum, non requiri præterea aliam satisfactionem, aut expiationem pro peccatis, cum simus in Christo consummati; sed requiri illud, quod Scriptura præscribit: *Desine a malo, & fac bonum*. „.

Nono Calvinus lib. 3. Instit. c. 4. §. 25. „ Tertium locum satisfactionis in Pænitentia assignant, de qua quidquid blaterant uno verbo subverti potest. Dicunt non sufficere Pænitentia peccatis præteritis abstinere, nisi de iis, quæ facta sunt, satisfiat Deo: esse autem adminicula, quibus peccata redimas, lacrymas, jejunia, charitatis officia &c. Talibus mendaciis oppono gratuitam peccatorum remissionem, qua nihil in Scripturis clarius prædicatur.„. Insuper §. 30. subdit, quod peccatorum pænæ nullis operibus redimi possunt, dicens de lege veteris testamenti. „ Qui fit, ut nullis prorsus operibus admissa delicta procurare jubeat, sed sola in expiationem sacrificia requirat, nisi quod ita testari vult, unicum esse satisfactionis genus, quo judicium suum placatur? Nam quæ tunc immolabant sacrificia Israelitæ, non hominum opera censebantur, sed a sua veritate, hoc est unico Christi sacrificio, æstimabantur. „ Tandem §. 31. & 32. asserit expresse, quod Deus nullas expetit pænas a justis hominibus in præteritorum scelerum vindictam.

Decimo Michael Bajus prop. 77. dixit. „ satisfactiones laboriosæ Justificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem restantem post culpam condonatam. „

Dicimus I. etiam post peccatum remissum quoad culpam, aliquando remanere aliquam pænam temporalem a peccatore expiandā; hanc expiari per satisfactionem sacramentalem; proinde hanc jure a Confessariis imponi.

Prima Conclusionis pars I. Probatur ex Scripturis. II. Reg. 12. Nathan dixit Davidi, quod licet a Deo dimissum fuisset peccatum suum, adbuc tamen ei remanebat onus pro illo temporales pænas sustinendi. *Dominus quoque transtulit peccatum tuum, non morieris*: en remissio culpæ: *Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini, propter verbum hoc, filius, qui natus est tibi, ecce morietur*: en comminatio pænæ temporalis. Insuper, II. Reg. 24. remittitur Davidi culpa, pro Populi enumeratione commissa; sed nihilominus ab eo temporalis pœna exigitur: *Hæc dicit Dominus*: *Trium tibi datur optio; elige unum, quod volueris ex his, ut faciam tibi*: Scilicet vel bellum, vel famem, vel pestem: En pæna temporalis, quæ post dimissum peccatum enumerationis populi exigitur a Gad, Propheta, Dei nomine. Ulterius, Exodi 31. ad Moysis preces condonavit Deus Populo vituli adorationem, sed eidem Moysi dixit: *Ego in die ultionis visitabo & hoc peccatum eorum*; quod nisi de temporali pæna nequit intelligi. Pariter ad Moysis preces Num. 14. pepercit Deus Populi murmurationem; sed pænam temporalem comminatus est, & exegit: *Dimisi juxta verbum tuum*; sed subdit num. 22. *Omnes homines, qui viderunt majestatem meam, & signa, quæ feci .... non videbunt terram*.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Siricius ep. ad Himerium, Tarraconensem Episcopum, c. 3. „ Adjectum est etiam, quosdam Christianos ad apostasiam, quod dici nefas est, transeuntes & idolorum cultum, ac sacrificiorum contaminatione profanatos, quos a Christi corpore & sanguine, quo dudum redempti fuerant renascendo, jubemus abscindi. Et si resipiscentes, forte aliquando fuerint ad lamenta conversi, his, quandiu vivunt agenda pænitentia est, & in ultimo fine suo reconciliationis gratia tribuenda. „ Sixtus III. *de malis Doctoribus & operibus Fidei*; vel quisquis alius hujus epistolæ sit auctor. „. „ Si quis post sanctum lavacrum fidem dereliquerit, jam non per solam fidem, ut ante baptismum, veniam speret, sed fletu, planctu, abstinentia, jejunio, cilicio, etiam & cinere, omnique genere lamentationis implo-

,, plorat. Sed unde hic humanis menti-
,, bus error obrepſerit, ante omnia
,, noſſe debemus, qui Chriſti fidem,
,, non tam ad deſtruenda, quam ad pro-
,, tegenda cenſeat peccata veniſſe. Pro-
,, teguntur enim plurimum, cum ſecu-
,, ritatis ſolatio nutriuntur. Maxima
,, enim ſecuritas eſt, ut per fidei ſuf-
,, fragium, aut parvo ſupplicio, aut
,, nullo, expianda credantur, quæ ante
,, gratiæ tempus ſeverius vindicaban-
,, tur. Quod ſi ita eſt, neſcio, quomo-
,, do Chriſtus Dominus non venerit
,, ſolvere legem, ſed adimplere, ſi per
,, ejus credulitatem diſciplina non au-
,, cta *eſt*, ſed minuta. Timoris autem
,, cauſa ſublata eſt, ſi pæna dimota eſt:
,, dimota vero eſt, ſi abſque ulla pæni-
,, tendi ſatisfactione ſub aliquo impu-
,, nitatis fine concluſa eſt. ,, Leo ma-
,, gnus ep.91. ad Theodotum, Epiſco-
,, pum Forojulienſem; ap. 2. ,, Media-
,, tor Dei & hominum homo, Chriſtus
,, Jeſus, hanc Præpoſitis Eccleſiæ tradi-
,, dit poteſtatem, ut Confitentibus
,, actionem pænitentiæ darent, & eoſ-
,, dem ſalubri ſatisfactione purgatos
,, ad communionem Sacramentorum
per januam reconciliationis admitte-
rent. ,, Gelaſius Epiſtola ad Epiſcopos per Lucaniam conſtitutos cap. 23. *Viduæ, quæ propria voluntate profeſſam priſtini conjugii caſtitatem mutabili mente calcaverunt, periculi earum intererit, quali* Deum *ſatiſfactione placare debeant: quia (juxta Apoſtolum) primam fidem irritam fecerunt*. Vigilius Papa Epiſtola ad Cæſarium Arelaten. de pænitentia Theodoberto, Regi Fräcorum injungenda: ob inceſtuoſas nuptias contractas: S*i pro obſervatione cæleſtium mandatorum Catholicæ filios Eccleſiæ opportune* [*Sacerdotes ſingulos decet inſtruere, quanto magis his, qui devotione laudabili de rebus ſibi dubiis ad ſtudium veniunt conſulendi, competenti neceſſe eſt ordine reſponderi? Hinc eſt, quodglorioſi filii noſtri Theodoberti interrogationem, qua nos per Modericum, virum illuſtrem, Legatum ſuum, credidit requirendos, duximus amplectendam: in qua gloriam ſuam deſiderat informari, cujuſmodi pænitentia poſſit illius purgare delictum, qui cum uxore patris ſui præſumpſit inire conjugium. Cui nos equidem miſſis affatibus, quorum tenorem tua fraternitas in ſubjectis inveniet: Hoc indicare curavimus, quoniam tale commiſſum non parva cordis afflictione valeat expiari. Sed quia modus pænitentiæ, præſentium potius Sacerdotum inſpectioni committitur, ut juxta compunctionis meritum veniæ quoque poſſit indulgeri remedium: tuæ hoc potius æſtimationi credimus relinquendum. Quapropter charitas tua totius facti qualitate, ac pænitentis ipſius compunctione perſpecta, prædictum glorioſum Regem, filium noſtrum, & de temporis obſervatione non omittat inſtruere, & ne ulterius tale aliquid præſumatur inſtanter expoſcat. Illud quam maxime præcavendum, ut ne ipſe, qui hoc noſcitur admiſiſſe, ad eoſdem vomitus revertatur, ſed diviſis etiam habitationibus commanentes, ab omni ſuſpicione commiſſi facinoris reddantur immunes*. Gregorius Magnus lib. 9. Moral. cap. 17. *Delinquenti Dominus nequaquam parcit, quia delictum ſine ultione non deſerit. Aut enim ipſe hoc homo in ſe pænitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percutit. Nequaquam igitur peccata parcitur, quia nullatenus ſine vindicta laxatur. Sic David audire poſt confeſſionem meruit: Dominus tranſtulit peccatum tuum. Et tamen multis poſt cruciatibus afflictus, ac fugiens reatum culpæ, quam perpetraverat, exolvit. Sic nos ſalutis unda a culpa primi parentis abſolvimur, ſed tamen reatum ejuſdem culpæ diluentes, abſoluti quoque adhuc carnaliter obimus. Bene ergo dicitur: ſciens, quod non parcit delinquenti, quia delicta noſtra, ſive per nos, ſive per ſemetipſum reſecat, etiam eum relaxat. Ab electis enim ſuis iniquitatum maculas ſtudet temporali afflictione tergere, quas in eis in perpetuum non vult vindicare*. Et ad cap. 15. lib. 1. Regum: *Quid prodeſt confiteri flagitia, ſi confeſſionis aurem non ſequitur afflictio pænitentiæ? Tria quippe in uno quoque conſideranda ſunt veraciter pænitente, videlicet, converſio mentis, confeſſio oris, & vindicta peccati. Nam qui corde non convertitur, quid prodeſt ei, ſi peccata confiteatur? Peccatum, quod diligitur, confitendo minime deletur. Nonnulli quidem ſunt, qui peccata confitendo aperiunt, ſed confitendo nequaquam deteſtantur. Hi profecto confitendo nihil agunt: quia quod loquendo ejiciunt, amando introducunt. Tertia ſpecies, ideſt vindicta, quaſi medicina neceſſaria eſt, ut a po-*

apostema reatus, quod conversione compungitur, confitendo purgetur, afflictionisque medicina sanetur. Signum ergo veræ confessionis, non est in oris confessione, sed in afflictione pænitentiæ. Tunc namque bene conversum peccatorem cernimus, cum digna afflictionis auctoritate delere nititur, quod loquendo confitetur. Homilia 34. super Evangelia: *Cogitandum summopere est, ut qui se illicita meminit commisisse, a quibusdam etiam licitis studeat abstinere: quatenus per hoc Conditori suo satisfaciat; Et qui commisit probibita, sibimetipsi abscondere debeat etiam concessa, & se reprehendat in minimis, qui se meminit in maximis deliquisse.* Gregorius Secundus Epistola 8. ad Bonifacium; *De bis vero dicimus, qui patrem, matrem, fratrem, aut sororem occiderit, ut toto vitæ suæ tempore corpus non suscipiat dominicum, nisi tempore exitus pro viatico: abstineat a potu vini, & carnis commestione donec vixerit, jeiunet secundam, quartam, & sextam ferias, ut sic possit deflendo diluere commissum scelus.* Nicolaus Primus, apud Gratianum 12. q. 2. de viro Frontario: *De viro Frontario, nefondo, Burgando nomine, qui rabie insana commotus diabolicis se irretire laqueis non dubitavit, atque Gentilium more per abrupta itinero, & compita insidians vobis in vestræ Ecclesiæ villa, una cum Clericis vestris manentibus, & populum salubribus instruere dogmatum monitis decertantibus, paneque spiritualis verbi vacua bominum corda reficientibus, atque laudabile propriæ salutis desiderium babentibus, Sancta Apostolorum Petri, & Pauli limina visitantibus, collectis malitiæ suæ sequacibus; & iniquitatis complicibus, nefarias invasiones, & deprædationes violentas inferre dæmoniaco ausu præsumpsit: & ut Epistolæ vestræ textus eloquitur, sacrum Altare, sacraque dominici corporis, & sanguinis vasa, insuper & sanctum Chrisma pollutis arripere manibus, quasi vilia, & ad usum communem apta, præsumpsit, dilectio nos vestra consulit, si ipse, vel qui cum eo in tam impio, & iniquo scelere fuerunt, ad pænitentiam quandoque gratia tracti divina venire voluerint, quo eos pænitentiæ vinculo constringatis, nostræ institutionis censuram exposcere curastis. De quibus, si tamen ita est, jubemus cum ad pænitentiam quandoque reverti acceleraverint, uno anno extra Ecclesiam Dei consistere, cujus sacratissima vasa extra ritum fidei christianæ diripiendo auferre non dubitaverint: secundo vero anno ante fores Ecclesiæ sine communione maneant: tertio vero anno Ecclesiam Dei ingrediantur, & inter audientes adstent sine oblatione, non manducantes carnem, neque bibentes vinum, præter Natalis, & Resurrectionis Dominicæ dies: quarto præterea anno, si bis prioribus tribus annis eorum fructuosus fuerit pænitentiæ labor, communioni fidelium restituantur, totaque mentis intentione spondentes, talia se ulterius nunquam facturos, corpus, & sanguinem Domini suscipere mereantur, & usque ad septimum annum tribus in bebdomada diebus sine esu carnis, & vini potione, maneant pænitentes.* Innocentius III. ser. 1. in solemnitate Mariæ Magdalenæ: *Quia magnum fuit ejus peccatum, magno satisfecit dolore; quia multum, multo satisfecit labore; quia notorium, notabili satisfecit pudore. Hæc tria sunt, quæ dignam satisfactionem perficiunt, dolor in corde, pudor in ore, labor in opere; ut juxta Salamonis sapientiam, per quæ quis peccavit, per bæc torqueatur. Veniens ergo peccatrix ad fontem misericordiæ absolvenda, magno dolore turbata, lacrymis pedes ejus rigavit, notabili confusa pudore stetit retro secus pedes ipsius, & obsculabatur eos.*

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Ancyranum anno 316. habitum, Canone 4. de iis, qui vi sacrificaverunt, & propterea ad Idola pransi sunt: *Quicumque abducti quidem, & lætiore babitu accesserunt, & veste sumptuosiore usi sunt, & parati prandii, non egre id ferentes, participes fuerunt, visum est anno audire, tribus autem annis substerni, ac supplices esse, soli autem orationi duobus annis communicare, & tunc ad id, quod perfectum est, accedere.* Concilium Neocæsariense anno 316. habitum, Canone 2. *Fæmina si duobus fratribus nupserit, extrudatur usque ad mortem. Sed in morte propter bumanitatem, si dixerit, quod ubi convaluerit, solvet matrimonium, babebit pænitentiam. Sed si mortua fuerit mulier existens, vel ejus marito tali conjugis, difficilis est pænitentia.* Concilium Nicænum I. can. 11. *De iis, qui sine necessitate, vel sine facultatum suarum abla-*

allatione, vel sine periculo ulla, vel aliquo ejusmodi, transgressi sunt quod sub Licinii tyrannide factum est; Synodo visum est, etsi humanitate indigni sint, clementia tamen, & benignitate in eos uti. Quicunque ergo germana & vera pœnitentia ducuntur, tres annos inter Auditores exigent ut fideles, & septem annos prosternentur supplices: duobus autem annis absque oblatione erunt: Orationū cum popula participes. Et Canone 12. *Qui autem a gratia quidem evocati, & primum suum ardorem ostenderunt, & singula deposuerunt, postea autem, ut canes ad suum vomitum reversi sunt, ut nonnulli etiam pecuniam profunderent & beneficii militiam assequerentur, hi decem annis prosternentur supplices, etiam post triennii auditionis tempus. In his omnibus examinare convenit consilium, & speciem pœnitentiæ. Quicunque enim, & metu, & lacrymis, & tolerantia, & bonis operibus conversionem & opere, & habitu ostendunt, hi impleta auditionis tempore, quod præfinitum est, merito orationum communionem habebunt, cum ea quod liceat etiam Episcopo humanius aliquid de iis statuere.* Concil. Laodicense an. 360. Canone 2. *Oportet eos, qui in diversis delictis peccant, & in oratione confessioneque, & pœnitentia fortiter perseverant, & se a malis perfecte convertunt, tempore pœnitentiæ, eis pro delicti proportione dato, propter Dei miserationes, & bonitatem offerri communioni.* Concilium Constantinopolitanum, quod dicitur Trullanum, Canone 102. *Oportet eos, qui potestatem solvendi, & ligandi a Deo accepere, peccati qualitatem considerare, & ejus, qui peccavit, ad eom conversationem promptum studium, & sic morbo convenientem afferre medicinam: ne si in utraque immoderatione utatur ab ejus, qui laborat, salute excidat. Non enim simplex est morbus peccati, sed varius, & multiformis, & multas incommodi propagines germinans: eo quibus malum multum diffunditur, & ulterius progreditur, donec viribus medentis resistat. Quare qui medicinæ scientiam in spiritu profitetur, oportet eum primum ejus, qui peccavit, affectionem considerare, & sive vergit ad sanitatem, sive contra, propriis moribus provocare, ut per se morbum aspiciat, & quomodo ejus, quæ intercedit, vitæ rationis, conversionisque curam gerat; & si artificii non reluctatur, & ulcus animæ auget per impositorum medicamentorum adiectionem, sic quoque misericordiam, prout dignus est, impertiri. Omnem enim rationem init Deus illi, cui pastoralis traditus est, principatus, ut errantem ovem reducat, & ei, quod est a serpente vulneratum, medeatur, & neque per disperationis præcipitia impellat, nec ad vitæ dissolutionem, & contemptum fræna relaxet: sed una quidem omnino ratione, sive per acrioro medicamenta affectioni resistat, & ne ulcus cicatricem obducat, abnitantur, fructus pænitentiæ examinans, & sapienter dispensans, & gubernans hominem, qui ad superiorem illuminationem vocatur.* Concilium Illiberitanum IV. seculo coactum cap. 5. *Si qua fæmina, furore zeli accensa, flagellis verberaverit ancillam suam, ita ut intra tertium diem animam cum cruciatu effundat, eo quod incertum sit, voluntate, an casu, acciderit: si voluntate, post septem annos: si casu, per quinque annorum tempora, acta legitima pænitentia, ad communionem placuit admitti: Quod si infra tempora constituto fueris infirma, accipiat communionem.* Cap. VII. *Si quis forte fidelis post lapsum mæchiæ post tempora constituta acta pænitentia denuo fuerit fornicatus, placuit, eum nec in fine habere communionem.* Concilium Arelatense II. Cap. X. *De his, qui in persecutione prævaricati sunt, si voluntarie fidem negaverint, hoc de eis Nicæna Synodus statuit, ut quinque annos inter Catechumenos exigant, & duos inter discommunicantes, ita ut communionem inter pænitentes non præsumant. In potestate tamen, vel arbitrio sit Episcopi, ut si eos ex animo errorem deflere, & agere pænitentiam viderit, ad communionem pro ecclesiastica humanitate suscipiat.* Et Cap. XI. *Si quis vero dolore victi, & pondero persequutionis, negare, & socrificare compulsi sunt, duobus annis inter Catechumenos, triennio inter Pænitentes habeantur a communione suspensi.* Et Cap. XII. *De his autem, qui in pænitentia positi vita excesserunt, placuit nullam vacuum communione debere dimitti: sed pro eo, quod honoraverit pænitentiam, oblatio illius recipiatur.* Et Cap. XXIV. *Eos, qui falsa fratribus capitula objecisse convicti fuerint, placuit usque od*

exitum non communicare (sicut Magna Synodus ante constituit) nisi digna satisfactione pænituerint. Concilium Valentinum Cap. III. Circa eorum vero personas, qui se post unum, & sanctum lavacrum, vel prophanis sacrificiis dæmonum, vel incesta lavatione polluerunt, eam censuræ formam duximus esse servandam, ut his, juxta synodum Nicænam, sotisfactionum quidem auditus non negetur, ne infidelibus lacrymis, vel solatii janua desperatione claudatur: acturi vero pænitentiam usque in diem mortis, non sine spe tamen remissionis, quam ab eo plane sperare debebunt, qui ejus largitatem, & solus obtinet, & tã dives in misericordia est, ut nemo desperet. Concilium Toletanum I. Cap. XVI. Devotam peccantem non recipiendam in Ecclesiam, nisi peccare desierit: & si desinens egerit aptam pænitentiam decem annis, recipiat communionem. Prinsquam autem in Ecclesiam admittatur ad orationem, ad nullius convivium christianæ mulieris accedat. Quod si admissa fuerit, etiam hæc, quæ eam receperit, habeatur abstenta; corruptorem etiam par pæna constringat. Concilium Arausicanum I. Cap. III. Qui recedunt de corpore pænitentia accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione eos communicare, quad morientis sufficit consolationi secundum definitiones Patrum, qui hujusmodi communionem congruenter Viaticum nominaverunt. Quod si supervixerint, stent in ordine Pænitentium, ut ostensis necessariis pænitentiæ fructibus, legitimam communionem cum reconciliatoria manus impositione recipiant. Concilium Venetum Cap. I. Itaque censemus homicidas, & falsos testes a communione ecclesiastica submovendos, nisi pænitentiæ satisfactione crimina admissa diluerint. Concilium Toletanũ III. Cap. II. Quoniam comperimus per quasdam Hispaniæ Ecclesias non secundum Canones, sed fœdissime pro suis peccatis homines agere pænitentiam, ut quoties peccare libuerit, toties a Presbyteris se reconciliare expostulent: & ideo pro coercenda tam execrabili præsumptione, id a Sancto Concilio jubetur, ut secundum formam Canonum antiquorum detur pænitentia, hoc est, ut prius eum, quem sui pænitet facti, a communione suspensum, faciat inter reliquos pænitentes ad manus impositionem crebro recurrere. Expleto autem satisfactionum tempore, sicuti sacerdotalis contemplatio probaverit eum communioni restituat. Hi vero, qui ad propria vitia vel infra pænitentiæ tempus, vel post reconciliationem relabuntur, secundum priorum Canonum severitatem damnentur. Concilium Cabilonense I. Cap. VIII. De pænitentia vero peccatorum, quæ est medela animæ utilem omnibus hominibus esse censemus: & ut Pænitentibus a Sacerdotibus, facta confessione, indicatur pænitentia, universitas Sacerdotum noscitur consentire. Concilium Turonense. III. Cap. XXII. Episcopis & Presbyteris diligenti cautela pertractandum est, qualiter hominibus, sua delicta confitentibus, tempus abstinendi adscribant, ut juxta modum peccati Pænitentibus abstinentia indicetur. Quoniam vero ab aliquibus Sacerdotibus indiscrete hæc judicia proferuntur: ideo necessarium videbatur nobis, ut cum omnes Episcopi ad sacrum palatium congregati fuerint, ab iis edoceri, cujus antiquorum liber pænitentialis potissimum sit sequendus. Concilium Lateranense IV. cap. XXI. Omnis utriusq. sexus fidelis postquam ad annos discretionis venerit, omnia sua peccata confiteatur fideliter saltem semel in anno proprio Sacerdoti, & injunctam pænitentiam sibi propriis viribus studeat adimplere &c. Sacerdos sit discretus & cautus, & more periti medici superinfundat vinum, & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens peccati circumstantias, ex quibus intelligat, quale illi consilium debeat exhibere, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum. Concilium Tridentinum sessione VI. Cap. XIV. Itemqae satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia, non quidem pro pæna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto, una cum culpa remittitur, sed pro pæna temporali; quæ, ut sacræ litteræ docent, non tota semper, ut in Baptismo fit, dimittitur illis, qui gratiæ Dei, quã acceperunt ingrati, Spiritum Sanctum contristaverunt, & templum Dei violare non sunt veriti. De qua pænitentia scriptum est; Memor esto, unde excideris: Age pænitentiam, & prima opera fac. Et iterum: Quæ secundum Deum tristitia est, pænitentiam in salutem stabilem operatur. Et rursus; Pænitentiam

tiam agite, & facite fructus dignos pænitentiæ. Et Canone XXX. *Si quis post acceptam justificationis gratiam, cuilibet peccatori pænitenti ita culpam remitti, & reatum æternæ pænæ deleri, dixerit, ut nullus remaneat reatus pænæ temporalis exsolvendæ, vel in hoc seculo, vel in futuro Purgatorio, antequam ad regnum cælorum aditus patere possit, anathema sit.* Et sessione XIV. Cap. VIII. & Can. XII. Definivit post culpam remissam remanere debitum pænæ temporalis solvendũ: *Falsum omnino est,* ait sess. XIV. C. VIII. *& a verbo Dei alienum, culpam a Domino nunquam remitti, quin universa pæna etiam condonetur. Perspicua enim & illustria in sacris litteris exempla reperiuntur, quibus præter divinam Traditionem, hic error, quam manifestissime revincitur.* Rationẽ istam illico subjungit synodus *Quia divinæ justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint: aliter vero qui semel a peccati & Dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritus Sancti dono, scienter templum Dei violare, & Spiritum Sanctum contristare non formidaverint. Et divinam Clementiam decet, ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut occasione accepta, peccata leviora putantes, velut injurii, & contumeliosi Spiritui Sancto in graviora labamur thesauri antes nobis iram in die iræ,* & Can. XII. ejusdem sess. *Si quis dixerit totam pænam simul cum culpa remitti semper a Deo, satisfactionemq. pænitentium non esse aliam quam fidem, qua apprehendunt Christum pro ejs satisfecisse, anathema sit.*

IV. Probatur ex Patribus Græcis. Justinus Martyr in dialogo cum Triphone. ,, Hic vero, qui peccatorum pæ-
,, nitentiam egerit, accipiet a Deo re-
,, missionem peccatorum, non tamen
,, ita, sicut vos seducitis vosmetipsos,
,, & alios itidem vestri hac in re persi-
,, miles, qui dicunt, etiamsi peccato-
,, res sint, non imputaturum esse Do-
,, minum illis peccatum, ut modo
,, Deum agnoscant. Hujus rei testimo-
,, nium unum habemus Davidis, qui ei
,, propter gloriationem suam accidit,
,, lapsum. Cujus peccatum tum demum
,, remissum est, cum ita ploravit, & la-
,, mentatus est sicut de eo scriptum
,, est. Verum enim vero si viro tanto
,, non est prius noxa dimissa, quam pæ-
,, tententiam egit, & tum demum,
,, cum tantopere flevit, & res tantas
,, fecit magnus iste Rex, & Propheta,
,, quam tandem impuri isti, & nullius
,, mentis comploratique adeo homi-
,, nes, nisi lamentati fuerint, planxe-
,, rint, & pænitentiam egerint, spem
,, habere possunt, non imputatum illis
,, iria Domino peccatum?,, Irenæus lib.
,, I. cap. IX.,, Nam cum esset uxor ejus
,, speciosa, & sententia, & corpore cor-
,, rupta esset a Mago isto, & secuta eum
,, esset tempore multo, post deinde
,, cum magno labore fratres eam con-
,, vertissent, omne tempus in exomo-
,, logesi consummavit; plangens & la-
,, mentans ob hanc, quam passa esset ab
,, hoc Mago, corruptelam.,,. Clemens
Alexandrinus lib: VI. Stromaton.
cap. VI.,, Cum ergo per multam di-
,, sciplinam vitia exuerit, qui nobis est
,, fidelis transit ad maximum suppli-
,, cium, quod est melius priore man-
,, sione, inferens proprietatem pæniten-
,, tiæ eorum peccatorum, quæ admisit
,, post Baptismum. Cruciatur ergo ad-
,, huc amplius, cum, vel nondum, vel
,, ne omnino quidem ea assequatur,
,, quorum videt alios esse participes.
,, Præterea autem pudore efficitur ob
,, ea, quæ deliquit, quæ quidem sunt
,, fideli maxima supplicia. Quod si for-
,, te cessaverint cruciatus in implendis,
,, quas luunt, pænis, & expiandis, quæ
,, admissa sunt ab unoquoq. delictis, ha-
,, bent tamen maximum permanentem
,, dolorem, quod cum sint inventi di-
,, gni alio ovili, non una sint cum iis,
,, qui sunt gloria affecti propter justi-
,, tiam.,, Origenes in Leviticum Ho-
,, mil. II.,, Est adhuc septima, licet du-
,, ra, laboriosa, per pænitentiam re-
,, missio peccatorum, & cum lavat pec-
,, cator lacrymis stratum suum, & fient
,, ei lacrymæ suæ panes die, ac nocte,
,, & cum non erubescit Sacerdoti Do-
,, mini indicare peccatum, & quærere
,, medicinam &c. Si in amaritudine fle-
,, tus, luctu, lacrymis, & lamentatione
,, confectus fueris, si carnem tuam ma-
,, ceraveris, & jejuniis, ac multa absti-
,, nentia aridam feceris, & dixeris: si-
,, cut frixorium confrixa sunt ossa mea,
,, tunc sacrificium similam a sartagina,

vel

„ vel a craticula obtulisse te noveris.„ Eusebius Cæsariēsis in Historia Ecclesiastica lib: V. Cap. XXVII. Natalius „ Confessor a Theodoro & Asclepiodato fraude ac dolo deceptus fuit: „ & ab illis salario quodam, & mercede persuasus, ut illius erroris Episcopus crearetur, ea lege nimirum, ut „ centum quadraginta denarios menstruos isti ei persolverent. Qui quidem cum se in illorum societatem „ dedisset, per visiones quasdam a Domino ad se demissa sæpe numero admonitus fuit. Cæterum quoniam erat „ primæ apud illos Sedis Episcopalis „ appetitione tanquam hamo inescatus, & turpi quæstu (qui multis affert perniciem) irretitus,& propterea „ lentius, tardiusq. Dei visionibus animum attendit: tandem post integram „ noctem a Sanctis Angelis flagris, & „ verberibus usque adeo acerbe, & graviter cæsus fuit, ut cum primo mane surgeret cilicio, & sacco indutus, „ cineribus aspersus, cum magno mœrore, & lacrymis ad pedes Zephirini „ Pontificis se supplicem obiiceret: & „ non modo ad Cleri, sed ad laicorum „ etiam genua advolveretur, ita uti „ misericordis Christi Ecclesia, illum „ magnopere commiserata, lamentis „ una se dederit. Attamen ille, licet „ multis precibus usus fuisset, & plagarum vibices, quas pertulerat,ostendisset, vix tandem in communionem Ecclesiæ receptus fuit.„ Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi II.„ „ Beatus David, quamvis audiverit „ Dominum transtulisse peccatum ipsius, non abstinuit tamen a pænitentia: verum loco purpuræ sacco utebatur, & loco aurei throni in terra „ cinereque Rex sedebat: neque tantum in cinere sedebat, verum etiam „ cinere vescebatur; quemadmodum „ ipse dicit: *quod cinerem tanquam panem manducabam*: vendicabat lacrymis concupiscentem oculum; *lavabo*, inquiens, per singulas noctes lectum meum, & lacrymis stratum „ meum rigabo. Cum principes ad hortarentur illum, ut manducaret panem,non patiebatur id sibi persuaderi. & in totum usque septimum diem „ jejunium producebat.„

V.Probatur ex Patribus Latinis.Tertullianus lib.de Pænitentia cap.VI.„ quā „ porro ineptum, quam pænitentiam „ non adimplere, & veniam delictorum sustinere? Hoc est pretium non „ exhibere ad mercem manum emittere; hoc enim pretio Dominus veniam addicere instituit. Hac pænitentiæ compensatione redimendam „ proponit impunitatē.Et Cap.VII.Non „ statim succidendus, ac subruendus „ est animus desperatione, si secundæ „ quis pænitentiæ debitor fuerit; pigeat sane peccare rursus, sed rursus „ pænitere non pigeat: pigeat iterum „ periclitari, sed non iterum liberari. „ Neminem pudeat: iteratæ valetudinis iteranda medicina est. Gratus in „ Dominum exstiteris, si quod tibi Dominus offert non recusaveris: offendisti, sed reconciliari adhuc potes. „ Habes cui satisfacias, & quidem nolentem.„ Et Cap. VIII. „ Tantum „ relevat confessio delictorum, quantum dissimulatio exagerat. Confessio enim satisfactionis consilium est, „ dissimulatio contumaciæ.„ Cyprianus Epist.X. „ Hæc qui subtrahit fratribus nostris decipit miseros; ut „ qui possunt, agentes pænitentiam veram, Deo Patri misericordi precibus, „ & operibus suis satisfacere, seducantur, ut magis pereant: & qui erigere „ se possent, plus cadant. Nam cum in „ minoribus peccatis agant peccatores „ pænitentiam justo tempore, & secundum disciplinæ ordinem ad exomologesin veniant, & per manus impositionem Episcopi, & Cleri jus communicationis accipiant: nunc crudo „ tempore, persecutione adhuc perseverante, nondum restituta Ecclesiæ „ ipsius pace, ad communicationem „ admittuntur.„ Ambrosius lib.5. de Pænitentia c:2.„ Qui culpam exagerravit, exageret etiam pænitentiam. „ Majora enim crimina majoribus abluuntur fletibus. Ita nec Novatianus „ probatur, qui veniam interclusit omnibus; nec vos incitatores ejusdem, „ & condemnatores, qui ibi minuitis „ studia pænitentiæ, ubi augeri oportet; quia graviora peccata majoribus „ sustētanda fulcris docuit Christi misericordia.„ Hieronymus Epist.22. ad Eustochium de custodia virginitatis c.3.„ O quoties ego ipse in eremo constitutus, & in illa vasta solitudine, „ quæ exusta solis ardoribus horridum „ Monachis præstat habitaculum, putabam me romanis interesse deliciis.

Se-

,, Sedebam solus, quia amaritudine
,, repletus eram; horrebant sacco mēn-
,, brā deformia, & squallida cutis si-
,, tum æthiopicæ carnis obduxerat!
,, Quotidie lacrymæ, quotidie gemi-
,, tus; & si quando repugnantem som-
,, nus imminens oppressisset, nuda hu-
,, mo vix ossa hærentia collidebam.
,, De cibis vero & potu taceo, cum
,, etiam languentes Monachi aqua fri-
,, gida utantur, & coctum aliquid acce-
,, pisse luxuria sit. Ille igitur ego, qui
,, ob gehennæ metum tali me carcere
,, ipse damnaveram, scorpionum tan-
,, tum socius, & ferarum, sæpe choris
,, intereram puellarum; pallebant ora
,, jejuniis, & mens desideriis æstuabat
,, in frigido corpore, & ante hominem
,, sua jam carne præmortuum, sola libi-
,, dinum incendia bulliebant. Itaque
,, omni auxilio destitutus, ad Jesu pe-
,, des iacebam, rigans lacrymis, crine
,, tergebam, & repugnantem carnem
,, hebdomadarum inedia subjugabam.
,, Non erubesco confiteri infelicitatis
,, meæ miseriam: quin potius plango
,, me non esse, quod fuerim. Memini
,, me clamantem diem crebo junxisse
,, cum nocte, nec prius a pectoris ces-
,, sasse verberibus, quam rediret, Do-
,, mino increpante, tranquillitas. Ip-
,, sam quoq. Cellulam meam, quasi co-
,, gitationum mearum consciam perti-
,, mescebam, ibi meæ orationis locus,
,, ibi illud miserrimæ carnis ergastu-
,, lum, &, ut ipse mihi testis est Domi-
,, nus, post multas lacrymas, post cæ-
,, lo inhærentes oculos, nonnunquam
,, videbar mihi interesse agminibus
,, Angelorum, & lætus gaudensque
,, cantabam: *Post te in odorem unguen-*
,, *torum currimus.* Si autem hoc susti-
,, nent illi, qui exeso corpore solis cogi-
,, tationibus oppugnantur quid patitur
,, puella, quæ deliciis fruitur? nem-
,, pe illud Apostoli: *vivens mortua est.*,,
Augustinus Homilia ultima inter
quinquaginta Hom. cap. IV. ,, Judicet
,, seipsum homo, dum potest, & mo-
,, res convertat in melius: ne cum jam
,, non poterit, & jam præter volunta-
,, tem a Domino judicetur. Et cum ip-
,, se in se prætulerit severissimæ medi-
,, cinæ, sed tamen medicinæ senten-
,, tiam, veniat ad Antistites, per quos
,, illi in Ecclesia claves ministrantur, &
,, tanquam bonus jam incipiens esse fi-
,, lius maternorum membrorum ordi-
,, ne custodito, a præpositis Sacramen-
,, torum accipiat satisfactionis suæ mo-
,, dum, ut in offerendo sacrificio cor-
,, dis contribulati devotus, & supplex,
,, id tamen agat, quod non solum illi
,, prosit ad recipiendam salutem, sed
,, etiam cæteris ad exemplum. ,, Et ad
Psal. XXXXIV. ,, differt manum a
,, peccatis tuis, tu noli differre. Con-
,, verte te ad punienda peccata tua;
,, quia impunita esse non possunt. Pu-
,, niendum ergo erit, aut a te. aut ab
,, ipso. Tu agnosce, ut ille ignoscat. Et
,, Ad Psal. quinquagesimum. Implo-
,, ra misericordiam, sed attende justi-
,, tiam. Misericordia est, ut ignoscat
,, peccata: justitia est ut puniat pecca-
,, tum. Quid ergo? Quæris miseri-
,, cordiam, peccatum impunitum re-
,, manebit? Respondeat David, respon-
,, deant lapsi, respondeant cum David,
,, ut misericordiam mereantur, sicut
,, David, & dicant. Non Domine,
,, non erit impunitum peccatum meum.
,, Novi justitiam ejus, cujus quæro mi-
,, sericordiam. Non impunitum erit,
,, sed ideo nolo, ut tu me punias, quia
,, ego peccatum meum punio. Ideo pe-
,, to, ut ignoscas, quia ego agnosco. ,,
Eucherius Lugdunensis Homili: V. ad
Monachos. ,, Non putemus tam faci-
,, le remitti posse injusta semel crimi-
,, na, & profundo vulnere in animæ ip-
,, sius impressa visceribus. Multo opus
,, est fletu, multo gemitu, multo dolo-
,, re cordis ad sanandos ipsius cordis
,, dolores. Tota incumbendum est spi-
,, ritus contritione, ut vetusta mala
,, tanquam sagittæ quædam de con-
,, scientia debellentur. Non sufficit di-
,, cere summis labiis: peccavi: parce,
,, remitte. Et Saul dixit: *peccavi*; sed
,, non obtinuit illam veniam, quam Da-
,, vid una pænitentiæ voce promeruit.
,, Et hoc quare? Quia confessionem il-
,, lam nuda magis verba, quam veri ge-
,, mitus exprimebant. Quia non com-
,, pensabat magnitudinem criminis len-
,, ta humiliatio supplicantis. Non levi
,, agendum est contritione, ut debita il-
,, la redonentur, quibus mors æterna
,, debetur. Nec transitoria opus est sa-
,, satisfactione pro malis illis, propter
,, quæ paratus est ignis æternus. ,,

VI. Probatur Rationibus I. Peccato debetur pæna temporalis, & pæna æterna; sed pæna æterna remittitur a Deo per gratiam sacramentalem: ergo re-

ma-

manet remittenda pœna temporalis per sacramentalem satisfactionem. Major est certa, quia peccatum est aversio a Deo, & conversio ad creaturas; & quia aversio a Deo meretur pœnam æternam; inde est, quod conversio ad creaturas punitur per pœnam temporalem. II. Etiam remissa culpa remanet reatus culpæ; sed culpa, quæ non remittitur, punitur per pœnam æternam, & quando remittitur, dimittitur etiam pœna æterna; ergo, quia remanet reatus culpæ, & puniri non potest per pœnam æternam, punitur per pœnam temporalem; sed pœna temporalis compensatur per tempo alem satisfactionem: ergo semper necessaria est pro reatus remissione temporalis satisfactio. III. In crimine læsæ Majestatis, si ob Principis pietatem reo condonatur vitæ privatio, nunquam tamen remittitur confiscatio bonorum, immo hæc etiam in rei filios extenditur; sed nomine privationis vitæ temporalis intelligitur pœna æterna, & nomine confiscationis bonorum intelligitur pœna temporalis: ergo si homines justitiam exercentes possunt condonare culpam, & punire reatum, ita etiam Deus poterit æternam pœnam condonare, & temporalem a peccatore exigere. IV. Evangelium exigit a nobis dignos pœnitentiæ fructus; sed fructus pœnitentiæ supponunt culpæ remissionem, & temporalis pœnæ satisfactionem: ergo tantum abest ut per pœnitentiam satisfactiones excludantur, ut Novatores insaniunt, quod potius per ipsam inducantur. V. Christus dedit Sacerdotibus potestatem ligandi atque solvendi: sed per hanc potestatem importantur satisfactiones temporales: ergo ex ipsismet Sacerdotum ministerio satisfactionum temporalium necessitas inducitur. VI. Quod semper Ecclesia ab ipso sui exordio inconcusse servavit, dicendum omnino est necessarium; sed Ecclesia consuevit omni tempore temporales satisfactiones Pœnitentibus imponere: ergo necessitas satisfactionum temporalium dicenda est in Ecclesia omnino inconcussa, & innegabilis. Minorem propositionem satis corroborant PP. precipue Cyprianus lib. de lapsis, Basilius epist. ad Amphilophium, immo expresse docent ipsimet canones pœnitentiales, quos undecimi seculi Scriptores collegerunt, ac publicarunt.

Arguunt I. per Canones pœnitentiales præcipiuntur pœnitentiæ publicæ, non privatæ: ergo non in vindictam scelerum, sed in populi ædificationem. II. Christus satisfecit pro nobis, & pro peccatis nostris superabundanter: ergo nulla est necessitas satisfactionum temporalium, quæ exhibentur a nobis. III. Dimittere culpam, & non remittere pœnam, est potius illudere his, quibus fit remissio; sed nefas est dicere, quod Deus nobis peccatoribus illudat: ergo si Deus remittit nobis culpam, remittit pariter & pœnam; ergo non sunt necessariæ satisfactiones temporales. IV. Illi, qui baptizatur, remittitur culpa originalis, & nulla ei imponitur temporalis satisfactio; ergo pariter illi, qui confitetur, remittitur actualis culpa, & nulla imponenda est satisfactio temporalis. V. Quanvis admittatur, quod opera pœnalia sint laudabilia ad morum correptionem, ad peccatorum fugam, & ad Sacramentorum dispositionem; non per hoc tamen admitti potest, quod sint necessaria ad compensationem iniuriæ, quæ Deo per peccatum infertur; & hoc est fortissimum argumentum, quod credidit se invenisse Calvinianus Dallæus. VI. Scripturæ Divinæ tribuentes Deo perfectam, & completam, & gratuitam peccatorum remissionem, omnem penitus satisfactionum nostrarum necessitatem excludunt; & profecto ita loquuntur Prophetæ. Ezechiel, & Isajas; primus cap. 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus suis . . . . . . vita vivet, & non morietur. Omnium iniquitatum ejus non recordabor*; & Secundus *si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur, & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.* VII. Plures sunt PP. qui negant post dimissam a Deo culpam satisfaciendam esse a nobis temporalem pœnam: & sunt. Ambrosius lib. 10. in Lucam num. 88. *lacrymas Petri lego*; inquit, *satisfactionem non lego.* Augustinus lib. 2. de peccat. mer. & rem. cap 34. ait, *vitæ hujus miserias ante remissionem esse quidem supplicia peccatorum; post remissionem autem certamina, & exercita-*

tationes justorum. Et in Psal. 84. ad illud. *operuisti, ut non illa videres: quidest, ut non illa videres, quam ut non illa vindicares?* Chrysostomus Hom. de pænit. & confessione, *Propter hoc*, ait, *imponit nobis Deus pænam, non de peccatis supplicium sumens, sed ad futura nos corrigens*. VIII. Docet Apostolus ad Romanos 8. quod dimisso per Dei misericordiam peccato, nihil in peccatore superest, quod juste a Deo castigari possit; & hæc sunt ejus verba: *nihil damnationis est his, qui sunt in Christo Iesu*: ergo per Apostolum non sunt necessariæ satisfactiones temporales.

Respondemus ad I., falsum esse, quod assumitur, & illius falsitatem his rationum momentis probat Juveninus in Institutionibus Theologicis part. 8. de pænit. cap. 4. art. 1. I. Canones, cum satisfactiones præscribunt, universaliter loquuntur; ac proinde non minus de peccatis occultis, quam de publicis, intelligi debent. II. Plerumque castigabant homicidiũ, mœchiam, aliaque facinora, ac flagitia, quæ si publica fuissent, morte per leges imperiales fuisseut castigata. III. Mulieres adulteræ ad consistentiam, non autem ad substrationem, ut aliæ Pænitentium classes dimittebantur, ne illarum flagitium in maritorum notitiam veniret.

Ad II. dicitur, quod quanvis Christus satisfecerit pro nobis superabundanter ratione virtutis, quia tamen deficit applicatio, quæ dependet a nobis, virtus ejusdem satisfactionis effectum non habet. Igitur satisfactiones nostræ requiruntur, non quia non sufficiat satisfactio Christi, sed quia virtus satisfactionis Christi nobis non applicatur per satisfactiones nostras, quæ suam etiam habent virtutem ex Christi satisfactione. Videatur Concil. Trident. sess. 14. cap. 8. a nobis allatum.

Ad III. Negatur major, quia Deus per baptismum remittit peccatum originale, & non remittit totam illius pænam; quia morbi, & aliæ pænalitates, immo mors ipsa, sunt originelis peccati pænæ.

Ad IV. Negatur paritas; & ratio disparitatis est, tum quia peccatum originale est alienum, actuale vero est proprium; siquidem illud hæreditamus, hoc vero committimus: tum etiam, quia peccata commissa post baptismum sunt graviora illis, quæ ante baptismum committuntur; & hoc tum ratione luminis, quod uberius est in Christianis, quam in Catechumenis; tum etiam ratione ingratitudinis, quia Christiani peccant post acceptam gratiam; quod citato loco pariter docet Concil. Trident.

Ad V. dicitur, quod voluntariæ carnis macerationes non solum juvant ad morum emendationem, & peccatorum fugam, sed etiam ad relaxationem pænæ temporalis; quod & ex Scripturis, & ex PP. usque modo ostendimus. Differentia autem inter Catechumenos, & Pænitentes, hæc est, ex Tournely, in Catechumenis quidem laboriosa illa opera disponunt ad gratiam Baptismi; in Pænitentibus vero non tantum disponunt, sed etiam debitum pænæ temporalis, aut imminuunt; aut extinguunt penitus, pro mensura charitatis, ac bonorum operum. Discrimen illud pænitentiæ inter Catechumenos ac Pænitentes, manifeste ostendit erga utrosque varia Ecclesiæ praxis ac disciplina; Catechumenos siquidem in stadio Catechumenatus ob imminens mortis periculum baptizatos, si convaluissent, non remittebat ad eum Catechumenatus gradum, in quo morbo correpti fuerant, secus vero Pænitentes, ut ex modo probatis manifestum est.

Ad VI. dicitur, quod allatæ Scripturæ intelligendæ sunt de remissione pænæ æternæ, propter quam remissionem peccator consequitur æternam vitam; & quanvis ipsemet exhibere debeat temporales satisfactiones, hæ nihilominus sibi parum, aut nihil videntur, dummodo suam æternam salutem consequatur. Et hoc exemplo Davidis fit manifestum, cui Deus condonavit peccatum suum, & nihilominus ab eo exegit temporalem pænam: unde Augustinus lib. 22. contra Faustum cap. 67. de Davide scribebat: *quando correptus per Prophetam dixit Peccavi: continuo ad hoc unum verbum audire meruit, quod acceperit veniam. Ad quam rem, nisi ad sempiternam salutem? Neque enim prætermissa est in illum secundum Dei comminationem flagelli paterni disciplina, ut & confessus in æternum liberaretur, & af-*

fictus temporaliter probaretur : & subdit : *intelligebat Vir sanctus, nisi Dominus esset confitenti pænitentique propitius, quantum pænarum æternarum ejus essent digna peccata, pro quibus cum temporalibus emendationibus uteretur, videbat erga se. & manere veniam. & non negligi medicinam.*

Ad VII. dicitur I., quod Ambrosius nomine satisfactionis Petri intellexit excusationem, non proprie dictam satisfactionem; quia scilicet Petrus non excusavit peccatum suum, sed flevit; & ideo subdit: *quod defendi non potest, ablui potest*. II. Augustinus in priori loco intendit dicere, quod vitæ hujus miseriæ, quæ ante remissionem peccati sunt veræ pænæ, post remissionem vero sunt certamina, & exercitationes justorum: in posteriori vero loco intelligendus est de pæna æterna, quam Deus peccatori remittit per Sacramentum pænitentiæ, nullum autem verbum facit de pæna temporali; & eodem modo intelligendus est Chrysostomus.

Ad VIII. Hæc reponit Jueninus in Commentario dissertat. 6. de pænit. quæst. 6. cap. 1. art. 1. „ Damnationis
„ nomine Paulum intelligere, vel dam-
„ nationem æternam, vel mortis æter-
„ næ reatum. Confirmatur I. ex capite
„ tertio ejusdem epist. ad Rom. ubi hæc
„ verba. *Quorum damnatio justa est*, nec
„ non hæc alia capitis decimi tertii, *ipsi*
„ *sibi damnationem acquirunt*, de morte,
„ ac de reatu mortis æternæ intelligun-
„ tur Confirmatur II. ex eo, quod lau-
„ data in argumento sententia sit con-
„ clusio, quam infert Apostolus ex eo,
„ quod quis mente serviat legi Dei, so-
„ la autem carne legi peccati: si quis
„ enim ita sit affectus, haud dubie nihil
„ est in eo damnationis, seu nihil est,
„ quod mortem, seu pænam æternam
„ mereatur.

Secunda, & tertia Conclusionis partes probantur I. ex probata nuper Conclusione; quia si satisfactiones temporales sunt necessariæ, ut probatum est usque ad præsens, sequitur, & quod habeant vim satisfaciendi, & quod jure a Confessariis injungantur. Etenim quod necessarium est nobis ad æternam salutem, Deus, providentiam suam exercens erga Ecclesiam, quæ sua est, debet illud nobis notificare, atq. præcipere; atque insuper debet Ministris suis imponere, ac potestatem tradere, ut data opportunitate cum fidelibus suis exequantur.

II. Probatur ex Scripturis. Danielis 3. Nabuchodonosori Dei nomine a Daniele Propheta dicitur; *Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum*. Item Proverbiorum 16. dicit Dominus: *misericordia, & veritate redimitur iniquitas*. Insuper Proverbiorum 13. *Redemptio animæ viri divitiæ suus*. Item Math. 3. Baptista hæc Judæis prædicabat: *Progenies viperarum quis demostrabit vobis fugere a ventura ira? facite ergo dignos fructus pænitentiæ*. Denique Actor. 26. Apostolus hæc publicabat: sed his, qui sunt Damasci primum, & Ierosolymis, & in omnem regionem Iudeæ, & Gentibus annuntiabam, ut pænitentiam agerent, & converterentur ad Deum, digna pænitentiæ opera facientes.

III. Probatur ex Romanis Pontificibus. Leo Magnus Epist. 93. can. 2. *Unde hujusmodi lapsus ad promerendam misericordiam Dei privata est, petenda secessio; ubi illis satisfactia si digna fuerit, sit etiam fructuosa*. Innocentius I. Epist. 22. cap. 4. *ergo si ita est, applicentur ad ordinationem sacrilegi, adulteri, atque omnium criminum rei: quia benedictionis ordinationis crimina, vel vita putantur auferri. Nullus sit pænitentiæ locus, quia id potest præstare ordinatioi, quod longa satisfactio præstare consuevit, non solum per baptismi gratiam, sed etiam per pænitentiam medicinam spes vitæ reparatur æternæ &c. Mediator enim Dei, & hominum homo Christus Jesus, hanc præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem Pænitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos, ad Communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent*. Gregorius Magnus in Pastorali part. 3. *Neque enim scriptor, si a scriptione cessaverit, quia alia non addit, etiam illa quæ scripserat. delevit; nec debitor absolutus est, quia alia non multiplicat, nisi & illa, quæ ligaverat, solvat: ita & cum Deo delinquimus, nequaquam satisfacimus, si ab iniquitate cessamus, nisi voluptates quoque, quas dileximus, & contraria appositis lamentis insequamur*.

IV. Probatur ex Conciliis. Concilium Rhemẽse habitũ an. 813. cap. 12. *Omnibus his actis ventilata est ratio pænitentiæ*,

tiæ, ut Sacerdotes certius intelligerent, quomodo Confessiones recipere, & pænitentiam secundum canonicam institutionem Pænitentibus deberent indicare. Concilium Salegunsladiense an. 502. cap. 18. *Quia multi tanta mentis suæ falluntur stultitia, ut in aliquo capitali crimine culpati pænitentiam a suis Sacerdotibus accipere nolint, in hoc maxime confisi, ut Romam euntibus Apostolicus sibi omnia dimittat peccata, sancto visum est Concilio, ut talis indulgentia illis non prosit, sed prius juxta modum delicti pænitentiam sibi datam a suis Sacerdotibus adimpleant, & tunc Romam ire si velint, ab Episcopo propria licentiam, & literas ad Apostolicum de iisdem rebus deferentes accipiant*. Concilium Nannatense an. 900. cap. 5. *Infirmus, qui necessitate mortis urgente, confiteatur peccata sua, sub ea conditione a Sacerdote reconcilietur, ut si ei Dominus vitam donaverit, sanitatemque reddiderit, secundum qualitatem delicti omnino pæniteat*. Concilium Trident. sess. 14. cap. 9. *Docet præterea, tantam esse divinæ munificentiæ largitatem, ut non solum pænis sponte a nobis pro vindicando peccato susceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis, sed etiam (quod maximum amoris argumentum est) temporalibus flagellis a Deo inflictis, & a nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Christum Jesum satisfacere valeamus*.

V. Probatur ex PP. Græcis. Origenes in Exod hom. 6. *Et tamen si quis forte ejusmodi pecuniam, a diabolo deceptus, accepit, non usquequaque desperet*. Misericors *enim* est & miserator Dominus, *& creaturæ suæ non vult mortem, sed ut convertatur, & vivat, pænitendo, flendo, satisfaciendo deleat, quod admissum est*. Petrus Alexandrinus de pænitentia Cap. 1. de iis, qui post multa tormenta sacrificarunt. *Qui non sponte ad ea devenerunt, sed a carnis imbecillitate proditi stigmata Jesu Cristi in corporibus ostentant, & anno jam tertio deflent, iis ab adventu per revocationem in memoriam alii quadraginta dies injungantur. In quibus, & ipsi cum valde exercitati fuerint, & constantius jejunaverint, vigilabunt in orationibus*. Joannes Climacus gradu 15. *Catholica Ecclesia hæreticos quidem cum hæresim priorem toto animo repudiaverint, atque anathematizaverint, suscipit ad sanctorum mysteriorum communionem, & ut idoneos admittit: eum vero, qui in fornificationem lapsus fuerit, confitentem, atque peccatum ipsum omnino deferentem, introrsus suscipiens, per annos aliquot eum a venerandis immaculatisq. mysteriis ex traditione apostolica separari permittit*.

VI. Probatur ex PP. Latinis. Lactantius lib. 4. Instit. capit. 17. *Volens enim vitæ ac saluti nostræ pro æterna sua pietate consulere, pænitentiam nobis in illa circumcisione proposuit, ut si cor mundaverimus, idest peccata nostra confessi satis Deo fecerimus, veniam consequamur*; & lib. 6. Cap. 13. *Circumspice conscientiam tuam, & quantum potes medere vulneribus tuis; nec tamen, quia peccata largitione tollantur, dari tibi licentiam peccandi putes. Abolentur enim si Deo largiveris, quia peccaveris. Nam si fiducia largiendi pecces, non absolventur: Deus enim purgari homines a peccatis maxime cupit, ideoq. agere pænitentiã jubet* & cap. 24. *Potest homo reduci, ac liberari, si eum pæniteat actorum, & ad meliora conversus satisfaciat Deo: quod fieri posse Cicero non putavit*„. Hilarius Pictaviensis in Psal. 118. *exitus aquarum deduxerunt oculi mei*. „Conscius peccatorum veterum, ut historia ipsa docetur, licet toto corde se direxerit, tamen quia & peccati sui dolorem ante reipsa jam scripserit, tunc, cum Propheta Nathan arguente crimen suum recognovit, & flevit, nunc quoque non desinit veræ pænitentiæ lacrymis veteris facti crimen abluere, dicens: *exitus aquarum deduxerunt &c. fontes*, scilicet lacrymarum suarum fontes fluminum esse transgressos. Hæc enim pænitentiæ vox est, lacrymis ingemiscere, & per hanc confidentiam dicere. *Lavabo per singulas noctes lectum meum &c.*. Hæc venia est peccati, fonte fletuum flere, & longo lacrymarum imbre madefieri.„ Pacianus Parænesi ad Pænitentiam. „Quare tenacitas humanitate redimetur, convitium satisfactione pensabitur, tristitia jucunditate, asperitas lenitate, gravitate levitas, honestate perversitas, & quæcunque contrariis emendata proficiunt &c. Hinc ad eos sermo sit, qui bene ac sapienter vulnera sua pænitentiæ nomine confitentes, nec quid sit pæni-

 ten-

,, tentia, nec quæ vulnerum medicina
,, noverunt: similesque sunt illis, qui
,, plagas quidem aperiunt, ac tumores
,, medicisque etiam assidentibus confi-
,, tentur, sed admoniti, quę imponen-
,, da sunt negligunt, & quæ bibenda
,, fastidiunt. Quod tale est, ac si quis di-
,, cat: ecce ego æger, ecce ego vulne-
,, ratus sum: sed nolo curari stoma-
,, chum. Hoc erat, sed videte quid
,, stultius &c. Per Ecclesiæ fidem rogo
,, vos fratres: per sollicitudinem meam,
,, per communes omnium animas ob-
,, testor, & deprecor, ne pudeat in hoc
,, opere, ne pigeat opportuna quampri-
,, mum remedia salutis invadere, deji-
,, cere mæroribus animum, sacco cor-
,, pus involvere, cinere perfundere,
,, macerari jejunio, mærore confici,
,, multorum precibus adjuvari. In
,, quantum pænæ vestræ non peperce-
,, ritis, in tantum vobis Deus parcet.
,, Est enim mitis, & patiens, & multæ
,, miserationis, & qui sententiam ple-
,, ctat adversus malitiam irrogatam.
,, Ecce promitto, polliceor, si ad Pa-
,, trem vestrum vera satisfactione re-
,, deatis, nihil ulterius errando, nihil
,, pristinis adjiciendo peccatis, dicendo
,, etiam humile aliquid ac flebile:
,, peccavimus in conspectu tuo Pater,
,, jam non sumus digni nomine filio-
,, rum; continuo de vobis & pecus illud
,, recedet immundum, & siliquarum
esca deformis ,,. Petrus Chrysologus
serm. 176. ,, Si qua forte nostra mens
,, jaculo fuerit confixa peccati, si caro
,, tumescat ex crimine, si vitiorum
,, sanie fragilitas humana corrumpa-
,, tur: tunc ægris illa, quæ non sanis,
,, pænitentiæ medicina succurrat, fer-
,, rum compunctionis accedat, appona-
,, tur tunc adustio doloris, adhibeantur
,, suspiriorum tunc fomenta, tumentis
,, conscientiæ fervor tunc evaporet:
,, tunc reatus vulnera lacrymis abluant,
,, immunditiem corporis cilicia tunc
,, detergant. Ferat amaram pænitentiæ
,, curam, qui servare debitam noluit
,, sanitatem. Cui vita sua chara est, du-
,, ra nulla est cura: medicus non sit in-
,, gratus, qui per dolorem revocat ad
,, salutem. Qui innocentiæ creditum
,, servat, pænitentiæ non solvit usuram
,, &c. *Ipse autem Ioannes habebat vesti-*
,, *mentum de pilis Camelorum*, posuit de
,, caprarum, sed cilicio opus non erat:
,, sed accepit tortuosissimi pilos ani-
,, mantis, nihil habentis recti, nihil gra-
,, tiæ, nihil decoris: quem natura dedit
,, labori duro, addixit magno ponderi,
,, extremæ tradidit servituti, tali pæni-
,, tentiæ magister indui debuit vesti-
,, mento: ut qui a recti detorserant di-
,, sciplina, & deformes se totos formis
,, reddiderant peccatorum, magis pæni-
,, tentiæ sarcinis subderentur, addice-
,, rentur duris satisfactionis angoribus,
,, suspiria compunctionis laboriosa por-
,, tarent: ut directi ac attenuati in mo-
,, dum acus per angustum pænitentiæ
,, foramen ampla remissionis intrarent.,,
Gennadius Massiliensis de ecclesia-
,, sticis dogmatibus cap. 53. ,, Quamvis
,, quis peccato mordeatur, peccandi
,, tamen non habeat de cætero volun-
,, tatem, & communicaturus satisfaciat
,, lacrymis, & orationibus &c. Sed hoc
,, de illo dico, quem capitalia, & mor-
,, talia peccata non gravant. Nam
,, quem mortalia crimina post baptis-
,, mum commissa premunt, hortor
,, prius publica pænitentia satisfacere,
,, & ita Sacerdotis judicio reconcilia-
,, tum communioni sociari, si vult non
,, ad judicium, & ad condemnationem
,, sui, Eucharistiam percipere. Sed & se-
,, creta satisfactione solvi mortalia cri-
,, mina non negamus, sed mutato prius
,, seculari habitu, & confesso religionis
,, stadio per vitæ correctionem, & jugi,
,, immo perpetuo luctu, miserante
,, Deo, ita duntaxat ut contraria pro
,, iis, quæ pænitet, agat, & Eucharistiam
,, omnibus Dominicis diebus supplex,
,, & submissus usque ad mortem perci-
,, piat. ,, Salvianus Massiliensis lib. 1.
,, ad Ecclesiam: ,, Quando lugebit, qui
,, dies lugendi perdidit? quando satis-
,, faciet, qui tempus satisfactionis ami-
,, sit? ad jejunia forsitan longa confu-
,, giet. Est quidem hoc aliquid: sed
,, eleemosynis misceatur; secundum il-
,, lud. *Bonum est jejunium cum eleemosy-*
,, *na*: sed quomodo ei exomologesis
,, diuturna opitulabitur jam in externis
,, sito? sed cilicio carnes conteret, ac
,, favilla, & cinere sordidabit, ut mol-
,, litiem videlicet præteritæ voluptatis
,, præsentium asperitatum duritia com-
,, penset. & reatum longarum delicia-
,, rum officio patrocinantis solvat inju-
,, riæ; sed quando hæc tam grandia fa-
,, ciet, & vicino jam exiet a medio-
,, crium actione disclusus?

VIII. Probatur Rationibus. I. Abillis im-
poni

poni debent satisfactiones pœnales, qui auctoritatem à Deo habent ligandi, atque solvendi peccatores; sed illi sunt Sacerdotes Confessarii: ergo ipsimet habent pariter auctoritatem satisfactiones pœnales peccatoribus imponendi. Major est certa; quia auctoritas imponendi satisfactiones pœnales consequitur auctoritatem ligandi, & solvendi. II. Satisfactiones pœnales imponi debent Dei nomine, qui peccata principaliter dimittit; sed nemo ullus in Sacramento pænitentiæ operatur Dei nomine, quam Sacerdos Confessarius: ergo hic ipse auctoritatem habet imponendi satisfactiones pœnales. III. Sacerdos Confessarius audit peccata, & considerat gravitatem, vel levitatem eorum: ergo hic habet auctoritatem imponendi satisfactiones pœnales. Consequentia sequitur ex mente SS PP., qui sæpesæpius inculcant Confessariis, ut satisfactiones imponant Pænitentibus secundum peccatorum gravitatem, vel levitatem. IV. Usus omnium seculorum usque ab Ecclesiæ exordiis fuit, ut pænitentiæ salutares imponerentur ab Ecclesiæ Ministris; quod in tota Ecclesiastica Historia obvium est; sed Ecclesiæ Ministri in Sacramento pænitentiæ sunt Sacerdotes Confessarii: ergo, &c.

Opponunt I. Ex Calvino. PP. Antiqui errarunt asserendo, quod Ministri Ecclesiæ imponerent pænitentias pænitentibus; & hæc sunt sua verba lib. 3. Institut. cap. 4. §. 39. *Parum me movent quæ in veterum scriptis de satisfactione passim occurrunt. Video quidem eorum nonnullos, dicam simpliciter, omnes fere, quorum libri extant, aut hac in parte lapsos esse, aut nimis aspere, & dure loquutos*. II. PP. Antiqui nomine satisfactionis intelligebant merum ritum externum, per quem pænitentes certiorem faciebant Ecclesiam de sua conversione; & hæc pariter sunt verba ejusdem Calvini citato loco. *Vocarunt satisfactionem, non compensationem, quæ Deo redderiderunt, sed publicam testificationem, qua qui excommunicatione mulctati fuerant, cum in communionem recipi vellent, Ecclesiam reddebant sua pænitentia certiorem .... Atque ita dicebantur non Deo sed Ecclesiæ satisfacere*. III. Non potest imponi satisfactio pœnalis, quæ nullum sortiri potest effectum; sed si penitens moriatur statim post susceptum penitentiæ Sacramentum, satisfactionem impositam adimplere non potest; ergo vel tunc satisfactio pœnalis nullum habebit effectum, vel si pœna temporalis ei remittetur, absque satisfactione fiet remissio: ergo non esset necessaria satisfactio ad pœnæ temporalis remissionem. III. satisfactio sacramentalis, nullam confert novam gratiam; ergo inutiliter ab Ecclesiæ Ministris imponitur. V. Non est necesse ut satisfactio temporalis adimpleatur per illum, qui confitetur, sed potest per alium adimpleri; ergo non commensuratur peccato, quod proprium suum tenet auctorem VI. Satisfactio facta ab illo, qui in peccato mortali existit, nulla est; ergo falso & immerito imponitur.

Respondemus ad I. cum Iuenino: Mirum valde esse, quod per tot secula nemo unquam dixerit, quod erraverint PP., & solus dixerit Calvinus; & hoc eo magis mirum est, quod non unus, vel alter ex Patribus dixerit, sed omnes docuerunt; & quod ab omnibus dictum fuit, non est error, sed traditio: unde ait Tertullianus; *Quod enim apud omnes unum est, non est erratum, sed traditum*.

Ad II. Idem Jueninus in Commentario dissertat. 6. de pænitet. quæst. 5. de satisfact. art. 3. hæc reponit. *Falsum est, quod satisfactiones, de quibus PP. loquuntur, Deo (ut supponit Calvinus) exhibitæ non fuerint: si quidem (ut ex allatis eorum textibus constat) conceptis terminis asseruerint, Deo exhibitas fuisse satisfactiones hujusmodi. Qui fieri potuit ut Ecclesiæ tantum exhiberentur cum impositæ fuerint pro peccatis occultissimis, ac proinde pro iis, quæ nunquam Ecclesiæ scandalo fuerint? Iis satisfactoriis pœnis vim adscripserunt abstergendi coram Deo peccatorum maculam & remittendi pœnam, quæ illis alioquin debebatur; docuerint ministros, qui ante peractam condignam satisfactionem lapsos donabant reconciliatione, eis nocere quam maxime; tandem durissimis verbis eos insectati sunt absq. præmissis satisfactoriis laboribus, pacem lapsis indulgebant, ubi inquiunt SS. Confessores de carcere ad Cyprianum scribentes) divinus metus relinquitur si tam facile peccantibus venia præstetur? foven-*

fovendi sunt ipsorum animi, & ad maturitatis suæ tempus nutriendi, & de scripturis sanctis, quam illos & supra omnia peccatum commiserint instruendi &c. eluendæ sunt operibus bonis manus impio sacrificio inquinatæ. & necessaria cibo ora misera polluta, pænitentiæ veræ sunt sermonibus expianda, crebri pænitentium gemitus audiantur, & iterum fideles ex oculis lacrymæ profundantur, ut illi ipsi oculi, qui male simulacra conspexerunt, quæ illicite commiserant satisfactionibus Deo fletibus deleant . . . Infistelis cicatrix quam cito festinans medicus induxit; & ad quamlibet causam medela rejicitur, si non fideliter de ipsa tarditate remedia præstentur. Cito rursus in incendium flamma revocatur, nisi totius ignis etiam usque ad extremam scintillam materia restinguatur, ut merito hujusmodi homines sciant, sibi etiam de ipsa morte magis consuli & fideliora necessariis dilationibus remedia præstari.

Ad III. dicitur, quod si pænitens moriatur ante adimpletam satisfactionem, sed post illam acceptatam, & post firmum propositum adimplendi eandem, ex vi Sacramenti remittitur aliquid pœnæ temporalis ex opere operato, sed quantum sit, non determinant Doctores; dicunt enim, quod solus Deus novit: subdunt tamen, quod ordinarie remittitur illa pœna, proportione servata pænitentiæ, seu satisfactionis; idest major, vel minor, pro majori, vel minori labore, qui sustinetur.

Ad IV. dicitur, quod satisfactio sacramentalis non confert novam aliquam gratiam; & ratio est ex Tournely. ,, Quia Sacramentum gratiam ,, producit ex opere operato, quando ,, fuit omnibus partibus essentialibus ,, perfectum est: atqui cum impletur ,, satisfactio, Sacramentum Pænitentiæ essentialiter perfectum fuit. Ne- ,, que vero potior ratio est cur satisfa- ,, ctioni, quatenus ab aliis pænitentiæ ,, partibus se jungitur, tribuatur vir- ,, tus producendi gratiam ex opere ,, operato, quam Confessioni, vel con- ,, tritioni seorsim sumptis . ,, ...

Ad V. Idem Tournely hæc reponit . ,, . ,, posse unum hominem pro alio satis- ,, facere: Probat evidenter Ecclesiæ fi- ,, des, ac doctrina, circa Indulgentia- ,, ac Sanctorum communionem: non ,, enim alio fundamento nixa olim fuit ,, Ecclesia, ut in gratiam Martyrum ,, relaxaret pænitentibus pœnas canoni- ,, cas, quam quod persuasum habuit ,, merita Sanctorum eorumque satisfa- ,, ctiones posse aliis, Deo ita indulgen- ,, te, applicari sed de hoc argumento ,, fusius, ubi de Indulgentiis. ,,

Ad VI. respondetur, quod responsio maxime dependet ex resolutione posterioris partis hujusce præsentis Dissertationis. Proinde,

Ad posteriorem partem hujusce præsentis Dissertationis devenientes, in qua quæritur, quo tempore impleri debeat sacramentalis satisfactio, an scilicet debeat præcedere, vel subsequi absolutionem? Primo advertendum est, plures in hoc errasse, tam ex veteribus, quam ex modernis Scholasticis; & quidem erravit Petrus de Osma, qui fuit a Sixto IV. anno 1478 damnatus; errav t pariter Marcus Antonius de Dominis, Apostata Spalatensis lib. 5. de republica Christiana cap. 7. nu. 57. erravit similiter Theophilus Brachet in lib., cui titulus *verax pacificus*, qui fuit a Sacra facultate Parisiensi censura notatus anno 1744. & si qui alii fuerunt, qui eundem errorem docuerunt, eos damnavit Alexander VIII. an. 1690. ubi hanc propositionem proscripsit: *executionem pænitentiæ, seu satisfactionis injunctæ, necessaria ex institutione Christi, ac inviolabili Sacramenti natura, ita præ requirit absolutioni, ut alioquin absolutio non sit valida, nisi hujusmodi satisfactio prius completa fuerit*. Denique erravit Quenellius, qui in Constitut. *Unigenitus* a Clemente XI. damnatus est in propositione 87. inter centum & unam pariter damnatas, in qua sic loquitur: *Modus plenus sapientia, lumine, & charitate, est, dare animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, petendi spiritum pænitentiæ, & contritionis, & incipiendi, adminus, satisfacere justitiæ Dei, antequam reconcilientur*,

Ex præfatarum propositionum damnatione duæ possunt non immerito Conclusiones inferri, quarum una est, quod satisfactio, quæ adimpletur ab illo, qui in novum mortale peccatum lapsus est, sit valida; & altera, quod satisfactio, quæ in veteri Ecclesia per plures annos a Pænitentibus

bus exigebatur, non erat satisfactio sacramentalis, sed mere canonica, & cæremonialis.

Prima Conclusio Probatur I. Concilium Tridentinum sess. 21, cap. 2. docet quod Ecclesia in Sacramentis nihil potest immutare, vel variare, quod substantiã Sacramentorum respiciat, quanvis aliquid instituere possit, qnod respiciat disciplinam, & ritum; & hæc sunt ejus verba citato loco: *hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum administratione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, & temporum ac locorum varietate, magis expedire judicaverit*. Et sess. 7. can. 13, de Sacramentis in genere, anathematizat illos, qui dixerint, *receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse*. Atqui Græca Ecclesia, pariter & Latina censuerunt a pluri mis seculis Pænitentes sacramentaliter absolvere statim post Confessionem peccatorum Sacerdoti factam, & receptam pænitentiam ab eo assignatam: ergo signum est, quod utraque Ecclesia tenet validam esse Confessionem, & si adhuc non fuerit pænitentia adimpleta. Minorem probat Morinus lib. 6. cap. 24. ex ritibus & Scriptoribus Græcis; de Ecclesia latina usus, qui adhuc permanet, comprobat. Et hæc quidem intelligenda sunt de Ecclesia Græca a Mille, & ducentis Annis; & de Ecclesia Latina saltem a sex seculis usque modo.

II. Probatur ex multis exemplis, quibus clarum sit, veterem Ecclesiam pluribus in casibus consuevisse absolvere Pænitentes, antequam pænitentiæ tempus adimpleretur. Et quidem absolvebatur Pænitens quando ante expletum pænitentiæ tempus in vitæ periculum incidebat Ita factum legimus ab Innocentio I. Romano Pontifice Epist. 1. cap. 7. a Leone Magno Epist. 82. ad Theodorum cap. 4. similiter in Concilio Nicæno I. Can. 13. Cartaginensi 4. can. 76. Arausicano I. can. 3. Epaonensi can. 36. Pariter absolvebatur, qnando timebatur ne Pænitentes transirent ad Hæreticos vel Schismaticos propter dilatam absolutionem; quando imminebat persecutio; quando Martyres Pænitentes commendabant Ecclesiæ; quando ipsimet Pænitentes intensum, & vehementẽ de peccatis dolorem ostendebant; ut videre est apud Scriptores.

III. Probatur ex damnatione propositionum contrariarum, facta a Sixto IV. in Petro de Osma, qui asserebat: *pænitentes non sunt absolvendi nisi peracta prius pænitentia eis injuncta*. Et in illa facta ab Alexandro VIII. propositionum XVI. XVII. XVIII. *ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia, aut instit utia Ecclesiæ, sed ipsa Christi Lex & præscriptio, natura rei id ipsum quadammodo dictante, per illam praxim mox absolvendi ordo pænitentiæ est inversus, consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Pænitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu*.

Altera vero conclusio, quam diximus, scilicet absolutionem illam, quæ dabatur olim ab Ecclesia public is Pænitentibus post expletos pænitentiæ labores fuisse dumtaxat Canonicam, & Cæremonialem cum Ecclesia reconciliationem, nimirum solutionem a pænis canonicis, non vero absolutionem sacramentalem a peccatis; Tournely asserit tamquam certam; dubitat vero, au tunc temporis sacramentalis illa absolutio concederetur simul cum Canonica, licet secreto, post expletam pænitentiam, Et concludit art. 3. de Sacram. pænitent. concl. 21. verisimilius est, quo tempore in usu fuit pænitentia publica sacramentalem a peccatis absolutionem lege communi, & ordinaria datam fuisse post expletam satisfactionem. Et hoc quidem multis exemplis probat, quæ apud ipsum videnda remittimus; sicut & pariter responsiones ad objectiones, si quæ proponuntur.

DIS-

DISSERTATIO CCCLXXXIV.

De satisfactione sacramentali. Quænam sit materia satisfactionis sacramentalis? quinam sit Minister? & quodnam esse debeat Subjectum?

MATERIA satisfactionis sacramentalis Primo complectitur opera pænalia, & afflictiva; Secundo opera bona a pænitente debita, & indebita; Tertio opera bona tum externa, tum interna.

Primum dictum. I. probatur ex Scripturis omnibus, per quas Deus exigit a peccatore jejunium, fletum, cinerem, cilicium &c. II. ex PP. qui multa opera pænalia a pænitentibus exigunt, quorum testimonia, & quidem luculentissima, in præterita dissertatione retulimus. III. ex rationibus, & quidem prima, quia in Deo est justitia vindicativa, ut suo loco probatum supponimus; sed justitia vindicativa exigit delinquentis pænam: ergo &c. Secunda, quia omne malum attrahit supplicium: ergo pro peccato, quod est malum, exiberi debet opus pænale, quod est supplicium. Tertia, quia debet esse similitudo inter pænam æternam, & pænam temporalem, quæ exhibetur per sacramentalem satisfactionem; sed hæc similitudo plusquam in aliis operibus invenitur in operibus pænalibus: ergo &c.

Secundum dictum pro prima parte probatur I. quia jejunia a Deo præcepta sunt opera debita, & nihilominus possunt esse materia sacramentalis satisfactionis II. quia tolerantia pænalitatum hujus vitæ est opus debitum, quum sit opus pariter a Deo præceptum, & tamen est pariter materia sacramentalis satisfactionis. III. quia martyrium, instante periculo negationis fidei, etiam a Deo præcipitur, & quoque sacramentalis confessionis potest esse materia. Opus autem, quod dicitur indebitũ, a fortiori potest ingredi materiam eandem, quia est majoris meriti, quum sit omnino voluntarium; & quia proficiscitur ab amore Dei ferventiori, & intensiori, & quia tandem est mera solutio, ex quocunque alio titulo, ut supponitur, indebita.

Tertium dictum etiam probatur I. quia actus interni sunt liberi: ergo possunt a Confessario imponi, ut pro materia satisfactionis sacramentalis exerceantur. II. quia sunt difficiles & quidẽ aliquando ipsismet actibus externis difficiliores, ut in contritione notum est: ergo possunt esse sacramentalis satisfactionis materia. III. quia omne, quod potest esse meritorium, potest pariter esse satisfactorium: sed actus internus potest esse opus bonum meritorium: ergo potest quoqne esse bonum satisfactorium.

Objiciunt I. aliquando ratione ferventis charitatis in Deum opus pænale non redditur difficile, & grave; immo potius gratum, & jucundum pænitenti: ergo in eo casu non poterit esse satisfactorium, quia deficeret ratio pænalitatis in eo, & loco ipsius esset potius ratio jucunditatis, & delectationis. II. per unicam solutionem non potest quis satisfacere duplici debito, quo tenetur ad solvendum; sed in opere bo-

bono debito quis tenetur ad solvendum ex debito legis: ergo non potest pariter teneri ad solvendum ex debito sacramentalis satisfactionis: ergo opus bonum alias debitum non potest esse materia sacramentalis satisfactionis. III. Non omne opus bonum pœnitentis est pœnale, & tamen omne opus bonum pœnitentis potest esse satisfactorium: ergo non solum opus pœnale debet esse materia sacramentalis satisfactionis. IV. Si opus alias debitum posset esse materia sacramentalis satisfactionis, sequeretur, quod pœnitens etiam pro gravissimis sceleribus nihil de novo pateretur, quod sine illis non deberet etiam pati; nimirum deberet alias servare jejunium præceptum, audire missam in die festo, ad quæ sine obligatione satisfactionis ex lege Ecclesiæ teneretur; sed hoc non est dicendum; ergo &c. V. Materia sacramentalis Confessionis debet esse sensibilis, utpote pertinens ad Sacramentum pœnitentiæ, quod est sensibile: ergo actus interni, qui non sunt sensibiles, non possunt ingredi rationem materiæ sacramentalis Confessionis. VI. Pœnitens debet esse certus de adimpletione satisfactionis sibi a Confessario impositæ: sed non potest esse certus de actibus internis a se elicitis: ergo actus interni non possunt esse materia satisfactionis. Probatur minor; quia supposito quod Confessarius imponat pœnitenti quod eliceat contritionis actum, hic non potest esse certus an vere illum fecerit, an non.

Respondemus ad primum, quod in illo casu opus pœnale redditur suave, & dulce per accidens, & non per se; & hoc sufficit ut illud sit materia sacramentalis satisfactionis, quia lex non respicit quod est per accidens, sed quod est per se, & ex natura sua. Insuper in illo casu supponitur ferventior amor Dei, qui reddit opus pœnale jucundum, & suave; & hic amor Dei satis est ad reddendum quodcumque opus satisfactorium, & magis quo ipse est intensior.

Ad Secundum dicitur, verum esse, quod quis non potest per unicam solutionem satisfacere duplici debito, quando creditor ex duplici credito duplicem exigit solutionem: at quando creditor acceptat unicam solutionem pro duplici credito, quod adversus debitorem tenet, debitor ad aliud non tenetur. Casus noster est in secundo genere, non in primo; adeoque disparitas est manifesta.

Ad tertium dicitur, quod omne opus bonum, quanvis non sit pœnale homini innocenti, est tamen pœnale homini corrupto; qui propter infirmas, quas habet vires, ad omne opus bonum, cum labore, & pœna illud exercet, adeoque omne opus bonum sibi pœnale aliquo modo est.

Ad quartum dicitur, illud omne esse intelligendum cum discretione, & prudentia Confessarii; scilicet ut non cuicunque Pœnitenti, quælibet pœnitentia imponatur, sed juxta illius statum, & delicta, & peccata. Unde dicitur in oratione post absolutionem: *ut quidquid boni feceris vel mali patienter sustinueris, sit tibi in augmentum gratiæ, in remissionem peccatorum, & in præmium vitæ æternæ &c.*

Ad quintum dicit Iueninus, actus internos esse sensibiles, primo, quia sæpe sunt pœnales & afflictivi, utpote multum cruciantes peccatorem; secundo, quia redduntur sensibiles per Sacerdotis injunctionem & exteriorem acceptationem pœnitentis.

Ad sextum, sufficit, quod pœnitens sit certus moraliter de adimpletione suæ pœnitentiæ; hoc est probabiliter existimet, se illos actus habuisse, quos ei Confessarius pro pœnitentia injunxit. Et ratio est, quia si Confessarius non intendit exigere a pœnitente certitudinem physicam, vel metaphysicam, sed tantum contentus est morali; si pœnitens habet certitudinem de adimpletione suæ pœnitentiæ, quam Confessarius exigit, ad aliud non tenetur.

Pro secunda dissertationis parte, in qua quæritur, quinam sit sacramẽtalis Confessionis minister? Conveniunt omnes esse Sacerdotem Confessarium. Et ratio est, quia illa Christi verba: quęcunque ligaveritis &c. & quęcunque solveritis &c. ad Apostolos, eorunque successores, dicta fuerunt; unde Sacerdotes Confessarios comprehendunt, qui in Sacramenti pœnitentiæ administratione Apostolorum sunt successores. Proinde Concil. Trid. sess. 14. cap. 6. declaravit: *circa ministrum autem hujus Sacramenti, declarat Sancta Synodus, falsas esse, &* a ve-

a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosvit homines, præter Episcopos, & Sacerdotes clavium ministerium perniciose extendant; putantes verba illa Domini: quæcunque alligoveritis super terram, erunt alligata, & in Cælo; & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta, & in Cælo; & quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis retenta sunt; ad omnes Christi fideles indifferenter, & promiscue, & contra institutionem hujus Sacramenti, ita fuisse dicta, ut quivis potestatem habeat, remittendi peccata, publica quidem per correptionem, si correptus acquieverit, secreta vero per spontaneam confessionem, cuicunque factam; & sess. 14. Can. 13. *Si quis dixerit, pro peccatis quoad pænam temporalem, minime Deo per Christi merita satisfieri pænis ab eo inflictis, & pariter toleratis, vel a Sacerdote injunctis; sed neque sponte susceptis, ut jejuniis, orationibus, eleemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus, atque ideo optimam pænitentiam esse tantum novam vitam, anathema sit*; & Can. 15. *si quis dixerit, claves Ecclesiæ esse datas tantum ad solvendum, non etiam ad ligandum, & propterea Sacerdotes dum imponunt pænas confitentibus agere contra finem clavium & contra institutionem Christi, & fictionem esse, quod virtute clavium sublata pæna æterna, pæna temporalis plerumque exolvenda remaneat; anathema sit*. Hanc tamen catholicam veritatem in præterita dissertatione supponimus probatam, & circa eam tantum inquirimus, an minister pænitentiæ Sacramenti possit cogere pænitentem, ut satisfactionem sacramentalem adimpleat, antequam eum sacramentaliter absolvat?

Pro qua supponere debemus, antiquitus consuevisse ministros cogere pænitentes ad satisfactionem implendam, antequam eos absolverent; attamen hæc praxis, nec erat communis, & multas etiam exceptiones habebat. Primum dictum probant exemplo Corinthii incæstuosi, qui ab Apostolo absolutus non fuit antequam pænitentiam ab ipso eidem impositam implevisset. Secundo, quia Clemens Alexandrinus testatur, quod S. Joannes Evangelista non absolvit prædonem antequam jejuniis, & lacrymis pro suo crimine Deo satisfacisset. Tertio, quia S. Cyprianus ex Cleri Romani sententia noluit lapsos absolvere, priusquam pænitentiam egissent. Quarto demum, ex ritibus publicæ pænitentiæ, quibus non datur absolutio sacramentalis, nisi post fletum, auditionem, & substrationem.

Secundum vero dictum probatur ex multis exceptionibus, quæ admittebantur, & in quibus dabatur absolutio, antequam pænitentes satisfactionem implerent. Et quidem primo fit manifestum ex Innocentio I. Romano Pontifice in sua epist. 1. cap. 7. in qua legitur; *sane si quis in ægritudinem incideret, atque usque ad desperationem devenerit, ei est ante tempus Paschæ relaxandum, ne de seculo absq; communione discedat*. Secundo ex Cypriano, qui asserit, quod pax dabatur lapsis ante pænitentiā instante martyrio, ad hoc, ut eidem redderentur magis idonei; & sua verba sunt in epist. 54. ad Cornelius *at vero nunc non infirmis, sed fortibus pax necessaria est; nec morientibus, sed viventibus communicatio a nobis danda est, ut quos excitamus, & hortamur ad prælium, non inermes & nudos relinquamus, sed protectione sanguinis & corporis Christi muniamus; & cum ad hoc fiat Eucharistia, ut possit accipientibus esse tutela: quos tutos esse contra adversarium volumus, munimenta dominicæ saturitatis armemus*. Tertio ex Augustino lib. 3. contra epist. Parmeniani cap. 2. ubi asserit, quod dabatur absolutio quando periculum ingentis schismatis imminebat; & hoc unitatis amore. Quarto, quia Cyprianus epist. 52. ad Antonianum testatur, quod Cornelius concessit absolutionem ante pænitentiam, quando redundabat ingens aliquod bonum in Ecclesiā, uti erat schismatis extinsio; & sic se gessit cum Confessoribus, qui sequuti fuerant Novatianum; & Trophimo, quia ad Ecclesiam rediens multam Lapsorum turbam secum ad Ecclesiam adduxit: *In Ecclesiam Domini non tam Trophimus, quam maximus fratrum numerus, qui cum Trophimo fuerat, admissus est; qui omnes ad Ecclesiam regressuri non essent, nisi cum Trophimo comitante venissent*.

Arguunt I. ex Augustino serm. 58. de tem-

tempore, in quo scribit: *Si semel quis, vel secundo peccaverit, & sine aliqua dissimulatione ad Pœnitentiæ medicamenta confugerit, pristinam incolumitatem sine aliqua mora, & forsan sine aliqua fœditate, recipiet*; ergo ab Augustino improbabatur praxis illa differendi absolutionem post pœnitentiam completam. II. ex Chrysostomo in hom. de S. Philogono: *neque mihi quisquam dixit, Vereor, habeo conscientiam peccatis oppletam, sarcinam circumfero gravissimam. Sufficit enim horum quinque dierum, qui Epiphaniam præcedunt, tempus, si sobrius fueris, si attentus, si vigilaveris, ut multitudinem peccatorum reddas contractiorem. Nec illud perpende, quod breve tempus est, sed illud considera, quod benignus est Dominus, quandoquidē, & Ninivitæ tridui spatio; tantam iram Dei a se depulerunt. Nec obstitit illis temporis angustia, sed animi promptitudo amplectens Domini benignitatem actum peragere voluit. Et meretrix illa brevi temporis momento cum ad Christum accessisset omnia probra diluit.* III. Ecclesia sequi debet omnipotentis, & misericordis Dei exemplum in condonandis peccatis; sed Deus statim concedit veniam peccatoribus, si peccatorum commissorum pœnituerint: ergo non debebat Ecclesia lapsis pœnitentibus absolutionem differre. IV. ex Leone magno absolutio illa, quæ concedebatur pœnitentibus post expletam satisfactionem, non erat sacramentalis, sed cæremonialis; unde dicit, quod absolutione sacramentali donabantur statim pœnitentes, postquam constabat, eos admissorum criminum statim pœnituisse; & sunt sua verba: *eosdem salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admittimus*.

Respondemus ad I. Augustinum intelligendum esse de pœnitentibus, quorum contritio plene constabat Ecclesiæ; sicuti constat Deo, modo suo servato; & proinde afferebat, quod illis differenda absolutio non esset.

Ad II. eadem est responsio; & pro confirmatione afferuntur verba Paciani in parenesi ad pœnitentiam, in qua alloquitur illos, qui multo tempore sacramentalem absolutionem expectabant: *ne pudeat in hoc opere, ne pigeat opportuna quam primum remedia salutis invadere, deficere mæroribus animum, sacco corpus involvere... In quantum pœnæ vestræ non pepercistis, in tantum vobis Deus parcit... Ecce promitto, polliceor, si ad Patrem vestrum vera satisfactione redeatis*.

Ad III. dicitur, quod responsio patet ex responsione ad I. nimirum ex disparitate, quæ est inter Deum, & homines, qui Ecclesiam constituunt, vel regunt; Deus enim intuetur cor, & aperte videt dolorem & contritionem illorum, qui peccaverunt, & quos deinde pœnitet peccasse; quos si viderit vere peccatorum suorum pœnitere, illico eis dat veniam; homines vero quum id aperte non videant, opus est ut per exteriora opera id experiantur, ac probent.

Ad IV. hæc respondet Iueninus „ per „ januam reconciliationis Leonem magnum intelligere datam a Sacerdotibus absolutionem; nullam enim aliam „ ad Sacramentum corporis Christi lapsis viam patere, suo loco demostratum „ est: tantum abest igitur ut ex illo Leonis loco colligi possit absolutionem „ præcessisse satisfactionem, quin potius „ contrarium manifesto concludatur.„ „ His positis.

Dicimus I. antiquorum praxim differendi absolutionem, & posteriorem alteram, æque fuisse, & esse laudabiles, propter varias temporum circumstantias, & rerum rationes.

I. Conclusionis pars I. probatur. Praxis, quæ solidis nititur rationum momentis, est laudabilis; sed sic erat illa Antiquorum; ergo erat laudabilis. Minor probatur. Laudabile est vereri, ne Sacramenta conferantur indignis, qui vel affectum ad mortalia habebant, vel de iis nondum verum dolorem conceperant; & hæc est ratio quam innuit Nyssenus in epist. Canon. dicens, *quemadmodum porcis margaritas projicere est vetitum, ita & pretiosa margarita privare eum, qui jam per alienationem a vitio, & purgationem homo factus est; absurdum*. Iterum, laudabile est differre absolutionem usque ad tempus, quo pœnitens per varia pietatis exercitia, aut coram Deo absolutus, aut absolutioni dispositus agnoscatur; & hanc rationem profert Gregorius Magnus homil. 26. in Evangelia: *videndum est, quæ culpa præcessit, aut quæ sit pœnitentia secu-*

secuta post culpam, ut quos omnipotens Deus, per compunctionis gratiam visitat, illos Pastoris sententia absolvat. Tunc enim vera est absolutio Præsidentis, cum æterni arbitrium sequitur Judicis. Laudabile quoque est excludere lapsis prolapsionis viam; & hanc rationem affert Cyprianus lib. de lapsis: *Infidelis cicatrix, quam cito festinans medicus induxit; & ad quemlibet casum medela rescinditur, si non fideliter de ipsa tarditate remedia præstentur, in incendium flamma revocatur, nisi totius ignis etiam usque ad extremam scintillam materia restinguatur, ut merito hujusmodi homines sciant sibi etiam de ipsa mora magis consuli, & fideliora necessariis dilationibus remedia præstari.*

II. Probatur. Laudabilis est praxis, quæ pænitentium saluti ut plurimum conferre potest; sed sic erat illa Antiquorum: ergo erat laudabilis. Probatur minor. Prodest saluti pænitentium differre absolutionem, quando probabiliter timetur pænitentem non executurum opus a Confessario injunctum. Similiter prodest, quando pænitens tenetur facere restitutionem, vel rei, vel famæ ablatæ, & Confessarius dubitat, quod recepta absolutione non faciat.

Secunda Conclusionis pars probatur I. ex praxi Græcorum, qui absolvunt pænitentes antequam satisfactionem adimpleant; & exemplum habemus in lib. pænitentiali Joannis Jejunatoris Patriarchæ Constantinopolitani, cujus verba recitat Jueninus in commentario, & qui sexto seculo labente floruit.

II. probatur ex Ritualibus Latinorum, in quibus nullo modo præscribitur hujusmodi absolutionis dilatio. Immo potius contrarium plane constat ex damnatione, quam fecerunt Sixtus IV. in Petro Oxomensi, & Alexander VIII. in aliis propositionibus, quas superius adduximus.

III. probatur ex Rationum momentis, quibus inducta fuit Ecclesia ad variandam antiquam Ecclesiæ disciplinam. Et hæc referuntur his verbis a citato Juenino in Commentario „ ubi passim indulgentiæ seculo „ 12. concessæ sunt; seu ubi pænitentes a pænis canonicis per indulgentias liberati fuerunt, statim per confessionem donati fuerunt absolutione, si aliunde, seu ex pietatis operibus, quæ tamen rationem satisfactionis non haberent, contriti judicarentur. Usus, qui tunc ex indulgentia servabatur, in tritum, & communem abiit, cum Christianorum tepiditas canonum rigorem ferre non posset. Secundo, ea, quæ aliquibus ab hinc seculis invaluit, disciplina, demonstratum est datam a Sacerdotibus absolutionem, etiam coram Deo, vim habere, & non tantum ut pænitens externæ fidelium societati restitueretur: non minus prodest satisfactio, quæ absolutionem subsequitur, quam quæ eam præcellit; cum opera, quæ ab amicis exhibentur, gratiora sint iis, quæ fiunt ab inimicis, ut sunt Dei respectu ii omnes, qui versantur in statu peccati mortalis, quamvis ab illis affectu plane sint liberi.

Pro tertia dissertationis parte, in qua quæritur de subiecto sacramentalis satisfactionis, certum est subiectum sacramentalis satisfactionis esse Pænitentem. Et circa ipsum hæc tria quæruntur; Primum, an possit unus pro alio satisfacere? Secundum, an teneatur pænitens acceptare satisfactionem sibi a Confessario iniunctam? Tertium, an sit valida satisfactio, quæ adimpletur a Pænitente in peccato mortali existente. Circa primum conveniunt omnes, quod si satisfactio dicat ordinem ad solutionem, plane potest unus pro alio satisfacere; non sic vero si dicat ordinem ad remedium pro impediendo peccato, quod potest subsequi. Circa secundum conveniunt pariter, quod ita tenetur pænitens acceptare pænitentiam sibi a Confessario injunctam, ut sine ipsa acceptatione absolvendus non sit. Circa tertium observant, posse hominem esse in peccato mortali tripliciter, actu nimirum, affectu, & reatu; actu, quando actualiter peccat; affectu, quando jam peccavit, sed peccatum non displicet ei, immo potius placet; reatu, quando deponit peccatum, & affectum ad ipsum, sed adhuc illius remissionem non obtinet. Proinde

Dicimus II. posse unum pro alio satisfacere modo dicto; teneri Pænitentem acceptare pænitentiam sibi a Confessario iniunctam; & esse invalidam satisfactionem, quæ adimpletur in actu peccati, vel cum affectu ad pecca-

tum; validam vero esse illam, quæ adimpletur cum reatu tantum peccati.

Prima Conclusionis pars probatur I. ex Symbolo Apostolorum, in quo credenda proponitur communio Sanctorum, quæ comprehendit, quod bona opera justorum prosunt illis, pro quibus offeruntur, etiam per modum satisfactionis. II. ex exemplo Martyrum, qui mittebant libellos ad Pastores Ecclesiarum in commendationem Pœnitentium, ut eis pœnitentiæ injunctæ vel in totum, vel in partem relaxarentur. III. Quia Pastores aliquando remittebant satisfactiones Pœnitentibus quando tota Ecclesia pro ipsis orabat. IV. quia PP. hoc ipsum testantur; & præcipue Cyprianus lib. de lapsis; Eusebius, qui refert, quod Zephyrinus Papa absolvit Natalium ab hæresi conversum, quia tota Ecclesia pro ipso exoravit: Ambrosius, qui lib. 3. in Lucam hæc habet: *si grave peccatum est, quod pœnitentiæ tuæ lachrymis ipse lavare non possis, fleat pro te mater Ecclesia, quæ pro singulis tanquam pro unicis filiis vidua mater intervenit.*

Secunda Conclusionis pars I. probatur ratione integritatis Sacramenti, quæ sine satisfactione, saltem acceptata, esse non potest. II. Potestas ligandi, & solvendi, quam tradidit Christus Apostolis, & eorum successoribus, in administratione sacramenti Pœnitentiæ, intelligi non potest sine satisfactione sacramentali: ergo Pœnitens tenetur illam acceptare. Antecedens probatur ex Concilio Tridentino, quod sess. 14. cap. 8. docet: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & Pœnitentium facultate, salutares, & convenientes satisfactiones injungere: ne, si forte peccatis conniviant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habebunt autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem. Nam claves sacerdotum non ad solvendum dumtaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres, & credunt & docent; nec propterea existimarunt, Sacramentum pœnitentiæ esse forum iræ, vel pœnarum, sicut nemo unquam Catholicus sensit, ex hujusmodi nostris satisfactionibus vim meriti, & satisfactionis Domini nostri Jesu Christi, vel obscurari, vel aliqua ex parte imminui; quod dum Novatores intelligere nolunt, ita optimam Pœnitentiam novam vitam esse docent, ut omnem satisfactionis vim, & usum tollant.* III. Confessarius exercet munus Judicis, & Medici; sed reus, & ægrotus, qui est pœnitens, debet subire pœnam, quam Judex illi imponit, & suscipere medicinam, quam ipsi Medicus præscribit: ergo &c. IV. Hoc ipsum injungunt Concilia, & Patres; ex Conciliis nimirum, Concilium Lateranense IV. sub Innocentio III., quod de Pœnitentibus ait: *injunctam sibi pœnitentiam studeant implere*: & ex Patribus Cyprianus serm. de lapsis, in quo docet: *is veram pœnitentiam agit, qui Dei, & Sacerdotis praeceptis obediens, operibus justis Dominum promeretur.*

Obstant I. Confessarius est Judex non necessarius, sed arbitrarius: ergo quamvis Pœnitens teneatur se subjicere Confessario quoad remissionem culpæ, non tenetur tamen se subjicere, quoad adimpletionem pœnæ. Et hæc est opinio plurium Scholasticorum. II. quod Pœnitens subeat pœnas temporales in hoc mundo pro suo peccato, & non illas Purgatorii in altero mundo, est Privilegium, quod ipsi a Deo datur; sed quilibet potest renuntiare privilegio, quod ipsi a Deo conceditur: ergo liberum est Pœnitenti non acceptare satisfactiones sacramentales sibi a Confessario impositas, & se offerre Purgatorii pœnis in altera vita sustinendis. III. Christus Dominus, vult ut ipsimet peccatores per se pœnitentiam agant; dicit enim: *nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis*: & alio in loco: *facite ergo fructus dignos pœnitentiæ*: ergo non possunt peccatores per alios pœnitentiam facere. IV. Satisfactiones, quæ fiunt per alios, nullum habent valorem, nec de condigno, nec de congruo; ergo nihil pœnitentibus prosunt. V. Satisfactio in confessione debet esse sacramentalis; sed illa, quæ fit per alium, non est sacramentalis: ergo nihil pœnitenti prodest.

Res-

Respondemus ad I. quod quanvis opinionem illam pauci Scholastici amplexi fuerint, eam tamen tenuerunt absque traditionis authoritate, immo contra ipsam traditionem. Cæterum quanvis Confessarius sit Judex arbitrarius, in eo scilicet quod sit in electione Pænitentis eligere hunc Confessarium, & non alium; postquam tamen elegerit unum hic sit ei, Judex necessarius, adeoque tenetur ipsum audire, eidenque obedire. Denique falsum omnino est, quod Pænitens teneatur se subjicere Confessario quoad reatum culpæ tantum, non vero quoad reatum pænæ; & ratio est, quia sacramentum Pænitentiæ ex seipso ordinatur ad tollendum, & reatum culpæ, & etiam reatum pænæ per satisfactionem.

Ad II. dicitur, quod privilegium illud quum sit a Deo præceptum, non est in libertate Pænitentis eidem renuntiare. Et hoc maxime patet, quia antiqui Patres dubitabant de salute illorum, qui ante adimpletam satisfactionem sacramentalem moriebantur. Audiatur præ cæteris Augustinus in libro Homiliarum quinquaginta homilia 41. *Si quis autem positus in ultima necessitate ægritudinis suæ voluerit accipere pænitentiam, & accipit, & mox reconciliatur, & hinc vadit, fateor vobis, non illi negamus quod petit, sed non præsumimus quia bene hinc exit. Non præsumo, non vos fallo. Fidelis bene vivens securus hinc exit. Baptizatus ad horam, securus hinc exit. Agens pænitentiam, & reconciliatus cum sanus est, & postea bene vivens, securus hinc exit. Agens pænitentiam ad ultimum, & reconciliatus, si securus hinc exit, ego non sum securus. Unde securus sum, securus sum, & do securitatem: Unde non sum securus, pænitentiam dare possum, securitatem dare non possum.*

Ad III. dicit Jueninus, quod non acceptatur a Deo solutio unius pro alio, si ille, qui pænæ debitor est, saltem pro modulo infirmitatis suæ de eo satisfacere non conatur. Idem respondet, quod satisfactio alterius, & valere potest de congruo quoad acceptationem divinam, quia non est de fide quod satisfactio semper acceptetur a Deo in gratiam illius, pro quo specialiter offertur: & valere potest etiam de condigno, si consideretur ut jam acceptata, dummodo offerens sit in statu gratiæ, & ille, pro quo offertur, sit saltem liber ab affectu peccati mortalis.

Ad IV. concedimus satisfactionem illam pro alio non esse sacramentalem, attamen subdimus, quod aliqualis satisfactio semper est imponenda ipsi Pænitenti, qui eam per seipsum impleat, & reliquum impleat per alium.

Tertia tandem Dissertationis pars, quod scilicet sit invalida satisfactio, quæ adimpletur in actu peccati, vel cum affectu ad peccatum, probatur I., quia actualiter peccans non potest habere dolorem quod antecedenter peccaverit, neque potest habere studium placandi Deum pro peccato jam commisso; sed hæc sunt necessaria in adimpletione Pænitentiæ; ergo qui actu peccat, vel habet affectum ad mortale peccatum, non potest de eo valide satisfacere. Unde vocales orationes recitans, vel seipsum flagellans, vel jejunans, & rursus cogitationes fovet cum voluntaria delectatione, aut consensu, invalide satisfacit.

II. probatur, quod possit peccator de eo satisfacere quanvis adhuc habeat peccati mortalis reatum; & quia vetus Ecclesia ita observabat antiquitus, quando scilicet a lapsis exigebant satisfactionis executionem, quam Sacerdotes injungebant, antequam eos absolverent, atque ideo ante remissionem peccati; & quia per duellis Regi potest Regi satisfacere, antequam eidem rebellio a Rege condonetur.

Opponunt I. qui jejunat diebus ab Ecclesia jejunio addictis, vel peccatum mortale committens, vel affectum retinens ad mortale peccatum, satisfacit præcepto jejunandi diebus illis: ergo pariter qui jejunat ex pænitentia sibi a Confessario imposita. II. qui peccant ex consuetudine, habent affectum ad peccatum; sed valent opera injuncta a Confessario illis, qui peccant ex consuetudine: ergo sunt validæ satisfactiones, quæ fiunt ab illis, qui habent affectum ad peccatum. III. valide orat qui Deum precatur pro conversione sua ad bonum; sed iste talis potest habere affectû ad peccatum: ergo qui habet affectum ad peccatum, potest valide orare; ergo potest valide satisfacere. IV. Ad hoc ut sit valida satisfactio

factio, qui satisfacit debet esse amicus illi, cui satisfactio exhibetur; sed in peccato mortali existens est inimicus Deo: ergo non potest valide Deo satisfacere. V. Sanct. Thomas in 4. dist. 19. art. 5. docet, quod in satisfaciente requiratur gratia sanctificans; sed gratia sanctificans non potest stare simul cum peccato mortali in eadem anima; ergo &c. Major probatur afferendo verba Angelici Doctoris. *Cum in quovis opere considerentur, & meritum, & satisfactio; Quidam dixerunt, quod opera facta extra charitatem, postea ipso accedente vivificentur, quantum ad hoc quod sint satisfactorio respectu pænæ dimittendæ, non autem quantum ad hoc quod sint meritoria vitæ æternæ. Sed hoc non potest esse, quia utrumque habent exhoc quod fiant ex charitate; tanquam Deo accepto per gratiam; & ideo, eadem ratione, qua non vivificantur quoad meritum, nec vivificantur quoad satisfactionem* VI. Satisfactio est pars essentialis sacramenti Pænitentiæ; ergo debet fieri in statu gratiæ, aliter sacramentum ob peccati obicem redderetur invalidum.

Respondemus ad I. negando paritatem; & disparitas est, quia obedire non est solvere, seu satisfacere pro debito: sed est tantum facere id, quod præcipitur ad contestandam obedientiam, quæ debetur illi, qui præcipit, ab eo, qui obedit; unde in hoc casu potest quis valide obedire; quanvis non possit valide satisfacere, si vel alias peccet, vel actualem habeat effectum ad peccandum.

Ad II. dicitur, quod vel illa opera injunguntur a Confessario tanquam medicinalia ut scilicet iterum non peccetur, vel ut peccatum deponatur; & tunc valent, quia habent rationem impetrationis: vel habent rationem satisfactionis, & sub hoc motivo a Confessario præcipiuntur, & tunc non valent.

Ad III. negatur quoque paritas; & ratio disparitatis est, quia oratio illa non habet pro fine placare Deum iratum pro peccato commisso, sicuti habet satisfactio, quæ proinde non debet irritare Deum in illo eodem actu, in quo vult Deum placare.

Ad IV. dicitur, quod sufficit, satisfactionem esse gratam Deo in eo statu, in quo per sacramentum factus est amicus Dei; quod opus ejus sit pariter Deo gratum, & non fiat in eodem actu, in quo Deus irritatur.

Ad V. Jueninus in Comment. differ. 6. de Pænit. qu. 6. art. 3. adducit responsionem aliquorum Thomistarum, & eam rejicit; & deinde subdit responsionem aliorum Thomistarum, & eam amplectitur; & hæc sunt sua verba: „ „ Respondent aliqui Thomistæ, loqui „ S. Doctorem de operibus satisfactoriis, quæ nullum effectum post se relinquunt, cujusmodi est oratio; non „ autem de aliis, post quæ remanent alii „ qui effectus, cujusmodi sunt eleemosyna, & jejunium, illa enim minuit „ opes, istud vero debilitat corpus; unde (inquiunt) postquam pænitens „ recuperavit gratiam sanctificantem, „ potest illos effectus superiores Deo „ offerre in pænam suorum peccatorũ, „ sicque liberatur ab iterandis eleemosyna, & jejunio, quæ Sacerdos injunxerat, quæque peccator in statu peccati mortalis, imo & in illius effectu; „ mandarat executioni. Sed inane est „ illud responsum. Nam primo effectus, „ qui post eleemosynam & jejunium „ supersunt, non sunt opera satisfactionis, quæ facta fuerint in charitate. „ Nec satis est, quod charitate recuperata pænitens Deo offerat. Quippe „ quod Sacerdos pænitenti non injunxerit oblationem effectuum, qui superstites sunt ex eo quod quis eleemosynam largitus sit, & servaverit „ jejunium: Præcipit e contra ipsammet actionem, qua & dispensetur „ eleemosyna, & jejunium servetur. Secundo. Qui largitus est eleemosynam, & jejunavit, cum postea gratiam „ sanctificantem adipiscitur, potest esse „ ditior, & frui potentiori sanitate, quam „ antea. Ergo tunc illarum actionum, „ quæ præterierunt, nullus omnino remanet effectus. Tertio. Quanvis dici „ posset S. Thomam dum scriberet in sententias, ita distinxisse, ut volunt „ ii Thomistæ, quos hic impugnamus; „ illa tamen distinctio nullum omnino „ debet habere locum, cum idem S. Doctor eam retractasse videatur 3. p. „ q. 89. art. ultimo, ubi absolute asserit, „ opera, quæ dum fiunt, omnino mortua sunt, nunquam postea vivificari. „ Respondent alii Authores ad locum „ in objectione adductum primo loqui „ Sanctum Thomam de charitate actuali, non

„ li, non autem de habituali; ita ut sensus sit, opera, quæ sine charitate actuali fiunt, nunquam, etiam quoad satisfactionem, vivificari. Secundo, si de charitate habituali exponatur S. Doctor, dicendum erit eum significare voluisse opera, quæ extra gratiam sanctificantem fiunt, non esse ita satisfactoria, ut per ea pænitens quidquam de condigno mereatur, licet per ea pænæ tantum de congruo dimissionem obtineat.

Ad VI. dicitur, quod satisfactio est pars integralis sacramenti Pænitentiæ, non essentialis: adeoque sufficit ut habeat simultatem moralem, non vero physicam cum illo; & proinde non est necesse ut in statu gratiæ fiat.

DISSERTATIO CCCLXXXV.

De satisfactionum ritibus, & forma, secundum antiquæ Ecclesiæ disciplinam. Quantum fuerit tempus, quod satisfactioni, seu publicæ pænitentiæ impendi debebat? quo habitu exteriori Pænitentes induebantur? Et quot erant Pænitentium stationes, seu classes, vel gradus?

OTUM præsentis dissertationis complexum ad hæc sequentia capita Scriptores reducunt; primũ scilicet ad tempus, quo pænitentia publica durabat; Secundum ad gradus, seu stationes ejusdem publicæ pænitentiæ; Tertium ad peccata, quæ eidem pænitentiæ subjicebantur; Quartum ad personas, quibus eadempænitentia imponebatur, & ad habitum, quo induebantur; Quintum denique ad vices, quibus præfata pænitentia, vel semel, vel pluries, imponebatur.

Pro primo quæritur, quantum tempus fuerit præfixum publicæ pænitentiæ a Christo, vel a nascente Ecclesia; usque ad Montanum, qui hæresim suam circa medium secundi seculi excitavit; & a Monrano usque ad Novatum, & Novatianum; & ab iis usque ad secula posteriora? Peccata autem in tres classes dividebantur, nimirum gravissima, quæ dicebantur etiam Canonica, gravia, & levia; quibus æque & proportionatæ pænæ imponebantur.

Dicimus I. nullum certum tempus fuisse observatum in pænitentiis publicis ab Ecclesiæ exordio usque ad Montanum; fuisse tamen brevius; a Montano usque ad Novatianũ fuisse longius; a Novatiano fuisse per plures annos pro criminum, & scelerum conditione: & denique post quartum seculum in Ecclesia Orientali, & post septimum in Occidentali, fuisse abreviatum tempus, & pariter abrogatas publicæ pænitentiæ solemnes stationes.

I. pars conclusionis probatur I. Apostolus supposuit publicæ pænitentiæ Corinthium incestuosum per annum tantum, quia solus annus unus intercessit inter primam Epistolam ad Corinthios, & secundam, quo tempore incestuosus ille publicam pænitentiam egit. II. refert Eusebius lib. 3. cap. 23. ex Clemente Alexandrino, quod quidam

dam Juvenis, qui dux latronum erat, a S. Joanne Evangelista conversus, brevi tempore fuit in Ecclesiæ communionem ab eodem receptus. III. Idem Eusebius refert, quod Natalis Episcopus, qui sacco indutus, & conspersus cinere, ad Zephirini pedes se provolvens, statim absolutus fuit, & ad communionem admissus. IV. Ex Tertulliano, qui lib. de pænitentia prolixis verbis pænitentiæ necessitatem imponit, sed illius longum tempus non memorat.

II. Conclusionis pars probatur I. Quia, & Cornelius, Romanus Pontifex, in suo Concil. Romano, & Cyprianus in sua Cartaginensi causa lapsorum, nullum determinat tempus geragendæ penitentiæ ab ipsis lapsis. II. Quia Cyprianus Epistola 52. ad Antonianum improbat facilitatem, qua Pænitentes ad communionem admittebantur, quia erant a Martyribus libellis suis commendati. III. Quia Montanistæ, & Novatiani, objiciebant Catholicis, quod magna facilitate Pænitentes reciperent.

III. Conclusionis pars I. probatur, quia a Sanctis Gregorio Thaumaturgo, Gregorio Nysseno, Basilio, & aliis Patribus, fit mentio graduum seu classium publicæ pænitentiæ; ut testatur Morinus per totum fere librum sextum. II. Ex Concilio Ancyrano, in quo illorum graduum fit mentio, tanquam qui fuerint tantum in Ecclesia recepti; & hoc fuit circa 4. Seculum. III. Ex Felice III. Romano Pontifice in Epistola ad Universos Episcopos, in qua illorum graduum, seu classium, fit sermo.

IV. Conclusionis pars I. probatur, quia tempore Nectarii, Constantinopolitani Episcopi, ab eodem fuerunt fere abrogatæ stationes prædictæ. II. Ex Joanne Jejunatore, qui fuit Patriarcha Metropolitanus Seculo 6. ut testatur Goarius in notis ad Euchologium Græcorum. III. Ex Liturigiis, Canonibus, & libris ritualibus Græcorum, in quibus de publica pænitentia peccatis occultis imponenda profundum est silentium; ut idem Goarius loco citato testatur per hæc verba „ Sacerdotes sedentes, pænitentes pariter sedentes „ (pro antiquo latinorum more) pro „ exomologesi audiunt: si leves, & ve„ nia dignas Pænitentis culpas depre„ henderint, nullam adhibent absolutio„ nem, sed pio devotoque quodam ope„ re exercendo monitum amicè remit„ tunt: si letifera . . . detegunt, illa in „ Homocanone juxta sèposito exami„ nant, censurarumque districtioni, pro „ ut legunt, cuncta subjiciunt, & tan„ dem Pænitenti bene precantur . . . Pu„ blica vero pænitentia nulli licet am„ plius imponatur, (relaxato nimirum „ apud eos antiquo Canonum rigore a „ Nectario, & deinde Joannis Jejunato„ ris mitissimi in delinquentes animi, „ tempore, & levioribus pœnis com„ pensato), aliquos tamen confessione „ expiatos a sacra Communione per an„ num, vel plures quandoque arcent „ III. Quia Tournely ex Morino lib. 6. cap. 27. hæc asserit „ ex libris pæni„ tentialibus, qui a septimo seculo in „ latina Ecclesia prodierunt, apud quos „ nulla mentio pænitentiæ publicæ pro „ occultis peccatis; nulla illarum solem„ nium stationum, in quas distributa „ hucusque fuerat pænitentia; nulla pa„ riter impositionis manuum, ac solem„ nis ritus, quo dimittebantur pæniten„ tes. Hujus immutationis occasionem „ dedisse videtur Theodorus, Cantua„ riensis Episcopus, qui cum origine „ Græcus foret, Græcorum disciplinam „ invexit in suo pænitentiali libello. Post „ undecimum Seculum videtur plane „ abrogata pænitentia publica, cum „ nempe licitum fuit, vel eleemosy„ nis, expeditione Terræ Sanctæ, vel „ vel spontanea flagellatione pœnas ca„ nonicas redimere. Has omnes immu„ tatæ disciplinæ causas expendit Mori„ nus l. 10. cap. 16. 17. 18. 19. & seq. „

Arguunt I. Inter Canones Apostolorum legitur Canon. 24. in quo pro pænitentiis publicis certum & determinatum tempus assignatur; quod est contra primam nostræ Conclusionis partem. II. Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromatum refert quandam Sancti Petri concionem, in qua pariter pro publica pænitentia certum tempus præfigitur. III. Ante schisma Montani publicæ Penitentiæ, vel erant breves, vel longæ; si breves, non respondebant delictorum atrocitati: si longæ: ergo longum tempus habebant. IV. Maximus, Urbanus, Synodius, & Macarius, qui amplexi fuerant Schisma Novatiani, a Cornelio Papa recepti fuerunt ad communionem absque ul-

ulla canonica satisfactione. Idem Cornelius Papa statim absolvit Trophimum Episcopum, qui rebellis a Catholica Ecclesia extiterat. V. Sanctus Cyprianus epist. 20. approbavit factum Caldonii, qui statuerat, quod pax illico danda esset illis, qui sacrificaverant idolis, & qui deinde a persequtoribus tenti, Christum generosè confitebantur. VI. Usum pænitentiæ publicæ in occidentali Ecclesia minuit Theodorus, qui erat Archiepiscopus Cantuariensis; sed hoc tantum potuit habere locum in Ecclesia illa sua: ergo non in tota Ecclesia occidentali.

Respondemus ad I. Eruditis omnibus constare Canones illos, qui dicuntur Apostolorum, non fuisse vere ab Apostolis conditos, sed fuisse Collectionem Canonum, quorum aliquot Synodi Provinciales in Oriente condiderant; unde suspicantur Scriptores apud Jueninum, Can. illum 24. in quo legitur: *Laicus semetipsum abscindens, annis tribus Communione privetur, quia vitæ insidiator extitit*; fuisse aliis Canonibus, Apostolorum dictis, fraudolenter insertum.

Ad II. dicitur pariter, quod Concio illa, Petro adscripta apud Clementem Alexandrinum, supposititia est, & Petri minime genuina; ut plures Scriptores asserunt.

Ad III. dicitur, quod erant breves, & hoc ex duplici capite, & Ecclesiæ scilt. pietate, & ex Pænitentium fervore, & dolore, qui pænitentiarum diuturnitati supplebant.

Ad IV. Casus illi fuerunt extraordinarii, in quibus œconomicè se gerebant Pastores, ut scilt. consulerent multitudinis saluti. Unde ait Cyprianus epist. 52. ad Antonianum: *Nam sicut antecessores nostri sæpe fecerunt, colligentibus fratribus nostris carissimis frater noster Cornelius necessitati succubuit; & quoniam cum Trophimo, & satisfaciente, & pænitentia deprecationis errorem pristinum confitente, & fraternitatem, quam nuper abstraxerat, cum plena humilitate, & satisfactione revocante, auditæ sunt ejus preces, & in Ecclesiam Domini non tam Trophimus, quam maximus fratrum numerus, qui cum Trophimo fuerat, admissus est: qui omnes ad Ecclesiam regressuri non essent, nisi cum Trophimo comitante venissent.*

Ad V. Hanc aliam responsionem, quæ valet etiam pro quarto, subdit Jueninus: in Japsis, quorum argumentum meminit, incensam, acrem, ac vehementem contritionem eluxisse. Nam I. Urbanus, Sidonius, Maximus per aliquod tempus repulsam passi, ab unionis reintegrandæ proposito deterriti non fuerunt: *Postea vero* (inquit Cornelius epist. 5. quæ est ad Cyprianum) *Urbanus, & Sydonius Confessores* (qui Novatiano consenserant) *ad Presbyteros nostros venerunt, affirmantes Maximum Confessorem, & Presbyterum secum pariter cupere ad Ecclesiam redire. Sed quoniam multa præcesserant ab eis designata, quæ tu quoque a Coepiscopis nostris è literis meis cognovisti, ut non temere eis fides adhiberetur, ex ipsorum ore, & confessione, ista, quæ per legationem mandaverant, placuit audiri.* II. Palam suum crimen confessi sunt. *Qui cum venissent* (verba sunt Cornelii) *& a Presbyteris quæ gesserant, exigerentur, novissimè quod per omnes Ecclesias literæ calumniis, & malitiis plenæ edorum nomine frequenter missæ fuissent, & penè omnes Ecclesias pertubassent, circumventos se esse affirmaverunt, neque in istis litteris quid inesset, scisse: tantummodo circumductos se, commisisse quoque schismata, & hæresis authores fuisse: ut paterentur ei* (Novatiano) *manus quasi in Episcopum imponi.* III. Passi sunt humiliter ut commissa scelera eis publice exprobrarentur. *Qui cum hæc & cætera eis fuissent exprobrata, ut abolerentur, & de memoria tollerentur, depredati sunt.* IV. Non voce tantum, sed cum ingenti lachrymarum imbre suam reconciliationem petierunt. *His ita gestis in Presbyterium venerunt Maximus, Urbanus, Sydonius, & Macarius, & plerique fratres, qui se eis adjunxerant, summis precibus desiderantes, ut ea, quæ ante fuerunt gesta, in oblivionem cederent.* Ejusdem contritionis ardorem demonstrat Trophimus: *Redeunte nunc ad Ecclesiã Trophimo* (inquit Cyprianus ad Antonianum scribens) *& satisfaciente, & pænitentia deprecationis errorem pristinum confitente &c.*

Dicimus II. Antiquitus Pænitentium Classes, seu gradus, seu stationes, quatuor fuisse, scilt. Fletum, Auditionem, Substrationem, Consistentiam; & de his sigillatim hic tractamus. Et quidem primo Fletus, seu Pænitentium

tium flentium statio fiebat in porticu Ecclesiæ, seu, ut ait Jueninus, sub tecto humilioris situs a tecto Ecclesiæ, quod erat sublimius, & distinctum a tecto porticus.

I. Probatur ex Gregorio Thaumaturgo Can. ult. Epistol. Canonicæ, in quo dicitur: *Fletus est extra portam Oratorii, ubi peccatorem stantem oportet fideles ingredientes orare, ut pro se precentur.* II. Ex Basilio Magno can. 56. *Qui sua sponte interfecit, & postea pænitentia dulcis est, viginti annis Sacramento non communicabit. Viginti autem anni sic in eo dispensabuntur: debet quatuor annis flere stans extra fores Oratorii, & fideles ingredientes rogans, ut pro ea precentur, suam iniquitatem enuncians.* III. Ex Chrysostomo hom. 27. in Mattheum; *Caterum prohibebo vobis ne sacra hæc vestibula conscendatis, & immortalibus mysteriis participetis, ut Fornicatoribus, Adulterii, & Homicidiorum reis.*

Opponunt I. Non conveniunt Scriptores, quandonam hæc fletus statio incæperit in Ecclesia: ergo nunquam fuit. II. Legitur apud quosdam quod fuerit extra Ecclesiam locus, & longè ab eadem, in quo Pænitentes flebant: ergo non fuit prope & circa Ecclesiam. III. Nescitur quid in hac statione Pænitentes egerint, & quid cum eis fecerint Ecclesiæ ministri: ergo nihil de hac statione permanet securum: ergo totum est incertum.

Respondemus ad I. Quod vel hæc statio sumitur pro pænitentia satisfactoria a Ministris Ecclesiæ imposita Pænitentibus, vel accipitur pro consistentia ipsorum Pænitentium ante fores Ecclesiæ flentium, & petentium a Ministris Ecclesiæ, ut intra Ecclesiam admitterentur. Primò modo non legitur fuisse ante Novatianum, & ejus Schisma. Secundo vero modo semper fuit, etiam ab ipso Ecclesiæ exordio; quia Pænitentes non admittebantur, nisi ab Episcopis id postularent, & Episcopi illos admitterent. Testis est Eusebius lib. 5. Histor., de Natalio Apostata loquens: *Manè surrexit cilicio, & sacco indutus, cineribus aspersus, cum magno mærore, & lachrymis ad pedes Zephirini Pontificis se supplicem abjecit, & non modo ad Cleri, sed ad Laicorum etiam genua advolutus est, ita ut Christi misericordis Ecclesia illum magnopere commiserata, lamentis una se dederit. Attamen ille licet multis precibus uteretur, & plagarum vibices, quas pertulerat, ostenderet, vix tandem in Ecclesia communionem receptus fuit.* Testis est etiam Clerus Romanus, qui scripsit de lapsis ad Cyprianum: *Pulsent sanè fores, sed non utique confringant. Adeant ad limen Ecclesiæ, sed non utique transiliant. Castrorum cælestium excubent portis, sed armati modestia, qua intelligant se desertores fuisse. Resumant precum suarum tubam, sed qua non bellicum clangant &c. Multum illis proficiet petitio modesta, postulatio verecunda, humilitas necessaria, patientia non odiosa, mittant legatos pro suis doloribus lachrimas, advocatione fungantur ex intimo pectore prolati gemitus, dolorem probantes commissi criminis, & pudorem.*

Ad II. dicitur, quod ille alius locus erat pro pænitentibus illis, qui hyemantes dicebantur, ut legitur in Canone 17. Concilii Ancyrani. Qui autem fuerint hi hyemantes non conveniunt Scriptores, ut videre est apud præfatum Jueninum.

Ad III. Idem Jueninus respondet per hæc verba, „ Ad primum Flentes solitos fuisse se reos palam confiteri, Basilicas „ ingredientibus adgeniculari, ut apud „ Deum, Episcopum, Clerum, universamque Ecclesiam pro ipsis intercessores essent: *Debet quatuor annis flere* „ (inquit Basilius ad Amphilochium „ can. 56.) *stans extra fores Oratorii, &* „ *fideles ingredientes rogans, ut pro eo precentur, suam iniquitatem enunciens.* „ In flentium statione induebatur lugubris ille habitus, de quo articulo superiore multa diximus: *Quis hoc crederet* (ait S. Hieronymus Epist. 30. ad „ Oceanum, agens de Fabiola Romana „ Matrona nobilissima) *ut post mortem* „ *secundi viri in semetipsam reversa, quo* „ *tempore solent viduæ negligentes, jugo* „ *servitutis excusso, agere se liberius, adire* „ *balnea, volitare per plateas, vultus circumferre meretricis, saccum indueret,* „ *ut errorem publice fateretur? & tota* „ *Urbe spectante Romana, ante diem Paschæ in Basilica quondam Laterani, qui* „ *Cæsariano truncatus est gladio, staret in* „ *ordine Pænitentium, Episcopo, Presbyteris, & omni populo collachrymantibus;* „ *sparsum crinem, ora lurida, squalidas* „ *manus, sordida colla submitteret? Quæ* „ *peccata fletus iste non purget?* Ea vero

„ omnia in fletus statione permixta fuisse demonstrant, quæ ibidem subjicit Hieronimus: *Non est confusa Dominum in terris, & ille eam non confundet in Cælo. Aperuit cunctis valuas suum, & decolorem in Corpore cicatricem fiens Roma conspexit. Diffusa habuit latera, nudum caput, clausum os. Non est ingressa Ecclesiam Domini, sed extra Castra cum Maria Sorore Moysi separata consedit, ut quam Sacerdos ejecerat, ipse revocaret.* Ad secundum flentibus concessum non fuisse ut non publicas, quæ in templis fiebant, conciones, solemnem Scripturarum lectionem, audirent: Id nimirum colligi potest ex loco, in quo stabant, seu cum extra templorum fores degerent, nec intueri, nec audire poterant ea, quæ in templis, clausis januis, fieri consueverant. Colligi iterum potest ex eo quod facultas audiendi publicas conciones privilegium esset alterius Pænitentiū stationis, quæ *Auditio* dicebatur. Respondeo iterum ad propositam quæstionem, pænitentes quandiu in fletus statione starent, semotos fuisse ab omni prece publica, ita ut nec cum fidelibus, nec fideles cum ipsis orarent. Constat quoque nullas ab Episcopis aut Presbyteris recepisse impositiones manuum, nec alias pro eis expiatrices fusas fuisse, aut eos aliquibus sacramentalibus fuisse initiatos. „

Ad IV. Dicitur quod non erat certum tempus designatum pro Statione Flentium, quia non eadem illis erant limina, contritiones, & dolores; adeoque tempus vel producebatur, vel corripiebatur, secundum qualitatem criminum, & pœnitentiæ fervorem. Quod asserit Gregorius Nyssenus in Epist. Canon. his verbis: *In eodem eadem erit observatio ab eo, qui Ecclesiam administrat, & pro ratione Conversionis, illi quoque pœnæ extensio rescindatur, ut pro novem annis in unoquoque gradu, vel sexu, vel septem anni solum fiant, si Pænitentiæ magnitudo tempus vincat, & super eo correctionis studio eos, qui in longo tempore præstituto suscepto à se maculas sequiter eluunt.*

Secundo, Auditio, seu Audientium statio, erat in Porticu oblongiori, qui foribus ejusdem Templi adjici-bat interius, & a cæteris interioribus partibus Templi per tabulata, vel cancella distinguebatur.

I. Probatur ex Gregorio, Neocæsariensi Episcopo, in epist. can. 11. dicente: *Auditio est intra portam in porticu, ubi oportet eum, qui peccavit, stare usque ad Catechumenos, & illinc egredi, ut precatione indignus censeatur.* II. Ex Basilio Magno in Epist. Canonica ad Amphilochium can. 56. Qui sua *sponte interfecit, & potea pænitentia ductus est, viginti annis Sacramento non communicabit: viginti autem anni sic in eo dispensabuntur... Post quatuor autem annos inter auditores recipietur, & quinque annis cum ipsis egredietur.* III. Ex Gregorio Nysseno in Epist. Canon. in Letojum: *Est ergo canon ejusmodi, ut qui fornicatione polluti sunt, in tribus annis ab oratione omnino expellantur, in tribus sint solius Auditionis participes &c.*

Opponunt I. In Classe, de qua loquimur, moram faciebant Catechumeni; ergo non Audientes. II. Audientes in nihilo differebant a Flentibus: ergo pro eis non erat diversa statio. III. Non assignatur tempus, quo Audientium statio inceperit esse in usu: ergo non fuit. IV. Tertullianus, Cyprianus, & Augustinus meminerunt hujusmodi stationis; ergo ipsorum tempore in usu fuit. V. Non assignatur ritus, vel cæremonia, quibus Flentes transirent ad Audientium stationem: ergo non fuit hæc ab illa diversa statio.

Respondemus ad I. Quod in Audientium statione, seu in loco, in quo Audientes stabant, moram quoque faciebant Ethnici, Judæi, Hæretici, Cathecumeni, qui dicebantur prioris gradus, & Audientes Pænitentes, de quibus loquimur; ut dictum est a Nobis in dissertatione, in qua de Catechumenis loquebamur;

Ad II. dicitur, quod Audientes non tenebantur ad illam humilem rogationem, ad quam tenebantur Flentes, quando Fratres Ecclesiam ingrediebantur. Insuper non tenebantur ad opera laboriosa, jejunia scilicet, vigilias &c. Ad quæ tenebantur Flentes; sed solum debebant audire Scripturæ lectionem, & publicas conciones, quæ fiebant quando Missa Catechumenorum celebrabatur. Denique non tenebantur induere vestem illam lugubrem, qua induti erant Flentes, quando procumbebant ad genua illorum, qui Basilicas ingrediebantur.

Ad III.

Ad III. dicitur quod Auditionis statio, vel accipitur pro loco, in quo ex mandato Ecclesiæ peragebatur satisfactio; & hæc nunquam fuit in usu apud Latinos: vel sumitur pro determinato ab Ecclesia Pænitentiæ loco;& hæc incæpit apud Orientales post Novatianorum exortam hæresim.

Ad IV. Tertullianus, Cyprianus, & Augustinus non loquuntur de lapsis Pænitentibus, sed de Catechumenis primi generis, de quibus diximus nuper.

Ad V. dicitur, quod quanvis in sacris Canonibus nulla præscripta invenia-tur cæremonia, per quam Flentes ad Audientes transirent; in Episcoporum tamen libertate erat abbreviare, vel potrahere tempus, quo Pænitentes in ea statione permanere debebant, & hoc faciebant Episcopi absque ullo Ritu, vel speciali Cæremonia.

Tertio, Substratio, quæ est tertia Pænitentium Classes, aliis nominibus etiam vocabatur, quæ exponit Jueninus sequentibus verbis „ Primo dicitur „ *substratio*, eo quod Pænitentes dum in „ ea essent statione, substrati & genu- „ flexi permanerent. Hujusmodi nomi- „ nis sæpius canones meminerunt. *Qui-* „ *cumque prius quam viginti quidem an-* „ *nos nati essent peccarunt* (verba sunt „ canonis 16. Concilii Ancyrani, ex „ Gensiani Herveti interpretatione:) „ *Postquam quindecim annis substrati ac* „ *supplices fuerint, communionem ad pre-* „ *ces assequantur... Si qui autem impro-* „ *be ac maligne in peccatis fuerint, longa* „ *substrationem habeant*. Secundo, a „ Gregorio Thaumaturgo dicitur *subje-* „ *ctio*, quæ quidem vox ipsum substra- „ ctionis nomen exponit: *Subjectia au-* „ *tem, seu substratio est, ut intra tem-* „ *pli portam stans* eum Cathecumenis „ egrediatur. Tertio, sæpius apud Pa- „ tres Latinos tertia hæc Pænitentium „ Classes simpliciter, & absolute dici- „ tur *Pænitentia*: unde ij, qui eam de- „ currebant *Pænitentes* sine addito di- „ cti sunt: *In Pænitentium loco standi* „ (verba sunt Concilii Agathensis can. „ 60.) *& orandi humilitatem ita noverint* „ *observandam, ut etiam ipsi, cum Cate-* „ *chumenis egredi commoneantur, absce-* „ *dant*. Eadem ratione loquitur Felix „ Papa III. exponens undecimum Ca- „ nonem Nicænum Epist.7. *Tribus annis* „ (inquit) *inter Audientes sint, septem* „ *annis subjaceant inter Pænitentes ma-* „ *nibus Sacerdotum*.

Dicimus cum eodem, I. stationem hanc fuisse antiquam. II. fuisse ambitum templi. III. Fuisse supra ipsos manus a ministris impositas, orationes recitatas, & Pænitentias iisdem injunctas.

Primum probatur I. ex Gregorio Thaumaturgo, qui hanc Stationem in sua Epist. Canon. memorat; eadem mentio habetur in Synodo Ancyrana, & apud Basilium in Epistola Canonica ad Anphilochium. II. Ex Tertulliano de Pænitentia cap.9. hæc scribente: *Itaque Exomologesis prosternendi, & humilificandi hominis disciplina est, conversationem injungens misericordiæ illicem. De ipso quoque habitu, & victu mandat, sacco & cinere incubare*. III. Ex Augustino, aliisque Patribus Latinis, qui hanc Stationem sæpe intelligunt per pænitentiam, per Exomologesim, & per plenam pænitentiam.

Secundum, scilicet quod hæc statio fieret intra templi ambitum, progrediendo scilicet a loco, qui expandebatur a Pænitentibus audientibus usque ad Ambonem. I. Probatur ex Gregorio Thaumaturgo in citata Epist. canon. cap. ultimo, in quo dicit: *Substratio est, ut intra templi portam stans cum Catechumenis ingrediatur*. II. Quia substrati non poterant in Ecclesia progredi ultra Ambonem; & hoc quia per Ambonem morabantur Pænitentes Consistentes, qui aliam Classem Pænitentium constituebant ultra Audientes.

Tertium explicamus simul, & probamus ex prælaudato Juenino, qui scribit „ Substratis primo in singulis synaxibus „ manus impositas fuisse (*omni tempore* „ *jejunii*) ait IV. Concilium Carthagi- „ nense can. 80. *manus Pænitentibus a* „ *Sacerdotibus imponantur*: Et ma- „ nuum impositioni conjunctas fuisse „ orationes, demostrant hæc Augustini „ verba lib.3. contra Donatistas cap.19. „ *Quid est aliud impositio manuum, quam* „ *oratio super hominem?* Expiatrices au- „ tem fuisse illas orationes, satis colli- „ gitur tum ex iis, supra quos fundeban- „ tur, tum ex lib. 8. Constitutionum „ cap. 8. ubi hæc habentur: *Dicit Dia-* „ *conus, Exite qui illuminamini; & po-* „ *stea dicit: precamini intentè, qui in* „ *Pænitentia estis. Omnes pro Fratribus,* „ *qui in Pænitentia estis. Omnes pro Fra-* „ *tribus, qui in Pænitentia sunt, preces*

„ *adbi-*

„ *adhibeamus, ut misericors Deus attendat eis viam Pœnitentiæ, approbet eorum palinodiam, & confessionem, . . . remittatque eis omnia delicta eorum, tam voluntaria, tam non voluntaria*. Secundo, Substrati Pœnitentes ejiciebantur e templo post Catechumenorum dimissionem, sive (ut loquuntur Canones) post Missam Catechumenorum. Tertio, in ea præsertim statione eluebantur maculæ criminum: substratis enim imponebantur jejunia, & alia laboriosæ pœnitentiæ opera, quæ carnem excruciarent: *Et hæc quidem*, (inquit S. Pacianus in Paræneſi ad Pœnitentiam) *quæ videri etiam a Sacerdote possunt, & Episcopo teste laudari; ne hæc quidem quotidiana servamus; flere in conspectu Ecclesiæ, perditam vitam sordida veste lugere, jejunare, orare, pervolvi: Si quis ad balneum vocet, recusare delicias: Si quis ad Convivium perget, dicere. ista felicibus, ego deliqui in Dominum, & periclitor in æternum perire, Quo mihi epulas, qui Dominum læsi? Tenere præterea pauperum manus, viduas obsecrare Presbyteris advolvi, exoratricem Ecclesiam deprecari, omnia prius tentare, quam perire. Scio quosdam ex fratribus, & sororibus vestris cilicio pectus involvere, teneri incubare, jejuna fera meditari, & non talia fortasse peccarunt*.

Quarto demum, Consistentium Statio variis appellata fuit ab antiquis nominibus; nimirum Congregatio seu consistentia, in orationibus communicatio, segregatio, separatio, excommunicatio, Dicta fuit Congregatio, seu consistentia; quia illi, qui in eadem Statione cum Catechumenis, & cum ceteris fidelibus consistebant, & non expellebantur, sicut ejiciebantur Catechumeni, & cæteri Pœnitentes. Unde Gregorius Thaumaturgus in Epist. can. 11. scribit: *Congregatio seu consistentia est, ut cum fidelibus consistat, & cum Catechumenis non egrediatur*. Dicta etiam fuit in Orationibus communicatio, quia communicabant precibus fidelium, & cum illis aderant sacrificio Missæ. Et de his videtur loqui Concilium Ancyranum can. 4 *De his, qui sacrificare coacti sunt &c. placuit eos inter audientes una constitui, succumbere vero tribus annis, in oratione autem communicare biennio*: Et Concilium Nicænum I. can. 12. *Hi definitum tempus auditionis implentes, tum demum Fidelibus in oratione communicent*.

Denique dicta est segregatio, separatio, excommunicatio, sed levissima, quia hæc pœna intelligenda est quando Laico indicitur; si vero Clerico indicatur, intelligitur de suspensione, quæ grave peccatum supponit. His positis.

Dicimus Consistentiam, quæ erat quarta Pœnitentium statio, fuisse perantiquam in Ecclesia; varia hominum genera comprehendisse, & fuisse extensam ab Ambone versus Sanctuarium usque ad fideles.

Primum dictum probatur, quia consistentiæ meminerunt Canones, qui dicuntur Apostolorum, in quibus segregatio pro levibus peccatis imponitur. Mentionem pariter ejusdem facit Gregorius Thaumaturgus, & Canones pariter subsequentium Conciliorum.

Secundum dictum probatur, & quidem I. Consistentia comprehendebat leviter peccantes, sed correctione indigentes; Unde Concilium Elliberitanum can. 50. *Si quis Clericus vel fidelis cum Judæis cibum sumpserit, placuit eum a communione abstineri, ut debeat emendari*. Basilius quoque in Epist. ad Amphilochium can. 13. numerat Milites etiam innoxios, sed qui humanum sanguinem effuderant: *Cædet in bellis factas Patres pro cædibus non reputavere; iis, ut mihi videtur, ignoscentes, qui pro pudicitia, & pietate decertant. Recte autem fortasse habet consulere, ut qui sunt manibus non puris, solo trium annorum communione abstineant*. II. Comprehendebat reos peccatorum letalium, sed qui eadem sponte confessi fuerant; unde Gregorius Neocæsariensis can. 9. *Si accusati, convicti fuerint, sint similiter in iis, qui substernuntur; si autem seipsos enunciaverint, & restituerint, etiam precibus digni habeantur*. III. Comprehendebat illos homines, qui ob sua peccata gravia priores classes Pœnitentium decurrerant, & hoc ob probationem, quæ de eorum emendatione volebant facere Patres. IV. Comprehendebat mulieres adulteras, quæ quamvis meruissent substrationem, admittebantur tamen ad subsistentiam, ne essent maritis in fidei matrimonialis suspicionem. Et de ijs loquebatur Basilius can. 34. *Adulteras pol-*

pollutas mulieres, & confitentes ab pietatem, vel ob quomodocunque convictas, publicare quidem Patres nostri prohibuerunt, ne convictis mortis causam praebeamus: Eas autem stare sine communione jusserunt, donec impleretur tempus poenitentiae. V. Demum comprehendebat illos, qui post pænitentiam publicam peractam, ad priora crimina redibant; & de iis loquebatur Syricius Papa epist. 1. ad Himerium Tarraconensem can. 5. *De his vero non incongrue dilectio tua Apostolicam Sedem credidit consulendam, qui acta paenitentia, tanquam canes, ad suos vomitus pristinos, & ad volutabra redeuntes, & redeuntes, & militiae cingulum, & ludicras voluptates, & nova conjugia, & inhibitos denuo appetivere concubitus. Quorum professam incontinentiam generati post absolutionem filii prodiderunt. De quibus, quia jam suffugium non habent paenitendi, id duximus decernendum, ut sola intra Ecclesiam fidelibus oratione jungantur, sacrae mysteriorum celebritati, quamvis non mereantur, intersint; a dominicae autem mensae convivio segregentur, ut hac saltem districtione correpti, & ipsi in se sua errata castigent, & aliis exemplum tribuant, quatenus ab obscaenis cupiditatibus retrahantur: Quibus tamen (quoniam carnali fragilitate ceciderunt) viatici munere, cum ad Dominum coeperint proficisci per communionis gratiam volumus subveniri. Quam formam, & circa mulieres, quae se post paenitentiam talibus pollutionibus devinxerunt, servandam esse censemus.*

DISSERTATIO CCCLXXXVI.

De Satisfactione Sacramentali. Quo Jure sit necessaria? An debeat esse proportionata criminum gravitati? An debeat esse publica, vel secreta?

In hac Dissertatione agendum est de Satisfactionis Sacramentalis proprietatibus, quae ties communiter adnumerantur, nimirum necessitas ipsius a quo Jure dependeat? Proportio ejusdem cum criminum gravitate; & an debeat esse publica, vel secreta?

Dicimus I. Satisfactionem esse Jure divino necessariam ijs, qui post baptismum peccaverunt.

I. Probatur ex Scripturis. Matth. 8. legimus praeceptum verbis illis inclusum: *facite fructus dignos paenitentiae*; insuper Joann. 20. data est Apostolis potestas ligandi atque solvendi; Sed haec nequit exercitio demandari sine satisfactionis sacramentalis interventu; ut ex Patribus pluribus alibi ostendimus; ergo &c.

II. Probatur ex Ecclesiae Disciplina. Nullo quidem tempore Sacramenti pænitentiae ministri consueverunt a peccatis absolvere Pænitentes, nisi hi, vel prius satisfactiones praemisissent, vel eam se adimpleturos spopondissent; ergo signum est, quod apud illos in concusso habebatur, satisfactionem esse Jure divino necessariam in Sacramento pænitentiae.

III. Probatur ex Historiae Monumentis. Et quidem ex Controversia, quae tempore Decii Imperatoris exorta est inter Clerum Romanum, & Sanctum Cyprianum ex una parte, & inter Lapsos quosdam ex altera, quae a Juenino in Commentario Dissert. 6. de Pænitentia quaest. 6. de satisfactione cap. 7. artic. 1. sic exponitur „ Ejus autem
„ Controversiae status erat, an Lapsis
„ nulla pænitentia purgatis conferri de-
„ beret absolutio: Id plures in Deciana
„ persecutione ausu temerario con-
„ tendebant. Presbyteri qui & ipsi Diis
„ thus

,, thus adoleverant, authores erant Lapsis ; ut absque satisfactione reconciliationem a Ministris extorquerent. Nonnulli etiam alii Presbyteri, qui fidem integram sæviente persecutione servaverant, quadam simplicitate decepti, iidem Lapsis pacem in suis Ecclesiis concesserant. S. Cyprianus, & Clerus Romanus illi temerario ausui constanter obstitere. Nam I. contenderunt expectari debere Concilii celebrationem, in quo lapsorum causæ discuterentur, sed interim definierunt cuique lapso plene satisfaciendi onus incumbere. II. Lapsis illi decreto non obtemperantbus, & conditionem a Clero Romano, & Cypriano præscriptam recusantibus, sancitum est, ut lapsi, etsi Martyrum libellis muniti essent, in infirmitate per reconciliationem subveniretur. III. Decio Imperatore occiso, & Pace Ecclesiis reddita, Cornelius Romæ, & Cyprianus Carthagine celebrarunt Concilia, quibus statutum est, ut lapsi, qui in immundis sacrificiis sese polluerant, pænitentiam plenam agerent, & tandem pace donarentur: Quod si inter agendam pænitentiam immineret vitæ periculum, daretur nihilominus pax, quanvis nondum plene peracta fuisset pænitentia. Presbyteros, qui decretis illis contrariam viam inierant multis S. Cyprianus insectatur. *Hæc* (inquit) *qui subtrahit fratribus nostris, decipit miseros, ut qui possunt agentes pænitentiam veram Deo Patri misericordi precibus, & operibus suis satisfacere, seducantur, ut magis pereant, & qui erigere se possunt, plus cadant.*

Arguunt I. Cyprianus Sermone de Lapsis docet, quod per Pænitentiam satisfit scandalo, quod per crimen datum est Ecclesiæ; sed hoc non est innuere necessitatem satisfactionis ex Jure Divino: ergo &c. II. Augustinus in Enchiridio capite 65. vult, quod satisfactio sit quædam nuda cæremonia, per quam Ecclesiæ obeditur; & hæc sunt ejus verba: *Verum quia plerumque dolor alterius cordis occultus est alteri, neque in aliorum notitiam per verba, vel quæcumque alia signa procedit, cum sit coram illo, cui dicitur. gemitus meus a te non est absconditus, rectè constituuntur ab iis, qui Ecclesiæ præsunt, tempora pænitentiæ, ut fiat satis Ecclesiæ, in qua remittuntur ipsa peccata.* III. Ex Luthero, & Calvino malitia peccati est infinita, satisfactio est finita: ergo non potest per eam satisfieri peccato. IV. Pæna æterna est infinita: ergo non potest aboleri per satisfactionem, quæ est finita. V. Christus satisfecit superabundanter pro omnium peccatis: ergo non remanet nobis onus satisfaciendi pro iisdem. VI. Catechumeni, qui baptizantur, nullum habent onus satisfactionis: ergo neque habent Pænitentes.

Respondemus ad I. negando majorem; & ratio est, quia pro peccatis occultis injungebantur etiam satisfactiones, & tamen hæc peccata occulta scandalo fidelibns non erant. Hoc patet ex can. 39. Epistol. Basilii ad Anphilochium, quo, ut ait Juveninus in Commentario, Mulieres secreti adulterii conseiæ jubentur remanere in gradu pænitentiū existentiū, & privatim exequi labores a canonibus præscriptos pro hujusmodi sceleribus. Ad quæ ,, idem Jueninus hæc addit: ? Secundo Clerici post tertium seculum non fuerunt damnati pænitentia publica, etiam si crimina canonica commisissent: & tamen arcebantur a sacris Altaribus, jubebanturque privatim subire pænas canonicas, ut colligitur ex Leone Magno, qui Epist. 92. cap. 2. Ad Rusticum Narbonensem sic loquitur: *Alienum est a consuetudine Ecclesiastica, ut qui in presbyterali honore, aut in Diaconii gradu fuerint consecrati, si pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pænitentiæ . . . unde hujusmodi lapsorum ad promerendam misericordiam Dei privato est expetenda secessio, ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.* Tertio, conceptis terminis asserunt antiqui Patres, lapsos se subjecisse satisfactionibus, ut Deum iratum redderent sibi propitium, ut redimerent præterita peccata, ut mederentur suis vulneribus. Sic enim loquitur Cyprianus lib. de lapsis. *Oportet justis operibus incumbere, quibus peccata purgantur, eleemosynis frequenter insistere, quibus a morte animæ liberantur.* Ibidem sic arguit ministros, qui reconciliatione donabant lapsos sine præmissis operibus satisfactoriis: *Datur opera ne satisfactionibus, & lamentationibus justis delicta redimantur,*

ne

„ *ne vulnera lacrymis abluantur, pax ve-* „ *ra falsæ pacis mendacio tollitur*. Quarto Hæretici olim vertebant crimini „ Ecclesiæ Catholicæ, quod doceret pænitentiæ laboribus ita deleri delicta, „ ut post satisfactionem crederet omnium etiam gravissimorum, ut sunt „ idololatria, & homicidium, se posse „ absolutionem conferre; sic etiam „ Tertullianus, factus Montanista, arguit „ Zephirinum Papam, qui de satisfactione exposuerat verba, quibus Apostolus primæ ad Cor. 5. ait se incestuosum tradere Satanæ in interitum „ carnis, ut spiritus salvus fiat in Die „ Domini, *Hic jam carnis interitum in* „ *officium pænitentiæ interpretantur quod* „ *videatur jejuniis, & sordibus & injuria* „ *omni, carnem exterminando satis Deo* „ *facere, ut ex hoc argumententur fornicatorem, imo incestuosum illum non in* „ *perditionem Satanæ, ab Apostolo traditum, sed in emendationem, quasi postea* „ *veniam ob interitum, idest constitutionem carnis, consecuturum igitur & consecutum*. „

Ad II. eadem est responsio.

Ad III. dicitur, quod homo, etiam cum Dei gratia, nunquam potest satisfacere pro malitia seu culpa peccati de condigno, sed tantum de congruo; hoc pacto scilt; quia ratione ordinis, quem Deus instituit, per opera laboriosa obtinet actualem charitatem intensam, quæ conjuncta cum voto Sacramenti delet peccatum; sic pariter respondet Jueninus.

Ad IV. dicitur, quod si satisfactio unda accipiatur, utique non est proportionata, quia est finita; sed accepta cum merito Christi, ex eodem merito redditur infinita, & fit proportionata peccati malitiæ, & gravitati.

Ad V. utique Christus satisfecit Patri sufficienter, quia obtulit pretium infiniti meriti, & virtutis; at non efficienter, quia illud pretium non omnibus applicatur, iis nimirum, quos nunquam pænitet scelerum, quæ commiserunt; & illis pariter, quos pænitet, sed non applicatur ad tollendam totam pœnam temporalem debitam, crimine remisso, quod divina justitia exigit.

Ad VI. respondit citatus Jueninus eodem loco, quod peccata post baptismum commissa sunt graviora illis, quæ baptismum præcedunt; & subdit „ id- „ que triplici de causa, quam Concilium „ Tridentinum declarat his verbis, *sane* „ *& divinæ justitiæ ratio exigere videtur* „ *ut aliter ab eo in gratiam recipiantur* „ *qui ante baptismum per ignorantiam deliquerint, aliter vero qui semel a peccati & dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritus Sancti dono, scienter templum Dei violare, & Spiritum Sanctum* „ *contristare non formidaverint*. Ob discrimen hujusmodi aliam observarunt „ Patres disciplinam circa Pœnitentes „ quam circa Catechumenos. Primo „ enim Pœnitentes in extremis reconciliari, recuperata sanitate, repetebant „ ex canone præscripto stationem pœnitentiæ, in qua erant ante suum morbum. Catechumeni vero in iisdem „ angustiis baptizari, ubi convaluerunt „ non amplius Catechumenis, sed fidelibus adjungantur. II. Patres credebant Catechumenum vel etiam Ethnicum, in articulo mortis baptisma petentem, & suscipientem, consequi, „ statim post mortem, æternam salutem: „ contra de Christiani salute pœnitentiam & conciliationem in iisdem angustiis suscipientis plurimum diffidebant. III. Concedebant baptisma „ cuilibet in extremis posito vel per se „ vel per alium illud petenti; reconciliationem vero aliquando negarunt „ Christiano eam in ultima tantum vitæ „ periodo efflagitanti. „

Dicimus II. satisfactionem debere esse proportionatam gravitati criminum, & Pœnitentium viribus.

I. Probatur. Concilium Tridentinum Sess. 4. cap. 8. hæc præcipit: „ Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus, & prudentia suggesserit, „ pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares, & convenientes satisfactiones injungere: si „ forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pænitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis „ delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio, „ quam imponunt, non sit tantum ad „ novæ vitæ custodiam, & infirmitatis „ medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & „ castigationem.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus, qui docent, quod in imponendis satisfactionibus servari debent sacri Canones,

nes, qui quidem pro gravibus delictis levia opera non imponunt. Cœlestinus I. Epist. 7. cap. 1. ait: *Nulli Sacerdotum suos liceat Canones ignorare, nec quicquam facere, quod Patrum regulis possit obviare*. Gregorius VII. in Concilio Romano V. *falsas eas pœnitentias definit, quæ non secundum authoritatem SS. Patrum pro qualitate criminum imponuntur*. His accedit Isaacius Lingonensis, qui sequentia habet verba post Canones relatos, qui ad Pœnitentes pertinent: *Qualis vero peccatis adhibenda sit medicina, secundum Canonum authenticorum, & sanctorum Patrum esse debet institutionem, & secundum Dei voluntatem. Nec in hac parte voluntas aut gratia hominis sectanda est, sed voluntas Dei in omnibus requirenda: quatenus dignis precibus & pœnitudine digna placare possit omnipotentis Dei vindictam, quam suo vitio provocavit*.

III. Probatur ex Patribus. Cyprianus in fine libri de Lapsis: *Quam magna deliquimus tam graviter defleamus: Alto vulneri diligens & longa medicina non desit: Pœnitentia crimine minor non sit. Putasne Dominum cito posse placari, cujus templum sacrilega contagione violasti? Putas facile eum misereri tui, quem tuum non esse dixisti? Orare oportet impensius, & rogare; diem luctu transigere, vigiliis noctes ac fletibus ducere, tempus omne lachrymosis lamentationibus occupare, stratos solo, adhærere cineri, in cilicio, & sordibus volutari*. Augustinus Serm. 352. alias homil. 27. inter 50. *Est pœnitentia gravior atque luctuosior, in qua proprie vocantur in Ecclesia pœnitentes, remoti etiam a Sacramento altaris participandi, ne accipiendo indigne, judicium sibi manducent, & bibant. Illa ergo pœnitentia luctuosa est. Grave vulnus est: adulterium forte commissum est, forte homicidium, forte aliquod sacrilegium: gravis res, grave vulnus, lethale, mortiferum, sed omnipotens medicus &c.* Et in libro de fide, & operibus cap. 26. *Nisi essent quædam ita gravia, ut etiam excommunicatione plectenda sint, non diceret Apostolus, Congregatis vobis, & meo spiritu, tradere ejusmodi hominem Satanæ ad interitum carnis .... Item nisi essent quædam non ea humilitate pœnitentiæ sananda, qualis in Ecclesia datur eis, qui propriè pœnitentes vocantur, sed quibusdam correptionum medicamentis, non diceret ipse Dominus, corripe eum inter te & ipsum solum .... Postremo, nisi essent quædam, sine quibus hæc vita non agitur, non quotidianam medelam poneret in oratione, quam docuit, ut dicemus, Dimitte nobis debita nostra*.

IV. Probatur ex Praxi, & Consuetudine Ecclesiæ, quæ satis innotescit in regulis, quas præscripsit S. Carolus, Cardinalis & Mediolanensis Archiepiscopus, & quæ leguntur in Actis Mediolanensis Ecclesiæ, part. 4. de Pœnitentiæ Sacramenti Ministris, quibus hæc præcipit: *Videant, ne pro peccatis gravibus levissimas pœnitentias imponant, id quod, & Confessoribus, & Pœnitentibus periculosum est, cum id a Sacris Litteris, & Conciliorum Decretis, & a Sanctorum Patrum sententia alienum sit. Nam divinæ litteræ ab eis, qui pœnitentiam agunt, hoc efflagitant, ut fructus dignos pœnitentiæ faciant, utque ad Dominum convertantur in jejunio, fletu, & planctu. Et vero qui peccatis gravibus leves quosdam pœnitentiæ modos imponunt, Hi (Canon inquit) consuunt pulvillos secundum Propheticum sermonem sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas. Imo Concilium Tridentinum docet, alienorum peccatorum participes fieri Confessores, qui dum cum pœnitentibus indulgentius agunt, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungunt*.

V. Probatur Rationibus. I. Diversimode admitti debent in Dei amicitiam illi, qui peccaverunt ante baptismum, ac illi qui post baptismum prævaricati sunt; atqui hoc non verificaretur, si non esset proportio inter crimina, & satisfactiones: ergo &c. Major est doctrina Tridentini sess. 14. cap. 8. dicentis: *Quod divinæ justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante baptismum per ignorantiam deliquerint: aliter vero qui simul a peccatis, & Dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritus Sancti dono, scienter templum Dei violare, Spiritum Sanctum contristare, non formidaverint*. II. Satisfactio esse debet adeo laboriosa, ut iterum peccandi metum pœnitentibus ingerat; sed sic non esset, si criminum gravitati non proportionaretur: ergo &c. Major pariter est doctrina Tridentini citato loco, ubi habet: *Et divinam clementiam*

tiam decet; ut ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut occasione accepta peccata leviora putantes, velut injurii, & contumeliosi Spiritui Sancto in graviora labamur, thesaurizantes nobis iram in die iræ. Proculdubio enim magnopere a peccatis revocant, & quasi fræno quodam coercent hæ satisfactoriæ pœnæ, cautioresque, & vigilantiores in futurum Pænitentes efficiunt. III. Satisfactio debet inducere in Pœnitente emendationem: sed hanc non induceret si criminum gravitati non proportionaretur: ergo &c. Argumentum desumitur ex Chrysostomo hom. 10. in Matthæum, cujus doctrinã sequitur Tridentinum: *Pænitentiam dico non solum a prioribus malis recedere, verum, & quod majus est, bona præstare. Facite, inquit Joannes, fructus dignos pænitentiæ. Et quando id facimus? Si peccati adversa facimus. Verbi gratia, Aliena requisisti? Incipe jam donare propria. Longo tempore fornicatus es? Præscripto tempore ab uxore abstine: meditare continentiam. Proximum vel verbo, vel facto violasti? Refer benedictionis verbo convitiis, & percutientes beneficiis placare contende. Deliciis ante, & tumulentia diffluebas? Jejunio, & aquæ potu inde ortas maculas elue. Impudicis alienum decorem oculis vidisti? Fæminam jam omnino non videas, ut majori securitate fruaris.* IV. Satisfactio sacramentalis habet etiam pro fine, ut avertat a Pænitente peccati pœnam, quam Deus illi daret; sed hoc non esset, si proportio enuntiata non foret: ergo &c. Argumentum quoque fundatur in doctrina Tridentini, citato loco dicentis. *Neque vero securior ulla via in Ecclesia Dei unquam existimata fuit ad amovendum imminentem a Domino pœnam, quam ut hæc pænitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent.* V. Per satisfactionem sacramentalem Pænitentes assimilari debent Christo patienti; sed hæc assimilatio non esset, si satisfactiones criminum gravitati non proportionarentur: ergo &c. Tridentinum pariter hanc continet rationem verbis hisce: *Accedit ad hæc, quod dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficimur, certissimam quoque inde arrham habentes, quod si compatimur, & conglorificabimur.*

Obstant I. Concilii Tridentini verba, quæ sunt a nobis allata, non continent necessitatem, sed consilium: ergo neque præceptum. II. Dato quod contineant præceptum, non erit tamen præceptum sub pœna peccati mortalis: ergo neque pariter ab eo inducitur necessitas. III. Tridentinum loquitur de satisfactione, quæ sit medicinalis, non autem de satisfactione quæ sit pœnalis: ergo non facit ad rem. IV. Si satisfactio deberet proportionari criminum gravitati, deberet esse infinita, quia infinita est peccati gravitas; sed hoc nequit esse: ergo &c. V. Indulgentiæ, præsertim Jubilei tempore, supplent satisfactionum levitatem: ergo non esset necessaria proportio illa. VI. Canoncs antiqui, qui continebant rigorem illius proportionis, abierunt in desuetudinem, & inducta est nova Ecclesiæ disciplina, per quam gravibus peccatis leves pænitentiæ injunguntur: ergo Confessarii non debent se regulare cum antiquis Ecclesiæ Canonibus, sed cum moderna Ecclesiæ disciplina: ergo proportionem illam servare non debent.

Respondemus ad I. Concilium Tridentinum adhibere vocem *debent*; per vocem autem *debens*, pervium est omnibus, intelligi præceptum, non vero consilium. Ulterius Concilium applicat hoc ad divinæ Justitiæ rationem; ubi autem est Justitia, ibi etiam est debitum; & hoc patet ex ejusdem Concilii verbis, quæ ad verbum *debent* subjunguntur, & sunt: *Divinæ Justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante baptismum per ignorantiam deliquerint: aliter verò qui semel a peccati, & Dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritus Sancti dono, scienter templum Dei violare, & Spiritum Sanctum contristare non formidaverint.*

Ad II. Dicitur, quod si Confessarli in hoc deficientes non essent lethalis peccati rei, a Concilio non reprehenderentur; & Judicis officium, quod perfecte adimplere debent, non perfunctorie exercerent. Hoc autem totum continetur in verbis Concilii, quæ sequuntur: *Ne si fortè peccatis conniveant, & indulgentius cum Pænitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungenda, alienorum peccatorum participes efficiantur..... Domi-*

nus noster Jesus Christus e terris ascensurus ad Cælos, Sacerdotes sui ipsius Vicarios, reliquit tanquam præsides & judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur . . . . . . Sacerdotes judicium hoc, incognita causa, exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere dumtaxat, & non potius in specie, ac sigillatim, sua ipsi peccata declarassent. Ex his colligitur, oportere a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri, etiam si occultissima illa sint &c.

Ad III. Dicitur, quod præfata obiectio expresse opponitur Tridentini verbis, quæ leguntur citato capite 8. *Habeant autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & cogitationem; nam claves Sacerdotum non ad solvendum dumtaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres, & credunt, & docent.*

Ad IV. Negatur major; & ratio est, quia pœna æterna peccato debita per virtutem Sacramenti mutatur in temporalem, & finitam; pœnæ autem temporali, & finitæ respondere debent sacramentales satisfactiones.

Ad V. Dicitur, quod indulgentiæ prosunt illis, qui sunt vere contriti, & pœnitentes; vere autem contriti, & pænitentes esse non possunt, qui sacramentales satisfactiones criminum gravitatis respondentes nec exercent, nec adimplent; ut videre est apud Jueninum in Commentario Dissert. 6. quæst. 6. cap. 7. art. 2.

Ad VI. Et si Canonum antiquorum rigorem præsens hominum infirmitas ferre non poilit, non per hoc tamen despiciendi sunt illi. & illorum observatio, quantum vires sufficiunt, negligenda; ut aperte admonet S. Carolus part. 4. Actorum Ecclesiæ Mediolanensis in Ittructionibus: *Canones pænitentiales teneant, Quamvis enim prudenter, & considerate pro pœnitentis dolore, hominumque varietate, aliisque circumstantiis, attemperari, & possint, & debeant, eos tamen observari, atque ut formam, & regulam, quantum expedire videbitur, exprimi semper lenudabile est.*

Pro tertia Dissertationis parte, in qua quæritur; an satisfactio sacramentalis debeat esse publica, vel secreta? Pro ejus resolutione triplicis generis distinguenda sunt peccata; scilicet secreta, publica, & semipublica, secreta erant illa. quæ committebantur ab iis, qui secreto omnino peccabant, & sine scandalo. Publica committebantur ab iis, qui ita publice peccabant, ut juridice deferebantur ad Ecclesiæ Tribunal, & rei convincebantur. Semipublica committebantur ab illis, qui peccabant quidem cum scandalo multorum, sed non deferebautur ad Ecclesiæ Tribunal, nec rei probabantur. Circa hæc triplicis generis peccata sequentem ponimus conclusionem.

Dicimus III. Peccata omnino occulta non subjiciebantur publicæ pænitentiæ ex vi Canonum, sed solum ex consilio Sacerdotis, vel ex voluntate Pænitentis; Peccata publica subijciebantur publicæ pænitentiæ ex vi Canonum: semipublica ex imperio Sacerdotis, etiam cum denegatione absolutionis.

Prima Conclusionis Pars probatur I. Ex Conciliis. Concilium Vasense Primum Anno 442. Canone VIII. hæc habet; *Si Episcopus, se tantum alieni sceleris conscium novit, quandiu probare non potest, nihil proferat, sed cum ipso ad compunctionem ejus secretis correptionibus elabores . . . , illo, quandiu probari nihil potest, in communione omnium . . . . permanente.* Concilium Neocæsariense Can. 4. *Si quis mulierem concupiscens proposuerit cum ea decumbere, & cogitatio ejus non pervenit ad effectum, apparet quod gratia Dei liberatus est.* Ad quæ subdit Tournely „ a quo? Non a culpa, & quidem mortali: *Qui enim viderit mulierem ad concupiscendum eam*, inquit Christus Mat. 5. vers. 28. *jam mœchatus est eam in corde suo*. Non etiam ab omni prorsus pœna seu pænitentia; omne siquidem lethale peccatum per pænitentiam debet expiari. Liberatus ergo ille dicitur, tum quia peccatum opere externo non consummavit; tum quia luctuosæ, ac publicæ pænitentiæ subijci non debuit, sicut debuisset, si crimen opere perfecisset. „ Concilium Carthaginense III. ann. 397. Can. 32. *cujuscumque pænitentis publicum, & vulgatissimum crimen est, quod universa Ecclesia noverit, antequam absidem manus ei imponatur.*

II. Pro-

II. Probatur ex Patribus. Gregorius Nyssenus in epistola ad Letojum; *Qui latenti oblatione sibi alienum usurpat, si deinde per enuntiationem peccatum suum Sacerdoti aperuerit, vitii studio in contrarium mutato, ægritudinem curabit largiendo, quæ habet, pauperibus*. Augustinus serm. 351. alias hom. 50. inter 50. *Si peccatum ejus, non solum in gravi ejus modo, sed etiam in tanto scandalo est aliorum, atque hoc expedire utilitati Ecclesiæ videatur Antistiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis, agere pænitentiam, non recuset*, & serm. 82. alias 16. de verbis Domini cap. 7. *Ergo corripienda sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus: ipsa vero corripienda sunt secretius, quæ peccantur secretius*. Et cap. 8. sic pergit: *Novit nescio quem homicidam Episcopus, & alius illum nemo novit. Ego volo publice corripere, at tu quæris inscribere? Prorsus nec prodo, nec negligo, corripio in secreto; pono ante oculos Dei judicium; terreo cruentam conscientiam; persuadeo pænitentiam. Hac charitate præditi esse debemus..... Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant, aliquando nobis produntur ab uxoribus suis plerumque zelantibus, aliquando maritorum salutem quærentibus; nos non prodimus palam, sed in secreto arguimus. Ubi contigit malum, ibi moriatur malum*. Cæsarius Arelatensis hom. 1. in Quadragesima enumerat nonnulla gravia peccata, & addit: *Hæc, & ejusmodi commissa expiari penitus communi, & mediocri, licet secreta satisfactione, non possunt; sed graves causæ, graviores, & acriores, & publicas curas requirunt; ut qui cum plurimorum afflictione se perdit, simili modo cum plurimorum ædificatione se redimat*. Sanctus Eligius hom. 16. in fine: *Vos præterea, fratres mei, alloquimur, quos publica actio criminalis publicam cogit agere pænitentiam*.

III. Probatur Rationibus. I. Si qui sunt Theologi, qui aliter a nobis sentiunt, omnes tamen conveniunt, a septimo seculo nullam fuisse impositam pænitentiam publicam pro peccatis occultis, sed tantum pro publicis; ergo antea si aliqua imponebatur, erat tantum, vel de consilio Confessarii, vel de voluntate Pænitentis: II. Canones etiam antiqui satis erant cauti, ut Pænitentium famæ consulerent: ergo pro peccatis occultis nunquam publicas pænitentias imponebant. III. Quia aliter multa scandala orta fuissent in Ecclesia, si per pænitentias publicas, peccata occulta gravia cognita fuissent. IV. Quia etiam homicidia provenissent, si vir adulterium uxoris occultum, per ejus pænitentiam publicam, agnovisset.

Secunda Conclusionis Pars probatur I. ex Conciliis. Concilium Rothomagense Anno 174. capit. 8. *Ne quis Presbyter, vel Monachus publice peccantem criminali peccato ad pænitentiam, nisi jubente Episcopo, suscipiat. Occulte peccantem, confitentem quidem suscipiat; sed pænitentiam nonnisi eam, quam Episcopus determinaverit, iniungat: Sic tamen ut jure confessionis secreto peccantis persona nulli detegatur*. Concilium Eliberitanum Can. 20. *Si quis Clericus detectus fuerit usuras accipere, placuit eum degradari, & abstineri*. Concilium Tridentinum sess. 24. de Reformatione cap. 8. *Apostolus monet, publice peccantes palam esse corripiendos. Quando igitur ab aliquo publice, & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensos, commotosque fuisse, non sit dubitandum, huic condignam pro modo culpæ pænitentiam publice injungi oportet, ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonio ad rectam revocet vitam. Episcopus tamen publice hoc pænitentiæ genus in aliquod secretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire*.

II. Probatur ex Patribus. Cyprianus epist. 68. *Maxime cum jampridem nobiscum, & cum omnibus omnino Episcopis in toto Mundo constitutis, etiam Cornelius collega noster, Sacerdos pacificus, ac justus, & Martyrio quoque dignatione Domini honoratus, decreverit, ejusmodi homines ad pænitentiam quidem agendam posse admitti; ab ordinatione autem Cleri, atque sacerdotali honore prohiberi*. Et epist. 59. *Cogimus litteras tuas, frater charissime, quibus significasti de Victore quodam Presbytero, quod ei antequam pænitentiam plenam egisset, & Domino Deo, in quem deliquerat, satisfecisset, temere Terapius, collega noster, immaturo tempore, & præpostera festinatione pacem dederit. Quæ res nos satis movit, recessum esse a decreti nostri auctoritate, ut ante legitimum, & plenum tempus satisfactionis, & sine petitu, & con-*

& conscientia plebis, nulla infirmitate urgente, ac necessitate cogente, pax ei concederetur. Augustinus serm. 351. *Nos a communione prohibere quemquam non possumus .... nisi aut sponte confessum, aut in aliquo sive seculari, sive ecclesiastico judicio nominatum, atque convictum*. Optatus Milevitanus lib. de Schismate Donatistarum: *Purpurius solita malitia fretus, sic ait, quassetur illi caput de pænitentia*: Jueninus explicat „ damnetur pænitentia publica, „ sicque alteri ordinationi ineptus fiat. „

III. Probatur Rationibus. I. In publice peccantibus nullum erat periculum scandali tribuendi Fidelibus, immo potius per ipsam publicam pænitentiam scandalum reparabatur: Ergo nulla erat ratio, per quam publica pænitentia publice peccantibus imponenda non esset. II. Testatur Morinus lib. 7. capit. 4. & 5. quod publice peccantes etiam per laicam potestatem ad publicam pænitentiam compellabantur: ergo jam erat in Ecclesia praxis, quod publice peccantes publicam pænitentiam subirent. III. Publica pænitentia in publice peccantibus exemplaris fiebat apud cæteros fideles, ut testatur Tertullianus lib. de pænitentia: ergo erat potissima ratio, per quam illis imponeretur.

Objiciunt I. Leo Magnus epist. 90. cap. 2. ad Rusticum Narbonensem scribit. *Alienum est a consuetudine ecclesiastica, ut qui in presbyterali honore, aut in Diaconi gradu fuerint consecrati, pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pænitendi*: ergo signum est, quod saltem pro Clericis primis Ecclesiæ seculis in usu non erat pænitentia publica. II. Optatus Milevitanus in fine libri secundi exprobat Donatistas, quod subjicerent pænitentiæ publicæ Episcopos, per hæc verba. *A nobis occisi sunt in honoribus Sacerdotes. Multis notum est, & probatum, persecutionis tempore Episcopos aliquos inertia in confessione nominis Dei delapsos thurificasse, & tamen nullum eorum, qui evaserunt, aut manum lapsis imposuit, aut ut genua figerent imperavit. Et facitis vos hodie post unitatem, quod a nullo factum est post thurificationem*. III. Antiqui Canones in publicis pænitentiis imponendis non solum respiciebant publicitatem, sed etiam gravitatem peccatorum: ergo pænitentia publica non imponebatur antiquitius pro peccatis, quæ essent solummodo publica, sed quæ etiam essent gravia. IV. Publica pænitentia imponebatur etiam pænitentibus, qui peccatum suum grave, sed occultum confitebantur, quanvis mitior illa, quæ imponebatur, ijs, qui convicti fuerant: ergo non pro solis peccatis publicis, sed etiam pro occultis gravibus pænitentia publica imponebatur. V. Tertullianus cap. 4. de Pænit. pro omnibus peccatis mortalibus agnovit pænitentiam publicam; ait enim: *Omnibus ergo delictis, seu carne, seu spiritu, seu facto, seu voluntate, commissis, qui pænam per judicium destinavit, idem veniam per pænitentiam spopondit*. VI. Augustinus serm. 352. alias homilia 26. inter quinquaginta cap. 30. pro omnibus peccatis mortalibus, sive publicis, sive occultis, eandem pænitentiam imponit; ait enim. *Restat penitentiæ tertium genus.... Est pænitentia gravior, atque luctuosior, in qua proprie vocantur in Ecclesia pænitentes, remoti etiam a Sacramento altaris participandi*.

Respondemus ad Primum, quod Leo Magnus loquitur de abusu, qui suo tempore obrepserat confitendi publice peccata, etiam occulta; quod asserit etiã Torrdely per hæc verba: „ S. Leonem de una dumtaxat confessione „ publica peccati occulti egisse; de hac „ quippe una agebatur; de pænitentia „ vero publica peccatoribus omnino „ occultis imponenda, vel non imponenda, silet S. Pontifex: quamquam „ ratio, quam adducit ibidem, ut improbet confessionem publicam peccati occulti, adversum ipsammet pænitentiam publicam pro iisdem occultis „ peccatis contorqueri non immeritò „ potest. „ *Hæc porro ratio est, quod nimirum multi a pænitentiæ remedio arceantur, dum aut erubescunt, aut metuunt inimicis suis sua facta reserari, quibus possunt legum severitate percelli... Tunc enim demum plures, ait ibid. S. Leo, ad pænitentiam poterunt provocari, si populi auribus non publicetur conscientiæ confitentis*. „ Jueninus vero hæc „ reponit: Intelligi laudatam ex Leone „ sententiam de Clericis quandiu in ordine clericali remanserint, non autem ubi per depositionem ex eo fuerint dejecti: Antiquitus autem nus-

„ quam

„ quam publicæ pænitentiæ addiceban-
„ tur, quin prius depositi fuissent, aut
„ quin eodem decreto, quo publica
„ pænitentia damnabantur, ex suo
„ gradu sine spe futuræ restitutionis ad
„ Laicorum sortem dejicerentur. Sub-
„ dit ulterius: ita quidem, ut fert ar-
„ gumentum authoritate ecclesiastica
„ sanxisse Apostolos, sed latum ab eis
„ decretum observari non potuit, dum
„ persecutiones in Ecclesiam Christia-
„ nam sævirent.

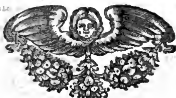
Ad II. Dicitur, quod Optatus Milevitanus per illam manuum impositionem non intelligit pænitentiam publicam, sed sacram ordinationem, quam Donatistæ iterabant, putantes invalidam fuisse illam, quæ ab Episcopis Catholicis conferebatur. Insuper idem Optatus agit de facto particulari, quod est diversum a casu nostro, ut apud eumdem Jueninum videre est.

Ad III. Verum est, quod antiqui Canones respiciebant non solùm publicitatem, sed etiam gravitatem peccatorum in publicis pænitentiis imponendis; at hoc nos non diffitemur, quando dicimus quod pro publicis peccatis pænitentiæ publicæ imponebantur, quia intelligimus illa publica peccata fuisse etiam gravia.

Ad IV. Publica pænitentia mitior imponebatur illis, qui peccatum grave occultum ultro fatebantur; quia sic illi petebant, vel pro humilitatis exercitio, vel pro doloris expressione, vel manifestatione; nulla autem erat lex, quæ eos ad hoc obligaret.

Ad V. Tertullianus unam dicit pænitentiam sacramentalem, & unam dicit pænitentiam publicam; & de utraque distinctè agens, ambabus limites suos imponit, & secernit pænitentes, qui primæ, a pænitentibus, qui secundæ subijciebantur, ut citatus Tournely distinctè explicat.

Ad VI. Dicitur, quod illam luctuosam, & graviorem pænitentiam non alii faciebant, quam qui gravissima delicta perpatrassent. Hoc habetur ex eodem Augustino citata homilia in objectione, ubi habet; *Illa vere pænitentia luctuosa est, grave vulnus est: adulterium fortè commissum est, forte homicidium, forte aliquod sacrilegium: gravis res, grave vulnus, lethale, mortiferum, sed omnipotens medicus &c.* Quibus verbis patet, quod luctuosæ illi pænitentiæ non subjiciebantur peccata illa mortalia, quæ non erant ita gravia, sed expiabantur alia pœnâ, nec publicâ, nec ita gravi, ut passim Theologi Augustinum explicant.

DIS-

DISSERTATIO CCCLXXXVII.

De Absolutione Sacramentali. An pro quibusdam gravioribus criminibus fuerit olim sacramentalis absolutio denegata? Et an ad præsens pro iisdem sit deneganda? An sit ad longum, vel breve tempus, differenda?

UNT Theologi, qui quibusdam Tertulliani verbis innixi, negant Idololatris, & homicidis, fuisse antiquitus sacramentalem absolutionem datam; & hanc dicunt fuisse Romanæ Ecclesiæ consuetudinem. Ita Petavius in notis ad S. Epiphanium hæresi 59. Martene lib. de antiquis Ecclesiæ ritibus cap. 6. artic. 2. Alii autem volunt, quod fuerit pariter denegata Adulteris a quibusque Africæ Episcopis, post Cyprianum Epist. 52., & sunt Morinus lib. 9. cap. 19. Albaspinæus in Notis ad Concilium Eliberitanum. Et denique denegatam volunt in Galliis, ultimo supplicio afficiendis, usque ad annum 1396. quo Carolus VI. Galliæ Rex hanc consuetudinem abrogavit, speciali suo Edicto; ut afferit Martene cit. loco num. 6. Et hæc intelligunt de sanis, & qui bene valebant. Circa Iufirmos vero Morinus lib. 10. cap. 2. & 3. vult, fuisse illis denegatam primis Ecclesiæ seculis, usque ad persequutionum finem, scilicet usque ad annum celebrationis Nicenæ Synodi; subdit tamen, quod ad præsens non sit deneganda cap. 4. & sequentibus.

Dicimus I. Quod reis etiam criminum gravissimorum, qui pænitentiam, vel agebant, vel egerant, nusquam denegata sit sacramentalis absolutio ab Ecclesiis orientalibus, neque a Romana, Carthaginensi, Hispanica, & aliis illustrioribus.

I. Probatur Conclusio de Ecclesiis Orientalibus, quia nullum adducitur; vel monumentum, vel exemplum, quo contrarium probetur. Immo potius pro nostra Conclusione testimonia invenimus; & sunt apud Eusebium lib. 3. Historiæ cap. 23. qui refert Juvenem illum, qui fuit a S. Joanne Evangelista conversus, & Ecclesiæ restitutus; apud Iræneum lib. 1. cap. 9., qui affert Mulieres a Marco seductas, & in Ecclesiam receptas post pænitentiam peractam; Apud Clementem Alexandrinum lib. 2. Stromatum, & apud alios qui referuntur a Morino lib. 4. cap. 9. & lib. 9. cap. 21.

II. Probatur de Ecclesia Romana. Zephirinus apud Tertullianum lib. de Pudicitia cap. 1. dicebat: *Ego hæc Mæcchiæ, & fornicationis delicta pænitentia functi dimitto*. Idem Zephirinus apud Eusebium lib. 5. cap. 27. admisit ad Ecclesiam Episcopum Natalium, qui hæresis crimen patraverat, & illud deinde lachrymis, & pænitentiâ deploraverat. Insuper Clerus Romanus apud Cyprianum, epist. 31. sic loquebatur: *Quorum vita sua finem urgens exitus dilationem non potest ferre, acta pænitentia, & professa frequenter suorum detestatione factorum, si lachrymis, si gemitibus, si fletibus, dolentis ac veræ pænitentis animi signo prodiderint, cum spes vivendi secundum hominem nulla substiterit, ita demum caute, & sollicite subveniri*. Ultra Zephirinum idem habetur apud Innocentium II. & Cœlestinum I. Romanos Pontifices.

III. Probatur de Ecclesia Carthaginensi ex Cypriano epist. 52. *Miror quosdam sic obstinatos, ut dandam non putent lapsis pænitentiam*, (Novatianos intelligit)

git) *aut Pænitentibus existiment veniam denegandam . . . . . Neminem putamus a fructu satisfactionis , & spe pacis arcendum ; cum sciamus juxta Scripturarum divinarum fidem , auctore , & hortatore ipso Deo , & ad agendam pænitentiam peccatores redigi , & veniam atque indulgentiam Pænitentibus non denegari .*

IV. Probatur de Ecclesiis Hispaniæ ; pro quibus facit Concilium Eliberitanum , quod quidem aliquorum gravissimorum criminum Reis , licèt denegaverit Eucharistiæ perceptionem , nunquam tamen legitur denegasse sacramentalem absolutionem ; immo potius Can. 21. præcipit , ne pænitentiæ janua claudatur hæreticis , qui ad Ecclesiam redibant ; & hæc sunt ejus verba : *Si quis de Catholica Ecclesia ad hæresim transitum fecerit , rursusque recurrerit , placuit , huic pænitentiam non esse denegandam , eo quod cognoverit peccatum suum .*

Dicimus II. Infirmis nec fuisse olim pænitentiam denegatam , nec esse modo denegandam , si dent doloris signa , & aliundè sint catholici , & pii viri , qui opinato casu opprimantur , & vocis , & sensuum usu priventur .

I. Probatur ex Romanis Pontificibus. Innocentius I. in epist. ad Exuperium : *De his observatio prior durior; posterior, interveniente misericordia, inclinatio est. Nam consuetudo prior tenuit , ut concederetur eis pænitentia , sed communio negaretur .* Cœlestinus I. in epist. 2. ad Episcopos Galliæ cap. 2. exprobat illorum crudelitatem, qui absolutionem moribundis denegabant , his verbis : *Se tantam impietatem exhorrescere , qua morienti mors additur , ejusque Anima occiditur .*

II. Probatur ex Concilis . Concilium Nicænum Generale I. Can. 13. *De his, qui ad exitum veniunt , etiam nunc lex antiqua regularisque servabitur ; ita ut si quis egreditur e corpore , ultimo & maxime necessario viatico minime privetur . Quod si desperatus , & consecutus communionem, oblationisque particeps factus, iterum convaluerit, sit inter eos,qui communionem orationis tantummodo consequuntur . Generaliter autem omni cuilibet in exitu posito , & poscenti sibi communionis gratiam tribui , Episcopus probabiliter postquam probaverit, dare debebit .* Concilium Carthaginense IV. Anno 398. Can. 76. & 77. morituro pænitenti dandam esse reconciliationem, & infundendam ori ejus Eucharistiam ..... *Si supervixerit , subdatur statutis pænitentiæ legibus .* Et can. 78. *Pænitentes, qui in infirmitate Viaticum Eucharistiæ acceperint, non se credant absolutos sine manus impositione, si supervixerint .* Concilium Arausicanum I. an. 441. can. 3. de ijsdem Pænitentibus : *Si supervixerint , stent in ordine pænitentium , & ostensis necessariis pænitentiæ fructibus , legitimam communionem cum reconciliatoria manus impositione percipiant .* Concilium Epaonense an. 517. can. 36. *Si cui forsitan discrimen mortis immineat , damnationis constituta tempora relaxentur . Quod si ægrotum accepto Viatico revalescere fortasse contingit, statuti temporis spatia observare conveniet .* Concilium Tridentinum sess. 14. capit. 7. *Pie admodum ne hac ipsa occasione aliquis pereat , in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit , ut nulla sit reservatio in articulo mortis : atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pænitentes a quibuslibet peccatis, & censuris absolvere possunt. In Ecclesia Dei custoditum semper fuisse , ut nulla sit reservatio in articulo mortis .*

III. Probatur ex Patribus . Gregorius Nyssenus can. 2. epist. ad Letojum : *In hora sui excessus e vita Apostata pænitens sacramenti communionis erit particeps . Sin autem contigerit , ut is præter spem vivat , in eodem rursus vivet judicio , mysticorum sacramentorum ad vitæ exitum usque expers .* Augustinus lib. 1. de adulterinis conjugiis cap. 26. *quæ autem baptismatis eadem reconciliationis est causa , si forte Pænitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit . Nec ipsos enim ex hac vita sine arrha suæ pacis exire velle debet Mater Ecclesia .*

IV. Probatur ex præsenti Ecclesiæ usu . Paulus V. in suo Rituali hæc præcipit . *Si inter confitendum , vel etiam antequam incipiat confiteri, vox , & loquela ægro , deficiat, nutibus , & signis conetur peccata Pænitentis cognoscere , quibus utcumque , vel in genere , vel in specie cognitis , vel etiam si confitendi desiderium sive per se , sive per alios ostenditur , absolvendus est .* Insuper Morinus affert verba Sacerdotalis Romani Venetiis impressi an. 1560. apud Joannem Variscum , & Socios fol. 62. quæ hæc sunt . *Talis Infirmus aut jam amisit loquelam, vel usum rationis; puta, quia phre-*

phreneticus; aut non: in primo casu, si bene vivebat, ut bonus fidelis, & frequentabat confessionem, & communionem, & hujusmodi, quamvis non petierit sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt; vel etiamsi malus, & obstinatus diu perseverans in peccatis est, & diu non confessus, si petiit Sacerdotem, ut confiteretur, ostendit se facere velle omnia quæ debet, & interea factus est mutus, vel phreneticus, & periculum est in mora, debet præsupponi contritus, & faciente aliquo confessionem generalem pro eo, sicut fit in populo, Sacerdos faciat absolutionem, ab omni sententia, & peccato, & potest injungere circumstantibus aliquid pro eo faciendum, vel hæredibus, aut consanguineis pro ejus anima, si volunt acceptare, deinde debet dari ei Eucharistia, quamvis non sit confessus.

V. Probatur Rationibus I. Dari debet baptismus Catechumenis, qui morbo opprimuntur, & facultatem non habent petendi illum in eo mortis discrimine, in quo versantur: ergo pariter dari debet peccatoribus, qui vi morbi opprimuntur, & præsumptio est, ut illa petant, si loquendi facultatem habeant. Antecedens est doctrina Augustini lib. 1. de adulterinis conjugiis capit. 26. *Catechumenis in hujus vitæ ultimo constitutis, si morbo, seu casu aliquo sic oppressi sunt, ut quamvis adhuc vivant, petere tamen sibi Baptismum, vel ad interrogata respondere non possint, prosit eis quod eorum in fide christiana nota voluntas est, ut eo modo baptizentur, quomodo baptizantur infantes, quorum voluntas nulla adhuc patuit.* II. Baptismus dabatur etiam illis Catechumenis, qui adulterina consortia retinebant, & subitaneo morbo opprimebantur: ergo pariter dari debet absolutio peccatoribus in eodem statu existentibus. Antecedens pariter est Augustini cit. lib. cap. 28. *Ego non solum alios Catechumenos, verum etiam ipsos, qui viventium conjugiis copulati retinent adulterina consortia, cum sanos corpora non admittamus ab Baptismum, tamen si desperati jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto, ut etiam hoc peccatum cum cæteris lavacro regenerationis abluatur.* Et ratio, quam adjungit Augustinus, hæc est, & quæ etiam de peccatore, de quo loquimur, verificatur. *Quis enim novit utrum fortassis adulterinæ carnis illecebra usque ad Baptismum statuerant detineri? Si autem ab illa desperatione recreati potuerint vivere, aut facient quod statuerant, aut edocti obtemperabunt, aut de contemptoribus fiet quod fieri etiam de baptizatis talibus debet.* III. Eadem est causa dandi reconciliationem peccatoribus, ac baptismum Catechumenis, ex eodem Augustino, qui citato loco dicit: *Quæ autem baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit. Nec ipsos enim ex hac vita sine arrha suæ pacis exire velle debet Mater Ecclesia.* IV. Si quæ esset ratio, ob quam dari non deberet hujusmodi absolutio peccatoribus, ea esset, ne redderetur invalidum sacramentum pœnitentiæ; sed hæc ratio cessat propter præsentem Ecclesiæ disciplinam, quâ a pluribus seculis introducta est in Ecclesia absolutio conditionata; ut suo loco dictum est; ergo &c.

Arguunt I. Cyprianus multis in locis asserit Pœnitentibus fuisse absolutionem denegatam: ergo primis Ecclesiæ seculis non dabatur absolutio graviorum criminum reis. II. Concilium Eliberitanum can. 1. statuit. *Placuit, ut quicumque post fidem Baptismi salutaris adulta ætate ad templum idoli idolatraturus accesserit, & fecerit quod est crimen capitale, nec in fine eum debere ad communionem suscipere*: ergo in Hispania non vigebat doctrina, de qua nos loquimur. III. Idem Cyprianus epist. 52. ad Antonianum hæc refert, de infirmis statutum fuisse ab Ecclesia Carthaginensi: *Idcirco Frater charissime, pœnitentiam non agentes, nec dolorem delictorum suorum toto corde, & manifesta lamentationis suæ professione testantes, prohibendos omnino censuimus a spe communicationis, & pacis, si in infirmitate, atque in periculo cœperint deprecari; quia rogare illos non delicti pœnitentia, sed mortis urgentis admonitio compellit, nec dignus est in morte accipere solatium, qui se non cogitavit esse moriturum*: ergo praxis circa infirmos, de qua nos loquimur, non erat in Ecclesia Carthaginensi. IV. Leo Magnus epist. 91. supponit, fuisse graves Peccatores, qui in infirmitate degentes, & absolutionem petentes, illam tamen non obtinuerunt, & ex hac vita sine sacramentali absolutione decesserunt.

Respondemus ad I. Cyprianum de iis Pecca-

cato-

catoribus loqui, qui plenam pœnitentiam non egerant, non vero de iis, qui egerant. His enim certum est, quod sacramentalis absolutio dabatur, ut ex ejusdem Cypriani verbis a nobis allatis clare patet.

Ad II. Dicitur, quod Canon Concilii Eliberitani non debet intelligi de absolutione sacramentali, sed de eucharistica communione; aliter enim Patres illi sibimetipsis contrarii fuissent, quum aliter statuissent de sacramentali absolutione loquentes, ut a nobis superius relatum est.

Ad III. Cyprianus per communicationem, & pacem, pariter intellexit, vel Eucharistiæ communionem, vel solemnem, & canonicam cum Ecclesia reconciliationem, qua decrevit, privandos esse hujusmodi infirmos ex Ecclesiæ disciplina.

Ad IV. S. Leo loquitur de illis, qui improvisa morte nullam receperunt sacramentalem absolutionem; ac proinde vult de illis nullam faciendam esse commemorationem in Ecclesia inter Missarum solemnia.

Pro secunda Dissertationis parte, in qua quæritur, an absolutio, si non sit deneganda, sit saltem differenda, & si differenda, an ad longum, vel breve tempus? Supponendum est pro certo, quod concedenda non sit absolutio toties quoties peccator crimen suum confitetur, & absolvi petit. Et quidem ex Concilio Toletano III. cap. 11. habemus. *Quoniam comperimus per quasdam Hispaniarum Ecclesias non secundum Canones, sed fœdissime pro suis peccatis agere pœnitentiam, ut quotiescumque peccare libuerit, toties a Presbyteris se reconciliari expostulent; ideo pro coercenda tam execrabili præsumptione, id a Sancto Concilio jubetur, ut secundum formam Canonum antiquorum detur pœnitentia*. Item ex Concilio Generali Lateranense II. anno 1139. can. 22. *Inter cætera unum est, quod sanctam maxime perturbat Ecclesiam, falsa videlicet pœnitentia, Confratres nostros, & Presbyteros admonemus, ne falsis pœnitentiis Laicorum animas decipi, & in infernum pertrahi patiantur. Falsam autem pœnitentiam esse constat, cum spretis pluribus, de uno solo pœnitentia agitur: aut cum sic agitur de uno, ut non discedatur ab alio..... Falsa etiam fit pœnitentia, cum pœnitens ab officio, vel curiali, vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione prævalet: aut si odium in corde gestetur, aut si offenso cuilibet non satisfiat, aut si offendenti offensus non indulgeat, aut si arma quis contra justitiam gerat.*

Dicimus II. non esse concedendam absolutionem regulariter, toties quoties peccatores crimina confiteotur, & absolvi petunt; sed esse differendam, juxta Pœnitentium dispositiones.

Prima Pars conclusionis probatur I. Ex Scripturis. Ezechielis 13. vers. 3. *Væ Prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident.... dicentes pax, & non est pax.* Et vers. 18. *Væ, qui consuunt pulvillos sub cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas, & cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum, & violabant me apud populum meum propter pugillum ordei, & fragmen panis, ut interficerent animas, quæ non moriuntur, & vivificarent animas, quæ non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis*. Jerem. vers. 14. *curabant contritionem filiæ populi mei cum ignominia dicentes, Pax, pax, & non erat pax.... quamobrem cadent inter ruentes.*

II. Probatur ex praxi Cleri Romani, quæ legitur in epist. 31. inter illas, quæ sunt Cypr. *Absit ab Ecclesia Romana vigorẽ suũ tam profana facilitate dimittere, & nervum severitatis eversa fidei majestate dissolvere.... ut nova per misericordiam falsam vulnera veteribus transgressionis vulneribus imprimantur, ut miseris per adversionem majorem, eripiatur & pœnitentia. Ubi enim indulgentiæ poterit medicina proficere, si etiam ipse medicus intercepta pœnitentia indulget periculis? si tantummodo operit vulnus, nec sinit necessaria temporis remedia obducere cicatricem? Hoc non est curare, sed si dicere verum volumus, occidere.*

III. Probatur ex Patribus. Cyprianus tractatu de Lapsis: *Emersit novum genus cladis, & quasi parum persecutionis procella sævierit, accessit ad cumulum sub misericordiæ titulo malum fallens, & blanda pernicies. Contra Evangelii vigorem, contra Domini ac Dei legem, temeritate quorumdam laxatur incautis communicatio: irrita, & falsa pax periculosa dantibus, & accipientibus nihil profutura.... Operiuntur morientium vulnera: & plaga lethalis altis, & pre-*

fundit visceribus infixa dissimulato dolore contegitur .... Non est illa pax, sed bellum: nec Ecclesiæ jungitur, qui ab Evangelio separatur. Quid injuriam beneficium vocant? Quid impietatem vocabulo pietatis appellant? Quid eis, qui flere jugiter, & rogare Dominum suum debent, intercepta pœnitentiæ lamentatione communicare se simulant? Hoc sunt ejusmodi lapsis, quod grando frugibus; quod turbidum sidus arboribus; quod armentis pestilens vastitas; quod navigiis sæva tempestas .... Non concedit pacem facilitas ista, sed tollit; nec communicationem tribuit, sed impedit ad salutem. Augustinus confessionum lib. 8. cap. 5. *Voluntas autem nova, quæ mihi esse cœperat, ut te gratis colerem, fruique te vellem, Deus sola certa jucunditas, nondum erat idonea ad superandam priorem vetustate roboratam .... Jam enim, & ipsa terra erat, ego autem adhuc terræ obligatus, militare tibi recusabam, & impedimentis omnibus sic timebam expediri, quemadmodum impediri timendum est. Ita sarcina sæculi, velut somno assolet dulciter præmebar: & cogitationes quibus meditabar in te, similes erant conatibus expergisci volentium, qui tamen superati soporis altitudine remerguntur: & sicut nemo est, qui dormire semper velit, omniumque sano judicio vigilare præstat: differt tamen plerunque homo somnum discutere, cum gravis torpor in membris est, eumque jam displicentem carpi libentius, quamvis surgendi tempus advenerit: ita certum habebam esse melius tuæ charitati me dedere, quam meæ cupiditati cedere. Sed illud placebat, & vincebat, hoc libebat, & vinciebat,*

Secunda Conclusionis pars probatur I. Rationibus I. Differri debet absolutio Peccatoribus, qui adhuc retinent affectum ad peccatum mortale, quia illis deest dispositio necessario requisita ad validitatem absolutionis: ergo differenda est absolutio sacramentalis, quando non est deneganda. II. Differri debet absolutio peccatoribus, qui injuste ablata non restituunt, qui injurias latas non resarciunt, qui proximas occasiones non vitant, qui pacem proximo petenti non reddunt; & alia hujusmodi; ergo &c. III. Dari non debet absolutio Peccatoribus illis, qui adhibere nolunt remedia, quæ sunt præscripta ad vitanda peccata: ergo nec semper concedenda est, nec illico absolvi debent extra casū necessitatis, & ubi vitæ periculum non urget: ergo differenda est absolutio Peccatoribus juxta Confessarii prudentiam, & secundum Pænitentium dispositiones. Unde in Instructionibus S. Archiepiscopi Cardinalis Borromæi dicitur. *Confessarios monitos volumus, ut donec emendationem perspexerint, absolutionem iis Pænitentibus procrastinent, quos verisimile est ad peccata iterum lapsuros, quantumvis polliceantur, ac spondeant ea se dimissuros. Hujusmodi vero sunt adolescentes otio, ut plurimum dediti, qui in ludis, commessationibus, ebrietatibus, & impudicitiis majorem vitæ partem impendunt. Iis pariter accenseri debent blasphemi, detractores, turpiloquio addicti, innumerique alii impii; qui semel tantum quotannis tempore quadragesimali labente sese Sacerdoti sistunt ad confessionem, sicut universim omnes, qui per multos annos in eadem peccata prolapsi erant, abjecto debitæ correctionis studio.*

Opponunt I. Ex Scripturis. Matthæi 11. Christus dicebat: *venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos*; Item Matthæi 18. Christus insuper dicebat Petro: *Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies*: Insuper Christus Lucæ 6. dixit: *Estote misericordes, sicuti, & Pater vester misericors est*; denique Lucæ 7. Idem Christus illico Magdalenam absolvit dicens: *Nec ego te condemnabo, vade in pace, remittuntur tibi peccata tua*. II. Confessarius debet credere Pænitenti, qui dicit se dolere de peccatis, & nunquam velle iterum peccare: ergo debet statim illum absolvere. III. Dari potest casus, quod Pænitens vere se velit emendare absque eo quod illud operibus comprobet; ergo in tali casu debet illi dari statim absolutio. IV. Pænitentes, quibus absolutio, vel denegatur, vel differtur, aliquando pejores fiunt, & iterum ad peccata redeunt: ergo non est probanda praxis, quam nos inducimus. V. Ex hac eadem praxi multa sequerentur absurda, scilicet aliquando omitteretur Paschalis communio cum magno populi scandalo; aliquando denegari posset nuptialis benedictio, quod etiam populo scandalum ingereret; aliquando Pænitentes, quibus non daretur

retur absolutio, Confessario irascerentur, & ei maledicerent; aliquando etiam in peccatis indurarentur, & nunquam ab iisdem resurgerent; aliquando denique ad illos Confessarios confugerent Pænitentes, qui secundum praxim suam, eos statim absolverent.

Respondemus ad I. Christus in illis verbis de illis Pænitentibus loquitur, qui verum dolorem de commissis culpis Confessario ostendunt, ita ut Confessarius non egeat ab iisdem ulterius experimentum expectare. Christus autem hoc experimento non indigebat, quia sapientiâ sua infinita hominum corda illico introspiciebat, absque eo quod ab illis manifesta signa expectaret. Confessarii vero quia sunt homines, & virtutem penetrandi corda non habent, ideo in hac parte Christi exemplum imitari non possunt.

Ad II. Opponitur auctoritas Gregorii Magni in libros Regum lib. 6. cap. 15. ubi hæc habet: *Signum veræ conversionis non est in oris confessione sed in afflictione pænitentiæ; tunc namque bene conversam peccatorem cernimus, cum digna afflictionis austeritate delere nititur, quod loquendo confitetur. Unde Joannes Baptista, male conversos Iudæos ad se confluentes increpans, ait: Genimina Viperarum, quis ostendit vobis fugere ab ira ventura? Facite ergo fructus dignos pænitentiæ. In fructu ergo non in foliis, aut ramis pænitentia cognoscenda est. Quasi arbor quippe bona voluntas est. Confessionis ergo verba, quid sunt aliud nisi folia? Non ergo nobis folia propter se ipsa, sed propter fructum expetenda sunt, quia idcirco omnis confessio peccatorum recipitur, ut fructus pænitentiæ subsequatur. Unde, & Dominus arborem foliis decoram, fructu sterilem maledixit, quia confessionis ornatum non recipit sine fructu afflictionis.* Opponitur doctrina Sacri Concilii Tridentini sess. 6. capit. 9. *Sicut nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, deque Sacramentorum virtute, & efficacia dubitare debet: sic quilibet dum seipsum suamque propriam infirmitatem, & indispositionem respicit, de sua gratia formidare, & timere potest, cum nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum.* Opponitur propositio damnata ab Innocentio XI. quæ sic habet. *Pænitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere, & proponere emendationem.*

Ad III. Dicitur, quod argumentum saltē procedere potest in casu necessitatis; at extra hunc casum, non sufficit interior dolor, sed necessaria est illius manifestatio, ad hoc ut Confessarius se moveat ad illum valide absolvendum. Et hoc patet ex Ivone Carnotensi epist. 228. in qua hæc scribit: *Quærit fraternitas tua quomodo inter se conveniant Prophetica sententia, quæ dicit: In quacumque hora peccator ingemuerit, salvus erit, & Synodalis, quæ criminu sua confitentes aliquandiu a Corporis, & Sanguinis Christi communione suspendit? ..... Quæ quæstio facile solvitur, si interni judicis animadversio, & humanæ fragilitatis consideratio diligentius attendatur. Cum enim criminalis culpa dilinquentem separet a capite, & corpore, rationis ordo hoc exigit ut internus Iudex tanto remittat celerius, quanto solus magis videt interius. Iudex vero, qui tantum videt in facie, usque adeo delinquentes sub peccati pœna detineat, donec, per manifestum Pænitentiæ fructum quis sit pænitentis affectus intelligat: Per internum enim gemitum satisfacit interno Judici, & idcirco indilata datur ab eo peccati remissio: Ecclesia vero, quia occulta cordis ignorat, non solvit ligatum, licet resuscitatum, nisi de monumento elatum, idest publica satisfactione purgatum. Hinc est quod Ecclesia sua crimina confitentes a Sacramentorum communione suspendit, & cinere, & cilicio positos ab introitu Ecclesiarum statuto tempore excludit, ut per hoc experiatur si jam sunt interius vivificati, cum fuerint longa pænitentiæ maceratione probati. Si hæc attendet fraternitas tua videbit nec dissentire Propheticam, & Synodalem sententiam: cum illa deferat quod suum est capiti, & ista concedat quod suum est corpori.* Hoc ipsum confirmat S. Thomas prima secundæ quæst. 113. art. 10. ad 6. *In operibus miraculosis invenitur aliquid præter solitum, & con-*

sue-

suetum ordinem confundi effectum: sicut cum aliquis infirmus sanitatem perfectam assequitur præter solitum sanationis, quæ fit a natura, vel arte; & quantum ad hoc justificatio impii, quandoque est miraculosa, quandoque non. Est enim iste communis, & consuetus cursus justificationis, ut a Deo movente interius animam homo convertatur ad Deum, primo quidem conversione imperfecta, ut postmodum ad perfectam deveniat, quia charitas inchoata meretur augeri, ut aucta mereatur perfici, sicut dicit Augustinus. Quandoque vero tam vehementer animam movet, ut statim quandam perfectionem justitiæ assequatur; sicuti fuit in Conversione Pauli, adhibita etiam exterius miraculosa prostratione, & ideo conversio Pauli tanquam miraculosa in Ecclesia commendatur.

Ad IV. Dicitur, quod deterius est periculum, ut Peccatores si statim absolvantur iterum ad peccata redeant, quam si iisdem absolutio, vel denegetur, vel differatur. Si autem Confessariis succenseant, eorundem est, culpa non Sacerdotum, qui quod faciunt pro pœnitentium bono faciunt. Nemo autem debet malum facere ad alterius iracundiam evitandam.

Ad V. Absurda illa sequuntur ex mala Pænitentium dispositione, non vero ex bona Confessariorum praxi, quæ certe extenuari non debet, vel immutari, ut absurda illa vitentur, quæ non ab ipsorum disciplina, sed ab aliorum obstinatione dependent.

DISSERTATIO CCCLXXXVIII.

De iis, qui pœnitentiam publicam agebant. An eam egerint Episcopi, Presbyteri, & Diaconi? An egerint minores Clerici? An inter hos & Laicos in pœnitentia publica peragenda fuerit aliquod discrimen in Ecclesia observatum?

IN dissertationis titulo nullum fecimus verbum de Laicis, qui pœnitentiæ publicæ adstringebantur, ita ipsorum exigentibus criminibus; quia de his nulla est inter Scriptores dissensio; omnes enim conveniunt, Laicos quacunque dignitate fulgerent, pænitentiæ publicæ obnoxios fuisse; quod clare constat exemplo Philippi Imperatoris, de quo loquitur Eusebius lib. 6. historiæ cap. 34. & exemplo Theodosii, etiam Imperatoriis, quod S. Ambrosius testatur.

De Clericis vero Scriptores non conveniunt. Etenim Morinus lib. 4. cap. 20. vult, quod quanvis tribus primis seculis eadem fuerit in subeunda publica pænitentia Clericorum, & Laicorum conditio; post tertium vero seculum asserit, quod Clerici majores privatim, & in secessu pænitentiam egerint, licet in ipsorum fuerit libertate publicam agere. Albaspinæus vero observatione 6. & 7. in Optatum asserit, quod majoribus Clericis fuerit tantum imposita depositionis pœna, & laica communio. Sunt etiam recentiores, inter quos est Natalis Alexander, qui distiguunt inter publicam pænitentiam, & manus impositionem, quæ supra Pænitentes frequenter fiebat, & volunt, quod primæ, non autem secundæ, addicti fuerint Clerici majores.

Dicimus I. Majores Clericos, nempe Episcopos, Presbyteros, & Diaconos, nec tribus primis seculis, nec sequentibus, obnoxios fuisse publicæ pænitentiæ.

I. Probatur Conclusio ex Optato Milevitano lib. 2. contra Donatistas, qui hos reprehendit, quod subjecissent Episcopos

copos, & Presbyteros publicæ pœnitentiæ. Et hæc sunt ejus verba citato loco num. 26. *A vobis occisi sunt in honoribus Dei Sacerdotes. Multis notum est, & probatum, persecutionis tempore Episcopos aliquos, inertia a confessione nominis Dei delapsos thurificasse, & tamen nullus eorum, qui evaserunt, aut manum lapsis imposuit, aut ut genua figerent imperavit. Et facitis vos hodie post unitatem, quod a nullo factum est post thurificationem.* Item Optatus lib. 1. num. 24. adducit Melchiadis Romani Pontificis, & decem, & octo Episcoporum auctoritatem, per quam damnatus est Donatus, quia confessus fuerat, quod Episcopis lapsis manus imposuisset, quod alienum erat ab Ecclesia. Hæc autem manus impositio erat in pœnitentiam, ut probat Albaspinæus observatione 6.

II. Probatur ex S. Leone Magno epist. 2. alias 92. in qua hæc scribit: *Alienum est a consuetudine ecclesiastica, ut qui in presbyterali honore, aut in Diaconii gradu fuerint consecrati, ii pro crimine aliquo suo, per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi: quod sine dubio ex apostolica traditione descendit...... Hujusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei privata est expetenda secessio, ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.*

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Carthaginense V. Anno 398 can. 11. *Confirmatum est, ut si quando Presbyteri, vel Diaconi in aliqua graviori culpa convicti fuerint, qua eos a ministerio necesse fuerit removeri, non eis manus, tanquam pœnitentibus, vel tanquam fidelibus Laicis imponatur.* Concilium Toletanum IV. Anno 633. can. 29. concessit licentiam Clericis, ut agerent pœnitentiam publicam, quia eam petebant, non ex necessitate, sed ex pietatis amore. Idem adstipulantur Concilium Arausicanum I. can. 4. Anno 441. Concilium Arelatense II. Anno 457. Concilium Aurelianense I. Anno 511. can. 10. Concilium Toletanum XIII. can. 10.

IV. Probatur ex PP. Hieronymus epist. 93. alias 48. consuluit Sabino Diacono, qui Virginem corruperat, ut pœnitentiam ageret in Monasterio, non coram tota Ecclesia cum Laicis: *Hortatus sum ut ageres pœnitentiam, & in cilicio, & cinere volutaveris, ut solitudinem peteres, ut viveres in Monasterio, ut Dei misericordiam jugibus lacrimis implorares.* Augustinus lib. 1. de Baptismo contra Donatistas cap. 2. testatur, quod Clericis, qui ad Ecclesiam redibant, manus inter Laicos non imponebantur. Prosper lib. 2. de vita contemplativa cap. 7. asserit, quod quibusdam Clericis permittebatur publica pœnitentia, quia eam petebant, non vero quod ad illam cogerentur.

Arguunt I. Multi sunt Canones Apostolorum, nempe 28. 29. & 61., qui publicam pœnitentiam Clericis imponunt. II. Concilium Eliberitanum can. 76. & aliis etiam canonibus publicam pœnitentiam Clericis lapsis imposuit. III. Natalis Episcopus habitu pœnitentis indutus ad pedes Zephirini Pontificis se abjecit, ut testatur Eusebius lib. 5. Historiæ cap. ult. IV. Tertullianus lib. de pœnitentia cap. 4. exemplo suo peccatores alios ad publicam pœnitentiam hortabatur. V. Felix III. Romanus Pontifex epist. 7. imponit publicam pœnitentiam Presbyteris, & Diaconis, qui se rebaptizari permiserant. VI. Cyprianus in multis epistolis suis hanc publicam pœnitentiam a majoribus Clericis peragendam memorat.

Respondemus ad I. Canones illos non esse Apostolorum sed falso iisdem adscriptos fuisse. Ceterum & si de Pœnitentia loquantur, non autem publicam, luctuosam, atque solemnem exprimunt.

Ad II. Dicitur, quod vel Canones illi loquuntur tantum de Diaconis, non vero de Presbyteris, & Episcopis, & non est certum, quod Diaconos tunc temporis inter majores Clericos comprehenderint: vel quod non loquantur de Pœnitentia publica, luctuosa, & solemni, de qua est sermo.

Ad III. Natalis Episcopus id non fecit lege compulsus, sed ex pietatis motivo.

Ad IV. Nec Tertullianus satis exprimit de pœnitentia publica, sed de dolore tantum loquitur peccati, quod commissum supponit.

Ad V. Felix Pontifex intelligendus est de pœnitentia privata, & non de publica, ut ex ejus verbis clare patet.

Ad VI. Testimonia omnia, quæ adduci possunt ex Cypriano, optime explicat Albaspinæus, & ex eo recitat Tournely. Di-

Dicimus II. Minores Clericos fuisse obnoxios quovis seculo publicæ pœnitentiæ, si gravia crimina commisissent.

I. Probatur ex Felice III. Romano Pontifice epist. 7. in qua hæc scribit. *De Clericis autem, & Monachis, aut puellis Dei, aut secularibus præcipimus hunc tenorem, quem Nicæna Synodus circa eos, qui lapsi sunt, vel fuerint, servandum esse constituit, ut scilicet, qui nulla necessitate, nullius rei timore, aut periculo, se ut rebaptizentur, hæreticis impie dediderunt: si tamen eos ex corde pæniteat tribus annis inter audientes sint; septem autem annis subjaceant inter Pænitentes manibus Sacerdotum: duobus autem annis oblationes modis omnibus non sinantur offerre, sed tantummodo secularibus in oratione socientur.*

II. Probatur ex Concilio Carthagin. V. can. 11. in quo de Diaconis fit sermo, non vero de Clericis inferioribus, & hæc sunt ejus verba: *Item confirmatum est, ut si quando Presbyteri, vel Diaconi in aliqua graviori culpa convicti fuerint, qua eos a ministerio necesse fuerit removeri, non eis manus, tanquam pænitentibus, vel tanquam fidelibus laicis imponatur.*

III. Probatur ex Isidoro lib. 2. de Ecclesiasticis Officiis cap. 16. qui inter Clericos majores, & minores hanc statuit differentiam, quod majores pœnitentiam secreto facerent, minores vero publice; & hæc sunt ejus verba: *Honorum dumtaxat dignitate servata, ita ut a Sacerdotibus, & Levitis Deo tantum teste fiat, a cæteris vero adstante coram Deo solemniter Sacerdote.*

Dicimus III. Inter Clericos minores, & homines laicos, qui pœnitentiam publicam agere debebant, fuisse discrimen, quod Clerici deponebantur, Laici vero publicæ pœnitentiæ adstringebantur.

Probatur Conclusio ratione, quam affert „ Jueninus, & hæc est „ hoc fuisse inter „ utrosque discrimen, quod quædam „ essent crimina, propter quæ tamen Clerici minores mulctarentur sola depositione, nec mirum, cum depositio Clerici Laicorum pœnitentiæ æquiparetur; Ubi Clerici majores fornicatione, „ aut perjurio, aut furto convicti, sola „ depositione, non autem segregatione, „ seu publica pœnitentia damnati fuerunt canone 25. Apostolico, statim „ idem de minoribus educitur canone „ 26. similiter, & reliqui Clerici huic „ conditioni subjaceant: Verum non„ nulla alia erant crimina, quæ depositione, & segregatione, seu pœnitentia „ publica, non minus quàm in Laicis „ damnabantur: Subdiaconus (inquit „ Canon inter Apostolicos 43.) aut Lector, aut Cantor similia faciens (hoc „ est aleæ, & ebrietati deserviens, ut statutũ fuerat canone 42.) aut desinat, aut „ communione privetur, sicut Laicus. „

Objiciunt I. Syricius Romanus Pontifex epistol. 1. capit. 14. Omnes Clericos eximit a pœnitentiæ publicæ jugo his verbis: *Illud quoque nos par fuit providere, ut sicut pænitentiam agere cuiquam non conceditur Clericorum: ita & post pænitudinem.* II. Clericis Majores post admissa crimina in Monasteriis detrudebantur, ut legitur in Concilio Toletano IV. can. 29. *Si Episcopus, aut Presbyter, sive Diaconus, aut quilibet ex ordine Clericorum, Magos, aut Aruspices aut Ariolos &c. Consulere fuerit deprehensus* (inquit canon. 29. quarti Concilii Toletani:) *ab honore dignitatis suæ depositus, Monasterii pænam excipiat, ibique perpetuæ pænitentiæ deditus scelus admissum sacrilegii luat*; nullum autem verbum fit de Clericis minoribus: ergo signum est, quod hi publicæ pœnitentiæ non addicebantur.

Respondemus ad I. quod Syricii decretum ad solos Clericos majores extendebatur per hæc verba: *Quia quamvis sint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum sacramentorum instrumenta suscipere, qui dudum fuerint vasa vitiorum.* Ad quæ verba hæc est explicatio Juenini: „ Ea „ verba ad Janitores, Exorcistas, Lectores, & Acolytos spectare non „ possunt, cum apud Occidentales tunc „ eis quamvis minime lapsis, licitum „ non esset sacrata vasa contingere. „ Non possunt quoque ad Subdiaconos „ extendi; siquidem Syricius novam „ disciplinam non sanxerit; oportuit „ igitur ut de iis tantum Clericis locutus „ sit, de quibus locuti fuerant canones, „ qui ante, & post editum illius decretum, apud Occidentales obtinebant. „

Ad II. Silentium, si quod est in illis verbis de Clericis minoribus, potius probat hos damnatos fuisse ad publicam pœnitentiam: cæterum Jueninus subdit, quod idem mos in Clericis inferioribus obtinuit.

DIS-

DISSERTATIO CCCLXXXIX.

De Peccatoribus, qui petunt absolvi. in absolvendi sint, qui adhibere nolunt remedia sibi a Confessario præscripta? An illi, qui affectum habentem ad mortale peccatum? An illi, qui in peccandi consuctudine, vel occasione, versantur.

Icimus I. Absolvendos non esse Peccatores pænitentes, qui renuunt adhibere remedia, quæ a Confessario illis dantur ad peccata deinceps vitanda.

I. Probatur. Remedia, quæ sunt præscribenda a Confessariis ad peccata vitanda, sunt varia, omnia tamen ad illud tendunt, ut peccata non replicentur; sed hoc est necessarium, & essentiale ad validitatem absolutionis: ergo ubi hoc deficit, absolutio dari non debet. Probatur minor. Propositum non peccandi de cætero est necessarium, & essentiale ad validitatem confessionis; sed hoc includit illud ipsum, quod dicimus: ergo &c.

II. Probatur. Qui non vult media, quæ conducunt ad finem, ostendit se non velle finem; sed illi, qui non vult finem confessionis, deneganda est absolutio: ergo illi, qui vult uti remediis, quæ sunt media ad hunc finem, deneganda est absolutio. Major negari non potest; est enim Theologorum omnium communis doctrina; & de minori propositione nulla est controversia.

III. Probatur. In fere omnibus Instructionibus, quas Diecæsum Pastores Confessariis dant ad validè absolvendum, continetur doctrina, de qua loquimur: ergo est absolutè servauda. Antecedens patet in Instructionibus, quas edidit pro Confessariis Cardinalis S. Carolus Borromæus, Mediolanensis Archiepiscopus; & in aliis pariter Instructionibus, ut apud ipsas videre est.

IV. Probatur. Pænitentibus, qui dicunt se velle uti remediis a Confessario sibi præstitis, quando de eorum promissione servanda Confessarius non habet moralem certitudinem, est differenda absolutio: ergo multo magis est deneganda Pænitentibus, qui iisdem remediis uti nolunt. Antecedens patet ex verbis Cleri Romani apud Juueninum, ubi asserit Romanam Ecclesiam minimè probare, *Ut properata nimis remedia communicationum, utique non profutura præstentur, & nova per misericordiam falsam vulnera veteribus transgressionis vulneribus imprimantur, ut miseris ad eversionem majorem eripiatur & pænitentia. Ubi enim poterit indulgentiæ medicina procedere, si etiam ipse medicus intercepta pænitentia indulget periculis? Tantummodo operit vulnus, nec sinit necessaria temporis remedia obducere cicatricem.*

Dicimus II. Absolvendos non esse peccatores pænitentes, qui habent affectum ad mortale peccatum.

I. Probatur. Absolvendi non sunt, qui restituere nolunt, vel damnum, vel injuriam proximo illatam; qui deponere nolunt incentiva ad peccandum; qui ignorant, & discere renuunt fidei mysteria, vel quæ necessaria sunt ad proprium statum; sed isti sunt, qui habent affectum ad mortale peccatum: ergo qui habent affectum ad mortale peccatum absolvendi non sunt. Major patet ex Confessione S. Augustini lib. 8. Confessionum cap. 5. ubi scribit: *Voluntas autem nova, quæ mihi esse cæperat, ut te gratis colerem, fruique te vellem, Deus sola certa jucunditas, nondum erat idonea ad superandam priorem vetustate roboratam.... Jam enim, & ipsa terra erat, ego autem*

tem adhuc terræ obligatus, militare tibi recusabam, & impedimentis omnibus sic timebam expediri, quemadmodum impediri timendum est. Ita sarcina sæculi, velut somno assolet, dulciter præmebar: & cogitationes, quibus meditabar in te, similes erant conatibus expergisci volentium, qui tamen superati soporis altitudine remerguntur: Et sicut nemo est, qui dormire semper velit, omniumque sano judicio vigilare præstat, differt tamen plerunque homo somnum discutere cum gravis torpor in membris est, eumque jam displicentem carpit libentius, quamvis surgendi tempus advenerit: ita certum habebam esse melius tuæ charitati me dedere, quam meæ cupiditati cedere. Sed illud placebat, & vincebat, hoc libebat, & vinciebat.

II. Probatur. Confessarius tenetur interrogare Pænitentem, an habeat affectum ad mortale peccatum: ergo ubi invenerit illum habere hunc affectum, non debet ei impendere absolutionem. Antecedens est doctrina S. Thomæ in 4. Sententiarum distinct. 19. in qua hæc habet: *Sacerdos debet scrutari conscientiam peccatoris in confessione, quasi Medicus vulnus, & Judex causam, quia frequenter, quæ pre confusione confitens taceret, interrogatus revelat..... Sed tamen in interrogationibus faciendis tria sunt attendenda: 1. ut interrogetur peccator de peccatis, quæ consueverunt in hominibus illius conditionis abundare. 2. ut non fiat explicita interrogatio de peccatis, nisi de illis, quæ omnibus manifesta sunt: De aliis autem adinventionibus peccatorum, ita debet a longinquo fieri interrogatio, ut si commisit, dicat, si non commisit, non addiscat. 3. ut de peccatis, præcipue carnalibus, non descendat nimis ad particulares circumstantias, quia hujusmodi delectabilia, quanto magis in speciali considerantur, magis concupiscentiam nata sunt movere.*

III. Probatur. Absolvi non debent Pænitentes, qui non habent materiam necessariam proximam ad validitatem confessionis sacramentalis; sed qui habet affectum ad peccatum mortale, non habet dispositionem necessariam, & essentialem ad validitatem Confessionis sacramentalis: ergo absolvi non debet. Major negari non potest, & neque minor; quia ille talis non habet veram contritionem, neque verum propositum non peccandi de cætero: ergo &c.

Dicimus III. Absolvendos statim non esse illos, qui peccandi consuetudine detinentur.

I. Probatur Conclusio ex Scripturis. Prima Joannis 3. *Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit.* Quibus verbis edocemur, adeo ex recta confessione peccatores pænitentes renasci ex Deo debere, ut peccatum non faciant. Psalmorum 1. de peccatore pænitente dicitur: *Erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum dabit in tempore suo, & folium ejus non defluet, & omnia quæcunque faciet prosperabuntur.* Eccles. 27. *Homo sanctus in sapientia manet sicut Sol; nam stultus sicut Luna mutatur.*

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Gregorius Papa VII. lib. 7. epist. 10. *Infructuosam pænitentiam dicimus, quæ ita accipitur, ut in eadem culpa, vel simili, vel deteriori, vel parum minori permaneatur..... Quisquis digne vult pænitere, necesse est, ut ad fidei recurrat originem, & quod in Baptismo promisit, diabolo scilicet, pompisque illius abrenunciare, & in Deum credere, videlicet recte de Deo sentiende, mandatis ipsius obedire; sollicitus sit vigilanter custodire. Quicunque ergo taliter pænituerit (quoniam aliter simulatio dici potest, non pænitentia) illi peccatorum suorum remissionem, apostolica freti potestate largimur.* Innocentius XI. damnavit, & proscripsit propositionem hanc: *Pænitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Ecclesiæ, & si emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere, & proponere emendationem.*

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Toletanum III. hæc habet: *Quoniam comperimus per quasdam Hispaniarum Ecclesias, non secundum Canones, sed fœdissime pro suis peccatis homines agere pænitentiam, ut quoties peccare libuerit, toties a Presbyteris se reconciliari postulent: ideo pro coercenda tam execrabili præsumptione, id a Sancto Concilio jubetur, ut secundum formam canonum antiquorum detur pænitentia.* Concilium Provinciale Mediolanense IV. *Instructiones ad Sacramentorum, & Pænitentiæ, & sacræ communionis*

ad-

administrandorum usum, cultumque pertinentes a nobis Concilii Provincialis tertii decreto confectas, atque editas in sua quisque Urbe, Diœcesique Episcopus servari omni diligentia curet. In Instructionibus autem S. Caroli hæc leguntur: *Confessarios monitos volumus, ut donec emendationem perspexerint, absolutionem iis pænitentibus procrastinent, quos verisimile est ad peccata iterum lapsuros, quantumvis polliceantur, ac spondeant ea se dimissuros. Hujusmodi vero sunt adolescentes otio ut plurimum dediti, qui in ludis, commessationibus, ebrietatibus, & impudicitiæ majorem vitæ portem impendunt. Iis pariter accenseri debent blasphemi, detractores, turpiloquio addicti, innumerique alii impii, qui semel tantum quotannis tempore Quadragesimali labente sese Sacerdoti sistunt ad Confessionem; sicut universim omnes, qui per multos annos in eadem peccata prolapsi erunt abiecto debitæ correctionis studio.*

IV. Probatur ex Patribus. Cyprianus lib. de Lapsis. *Si quis præpropera festinatione temerarius remissionem peccatorum dare se cunctis putat posse, aut audet Domini præcepta rescindere, dans scilicet pacem nondum pænitentia perfunctis, non tantum nihil prodest, sed & obest lapsis; provocasse est iram, non servasse sententiam: nec misericordiam prius Dei deprecandam putare, sed contempto Domino de sua facultate præsumere*. Et infra: *Hæc sunt lapsis, quod grando frugibus, quod turbidum sydus arboribus, quod armentis pestilens vastitas, & quod navigiis sæva tempestas..... Non concedit pacem ista facilitas, sed tollit; nec communicationem tribuit, sed impedit salutem. Persecutia est hæc alia, & alia tentatio, per quam subtilis inimicus impugnandis adhuc lapsis occulta propalatione grassatur, ut lamentatio conquiescat, ut dolor sileat, ut delicti memoria evanescat, ut comprimatur pectorum gemitus, statuatur fletus oculorum, nec Dominum graviter offensum longa, & plena pænitentia deprecetur. Cum scriptum sit: Memor esto unde excideris, & age pænitentiam*. Augustinus lib. 8. Confessionum cap. 5. Deum alloquens ait: *Vellem eum tenebat inimicus; & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Quippe ex voluntate perversa facta est libido, & dum servitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas; Quibus quasi annullis quibusdam sibi met innexis, unde catenam appellavi, tenebat me obstrictum dura servitus.*

V. Probatur rationibus. I. Contritio, ut sit vera, debet esse stabilis, & constans; sed nequit esse hujusmodi, nisi sit probata, in Peccatoribus præcipue, de quibus loquimur: ergo iisdem Peccatoribus pænitentibus, de quibus loquimur, non debet illico impendi absolutio. II. Quemadmodum animus non cito avertitur a peccandi consuetudine, præcipue ubi affectum ad peccatum fovet; ita nec cito credi debet ad Deum vere conversus per veram contritionem; sed illis, qui ad Deum vere non convertuntur per veram contritionem dari non debet absolutio sacramentalis: ergo &c. III. Hæc disciplina, de qua nos loquimur, laudabiliter, & constanter in antiqua Ecclesia observabatur: ergo etiam in præsenti observari debet. Antecedens patet ex iis, quæ in probationibus adduximus. IV. Passim Patres asserunt, sollicitas absolutiones non esse beneficia, sed maleficia, quæ Peccatoribus pænitentibus impenduntur, & potius obesse lapsis, quam iisdem prodesse: ergo non sunt peccatoribus pænitentibus, de quibus loquimur, concedendæ.

Arguunt I. Dari potest casus, ut qui peccat ex habitu aliquando dum confitetur sit verè contritus; sed in tali casu ei injuste denegatur absolutio: ergo illis, qui peccant ex habitu, non est deneganda absolutio. II. Latroni pænitenti fuit statim a Christo data peccatorum indulgentia: ergo Christi exemplum nos provocare debet, ut statim Peccatores pænitentes absolvamus. III. Servanda est fama Peccatorum pænitentium; sed in denegatione, vel procrastinatione absolutionis eorundem famæ præjudicium irrogatur: ergo non est eisdem, vel deneganda, vel procrastinanda absolutio. IV. Potest dari casus etiam, ut Pænitentes, quibus absolutio, vel denegatur, vel differtur, in deteriora peccata labantur: ergo ut hujusmodi inconveniens evitetur, non est deneganda, vel differenda absolutio.

Respondemus ad I. Quod non sufficit ad licitam absolutionem, ut Pænitens sit vere contritus interius, sed requiritur etiam, ut exterius talis appareat. Hoc

autem fieri non potest illico,& absque eo quod Confessarius ipsius propositum experiatur, quod quidem non fit absque temporis mora. Hoc vero mire explicat Yvo Carnotensis in epist. 188. *Quærit fraternitas tua, quomodo inter se conveniant prophetica sententia, quæ dicit: In quacumque hora peccator ingemuerit salvus erit; & synodalis, quæ crimina sua confitentes aliquandiu a Corporis, & Sanguinis Christi communione suspendit..... Quæ quæstio facile solvitur, si interni judicis animadversio, & humanæ fragilitatis consideratio diligentius attendatur. Cum enim criminalis culpa delinquentem separet a capite, & corpore, rationis ordo hoc exigit ut internus judex tanto remittat celerius, quanto solus magis videt interius. Judex vero, qui tantùm videt in facie, usque adeo delinquentes sub peccati pœna detineat, donec per manifestum Pœnitentiæ fructum, quis sit pœnitentis affectus intelligat: Per internum enim gemitum satisfacit interno judici, & idcirco inlata datur ab eo peccati remissio: Ecclesia vera, quia occulta cordis ignorat, non solvit ligatum licet resuscitatum, nisi de monumento elatum, idest publica satisfactione purgatum. Hinc est quod Ecclesia sua crimina confitentes a Sacramentorum communione suspendit, & in cinere, & cilicio positos ab introitu Ecclesiarum statuto tempore excludit, ut per hoc experiatur, si jam sunt interius vivificati, cum fuerint longa pœnitentiæ maceratione probati. Si hæc attendat fraternitas tua, videbit nec dissentire propheticam, & synodalem sententiam: cum illa deferat, quod suum est capiti, & ista concedat, quod suum est corpori.*

Ad II. Dicitur, quod in Latrone pœnitente virtutes illæ agnitæ fuerunt a Christo, quæ in Pœnitentibus, de quibus loquimur, non agnoscuntur; vel quod Christus cognoscebat interiorem illius dispositionem, quam Confessarii, ut pote homines, non agnoscunt; vel quod conversio illa fuit omnino miraculosa,& quæ non trahit post se exemplum. Unde S. Thomas prima secundæ quæst. 113. art. 10. ad 6. de Conversione S. Pauli, quæ fuit etiam miraculosa, scribit: *In operibus miraculosis, præter solitum, & consuetum ordinem est vis causandi effectum: sicut cum aliquis infirmus sanitatem perfectam assequitur præter solitum sanationis, quæ fit a natura, vel arte; & quantum ad hoc, justificatio impii, quandoque est miraculosa, quandoque non. Est enim iste communis, & consuetus cursus justificationis, ut a Deo movente interius animam homo convertatur ad Deum, primo quidem conversione imperfecta, ut postmodum ad perfectam deveniat; quia charitas inchoata meretur augeri, ut aucta mereatur perfici, sicut dicit Augustinus. Quandoque vero tam vehementer animam movet, ut statim quandam perfectionem justitiæ assequatur, sicuti fuit in conversione Pauli, adhibita etiam exterius miraculosa prostratione, & ideo conversio Pauli tanquam miraculosa in Ecclesia commendatur.*

Ad III. Dicitur, quod utique servanda est fama Pœnitentibus, sed servatis prius quæ essentialiter concurrunt ad Sacramenti pœnitentiæ constitutionem. Aliter si propositum argumentum vim haberet, multa sequerentur absurda, & nunquam posset absolutio pœnitentibus, vel denegari, vel differri; nec iis, qui pacem proximo dare nolunt; nec iis, qui injuste ablata nolunt restituere; nec iis, qui verum dolorem, & propositum non habent; nec aliis hujusmodi.

Ad IV. Dummodo Confessarii suum munus bene adimplere satagant, parum aut nihil refert, si Peccatores ex ipsorum culpa pejores fiant, si irascantur, si minitentur &c. Unde Cyprianus citato lib. de Lapsis scribit. *Qui peccantem blandimentis adulantibus palpat, peccandi fomitem subministrat, nec comprimit dicta ille, sed nutrit. At qui consiliis fortioribus redarguit simul, atque instruit, fratrem promovet ad salutem. Imperitus est medicus, qui tum latentes vulnerum sinus manu parcente contrectat, & in aliis recessibus viscerum mortale virus inclusum dum servat, exagerat. Aperiendum vulnus est, & secandum, & putredinibus amputatis medela fortiore curandum? Vociferetur, & clamet, licet & conqueratur æger impatiens per dolorem, gratias aget postmodum, cum senserit sanitatem.*

DIS-

DISSERTATIO CCCXIC.

De Ministro Sacramenti Pœnitentiæ. Quinam sit Minister Sacramenti pœnitentię ratione ordinis? Quinam sit Minister Sacramenti pœnitentiæ ratione Jurisdictionis?

E Ministro Sacramenti Pænitentiæ duo quæri possunt; I. scilicet, quisnam ille sit ratione potestatis Ordinis? II. Quisnam ille sit ratione potestatis Jurisdictionis? Nos ut consueta methodo procedamus, I. Enumeramus errores contra I. II. adducimus sententias circa II. Et quidem.

Primo errarunt Novatiani, qui volebant, nullum fuisse in Ecclesia a Deo institutum Sacramenti Pænitentiæ Ministrū, sed Deum soli sibi potestatem remittendi peccata reservasse. Hoc colligit Coccius in thesauro tom. 2. lib. 1. de Pænitentia, art. 3. ex Cypriano, Lactantio, Hieronymo, Ambrosio, Augustino, Paciano &c.

Secundo Joannes Wiclefus asseruit, Laicum, si vir frugi fuerit, clavium potestatem a Christo accepisse. Proinde Martinus V. voluit, quod illi, qui erant suspecti erroris ejusdem, & ad Ecclesiam revertebantur, interrogandi essent, an Christianus, ultra contritionem cordis, habita copia Sacerdotis idonei, teneatur de necessitate salutis confiteri Sacerdoti, & non Laico, seu Laicis, quantuncumque bonis, & devotis?

Tertio Waldenses dixerunt, bonum Laicum, non vero malum Sacerdotem, absolvendi potestatem habere. Testis est Reinerus lib. 5. Coccius vero scribit, quod Waldenses, seu potius Piccardi, dicunt, Confessionem auricularem nugacem esse, & sufficere suaquenque Deo in cubili confiteri peccata; & hoc asserit ex Enea Sylvio cap. 39. hist. Bohemicæ, & ex Joanne Schecta epist. ad Erasmum.

Quarto de Novatoribus omnibus ultimorum temporum refert Cardinalis Pallavicinus lib. 20. Hist. Concilii Tridentini cap. 10. quod dicerent, *Sacerdotes non habere potestatem ligandi, & solvendi, nisi Spiritus Sancti gratia, & charitate sint præditi, & non eos solos esse Ministros absolutionis, sed omnibus, & singulis Christianis esse dictum: Quæcunque solveritis &c. quorum verborum virtute absolvere possunt peccata.*

Circa secundum vero Morinus lib. 8. cap. 23. dixit in capitis titulo „ Diaconis „ Confessionem in extremo periculo audire, & Pænitentes reconciliare, a multis Latinis, & multorum seculorum spatio permisum fuisse, apud Græcos non legitur unquam hoc usurpatum. Subdit tamen num. 1. hæc verba. Nullus Catholicus dubitat, auctoritatem absolvendi a peccatis ad solos Episcopos, & Præsbyteros pertinere; Hoc enim videtur a Concilio Tridentino definitum sessione 14. cap. 6. *Circa Ministrum autem hujus Sacramenti declarat Sancta Synodus, falsas esse, & a veritate Evangelii alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosdam homines præter Episcopos, & Sacerdotes, clavium ministerium perniciose extendunt, putentes verba illa Domini, quæcunque alligeveritis super terram &c.* Sic & antiqui Patres Latini, & Græci. Lego tamen Latinorum Patrum nonnullos sententiam istam non ita presse, & stricte intellexisse, quin opinarentur urgente necessitate, & absente Episcopo, & Præsbytero, absolvendi ministerium in Diaconos quodammodo tum esse diffun-

„ fundendum . Monent enim eorum
„ multi in data hypothesi vicem Episco-
„ porum, & Presbyterorum Diaconos
„ quadantenus implere posse . „

Dicimus I. Solos Episcopos , & Sacerdotes, habere a Christo derivatam absolvendi a peccatis auctoritatem .

I. Probatur ex Scripturis . Matthęi 8. Christus Dominus solis Apostolis loquebatur , dicens : *Amen dico vobis , quæcumque alligaveritis super terram , erunt ligata , & in Cælo ; & quæcumque solveritis super terram , erunt soluta, & in Cælo* . Joannis 20. *accipite Spiritum Sanctum , quorum remiseritis peccata , remittuntur eis , & quorum retinueritis , retenta sunt* . Lucæ 5. *Vade, ostende te Sacerdoti* . Lucæ 17. *Ite ostendite vos Sacerdotibus* .

II. Probatur ex Romanis Pontificibus . Innocentius I. in Epist. ad Decentium Eugubinum cap. 7. *Cæterum de pondere æstimando delictorum , Sacerdotis est judicare , ut attendat ad Confessionem Pænitentis , & ad fletus , atque lacbrimas corrigentis , ac tum jubere dimitti , cum viderit congruam satisfactionem* . Leo Magnus epist. 80. „ Ne de sin-
„ gulorum peccatorum genere libellis
„ scripta professio publice recitetur :
„ Cum reatus conscientiarum sufficiat
„ solis Sacerdotibus indicare confessio-
„ ne secreta . Quamvis enim plenitudo
„ fidei videatur esse laudabilis,quæ pro-
„ pter Dei timorem erubescere non ve-
„ retur : tamen quia non omnium ejus-
„ modi sunt peccata , ut ea , quæ pæni-
„ tentiam poscunt , non timeant publi-
„ care , removeatur tam improbabilis
„ consuetudo, ne multi a pænitentiæ re-
„ mediis arceantur;dum aut erubescunt,
„ aut metuunt inimicis suis sua facta re-
„ ferari , quibus possint legum constitu-
„ tione percelli . Sufficit enim illa con-
„ fessio, quæ primum Deo offertur, tum
„ etiam Sacerdoti , qui pro delictis pæ-
„ pænitentium precator accedit . Tunc
„ enim demum ad pænitentiam plures
„ poterunt provocari , si populi auribus
„ non publicetur conscientia confiten-
„ tis . Epist. 91. Multiplex misericordia
„ Dei ita lapsibus subvenit humanis , ut
„ non solum per Baptismi gratiam , sed
„ etiam per pænitentiæ medicinam,spes
„ vitæ reparetur æternæ : ut qui rege-
„ nerationis donum violassent , proprio
„ se judicio condemnantes, ad remissio-
„ nem criminum pervenirent ; sic divi-
„ næ bonitatis præsidiis ordinatis , ut in-
„ dulgentia Dei , nisi supplicationibus
„ Sacerdotum nequeat obtineri . *Me-*
„ *diator enim Dei : & hominum homo Je-*
„ *sus Christus* Hanc præpositis Eccle-
„ siæ tradidit potestatem , ut & confi-
„ tentibus actionem pænitentiæ darent,
„ & eosdem salubri satisfactione pur-
„ gatos ad communionem sacramento-
„ rum per januam reconciliationis ad-
„ mitterent . Gregorius Magnus Ho-
„ milia 26. super Evangelia : Omnis
„ peccator dum culpam suam intra
„ conscientiam abscondit , introrsum
„ latet , in suis penetralibus occultatur :
„ sed mortuus venit foras , cum pecca-
„ tor nequitias suas , sponte confitetur .
„ Lazaro ergo dicitur : *Veni foras* : ac si
„ aperte cuilibet mortuo in culpa dice-
„ retur : Cur reatum tuum intra con-
„ scientiam abscondis ? Foras jam per
„ confessionem egredere , qui apud te
„ interius per negationem lates . Ve-
„ niat itaque foras mortuus , idest , cul-
„ pam confiteatur peccator . Venien-
„ tem vero foras solvant discipuli , ut
„ pastores Ecclesiæ , & pœnam debeant
„ amovere quam meruit , qui non eru-
„ buit confiteri , quod fecit „ Innocentius III. serm. 3. de Consecratione Pontificis : *Gravius peccat Sacerdos , qui peccatum revelat , quam homo , qui committit* .

III. Probatur ex Conciliis . Concilium in Trullo habitum can. 103. „ Opor-
„ tet eos, qui solvendi , ac ligandi pote-
„ statem a Deo accepere , peccati qua-
„ litatem considerare , & ejus , qui pec-
„ cavit , ad eam conversationem prom-
„ ptum studium , & sic morbo conve-
„ nientem afferre medicinam : ne si in
„ utroque immoderatione utatur , ab
„ ejus , qui laborat salute excidat . „
Concilium Cabilonense I. cap.8. *Pænitentibus a Sacerdotibus facta confessione indicetur pænitentia*. Concilium Turonense III. cap.22. „Episcopis, & Præs-
„ byteris diligenti cautela pertractan-
„ dum est , qualiter hominibus , sua de-
„ licta confitentibus, tempus abstinendi
„ adscribant , ut juxta modum peccati
„ Pænitentibus abstinentia indicetur . „
Concilium Rhemense cap. 12. Ven-
„ tilata est ratio pænitentiæ , ut Sacer-
„ dotes certius intelligerent , quomodo
„ confessiones recipere , & pænitentiam
„ secundum canonicam institutionem
„ pænitentibus debere indicare „ Conci-

cilium Cabilonenſe II. cap. 32. „ Sed, & hoc emendatione egere perſpeximus, quod quidam, dum confitentur peccata ſua Sacerdotibus, non plene id faciunt. Quia ergo conſtat, hominem ex duabus eſſe ſubſtantiis, anima videlicet, & corpore, & interdum animi motu, interdum carnis fragilitate, peccatur: ſolerti indagatione debent inquiri ipſa peccata, ut ex utriſque plena ſit confeſſio: ſcilicet ut & ea confiteantur, quæ per corpus geſta ſunt; & ea, quibus in ſola cogitatione delinquitur: Inſtruendus eſt itaque peccatorum ſuorum confeſſor, ut de octo principalibus vitiis, fine quibus in hac vita difficile vivitur, confeſſionem faciat &c. „ Concilium Generale Florentinum in doctrina de Sacramentis „ Ad oris confeſſionem pertinet, ut peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, ſuo Sacerdoti confiteatur integraliter, Miniſter hujus ſacramenti eſt Sacerdos, habens auctoritatem abſolvendi, vel ordinariam, vel ex commiſſione ſuperioris „ Concilium Generale Tridentinum ſeſs. 14. cap. 1. „ Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue inſtituit, cum a mortuis excitatus, inſufflavit in Diſcipulos ſuos, dicens: Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt. Quo tam inſigni facto, & verbis tam perſpicuis, poteſtatem remittendi, & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles, poſt Baptiſmum lapſos, Apoſtolis, & eorum legitimis ſucceſsoribus fuiſſe communicatam univerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit. Et Novatianos, remittendi poteſtatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Eccleſia Catholica, tanquam hæreticos, exploſit, atque condemnavit. Quare veriſſimum hunc illorum verborum Domini ſenſum Sancta hæc Synodus probans, & recipiens, damnat eorum commentitias interpretationes, qui verba illa ad poteſtatem prædicandi Verbum Dei, & Chriſti Evangelium annunciandi, contra hujuſmodi Sacramenti inſtitutionem falſo detorquent „ Et in eadem ſeſſione cap. 6. „ Circa Miniſtrum autem hujus Sacramenti declarat Sancta Synodus, falſas eſſe, & a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quoſvis homines, præter Epiſcopos, & Sacerdotes, Clavium miniſterium perniciosè extendunt; putantes verba Domini: *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt alligata, & in Cælo; & quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta, & in Cælo; & quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt*: Ad omnes Chriſti fideles indifferenter, & promiſcue, contra inſtitutionem hujus Sacramenti, ita fuiſſe dicta, ut quivis poteſtatem habeat remittendi peccata, publica quidem per correptionem, ſi correptus acquieverit; ſecreta vero per ſpontaneam Confeſſionem, cuicunque factam. Docet quoque etiam, Sacerdotes, qui peccato mortali tenentur, per virtutem Spiritus Sancti, in ordinatione collatam, tanquam Chriſti miniſtros, functionem remittendi peccata exercere; eoſque prave ſentire, qui in malis Sacerdotibus hanc poteſtatem non eſſe contendunt. Quanvis autem abſolutio Sacerdotis alieni beneficii ſit diſpenſatio; tamen non eſt ſolum nudum Miniſterium, vel annunciandi Evangelium, vel declarandi remiſsa eſse peccata; ſed ad inſtar actus judicialis quo ab ipſo, velut à Judice, ſententia pronunciatur. „

IV. Probatur ex Patribus Grœcis. Athanaſius, ſermone in illa verba: *Profecti in pagum, qui ex adverſo eſt, invenietes pullum alligatum*: „ Nos ipſos examinemus, num ſoluta ſint noſtra vincula, ut in melius proficiamus. Quod ſi non dum ſoluta ſint vincula, tradas teipſum Diſcipulis Jeſu: adſunt enim, qui te ſolvant pro poteſtate ea, quam a Salvatore acceperunt: *Quæcumque enim ligaveritis, inquit, in terra, erunt ligata & in cælis: & quæ ſolveritis in terra, erunt ſoluta, & in cælis. Et ſi quibus remiſeritis peccata, remittuntur eis*. Baſilius in quæſtionibus brevioribus interrogatione 288. Neceſſario iis peccata aperiri debent, quibus credita eſt diſpenſatio myſteriorum Dei. Siquidem rationem hanc in pænitentia etiam veteres illos cernimus ſecutos fuiſſe, quando, & in Evangelio ſcriptum eſt, quod Joanni confitebantur peccata ſua; & in Actis Apoſtolis ipſis, a quibus etiam baptizabantur cuncti: „ Chryſoſtomus lib. 3. de

Sacer-

Sacerdotio capit. 5. *Etenim qui terram incolunt, atque in ea versantur, iis commissum est, ut ea, quæ in cælis sunt, dispensent: iis datum est, & potestatem habent, quam Deus optimus, neque Angelis, neque Archangelis datam esse voluit: neque enim ad illos dictum est: Quæcumque alligaveritis in terra, erunt alligata, & in cælo; & quæcumque solveritis in terra, erunt soluta, & in cælo. Habent quidem, & terrestres principes vinculi potestatem, verum corporum solum. Id autem quod dico, Sacerdotum vinculum, ipsam etiam animam contingit, atque ad cælos usque pervadit: usque adeo ut quæcumque inferne Sacerdotes confecerint, illa eadem Deus superne rata habeat; ac servorum sententiam Dominus confirmet: Etenim quidnam hoc aliud esse dicat, nisi omnem rerum cælestium potestatem illis a Deo concessam? Quorumcumque enim, ait, peccata remiseritis, remittuntur eis; & quorumcumque retinueritis, retenta sunt. Quænam obsecro, potestas hac una major esse queat?*

V. Probatur ex Patribus Latinis. Hilarius ad cap. 18. in Matthæum. *Ad terrorem autem metus maximi, quo in præsens omnes continerentur, immobile severitatis apostolicæ judicium præmisit, ut quos in terris ligaverunt, id est, peccatorum nodis innexos reliquerint, & quos solverint, confessione videlicet veniæ receperint in salutem, hi Apostolicæ conditione sententiæ in cælis quoque, aut soluti sint, aut ligati.* Ambrosius ad cap. 16. Matth. *Sacerdos pro officio suo, cum peccatorum audivit varietates, scit quis sit ligandus, quis solvendus.* Augustinus homil. 41. inter quinquaginta. *Non solum post pœnitentiam ab ebrietate, furto, & cæteris vitiis, se homo servare debet, sed ante pænitentiã dum sanus est, quia si ad ultimum vitæ steterit, nescit si ipsam pænitentiam accipere, ac Deo, & Sacerdoti peccata sua confiteri poterit. Ecce quare dixit, quia & ante pænitentiam bene vivendum est, & post pænitentiam melius.* S. Eligius hom. 11. in Cœna Domini. *Omnis peccator intra conscientiam abscondit se, introrsus latet, in suis penetralibus occultatur: sed mortuus venit foras, dum peccator nequitias suas sponte confitetur. Lazaro igitur dicitur, Veni foras, ac si aperte cuilibet mortuo in culpa diceretur: Cur reatum tuum intra conscientiam abscondis? Foras jam per confessionem egredere, qui apud te interius per negationem lates. Veniat itaque foras mortuus, idest, culpam confiteatur peccator. Venientem vero foras solvant Discipuli, ut pastores Ecclesiæ pœnam amoveant, quam meruit: quia non erubuit confiteri, quod fecit,* Venerabilis Beda ad cap. 5. Jacobi. *Confitemini alterutrum peccata vestra: in hac sententia illa debet esse discretio, ut quotidiana, leviaque peccata alterutrum coæqualibus confiteamur, eorumque quotidiana credamus oratione salvari. Porro gravioris lepræ immunditiam juxta legem Sacerdoti pandamus, atque ad ejus arbitrium, qualiter, & quanto tempore jusserit, purificari curemus.*

VI. Probatur Rationibus. I. Confessio Sacramentalis fieri debet, ut a Deo dimittantur peccata; Sed Deus sensibiliter non dimittit peccata per se ipsum, sed per Ministros suos, qui sunt Sacerdotes: ergo Minister Sacramenti pænitentiæ ratione Ordinis est Sacerdos. Ratio est Alensis part. 4. quæst. 18. mem. 4. art. 2. §. 2. „ Omne peccatum mortale est confitendum, sive sit occultum, sive manifestum. Apertum est confitendum duplici de causa: una est ex parte audientis, scilicet ut audiat, sive cognoscat peccatum, non ut homo, sed ut Dei Vicarius, scilicet per testimonium conscientiæ accusantis, quæ est testis divinus: quousque enim sic noverit, non est ejus solvere, aut ligare, & ideo oportet confiteri peccatum, quantumcunque fuerit publicum. Alia est ex parte confitentis, ut justificetur: Quantumcunque enim aliquis ab alio accusetur, non propter hoc justus judicatur, sed magis injustus. Quando autem homo seipsum, qui est dignus accusatione, accusat, tunc exercet opus justitiæ. Et ideo Prov. 18. *Justus in principia accusator est sui.* Similiter, & peccatum occultum confitendum est duplici de causa: Una est ex parte audientis, scilicet obligatio ad pœnam, & absolutio a culpa. Quia enim pro peccato mortali meretur quis pœnam æternam, pro qua immutanda injungenda est satisfactio temporalis arbitrio Sacerdotis, necesse est, quod fiat isti confessio peccati occulti. Ex parte confitentis est causa, ut quod non erubuit in occulto, in conspectu divinæ majestatis, eru-

„ erubescat in conspectu Sacerdotis. „ Homo enim carnalis plus erubescit „ oculos hominis, quam Dei. „ II. Necessaria est oris confessio ad sacramentalem Confessionem; sed hæc fieri non potest, nisi Sacerdoti, qui locum Christi tenet : ergo &c. Ratio est S. Thomæ in opusc. de Articulis Fidei cap. 14. „ Secunda pænitentiæ pars est oris con- „ fessio, ad quam pertinet, ut peccator „ omnia peccata, quorum memoriam „ habet, suo Sacerdoti confiteatur in- „ tegraliter, non dividens ea diversis Sa- „ cerdotibus. „ Est pariter S. Antonii Paduani in serm. Dominicæ 14. post Trinitatem: „ Ibi est vera confessio, „ ubi fit percussio; idest peccatorum „ reprehensio, quæ annuntiat omne, „ quod intus latet. Bene igitur dicit: „ *Ostendite vos*: per vos, non per alios. „ Peccasti enim per te, ideo per te de- „ bes te ostendere. Sequitur : *Sacerdo-* „ *tibus*. A quibus pænitentia injungi- „ tur : ideo per ipsos satisfactio figura- „ tur. Per hoc verbum aperte habes, „ quod peccatores Sacerdotibus se de- „ bent ostendere, quibus auctoritas li- „ gandi, & solvendi est tradita. „ III. Ministri Sacramenti pænitentiæ habent a Deo virtutem medendi ulcera peccatorum; sed hi non sunt, nisi Sacerdotes: ergo &c. Argumentum est Guilhelmi Parisiensis tract. de pænitentia cap. 4. „ Cura medicinalis Sacerdotibus injun- „ cta est, & omnes eis peccatores, velut „ ægri medicis, curandi traditi, & com- „ missi :quare incumbit eis morbos om- „ nes, & vulnera peccatorum, & totam „ conscientiam hominum ægrotantium „ cognoscere. Necesse igitur habent „ ægrotantes hujusmodi morbos suos, „ & vulnera sua, & totam conscientiam, „ Sacerdotibus detegere. „ IV. Sacrificium, quod in Lege veteri offerebatur pro peccatis, per Sacerdotis manum offerebatur; sed illud erat figura Sacramenti pænitentiæ : ergo &c. Argumentum est Nicolai de Lyra ad cap. 5. Jacobi, ad illa verba : *Confitemini alterutrum*; ubi habet : „ Ex quo „ patet, quod confessio debet fieri non „ solum Deo, sed etiam hominibus. „ Unde, & in Lege veteri sacrificia, quæ „ offerebantur Deo pro peccatis, offe- „ rebantur per manum Sacerdotis.

Arguunt I. Antiquitus urgente necessitate fuit mos confitendi Laicis: ergo Ministri Sacramenti pænitentiæ, ratione ordinis, non sunt Sacerdotes. II. Augustinus in epist. ad Fortunatum refert exemplum confessionis Laico factæ per hæc verba. *Cum in navi quadam nullus esset præter unum Pænitentem, cæpit imminere naufragium. Erat ibi quidam non immemor salutis suæ, & Sacramenti vehementissimus flagitator: nec erat aliquis, qui dare posset, nisi Pænitens ille. Acceperat enim, sed pro peccato, de quo agebat, Pænitentiam, amiserat Sacramentum. Nam si hoc amittunt peccantes, cum reconciliantur post pænitentiam, quare non iterum baptizantur? Dedit ergo quod acceperat, & ne periculose vitam finiret non reconciliatus, petiit ab eo ipso, quem baptizaverat, ut eum reconciliaret; & factum est, & naufragium evaserunt. Cognitum habes, quod fecerunt. Nemo extitit eorum, qui non pium animum ita crederet ut consiliis eorum in illo periculo Dominum crederet affuisse : Motus enim animus religiosus, & supplex ab homine exigit Sacramentum, a Deo ipso impetravit Sanctitatem*. III. Idem Augustinus lib. de vera & falsa pænitentia ait: *Tanta est vis Confessionis, ut si deest Sacerdos, confiteatur proximo. Sæpe enim contingit, quod pænitens non potest confiteri coram Sacerdote, quem desideranti, nec locus, nec tempus offert*. IV. Albertus Magnus in 4. distinct. 17. artic. 58. concedit cuicunque Laico absolvendi potestatem, quæ remittat peccata, dicens : „ Est potestas ab- „ solvendi ex auctoritate, quæ est Dei: „ Est potestas superexcellentiæ, & hæc „ est Christi hominis &c. Tertia pote- „ stas est ex vitæ merito, & suffragiis „ orationum; & hæc Sanctorum in Ec- „ clesia, qua unus alii meretur primam „ gratiam, quæ absolvit a peccatis. Alia „ autem potestas ex officio Ministro- „ rum concessa Sacerdotibus; Et ultima „ ex unitate fidei, & charitatis; & hæc „ pro necessitatis articulo descendit in „ omnem hominem ad proximo subve- „ niendum; & hanc potestatem habet „ laicus in articulo necessitatis, & mu- „ lier similiter. „

Respondemus ad I. Negando morem illum, de quo loquitur argumentum; nunquam enim in usu fuit, ut Pænitentes laicis peccata sua confiterentur; & nunquam poterunt Adversarii, si qui sunt, exempla in contrarium afferre.

Ad II. Dicitur, quod non fuit illa, de qua loquitur Augustinus, confessio sacramentalis; sed tantum confessio quædam ob pietatis excitationem facta, nec necessaria, nec sufficiens.

Ad III. Liber ille de vera, & falsa pœnitentia, non est Augustini; non enim in lib. ejus retractationum, nec in indiculo Possidii continetur; ut apud Bellarminum, de Scriptoribus Ecclesiasticis, videre est.

Ad IV. Dicitur, quod Albertus Magnus existimavit Confessionem illam habuisse valorem ex fide, dolore, & merito Confitentis, saltem quoad actus contritionis, & confitendi desiderium; non autem ex potestate laici, qui in nullo casu authoritatem habere poterat absolvendi sacramentaliter.

Pro secunda vero Dissertationis parte, in qua quæritur; quinam sit Minister Sacramenti Pœnitentiæ ratione Jurisdictionis? Scire prius oportet, quod Potestas Jurisdictionis est potestas regendi & gubernandi plebem sibi subjectam; & duplex est, Ordinaria scilicet, & Delegata; Prima habetur ex officio, & illis omnibus competit, qui ex officio, & ex beneficio curam habent animarum; ut sunt Pontifices, Episcopi, Parochi &c. Altera vero competit ex commissione, & delegatione. Sensus igitur quæsiti est; an ultra ordinis potestatem, quæ Sacerdotibus omnibus communis est, requiratur etiam in Ministro Sacramenti pœnitentiæ jurisdictio in certas Personas, sive ordinaria, sive delegata, ut earum Confessionem possit valide audire, & easdem valide absolvere?

Dicimus II. Requiri in Ministro Sacramenti Pœnitentiæ, ultra ordinis potestatem, jurisdictionis quoque potestatem, quæ sit ab illa distincta.

I. Probatur ex Conciliis. Concilium Lateranense IV. can. 21. habet: *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucaristiæ Sacramentum: nisi forte de consilio proprii Sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioquin, & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum frequenter in Ecclesiis publicetur, ne quisquam ignorantiæ cæcitate velamen excusationis assumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit justa de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet, & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ille ipse non possit solvere, vel ligare.* Quid proprii Sacerdotis nomine intelligatur, in superioribus fuse diximus, atque probavimus; pro modo sufficiat tantum observare, quod non nominatur quilibet Sacerdos, qui habet potestatem Ordinis, sed Sacerdos proprius, qui ultra potestatem Ordinis habet etiam potestatem jurisdictionis. Concilium Eliberitanum can. 32. Concilium Carthaginense III. can 32. hoc idem asserunt. Concilium Florentinum in Decreto: *Ministrum Sacramenti Pœnitentiæ esse Sacerdotem habentem auctoritatem absolvendi, ordinariam, vel ex commissione Superioris.* Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 7. *Quoniam igitur natura, & ratio judicii illud exposcit, ut sententia in subditos dumtaxat feratur, persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet jurisdictionem.*

II. Probatur ex Patribus. Basilius Magnus in Regulis fusius disputatis responsione 26. *Debet unusquisque eorum, qui inferiores sunt, si quidem memorabilem ullam progressionem facere studet, & ad perfectionem vitæ illius, quæ præceptis Domini Nostri Jesu Christi est consentanea pervenire, eum nullum animi sui motum apud se ipsum celatum retinere, tum in sermone nihil non diligenti ante cura non consideratum proferre, sed mentis suæ arcana aperire fratribus iis, quibus datum illud negotium fit, ut adhibitis facilitate, & misericordia, ægrotantes curent. Hoc enim modo fiet, ut & quod laude dignum fit in nobis confirmetur: & quod minus probandum, congruo remedio sanetur: atque ex hujusmodi mutua exercendi inter eos consuetudine per modicas accessiones ad perfectionem perveniamus.* Joannes Climacus gradu 4. *Ante omnia vero culpas nostras præclaro judici nostro soli confiteamur, omnibusque, si ille ita jusserit, confiteri parati simus. Nam in lucem educta*

eductis vulnera nunquam in deterius proficient, sed sanabuntur &c. Quia habes nonnullos, qui peccata needum confessi sunt: quocirca illos jam ad Confessionem hoc exempla provoco, qua sine nullus remissionem petietur. Hilarius cap. 18. in Matt. *Ad terrorem autem metus maximi, quo in præsens omnes continerentur, immobile severitatis apostolicæ judicium præmisit, ut quos in terris ligaverunt, idest peccatorum nodis innexos reliquerint, & quos solverint confessione, videlicet veniæ receperint in salutem, apostolicæ conditione sententiæ in cœlis quoque, aut soluti sint, aut ligati.* Cassiodorus in Psalm. 6. *Est quoddam judiciale genus, in quo reus conspectibus Judicis præsentatus assistit, peccatum suum lachrymis diluens, & confitendo dissolvens, summum genus defensionis afferens, quo se ipse condemnat: hic non est accusator extraneus, sed ipse accusator est suus: meretur veniam, qui se non excusat a culpa. Sola igitur necessaria est, quæ dicitur Confessaria, cum reus non id quod factum est defendit, sed ut ignoscatur expostulat.*

I. Probatur Rationibus. I. Conveniunt omnes Catholici, Sacramentum Pœnitentiæ esse institutum a Deo per modum Judicii; sed nullum esse potest judicium, nisi supponatur in eo, qui judicat, jurisdictio: ergo jurisdictio necessaria est in Ministro Pœnitentiæ. II. Actus ministri Sacramenti Pœnitentiæ est actus ab auctoritate dependens; sed auctoritas includit jurisdictionem; ergo Minister sacramenti pœnitentiæ ut valide, & licite agat, debet habere jurisdictionem. III. Supponuntur subditi, qui confitentur, & absolvuntur a pœnitentiæ sacramenti Ministris: ergo in istis supponitur jurisdictio.

Objiciunt I. Urbanus II. *Ordinavit, ut deinceps nulli Sacerdotum liceat quemlibet commissum alteri Sacerdoti ad Pœnitentiam suscipere, sine ejus consensu, cui prius se commisit*; & refertur capit. *Placuit, de Pœnitentia*: ergo prius licebat cuilibet Sacerdoti confessiones audire, & pœnitentes absolvere. II. Quilibet Sacerdos sicut in sua ordinatione recipit potestatem in Corpus Christi verum, ita recipit potestatem in Corpus Christi mysticum; sed potestas in Corpus Christi mysticum inportat jurisdictionem: ergo quilibet Sacerdos habet potestatem jurisdictionis. III. In casu mortis quilibet Sacerdos potest absolvere a pœnitentem; sed in tali casu quilibet Sacerdos non habet jurisdictionem; ergo non requiritur jurisdictio. IV. Quilibet Sacerdos potest absolvere a venialibus, & etiam a mortalibus, alias rite confessis; sed hoc fieri non potest sine jurisdictione: ergo &c.

Respondemus ad I. Quod in textu allato non agitur de pœnitentia sacramentali, sed tantum de pœnitentia publica, ut ait Frassen, qui subdit „ & decernitur, ne aliquis agendo solemnem Pœnitentiam postquam commissus est uni Sacerdoti, ut illam juxta illius judicium, & præscriptum agat, possit sine hujus Sacerdotis licentia alteri se committere in eadem causa; nisi forte Sacerdos ille, cui se primo commiserat, ei injunxisset aliquid indecens propter ignorantiam: hoc enim in casu posset alterum convenire. „

Ad II. Dicitur, quod quanvis quilibet Sacerdos in sua ordinatione recipiat potestatem in Corpus Christi mysticum, recipit tamen illam inchoatam, & incompletam, quia nondum ei assignantur ab Ecclesia Subditi, in quibus potestatem illam exerceat; recipit tamen quando ab Ecclesia ei assignantur Subditi, in quibus potestatem illam exerceat, & tunc potestas dicitur completa, quæ est jurisdictio.

Ad III. In casu mortis ipsamet Ecclesia dat omnibus Sacerdotibus potestatem absolvendi, adeoque jurisdictionem; quod docet Tridentinum sess. 14. cap. 7. dicens. *Verumtamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt.*

Ad IV. Quia Pœnitens non tenetur confiteri venialia, nec mortalia, alias rite confessa; ideo censetur quod Ecclesia in illis casibus dat cuilibet Sacerdoti facultatem, & jurisdictionem licite Pœnitentes absolvendi.

DISSERTATIO CCCXCI.

De Reservatione absolutionis. An haec sit apud Pontifices, & Episcopos? An Regulares Privilegium habeant absolvendi a reservatis? An possit absolvi in ea Diœcesi, in qua non sunt reservata?

UIA ad Ecclesiæ Prælatos pertinet Sacerdotes approbare, seu illis jurisdictionem tradere, ut licite, & valide confessiones excipiant, & Pœnitentibus absolutionem impendant; quod docet Concilium Tridentinum sess. 23. de Reformat. cap. 15. *Decernit Sancta Synodus, nullum, etiam Regularem, posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat*: Inde est, quod ad eosdem Prælatos quoque pertinet potestas peccata quædam sibi reservandi, quæ sine ipsorum licentia Confessarii absolvere non possunt, quanvis ad confessiones audiendas, ab ipsismet Prælatis sint approbati. Proinde

Dicimus I. Inferiores Sacerdotes non posse valide & licite absolvere Pœnitentes, nisi a Pontifice, vel ab Episcopi, sint approbati.

I. Probatur ex Romanis Pontificibus. Pius IV. in Constitutione, *in Principis Apostolorum*, revocat ad terminos Tridentini Concilii privilegia Regularibus concessa, dicens: *Omnia illa, & singula privilegia, exemptiones, immunitates, facultates, dispensationes, indulta, confessionalia, Maremagnum, & alia gratiæ in his omnibus, & singulis, in quibus illa statutis, & decretis Concilii Tridentini contrariantur, ipso jure revocata, cassata, & annullata, ac ad ipsius Concilii terminos, atque limites reducta sint, & esse censeantur*. Urbanus VIII. S. P. in Bulla, quæ incipit: *Cum sicut accepimus; omnia, & singula indulta hujusmodi audiendi secularium confessiones, absque Ordinarii examine, & approbatione, quibusvis Collegiis, Capitulis, apostolica auctoritate..... concessa, tenore præsentium cassamus, revocamus, tollimus, abrogamus, & annullamus*. Alexander VII. has propositiones damnavit anno 1665. die 24. Septembris, nempe xx. *Mendicantes possunt absolvere a casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate*; & XIII. *Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato*. Et anno 1666. die 18. Martii damnata est ab eodem Pontifice hæc altera propositio: *Regulares possunt in foro conscientiæ uti privilegiis suis, quæ sunt expresse revocata per concilium Tridentinum*.

II. Probatur ex Conciliis. Ultra Concilium Tridentinum, cujus verba nuper adduximus, hoc ipsum decernunt particularia Concilia plura, præcipue in Galiis celebrata; nempe Rothomagense, anno 1581. Burdigalense anno 1583. Aquense anno 1585. Tolosanum anno 1590. Narbonense anno 1609. Et nomine omnium Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus an. 1625. 1635. 1545. *Nullus sit ita temerarius, ut ingerat se audiendis confessionibus, quin ad id facultatem scripto traditam ab Episcopo, aut ejus Vicario Generali, obtinuerit. Et Religiosi, quamvis exempti ab illius jurisdictione, excipere non poterunt confessiones, quin prius examen subierint, ab eoque aut ejus Vicario generali approbati fuerint, ex quorum nutu pendebit,*

ut

ut indefinitam, aut ad tempus solum facultatem concedant.

III. Probatur Rationibus I. Ab illo recipi debet approbatio, a quo recipitur jurisdictio; sed jurisdictio accipitur a Summo Pontifice, & ab Episcopis: ergo ab iisdem concedi debet approbatio. II. Jurisdictio est concedenda non cæco modo, sed prævia scientia concedentis idoneitatis illius, cui traditur; sed hæc idoneitas cognosci non potest, nisi prævio examine ejusdem: ergo si Ecclesiæ Prælati possunt Confessarios examinare, possunt etiam illos approbare. III. Jurisdictio importat determinationem, & designationem subditorum, supra quos ipsa debet exerceri; sed hæc determinatio, & designatio includit approbationem illius, cui traditur jurisdictio: ergo &c. IV. Judicium, quod ferre debent Confessarii in foro pœnitentiali, esse debet doctrinale, & prudentiale; sed hoc esse nequit sine examine illorum: ergo esse nequit pariter sine illorum approbatione.

Obstant I. In Clementina *Dudum*, quæ fuit edita in Concilio Generali Viennensi, fuit data Mendicantibus facultas audiendi confessiones, dummodo tantum ab Episcopis approbationem peterent, quavis non obtinerent: ergo non est necessaria approbatio Episcopi. II. Leo X. decrevit in Constitutione, quæ fuit publicata in Concilio Lateranensi, ut qui confiterentur Regularibus præsentatis, admissis, vel etiam indebite recusatis, satis facerent Canoni *utriusque sexus*. III. Si esset necessaria approbatio Episcopi, esset necessaria approbatio Episcopi Pœnitentis, Episcopi Confessarii, & Episcopi illius loci, in quo Confessarius confessiones audit; sed hoc esset nimis durum: ergo &c. IV. Si esset necessaria approbatio, esset etiam necessarium examen; sed hoc ab Episcopis aliquando omittitur: ergo nec est necessarium examen, nec est necessaria approbatio.

Respondemus ad I. Quod in Concilio Tridentino fuit derogatum privilegium, quod in Clementina *Dudum* Regularibus concedebatur.

Ad II. Eadem est responsio; sicut etiam pari modo respondetur ad Extravagantem Benedicti XI. quæ incipit, *Inter cunctas*.

Ad III. Dicitur, quod est tantummodo necessaria approbatio Episcopi illius Diœcesis, in qua Sacerdos confessiones audit; & ratio est, quia illius tantū necessaria, & sufficiens est approbatio, a quo jurisdictio accipitur; sed jurisdictio accipitur ab Episcopo illius Diœcesis, in qua Confessiones audiuntur: ergo illius tantum requiritur approbatio.

Ad IV. Examen ideo præcedere debet approbationem, ut Episcopus sit conscius idoneitatis illius, quem approbat; atqui dari potest casus, in quo Episcopus hanc scientiam habeat absque examine: ergo in tali casu, non est necessarium examen, est tamen necessaria approbatio.

Dicimus II. Esse in Summo Pontifice, & in Episcopis, potestatem sibi reservandi peccata quædam, a quibus alii Confessarii, etiam Regulares, absolvere non possunt.

I. Probatur ex Romanis Pontificibus. Gregorius XIII. anno 1577. ad casum propositum; *An Regularibus ex privilegio a Sede Apostolica impetrato, & præsertim ex eo quod nominant: Maremagnum; possint in casibus, quos sibi Episcopus reservaverit, absolvere pænitentes?* Et respondit: *Sanctitas Sua censuit ex facultatibus per hoc Maremagnum, aliare privilegia, Regularibus concessa, fastam eis non esse potestatem absolvendi in casibus ab Episcopis reservatis.* Clemens VIII. anno 1601. die 9. Januarii: „ Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negotiis, „ & consultationibus Episcoporum, & „ & Regularium præposita, justis, & „ gravibus causis id exigentibus, ac de „ SS. D. N. Clementis VIII. speciali „ mandato, vivæ vocis oraculo desuper „ habito, Sacerdotibus omnibus, tam „ Secularibus, quam Regularibus, per „ universam Italiam extra Urbem degentibus, ad confessiones audiendas „ probatis, quorumvis Ordinum, etiam „ Mendicantium, militiarum, aut congregationum, etiam Societatis Jesu, „ quarumcumque aliarum, quovis nomine nuncupentur; jubet, & præcipit, „ ne quis eorum sub prætextu privilegiorum, indultorum, aut facultatum „ generaliter, vel specifice, scripto, „ aut vivæ vocis oraculo, vel per communicationem a Sede Apostolica, vel „ ejus authoritate, eorum Ordinibus, „ Congregationibus, Collegiis, vel Societatibus, aut archiconfraternitati„ bus

„ bus secularium, aut singulis personis. „ seu alias quomodocumque, sub qui- „ busvis tenoribus, formis, & clausulis, „ etiam derogatoriis, ad cujusvis etiam „ Imperatoris, aut aliorum Principum „ instantiam concessarum, seu confir- „ matarum, alicui cujusvis status, gra- „ dus, & conditionis, aut dignitatis, „ tam Ecclesiasticæ, quam Secularis, „ etiam Regiæ, vel Imperialis; ab ullo „ ex casibus clare, vel dubie in Bulla „ die Cœnæ Domini legi solita conten- „ tis, vel alias quomodcumque Sedi „ Apostolicæ reservatis, aut in futurum, „ & per Sanctitatem suam, ejusve succes- „ sores pro tempore, in eadem Bulla, „ vel aliter reservatis; nec etiam, a „ casibus, quos Ordinarii locorum hac- „ tenus reservarunt, vel imposterum „ sibi reservabunt, nullo casu etiam ne- „ cessitatis, vel impedimenti, nisi in „ mortis articulo, seu cum nova, vel „ speciali Sanctitatis suæ, aut Succes- „ sorum suorum, vel Ordinariorum, „ quoad casus ad ipsos tantum reserva- „ tos respective, impetrata inscriptis „ licentia, Ordinariis locorum exhiben- „ da, absolutionis beneficium de cœte- „ ro impendere audeat, aut præsumat. „ Sed cum opus fuerit pœnitentes ad su- „ periores legitimosque judices accede- „ re consulant: sub pœna contrafacien- „ tibus, tam Regularibus, quam Secu- „ laribus excommunicationis &c. Præ- „ terea noverint Pænitentes, absolu- „ tionem, si quam obtinebunt, contra „ hujusmodi prohibitionem, esse nullam „ nulliusque roboris, & momenti. „ Urbanus VIII. anno 1628. die 8. No- vembris „ Sacra Congregatio S. R. E. „ Cardinalium negotiis, & Consultatio- „ nibus Episcoporum, & Regularium „ præposita censuit, per confirmationes „ privilegiorum, quas Regulares a Sede „ Apostolica post Sacrum Concilium „ Tridentinum obtinuerunt, nequaquā „ revixisse privilegia prius ab eodem „ Concilio, ac deinde etiam ipsius Con- „ gregationis decretis sublata atque ex- „ tincta, si quæ habebant, absolvendi a „ casibus Ordinario loci reservatis. „ Quemadmodum neque indulta absol- „ vendi a casibus contentis in Bulla, quæ „ in die Cœnæ Domini legi consuevit, „ ut pote sublata per annuam ipsius Bul- „ læ publicationem, vires, aut robur ac- „ quisivisse ex subsequentibus privile- „ giorum confirmationibus, ac proinde „ Regulares cujusvis Ordinis, Congre- „ gationis, Societatis, & instituti etiam „ necessario exprimendi, nec extra Ita- „ liam in vita privilegiorum, aut con- „ firmationum hujusmodi, quas vel ha- „ ctenus obtinuerint, vel deinceps forte „ obtinebunt, posse quempiam absolve- „ re ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ „ Domini, aut Ordinario loci reserva- „ tis. At si secus egerint, absolutiones „ nullas, atque irritas fuisse, ac fore: „ ab aliis vero casibus, & censuris Sedi „ Apostolicæ reservatis, siquidem Re- „ gulares habeant a Sede Apostolica „ absolvendi facultatem, illam extra „ Italiam nemini sublatam fuisse iisdem „ Sanctæ Congregationis decretis hac „ de re editis jussu sanctæ memoriæ Cle- „ mentis VIII. quam Sacræ Congrega- „ tionis Sanctitas Sua ad re relatam ap- „ probavit, mandavitque ab omnibus, „ ad quos pertinet inviolabiliter obser- „ vari „ Clemens X. ann. 1670. de- claravit I. „ Ex facultatibus per Ma- „ re magnum aliave privilegia Regula- „ ribus cujuscumque Ordinis, instituti, „ aut Societatis, etiam Jesu, concessis „ factam eis non esse potestatem absol- „ vendi in casibus ab Episcopo sibi re- „ servatis. Declaravit II. Per confir- „ mationes dictorum privilegiorum, „ quas Regulares a Sede Apostolica post „ Sacrum Concilium Tridentinum ob- „ tinuerunt, nequaquam revixisse pri- „ vilegia prius ab eodem Concilio, aut „ deinde Apostolicis etiam decretis su- „ blata, atque extincta, si quæ habebant „ absolvendi a casibus Episcopo reser- „ vatis. Declaravit III. habentes facul- „ tatem absolvendi ab omnibus casibus „ Sedi Apostolicæ reservatis, non ideo „ posse absolvere a casibus, quos Episco- „ pi sibi reservaverint.

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 7. „ Neque „ dubitandum est, quando omnia quæ „ a Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc „ idem (idest reservatio casuum) Epis- „ copis omnibus in sua cuique Diœcesi „ in ædificationem tamen, non in destru- „ structionem, liceat pro illis in subdi- „ tos tradita supra reliquos inferiores „ Sacerdotes authoritate, præsertim „ quoad illa, quibus excommunicatio- „ nis censura annexa est. Hanc autem „ delictorum reservationem consonum „ est divinæ authoritati, non tantum in „ externa politia, sed etiam coram Deo „ vim

„ vim habere. Verumtamen pie admonendū,ne hac ipsa occasione aliquis „ pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis : atque ideo „ omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis censuris, & peccatis „ absolvere possunt, extra quem articulum, Sacerdotes cum nihil possint „ in casibus reservatis, id unum pœnitentibus persuadere nitantur, ut ad „ superiores, & legitimos judices pro „ beneficio absolutionis accedant. „ & can. 11. ejusdem sess. „ Si quis dixerit, Episcopos non habere jus reservandi sibi casus, nisi quoad externam „ politiam, atque ideo casuum reservationem non prohibere, quo minus Sacerdos a reservatis vere absolvat; anathema sit: „ Concilium Viennense sub Clemente V. concedit quidem Regularibus multa privilegia, sed non plura illis, quæ Parochis concessa inveniuntur; Parochis autem non est concessum privilegium absolvendi a reservatis: Unde sit Clemens præfatus: „ Per hujusmodi autem concessionem, nequaquam intendimus personis, seu fratribus ipsis ad id taliter „ deputatis, potestatem in hoc impendere ampliorem, quam in eo Curatis „ vel Parochialibus Sacerdotibus est a Jure concessa: nisi forsan eis Ecclesiarum Prælati uberiorem in hac parte „ gratiam specialiter duxerint faciendam. „ Et refertur in Clementina *Religiosi*, ubi dicitur ab eodem Pontifice „ Quibus etiam *Religiosis*, in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub interminatione maledictionis æternæ „ districtius inhibemus, ne in casibus Sedi Apostolicæ, aut locorum Ordinariis reservatis quemquam absolvere „ præsumant. „ Concilium Mediolanense III. „ Ne Confessarii regulares „ eorum peccatorum, quorum absolutio „ Episcopo reservata est, vinculis innexos pœnitentes absolvant, quemadmodum a Sede Apostolica declaratum „ est, id eis non licere, quavis privilegiorum suorum authoritate. „ Concilium Mediolanense XV. Ab iis „ casibus maxime promulgatis, si quis „ Confessarius cujuslis Ordinis, sine facultate scripto ab Episcopo data, „ aliquem absolvere attearit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat. „ Concilium Burdigalense ann. 1583. „ Sunt (sicut accepimus) „ nonnulli Sacerdotes, qui terminis suis „ non contenti, passim, & sine discrimine ab omnibus peccatis quantumvis „ atrocibus, delinquentes cum maximo „ suæ, & illorum salutis periculo absolvere præsumunt. Nos huic malo occurrere cupientes præsenti decreto „ omnibus Parochis, & aliis Sacerdotibus, confessionibus audiendis præfectis, „ sub excommunicationis pœna prohibemus, ne deinceps a peccatis & a criminibus atrocioribus, quorum cognitionem, & absolutionem sibi Summus „ Pontifex, aut Episcopus in suis constitutionibus Synodalibus reservarunt, „ quemquam absolvere, sed ejusmodi „ criminum reos ad Episcopos suos „ amandent, ut vel ipsi, causa cognita, „ eos absolvant, vel ad Summum Pontificem absolvendos mittant: declarantes absolutionem in prædictis criminibus absque certa, & præcipua SS. D. Nostri Papæ, vel propriorum „ Episcoporum concessione, per Parochos, & alios Sacerdotes, præterquam „ in mortis articulo, datam, viribus „ penitus carere, & nullam esse. „

III. Probatur Rationibus. I. Ille potest negare, qui potest concedere; sed Pontifices, & Episcopi possunt concedere jurisdictionem Confessariis; ergo possunt etiam illam, vel negare, vel restringere, vel limitare. II. Præcipuum pastorale onus incumbit Ecclesiæ Prælatis, a quibus deinde in alios derivatur, præcipue in Regulares, qui sunt eorundem delegati: ergo Ecclesiæ Prælati possunt, vel concedere, vel reservare absolutionem peccatorum, prout ipsis magis ad salutem gregis convenire videbitur. III. Ecclesiæ Prælati supponuntur conscii plusquam cæteri infirmitatum, & indigentiarum Ovium, quas regunt: ergo ad ipsos præcipue spectat quorundam peccatorum absolutionem uni Confessario concedere, & alteri denegare. IV. Quicunque Confessarii, sive sint Sacerdotes seculares, sive sint Sacerdotes Regulares, ideo absolvunt, quia ab Episcopis approbantur, & ab iisdem absolvendi munus accipiunt: ergo illas personas possunt absolvere, & ab illis casibus, prout iisdem ab Episcopis demandatur.

Objiciunt I. In articulo mortis nulla est peccatorum reservatio: ergo saltem in

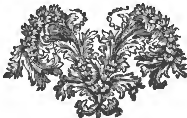
in illo casu pro reservatis non est necessaria Pontificis vel Episcoporum concessio. II. Episcopi possunt absolvere a casibus Summo Pontifici reservatis: ergo saltem respectu Episcoporum, nulla est reservatio Summorum Pontificum. III. Qui confitetur peccata reservata Confessario habenti facultatem, & invalide confitetur, non tenetur eadem iterum confiteri: ergo saltem in eo casu nulla est reservatio peccatorum. IV. Possunt Pænitentes valide absolvi in aliena Diæcesi, in qua peccata non sunt reservata; ergo nec pariter tunc locum habet reservatio peccatorum.

Respondemus ad I. Ideo in mortis articulo nulla est peccatorum reservatio, quia Ecclesiæ Prælati, qui peccata possunt reservare, & non reservare, sic voluerunt, & declararunt, quod in mortis articulo reservatio peccatorum cesset; & hoc ut Pænitentibus facilior via ad salutem aperiatur, quum possint a quocunque Confessario absolvi.

Ad II. Dicitur, quod Episcopi possunt absolvere a casibus Summo Pontifici reservatis pænitentes illos, qui legitimo impedimento detinentur, ne Summum Pontificem adeant; ut habetur ex capite *Mulieres* ex capite *ea noscitur*, ex capite *Quamvis &c.* Item Episcopi possunt absolvere a casibus Summo Pontifici reservatis, si sint occulti. Quod docet Concilium Tridentinum sess. 24. de Reformat. cap. 6. „ Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus, ex delicto occulto provenientibus..... & in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscunque sibi subditos in Diæcesi sua per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputatum, in foro conscientiæ gratis absolvere, imposita pænitentia salutari. „

Ad III. dicitur, quod si confitetur Superiori, qui reservavit, quamvis invalide confiteatur, non tenetur tamen iterum sua peccata tanquam reservata confiteri: qui confitetur tamen Confessario habenti potestatem delegatam, & invalide confitetur, tenetur iterum confiteri peccata reservata. Ex ratio est, quia quum illa confessio sit invalida, non est Sacramentalis; adeoque Confessarius ille delegatus non sacramentaliter absolvit, sed extra Sacramentum; & hoc facit, quod pænitens debeat iterum peccata reservata confiteri, ut possit sacramentaliter absolvi.

Ad IV. dicitur, quod si Pænitens ex casu confiteatur alicui Confessario in illa Diœcesi, in qua peccatum non est reservatum, potest ab illo absolvi; non sic autem si hoc ex fraude faciat; & ratio est, quia reservatio afficit pænitentem, & nemo debet ex sua fraude beneficium reportare.

DIS-

DISSERTATIO CCCXCII.

De Peccatorum Reservatione. An quæcunque peccata reservari possint? An occurrente dubio in casu reservationis possit quis valide absolvi?

Upponimus hic, non posse Superiores pro ipsorum libito quælibet peccata sibi reservare licitè, quamvis valide possint; & ratio est, quia reservatio peccatorum inducta est in Ecclesia ad ædificationem animarum, non vero ad destructionem. Et ita sentiunt Navarrus in cap. *placuit* num. 20. distin.6. de Pœnitentia. Sylvester verbo casus quæst. 5. Suarez par. 3. tom. 4. disputat. 25. aliique. Et licet Sotus, Angelus, & alii pauci sustineant, gravem, & insolitam plurium peccatorum reservationem, non solum esse illicitam, sed pariter invalidam; communiter tamen reprobantur, quia jurisdictio, per quam peccata reservantur, est illimitata; adeoque quæcunque peccatorum reservatio, quanvis excedens, & nimia, semper erit valida, licet sit illicita.

Igitur pro prima Dissertationis parte, plures sunt sententiæ; prima est Mazuchelli de casibus reservatis, disputat. 1. qu. 2., qui vult, quod reservari possint omnia peccata, etiam venialia, etiam mortalia, alias rite confessa. Secunda est Vasquez, quem plures sequuntur, qui sustinet, quod quanvis prima opinio, spectata Ecclesiæ potestate, non sit improbabilis, tamen Ecclesia de facto nullum veniale, & nullum mortale alias rite confessum, reservare solet.

Dicimus I. Reservationem fieri posse de peccatis mortalibus, quæ sint graviora, & externo opere consumata.

I. Probatur Conclusio; quia sacra Cardinalium Congregatio, ut refert Quaranta in summa Bullarii verbo casus reservati num. 14., censuit monendos esse Ordinarios, ut non passim peccata mortalia, sibi reservent, sed atrociora tantum, & graviora. Asserit etiam Lupus de casibus reservatis par. 1. distinct. 1. nu. 2. eandem Congregationem decrevisse, venialia reservari non posse.

II. Probatur; quia reservatio est ad finem, ut peccata evitentur, non ad finem, ut Peccatoribus laquea multiplicentur; sed si venialia reservarentur Peccatoribus laquea multiplicarentur: ergo &c. Quod asserit Suarez cit. loco, quem sequuntur Layman. lib. 5. tract. 6. cap. 20., Reginaldus lib. 1. num. 126. &c.

Ex his infert Cabrinus in Elucidario casuum reservatorum par. 1. resol. 6., quod quicquid excusat a peccato mortali, excusat etiam a reservatione; & subdit: „ Unde quemadmodum parvitas materiæ (excepto crimine simoniæ, hæresis, blasphemiæ) impotentia servandi legem, indeliberatio rationis, imperfectus consensus voluntatis, & ignorantia, sive juris, sive facti, quæ non sit crassa vel affectata, excusant a peccato mortali; ita etiam a reservatione, quæ semper mortalem culpam supponit. Grass. lib. 4. decis. aur. cap. 8. num. 20. excommun. „

III. Probatur, quod scilicet reservatio non debeat esse de peccatis mortalibus internis; quia reservatio peccatorum internorum non esset expediens, quum induceret grave damnum, & anxietatem animarum; & quia

& quia etiam non esset necessaria ad gubernationem Ecclesiæ, quæ tantum spectat externa.

IV. Probatur, quod reservari debeant peccata externa opere consumata. Reservatio habet rationem pœnæ; sed pœna non habet locum, nisi sequuto effectu: ergo reservatio non habet locum, nisi peccatum sit opere consumatum. Hæc autem omnia dicuntur in suppositione, quod reservans expressis verbis non loquatur de attentatione, vel conatu ad crimen committendum, ut fit in procuratione abortus animati; quia in illo casu sola peccati attentatio, & solus conatus, etiam secluso effectu, & seclusa consumatione, essent reservata.

Objiciunt I. Ecclesiæ potestas est absoluta, & non limitata: sed peccata reservantur ratione ecclesiasticæ potestatis, quam superiores Ecclesiæ habent: ergo Ecclesiæ superiores quælibet peccata sibi reservare possunt, etiam venialia, etiam mortalia alias rite confessa. II. Jurisdictio est necessaria ad absolutionem quorumcunque peccatorum; sed reservatio pendet a jurisdictione: ergo reservatio est quorumcunque peccatorum. III. Percussio levis est opus externum; sed percussio levis non censetur reservata, quando reservatur Clerici percussio: ergo non quodcunque opus externum reservatum censetur. IV. Si esset reservatus tantum actus externus opere consumatus, censeri non deberet reservatum peccatum nefandũ consumatum, nisi fieret consumatio intra vas obscænum; sed hoc est falsum: ergo &c.

Respondemus ad I. nos jam dixisse, habito respectu ad Ecclesiæ potestatem, quæcunque peccata posse reservari, etiam venialia, etiam rite confessa mortalia; sed diximus quoque, id non expedire, & quod quanvis esset valida reservatio, esset tamen illicita.

Ad II. Satis quoque explicavimus, quod non sit licitum reservare venialia, & mortalia alias rite confessa, propter eandem rationem, quæ in objectione adducitur; semper tamen stat, quod reservari valide possint, ut in objectione intenditur.

Ad III. dicitur, quod quum percussio levis Clerici non attingat ad mortale peccatum, neque etiam est reservationi obnoxia. „ Unde subdit citatus „ Gabrinus „ si reservata esset percussio- „ nis in casum non incideret, qui ex pra- „ vo, & mortali affectu alterum percu- „ teret, si exterōa læsio, utpote levis, „ ad culpam mortalem non pertinge- „ ret. Ita communiter DD. Sylvest. v. „ casus quæst. 5. Henriq. lib. 6. cap. 14. „ num. 6. Dian. p. S. resol. 46. Card. de „ Lugo dis. 20. de pœnit. sect. 2. num. 15. „ Graff. cit. nu. 71. Finell. de cas. reserv. cap 5. n. 8. „

Ad IV. negatur falsam esse propositionem illam, quæ affertur, tamquam absurda; & hoc patet ex citat. Gabr. resol. 8. ubi habet. „ Similiter sodo- „ mia, si alicubi, ut Bergomi, & Medio- „ lani, episcopali reservatione sit com- „ prehensa, non debet censeri reserva- „ ta, nisi fuerit consumata; Non dice- „ tur autem tam nefandum scelus con- „ sumatum, nisi in vase obscœno fiat „ seminatio, de quo fusius infra in ad- „ ditione post secundam partem. Ita „ Graff. loc. cit., & lib. 2. decis. aur. cap. „ 80. nu. 7. Navar. in man. cap. 27. nu. „ 250. Sayrus lib. 8. cap. 5. n. 16.

Pro secunda Dissertationis parte, distinguenda sunt dubium juris, & dubium facti; in dubio juris omnes conveniunt, quod casus haberi non debet pro reservato. Rationes sunt, quia constitutio, & promulgatio legis est quid facti, factum autem in dubio non præsumitur; tum quoque quia in dubio an lex sit lata, vel sit præceptum reservans, possessio stat pro dubitante; & ideo simplex etiam Confessarius manet in possessione suæ jurisdictionis, adeoque potest ab illo absolvere. Et ita docent Suarez, Sanc., Lugo, Bonaci. apud Gabrinum. In dubio autem facti quidam asserunt peccatum censeri reservatum; alii vero hoc negant.

Dicimus II. Casum Episcopalem in dubio non esse censendum reservatum.

I. Probatur; quia peccatum dubium non est peccatum simpliciter, sed est peccatum secundum quid; sed reservatio restringi debet ad ea peccata, quæ sunt peccata simpliliter, non autem ad illa, quæ sunt peccata secundum quid: ergo &c. Minor probatur; quia reservatio est odiosa: ergo est stricte accipienda, adeoque est restringenda ad peccata simpliciter, & ad casus certos,

certos, non vero est extendenda ad peccata secundum quid, & ad casus dubios.

II. Probatur. In dubiis melior est conditio possidentis: ergo & Confessarius conservari debet in possessione suæ jurisdictionis, & Pænitens in possessione suæ expetitæ, & obtinendæ absolutionis.

III. Probatur. Episcopus non reservat sibi casus dubios, sicut facit Pontifex: ergo quanvis casus papales dubii censeantur reservati, casus tamen episcopales dubii censeri non debent reservati. Antecedens supponitur certum a Quaranta citato, qui docet, quod casus papales sive dubie, sive clare, sive in Bulla Cænæ, sive extra, semper sunt reservati: casus tamen episcopales non sic.

Obstant I. In dubio tutior pars est eligenda; sed tutius est in dubio peccatum censeri reservatum: ergo &c. II. Quoties dubitatur, an percussio Clerici sit gravis, vel levis, semper recurrendum est ad Episcopum: ergo semper habet locum reservatio. III. Si quis dubitat de peccato reservato, & post confessionem venit in certam cognitionem, peccatum esse reservatum, debet illud iterum confiteri cum Confessario habente potestatem absolvendi: ergo signum est, quod peccatum dubium etiam reservationi subjacet. IV. In peccato dubio debet illud pænitens confiteri, ut dubium: ergo pariter in peccato dubio reservato debet illud pænitens confiteri ut dubium coram Confessario authoritatem habente.

Ad I. dicitur, quod non semper tutior pars est eligenda, sed sufficit, quod eligatur tuta, præcipue si tuta sit probabilior. Cæterum, ut docet Navar., principium illud, quod in dubiis tutior pars sit eligenda, est potius consilium, quam præceptum.

Ad II. hæc reponit Gabrinus resolut. 10. „ Similiter si dubitetur, utrum percus„ Clerici sit levis, aut mediocris, aut „ gravis, judicari debent levis. Sicque „ ab excommunicatione, ob ejusmodi „ dubiam læsionem contracta, absolve„ re potest Episcopus; sicut docet Dian. „ quem citat, & sequitur Maquehellos „ loc. cit. num. 33. qui num. 34. sentit „ judicium qualitatis percussionis Cle„ rici pro foro externo, spectare ad „ Episcopum, pro foro autem interno „ ad quemlibet virum prudentem, & „ doctum. Contrarium tamen, quod „ scilicet percussio Clerici dubia, num „ gravis, vel levis sit, non cadat sub „ facultate, & absolutione Episcopi, te„ net Januar. l. c. num. 12. ex Navar. „ quorum opinio conformior est supra„ dictis. „

Ad III. negatur assumptum. Et ratio, quam affert Gabrinus hæc est. „ Quia „ sicut votum in dubio non censetur „ reservatum, sic nec peccatum: ergo „ sicut in dubio de voto reservato, po„ test Episcopus dispensare, & dispen„ satio manet valida, etiamsi postea „ constet de voti rectitudine, ut docet „ Sanchez lib. 4. mor. cap. 44. num. 10. „ sic in dubio de peccato reservato ab„ solvere potest Confessarius simplex, „ & absolutio valebit, licet postea con„ stet de certitudine reservationis. Nam „ ad recipiendam directam absolutio„ nem sufficit manifestatio peccati du„ bii prout tunc est in conscientia, non „ prout cognoscitur post absolutionem. „ Ita Suarez de pænit. disput. 22. sect. 5. „ nu. 38. Coninck de sacram. dis. 7. dub. „ 7. nu. 62. Card. de Lugo, dis. 20. de „ pænit. sect. 2. num. 20., quem citat, & „ sequitur, P. Basseus in florib. theol. „ pract. verbo cas. reserv. n. 24. Joseph de „ Januario de cas. reserv. res. 3. n. 2. & 5. „

Ad IV. negatur Paritas; & ratio disparitatis est, quia confessio peccati majoris est ponderis, quã reservatio peccati; & ideo in confessione illius debet Pænitens illud aperire, quale est, etiamsi dubium sit; at vero in reservatione hæc cessat, quando de ea certitudo non habetur.

„ bet, ut Corinthius eximatur iis, qui „ ex injunctis supererant pænitentiæ „ laboribus: At ea exemptio non aliud „ est, quam indulgentiarum concessio: „ non enim (ut proxime subsequenti ca- „ pite dicetur) aliud sunt indulgentiæ „ quam relaxatio pœnæ, quæ peccato, „ quoad culpam dimisso, debetur. Chri- „ stum autem relaxationem, de qua est „ quæstio, ratam habere declarat Pau- „ lus, cum subdit, se eam indulgere „ nomine, & authoritate Christi: cui „ aliquid autem donatis, & ego, nam „ & ego, quod donavi, si quid donavi, „ propter vos in persona Christi. Nec „ mirum quod afferat se in illa indul- „ gentiæ concessione Christi vices agere, „ cum priore Epistola contestetur, se „ ejusdem Christi personam gessisse, ubi „ illum addixit pænitentiæ laboribus: „ Jam judicavi ut præsens eum qui sic „ operatus est, in nomine Domini no- „ stri Jesu Christi congregatis vobis, & „ & meo spiritu, cum virtute Domini „ nostri Jesu Christi, tradere hujusmodi „ Satanæ in interitum carnis, ut spiritus „ salvus sit in die Domini nostri Jesu „ Christi. „ His additur, quod & Patres Græci, & Patres Latini, verba Apostoli de Indulgentiis interpretati sunt. Ex Græcis sufficiat audire Chrysostomum, qui hom. 4. in 2. ad Corinthios sic loquitur Apostoli nomine: *Non enim, quod dignus sit, neque quod sufficientem exhibuerit pænitentiam, sed quod infirmus, ideo (inquit) judico dignum illum venia. Unde, & adjecit, ne abundantiori tristitia absorbeatur. Qui sermo declarat illius vehementem pænitentiam, quem Paulus, non sit passus in disperationem venire*. Et infra, *ex ea re docemur, quod non solum ad peccatorum naturam, verum etiam ad mentem habitumque peccantium oporteat moderari pænitentiam*. Sufficiat etiam audire Theophilactum, qui in eundem Apostoli locum hæc scribit. *Pulchre autem dixit: Donare. Ut enim ille non existimat sibi remissam noxam, quia satis confessus sit, & sufficienter pænitentia ductus, attendit, quod non tantum ex pænitentia sua, quantum ex illorum gratia, & donatione dimissionem recipiat*. Ex Patribus Latinis audiamus Pacianum lib. 3. contra Novatianos, ubi sic explicat Apostoli verba: *Vides Apostoli indulgentiam propriat etiam sententias temperantem; vides mitissimam lenitatem longe a vestro supercilio superatam? Longe a Novatiani fronte dissimilem? Communi vero vitæ, ac saluti omnium consulentem*. Eadem habet Ambrosius lib. 6. de Pænit. capit. ultim.

II. Probatur ex Praxi Ecclesiæ, ex qua constat, quod primis seculis Episcopi ad Martyrum, & Confessorum preces reis satisfactiones debitas relaxabant. Hoc patet ex verbis Tertulliani, qui lib. 1. ad Martyres capit. 1. scribit: *Quam pacem quidam in Ecclesia non habentes, a Martyribus in carcere exorare consueverunt: & ideo eam etiam propterea in vobis habere, & fovere, & custodire debitis, ut si forte & aliis præstare possitis*: & lib. de Pudicitia cap. ult. *An tu jam & in Martyres tuos effundis hanc potestatem, ut quisque ex consentione vincula induit adhuc immollia in novo custodiæ nomine statim ambiunt mæchi, statim adeunt fornicatores, jam preces circumsonant, jam lachrymæ circumstagnant maculati cujusque, nec ulli magis aditum carceris rediment, quam qui Ecclesiam perdiderunt: violantur viri, ac feminæ in tenebris plane ex usu libidinum notis, & pacem ab his quærunt, qui de sua periclitantur. Alii ad metalla confugiunt, & inde communicatores revertuntur, ubi jam aliud martyrium necessarium est delictis post martyrium novis*.

Pro secunda, & tertia Dissertationis parte, in quibus quæritur de nomine, & essentia Indulgentiarum, subdimus, quod indulgentiæ nomen in genere idem sonat, ac remissio, seu relaxatio alicujus debiti; unde dicimus, quod quando Titius erat creditor Caii in centum aureis, & contentus fuit quod Cajus sibi solveret tantum quinquaginta; dicimus quidem, quod Titius Cajo fecit indulgentiam quinquaginta aureorum. In casu autem nostro indulgentiæ nomen importat relaxationem pœnæ temporalis, quam peccator subire debet post culpę, ac pœnę æternæ condonationē.

Quantum vero ad essentiam sic definitur Indulgentia: Est remissio pœnæ temporalis, quæ superest luenda post culpam, & pœnam æternam condonatam. Et quidem dicitur remissio pœnæ temporalis ad innuendum, quod culpa, & pœna æterna per indulgentias non relaxantur.

Ar-

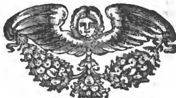
Arguunt I. In verbis Apostoli traditio Satanæ importat excommunicationē; & per verba *magis donetis &c.* importatur absolutio ab excommunicatione: ergo falsum est, quod per illa verba Apostoli indulgentiæ intelligantur. II. S. Cyprianus epist. 10. Indulgentiarum usum reprobat his verbis: *Hi sublato honore, quem nobis beati Martyres cum Confessoribus servant, contempta Domini lege, & observatione, quam iidem Martyres, & Confessores tenendam mandant, ante extinctum persecutionis metum, ante ipsum pene Martyrum excessum, communicant eum lapsi &c.* III. Ab aliquibus Indulgentia definitur, quod sit absolutio a pœna &c. sed hoc est contra S. Thomam, qui docet illum, cui indulgentiæ conceduntur, non absolvi simpliciter: ergo &c. IV. Dicitur etiam a quibusdam, quod indulgentia sit absolutio a pœna injuncta, vel injungenda: sed secunda pars sustineri non potest, quia Concilium Lateranense sub Innocentio III. docet, quod indulgentiarum usus profit tantum pro pænitentiis injunctis: ergo non pro injungendis: ergo &c.

Respondemus ad I. Quod incæstuosus ille, quia fuit maxime reus, separatus quidem fuit a fidelibus; at quia non fuit contumax, non fuit ab Ecclesia præcisus. Audiatur Tertullianus lib. de Pudicitia cap. 13. ubi factus Montanista his verbis Catholicos redarguit: *Hic jam carnis interitum in officium Pænitentiæ interpretantur, quod videatur jejuniis, & sordibus, & incuria omni, & dedita opera malæ tractationis carnem exterminando, satis Deo facere, ut ex hoc argumententur fornicatorem, imo incæstum illum non in perditionem Satanæ ab Apostolo traditum, sed in emendationem, quasi postea veniam ad interum, idest consictationem carnis consecuturum.*

Ad II. Cyprianus per illa verba intelligit, quod libelli, qui a martiribus dabantur in beneficium reorum, vim tunc obtinebant, quando ipsi martyres expleto martyrio moriebantur; sed ex hoc nulla deducitur ratio contra indulgentiarum antiquitatem, aut valorem.

Ad III. S. Thomas docuit, quod absolutio, de qua agitur, excludit quidem debiti solutionem ex parte illius, qui indulgentias lucratur, non autem ex parte Christi, a quo exhibitam Patri solutionem Episcopi fidelibus applicant per claves sibi traditas. Sic explicat Juenius in Institutionibus Theologicis tom. 7. dissertat. 9. quæst. 1.

Ad IV. Dicitur, quod in Jure canonico inveniuntur pænitentiæ determinatæ pro peccatis; & hæ quum sint indeterminatæ, intelligi debent sive de injunctis, sive in injungendis; & hic est sensus Conciliorum.

DIS-

DISSERTATIO CCCXCIV.

De Indulgentiis : An remittant culpam, & æternæ pœnæ reatum? An remittant pœnam temporalem? Et quam?

Dicimus I. Indulgentias, nec remittere culpam, nec æternæ pœnæ reatum.

I. Probatur. Culpa, quæ inducit æternę pęnæ reatum, & æterna ipsa pœna, non remittuntur nisi vel per Sacramentũ pænitentiæ, vel per contritionẽ perfectã cum voto, & desiderio sacramenti: ergo nullo modo remittuntur per indulgentias. Antecedens supponimus constare certum ex iis, quæ in superioribus dissertationibus diximus, atque probavimus; consequentia sequitur.

II. Probatur. Indulgentiæ conceduntur ab Ecclesia, seu ab Ecclesiæ Ministris; sed Ecclesia, & Ecclesiæ Ministri non habent potestatem infundendi gratiam habitualem, per quam gravia peccata remittuntur, & æterna pœna tollitur: ergo indulgentiæ, nec gravia peccata, nec æternã pœnã remittunt.

III. Probatur. Indulgentiæ non conceduntur per modum judicii, sed per modum gratiæ; sed ad remittenda gravia, & pœnam æternam requiritur judicium Ecclesiæ, quæ habet potestatem ligandi, atque solvendi: ergo per indulgentias non remittuntur peccata gravia, nec æterna pœna relaxatur.

Dicimus II. Indulgentias remittere pœnam temporalem, tam coram Ecclesia, quam coram Deo.

I. Probatur Conclusio ex omnibus Indulgentiarum diplomatibus, in quibus pœnæ temporalis pro peccatis debitæ remissio memoratur: ergo ex Ecclesiæ mente Indulgentiæ pœnam temporalem remittunt. Et quidem non tantum pœnam temporalem injunctam, sed etiam injungendam; quod probatur sequentibus rationibus. Primo, quia favores sunt ampliandi, & odia restringenda: ergo quanvis in diplomatibus prædictis legatur *de Injunctis*, subintelligitur tamen etiam de injungendis. Secundo, quia antiquitus Indulgentiæ, quæ concedebantur precibus Martyrum, relaxabant pœnas temporales, & a Confessariis impositas, & a canonibus imponendas. Tertio, quia pœnæ temporales, quæ ad præsens a Confessariis imponuntur, sunt quam maxime leves: ergo si has tantum remitterent indulgentiæ, modicus admodum earum fructus esset. Quarto, quia authoritas concedendi indulgentias, quã a Christo habet Ecclesia, est indefinita; dicitur enim, *quæcunque solveritis, erunt soluta*: ergo indulgentiarum vis, non est tantum pro remittendis pœnis temporalibus injunctis, sed etiam pro injungendis.

Arguunt I. In Indulgentiarum diplomatibus dicunt Pontifices, se absolvere a peccatis: sed hæc verba important peccata gravia, a quibus verificatur quod Pænitens vere absolvatur: ergo indulgentiæ remittunt etiam peccata gravia. II. Lapsi, qui antiquitus ob Martyrum preces indulgentias consequebantur, gravium peccatorum rei existebant: ergo indulgentiæ etiam pro peccatis gravibus proderant. III. Nemo potest solvere, quod in pœnitentiæ tribunali, quod supremum est in Ecclesia, judicatur: ergo indulgentiæ relaxare non possunt pœnas temporales, quæ a Confessariis in tribunali pænitentiæ inponuntur. IV. Si indulgentiæ pœnas temporales remitterent, Pœnitentes ad eas solvendas non tenerentur: sed hoc est falsum: ergo

ergo &c. V. Tunc juvabant indulgentiæ, quando ex Canonum rigore graves pænitentiæ imponebantur; sed modo hæ non imponuntur: ergo indulgentiæ non juvant. VI. Graves pænitentiæ nunquam fuerunt decem, & viginti millium annorum: sed indulgentiæ, quæ modo imponuntur, sunt pro decem & viginti millium annorum: ergo vel nullæ sunt, vel fictitiæ.

Respondemus ad I. quod indulgentiæ dicuntur absolvere a peccatis, vel indirecte, vel præsuppositive; quatenus scilicet, vel præsupponunt pænitentiæ Sacramentum, vel ad illud disponunt, & ducunt.

Ad II. Dicitur, quod Pænitentes illi in judicio Ecclesiæ a peccatis gravibus prius ab Ecclesiæ Ministris absolvebantur, & deinde iisdem ob Martyrũ preces pænitentiæ temporales, quæ ab ipsis solvendæ erant, remittebantur; sicque nunquam per solas indulgentias peccata gravia remittebantur.

Ad III. Indulgentiarum Minister non solvit per indulgentias quod ligatum est per Confessarium in pænitentiæ tribunali, sed tantum ex thesauro Eccles. solvit, quod debitor Reus in eodem tribunali judicatus est solvere debere. Et hoc quidem valide facere potest; tum quia supra illum thesaurum supponitur, quod habeat potestatem: tum etiam, quia non est irritare, quod in tribunali pænitentiæ judicatum est, solvere debitum, pro quo reus est condemnatus.

Ad IV. Negatur sequela; & ratio est, quia quum pænitentiæ ut plurimum sint medicinales, ad has supplendas indulgentiæ non extenduntur; tum etiam ob alias caussas, quæ apud Bellarminum legendæ remittuntur.

Ad V. Ex illo eodem capite, quod in objectione proponitur, potius eruitur, quod indulgentiæ sint necessariæ; quia quum modo pænitentiæ sint leves, ad supplendum rigorem Canonum, inductæ sunt indulgentiæ; adeoque indulgentiæ ipsæ non sunt inutiles, sed necessariæ.

Ad VI. Bellarminus lib. 2. de Indulgentiis capit. 20. putat indulgentias illas decem, & viginti millium annorum fuisse fictitias, & fabulosas; ait enim lib. 1. cap. 9. *Non solebant enim indulgentias concedere, nisi tot annorum pænitentiæ injungebantur: pænitentiæ vero non solebant injungi nisi unius, duorum, trium, quinque, septem, decem, viginti annorum, aut ad summum per totam vitam, quæ ultra centum annos porrigi non solet.*

Secunda Conclusionis pars, quod scilicet indulgentiæ remittant pœnas temporales, tum coram Ecclesia, tum coram Deo; I. Probatur Matth. 16. *quæcunque solveritis super terram;* si ergo soluta sunt in Cœlis, soluta sunt etiam coram Deo. Proinde Paulus Apostolus pœnam temporalem Corinthio incæstuoso condonans, dixit se in persona Christi donasse.

II. Probatur. Indulgentiæ supponuntur ab Ecclesia in supplementum pœnarum, & satisfactionum tempora lium; sed pœnæ, & satisfactiones temporales habent valorem tam coram Ecclesia, quam coram Deo; ergo pariter indulgentiæ.

III. Probatur. Si indulgentiæ non remitterent pœnam temporalem coram Deo, non prodessent defunctis ad purgatorii pœnas eluendas: sed hoc est falsum: ergo &c. Probatur minor, & ex Concilio Tridentino, quod in decreto de indulgentiis docet, eas maxime salutares esse, & excommunicat illos qui asserunt esse inutiles: tum ex Xisto IV. in constitut. quæ incipit *Licet ea*, in qua damnat Petri Oxomensis errorem, qui dicebat: Romanus Pontifex *Purgatorii pœnam remittere non potest*: tum ex Leone X. in constitut. contra articulos Luteri, in qua hunc damnat errorem: *Indulgentiæ his, qui veraciter eas consequuntur, non valent ad remissionem pœnæ pro peccatis actualibus debitæ apud divinam Justitiam.*

Objiciunt I. Absurdum est dicere, quod Deus in judicando se regulet secundũ arbitrium hominum; sed hoc sequeretur si indulgentiæ remitterent pœnas temporales coram Deo: ergo &c. II. Indulgentiæ, quæ antiquitus concedebantur ob Martyrum preces, valorem tantum habebant coram Ecclesia, non autem coram Deo: ergo pariter indulgentiæ, quæ modo ab Ecclesia conceduntur, & quæ antiquis illis succedunt, pœnas temporales remittunt coram Ecclesia, non coram Deo. III. Satisfactiones temporales, quæ a Confessariis imponuntur, non est certum,

tum, quod apud Deum omnem pœnam temporalem remittant: ergo nec etiam Indulgentiæ, quæ illarum sunt supplementum. IV. Si indulgentiæ valorem hunc apud Deum haberent, maxime quando sunt plenariæ, non reiterarentur, quia una sola ex illis sufficeret ad totam pœnam temporalem relaxandam; sed reiterantur: ergo signum est, quod hunc valorem apud Deum non habent.

Respondemus ad I. dicendo, quod nullum est absurdum, quando Deus sic decrevit, & hanc potestatem hominibus dedit. Aliter nec Deus condonaret peccata, a quibus Confessarii absolvunt Pænitentes; quia tunc etiam judicium hominum sequeretur Deus, & secundum illud se regularet.

Ad II. negatur antecedens; in contrarium enim est tota Ecclesiæ traditio, & uniformiter antiqui Patres testantur, & docent.

Ad III. dicitur, hoc maxime provenire, vel quia satisfactiones temporales cũ debita dispositione non fiunt, vel quia remissionem gravis culpæ per judiciũ Ecclesiæ non præsupponunt; quod etiam verum est in indulgentiis, ad quas lucrandas & dispositiones debitæ requiruntur, & quod anima, quæ eas lucratur, in statu gratiæ sit.

Ad IV. dicitur, quod ideo reiterantur indulgentiæ, quia non sumus certi an eas vere lucrati fuerimus; quæ quidem incertitudo, vel provenit ex incertitudine nostræ dispositionis, vel divinæ acceptationis.

DISSERTATIO CCCXCIV.

De Indulgentiis. A quibus concedi possint? An semper ab iisdem concessæ fuerint? Et qninam fuerit usus ipsarum?

Ro certo habendum est, quod illi possunt concedere Indulgẽtias, qui habent jurisdictionem. Hæc enim potestas ex illis Evangelii verbis desumitur, ex quibus desumitur jurisdictio; nempe Matt. 18. *Quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo*: & Joan. 20. *Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt*. At quia jurisdictio est & in Presbyteris, & in Episcopis, surgit quęstio, an etiam tam in Presbyteris, quam in Episcopis, sit indulgentias concedendi potestas? Unde dependet quæstio hæc ab altera, in qua quæritur, quænam jurisdictio requiratur, ut quis valeat concedere indulgentias?

Pro qua quidem quæstione fuerunt multi Theologi, qui dixerunt, sufficere jurisdictionem in foro interiori conscientiæ; alii vero voluerunt, satis esse jurisdictionem in foro exteriori; alii tandem docent, requiri utramque jurisdictionem, in foro scilicet interiori, & in foro exteriori. Cum quibus.

Dicimus I. Potestatem concedendi indulgentias esse penes Ecclesiæ Prælatos, qui jurisdictionem habent in foro interiori, & exteriori.

I. Probatur ex Conciliis. Concilium Ancyranum an. 314. in pluribus Canonibus suis loquitur de Episcopis, qui indulgentias concedebant; nempe can. 2. *Nisi forte aliqui Episcoporum conscii sint laboris eorum, & humilitatis, & mansuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere vel adimere. Penes ipsos ergo de his erit potestas*: & can. 5. *Episcopum autem hanc habere licentiam oportet, ut perspecta singulo-*

rum conversatione, normam, regulamque conversationis attribuat: idest aut humanius agens, secundum vitæ modum, tempus olim pœnitentiæ breviet, aut etiam prolixius, quod correctione necessarium viderit, addat. Discutiatur autem omnium horum, & præcedens vita, & posterior: & ita circa eos sacerdotalis se humanitas moderetur, & can. 22. *Modus autem hujus pœnitentiæ in Episcoporum sit arbitrio, ut secundum conversationem pœnitentiam possint, & extendere tardantibus, & minuere studiose festinantibus*. Concilium Nicænum generale I. can. 20. *Quotquot metu, & lacrymis, atque patientia vel bonis operibus, rebus ipsis conversionem suam, non simulatione, demonstrant: hi demum tempus auditionis implentes, tum demum fidelibus in oratione communiceant: postmodam vero licebit Episcopo de his aliquid humanius cogitare*. Eadem habent Concilium Trullanum can. 20. Carthaginense IV, can. 75. Triburiense can. 51.

II. Probatur ex Patribus. Basilius in epist. ad Amphilochium canonibus 2., 7., 54., & 84. *Est autem tuæ prudentiæ, pro circumstantiæ proprietate pœnas intendere, vel remittere*. Gregorius Nyssenus in epist. ad Letojum: *Et in hoc quoque idem observabitur ab eo, qui Ecclesiam administrat, & pro ratione conversionis illi quoque pœna tempus contrahetur; adeo ut novem annis in unoquoque gradu, vel octo, vel septem, vel sex, immo etiam quinque tantum anni ponantur, si pœnitentiæ magnitudo tempus vincat, & superet correctionis studio eos, qui in longo tempore præstituto susceptas a se maculas segniter eluunt*. Cyprianus epist. 4. *Quod enim periculum metuere non debemus de offensa Domini, quando aliqui de Presbyteris, nec Evangelii, nec loci sui memores, ... cum contumelia, & contemptu Præpositi, totum sibi vindicent?*

III. Probatur Rationibus I. Illi potestatem habent concedendi indulgentias, quibus libelli mittebantur a Martyribus, per quos lapsos commendabant, ut eis laboriosæ pœnæ remitterentur; sed Episcopis libelli illi mittebantur: ergo penes Episcopos erat potestas indulgentias concedendi. II. Episcopi potestatem habebant canonicas pœnas peccatoribus remittendi; sed hic erat indulgentiarum usus: ergo Episcopi potestatem habebant indulgentias concedendi. III. Episcopi etiam potestatem habebant commutandi canonicas satisfactiones in expeditionem Hierosolymitanam, & in peregrinationes ad Apostolorum limina; sed inde etiam provenit indulgentiarum usus: ergo &c. IV. Indulgentiæ fundantur in clavium Ecclesiæ usu; sed hic usus erat penes Episcopos, ut ait Concilium Lateranense IV. sub Innocentio III. can. 61. ergo &c. & hæc sunt ejus verba: *Quia per indiscretas, & superfluas indulgentias, quas quidem Ecclesiarum Prælati facere non verentur, & claves Ecclesiæ contemnuntur, & pœnitentialis satisfactio enervatur: decernimus, ut cum dedicatur Basilica, non extendantur indulgentiæ ultra annum, sive ab uno solo, sive a pluribus Episcopis dedicetur: ac deinde in anniversaria dedicationis tempore quadraginta dies de injunctis pœnitentiis indulta remissio non excedat*.

Opponunt I. Presbyteri etiam libellos in lapsorum commendationem recipiebant a martyribus; ergo non soli Episcopi. II. Potestas concedendi indulgentias fundatur in Verbis Evangelii Matt., & Ioa. sed in illis verbis continetur potestas a Christo concessa tam Episcopis, quam Presbyteris: ergo tam Episcopi, quam Presbyteri concedere possunt indulgentias. III. Illi possunt solvere, qui possunt ligare; sed Presbyteri per pœnitentiam ligant: ergo per indulgentias possunt solvere. IV. Ille, qui electus est Episcopus, sed non est consecratus, potest indulgentias concedere; sed hic non habet jurisdictionem in foro interiori conscientiæ, quia aliquando neque est Sacerdos: ergo potestas concedendi indulgentias non supponit jurisdictionem tam in forointeriori conscientiæ, quam in foro exteriori Ecclesiæ.

Respondemus ad I. Quod Cyprianus temerarium illum ausum Presbyterorum repressit, tanquam Evangelio contrarium, & Episcopatui injuriosum; ut in allatis ejus verbis clare patet.

Ad II. dicitur, quod utique potestas concedendi indulgentias fundatur in illis verbis, sed non singulis, pro quibus verba illa verificantur, datur hujusmodi potestas. Ratio est, quia etiam in illis verbis continetur potestas

ſtas ſibi reſervandi peccatorum abſolutionem, & nihilominus hæc poteſtas non convenit Presbyteris, ſed ſolis Eccleſiæ Prælatis. Igitur poteſtas abſolvendi in foro interiori, quæ continetur in illis verbis, traditur Presbyteris, non vero poteſtas in foro exteriori, quæ tantum convenit Eccleſiæ Prælatis.

Ad III. dicitur, quod falſum eſt principium illud, quo dicitur, quod illi poſſunt ſolvere, qui poſſunt ligare; evenit enim quandoque, ut inferior liget, & ſolutionem ſuperior ſibi reſervet, adeoque ad ſuperiorem tantum ſulvere ſpectabit.

Ad IV. dicitur, quod ille talis licet de facto non habeant poteſtatem actualem in foro interiori, habet tamen poteſtatem potentialem; quia quando ordinatur Epiſcopus jam ſupponitur Sacerdos, & non poteſt diu remanere Epiſcopus electus, & non conſecratus.

Secunda Diſſertationis Pars ex uſque modo dictis deciſa & probata remanet; quod ſcilicet ſemper ab Eccleſiæ Prælatis indulgentiæ conceſſæ fuerint, ut in probationibus obſervare eſt.

Pro tertia tandem diſſertationis parte, in qua quæritur quinam fuerit indulgentiarum uſus? Diſtinguendum eſt inter illas operationes, quibus indulgentiæ ſucceſſerunt, & indulgentias ipſas proprie dictas. Satisfactiones martyrum, quæ antiquitus vices indulgentiarum gerebant, a primis Eccleſiæ ſeculis in uſu fuerunt; & hoc probatur, quia Montanus hunc morem applicandi ſatisfactiones martyrum, qui tunc in uſu erat, primus omnium denegavit ſecundo ſeculo. Montano ſucceſſit Tertullianus fere eodem tempore, qui in lib. de pudicitia, & eundem errorem ſequutus, ſcripſit: *Sufficiat martyri propria delicta purgaſſe; ingrati, vel ſuperbi eſt in alios quoque ſpargere, quod pro magno fuerit conſequutus*. Tandem pro hoc eodem errore ſe declararunt Novatiani, qui dixerunt, nullam eſſe in Eccleſia poteſtatem remittendi peccata poſt Baptiſmum commiſſa, adeoque nec eſſe poteſtatem relaxandi pœnam per indulgentias. Ex quibus omnibus erroribus patet, quod jam tunc temporis erat in Eccleſia uſus indulgentiarum, quando ſcilicet indulgentiarum vices retinebant actiones illæ, quæ effectum illarum producebant, quanvis nomen non retinerent. Indulgentiarum vero proprie dictarum uſum ſunt, qui repetunt a S. Sylveſtri Pontificis temporibus, quod in concluſione probabimus.

Dicimus II. Indulgentiarum proprie dictarum uſum ab antiquiſſimis Romanæ Eccleſiæ Pontificibus repetendum eſſe.

I. Probatur teſtimonio Jo: Diaconi in vita S. Gregorii Magni, ubi ait, quod S. Sylveſter in dedicatione, & per octavã dedicationis Eccleſiæ Principis Apoſtolorum, conceſſit indulgentiam omnibus, qui ad eam conveniret; *ut magna fieret remiſſio peccatorum; Romanis videlicet, & circumadjacentibus mille annorum; Tuſcis, & Longobordis duorum millium; & iis, qui maria traſmeare noſcuntur, trium millium annorum*.

II. Probatur teſtimonio Gregorii II., qui teſtatur, quod idem S. Sylveſter conceſſit in dedicatione Eccleſiæ Lateranenſis eaſdem indulgentias; & hoc habemus ex fide Cardinalis Cæſaris Raſponi in ſuo opere de Baſilica Lateranenſi lib. 2. cap. 14., ubi ſcribit, quod Conſtantinus Auguſtus, ut eſt humanum ingenium præclaris conſiliorum ſuorum operibus maxime deditum, ne exteriori, & viſibili Baſilicæ a ſe conſtructæ cultui ſpiritualis ac inviſibilis cultus non reſponderet, magnopere laboraſſe traditur. Et quia Eccleſiarum præcipuus uſus in propitiando in eis divinam gratiam, eluendiſque peccatorum ſordibus eſt; diligenter cum S. Sylveſtro egiſſe, ne quid illi cæleſtium theſaurorum, quod ad eam rem idoneum putaretur, deeſſe vellet. Et ut habemus ex vetuſtiſſimo codice, quem magnam tabulam vocant, Archivi Lateranenſis, obtinuit Conſtantinus, *ut accedentibus ſine peccato mortali ad eandem Baſilicam remiſſio fieret omnium peccatorum*. Eandem indulgentiam confirmavit Gregorius II. in iterata ejuſdem Baſilicæ reſtauratæ conſecratione; ut idem Cardinalis teſtatur.

III. Probatur ex lapide antiquiſſimo, qui extat apud Baſilicam S. Crucis in Jeruſalem, & eſt inciſus characteribus illius ævi, in quo eſt memoria indulgentiæ, quam idem S. Sylveſter conceſſit

cessit in consecratione ejusdem Basilicæ ad S. Helenæ Augustæ, Constantini Magni Matris, petitionem.

IV. Probatur testimonio Nicolai IV. qui refert Sixtum III. ann. 433. concessisse indulgentias unius anni, & quadraginta dierum anniversaria die consecrationis Basilicæ S. Mariæ Majoris, quam indulgentiam ipse Nicolaus confirmavit. Alia testimonia videnda remittimus apud Phebæum, Archiepiscopum Tarsensem, in suo lib. cui titulus *de anno Jubilæi* par. 1. cap. 2., qui quidem Auctor cit. loc. in confirmationem dictorum a nobis hæc scribit: „ Nempe ab ipsis Martyribus adhuc vagientem Ecclesiam „ Catholicam indulgentiarum usum, „ seu applicandarum super erogatarum „ earumdem satisfactionum praxim „ hausisse; cum persecutionum tempore lapsi fideles ad Ecclesiam redeuntes, & exomologesim facientes, indulgentias de injunctis, deque injungendis implicite pœnitentiis ab ipsis „ Martyribus in carceribus constitutis, „ ac proxime martyrium subituris poscebant: quod minus se illas ab Episcopis assequi posse ob facinorum gravitatem confiderent. Id quidem est, „ quod Tertullianus ad Martyres tunc „ in carcere positos scripsit, ipsas indulgentias *pacem* appellans, adhuc Catholicus eas non improbrans, sed prudentem earumdem concessionem „ commendans, easdem literas, quas „ proinde pacis libellos dictitat, caute „ etiam ab Episcopis executioni demandandas asseruit. Non tamen ipsimet „ Martyres lapsis indulgentias concedebant, sed supplices libellos ad Episcopos dabant, ut eorum martyrii „ mox subeundi supererogatas satisfactiones lapsis applicare dignarentur; „ uti Cyprianus pariter multis exemplis „ declarat, ac in primis in Epistola ad „ Martyres, qui plusquam fas esset indulgentes, nimis propere lapsis literas ipsas tradebant. Itaque sicuti nonnullis tanquam importune nimis vel „ inofficiosa petentibus vigor sacerdotalis resistere cæpit; ita humiliter, „ submisseque indulgentias ipsas efflagitantibus, pastoralis commiseratio, „ cum præsertim id temporis ratio postularet, præsto fuit. Et quidem Cyprianus ipse in epistola contra Novatianos, ac alibi suse licet consuetudinis meminit licet epistola 23. anonymas, & generales Martyrum indulgentiales largitiones, seu pacis libellos, & nominatim excessum Luciani improbet, qui Pauli in carcere „ positi literarum ejusmodi supererogationum quoscumque poscentes lapsos participes faceret, quem sibi Lucianus ipse ad Celerinum crimini imputat his Verbis: *Scire debuisti, quod circo nos actum* (nempe a Cypriano) „ *cum benedictus Martyr Paulus adhuc in corpore esset, vocavit me, & dixit mihi: Luciane coram Christo tibi, ut si quis post accersitionem meam abs te pacem petierit, dee in nomine meo, & adjungit, Sed & omnes, quos Dominus in tanta tribulatione accersire dignatus est literis ex compacto universis pacem dimisimus.* „ Hujusmodi autem abusus, ac excessus „ animos dederunt Patribus Concilii „ Nicæni, solis Episcopis potestatem „ tribuendi ad applicandas pro eorum „ arbitrio lapsis indulgentias, libellorum pacis usu prorsus abolito; hæc „ sunt Canonum verba: *pro animi ardore quivis susceperit injunctam pœnitentiam, valeat Episcopus indulgentiam, ne præstitum integrum tempus persolvere teneantur illi præstore.*

DISSERTATIO CCCXCV.

De Indulgentiis. An Indulgentiarum fundamentum sit Ecclesiæ thesaurus? Ex quibus Ecclesiæ thesaurus componatur?

Diximus supra, Indulgentiam esse solutionem pro pœna temporali debitam: modo inquirimus, ex quo desumatur solutio ista? Et quum sententia omnium Theologorum, immo omnium Catholicorum sit, quod desumatur ex Ecclesiæ thesauro; superest videndum, quid sit hic Ecclesiæ thesaurus, qui est indulgentiarum fundamentum? Et ex quibus componatur? Ecclesiæ thesaurus constat ex infinitis Christi Domini meritis, & ex meritis, quæ acquisierunt Sancti per ejusdem Christi merita. Theologorum placita afferimus.

Primo, Franciscus Mayronus, qui putavit indulgentias esse meram absolutionem, non autem remissionem cum solutione conjunctam, hunc thesaurum non admittit in 4 sententiarum, distinc. 19. quæst. 2., etiam ex illa parte, qua complectitur merita Christi.

Secundo, Durandus in 4. distin. 20. qu. 3. admittit thesaurum Ecclesiæ pro illa parte, qua complectitur merita Christi, negat vero pro illa, quæ continet merita Sanctorum.

Tertio, communis Theologorum est sententia, quod thesaurus Ecclesiæ continet, & merita Christi, & merita Sanctorum, non solum per viam suffragii, & impetrationis, sed etiam proprie dictæ solutionis.

Dicimus I. De fide esse, quod thesaurus Ecclesiæ constet ex meritis superabundantis satisfactionis Christi.

I. Probatur. De fide est, quod Christus Deus, & Homo, vere fuit propitiatio, & redemptio pro omnibus; sed in hoc fundatur, quod thesaurus Ecclesiæ componatur ex Christi meritis: ergo de fide est, quod thesaurus Ecclesiæ constet ex Christi meritis. Argumentum fundatur in authoritate Apostoli 1. ad Thimoteum 2., ubi dicitur de Christo: *Qui dedit in redemptionem semetipsum pro omnibus, testimonium temporibus suis*; & ad Hæbreos 9. *Quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi? Et ideo novi Testamenti mediator est; ut morte intercedente in redemptionem earum prævaricationum, quæ erant sub priori testamento, repromissionem accipiant, qui vocati sunt æternæ hæreditatis.* Et fundatur in propheti a Isajæ 53: *Vere languores nostros ipse tulit & dolores nostros ipse portavit.*

II. Probatur ex Clemente VI. in extravaganti *Unigenitus*, in qua expresse loquitur de hoc thesauro Ecclesiæ, dicens: *Quem quidem thesaurum non in sudario repositum, non in agro absconditum; sed per beatum Petrum, cæli clavigerum ejusque successores, suos in terris Vicarios commisit fidelibus dispensandum, & propriis rationabilibus causis nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnæ temporalis pro peccato debitæ, tam generaliter, quam specialiter, prout cum Deo expedire cognoscerent, vere pænitentibus, & confessis misericorditer applicandum.*

Dicimus II. Sanctorum merita, & satisfactiones, etiam ingredi Ecclesiæ thesaurum per modum suffragii, & interpetrationis, & etiam absolutionis.

I. Pro-

I. Probatur ex Scripturis. II. ad Corint. 20.: *Ego lubentissime impendam, & super impendar ipse pro vobis*. II. ad Thimot. 2. *Omnia sustineo propter electos*. AdColossen. 1. *Gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo quae desunt* (hoc est, quae supersunt) *passionum Christi in carne mea pro corpore ejus, quod est Ecclesia*.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Clemens VI. in extravaganti citata: *Ad cujus quidem thesauri cumulum Beatæ Dei Genitricis, & omnium electorum, a primo justo usque ad ultimum, merita, adminiculum, præstare noscuntur*. S. Pius V. damnavit hanc propositionem Baji, quæ est num. 60. *Per passiones Sanctorum in indulgentiis communicatas non proprie redimuntur nostra delicta; sed per communionem charitatis nobis earum passiones impartiuntur; ut digni simus, qui pretio sanguinis Christi a pœnis pro peccatis debitis liberemur*.

II. Probatur Rationibus. I. Debitores, qui plus solvunt, quam debeant, possunt licite disponere de toto illo, quod debito superest; sed Beata Virgo, & Sancti quidam plus solverunt, quam debereut: ergo possunt de toto illo disponere: seu potest Christus disponere ad Ecclesiæ dispensationem, cui ipse commisit hanc potestatem. II. In Apostolico symbolo profitemur nos credere Sanctorum communionem: sed hæc Sanctorum communio importat, quod Sanctorum merita ingrediantur Ecclesiæ thesaurum: ergo &c. III. Sancti sunt membra Ecclesiæ; sed non solum caput, at etiam membra prodesse possunt aliis membris; ergo etiam in corpore mystico Sancti per sua merita prodesse possunt cæteris fidelibus, qui sunt ejusdem Ecclesiæ membra. IV. Exempla habemus in Sacris Scripturis, quod Christus pepercit peccatoribus per Sanctorum preces: ergo potest etiam per eorumdem Sanctorum merita peccatoribus prodesse in pœnarum temporalium solutionem. Exempla sunt, quando Deus pepercit Loth per fidem Abrahæ; Israelitis propter orationes Moysen; Sodomitis, si in Sodoma fuissent decem viri justi.

Objiciunt I. Christus habuit præmium, quod respondere poterat merito, quod habuit: ergo non habet quid superfluum, quod applicari possit fidelibus pro pœnis temporalibus. II. Si merita Sanctorum possent applicari nobis, signum esset, quod satisfactio Christi non fuisset infinita; sed hoc est falsum: ergo satisfactiones Sanctorum sunt inutiles, otiosæ, ac Christo injuriosæ. III. Merita Sanctorum, vel applicantur nobis simul cum meritis Christi, vel seorsum ab illis? Si primum; sunt otiosa: si secundum; nihil valent. IV. Sancti receperunt mercedem meritorum suorum: ergo nihil ipsis superest, quod peccatoribus applicetur.

Respondemus ad I. Sententiam Mayronis reputari a Maldonato hæresi proximam; & ratio est, quia si de præmio essentiali loquitur, hoc fuit Christo omnino debitum, & connaturale ex vi unionis hypostaticæ; si vero loquitur de præmio accidentali, adhuc sententia est falsa, & erronea, quia satisfactiones Christi fuerunt pretii infiniti, unde semper excedunt quodcumque præmium accidentale.

Ad II dicimus, quod non adjungimus merita Sanctorum meritis Christi, quasi merita Christi indigeant illis ad solvendum; sed ut detur hæc gloria Sanctis, quorum merita nobis applicantur, & ut nobis proveniat hæc specialis utilitas ex eorumdem Sanctorum meritis; unde sequitur, quod merita Sanctorum conjuncta cum meritis Christi, non habent quid majoris pretii, quam sola merita Christi, si considerentur a Sanctorum meritis separata.

Ad III. dicitur, quod satisfactiones Christi, etsi sint infinitæ, nobis tamen applicantur finito modo; unde hic modus finitus capax est augmenti per merita Sanctorum.

Ad IV. dicitur, quod Sanctorum operationes possunt considerari & prout sunt meritoriæ, & prout sunt satisfactoriæ; prout sunt meritoriæ, prosunt Sanctis ipsis; prout sunt satisfactoriæ, prosunt aliis, quibus applicantur.

DISSERTATIO CCCXCVII.

De Indulgentiis. An in concedendis Indulgentiis debeat esse caussa legitima? Et quæ conditiones esse debeant in iisdem lucrandis ex parte accipientis?

Ndulgentiarum Caussæ plures esse possunt; & quidem una est generalis omnium indulgentiarum, quæ respicit Dei gloriam, & Ecclesiç utilitatem. Altera est pecuniaris, quæ dirigitur ad majorem alicujus Sancti cultum, ob quem indulgentiæ conceduntur illis, qui illius Ecclesiam devotis precibus visitant, ut major ejus Festi devotio promoveatur. Caussa vero finalis Indulgentiarum, quæ etiam dicitur motivum earundem, dividitur a Maldonato, vel ut consideratur in pœnitente, vel ut consideratur extra pœnitentem. De prima hæc asserit Clemens VI. in Extravaganti *Unigenitus*; ut scilicet *sanctorum fidelium augeatur devotio, fides splendeat, spes vigeat, charitas vehementius intendatur*; Et hæc est prima caussa. Secunda est dolor intensus in pœnitente propter dilatam cum Ecclesia reconciliationem. Tertia est periculum mortis, quo urgente dabatur pœnitentibus pax, & communio. Quarta est studium exequendi pœnitentiam injunctam, quæ per multum temporis fieri deberet. Quinta est difficultas exequendi pœnitentiam, vel propter infirmitatem, vel propter aliud impedimentum. Caussa justa extra pœnitentem multiplex etiam esse potest; scilicet Infidelium conversio, hæresis extirpatio, pax Christianorum, Bellum sacrum, Ecclesiarum ædificatio, sustentatio pauperum, & Ecclesiæ Ministrorum. His positis, quæritur modo; an si Indulgentiæ sint sine justa, & legitima caussa, valeant?

Dicimus I. Indulgentias, si sint sine justa, & legitima caussa, non valere.

I. Probatur ex Scripturis. Prima ad Corint. 20. ait Apostolus: *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*. Igitur Sanctissimus Pontifex, & Episcopi, qui sunt indulgentiarum Ministri, sunt dumtaxat dispensatores, & Oeconomi Ecclesiæ bonorum, non sunt Domini: atqui dispensatores non habent potestatem absolutam, sed subordinatam voluntati Domini; voluntas autem Domini est, ut indulgentiæ sine justa, & legitima caussa non concedantur: ergo &c.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Clemens VI. in citata constitutione *Unigenitus* declarat, quod ea conditione concreditus fuit thesaurus Ecclesiæ Petro, & Successoribus ejus, ut eum *piis rationabilibusque caussis dispensent*. Ergo est necessaria justa, & legitima caussa in dispensatione indulgentiarum. Martinus V. in constitutione post Concilium Constantiense, vult de hæresi suspectum interrogari: *Utrum credat, quod Papa omnibus Christianis vere contritis, & confessis caussa pia, & justa possit concedere indulgentias in remissionem peccatorum*.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Lateranense IV. can. 62. vocat indulgentias sine justa caussa concessas, *indiscretas, ac superfluas*. Insuper in Concilio Basileensi sub Eugenio IV. fuit data Indulgentia plenaria sub justa caussa illis, qui aliquid contribuebant in subsidium expeditionis Hierosolymitanæ. In Concilio Ravennate III. sub Clemente V. fuit restricta Episcopis facultas concedendi indulgentias, quia justam caussam non habebant.

IV. Pro-

IV. Probatur Rationibus. I. Ex communi Patrum doctrina indulgentiæ debent esse rationabiles; sed rationabiles non essent sine justa & legitima caussa concessæ: ergo &c. II. Indulgentiæ debent respicere Dei gloriam, & Ecclesiæ utilitatem; sed hunc respectum non haberent, si essent sine justa & legitima caussa: ergo &c. III. Indulgentiæ non debent esse superfluæ, & indiscretæ: ergo non debent esse sine justa, & legitima caussa.

Sunt, qui requirunt ad justam, & legitimam caussam conferendi indulgentias, proportionem aliquam operis injuncti cum indulgentia; Attamen omnes conveniunt ad justam caussam indulgentiæ non requiri, ut opus injunctum sit ad æqualitatem cum pæna debita, alias inutilis esset indulgentia, nec remissio esset, sed commutatio. Ceterum quoad hoc duæ opiniones inveniuntur. Cardinalis Bellarminus ad justam caussam requirit, ut non solum sit opus pium, & utile, sed etiam quod babeat proportionem cum indulgentia, ita ut pro levi caussa non detur Indulgentia maxima. Alii vero volunt sufficere etiam minimam causam, modo sit pia.

Dicimus II. Requiri ad justam causam proportionem quandam, ut diximus.

I. Probatur Conclusio. Ut quis dicatur dispensator fidelis, non solum requiritur ut cum causa dispenset alterius bona, sed etiam ut dispenset cum causa justa; sed indulgentiarum dispensator debet esse dispensator fidelis; ergo non solum cum causa dispensare debet, sed etiam cum justa & legitima causa: atqui quando non est aliqualis proportio, non est justa & legitima causa; ergo &c.

II. Probatur. Si quæcunque causa sufficeret ad indulgentiarum dispensationem, nullæ darentur superfluæ, & indiscretæ indulgentiæ; sed hæ dantur, & abrogatæ declarantur ex Conciliis supracitatis: ergo aliqualis causa non sufficit. Major est certa, quia semper assignari posset, & allegari aliqua causa, quæ esset pia.

III. Probatur. Dispensatio indulgentiarum assimilatur dispensationi Votorum; sed in dispensatione votorum non sufficit quæcunque causa, sed requiritur causa maxima, quæ magis Deo placeat, quam voti exequutio: ergo pariter in dispensatione indulgentiarum; atqui hoc continet proportionem, quam dicimus: ergo in dispensatione indulgentiarum requiritur hæc aliqualis proportio.

Verum ipsemet Bellarminus has duas oppositas sententias conciliare nititur, & pro sua temperanda has exceptiones profert, quæ referuntur a Tournely de Sacramento pænitentiæ quest. ult. artic. 8. bis verbis, „ I. ad caussam justam ut plurimum duo requiri. „ I. finem aliquem pium, ac Deo gratum, cujus assecutio magis Deo placeat; quam pænitentialis satisfactio, „ quæ per indulgentiam relaxatur. 2. „ opus aliquod, per quod revera finis „ ille probabiliter obtineri possit: nam „ si finis quidem valde placeat Deo; sed „ per opus injunctum nullo modo valeat obtineri, non videtur justa caussa obtinendæ indulgentiæ. V. G. si „ detur indulgentia plenaria iis, qui semel recitaverint Orationem dominicam pro conversione Hæreticorum, „ causa justa non videbitur, nec opus „ proportionatum quantitati indulgentiæ. II. ad proportionem causæ „ cum indulgentia, non requiri ut opus „ injunctum sit in se valde meritorium, „ vel satisfactorium, vel difficile, ac „ laboriosum; (quamvis hæc tamen „ spectari debeant) sed ut sit medium „ aptum, atque utile ad consequendum „ finem, cujus gratia conceditur indulgentia. Itaque fieri potest, ut per „ opus in se leve, ac facile magna indulgentia acquiri possit, quia opus illud in se leve, ac facile medium est ad „ finem Deo gratissimum assequendum. „ Talis est V. G. assistentia illa præ foribus Basilicæ S. Petri Romæ; dum „ S. Pontifex solemni ceremonia populo benedicit: frequentia etenim populi ea in circumstantia, medium est „ aptum, & utile ad protestationem „ fidei de Capite Ecclesiæ. Similiter „ nonnullæ Indulgentiæ conceduntur „ iis, qui certa die ad aliquam Basilicam, seu Aedem sacram animo religionis, ac pietatis accedunt: opus „ quidem in se leve, nec laboriosum: „ attamen attentis circumstantiis, proportionatum fini indulgentiarum, „ nempe ad cultum alicujus Sancti ad „ incrementum pietatis &c. 66. servat „ Maldonatus de indulg. q. 4. pœnitentiam, quæ præscribitur in indulgentiis,

„ tiis, semper ex sese æstimari non debere, sed ex fine, propter quem imponitur. Nam, inquit, fieri potest, ut melius agat pænitentiam, qui jejunaturus erat integrum annum, dato uno aureo nummo ad redimendos captivos, aut ad defendendam Ecclesiam ab hostibus, quod indulgentiis præscribitur; quam si jejunasset totum annum. Non quod non sit facilius unum aureum dare, quam jejunare totum annum; sed quod propter præsentem necessitatem, & alias circumstantias, pluris est dare aureum, quam jejunare. III. Excipit Bellarminus, non eodem modo judicandum esse de caussa indulgentiæ, cum datur alicui particulari, & cum datur multis in commune. In priori casu oportet ut opus injunctum illi soli, sit proportionatum fini, cujus gratia datur indulgentia; in secundo casu, necesse non est ut opus singulorum, sed tantum ut opus omnium simul proportionatum sit fini; atque hinc accidere potest, ut indulgentia maxima sit justissima, etiam si opus injunctum singulis videatur. V. Gr. si necesse sit ædificari Basilicam, vel Xenodochium, & detur indulgentia septem, vel decem annorum, vel etiam plenaria, conferentibus certam auri summam: si respiciatur opus singulorum, videbitur caussa injusta; sed tamen si tota summa ab omnibus collata consideretur, jam erit justa caussa, quia poterit illis sumptibus ædificari Basilica, vel Xenodochium, quæ ædificatio gratior Deo est, & utilior Ecclesiæ, quam pænitentialis satisfactio, quæ per indulgentiam relaxatur. Confirmari potest ista exceptio auctoritate S. Th. in Supplemento qu. 25. ar. 2. ad 3. IV. Denique Bellarminus excipit plerumque in caussa justa duo contineri, finem, & media ad finem; & contingere aliquando solum finem sufficere sine ullis mediis, id est sine aliquo opere injuncto, quando videlicet finis, non pendet ab aliquo opere, & per se sufficit ad indulgentiam justam efficiendam. Sic in articulo mortis hominibus de Ecclesia bene meritis dantur aliquando indulgentiæ, absque ullo injuncto opere, quia videtur caussa esse satis justa, ipsa necessitas extrema conjuncta cum meritis præcedentibus.

Objiciunt I. si opus injunctum deberet esse proportionatum indulgentiæ concessæ, nullæ darentur indulgentiæ plenariæ; atqui hoc est falsum: ergo non est necessaria proportio dicta. Probatur major. Indulgentia plenaria est, quæ remittit omnem pænam temporalem; sed nullum est opus injunctum, quod proportionem habeat cum tota pæna temporali: ergo si hæc proportio esset necessaria, nulla daretur indulgentia plenaria. II. Si validitas indulgentiarum dependeret a caussa ipsarum, nunquam nos essemus securi, an indulgentiæ, quas lucrari conamur, sint validæ, vel invalidæ; atqui hoc importat summam anxietatem, & sollecitudinem fidelium: ergo non est admittendum. III. Communiter in Ecclesia dicitur, quod indulgentiæ tantum valent, quantum sonant: ergo nulla est necessaria caussa ex parte concedentis, & nulla est necessaria proportio ex parte lucrantis. IV. Thesaurus meritorum Christi est vera caussa omnium indulgentiarum; sed thesaurus hic est infiniti valoris: ergo ex quacunque caussa concedi possunt indulgentiæ, & ex quocunque opere injuncto possunt pariter lucrari.

Respondemus ad I. quod in concessione plenariæ indulgentiæ semper intelligitur hæc tacita conditio, quod ex parte recipientis sit dispositio proportionata ad eam obtinendam. Et ratio est, quia quilibet fidelis pro mensura suæ dispositionis consequitur indulgentiarum effectum; eo sane modo, quo sacramenta conferunt nobis gratiam majorem, vel minorem, pro majori, vel minori suscipientium dispositione.

Ad II. dicitur, quod nulla anxietas, vel sollicitudo esse debet ex parte recipientium, quando in contrarium nullum reperiunt obicem manifestum, nec in eo, qui indulgentias concedit, nec in eo, qui ipsas lucratur; eo etiam modo, quo sit in iis, qui per sacramenta gratiam recipiunt.

Ad III. Effatum illud est verum, sed suppositis conditionibus ad veram indulgentiam requisitis; quando scilicet caussa fuit vera & legitima ex parte dantis, & opus injunctum fuit vere exhibitum ex parte recipientis.

Ad IV. dicitur, quod thesaurus meritorum Christi utique est primaria, & meri-

meritoria caussa indulgentiarum ; at nihilominus auctoritas Ecclesiæ est caussa proxima, quæ nobis applicat merita illa; & nostra dispositio est conditio, per quam applicatio illa fit.

Devenientes modo ad secundam Dissertationis partem, in qua quæritur de dispositionibus necessariis ad lucrandas indulgentias; & quidem nemini est difficultas, quod sit necessaria exequutio operis injuncti; at dubitatur quo animi affectu opus injunctum peragi debeat? Et in hoc Estius in 4. distin. 20. §. 8. distinguit tria tempora, quorum primum est illud, quo indulgentia publicatur; secundum illud, quo fit opus pro consequenda indulgentia; tertium, quo quis eam vult consequi.

Dicimus ergo statum gratiæ non esse necessarium pro tempore, quo indulgentiæ publicantur, sed pro tempore, quo perficitur ultimum opus injunctum.

Prima Conclusionis pars probatur, quia nulla est lex, quæ hoc præcipiat; & Bellarminus lib. 1. de Indulgentiis cap. 13. subdit; *nisi forte idem sit tempus publicationis, & perceptionis: ut cum in sacello pontificio dantur indulgentiæ omnibus, qui divinis Officiis in eo loco interfuerant.*

Secunda Conclusionis pars probatur etiam, quia pœna temporalis, quæ remittitur per indulgentiam, non remittitur, nisi remissa culpa; sed culpa non censetur remissa, nisi quando quis est in statu gratiæ: ergo requiritur status gratiæ in adimpletione operis injuncti.

Colligimus ex his, quod alia opera injuncta optimum quidem est, si fiant in statu gratiæ; attamen sufficere, si fiant animo religioso, ac pænitente, & ab omni affectu mortalis peccati alieno. Confessio autem sacramentalis est necessaria, si in ultimo opere injuncto quis inveniatur in statu peccati mortalis; vel si etiam sacramentalis confessio esset unum ex operibus injunctis.

DISSERTATIO CCCXCVIII.

De Indulgentiis. De variis Indulgentiarum speciebus. Quænam sint? & quomodo intelligantur?

Rima Indulgentiarum divisio est illa notissima, quæ sit in plenariam, & non plenariam, seu partialem. Indulgentia plenaria est totius pœnæ temporalis remissio, & adeo perfecta est, ut ex vi clavium non possit esse major. Unde Estius in 4. dist. 20. §. 10. scribit: „ Plenæ enim dicuntur indulgentiæ, quarum ea vis est, ut plenam is, qui sit „ præparatus, accipere queat peccatorum remissionem. Per quod imprimis „ certum est, non omnem satisfactionem „ excludi, quandoquidem præparatio, „ seu dispositio quædam satisfactoria requitur ex parte suscipientis, idque ex „ lege divina, cui beneficium hoc indulgentiæ plenariæ non contrariatur. „ Quocirca Pontifex hujusmodi indulgentiam concedens non legem divinam infringit, sed ea præsupposita de „ plenitudine potestatis indulgentiam „ dispensat, nulla temporis mensura limitatam; tantum videlicet largiens, „ quantum quisque secundum præparationem suam capere potest, & totam „ condonans pœnam, si totalis condonationis secundum suam præparationem capax est Pœnitens. Unde verè „ dicitur, quod indulgentia etiam plenaria tantum valet, quantum sonat, „ tametsi non omnis, qui eam participat, plenum inde fructum consequatur. Quod significant illa verba Boni- „ facii

„ facii VIII. in Extravagante Jubilei, „ quibus ait: Unusquisque tamen plus „ merebitur, & indulgentiam efficacius „ consequetur, qui Basilicas ipsas am- „ plius, & devotius frequentabit. Quæ „ verba manifeste significant indulgen- „ tiam plenariam non semper æqualiter „ ab omnibus participari. Atque id vo- „ luit Bonaventura, cum dicit, indul- „ gentias, quantum est ex potestate „ dantis, tantum valere, quantum „ promittunt; nec tamen omnibus va- „ lere æqualiter, sed secundum æstima- „ tionem, quam habuit, vel habere „ debuit, qui indulgentiam dedit. „ Quam, inquit, æstimationem non „ oportuit exprimere, quia omnes fide- „ les debent illud in corde præsuppone- „ re, quod dona, & miserationes Sancti „ Spiritus dantur cum æquo libramine.

Plenaria igitur indulgentia, quo plenior est, eo rarior fuit antiquis temporibus; Quia ante bellum sacrum contra Turcas, vel Saracenos, vel Albicenses, indulgentia hujusmodi generaliter non legitur concessa, sed specialiter tantum. Proinde Bellarminus lib. 1. de Indul. cap. 20. fatetur; veteres parcissimos fuisse in indulgentiis conferendis. Attamen in Conciliis Lateranensi, & Claromontano, expressius audita est hæc plenaria indulgentia, quæ concessa legitur illis, qui propriis impensis arma suscipiebant, & Hierosolymam tendebant; vel illis, qui per quadraginta dies cum certo militum numero contra Albicenses pugnabant.

Indulgentia non plenaria, seu partialis, ideo sic nominatur, quia per ipsam non tota pœna temporalis remittitur, sed pars; & per hoc ad certum numerum, vel annorum, vel dierum restringitur. Non conveniunt tamen Scriptores, an ille numerus referatur ad tempus, quo per Canones pœnitentiales pæna temporalis pœnitentiæ injunctæ fieri debebat, an ad tempus, quo in Purgatorio pæna temporalis solvi debeat per ignem. Estius cit. loco putat dies illos, vel annos referendos non esse ad pœnam luendam in purgatorio, sed ad pœnitentiam in hoc seculo pro peccatis secundum Canones peragendam. Et hæc sunt ejus verba „ Jam quod attinet ad in- „ dulgentias non plenas, in iis rigor ca- „ nonis pœnitentialis relaxatur dumta- „ xat remissione certi temporis, velut „ aliquot dierum, vel unius anni, aut „ plurium. Neque enim dies illi, vel „ anni referendi sunt ad pœnam luen- „ dam in Purgatorio, quasi, verbi gra- „ tia, quadraginta dierum indulgentiam „ tollat pœnam quadraginta dierum fu- „ turi seculi, sed ad pœnitentiam in hoc „ seculo pro peccatis secundum canones „ debitam. Sensus enim est, per tot „ dierum, vel annorum indulgentiam, „ demi tot dies, vel annos de pœniten- „ tia, quæ secundum canones pro pec- „ catis injuncta fuit, vel certe injungi „ debuit. Quem sensum manifeste ar- „ guit indulgentiarum forma, in qua „ non dicit Pontifex se remittere tot „ dies, vel annos de pœnis, sed de pœ- „ nitentiis, & plerumque addit injunctis. „ Quod ad pœnas purgatorii nullo mo- „ do referri potest. Consequenter ta- „ men remittitur pæna Purgatorii tartæ „ Pænitentiæ respondens. Quanta vero „ respondeat soli Deo cognitum est.

Cæterum hæ discordes sententiæ facile conciliantur, si dicatur, quod dies & anni indulgentiarum primario ac per se referantur ad pænam, quæ est in præsenti seculo solvenda; secundario verò & indirecte seu consequenter referantur ad Purgatorii pænam. Et ratio ipsorum est, quia omnis indulgentia minuendo pænam ab Ecclesia injunctam, minuit etiam partem pænitentiæ, quæ respondet eidem in altera vita secundum mensuram soli Deo cognitam, Et hæc est explicatio, vel concordia Tournaly, cui nos subscribimus.

Modo deveniendum est ad Indulgentiam plenariam, quæ dicitur Jubileum. Hæc indulgentia fuit introducta in Ecclesiam ad instar magni anni Jubilei, de quo fit sermo cap. 25. 27. Levitici, & cap. ult. Numerorum. Qui quidem Annus magni Jubilei apud Hebreos dicebatur annus remissionis; quia quolibet quinquagesimo anno recurrente, omnium debitorum fiebat remissio; & ad normam hujus institutus fuit Jubileus Christianorum, quem Bonifacius VIII. Anno 1130. celebrandum voluit centesimo quocumque anno; Clemens VI. anno 1350. reduxit ad annum 50., Urbanus VI. anno 1389. restrinxit ad annum 33., & nihilominus constitutio Clementis fuit observata a Bonifacio IX. anno 1400., & a Nico-

lao V. anno 1450. Paulus verò II. anno 1470. reduxit Jubileum ad annum 25., quod confirmavit Xistus IV. anno 1673., & nunc sic in Ecclesia observatur.

Ultra pœnæ temporalis relaxationem, Jubileus continet quoque potestatem eligendi sibi quemlibet Confessarium ex approbatis, qui possit ab omnibus casibus reservatis, & censuris absolvere, & vota omnia, excepto illo Religionis, & castitatis perpetuæ, commutare.

Præter has dictas indulgentias aliæ numerantur ab Auctoribus: Et sunt vel personales, quæ certis personis conceduntur; vel temporales, quæ ad certum tempus limitantur; vel Locales, quæ quibusdam Ecclesiis, vel Altaribus, vel Imaginibus, vel granis benedictis alligantur; de quibus citat. Tournely hæc scribit „ Sunt inter nostros nonnulli, qui in hujusmodi realibus indulgentiis, quæ granis benedictis, imaginibus, rosariis &c. non aliam vim inesse putant, quam quæ libellis Martyrum olim competebat; nempe ut Episcopus, & Sacerdos excitarent ad indulgentiam lapsis, si bene affecti forent, concedendam. Verum aliquid amplius in rebus hujuscemodi ad mentem SS. Pontificum inesse, Fidelibus persuasum videtur. Et vere si potest Ecclesia huic, vel illi operi, hoc vel isto modo faciendo indulgentiam annectere, quare non poterit facere, ut idem beneficium ab alicujus signi, & symboli, gestatione dependeat, cum ea ipsa lege, ac conditione, qua visitantibus Ecclesias indulgentia confertur; hoc est, ut quæ necessaria sunt pietatis, ac pœnitentiæ opera non omittantur? Cæterum graviter aberrant rudes, & imperiti Christiani, qui aliter indulgentiarum fructus se assequi posse arbitrantur. Quapropter serio monendi sunt, ac edocendi, ne forte in hujuscemodi rebus mobilibus benedictis vim plus æquo tribuant, ac fiduciam ultra modum collocent, sed studeant potissimum, totisque viribus elaborent, ut dignos faciant fructus pœnitentiæ. „

DISSERTATIO CCCXCIX.

De Indulgentiis. An concedi possint, non solum pro vivis, sed etiam pro mortuis? An pro mortuis concedantur per modum judicii, & absolutionis? An per modum suffragii?

IN eo versantur errore Heterodoxi fere omnes posteriorum temporum, sive illi, qui Lutero subscribunt, sive illi, qui Calvino famulantur, ut temere afferant, indulgentias nullo modo defunctis prodesse. Et quidem nec per modum judicii, & absolutionis, nec per modum suffragii, seu subsidii. Primo modo esset, quando exerceretur jurisdictio supra illos, quibus indulgentia concederetur, illos nimirum judicando, & absolvendo. Secundo modo, quando daretur auxilium, seu subsidium ecclesiasticum, per quod defunctorum animæ, vel a pœnis suis sublevarentur, vel liberarentur; & hoc tribus modis fieri posse communiter dicitur; videlicet merendo per opera, impetrando per orationes, & satisfaciendo per passiones. Hoc totum optime explicatur ab Estio in 4. dist. 20. §. 9., ubi habet: „ Hoc autem, ut melius intelligatur, phrasis ipsa explicanda est. In qua primum „ suf-

„ suffragii nomine auxilium, seu subsidium ecclesiasticum oportet intelligere; ut indulgentia per modum suffragii non aliud sit quam indulgentia, quæ datur per modum auxilii ecclesiastici; idest, eo modo, quo fideles per pia opera subveniunt aliis, seu vivis, seu defunctis. Quod cum fiat trifariam, vel merendo per opem, vel impetrando per orationes, vel satisfaciendo per passiones; indulgentia ut talis, cum proprie dispenset passiones Sanctorum, non cujuscumque suffragii ecclesiastici, sed satisfactorii tantummodo rationem habet. Pervenit autem hæc indulgentia ad defunctos non per viam justitiæ, sed per viam gratiæ, & misericordiæ; eo quod, ut jam ostensum est, animæ defunctorum non sint subjectæ potestati Ecclesiæ militantis, ut ab ejus Prælatis via jurisdictionis absolvi possint. Quare ut a pœnis solvantur, expectanda est misericordia judicis, cui immediate subsunt, videlicet Dei, ut oblata pro illis suffragia satisfactoria gratiose acceptare ad earum liberationem dignetur; uti bene explicat Cajetanus Tract. 16. quest. 5. „

Dicimus I. Indulgentias per modum judicii, & absolutionis, animabus mortuorum concedi non posse.

I. Probatur ex Scripturis: *quæcumque solveritis super terram &c.* sed animæ defunctorum non sunt super terram, sed potius infra terram: ergo non est potestas in Ecclesia supra ipsas. Quod confirmatur, quia Job. 41. habetur: *Non est super terram potestas, quæ comparetur ei*; & nunquam Scriptura animas defunctorum dicit esse super terram, sed potius asserit eas inhabitare infra, & subterranea loca.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Alexander III. in suo decreto dicit. *Cum a non suo judice ligari nullus valeat, vel absolvi, remissiones prodesse illis tantummodo arbitramur: ergo non possint, proprii judices specialiter indulserunt.* Ex quibus citatus Estius infert: „ Unde sequi videtur quod absolvi non possint defuncti a Prælatis Ecclesiæ; ut qui non sint eorum proprii Judices. Nam qua ratione quis dixerit Summum Pontificem esse judicem animarum, quæ sunt in Purgatorio, dici non posset idem de aliis Episcopis, cum nec divino, nec humano jure potestas eorum magis restricta videatur ad solos superstites, quam Pontificis Summi. „ Leo Magnus epist. 91. *Si aliquis eorum, pro quibus Domino supplicamus, quocunque interceptus obstaculo a munere indulgentiæ præsentis exciderit, & priusquam ad constituta remedia perveniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, consequi exutus a carne non poterit. Non necesse est nobis eorum, qui sic obierint, merita actusque discutere, cum Dominus Deus noster cujus judicia nequeant comprehendi, quod sacerdotale ministerium implere non potuit, suæ justitiæ reservaverit.* Ad quæ subdit citatus Estius laudato loco: „ Quibus verbis & si de sacramentali absolutione sit sermo, generaliter tamen significatum videtur, homines per mortem subtrahi foro Ecclesiæ, sive judicio sacerdotali, & reservari justiciæ divinæ.

III. Probatur ex Patribus. Bernardus in epist. 7. ait. *Mortuos solum Deum habere judicem*: ergo nullus homo potest mortuis prodesse per modum judicii, & absolutionis. Et cohærenter ad hæc Sacra facultas Parisiensis damnavit hanc propositionem Joannis Angeli: *Animæ in Purgatorio detentæ sunt de jurisdictione Papæ*: Et damnavit illam tanquam suspectam, scandalosam, & nullatenus publice prædicandam; ut testatur Joannes Major in 4. dist. 20. quæst. p.

Dicimus II. Indulgentias concedi posse animabus defunctorum per modum suffragii.

I. Probatur ex Romanis Pontificibus. Leo X. in epist. decretali, missa ad Cardinalem Cajetanum, ut ait Estius loco cit. „ expresse distinguit duos modos indulgentias concedendi, cum dicit, ac declarat, Romanum Pontificem, tam pro vivis, quam pro defunctis, apostolica auctoritate indulgentiam concedendo, posse thesaurum meritorum Jesu Christi, & Sanctorum dispensare, vel & per modum absolutionis indulgentiam ipsam conferre, vel per modum suffragii illam transferre consuevisse. Quæ disjunctiva locutio manifeste significat Pontificem ita per modum suffragii transferre indulgentiam in defunctos, ut non per modum absolutionis eam illis conferat. „ Unde consuetudo est

Ecclesiæ, quod quando Summi Pontifices extendunt indulgentias ad mortuos, hanc clausulam addunt, ut illarum extensio fiat *per modum suffragii*. Et sic effecerunt Alexanter VI., Clemens VII., Julius III., Gregorius XIII., aliique.

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Tridentinum sess. 25. in decreto de Purgatorio docet. *Curent autem Episcopi, ut fidelium vivorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes, eleemosynæ, aliaque pietatis opera, quæ a fidelibus pro aliis fidelibus defunctis fieri consueverunt, secundum Ecclesiæ instituta pie, & devote fiant; & quæ pro illis ex testatorum fundationibus, vel alia ratione debentur, non perfunctorie, sed a Sacerdotibus, & Ecclesiæ ministris, & aliis, qui hoc præstare teneantur, diligenter, & accurate persolvantur.* Et sess. 6. de justificatione can. 30. *Si quis post acceptam justificationis gratiam, cuilibet peccatori pænitenti ita culpam remitti, & reatum æternæ pænæ deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus pænæ temporalis exolvendæ, vel in hoc seculo, vel in futuro in Purgatorio, antequam ad regna cælorum aditus patere possit; anathema sit.* Et sess. 22. de Sacrificio Missæ cap. 2. *Et quoniam in divino hoc sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus continetur, & incruente immolatur, qui in ara Crucis semel seipsum cruente obtulit; docet Sancta Synodus, sacrificium istud vere propitiatorium esse, per ipsumque fieri, ut, si cum vero corde, & recta fide, cum metu, & reverentia, contriti, ac pænitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hujus quippe oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pænitentiæ concedens, crimina, & peccata, etiam ingentia dimittit. Una enim eademque est hostia, idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa. Cujus quidem oblationis, cruentæ inquam, fructus per hanc uberrime percipiuntur: tantum abest, ut illi per hanc quovis modo derogetur. Quare non solum pro fidelium vivorum peccatis, pænis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus, sed & pro defunctis in Christo non dum ad plenum purgatis, rite, juxta Apostolorum traditionem, offertur.* Igitur si Animæ defunctorum juvari possunt bonis operibus viventium per modum interpretationis, possunt etiam juvari per modum satisfactionis, & solutionis.

III. Probatur ex Patribus, qui asserunt, Missæ sacrificium fuisse quovis tempore in Ecclesia Deo pro defunctis oblatum. Tertullianus lib. de corona militis cap. 3. *pro defunctis, pro natalitiis, oblationes annua die facimus.* Augustinus lib. 9. Confessionum cap. 20. asserit pro matre sua Monica *oblatum fuisse sacrificium pretii nostri*; & serm. 172. alias 31. de verbis Apostoli n. 22. *Orationibus Sanctæ Ecclesiæ, & sacrificio salutari, & eleemosynis, quæ pro eorum spiritibus erogantur, non est dubitandum mortuos adjuvari, ut cum iis misericordius agatur a Domino, quam eorum peccata meruerunt, hoc enim a Patribus traditum universa observat Ecclesia .... Non omnino ambigendum est, ista prodesse defunctis, sed talibus, qui ita vixerunt ante mortem ut possint hæc utilia esse post mortem ..... Non ergo mortuis nova merita comparantur .... sed eorum præcedentibus consequentia ista redduntur.*

Arguunt I. Mortui aliquando absolvuntur, vel damnantur ab Ecclesia: ergo etiam erga mortuos suam exercet jurisdictionem Ecclesia. II. Nullus homo potest pro altero suum meritum applicare: ergo nec pariter potest applicare suas satisfactiones. III. Satisfactiones nostræ prodesse non possunt animabus defunctorum ex justitia, & ex condigno: ergo nullo modo prodesse possunt. IV. Moraliter est impossibile, ut observentur conditiones requisitæ pro valida applicatione indulgentiarum pro mortuis: ergo hujusmodi indulgentiæ nihil valent. V. Indulgentiæ applicatæ pro defunctis non valent pro iis, pro quibus in specie applicantur, quia aliter adstringeretur Deus ad se uniformandum nostræ voluntati; neque in communi pro omnibus defunctis, quia pro his in communi non applicantur.

Respondemus ad I. quod Ecclesia absolvat, vel damnet defunctos, intelligitur per hoc, quod declaret defunctum errore facti, vel fuisse damnatum, quando erat innocens, vel fuisse absolutum, quando erat reus; ac proinde restituit memoriam primi cum honore, & laude; & privat secundum Ecclesiæ suffragiis. Testatur hoc Bellarminus

minus lib. 1. de Indulgentiis cap. 14. scribens. *Excommunicatio, vel absolutio defunctorum, est potius declaratio sententiæ, quæ ferenda fuisset, si meritum eorum non latuisset, quam nova aliqua pœna, quæ ad animas ipsas pertingat.*

Ad II. Negatur paritas; & disparitas est, quia meritum supponit gratiam sanctificantem in eo, qui applicat, & in eo pro quo applicatur; non sic autem satisfactio, quæ est mera solutio pœnæ debitæ, quæ per alium fit.

Ad III. Dicitur, indulgentias prodesse defunctis non ex justitia, neque ex condigno, sed ex benignitate Dei, de ejus acceptatione, & de congruo; & in hoc nulla est repugnantia.

Ad IV. dico cum Bellarmino citato loco. *Quod non sufficit autem pro causa utilitas illarum animarum, vel gloria Dei, quæ redundaret ex animarum illarum liberatione: nam si ista sufficerent, Christus ipse, pius, ac misericors, jam omnes animas liberasset. Itaque requiritur causa aliqua particularis pertinens ad honorem Dei, & Ecclesiæ utilitatem, sicut de indulgentiis pro viventibus dicemus; ita ut S. Pontifex arbitretur gratiorem esse Deo rem illam, cujus gratia indulgentiæ conceduntur, quam executionem justitiæ, quæ exerceretur in expiandis animabus Purgatorii.* Hæc quidem caussa facilis est ex parte concedentis, Ex parte autem viventium, qui indulgentias lucrantur, & eas pro defunctis per modum suffragii applicant, requiritur status gratiæ, & exequutio operum injunctorum, quæ etiam faciles sunt. Pro parte autem defunctorum requiritur, ut iidem in statu gratiæ decesserint; & in hoc nulla videtur difficultas insuperabilis.

Ad V. Dicitur cum communi Doctorum Sententia, quod suffragia, & indulgentiæ prosunt omnibus defunctis in communi, quoad gaudium accidentale; sed pro satisfactione prosunt illis certis animabus, quibus, secundum viventium intentionem, specialiter applicantur.

DISSERTATIO CCCC.

De Indulgentiis. An Indulgentiæ liberent lucrantes illas ab omni satisfactione temporali? An status gratiæ pro eorumdem lucratione semper sit necessarius.

Uod indulgentiæ liberent reos ab aliqua parte satisfactionis, quã deberent solvere in hoc seculo, pro pœna, quæ in altero deberetur, certum est apud omnes; quæstio autem in hoc versatur, an indulgentiæ liberent lucrantem illas a debito convenientis satisfactionis; ita ut, ait Jueninus, gravissimorum scelerum reus levi satisfactione castigari debeat indulgentiarum tempore?

Dicimus I. plenarias etiam indulgentias non eximere peccatores a debito convenientis satisfactionis.

I. Probatur pluribus Sancti Cypriani testimoniis, quibus reprehendit Sacerdotes, qui ad libellos martyrum eximebant lapsos a convenienti satisfactione. lib. de lapsis hæc scribit, Ministros hosce agere *contra legem Domini, contra evangelicam disciplinam, contra Evangelii rigorem*. Subdit, quod hæc est *persecutio alia, & alia tentatio, ut post culpam criminis tollatur & pœnitentia*. Concludit, quod nocent potius animabus, qui contrarias doctrinas docent: ea concedere, quæ in perniciem vertant, decipere est; nec erigitur sic lapsus, sed per Dei offen-

sam,

sam, magis impellitur ad ruinam. Et denique asserit: *Quam magna deliquimus, tam granditer defleamus. Alto vulneri diligens & longa medicina non desit. Pœnitentia crimine minor non sit. Putasne Dominum cito placari posse, quem verbis perfidis abnuisti, cui patrimonium præponere voluisti, cujus templum sacrilega contagione violasti? Putas facile eum misereri tui, quem tuum non esse dixisti?* Et alibi: *Tu licet indumenta peregrina, & vestes sericas induas, nuda es. Auro licet, & margaritis gemmisque condecores, sine Christi decore deformis es. Et quæ capillos tuos inficis, vel nunc in doloribus desine. Et quæ nigri pulveris ductu oculorum lineamenta depingis, vel nunc lacrymis oculos tuos ablue. Si quem de tuis charis mortalitatis exitu perdidisses, ingemisceres dolenter, & fleres, facie inculta, veste mutata, neglecto capillo, vultu nubilo, ore dejecto, indicia mœroris ostenderes. Animam tuam misera perdidisti, spiritualiter mortua supervivere hic tibi, & ipsa ambulans funus tuum portare cœpisti, & non acriter plangis, non jugiter ingemiscis? Non re vel pudore criminis, vel continuatione lamentationis abscondis?*

II. Probatur rationibus. I. Indulgentiæ antiquitus concessæ non eximebant lapsos a lege convenientis satisfactionis; sed indulgentiæ, quæ modo conceduntur, illis antiquis succedunt: ergo nec hæ, quæ modo conceduntur, eximunt. Major probatur ex Conciliis Nicæno I., & Ancyrano, in quibus fit sermo de indulgentiis, quæ conceduntur pænitentibus, qui integrum pænitentiæ stadium decurrissent. II. Doctrina antiquorum fuit, quod indulgentiæ proderant iis, qui debitis pœnitentiæ operibus incumbebant: ergo pariter Doctrina antiquorum fuit, quod indulgentiæ non eximebant pœnitentes a debito convenientis satisfactionis. III. Quantitas indulgentiæ præsupponit opus, quantitati illi proportionatum: ergo præsupponit pœnitentiam, quæ illi quantitati conveniens sit. Quod docet Concilium Aquense celebratum anno 1585. in quo dicitur, quod minister, qui indulgentias largitur, sit satisfactionis, & pœnitentiæ præco: *Ut cæleſtem eum Ecclesiæ thesaurum, spiritualiaque munera exponi omnes intelligant non ad quæstum, sed ad peccatorum satisfactionem, & ad pietatis exercitationem.*

Arguunt I. antiquis temporibus ad libellos Martyrum concedebantur indulgentiæ illis, qui in statu mortis erant, & nulla in vita pœnitentiæ opera egerant: ergo indulgentiæ eximunt a debito convenientis satisfactionis. Antecedens patet ex epist. quam Clerus Romanus scripsit ad Cyprianum; & est 31. inter ejusdem epistolas: *Eorum autem, quorum vita sua finem urgens exitus dilationem non potest ferre, acta pœnitentia, & professa frequenter suorum detestatione factorum, si lacrymis, si gemitibus, si fletibus dolentis, ac vere pœnitentis animi signa prodiderint, cum spes vivendi secundum hominem nulla substiterit, ita demum caute, & sollicite subveniri.* II. Si conveniens satisfactio deberet præcedere indulgentiarum virtutem, nullus fructus ex indulgentiis perciperetur; quia conveniens satisfactio purgaret totam pœnam in altero seculo peccatis debitam. III. Sunt Scriptores, qui docent tempore indulgentiarum non esse imponendam pænitentibus satisfactionem Sacramentalem, & si aliqua imponenda judicabitur, debeat esse levissima, etiamsi gravissima sint delicta: ergo ex mente horum Scriptorum tempore indulgentiarum non est necessaria conveniens satisfactio. IV. Indulgentiæ succedunt Martyrum precibus; sed per Martyrum preces, absque convenienti satisfactione pœnæ peccatorum remittebantur; ergo pariter per indulgentias pœnæ peccatorum remittuntur absque convenienti satisfactione.

Respondemus ad I. quod lapsis in fine vitæ concedebantur indulgentiæ sub ea conditione, ut si sani fierent, convenientem peccatis satisfactionem exhiberent. Et hæc est mens Sancti Cypriani, qui scribit: *Qui libellum a Martyribus acceperunt, & auxilio eorum adjuvari apud Dominum in delictis suis possunt, si premi infirmitate aliqua, & periculo cœperint, exomologesi facta, & manu a vobis in pœnitentiam imposita, cum pace a Martyribus sibi promissa ad Dominum remittantur.*

Ad II. dicitur, quod nomine convenientis satisfactionis non intelligitur, quæ solvat pœnam temporalem in altero seculo debitam, sed quæ in hoc seculo fit, & per eam redimitur ea, quæ in

in altero seculo fieri deberet. Seu clarius per convenientem satisfactionem intelligitur pœna, quæ habet aliquam proportionem cum gravitate peccati; ita ut, ut Jueninus asserit, „ & tamen „ si minor sit ea, quā Canones injungunt, „ tamen leve non sit aliquod opus, sed „ ejus sit naturæ, cui hæc conveniant, „ quæ Concilium Tridentinum sess. 14. „ cap. 8. quibuscumque satisfactionibus „ convenire debere decernit: *Procul dubio magnopere a peccato revocant, & quasi fræno quodam coercent hæ satisfactoriæ pœnæ, cautioresque, & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt, medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitiosos habitus, male vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt..... Accedit ad hæc, quod dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, conformes efficimur..... Habeant autem præ oculis (Sacerdotes) ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem*. Ex his colligit citatus Jueninus, quinque esse necessaria ad hoc, ut satisfactio, de qua loquimur, sit conveniens; I. ut terreat pœnitentem a committendis iterum criminibus. II. ut tollat pravos habitus; III. ut pœnitentem assimilet Christo patienti; IV. quod satisfactio sit in vindictam, & castigationem peccatorum; V. demum, ut accedat ad acerbitatem pœnarum, quibus tenentur pœnitentes, de quibus loquitur citatum Concilium Tridentinum laudato loco: *Neque vero securior ulla via in Ecclesia Dei unquam existimata fuit ad amovendam imminentem a Deo pœnam, quam ut hæc pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentarent*.

Ad III. dicitur, quod utique Sancti Cypriani tempore erant ministri, qui ad libellos Martyrum pœnitentia lapsos eximebant; sed hoc reprobabat Cyprianus, irridebat, condemnabat; ut in pluribus ejus locis videre est.

Ad IV. Negatur minor; hoc enim non fiebat, nisi a perversis ministris, qui legem Dei subvertebant, non observabant, & contra quos invehitur Cyprianus per hæc verba: *Non potest Evangelium in parte consistere, & in parte nutare. Aut utrumque oportet ut valeat, aut utrumque vim veritatis amittat. Si negantes, rei criminis non erunt, nec confitentes præmium virtutis accipient. Porro si fides, quæ vicerit, coronatur, necesse est ut victa perfidia puniatur. Ita Martyres aut nihil possunt, si Evangelium solvi potest: aut si Evangelium non potest solvi, contra Evangelium facere non possunt, qui de Evangelio Martyres fiunt.*

Ad secundam vero Dissertationis partem devenientes, ultra ea, quæ diximus alibi de statu gratiæ requisitio in illis, qui indulgentias vere lucrantur, subdimus pro tota rei integra intelligentia, ea, quæ sunt necessaria ad statum gratiæ obtinendum, & ea, quæ sunt necessaria ad illum ipsum conservandum. Unde.

Dicimus II. Esse necessarias contritionem, Confessionem sacramentalem, & satisfactionem, vel in actu, vel in voto.

Probatur Conclusio pro prima parte I. Peccator non contritus non est Deo amabilis: ergo non est in statu gratiæ: ergo non est dispositus, ut indulgentias lucretur: II. Concilium Nicænum I. can.20. vult, ut indulgentiæ concedantur illis, *qui metu, & lachrymis, atque patientia, vel bonis operibus, rebus ipsis conversionem suam, non simulatione, demonstrant*; Sed hi sunt contriti: ergo &c: III. Sanctus Cyprianus lib. de lapsis docet, quod indulgentiæ concedantur illis, qui vere peccatum detestabantur; & hæc sunt ejus verba: *Confiteantur singuli, quæso vos, fratres, delictum suum, dum adhuc qui delinquit in seculo est, dum admitti confessio ejus potest, dum satisfactio, & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est. Convertamur ad Dominum mente tota, & pœnitentiam criminis veris doloribus exprimentes, Dei misericordiam deprecemur*. IV. Diplomata Pontificia declarant, indulgentias concedi *contritis, & vere pœnitentibus*.

Conclusio probatur pro secunda parte. I. qui lucrantur indulgentias debent esse in statu gratiæ; sed per confessionem sacramentalem homo peccator transit ad statum gratiæ: ergo &c. II. Aliquando in Diplomate indulgentiarum ponitur confessio sacramentalis, ut opus injunctum: ergo tunc est necessaria, sive pro peccatoribus, sive pro justis. Cæterum quan-

do homo supponitur in statu gratiæ, & confessio sacramentalis non præscribitur ut conditio, vel ut opus injunctum, ad lucrandas indulgentias; tunc non est necessaria sacramentalis confessio.

Tertia Conclusionis pars I. probatur. Indulgentia ex probatis in superioribus, remittit partem satisfactionis debitæ: ergo pars, quæ remanet solvenda, solvi debet a pænitente: II. probavimus contritionem semper, & confessionem sacramentalem aliquando esse necessarias ad indulgentias lucrandas; sed hæ supponunt semper satisfactionem vel in re, vel in voto: ergo semper est necessaria satisfactio.

Objiciunt I. Pro indulgentiis lucrandis sunt etiam necessariæ stationes, Jejunia, & Eleemosinæ: ergo non est necessaria sola contritio, vel confessio, vel satisfactio. II. Non est determinatum pro quo istanti sit necessarius status gratiæ in eo, qui vult indulgentias lucrari: ergo semper remanet in dubio, an indulgentias lucratus fuerit. III. Indulgentiæ concedebantur antiquitus, antequam quis ad reconciliationem Ecclesiæ admitteretur, ergo non erat necessarius status gratiæ. IV. Nec modo certum est quo tempore pænitens esse debeat in statu gratiæ, ut indulgentias luctetur; ergo hæc conditio vel impossibilis, vel difficils est, ut observetur.

Respondemus ad I. concedendo antecedens, & negando consequentiam; & ratio est, quia inclusio unius, non est exclusio alterius; sunt utique necessariæ contritio, confessio sacramentalis, & satisfactio; sed etiam sunt necessariæ Stationes, Jejunia, & Eleemosinæ; cum hac tamen differentia, quod ab his ultimis potest Confessarius dispensare pænitentes ob impedimenta insuperabilia, non autem potestas primis, saltem contritione, & confessione.

Ad II. dicitur, quod est necessarius status gratiæ pro eo istanti, quo pænitens exequitur ultimum opus ex operibus injunctis per Bullam; & hoc certum esse puto apud omnes.

Ad III. dicitur, quod etsi indulgentiæ concessæ fuerint antiquitus ante reconciliationem cum Ecclesia, nemo tamen eas lucrabatur, nisi præmissa confessione sacramentali, & reconciliatione cum Ecclesia.

Ad IV. Responsio patet ex modo dictis; & ex aliis, quæ pariter diximus in superioribus.

F I N I S.

INDEX

INDEX
RERUM,

Quæ in hoc Volumine continentur. Prior numerus Dissertationes; Secundus vero Paginas indicat.

A

B

C

D

E

K

L

M

Pe-

Q

Q

R

S

Vir-

FINIS.

FIRENZE - BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
PROGG. - 2.1.83 VII° (83)
RESTAURO - 1998
LABORATORIO - RAIMONDO MILIO
RESTAURATORE PROGETTISTA - CLAUDIO MONTELATICI

SINTESI DELLE OPERAZIONI EFFETTUATE:

controllo numerazione, pulizia a secco con pennello morbido, risarcimento con montaggio a scarnire con carta giapponese di adeguato spessore e colore, Vanrow, velatura con velo giapponese 502 e Tylose MH300P al 2%, carte di guardia Ingres struttura F, cucitura su n. 5 nervi di spago, indorsetura con tela di mussola e pelle di capra scarnita, capitelli cuciti su anima di spago e fili di lino neutro e colorato, incartonatura dei quadranti in cartone accoppiato al durevole, nuova legatura in piena pelle di capra al vegetale (Scaricaciottoli) con dorso attaccato, adesivi Tylose MH300P e Vinavil 59 al 15%.

COLLAUDATORE
DATA DEL COLLAUDO

LAB. RESTAURO LIBRI
R. Milio